

ČESKOSLOVENSKÁ AKADEMIE VĚD

Sekce jazyka a literatury

STUDIE A PRAMĚNY

BIBLIOGRAFIE ČESKÉ LINGUISTIKY
1951 — 1955

Jazykověda obecná, indoevropská,
slovanská a česká

ČESKOSLOVENSKÁ AKADEMIE VĚD

Ústav pro jazyk český

Vědecký redaktor akademik Bohuslav Havránek

Recensent univ. prof. Dr. Josef Kurz

BIBLIOGRAFIE
ČESKÉ LINGUISTIKY
1951 - 1951

JAZYKOVĚDA OBECNÁ, INDOEVROPSKÁ,
SLOVANSKÁ A ČESKA

Zpracoval

ZDENĚK TYL

PRAHA 1957

NAKLADATELSTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD

PŘEDMLUVA

Tento svazek *Bibliografie české lingvistiky* přináší opět soupis českých prací z jazykovědy obecné, srovnávací indoevropské, slovanské a zvláště české, a to za další pětiletí 1951—1955. Rozsah zachyceného materiálu i způsob jeho zpracování zůstal v podstatě stejný,¹ ponechána byla i vžitá už osnova české jazykovědné bibliografie, a pokud v ní byly provedeny některé — celkem nečetné a podružné — změny, stalo se tak především z ohledu na skutečný stav sebraného materiálu a jeho množství. Tak bylo zejména třeba v oddílu věnovaném historii a popisu češtiny (III G 1 b) nově vytvořit samostatné pododdělení pro práce lexikologické; stejně bylo nutno podrobněji rozčlenit oddíl ruský (III D) a úsek českých prací terminologických (III G 5). Z věcných důvodů byly do naší jazykovědné bibliografie pojaty také příspěvky přeložené do češtiny z jiných jazyků, zejména z ruštiny, a zařazeny podle obsahu mezi ostatní záznamy, ovšem vždycky s výslovným označením, že jde o překlad; přitom byly jejich adnotace omezeny na nejmenší míru a kromě toho byly ještě tyto záznamy odlišeny petitem (mimo práce vydané knižně). Do oddílů I (Lingvistika obecná) a II (Srovnávací lingvistika jazyků indoevropských) byly tentokrát v míře poněkud větší než v bibliografii za léta 1945—1950 pojaty také záznamy tematicky překračující rámec našeho soupisu vymezený v podtitulu (na př. z jazykovědy germánské, románské,

¹ Práce o jazyce slovenském byly také tentokrát zařazeny do bibliografie (v samostatném oddělení III F) jen v tom rozsahu jako práce o jiných jazycích slovanských, t. j. pokud byly otištěny v českých zemích nebo pocházejí od českých autorů. Úplnou bibliografii slovenské jazykovědy za léta 1948—1952, navazující na bibliografii V. Blanára (1939—1947), připravil L. Dvořák.

klasické, orientální a j.); nejde tu však o relativně úplnou bibliografii, jakou se jinak snažíme podat, nýbrž jen o výběr nečetných prací, které svými výsledky nebo metodou mohou mít význam také pro linguistiku obecnou, po př. srovnávací. Několik dodatků k bibliografii za léta 1945—1950 bylo zařadeno do textu na příslušná místa.

Při srovnání bibliografie za léta 1951—1955 se soupisem za období předcházející je patrný její zvětšený rozsah; protože výběrová hlediska byla vědomě zpřísněna (zejména v oddílech materiálových) a podstatně byl omezen také počet záznamů z některých oborů okrajových, bibliografie nejen podává přehledný obraz české jazykovědy v tomto období a v daných oborech, ale zároveň je i neklamným svědectvím jejího živého pracovního úsilí a nového rozmachu.

*

Jako při prvním dílu bibliografie také tentokrát rád a vděčně připomínám pomoc, kterou mně i při druhém svazku poskytli akad. B. Havránek jako vědecký redaktor a univ. prof. Dr. J. Kurz jako recesent; za jejich péči a ochotu, daleko přesahující obvyklou míru redakční a recensní práce, oběma upřímně děkuji.

V Praze v srpnu 1956

Zdeněk Tyl

**BIBLIOGRAFIE
ČESKÉ LINGUISTIKY
1951 — 1955**

PŘEHLED OBSAHU

Předmluva	5—6
Přehled obsahu	9—16
Seznam excerpovaných sborníků, časopisů, novin a jiných pramenů.....	17—25
Seznam zkratk	26—27

I. LINGUISTIKA OBECNÁ

Úvody do jazykovědy (č. 1—5)	29
Rozdělení jazykovědy — Jazykovědné disciplíny (č. 6—14)	29—30
Klasikové marxismu-leninismu o jazyce (č. 15—20) . . .	31
Sovětská jazykovědná diskuse r. 1950 (č. 21—27) . . .	31—33
Ohlas sovětské jazykovědné diskuse	
α) v Sovětském svazu (č. 28—53).....	33—39
β) v Československu (č. 54—82).....	39—44
γ) v ostatních zemích (č. 83—87)	44
Československá diskuse o strukturalismu a typolo- gii — Celková ideologická situace české jazykovědy (č. 88—111)	44—49
Původ jazyka — Jazyk a myšlení — Zákony jazyko- vého vývoje (č. 112—132)	49—52
Učení I. P. Pavlova o druhé signální soustavě a otázky jazyka (č. 133—142)	52—53
Foniatrie — Logopedie — Slyšení a poruchy sluchu — Audiometrie a j. (č. 143—184).....	53—58
Fonetika obecná — Fonologie (č. 185—214a) . . .	58—62
Recitace a zpěv — Jazyk a hudba (č. 215—221) . . .	63—64
Obecné otázky mluvnické stavby jazyka (č. 222—247)	64—68

Sémantika — Slovní zásoba jazyka — Obecná lexikografická teorie (č. 248—276)	68—72
Stylistika (č. 277—289)	73—74
Národní jazyk — Obecná dialektologie — Jazyk spisovný (č. 290—307)	75—77
Jazyk literárního díla a překladu (č. 308—353) . . .	77—84
Terminologie (č. 354—363)	84—85
Pedolinguistika (č. 364—376)	86—87
Metodika počátečního čtení a psaní — Vyučování jazykům (č. 377—396)	87—89
Mezinárodní jazyky — Různé (č. 397—402)	90

II. SROVNÁVACÍ LINGUISTIKA JAZYKŮ INDOEVROPSKÝCH A JAZYKŮ SOUSEDNÍCH

a) *Práce všeobecné*

Otázky jazykového příbuzenství (č. 403—413) . . .	91—92
Hláskosloví a písmo (č. 414—418)	92—93
Mluvnická stavba (č. 419—425)	93—95
Etymologie a onomastika — Referáty a zprávy (č. 426—436)	95—97

b) *Jednotlivé jazyky*

Indoevropské jazyky maloasijské — Tocharština (č. 437—455) . . .	97—99
Protoindičtina, stará indičtina a j. (č. 456—472) . .	99—101
Jazyková skupina íránská, armenština, osetština (č. 473—486)	101—103
Řečtina, jazyky italské, latina (č. 487—498a) . . .	104—105
Albánština, keltština, Rumunština a moldavština (č. 499—510)	105—106
Substrátové jazyky (č. 511—523)	106—108
Neindoevropské jazyky Blízkého Východu (č. 524 až 526)	108—109
Jazyky národů SSSR (č. 527—531)	109
Ostatní jazyky (č. 532—536)	109—110

III. SLOVANSKÁ JAZYKOVĚDA

A. Práce obecně slovanské

Díla souborná (č. 537—544)	110—112
Srovnávací studium slovanských jazyků (Č. 545—568)	112—117

Hláskosloví a mluvnická stavba slovanských jazyků (č. 569—580).....	117—119
Slovní zásoba — Etymologie — Onomastika (č. 581—600).....	119—124
Jazykové hranice, příbuzenství a vzájemné působení slovanských jazyků (č. 600a—608).....	124 -126
Knižní vzdělanost u Slovanů — Spisovné jazyky slovanské a jejich vzájemné působení (č. 609—613)	126—127
Vztahy mezi jazyky slovanskými a neslovanskými (č. 614—619).....	128
Nápisy, slovanské abecedy a j. (č. 620—624)	128—129
Slovanské starožitnosti — Různé (č. 625—634) . . .	129-130

B. Jazyk a památky církevněslovanské

Obecné práce, mluvnice a příručky — Jednotlivé pří- spěvky k historii a popisu jazyka stsl. (č. 635 až 642).....	131 — 132
Slovník staroslověnský — Edice stsl. památek (č. 643—647).....	132—133
Evangeliáře a čtveroevangelia — Jednotlivé pa- mátky stsl. a csl. (č. 648—659).....	133—136
Otázky cyrilometodějské — Slovanská bohoslužba v našich zemích a u jiných národů slovanských (č. 660—671).....	136—138

C. Slovanské jazyky jižní (č. 672—681) 138— 140

D. Slovanské jazyky východní

1. Jazyk ruský

a) *Historie a popis ruštiny*

Historický vývoj (č. 682—697).....	140—142
Dialektologie (č. 698—705)	142—143
Spisovná ruština: Mluvnice—Slovníky (č. 706—717).....	143—145
Fonetika, hláskosloví, fonologie — Výslovnost a pra- vopis (č. 718—726).....	145—146
Mluvnická stavba — Slovní zásoba — Stylistika (č. 727—744).....	146—149
Jazyk literárního díla — Otázky překladu (č. 745 až 771).....	149—153
Terminologie — Onomastika (č. 772—779)	153—154
Edice staroruských památek — Materiál pro jazyk lidový (č. 780—790).....	155—156
Metodika vyučování ruštině v SSSR (č. 791—802)	156—157

b) <i>Srovnávání ruštiny s češtinou (slovenštinou)</i>	
Srovnávací příspěvky rusko-české (rusko-slovenské) v oblasti hláskosloví a mluvnice (č. 803—838)	157—163
Rusko-česká lexikologie a lexikografie (č. 839—859)	163—166
Rusko-české a česko-ruské příspěvky názvoslovné, terminologické slovníky dvojjazyčné a pod. (č. 860—936)	167—176
c) <i>Metodika a didaktika vyučování ruštině v ČSR</i>	
Mluvnice a učebnice (č. 937—963)	176 — 180
Výslovnost, přízvuk a pravopis — Mluvnice — Slovní zásoba (č. 964—1010)	180-185
Obečné otázky metodické (č. 1011 — 1 0 3 6)	185—188
Lidové kursy ruštiny v ČSR a j. (č. 1037—1047)	188—189
2. Jazyk ukrajinský a běloruský (č. 1048—1064)	190—192
E. Slovanské jazyky západní (mimo slovenštinu a češtinu)	
1. Jazyk polský	
Vývoj polštiny — Dialektologie (č. 1064a—1087)	192—196
Fonetika, hláskosloví, mluvnická stavba polštiny a j. — Spisovná polština (č. 1088—1093)	195 — 198
Slovní zásoba, terminologie, onomastika (č. 1099 až 1112a)	198—200
Polské texty z doby starší a texty nářeční — Různé (č. 1113—1140)	200—203
2. Lužická srbština (č. 1141—1144)	203—204
F. Jazyk slovenský	
Vývoj jazyka slovenského — Nářečí (č. 1145—1153)	204—206
Mluvnická stavba slovenštiny — Spisovná slovenština a její norma — Slovenština v literárních dílech a pře- kladech (č. 1154—1185)	206—209
Lexikologie, terminologie, onomastika (č. 1186 až 1199)	210-211
Materiál pro jazyk lidový — Různé (č. 1200—1209)	212
G. Jazyk český	
1. Historie a popis jazyka	
a) <i>Práce všeobecné</i>	
Úvod do jazyka českého — Celkový vývoj češtiny (č. 1210—1218)	213—214
Mluvnice — Slovníky (č. 1219—1228)	215—217

	Konstituování českého národa — Čeština jako národní jazyk — Národnostní vývoj českých zemí (č. 1229 až 1252)	217—220
	Poměr češtiny a slovenštiny a pod. (č. 1253—1257) .	220—221
b) <i>Práce speciální</i>		
	Jednotlivé spisy, doby, autoři atd. (č. 1258—1338) .	221—234
	Zvuková stránka češtiny: Práce obecné — Jazyková melodie a přízvuk — Jevištní mluva, recitace, pěvecká metoda a pod. — Hláskosloví (č. 1339—1372)	234—240
	Mluvnická stavba češtiny: Tvoření slov, morfologie, syntax (č. 1373—1403).....	240—246
	Slovní zásoba — Teorie české lexikografické práce (č. 1404—1429)	247—251
	Stylistika (č. 1430—1442)	251—253
2. Dialektologie		
	Práce všeobecné (č. 1443—1459)	253—256
	Jednotlivá nářečí místní (č. 1460—1513).....	257—266
	Různé dialektologické příspěvky — Zprávy o nářečnickém výzkumu, jeho organizaci atd. (1514—1546) .	266—270
	Nářečí profesionální — Slangy (1547—1560)	270—271
3. Jazyk spisovný a jeho norma		
	Práce teoretické (č. 1561—1570).....	272—273
	Jazykové koutky a pod. — Jednotlivé příspěvky k jazykové správnosti (č. 1571—1632).....	274—282
	Pravidla českého pravopisu — Spisovná česká výslovnost (č. 1633—1648).....	282—284
	Školní mluvnice a učebnice češtiny — Sylaby jazykového učiva (č. 1649—1677).....	284—288
	Metodika vyučování češtině na různých stupních škol: Speciální otázky — Příspěvky obecné (č. 1678—1762).....	288—297
4. Jazyk literárního díla a překladu		
	Práce obecné a souborné (č. 1763—1790)	298—302
	Jazyková stránka v díle jednotlivých autorů a v různých druzích literárních (č. 1791—1856).....	302—310
	Metrická stránka verše — Rým (č. 1857—1859) . .	311
	Jazyk a styl v novinách a pod. (č. 1860—1877) . .	311—313
	Jazyková stránka překladů do češtiny — Naše překladatelské dědictví — Umělecké překlady z jed-	

notlivých jazyků — Překlady literatury odborné (č. 1878—1954)	313—322
Textologie — Ediční technika — Edice novočeských děl literárních (č. 1955—1977)	322—327

2. Terminologie

Príspevky teoretické a obecné povahy (č. 1978—2007)	327—330
Vědy společenské: politická ekonomie, hospodářství, archivnictví, umění a pod. (č. 2008—2036)....	330—334
Matematika, astronomie, fyzika, chemie (č. 2037 až 2052)	334—336
Vědy přírodní: geologie, botanika, zoologie (č. 2053 až 2074).....	336—338
Lékařství a zdravotnictví (č. 2075—2084).....	339—340
Zemědělská výroba (č. 2085—2103)	340—342
Energetika, elektrotechnika, sdělovací technika, roz- hlas, televise (č. 2104—2139).....	342—345
Hornictví — Hutnictví — Strojírenství (č. 2140 až 2170)	345—349
Chemický průmysl — Farmakologie (č. 2171—2186).	349—351
Sklo a keramika — Textil a kůže — Dřevo — Papír a celulóza — Polygrafie a fototechnika (č. 2187 až 2206)	351—353
Stavební názvosloví — Komunální technika — Ko- munikace — Doprava (č. 2207—2233).....	353—356
Vojenství — Tělesná výchova a sport (č. 2234—2252)	356—358
Ostatní obory — Různé příspěvky terminologické (č. 2253—2262)	358—359

3. Původ a význam jednotlivých slov

Práce souborné — Etymologické výklady jednotlivých slov (č. 2263—2279).....	359—362
Výklady významu slovního (č. 2280—2324).....	363—366

4. Jména osobní a místní

a) *Jména osobní*

Výklady jmen osobních (č. 2325—2332).....	366—367
Materiály pro studium osobních jmen (č. 2333—2353)	367—370

b) *Jména místní*

Práce souborné — Výklady místních jmen (č. 2354 až 2376).....	370—373
--	---------

Materiálové a jiné příspěvky k studiu místních jmen
a pomístních názvů (č. 2377—2389)..... 373—374

8. Materiál

a) *Pro jazyk doby starší*

Edice památek literární povahy a j. (č. 2390—2427) 375—383

Archivní památky — Drobné texty a j. (č. 2428 až
2489) 383—391

Rukopisy literárních památek — Soupisy rukopisů —

Archivy — Český diplomatář a knihopis (č. 2490

až 2525)..... 391—394

b) *Pro jazyk doby nové, zvl. lidový*

Obecný nářeční materiál: Sbírkky — Drobné texty

(č. 2526—2576) 395—399

Lidové písně, říkadla a pod. (č. 2577—2634) 399—405

Lexikální materiál nářeční (podle jednotlivých oborů
věcných) — Různé (č. 2635—2688)..... 405—410

IV. ORGANISACE A DĚJINY LINGUISTICKÉ PRÁCE

1. Práce bibliografické

Bibliografie celkové (č. 2689—2700) 410—413

Bibliografie individuální (č. 2701—2711) 413—414

Různé příspěvky bibliografické (č. 2712—2727) . . . 414—417

2. Jazykovědné časopisy a sborníky

České časopisy a sborníky (č. 2728—2750)..... 417—423

Ostatní časopisy a sborníky (č. 2751—2767) 423—425

3. Dějiny české jazykovědy

Období před Dobrovským (č. 2768—2772) 425—426

Josef Dobrovský 1753—1953 (č. 2773—2863) . . . 426—441

Další vývoj a současný stav české jazykovědy
(č. 2864—2913) 441—448

České jazykovědné instituce (č. 2914—2954) . . . 448—452

Konference — Diskuse a pracovní porady (č. 2955 až
3002)..... 452—459

Zahraniční styky — Návštěvy cizích jazykovědců
v ČSR (č. 3003—3015)..... 459—460

4. Ostatní jazykověda

Jazykověda na Slovensku (č. 3016—3020)..... 460—461

Jazykověda v ostatních zemích slovanských (č. 3021
až 3075)..... 461—467

Jazykověda v zemích neslovanských (č. 3076 až 3079).....	467
5. Jubilea a nekrology (č. 3080—3171).....	467—475

V. DODATEK

1. Cizí práce bohemistické, vydané mimo Č S R (č. 3172—3255).....	476—492
2. Cizí referáty o starších pracích, otištěné mimo ČSR (č. 3256—3268).....	492—493
Rejstřík osob	495
Rejstřík slov	527

**SEZNAM EXCERPOVANÝCH SBORNÍKŮ,
ČASOPISŮ, NOVIN A JINÝCH PRAMENŮ**

- Acta linguistica Academiae scientiarum Hungaricae (Budapest) 1 (1951/2), 2(1952/3), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
- Acta universitatis Carolinae 1 (1954): 5 (Philologica), 7 (Philologica et historica).
- Adolfu Kellnerovi. Sborník jazykovědných studií (Opava 1954).
- The American Slavic and East European Review (New York) 10 (1951), 11 (1952), 12 (1953), 13 (1954), 14 (1955).
- Archeologické rozhledy 3 (1951), 4 (1952), 5 (1953), 6 (1954), 7 (1955).
- Archiv orientální 19 (1951), 20 (1952), 21 (1953), 22 (1954), 23 (1955).
- Archivní časopis 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.
- Archivum Linguisticum. A Review of Comparative Philology and General Linguistics (Glasgow) 3 (1951), 4 (1952), 5 (1953), 6 (1954), 7 (1955).
- Bългарski ezik. Organ na Institutata za bălgarski ezik pri Bălgarskata akademija na naukite (Sofija) 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
- Bibliografický katalog ČSR. České časopisy 1953, 1954, 1955.
- Bibliografický katalog ČSR. České knihy 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.
- Bibliographie linguistique publiée par le Comité international permanent de linguistes (Utrecht—Anvers) 1948 (1951), 1949 (1951), 1950 (1952), 1951 (1953), 1952 (1954), 1953 (1955), 1954 (1956).
- Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego (Studium Słowiańskie Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków) 11 (1952).
- Bulletin de la Société de linguistique de Paris (Paris) 47 (1951), 48 (1952), 49 (1953), 50 (1954), 51 (1955).
- Bulletin Novinářského studijního ústavu 1 (1954), 2 (1955).
- Byzantinoslavica. Meždunarodnyj žurnal po vizantinovedeniju 12 (1951), 13 (1952/3), 14 (1953), 15 (1954), 16 (1955).
- Časopis lékařů českých 90 (1951), 91 (1952), 92 (1953), 93 (1954), 94 (1955).
- Časopis Matice moravské (Brno) 70 (1951), 71 (1952), 72 (1953), 73 (1954), 74 (1955).
- Časopis Moravského musea v Brně. Vědy společenské (Brno) 36 (1951), 37 (1952), 38 (1953), 39 (1954), 40 (1955).

Časopis Národního musea. Oddíl věd společenských — Oddíl přírodovědný 120 (1951), 121 (1952), 122 (1953), 123 (1954), 124 (1955).

Časopis pro moderní filologii 34 (1951), 35 (1953), 36 (1954), 37 (1955).

Časopis Slezského musea v Opavě. Serie A — přírodovědecká. Serie B — pro vědy společenské 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954), 4 (1955).

Časopis Společnosti přátel starožitností 59 (1951), 60 (1952), 61 (1953), 62 (1954), 63 (1955).

Česká literatura 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).

Česká mykologie 5 (1951), 6 (1952), 7 (1953), 8 (1954), 9 (1955).

Česko-polský sborník vědeckých prací I—II (Praha 1955).

Československá biologie 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954), 4 (1955).

Československá dermatologie 26 (1951), 27 (1952), 28 (1953), 29 (1954), 30 (1955).

Československá ethnografie 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).

Československá farmacie 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954), 4 (1955).

Československá fyziologie 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954), 4 (1955).

Československá hygiena, epidemiologie, mikrobiologie, imunologie 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954), 4 (1955).

Československá morfologie 1 (1954), 2 (1955).

Československá nemocnice 19 (1951), 20 (1952), 21 (1953), 22 (1954), 23 (1955).

Československá oftalmologie 7 (1951), 8 (1952), 9 (1953), 10 (1954), 11 (1955).

Československá otolaryngologie 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954), 4 (1955).

Československá stomatologie 51 (1951), 52 (1952), 53 (1953), 54 (1954), 55 (1955).

Československé botanické listy 1951, 1952//

Československé kožařství 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953); pokračuje pod názvem Kožařství.

Československé rybářství 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).

Československý časopis historický 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).

Československý časopis pro fyziku 1 (1951), 2 (1952)//

Československý kras (Brno) 4 (1951), 5 (1952), 6 (1953), 7 (1954)//

Československý loutkář 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).

Československý novinář 3 (1951), 4 (1952), 5 (1953), 6 (1954), 7 (1955).

Československý rybář 6 (1951), 7 (1952)//

Československý sklář a keramik 1 (1951), 2 (1952), - 3 (1953); pokračuje pod názvem Sklář a keramik.

Československý textil 6 (1951), 7 (1952), 8 (1953); pokračuje pod názvem Textil.

Český jazyk 1 (1950/1), 2 (1951/2), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).

Český lid 6 (1951), 7 (1952), 8 (1953), 41 (1954), 42 (1955).

Divadlo 2 (1951), 3 (1952), 4 (1953), 5 (1954), 6 (1955).

Doprava 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).

Dopravní technika 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).

Drůbežnictví 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).

Dřevo 6 (1951), 7 (1952), 8 (1953), 9 (1954), 10 (1955).

Elektrotechnický obzor 40 (1951), 41 (1952), 42 (1953), 43 (1954), 44 (1955).
Elektrotechnik 6 (1951), 7 (1952), 8 (1953), 9 (1954), 10 (1955).
Energetika 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
Ezik i literatura. Organ na filolozite-slavisti v Bãlgarija (Sofija) 6 (1951), 7 (1952),
8 (1953), 9 (1954); 10 (1955).

Filosofický časopis 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).

Geodetický a kartografický obzor 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).

Historický časopis (Bratislava) 9 (1951), 10 (1952), 11 (1953), 12 (1954), 13 (1955).
Historický sborník ČSAV 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
Host do domu 1 (1954), 2 (1955).
Hudební rozhledy 4 (1951), 5 (1952), 6 (1953), 7 (1954), 8 (1955).
Hutnické listy 6 (1951), 7 (1952), 8 (1953), 9 (1954), 10 (1955).
Hutník 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).

Chemické listy 45 (1951), 46 (1952), 47 (1953), 48 (1954), 49 (1955).
Chemický průmysl 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
Chemie 7 (1951), 8 (1952) //

Interagra 5 (1951), 6 (1952) //

Indogermanische Forschungen. Zeitschrift für Indogermanistik und allgemeine
Sprachwissenschaft (Berlin) 60 (1952).
Indogermanisches Jahrbuch (Berlin) 29 (1951), 30 (1952) //

Inostrannyje jazyki v škole (Moskva) 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.
Inženýrské stavby 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
Izvestija AN SSSR, otdelenije literatury i jazyka (Moskva) 10 (1951), 11 (1952),
12 (1953), 13 (1954), 14 (1955).
IzvestijanaInstituta za bãlgarskiezik (Sofija) 1952 (kn. 1,2,) 1954 (kn. 3), 1955 (kn.4).

Jazykovedný časopis (dříve Jazykovedný sborník, Bratislava) 7 (1953) //

Jazykovedný sborník SAVU (Bratislava) 5 (1951), 6 (1952) ; pokračuje pod názvem
Jazykovedný časopis.

Jezik. Časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika (Zagreb) 1 (1952/3), 2
(1953/4), 3 (1954/5).

Język Polski. Organ Towarzystwa miłośników języka polskiego (Krakow) 31 (1951),
32 (1952), 33 (1953), 34 (1954), 35 (1955).

Jihočeský sborník historický (Tábor) 20 (1951), 21 (1952), 22 (1953), 23 (1954),
24 (1955).

Josef Dobrovský 1753—1953. Sborník studií k dvoustému výročí narození (Praha
1953).

Južnoslovenski filolog (Beograd) 18 (1949/50), 19 (1951/2), 20 (1953/4).

Kartografický přehled 5 (1951), 6 (1952), 7 (1953), 8 (1954), 9 (1955).
Kniha o překládání. Příspěvky k otázkám překladu z ruštiny (Praha 1953).
Knihovna 5 (1952), 6 (1953), 7 (1954), 8 (1955).
Komenský 75 (1950/1), 76 (1951/2), 77 (1953), 78 (1954), 79 (1955).
Kostnické jiskry 36 (1951), 37 (1952), 38 (1953), 39 (1954), 40 (1955).
Kožařství (dříve Československé kožařství) 4 (1954), 5 (1955).
Křesťanská revue 18 (1951), 19 (1952), 20 (1953), 21 (1954), 22 (1955).
Kvasný průmysl 1 (1955).
Květen 1 (1955, č. 1 — 4).

Language. Journal of the Linguistic Society of America (Baltimore) 27 (1951), 28 (1952), 29 (1953), 30 (1954), 31 (1955).
Lékařské listy 6 (1951), 7 (1952), 8 (1953), 9 (1954) //
Leksykohrafičnyj bjuletěn' AN USSR (Kyjiv) 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
Lesnická práce 30 (1951), 31 (1952), 32 (1953), 33 (1954), 34 (1955).
Lidé a země 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954), 4 (1955).
Lidová demokracie 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.
Lidová tvorivost 2 (1951), 3 (1952), 4 (1953), 5 (1954), 6 (1955).
Lidové noviny 1951, 1952 (do 8/2) //
Lingua. International Review of General Linguistics (Haarlem) 2 (1950/1), 3 (1952/3), 4 (1954/5).
Lingua Posnaniensis. Czasopismo poświęcone językoznawstwu porównawczemu i ogólnemu (Poznań) 3 (1951), 4 (1953), 5 (1955).
Listy cukrovarnické 67 (1951), 68 (1952), 69 (1953), 70 (1954), 71 (1955).
Listy filologické 75 (1951), 1/76 (1953), 2/77 (1954), 3/78 (1955).
Literatura ve škole 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
Literární noviny. Měsíčník čtenářské obce Československého spisovatele 18 (1951) //
Literární noviny. Týdeník pro kulturně politické a umělecké otázky 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954), 4 (1955).

Matematika ve škole 1 (1950/1), 2 (1951/2), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
Mechanisace zemědělství 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
Milotický hospodář 56 (1951), 57 (1952) //
Moznavstvo (Kyjiv) 12 (1953), 13 (1955).
Mykologický sborník 28 (1951), 29 (1952), 30 (1953), 31 (1954), 32 (1955).
Myslivost 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).

Národopisný věstník československý 32 (1952), 33 (1954), 34 (1955).
Naš jazyk. Nova serija (Beograd) 1 (1949/50), 2 (1950/1), 3 (1951/2), 4 (1952/3), 5 (1953/4), 6 (1954/5).
Naše řeč 35 (1951/2), 36 (1953), 37 (1954), 38 (1955).
Naše vlast 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
Normalisace 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954), 4 (1955).

Nová mysl 5 (1951), 6 (1952), 7 (1953), 8 (1954), 9 (1955).
Nový Orient 6 (1951), 7 (1952), 8 (1953), 9 (1954), 10 (1955).
Nový život 3 (1951), 4 (1952), 5 (1953), 6 (1954), 7 (1955).
Numismatické listy 6 (1951), 7 (1952), 8 (1953), 9 (1954), 10 (1955).
Numismatický sborník 1 (1953), 2 (1955).

Oběžník Kruhu přátel českého jazyka 4 (1951, č. 17—20) //
Obrana lidu 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.
Onoma. Bulletin d'information et de bibliographie (Louvain) 1 (1950), 2 (1951),
3 (1952), 4 (1953), 5 (1954).
Orbis. Bulletin international de documentation linguistique (Louvain) 1 (1952),
2 (1953), 3 (1954), 4 (1955).
Ovocnářství a zelinářství 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
Ovocnické rozhledy 42 (1951), 43 (1952) //
Oxford Slavonic Papers (London) 2 (1951), 3 (1952), 4 (1953), 5 (1954), 6 (1955).

Paliva 31 (1951), 32 (1952), 33 (1953), 34 (1954), 35 (1955).
Panorama 26 (1951) //
Papír a celulóza 6 (1951), 7 (1952), 8 (1953), 9 (1954), 10 (1955).
Pedagogika 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
Philologica. Recensní cizojazyčná příloha k Časopisu pro moderní filologii 6 (1951),
7 (1955).
Plánované hospodářství 4 (1951), 5 (1952), 6 (1953), 7 (1954), 8 (1955).
Podniková organizace 5 (1951), 6 (1952), 7 (1953), 8 (1954), 9 (1955).
Politická ekonomie 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
Poradnik Językowy (Warszawa) 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.
Pozemní stavby 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
Práce 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.
Praha—Moskva 1/6 (1951), 2/7 (1952), 3/8 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
Právník 90 (1951), 91 (1952), 92 (1953), 93 (1954), 94 (1955).
Pražská universita moskevské universitě. Sborník k výročí 1755—1955 (Praha
1955).
Preslia. Časopis Čs. botanické společnosti 24 (1952), 25 (1953), 26 (1954), 27 (1955).
Průmysl potravin 2 (1951), 3 (1952), 4 (1953), 5 (1954), 6 (1955).
Przegląd Zachodni (Poznań) 7 (1951), 8 (1952), 9 (1953), 10 (1954), 11 (1955).
Předškolní výchova 5 (1950/1), 6 (1951/2), 7 (1953), 8 (1954), 9 (1955).
Předvoj 4 (1950/1) //
Přírodní vědy ve škole 1 (1950/1), 2 (1951/2), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
Přírodovědecký sborník Ostravského kraje (Opava) 16 (1951), 17 (1952), 18 (1953),
19 (1954), 20 (1955).

Radostná země (Opava) 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
Revue des études slaves (Paris) 27 (1951), 28 (1951), 29 (1952), 30 (1953), 31 (1955).

Ricerche slavistiche (Roma) 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954).
 Rocznik Slawistyczny (Krakow) 17 (cz. I — 1952, cz. II — 1955).
 Rovnost (Brno) 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.
 Rozhledy matematicko-přirodovědecké 30 (1950/1), 31 (1951/2) //
 Rudé právo 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.
 Rudy 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
 Ruský jazyk 1 (1950/1), 2 (1951/2), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
 Russkij jazyk v škole (Moskva) 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.

 Říše hvězd 32 (1951), 33 (1952), 34 (1953), 35 (1954), 36 (1955).
 Sborník archivních prací 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953).
 Sborník Čs. akademie zemědělských věd 24 (1951), 25 (1952), 26 (1953), 27 (1954),
 28 (1955).
 Sborník Čs. společnosti zeměpisné 56 (1951), 57 (1952), 58 (1953), 59 (1954),
 60 (1955).
 Sborník prací filosofické fakulty brněnské university (Brno). Rady jazykovědné — A
 — č. 1 (1952), č. 2 (1954), č. 3 (1955).—Řady filosofické — B— č. 1 (1953),
 č. 2 (1954), č. 3 (1955). — Řady historické — C — č. 1 (1954), č. 2 (1955). —
 Řady literárněvědné — D — č. 1 (1955), č. 2 (1955). — Zdeňku Nejedlému
 k 75. narozeninám (1953).
 Sborník v čest na akad. A. Teodorov-Balan (Sofija 1955).
 Sborník vysoké školy pedagogické v Olomouci. Jazyk a literatura 1954, 1955. —
 Historie 1954, 1955.
 Scandoslavica (Copenhagen) 1954, 1955.
 Sdělovací technika 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
 Silnice 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954), 4 (1955).
 Sklář a keramik (dříve Československý sklář a keramik) 4 (1954), 5 (1955).
 Slaboproudý obzor 12 (1951), 13 (1952), 14 (1953), 15 (1954), 16 (1955).
 Slavia. Časopis pro slovanskou filologii 20 (1950/1, č. 2-4), 21 (1952/5; č. 4 vyšlo
 na zač. r. 1956), 22 (1953), 23 (1954), 24 (1955).
 Slavistična revija. Časopis za literarno zgodovino in jezik (Ljubljana) 4 (1951),
 5/7 (1954), 8 (1955).
 Slavjane (Moskva) 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.
 The Slavonic and East European Review (London) 29 (1950/1), 30 (1951/2),
 31 (1952/3), 32 (1953/4), 33 (1954/5), 34 (1955/6).
 Slévárenství 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
 Slezský sborník (Opava) 49 (1951), 50 (1952), 51 (1953), 52 (1954), 53 (1955).
 Slovanský přehled 37 (1951), 38 (1952), 39 (1953), 40 (1954), 41 (1955).
 Slovenská reč (Bratislava) 16 (1950/1), 17 (1951/2), 18 (1952/3), 19 (1954), 20 (1955).
 Slovenské odborné názvoslovie (Bratislava) 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
 Slovenský jazyk a literatúra v škole (Bratislava) 1 (1955).
 Slovesná věda 4 (1951), 5 (1952)//

Slovo. Časopis Staroslavenskog instituta (Zagreb) 1 (1952), 2 (1953).
Slovo a slovesnost 13 (1951/2), 14 (1953), 15 (1954), 16 (1955).
Socialistická zákonnost 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
Sokol 71 (1951), 72 (1952)//
Sovětská literatura 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954), 4 (1955).
Sovětská věda — Biologie 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
Sovětská věda — Energetika 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
Sovětská věda — Filosofie (od roč. 4 Sovětská filosofie) 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953),
4 (1954), 5 (1955).
Sovětská věda — Historie (od roč. 4 Sovětská historie) 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953),
4 (1954), 5 (1955).
Sovětská věda — Hornictví 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954), 4 (1955).
Sovětská věda — Hutnictví 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
Sovětská věda — Jazykověda (od roč. 4 Sovětská jazykověda) 1 (1951), 2 (1952),
3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
Sovětská věda — Matematika, astronomie, fyzika 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953),
4 (1954), 5 (1955).
Sovětská věda — Pedagogika, psychologie 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954),
5 (1955).
Sovětská věda — Politická ekonomie 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5
(1955).
Sovětská věda — Stavebnictví 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954), 4 (1955).
Sovětská věda — Strojírnoství 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
Sovětské divadlo 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
Sovětské lesnictví a dřevařský průmysl 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5
(1955).
Sovětské zemědělství 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
Společenské vědy ve škole 7 (1951), 8 (1952)//
Die Sprache (Wien) 2 (1950/2), 3 (1955).
Statistický obzor 31 (1951), 32 (1952), 33 (1953), 34 (1954), 35 (1955).
Stavivo 29 (1951), 30 (1952), 31 (1953), 32 (1954), 33 (1955).
Strojírenská výroba 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
Strojírnoství 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
Studia antiqua. Antonínu Salačovi k sedmdesátinám (Sborník filologický III, 1.
Praha 1955).
Studia Slavica Academiae scientiarum Hungaricae (Budapest) 1, 1955.
Studie a práce lingvistické I. K 60. narozeninám akad. Bohuslava Havránka (Praha
1954).
Svět práce 1951, 1952, 1953, 1954//
Svět sovětů 14 (1951), 15 (1952), 16 (1953), 17 (1954), 18 (1955).
Svobodné slovo 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.
Sylvia. Časopis ornithologický 13 (1951), 14 (1952)//

Technická kniha 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954)//
Těšnopisné rozhledy 26 (1950/1), 27 (1951/2), 28 (1952/3), 29 (1954), 30 (1955).
Textil (dříve Československý textil) 9 (1954), 10 (1955).
Theorie a praxe tělesné výchovy a sportu 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
Tvar 3 (1951), 4 (1952), 5 (1953), 6 (1954), 7 (1955).
Tvorba 20 (1951), 21 (1952, č. 1—4)//
Typografia 54 (1951), 55 (1952), 56 (1953), 57 (1954), 58 (1955).

Účetní evidence 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
Učitel'ské noviny 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.
Uhlí a rudy (od roč. 4 Uhlí) 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
Universitas Carolina 1 (1955): č. 5 (Philologica č. 1), 13 (Philologica č. 2).

a.

Valašsko 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954), 4 (1955).
Včelař (od roč. 6 Včelařství) 4 (1951), 5 (1952), 6 (1953), 7 (1954), 8 (1955).
Věci a lidé 3 (1951/2), 4 (1952/3), 5 (1954)//
Věda a život 1 (1954)//
Vesmír 29 (1950/1), 30 (1951/2), 31 (1952/3), 32 (1954), 33 (1955).
Věstník České akademie věd a umění (od roč. 62 Věstník Československé akademie věd) 60 (1951), 61 (1952), 62 (1953), 63 (1954), 64 (1955).
Věstník Čs. zoologické společnosti 14 (1951), 15 (1952), 16 (1953), 17 (1954), 18 (1955).
Věstník Královské české společnosti nauk 1950 (1951), 1952 (1953)//
Vestnik Leningradského universiteta. Serija istorii, jazyka i literatury (Leningrad) . 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.
Vestnik Moskovského universiteta. Serija obščestvennych nauk (Moskva) 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.
Veterinářství 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954), 4 (1955).
Vinařství 43 (1951), 44 (1952), 45 (1953), 46 (1954), 47 (1955).
Vlastivědný věstník moravský (Brno) 6 (1951), 7 (1952), 8 (1953) 9 (1954), 10 (1955).
Voda 31 (1951), 32 (1952), 33 (1953), 34 (1954), 35 (1955).
Vodní hospodářství 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
Voprosy jazykoznanija (Moskva) 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.
Výživa lidu 5 (1951), 6 (1952), 7 (1953), 8 (1954), 9 (1955).

Wiener slavistisches Jahrbuch (Wien) 2 (1952), 3 (1953), 4 (1955).
Wissenschaftliche Zeitschrift der Friedrich-Schiller-Universität Jena. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe (Jena) 1 (1951/2), 2 (1952/3), 3 (1953/4), 4 (1954/5).
Wissenschaftliche Zeitschrift der Humboldt-Universität Berlin. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe (Berlin) 1 (1951/2), 2 (1952/3), 3 (1953/4), 4 (1954/5).

- Wissenschaftliche Zeitschrift der Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe (Halle) 1 (1951/2), 2 (1952/3), 3 (1953/4), 4 (1954/5).
- Wissenschaftliche Zeitschrift der Universität Greifswald. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe (Greifswald) 1 (1951/2), 2 (1952/3), 3 (1953/4), 4 (1954/5).
- Wissenschaftliche Zeitschrift der Universität Leipzig. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe (Leipzig) 1 (1951/2), 2 (1952/3), 3 (1953/4), 4 (1954/5).
- Wissenschaftliche Zeitschrift der Universität Rostock. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe (Rostock) 1 (1951/2), 2 (1952/3), 3 (1953/4), 4 (1954/5).
- Word. Journal of the Linguistic Cercle of New York (New York) 7 (1951), 8 (1952), 9 (1953), 10 (1954), 11 (1955).
- Za socialistické zemědělství 1 (1951), 2 (1952), 3 (1954), 4 (1954), 5 (1955).
- Zeitschrift für Phonetik and allgemeine Sprachwissenschaft (Berlin) 5 (1951), 6 (1952), 7 (1953), 8 (1954), 9 (1955).
- Zeitschrift für slavische Philologie (Heidelberg) 21 (1951/2), 22 (1953/4), 23 (1954/5), 24 (1955)
- Zemědělské noviny 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.
- Zeměpis ve škole 1 (1954), 2 (1955).
- Zprávy jazykovědné (Stát. vědecké knihovny v Ostravě) 1954, 1955.
- Zwrot (Č. Těšín) 3 (1951), 4 (1952), 5 (1953), 6 (1954), 7 (1955).
- Železničář 1 (1951), 2 (1952), 3 (1953), 4 (1954), 5 (1955).
- Železniční technika 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
- Živa 1 (1953), 2 (1954), 3 (1955).
- Život Plzeňska 2 (1951), 3 (1952), 4 (1953), 5 (1954)//

SEZNAM ZKRATEK

a) Názvy časopisů a sborníků

ArchOr = Archiv orientální
BSL = Bulletin de la Société de linguistique de Paris
ByzSlav = Byzantinoslavica
ČJ = Český jazyk
ČL = Český lid
ČLék = Časopis lékařů českých
ČLit = Česká literatura
ČMF = Časopis pro moderní filologii
ČMM = Časopis Matice moravské
ČNM = Časopis Národního musea
ČSPStar = Časopis Společnosti přátel starožitností
Izv. AN SSSR = Izvestija Akademii nauk SSSR
JěSbH = Jihočeský sborník historický
LD = Lidová demokracie
LF = Listy filologické
LitN = Literární noviny
LN = Lidové noviny
NŘ = Naše řeč
RÉS = Revue des études slaves
RJ = Ruský jazyk
RP = Rudé právo
SaS = Slovo a slovesnost
SbČSZ = Sborník Čs. společnosti zeměpisné
SbFilFakBU = Sborník prací filosofické fakulty brněnské university
SbVŠPOI = Sborník Vysoké školy pedagogické v Olomouci
SlezSb = Slezský sborník
SIPřehl = Slovanský přehled
SIReč = Slovenská reč
SIRev = Slavonie and East European Review
SovFil = Sovětská věda — Filosofie
SovHist = Sovětská věda — Historie
SovJaz = Sovětská věda — Jazykověda (Sovětská jazykověda)
SovLit = Sovětská literatura
SovPedPsych = Sovětská věda — Pedagogika, psychologie

SovPolEkon = Sovětská věda — Politická ekonomie
SvSl = Svobodné slovo
VČA — Věstník České akademie věd a umění
Věstník KČSN = Věstník Král. čes. společnosti nauk
VVM = Vlastivědný věstník moravský
ZN = Zemědělské noviny
ZsIph = Zeitschrift für slavische Philologie

b) Ostatní zkratky (méně obvyklé)

a. = autor, autorka

BČL = Bibliografie české linguistiky

BJS = V. Blanár, Bibliografia jazyko-
vědy na Slovensku v rokoch
1939—1947 (Bratislava 1950)

BL = Bibliographie linguistique (pub-
liée par le Comité international
permanent de linguistes, Utrecht—
Anvers)

ČAVU = Česká akademie věd a umění

ČSAV = Československá akademie věd

ČSI = Československo-sovětský institut

KPČJ = Kruh přátel českého jazyka

NSÚ = Novinářský studijní ústav

ob. = obálka

red. = redaktor, rediguje a pod.

ref. = referát, referuje a pod.

rés. = résumé

ř. = řada

s. = strana, počet stran

sb. = sborník

SAV = Slovenská akadémia vied

SNKLHU = Státní nakladatelství krás-
né literatury, hudby a umění

SNPL = Státní nakladatelství politické
literatury

SNTL = Státní nakladatelství technic-
ké literatury

SPN = Státní pedagogické nakladatel-
ství

SSÚ = Slezský studijní ústav

SÚ = Slovanský ústav

ÚČL = Ústav pro českou literaturu

ÚJČ = Ústav pro jazyk český

v. = viz

I. LINGUISTIKA OBECNÁ

Úvody do jazykovědy

Skalička V. Úvod do jazykozpytu. Učební texty vysokých škol (Karlova universita v Praze, fakulta filologická). Praha, SPN 1953, 52 s., 4° (rozmnož.).

Autor si klade za úkol „vyložit základní problémy jazykozpytu (čili jazykovědy) a nejdůležitější pojmy, jejichž znalost je nutná k správnému chápání a studiu jazyka“. Obsah: Hlásková stránka jazyka. — Písmo. — Syntax a věta. — Slovo. — Slovní druhy. — Podstatná jména. — Sloveso. — Vývoj jazyka. — Rozvrstvení jazyka. — Klasifikace jazyků. — Historie jazykozpytu. — Druhé vydání tamtéž 1955, 69 s., 4°(rozmnož.).

Trávníček F. Úvod do marxistické jazykovědy. Praha, SPN 1954, 86 s., 4°.

Výklad základních pojmů obecné teorie jazyka podle Stalina a zhodnocení jejího významu. Konkrétně aplikuje autor tuto teorii při řešení některých aktuálních otázek obecné i naší jazykovědy (na př. na poměr češtiny a slovenštiny, jazyk literárních děl, Strukturalismus, typologii, esperanto a j.). — Vysokoškolský učební text (rozmnož.).²

Křížková H. A. S. Čikobava: *Введение в языкознание I* (Moskva 1952). Sovjaz 3, 1953, 373—379.

Popisný referát. — Další ref.: M. Dokulil, *Sovětský úvod do jazykovědy*. SaS 14, 1953, 140—141. — K. Svoboda, LF 2 (77), 1954, 137—139.

3

Šmilauer V. Druhý díl sovětského úvodu do jazykovědy [L. A. Bulachovskij: *Введение в языкознание II*. Moskva 1953]. SaS 15, 1954, 173—178.

Referát s poznámkami. — Další ref.: J. Horecký, Sovjaz 4, 1954, 74—77. — L. Vidman, LF 2 (77), 1954, 139—140. — P. Trost, Slavia 25, 1956, 81—82. 4

Popela J. R. A. Budagov: *Очерки по языкознанию* (Moskva 1953). Sovjaz 5, 1955, 132—142.

Popisný referát.

5

Viz též č.:

14. V. Šmilauer, Technika filologické práce.

Rozdělení jazykovědy — Jazykovědné discipliny

Svoboda K. Rozvržení jazykozpytu. LF 3 (78), 1955, 153—160.

Pokus o utřídění jednotlivých úseků jazykozpytu, založený na přehledu a zhodnocení dosud podaných třídění. Jeho základem je rozdělení na nauku o zvukové

stránce slova, nauku o slově (morfologii v širokém smyslu slova) a syntax, t. j. nauku o stavbě věty; takto (na zvuky, slova a věty) třídil jazykové jevy v podstatě už Platon; jiná navrhovaná rozdělení, vycházející na př. z dualismu formy a významu jazykových jevů, nedošla obecnějšího uznání. — Rus. a něm. řes. na s. 160—161. 6

Machek V. Jan Rozwadowski o místě jazykozpytu v třídění věd [*O zjawiskach I rozwoju języka*. 2. vyd., Kraków 1950]. LF 75, 1951, 70—71.

Referát.

7

Trnka B. Kvantitativní linguistika. ČMF 34, 1951, 66—74.

Přehledný výklad o předmětu kvantitativní linguistiky, jejích pracovních metodách, hlavní problematice, jakož i o praktickém využití statistického průzkumu v některých jazykovědných oborech (zejména ve fonologii, lexikologii, i v praxi, na př. v didaktice moderních jazyků).

8

Polák V. M. Cohen: *Sur la statistique linguistique* (Conférences de l'Institut de linguistique de l'Université de Paris 9, 1949, 7—16). *Philologica* 6, 1951, 33—34.

Zpráva s bibliografickými údaji. — V druhé části několik doplňků k Trnkově bibliografii prací z oboru linguistické statistiky (v. BČL 1945/50, č. 166).

9

V. Šmilauer. T. Milewského přehled jazyků na zemi [T. Milewski: *Rozmieszczenie języków*. Prace etnologiczne I. Lublin—Kra-kow 1948]. C MF 34, 1951, 86—89.

Referát; zvl. podrobně jsou reprodukovány názory Milewského na nejstarší dějiny Indoevropanů, zejména Slovanů.

1

0

Schwanzer V. Nové cesty germanistiky. (K Beckerovým tézám o jazykovědě.) ČMF 35, 1953, 167—172.

Referuje o práci H. Beckera *Hundert Thesen zur Sprachwissenschaft* (Wissenschaftliche Zeitschrift der F. Schiller-Universität Jena. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe, Nr. 1, Heft 1, 1952/3, 73—98); these se dotýkají nejen germanistiky, ale celé problematiky jazykovědné.

1

1

†**Šedivý J.** Prof. Henrik Becker o přirozeném jazykovém systému. ČMF 37, 1955, 45—46.

Zpráva o přednášce konané dne 15/2 1954 na filologické fakultě Karlovy univerzity v Praze.

1

2

Tlustá E. Americká idealistická jazykověda. *SovJaz* 3, 1953, 240.

Stručná zpráva o dvou statích M. M. Guchmanové (Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 11, 1952, č. 4) a O. S. Achmanové (Voprosy jazykoznanija 1952, č. 5), které se kriticky zabývají některými proudy současně americké jazykovědy, zvl. „fyzikalistickou koncepcí“ L. Bloomfielda, zvanou fěž „deskriptivní linguistika“.

13

Šmilauer V. Technika filologické práce. Vyd. Karlova universita v Praze pro posluchače filol. fak. Praha, SPN 1955, 68 s., 4° (rozmnož.).

„Naším úkolem je uvést do techniky. Dotkneme se při tom ovšem i některých věcí metodických, ale metodikou vědeckou se soustavně zabývat nebudeme.“ — V závěru autorův návrh na rozdělení jazykovědy podle zásad třídění desetinného. — Vysokoškolský učeb. text (skripta).

Zpráva: M. Vey, BSL 51, 1955, sv. 2, s. 133. „

14

Engels B. Francký dialekt. — Der fränkische Dialekt. Praha, Svoboda 1951, 111 s. +3 map. příl., 8°.

Z něm. originálu (Moskva, Partizdat ÚV VKS(b) 1933) přel., poznámky napsal a rejstříky sestavil J. Šedivý. Souběžně s českým překladem otištěn i pův. text německý (podle téhož moskevského vydání).

K tomu srv. J. Šedivý, *Germanistický příspěvek k diskusím o marxismu v jazykovědě*. LitN 1, 1952, č. 27, s. 9 (u příležitosti vydání českého překladu hodnotí Engelsovu práci, zejm. její metodickou stránku).

1

5

Trost P. Engelsův „Francký dialekt“. SaS 14, 1953, 145—148.

Několik poznámek na okraj dialektologické práce Engelsovy (v. zde č. 15), zvl. po stránce metodické, a zhodnocení jejího významu: „Engelsovo pojednání o franckém dialektu musí být posouzeno historicky, dává nám však i dnes mnohonasobné podněty; je to studie klasická“ (s. 148).

1

6

Galkinová-Fedoruková J. M. Základní otázky jazykovědy v pracích V. I. Lenina. Sovjaz 1, 1951, č. 3/4, s. 14—23.

Upozorňuje na některé these obsažené ve filosofických a historických dílech Leninových, jichž dosud jazykověda náležitě nevyužila. — Z čas. Inostr. jaz. v škole 1951, č. 1, s. 3—12 (*Основные вопросы языкознания в трудах В. И. Ленина*) přel. M. Botura za red. spolupráce C. Bosáka.

1

7

V. I. Lenin a marxistická jazykověda. RJ 5, 1955, 41—45.

Zkrácený překlad úvodníku z čas. Rus. jazyk v škole 1954, č. 1 (překladatel neuveden).

18

Šulc J. Několik Leninových myšlenek o jazyce. ČJ 3, 1953, 255 až 256. -

Upozorňuje na některé práce, v nichž V. I. Lenin věnoval pozornost otázkám jazyka a jeho kultury.

1

9

Jelínek M. Poučení z Leninova boje proti terminologickým podvodům a omylům. Sovjaz 5, 1955, 38—49.

„Úkolem našeho článku je rozebrat jeden z účinných prostředků Leninovy polemiky, totiž způsob, jak Lenin odhaluje skutečný obsah různých filosofických terminů, jimiž buržoasní ideologové maskují reakčnost svých spekulací, a jak bojuje proti ideologickým omylům vyskytujícím se ve vlastních řadách“ (s. 38). 20

Viz též č.:

120. A. V. Vostrikov, Klasikové marxismu-leninismu o spojitosti jazyka a myšlení.

254. J. M. Galkinová-Fedoruková, Slovo a pojem ve světle učení klasiků marxismu-leninismu.

Sovětská jazykovědná diskuse r. 1950

Sovětská diskuse o základních otázkách jazykovědných. Soubor diskusních statí z listu Pravda a z časopisu Bolševik. Přeložil

za odb. red. A. Kellnera a B. Nováka kolektiv semináře pro slo-
vanskou filologii při filosofické fakultě Masarykovy university v Brně.
Praha, Rovnost 1951, 304 s. + 24 s. rejstříků, 8°.

Sborník obsahuje vedle úvodu F. Trávníčka (s. 7—15) překlady těchto statí a diskusních příspěvků: A. Čikobava, *O některých otázkách sovětské jazykovědy (О некоторых вопросах советского языкознания, Pravda 9/5 1950; přel. A. Lamprecht)*. — I. Meščaninov, *Za tvůrčí rozvoj dědictví akademika N. J. Marra (За творческое развитие наследия академика Н. Я. Марра, Pravda 16/5 1950; přel. J. Bauer)*. — N. Čemodanov, *Cesty vývoje sovětské jazykovědy (Пути развития советского языкознания, Pravda 23/5 1950; přel. J. Bauer)*. — B. Serebrennikov, *O badatelských metodách N. J. Marra (Об исследовательских приемах Н. Я. Марра, Pravda 23/5 1950; přel. J. Bauer)*. — G. Sanžejev, *Buďto vpřed, anebo zpátky (Либо вперед, либо назад, Pravda 23/5 1950; přel. R. Večerka)*. — F. Filin, *Proti stagnaci, za rozvoj sovětské jazykovědy, (Против застоя, за развитие советского языкознания, Pravda 30/5 1950; přel. A. Sýkorová)*. — G. Karancjan, *O některých obecně jazykovědných thesisích N. J. Marra (О некоторых общих лингвистических положениях И. Я. Марра, Pravda 30/5 1950; přel. R. Večerka)*. — A. Popov, *Aktuální otázky sovětské jazykovědy (Настоящие вопросы советского языкознания, Pravda 30/5 1950; přel. R. Večerka)*. — V. Vinogradov, *Za rozvoj sovětské jazykovědy na základě marxisticko-leninské teorie (Развивать советское языкознание на основе марксистско-ленинской теории, Pravda 6/6 1950; přel. M. Jelínek)*. — L. Bulachovskij, *Na cestách materialistické jazykovědy (На путях материалистического языковедения, Pravda 13/6 1950; přel. R. Večerka)*. — S. Nikiforov, *Dějiny ruského jazyka a teorie N. J. Marra (История русского языка и теория Н. Я. Марра, Pravda 13/6 1950; přel. M. Jelínek)*, — V. Kudrjavcev, *K otázce o třídnosti jazyka (K вопросу о классовости языка, Pravda 13/6 1950; přel. M. Tobková)*. — J. V. Stalin, *O marxismu v jazykovědě (Отноительно марксизма в языкознании, Pravda 20/6 1950; přel. B. Novák)*. — P. Černých, *Ke kritice některých thesisí „nového učení o jazyce“ (К критике некоторых положений „новогочучения о языке“, Pravda 20/6 1950; přel. A. Tkadlečková)*. — T. Lomtev, *Program boje za výstavbu marxistické jazykovědy (Боевая программа построения марксистского языкознания, Pravda 27/6 1950; přel. J. Burian)*. — G. Achvlediani, *Za leninsko-stalinskou cestu rozvoje sovětské jazykovědy (За ленинско-сталинский путь развития советского языковедения, Pravda 27/6 1950; přel. J. Burian)*. — Z redakce Pravdy (Od redakci, Pravda 4/7 1950; přel. M. Tobková). — J. V. Stalin, *K některým otázkám jazykovědy (К некоторым вопросам языкознания. Ответ тов. Е. Крашенинниковой, Pravda 4/7 1950 a Boļševik 1950, č. 12; přel. B. Novák)*. — N. Sauranbajev, *Jasná perspektiva (Ясная перспектива, Pravda 4/7 1950; přel. M. Tobková)*. — V. Vinogradov, *Program marxistické jazykovědy (Программа марксистского языкознания, Pravda 4/7 1950; přel. M. Tobková)*. — S. Tolstov, *Příklad tvůrčího marxismu (Пример творческого марксизма, Pravda 4/7 1950; přel. M. Tobková)*. — S. Obnorskij, *Za tvůrčí cestu sovětské vědy (За творческий путь в советской науке, Pravda 4/7 1950; přel. A. Sýkorová)*. — N. Jakovlev, *Překonáme omyly ve své práci (Преодолеем ошибки в своей работе, Pravda 4/7 1950; přel. A. Sýkorová)*. — I. Meščaninov, *Dopis redakci listu Pravda (Письмо в редакцию газеты „Правда“, Pravda 4/7 1950; přel. A. Sýkorová)*. — N. Čemodanov, *Dopis redakci (Письмо в редакцию, Pravda 4/7 1950; přel. A. Sýkorová)*. — L. Bulachovskij, *Nová etapa (Новый этап, Pravda 4/7 1950; přel. A. Sýkorová)*. — V. Šišmarev, *Za vědu hodnou naší epochy (За науку, достойную нашей эпохи, Pravda 4/7 1950; přel. A. Sýkorová)*. — J. Galkinová-Fedoruková, *Jen vpřed! (Только вперед, Pravda 4/7 1950; přel. A. Tkadlečková)*. — G. Cereteli, *Cesta k rozkvětu (Путь к расцвету, Pravda 4/7 1950; přel. A. Tkadlečková)*. — A. Garibjan, *Inspiroující práce (Вдохновляющий труд.. Pravda 4/7 1950; přel. A. Tkadlečková)*. — J. V. Stalin, *Odpověď soudruhům (Ответ*

товарицам [Санжееву, Д. Белкину и С. Фуреру, А. Холопову], Pravda 2/8 1950 a Bolševik 1950, č. 14; přel. B. Novák). — G. Alexandrov, *Nový vynikající přínos do pokladnice leninismu. O pracích J. V. Stalina k otázkám jazykovědy (Новый выдающийся вклад в сокровищницу у ленинизма, Болшевик 1950, ч. 14; přel. M. Jelínek)*. — Rejstřík věcný a seznam vykládaných a srovnávaných slov sestavil J. Bauer, rejstřík jmenný R. Večerka. — V. zde dále č. 22. 21

Ref.: F. Trávníček, LN 1951, 18/11. — vř, ČJ 2, 1951/2, 159 — 160.
Jazykovědná diskuse v Pravdě. Sovjaz 1, 1951, č. 1, s. 28—35.

Její průběh je zachycen v řadě adnotací (v. zde č. 21). 22

Hrabě V. *Za marxistickou jazykovědu*. Sborník prejavov v diskusi o sovietskej jazykovede, red. A. V. Isačenko (Bratislava 1950). Sovjaz 1, 1951, č. 2, s. 65—66.

Referát. — Další ref. o témže sborníku: E. Tlustá, SaS 13, 1951/2, 50—51. — J. Ružička, LN 1951, 2/2. — bm, Archeol. rozhledy 3, 1951/72. — V. též: J. Bělič, *Učte se od Slováků*. LN 1951, 10/1 (upozorňuje na pohotovost, s jakou Slováci vydali překlad sovětské diskuse, kdežto český překlad uvázl); k tomu odpovéd' redakce českého překladu *K českému překladu sovětské jazykovědné diskuse* (tamtéž, 11/2). 23

Stalin J. V. O marxismu v jazykovědě. Var 3, 1950/1, 481—505.

Překlad českého překladu prvních dvou Stalinových příspěvků (z Pravdy 20/6 1950 a z čas. Bolševik 1950, č. 12). — Otištěn také v ČJ 1, 1950/1, 1—21. — V. též BČL 1945/50, č. 1, 2. 24

Stalin J. V. Odpověď soudruhům. Sovjaz 1, 1951, č. 1, s. 9—14.

Překlad třetího Stalinova příspěvku do sovětské jazykovědné diskuse; otištěn též v čas. ČJ 1, 1950/1, 21—27. — V. též BČL 1945/50, č. 4. 25

Stalin J. V. Марксизм и вопросы языкознания. Slavia 20, 1951, 165—199.

Otisk všech Stalinových příspěvků do sovětské jazykovědné diskuse v orig. rus. znění. — Viz BČL 1945/50, č. 1—4 a zde č. 24, 25, 26. 25a

Stalin J. V. Marxismus a otázky jazykovědy. Praha, Nakladatelství ČSAV 1955, 99 s., 8°.

Z rus. orig. *Марксизм и вопросы языкознания* (Moskva IO53) přeložili a rejstřík zpracovali členové komise jazykovědného oddělení ČSI za red. V. Skalický. Vedle definitivního překladu všech Stalinových příspěvků do sovětské jazykovědné diskuse v létě 1950 (v. zde č. 24—25a) je paralelně otištěn rus. originál. Rejstřík (s. 85—94) a poznámky (s. 95—96) podávají stručný výklad některých základních pojmů a bibliografické odkazy na důležitější literaturu. 2

6

Svoboda K. Una discussione linguistica nell' URSS. Paideia (Arona, Italia) 8, 1953, 73—82.

Přehledný výklad o sovětské jazykovědné diskusi v r. 1950 a o současné situaci v sovětské jazykovědě. 2

7

Ohlas sovětské jazykovědné diskuse

a) v Sovětském svazu

Otázky jazykovědy s hlediska prací J. V. Stalina. Sborník přednášek, které byly prosloveny na všesvazových poradách o jazyko-

vědě, konaných v srpnu 1950 na Lomonosovově státní universitě v Moskvě. Knižnice Československo-sovětského institutu, sv. 1. Praha, Nakladatelství ČSI 1952, 394 s., 8°.

Z rus. orig. *Вопросы языкознания в свете трудов И. В. Сталина (Лекции прочитанные для преподавателей высших учебных заведений в августе 1950 г. в Московском университете)*, red. V. V. Vinogradovem a vyd. v Moskvě 1950, přeložil kolektiv překladatelů slovanského semináře na filosofické fakultě Palackého university v Olomouci za red. J. Běliče a B. Ilka. Předmluvu k čes. vyd. (s. 5—7) napsal J. Bělič. — Sborník obsahuje tyto příspěvky: V. V. Vinogradov, *Svobodná diskuse v „Pravdě“ o otázkách jazykozpytu a její význam pro další vývoj sovětské vědy o jazyce (Свободная дискуссия в „Правде“ по вопросам языкознания и её значение для дальнейшего развития советской науки о языке; přel. J. Popela)*. — A. S. Čikobava, *Učení J. V. Stalina o jazyce jako společenském jevu (Учение И. В. Сталина о языке как общественном явлении; přel. O. Kolářová)*. — N. S. Pospelov, *Učení J. V. Stalina o gramatické stavbě jazyka (Учение И. В. Сталина о грамматическом строе языка; přel. A. Vašková)*. — P. J. Černych, *Stalinova teorie slovní zásoby a základního slovního fondu jazyka (Учение И. В. Сталина о словарном составе и основном словарном фонде языка; přel. B. Ilek)*. — R. I. Avanesov, *Učení J. V. Stalina o jazyce a nářečí (Учение И. В. Сталина о языке и диалекте; přel. A. Mračková a J. Popela)*. — G. D. Sanžejev, *Vznik a vývoj národních jazyků s hlediska učení J. V. Stalina (Образование и развитие национальных языков в свете учения И. В. Сталина; přel. H. Křížková)*. — L. A. Bulachovskij, *Otázky historického vývoje jazyka s hlediska jazykovědných prací J. V. Stalina (Вопросы исторического развития языка в свете работ И. В. Сталина по языкознанию; přel. D. Fialová)*. — B. A. Serebrennikov, *Historicko-srovnávací metoda a kritika t. zv. čtyřelementové analýzy N. J. Mana (Сравнительно-исторический метод и критика так называемого четырехэлементного анализа Н. Я. Марра; přel. M. Komárek)*. — N. A. Kondrašov, *K otázce původu jazyka (K otázce o происхождении языка; přel. A. Václavík)*. — V. V. Vinogradov, *Obsah a úkoly vysokoškolských přednášek z jazykových disciplín s hlediska prací J. V. Stalina o jazykovědě (Содержание и задачи курсов по языковедческим дисциплинам в свете работ И. В. Сталина по языкознанию; přel. M. Krbec)*. — Rejstříky (jmenný, slovní, věcný) sestavil M. Komárek.

Ref.: K. Hausenblas, *CJ* 2, 1951/2, 382—383. — J. Porák, *SovJaz* 3, 1953, 249. — P. Trost, *SbVŠPOI* 1954 (Jazyk a literatura), s. 181—183. — V. též č. 3039. 28

Čikobava A. S. *Вопросы языкознания в свете трудов И. В. Сталина* (Moskva 1950). *SovJaz* 1, 1951, č. 3/4, 92—95.

Recensi sovětského sborníku z čas. *Pravda* 1951, 9/4 zkráceně přel. M. Botura. — V. zde č. 28. 2

9

Proti vulgarisaci a komolení marxismu v jazykovědě (Против вульгаризации и извращения марксизма в языкознании. Сборник статей. Часть первая. Red. V. V. Vinogradov a B. A. Serebrennikov. Moskva 1951). *SovJaz* 2, 1952, 131—146.

Soubor referátů o jednotlivých státech pojatých do sborníku (od pracovníků olomoucké filosofické fakulty): V. P. Suchotin, *Kritika „učení“ N. J. Mana o „třídnosti“ jazyka* (J. Popela). — A. V. Desnickaja, *O úloze antimarxistické teorie původu jazyka v celkovém systému názorů N. J. Marra* (J. Popela). — V. V. Vinogradov, *Kritika protimarxistických koncepcí stadiálnosti v rozvoji jazyka a myšlení (1923 až 1940)* (B. Ilek). — V. A. Zvegincev, *Kritika sémantických zákonů N. J. Mana* (M. Komárek). — B. V. Gornung, *Sémantické „zákony“ N. J. Marra a otázka vztahu dějin jazyka k dějinám hmotné kultury* (M. Komárek). — N. S. Pospelov,

Pojetí gramatické kategorie u N. J. Marra a jeho stoupenců (P. Trost). — N. J. Švédova, *Metodologické chyby přívrženců „nového učení“ o jazyce v bádání o otázkách ruské skladby* (M. Krbec). — V. D. Levin, *Kritika názorů N. J. Marra a jeho pokračovatelů na vznik ruského jazyka* (H. Křížková). — R. I. Avanesov, „Nové učení“ o jazyce a jazykový zeměpis (A. Dostál). — V. G. Orlova, *Práce dialektologů marrovského směru. „Voronežské dialekty“ N. P. Grinkovové* (A. Dostál). — J. T. Čerkasova, *Otázky ruské lexikologie v pracích epigonů „nového učení“ o jazyce* (H. Křížková). — F. P. Filin, *O některých nejzávažnějších chybách v pracích o dějinách ruského jazyka* (M. Komárek). — V. F. Šišmarev, *Práce N. J. Marra v oblasti jazyků románsko-germánského světa* (O. Tichý). — K. A. Levkovskaja, *O pojetí slovní zásoby u N. J. Marra* (M. Krbec). — G. V. Rogava, *O některých příkladech vulgárně materialistického výkladu dějin abchazského jazyka a jazyků adyžských (čerkeských)* (J. Popela). — O. S. Achmanova, *O charakteru badatelských metod u některých představitelů „nového učení“ o jazyce* (M. Krbec). — V. zde dále č. 31. 30

Proti vulgarisaci a komolení marxismu v jazykovědě. (Против вульгаризации и извращения марксизма в языкознании. Сборник статей. Часть вторая. Red. V. V. Vinogradov a B. A. Serebrennikov. Moskva 1952). SovJaz 3, 1953, 318—333.

Soubor referátů o druhém dílu protimarrovského sborníku (v. zde č. 30), připravený opět od pracovníků olomoucké filosofické fakulty: A. S. Čikobava, *K otázce historismu v jazykovědě* (M. Komárek). — B. A. Serebrennikov, *Kritika učení N. J. Marra o jednotě glottogonického procesu* (K. Oliva). — T. S. Šaradzenidze, *Stadiální klasifikace jazyků u N. J. Marra ve světle Stalinova učení o jazyce* (M. Komárek). — P. J. Skorik, „Teorie stadiálnosti“ a inkorporace v paleosijských jazycích (M. Komárek). — B. V. Gornung, *O Manově kritice základů historicko-srovnávací jazykovědy* (A. D ostál). — V. M. Žirmunskij, *Marrova lingvistická paleontologie a dějiny jazyka* (A. Dostál). — P. S. Kuznecov, *Marrovy omyly v jeho názorech na příbuznost a historický vývoj jazyků* (A. Dostál). — M. N. Guchman, *Kritika Manových názorů na otázku příbuznosti jazyků (na materiále germánských jazyků)* (H. Křížková). — S. B. Bernštejn, *K problému jazykového míšení* (H. Křížková). — J. D. Dešerijev, *Jazyky s mladou literaturou nebo bez literatury a kritika chybných thesů N. J. Marra o míšení jazyků* (P. Trost). — O. P. Sunik, *Kritika názorů N. J. Marra na gramatiku* (A. Hofm an). — V. N. Jarceva, *Směšování lexika a gramatiky v „teorii“ N. J. Marra* (A. Hofman). — J. M. Galkina-Fedoruk, *Kritika učení N. J. Marra o větných členech a slovních druzích* (A. Hofman). — M. N. Peterson, *Eklekticismus a anti-historismus názorů I. I. Meščaninova na větné členy a části řeči* (M. Krbec). — A. B. Sapiro, *Otázky písma a pravopisu v pracích N. J. Marra a jeho přívrženců* (B. Ilek). — V. A. Avrorin, *Stav a nejbližší úkoly zkoumání jazyků národů Severu* (B. Ilek). — I. K. Kusikjan, *Chyby N. J. Marra ve výkladu dějin armenského jazyka* (P. Trost). — Š. I. Mikailov, *Proti Marrovu protivědeckému výkladu fakt z dagestánských jazyků* (J. Popela). -----A. A. Kvarčelija, *Některé omyly N. J. Marra při zkoumání abcházského jazyka* (J. Popela). — V. D. Arakin, *Omyly v pracích N. J. Marra o čuvaštině* (J. Popela). — V. I. Lytkin, *O některých etymologiích N. J. Marra z ugrofinských jazyků* (P. Trost). 3

1

Otázky teorie a dějin jazyka s hlediska prací J. V. Stalina o jazykovědě (Moskva 1952). Sovjaz 3, 1953, 333—344.

Kolektiv Velkého rusko-českého slovníku za red. spolupráce J. Sedláčka ref. o sovětském jazykovědném sborníku, který obsahuje m. j. tyto příspěvky: G. F. Alexandrov, *Veliká síla stalinských idejí*. — A. S. Čikobava, *O základních úkolech a otázkách sovětské jazykovědy ve světle stalinského učení o jazyce*. — V. I. Abajev, *Historie jazyka a historie národa*. — K. V. Lomtadidze, *O zákonitostech historického vývoje jazyka*. — V. N. Jarcevoá, *K otázce historického vývoje jazykového systému*. — V. V. Vино-

gradov, *Tvoření slov a jeho vztah ke gramatice a lexikologii (na základe materiálu ruského jazyka a jazyků příbuzných)*. — K. A. Levkovská, *O tvoření slov a jeho vztahu ke gramatice*.—A. I. Smirnickij, *K otázce slova (problém „hranice slova“)*.—B. A. Serebrennikov, *O stabilitě morfologického systému jazyka*. — V. S. Rastorgujevová, *O stabilitě morfologického systému jazyka (na základě materiálu severních tažických nářečí)*.

L. A. Bulachovskij, *Historicko-srovnávací metoda a studium slovanských jazyků ve světle Stalinových projevů*. — V. I. Borkovskij, *Základní otázky historické syntaxe ruského jazyka*. — N. S. Pospelov, *Kategorie času v systému ruského slovesa*. — V. A. Avrorin, *K otázce národní svébytnosti jazyka*. —J. D. Dešerijev, *Vzájemné působení jazyků se starým písemnictvím, mladým písemnictvím a jazyků bez písemnictví ve světle stalinského učení o jazyce*.

O témže sb. ref. podrobně také V. Barnet, *Slavia* 23, 1954, 287—296. **32**

Vinogradov V. V. Geniální program marxistické jazykovědy. Slované jazykovědné příručky, sv. 3. Praha, Slované nakladatelství 1951, 78 s., 8°.

Z rus. orig. *Гениальная программа марксистского языкознания* (Moskva 1950) přel. J. Kuchař. V šesti kapitolách (Jazyk jako společenský jev. — Vývoj jazyka. — Vzájemný vztah jazyka a myšlení. — Podstata „třídnosti“ jazyka; jazyk a dialekty. — Mluvnická stavba jazyka. — Slovník jazyka) ukazuje Vinogradov, co znamenaly Stalinovy články pro vývoj sovětské jazykovědy.

Ref.: K. Hausenblas, *SaŠ* 13, 1951/2, 49—50. **33**

Vinogradov V. V. O Stalinově přínosu jazykovědě. Knihnice Čs.-sovětského institutu, sv. 10. Praha, Nakladatelství ČSI 1953, 96 s., 8°.

Vybrané části z prací *O трудах И. В. Сталина по вопросам языкознания* a *Труд И. В. Сталина „Марксизм и вопросы языкознания“ и развитие советской науки о языке* za red. V. Barneta a C. Bosáka přel. J. Zimová a D. Ivanovová.

Ref.: A. Dekanová, *SovJaz* 3, 1953, 467—468. **34**

Vinogradov V. V. Diskuse o jazyku. ČJ 1, 1950/1, 65—72.

Čl. obsahuje stručný výklad učení Marrova a zhodnocení významu Stalinových statí jazykovědných. — Z rus. orig. přel. J. Mrázek. **35**

Serebrennikov B. A. Diskuse o jazykovědě v Sovětském svazu a její význam. Praha—Moskva 6, 1951, č. 1, s. 124—130.

Přeloženo z ruštiny (bez bližších údajů). **36**

Čikobava A. S. Učení J. V. Stalina o jazyce jako společenském jevu. *SovJaz* 1, 1951, č. 3/4, s. 12—14.

Hlavní these přednášky *Учение И. В. Сталина о языке как общественном явлении*, proslouené v srpnu 1950 na moskevské universitě (*Voprosy jazykoznanija v svete trudov I. V. Stalina*, Moskva 1950, s. 50—51); přel. O. Kolářová za red. spolupráce C. Bosáka. **37**

V. F. Šišmarev: *O nových Stalinových pracích v jazykovědě*. *SovJaz* 1, 1951, č. 3/4, s. 117.

Stručný dokumentační výťah ze statí otištěné v *Izv. AN SSSR*, otd. lit. i jaz. 1950, č. 1, s. 63—67; a. není uveden. **38**

Ohlas Stalinových prací o jazykovědě v sovětském tisku. *SovJaz* 1, 1951 č. 1, s. 35—51.

Stručnými adnotacemi jsou zachyceny nejdůležitější stati, kterými sovětská jazyko-
věda reagovala na Stalinův zásah do diskuse (A. V. Topčijev, V. V. Vinog-
radov, A. M. Jegolin, S. Nikiforov, S. G. Barchudarov, M. Jaroševskij, A.
Tarasenkov, A. M. Terpigorev a j.); ostatní jsou v závěru přehledu zaznamená-
ny bibliograficky. 39

Dopis J. V. Stalinovi, přijatý na širším zasedání vědecké rady Jazykovědného
ústavu Akademie věd dne 30. června 1951. *SovJaz* 2, 1952, 1—3.

Přel. z *Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz.* 1951, č. 4, s. 317—318 (překladatel neuve-
den). 40

Pešat Z. Sovětská věda o základně a nadstavbě a literatura. *Slovesná věda* 5,
1952, 12—21.

Souborná zpráva zachycující hl. ohlasy Stalinových statí o jazyce v oblasti
sovětské lit. vědy. 41

Vinogradov V. V. Otázky jazykovědy s hlediska práce J. V. Stalina „Ekono-
mické problémy socialismu v SSSR“ a usnesení XIX. sjezdu KSSS. *SovJaz* 3,
1953, 293—307.

Z rus. orig. *Вопросы языкознания в свете труда И. В. Сталина „Экономические
проблемы социализма в СССР“ и решений XIX съезда КПСС* (*Voprosy jazykoznanija*
1953, č. 1, s. 3—33) ukázký přel. a upravil L. Reháček. 42

Fomina V. A. Práce soudruha Stalina v otázkách jazykovědy —
vynikající přínos k rozvoji marxisticko-leninské vědy. Brno, Rovnost
1951, 36 s., 8°.

Přednášku *Труды товарища Сталина по вопросам языкознания — выдающийся
вклад в развитие марксистско-ленинской науки*, kterou autorka přednesla 8/2 1951 na
filos. fakultě Karlovy university v Praze, přel. V. Bílý. — V. též č. 3010. 4

3

Mitin M. B. Nový vynikající přínos J. V. Stalina k rozvoji mar-
xisticko-leninské teorie. Z rus. orig. přel. B. Dohnal. Kn. Na pomoc
studujícím marxismus-leninismus, sv. 1. Praha, Rovnost 1951, 44 s., 8°.

Překlad přednášky *Новый выдающийся вклад И. В. Сталина в развитие марксистско-
ленинской теории (о трудах И. В. Сталина по вопросам языкознания)*, v níž je zejména
zdůrazněn význam Stalinova rozlišení základny a nadstavby, odmítnutí these
o třídnosti jazyka, poukaz na vnitřní zákony jazykového vývoje atd. 4

4

Otázky dialektického a historického materialismu v díle
J. V. Stalina „Marxismus a otázky jazykovědy“. Sborník statí.
Kn. Socialistická věda, sv. 28. Praha, SNPL 1954, 542 s., 8°.

Z rus. orig. *Вопросы диалектического и исторического материализма в труде И. В.
Сталина „Марксизм и вопросы языкознания* (Moskva 1951) přel. V. Halámásek,
M. Mleziva, E. Nováková a M. Šubrt. 4

5

Alexandrov G. Nový vynikající přínos do pokladnice leninismu. (O pracích
J. V. Stalina k otázkám jazykovědy.) *Tvorba* 19, 1950, 805—806, 841—842, 868.

Přeloženo z ruštiny; čl. obsahuje všestranné zhodnocení Stalinových jazyko-
vědných statí. — Otištěno též ve sb. *Совětští autoři о přínосу J. V. Stalina
к марксистické философии* (Praha 1951). 4

6

Judin P. Nový vynikající přínos k teorii marxismu-leninismu. *Tvorba* 20, 1951, 611—613.

Čím Stalinovy jazykovědné stati obohatily teorii dialektického a historického materialismu. — Z ruského originálu otištěného v *Pravdě* 1951, 22/6 přel. E. M. Filip.

Alexandrov G. F. Práce J. V. Stalina o otázkách jazykovědy — vynikající přínos pro marxistickou jazykovědu. *Sovjaz* 2, 1952, 243—250.

A. si všímá zejména poměru jazyka a myšlení. Z orig. *Труды И. В. Сталина „Марксизм и вопросы языкознания“ — великий образец творческого марксизма* (Sb. *Voprosy dialektičeskogo i istoričeskogo materializma v trude I. V. Stalina „Marksizm i voprosy jazykoznanija“*, Moskva 1951, s. 5—11) přel. S. Žaža za odb. spolupráce J. Moravce.

8

Vidman L. G. F. Alexandrov: *Труды И. В. Сталина о языкознании и вопросы исторического материализма* (Moskva 1952). LF 2 (77), 1954, 140—141.

Referát.

49

Nový přínos do pokladnice marxismu-leninismu. *SovHist* 1, 1951, č. 3, s. 5—13.

Překlad čl. *Новый вклад в сокровищницу марксизма-ленинизма* (*Voprosy istorii* 1950, č. 8, s. 9—15). Přel. J. Boudyš za red. spolupráce J. Vávry. — Stať rozvádí některé these Stalinových příspěvků do sovětské jazykovědné diskuse pro historickou vědu.

5

0

Význam prací J. V. Stalina o jazykovědě pro sovětskou historickou vědu. *SovHist* 1, 1951, č. 8, s. 7—14.

Překlad čl. *Значение трудов И. В. Сталина по вопросам языкознания для советской исторической науки* (*Voprosy istorii* 1951, č. 7, s. 3—9); přel. J. Boudyš za red. spolupráce J. Vávry.

5

1

Tret'jakov P. N. Význam prací J. V. Stalina o marxismu v jazykovědě pro historickou vědu. *SovHist* 2, 1952, 31—43.

Podrobný výtah z přednášky proslovené na fakultě společenských věd Vysoké školy politických a hospodářských věd v Praze 9/11 1951; upravil J. Vávra, přel. J. Boudyš.

5

2

Tret'jakov P. N. Některé otázky ethnogenese ve světle děl J. V. Stalina o jazyce a jazykovědě. *SovHist* 1, 1951, č. 3, s. 14—34.

Stať *Некоторые вопросы происхождения народов в свете произведений И. В. Сталина о языке и языкознании* (*Voprosy istorii* 1950, č. 10, s. 3—13) přel. E. Mráčková za red. spolupráce O. Nahodila. — Dokumentační výtah z téže stati *Sovjaz* 1, 1951, č. 3/4, s. 118

53

Viz též č.:

134. D. A. Birjukov, Učení I. P. Pavlova o vzájemném působení první a druhé signální soustavy ve světle prací J. V. Stalina o otázkách jazykovědy.
224. A. G. Rudne v, Gramatické kategorie s hlediska Stalinových prací o jazykovědě.
283. E. G. Rizel', Problém stylu s hlediska prací J. V. Stalina o otázkách jazykovědy.
291. R. I. Avanesov, J. V. Stalin o vývoji jazyků a dialektů.

293. P. J. Černých, O spojitosti vývoje jazyka s dějinami národa ve světle Stalinových prací o jazyce.
309. M. Jelínek, Otázky jazyka uměleckých děl ve světle prací J. V. Stalina o jazykovědě.
390. Stalinovy články a vyučování mateřskému jazyku.
391. S. Ch. Čavdarov, Práce J. V. Stalina o otázkách jazykovědy a úlohy vyučování jazyku na střední škole.
393. M. Marsinová, Sovietska diskusia o význame Stalinových jazykovědných prác pre školskú prax.
408. T. S. Šaradzenidze, Procesy diferenciacie a integrace jazyků ve světle učení J. V. Stalina.
792. V. M. Čistjakov, Metodika vyučování ruštině v neruské škole ve světle prací J. V. Stalina o jazykovědě.
793. I. A. Kairov, Stav a úkoly vyučování ruskému jazyku na školách ve světle učení J. V. Stalina o jazyku.
795. A. Dobromyslov, Práce podle jazykovědných studií J. V. Stalina.
2715. Ohlasy Stalinových prací o jazykovědě v SSSR a v evropských zemích lidové demokracie (kromě CSR) 1950—1952.
3038. V. Šmilauer, Ohlas Stalinových článků v sovětské vědě.
3039. F. V. Mareš, Sovětská jazykovědná diskuse a její důsledky v slovanské jazykovědě.
3040. J. Moravec, Organizace a plánování jazykovědné práce v SSSR.
3041. J. Moravec, Zprávy ze života sovětské jazykovědy.
3042. J. Moravec, Jazykovědná zasedání k výročí uveřejnění prací J. V. Stalina o marxismu v jazykovědě.
3043. J. Skulina, Sovětská obecná, srovnávací a slovanská jazykověda od Stalinových statí.
3044. V. V. Vinogradov, Nové období sovětské jazykovědy.
3047. A. S. Čikobava, Súčasný stav a úlohy sovietskej jazykovedy vo svetle poučiek J. V. Stalina.
3050. V. V. Vinogradov, Sovětská jazykověda na nové cestě.
3052. V. V. Vinogradov, Současný stav sovětské jazykovědy.

β) v Československu

Ohlas článku J. V. Stalina „O marxismu v jazykovědě“ na našich vysokých školách. Praha, Rovnost 1951, 72 s., 8°.

Sborníček obsahuje stenografický záznam důležitějších diskusních příspěvků přednesených na diskusi, která byla uspořádána na filos. fak. Karlovy university v Praze 29/6 1950. Jazykovědy se týkají příspěvky G. Bareše (v. BCL 1945/50, č. 6), B. Havránka (v. zde č. 55), F. Trávníčka (v. zde č. 1239), C. Bosáka (č. 56), V. Skalický (č. 57), A. Isačenko (č. 58), K. Rektorisové (č. 59) a L. Štolla (č. 60). — V úvodu B. Havránka (s. 7—14) je celá diskuse zhodnocena a stručně resumovány také menší diskusní příspěvky, které sem nebyly pojety (M. Jelínka, O. Lešky, Š. Peciara a j.). — V. zde též č. 65, 77, 79.

Havránek B. Stalinova práce a česká jazykověda. Sb. Ohlas článku J. V. Stalina... (1951, v. zde č. 54), s. 32—37.

A. odlišuje novou kritiku marrismu, vedenou s hledisk vskutku marxistických, od starší reakční kritiky, která v marrismu napadala především domněle marxistickou jazykovědu; ukazuje — také sebekriticky — proč byly u nás kritisovány jen dílejší závěry Marrova učení, a nikoli zcela pochybená výchozí hlediska a načrtává perspektivu nové práce, především na úseku bohemistické.

5

Bošák C. Co mi dává článek soudruha Stalina. Sb. Ohlas článku J. V. Stalina... (1951, v. zde č. 54), s. 42—47.

Sebekriticky se zabývá otázkou odtržení teorie a praxe a ukazuje na škodlivost vulgarisačních a diktátorských metod v jazykovědě.

6

Skalička V. Stalinův článek a naše jazykovědná tradice. Sb. Ohlas článku J. V. Stalina... (1951, v. zde č. 54), s. 48—50.

Pokus o určení a zhodnocení vůdčích složek naší jazykovědné tradice: „...naše domácí linguistická tradice je pro nás velmi důležitá a . . . musíme se s ní vyrovnat . . .; musí se nám stát jedním z východisek nové, pilné práce“ (s. 50).

57

Isačenko A. O zhodnotenie mimomarrovskej sovietskej jazykovedy. Sb. Ohlas článku J. V. Stalina... (1951, v. zde č. 54), s. 51—53.

Upozorňuje, že vedle Marrovy školy existovala plných třicet let sovětská jazykověda, která se sice neoháněla okázale marxistickou terminologií a frazeologií jako marrovci, ale skutečným významem je daleko převýšila; z její práce je třeba kriticky vybrat, co je podstatné a důležité pro další vývoj.

8

Rektorisová K. Jazykověda a osvětová práce. Sb. Ohlas článku J. V. Stalina... (1951, v. zde č. 54), s. 54—57.

A. se zabývá podílem jazykovědy na osvětové práci a zejména činností Kruhu přátel českého jazyka.

Štoll L. Několik poznámek k Stalinově stati o jazykovědě. Sb. Ohlas článku J. V. Stalina... (1951, v. zde č. 54), s. 58—60.

Poznámky m. j. osvětlují příčiny toho, že marrismus tak dlouho ovládal sovětskou jazykovědu, a charakterisují Stalinovo vystoupení jako boj vědecké tvořivosti proti dogmatickým formulcám.

Hausenblas K. Sovětská jazykovědná diskuse a příspěvky J. V. Stalina k ní. ČMF 34, 1951, 1—4.

Shrnutí a zhodnocení diskuse, zejména statí Stalinových; v závěru o hl. úkolech, které čekají českou jazykovědu.

Skalička V. Stalinovy jazykovědné stati a česká jazykověda. SIPřehl 38, 1952, 201—203.

Zaznamenává důležitější české ohlasy Stalinova zásahu do sovětské jazykovědné diskuse.

Wagner M. Za tvůrčí rozšíření stalinských základů a zkušeností sovětské vědy. RJ 2, 1951/2, 65—68.

O významu Stalinových jazykovědných statí a o jejich ohlasu u nás.

63

Wagner M. Stalinův tvůrčí čin. LN 1951, 3/8.

O významu Stalinových jazykovědných statí a jejich ohlasu v SSSR i u nás. 64

Ohlas Stalinových prací o jazykovědě u nás. Sovjaz 1, 1951, č. 1, s. 52—56.

Hl. these příspěvků přednesených v diskusi na pražské filos. fakultě 29/6 1950 (v. zde č. 54) a několika dalších článků uveřejněných u nás v téže souvislosti ještě v r. 1950. Ostatní české (a také slovenské) příspěvky jsou tu zachyceny bibliograficky.

6

5

Ohlas Stalinových prací o jazykovědě v Československu. Slavia 21, 1952, 103—104.

Zpráva (jako č. 65).

66

Práce J. V. Stalina „Marxismus a otázky jazykovědy“ u nás. Praha — Moskva 3, 4953, č. 1, s. 101—103.

Překlad části statí, kterou otiskl sovětský časopis Voprosy istorii 1952, č. 8 o ohlasu Stalinových článků v lidovědemokratických zemích (pokud se týká ČSR); překladatel není uveden.

67

Jílek F. Soustavný výklad marxismu v jazykovědě. LN 1951, 21/6.

K prvnímu výročí Stalinových statí jazykovědných.

68

Filipec J. Mocná tvůrčí síla Stalinova genia. K prvnímu výročí statí J. V. Stalina „O marxismu v jazykovědě“. RP 1951, 22/6.

Další čl. k téže příležitosti: ves, První výročí Stalinových statí o jazykovědě. LN 1951, 20/6. — Výročí jazykovědných prací J. V. Stalina. LN 1951, 23/6 (zpráva o zasedání Akademie věd SSSR).

69

Bosák C. Rok od vyjití Stalinovy práce „Marxismus a otázky jazykovědy“. SaS 13, 1951/2, 42—44.

Zaznamenává a komentuje důležitější ohlasy Stalinových prací o jazykovědě v Sovětském svazu i u nás.

70

Sochor L. Veliká síla stalinských myšlenek. (K prvnímu výročí uveřejnění Stalinových prací o otázkách jazykovědy.) Nová mysl 5, 1951, 556—567.

Povšechné zhodnocení jejich významu.

71

Havránek B. Dva roky po Stalinově geniálním zásahu do vývoje jazykovědy. SaS 13, 1951/2, 109—117.

Přehled a zhodnocení jazykovědné práce sovětské i české od sovětské diskuse o jazykovědě v r. 1950.

72

Tlustý V. Tvůrčí rozvinutí a aplikace dialektického materialismu.

K třetímu výročí Stalinovy práce „O marxismu v jazykovědě“. Sovjaz 3, 1953, 209—214.

Autor znovu upozorňuje na tvůrčí způsob, jak Stalin analyzuje společenské jevy. Z celé řady problémů vybírá dva, a to rozbor základny a nadstavby a otázku forem přechodu od staré kvality k nové. Obě tyto otázky rozpracoval Stalin v díle *O marxismu v jazykovědě* i v pozdější práci *Ekonomické problémy socialismu v SSSR*.

73

Havránek B. Stalinův odkaz nám. RJ 3, 1953, 102—104.

U příležitosti úmrtí J. V. Stalina znovu hodnotí jeho přínos do jazykovědy a zejm. pro metodicko-didaktickou stránku jazykového vyučování.

74

Stalinův a Gottwaldův odkaz české vědě o jazyce. SaS 14, 1953, 5—7.

Redakční stať hodnotící význam díla obou státníků pro českou jazykovědu a pro její aktuální úkoly. 75

Skalička V. Les travaux de J. V. Staline sur la linguistique et la linguistique Orientale. ArchOr 21, 1953, 1—7.

O závěrech, které ze Stalinových statí o jazykovědě vyvodila pro svou práci sovětská orientalistika a které úkoly odtud vyplývají pro orientalistiku československou. 76

Linhart J. O některých důsledcích Stalinových článků „O marxismu v jazykovědě“ pro psychologii. SovPedPsych 1, 1951, č. 2, s. 35—45.

Co lze ze Stalinových příspěvků vyvodit pro studium vyšší nervové, t. j. psychické činnosti člověka (zejména vztahu jazyka a myšlení). — V. též diskusní příspěvek téhož a. O významu Stalinovy studie „O marxismu v jazykovědě“ pro psychologii. Sb. Ohlas článku J. V. Stalina... (1951, v. zde č. 54), s. 66—71. 77

Váňa J. Význam Stalinových prací o jazykovědě pro pedagogiku. Pedagogika 1, 1951, 513—516.

Stalinovy příspěvky do jazykovědné diskuse nevyřešily jen určité otázky tohoto vědního oboru, ale široce jej přesahují a jsou základem, z něhož vycházejí nové cesty pro řešení problémů i v mnoha oborech dalších, jak ukazuje autor konkrétně na příkladu pedagogiky. 78

Husa V. Význam práce J. V. Stalina o jazykovědě pro historickou vědu. Sb. Ohlas článku J. V. Stalina... (1951, v. zde č. 54), s. 61—65.

Mimo jiné upozorňuje také na začlenění vývoje jazyka jako zvlášť významného činitele do vývoje společnosti a naznačuje některé konkrétní úkoly z dějin českého jazyka. 79

Husa V. Práce J. V. Stalina o jazykovědě a úkoly naší historické vědy. Tvorba 20, 1951, 21—22, 71—72, 115—116.

Ref. o diskusi, kterou vyvolaly Stalinovy jazykovědné statí v sovětské historické vědě; vytyčuje také základní úkoly, které ze Stalinových příspěvků vyplývají pro české a slovenské dějepisce. 80

Nahodil O.—Kramařík J. Práce J. V. Stalina o marxismu v jazykovědě a některé otázky současné ethnografie. ČL 6, 1951, 6—17.

Oba autoři diskusně vytyčují hlavní úkoly, které pro současnou čs. národopisnou vědu vyplývají ze Stalinových statí jazykovědných. 81

Nahodil O.—Kramařík J. J. V. Stalin a národopisná věda. Příspěvky k diskusi o díle „Marxismus a otázky jazykovědy“. Doslov napsal J. Böh m. Knižnice Čs.-sovětského institutu, sv. 2. Praha, Čs.-sovět, institut 1952, 102 s., 8°.

Úkolem studie je ukázat na některé důsledky, které vyplývají ze Stalinových statí pro národopisnou vědu, a současně formulovat základní úkoly, před jejichž řešením stojí v současné době čs. ethnografie.

Ref.: K. a Z. Horáčkovi, *Sovjaz* 2, 1952, 391—392. — K. Fojtík, *Čs. ethnografie* 1, 1953, 90—95.

Viz též č.:

108. F. Trávníček, Stalinská epocha jazykovědy.
249. F. Trávníček, Slovo a věta ve světle Stalinova učení o jazyce.
263. M. Roudný, Základní slovní fond s hlediska prací J. V. Stalina a sovětských jazykovědců.
290. M. Roudný, O smysl „rodových“ jazyků v práci Stalinově.
308. F. Trávníček, Umělecký jazyk ve světle Stalinových jazykovědných statí.
335. J. Moravec, Práce J. V. Stalina „O marxismu v jazykovědě“ a některé otázky překladu.
546. B. Havránek, Srovnávací slovanská jazykověda ve světle Stalinových prací.
552. F. Trávníček, Slovanské jazyky ve světle Stalinových statí.
1011. A. V. Isačenko, Vyučovanie ruštiny v svetle Stalinových jazykovědných prác.
1012. F. Malíš, Stalinovy články o marxismu v jazykovědě a jejich význam pro vyučování ruskému jazyku na našich školách.
1013. Z. Mathauser, Význam Stalinových statí o jazykovědě pro vyučování ruské literatury.
1253. F. Trávníček, Vzájemný vztah mezi češtinou a slovenštinou ve světle Stalinových jazykovědných statí.
1415. F. Trávníček, Význam Stalinových statí o jazyce pro slovníkářství.
1746. F. Trávníček, Vyučování mateřštině ve světle Stalinových statí o jazykovědě a jazyce.
1763. B. Havránek, Stalinovy práce o jazyce a jazyk literárního díla I překladu.
1764. V. Stejskal, Stalinovy články o jazykovědě a naše literární věda a kritika.
2713. J. Bauer—R. Večerka, Původní práce a zprávy o sovětské jazykovědě a ohlasy Stalinových prací v Československu.
2716. Bibliografie stalinské diskuse o marxismu v jazykovědě v ČSR.
2974. Diskuse o důsledcích Stalinových statí o jazyce ve vyučování českému jazyku.
2975. Úkoly bohemistiky ve světle Stalinových prací.
2976. J. Krejčí, Řada diskusí o Stalinových člancích na filosofické fakultě v Praze.
2980. J. Bauer — A. Lamprecht, Ohlas Stalinových statí v diskusích filologických kateder na Masarykově universitě v Brně.
2981. O. Bělič, Jazykovědné diskuse na filosofické fakultě Palackého university.
2982. V. Hrabě, Diskuse o poměru morfologie a syntaxe ve světle Stalinových prací.
3016. Š. Peciar, Diskusia o význame Stalinových jazykovědných prác v Bratislave.

3244 G. Šilina, Работы И. В. Сталина о языке и чехословацкое языкознание.

3245. N. A. Kondrašov, Языкознание за рубежом. Чехословакия.

y) v ostatních zemích

Hauptová Z. Vývoj bulharské jazykovědy po uveřejnění Stalinových prací o jazyce. *SovJaz* 3, 1953, 231—232.

Zpráva. 83

Řeháček L. Ohlas Stalinových prací o jazyce a jazykovědě v polské linguistice. *SovJaz* 3, 1953, 225—228.

Zpráva a bibliografie důležitějších prací. 84

Chrastil V. Ohlas prací J. V. Stalina o jazykovědě v Německé demokratické republice. *SovJaz* 2, 1952, 155—156.

Zpráva. 84a

Bredár J.—Kindl L. Stalinovy stati o jazykovědě a maďarská linguistika. *SovJaz* 3, 1953, 229—230.

Zpráva. 85

Frejman A. A. Stalinovo učení o jazyce a iránská jazykověda. *SovJaz* 1, 1951, č. 5, s. 43—57.

Stat' *Сталинское учение о языке и иранское языкознание* (*Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz.* 1951, č. 1, s. 50—65) přel. D. Fundová za odb. spolupráce O. Friše. 86

Švarný O. Čínská jazykověda po Stalinových pracích o jazyce. *SovJaz* 3, 1953, 233—235.

Zpráva. 87

Viz též č.:

2715. Ohlasy Stalinových prací o jazykovědě v SSSR a v evropských zemích lidové demokracie (kromě CSR) 1950—1952.

Československá diskuse o strukturalismu a typologii Celková ideologická situace české jazykovědy

Trávníček F. Český jazykozpytný Strukturalismus ve světle Stalinova učení o jazyce. *Slovanské jazykovědné příručky*, sv. 8. Praha, Slovanské nakladatelství 1951, 32 s., 8°.

Obsah: 1. Epochální význam Stalinových statí o marxismu v jazykovědě a z toho plynoucí potřeba kritické revize t. zv. strukturalismu. — 2. Strukturalistické pojetí jazyka, jazykových prostředků jako znaků, symbolů. — 3. Strukturalistický názor o přímém vztahu jazyka k realitě. — 4. Strukturalistická fonologie. T. zv. imanentní vývoj jazyka a Stalinovy vnitřní zákony jazykového vývoje. — 5. Strukturalistický synchronismus a pomíjení historie jazyka. — 6. Strukturalistické srovnávání jazyků

nepřibuzných. — 7. Závěr: A. konstatuje idealistickou a kosmopolitickou povahu strukturalismu, jeho silný vliv na naši jazykovědu a naléhavou potřebu vymanit se z něho i po stránce obecně ideologické. — V. zde dále č. 89—100. 88

Sgall P. Stalinovy články o jazykovědě a pražský linguistický Strukturalismus. SaS 13, 1951/2, 1—11.

Pokus o hodnocení (jednostranné) teoretických základů a pracovních metod Pražského linguistického kroužku, opřený o these Stalinových staří o jazyce a jazykovědě (v podrobnostech nepřesný). — Stejně obsahuje i další příspěvek téhož a. *Stalinovy práce o jazykovědě a pražský linguistický Strukturalismus* v Tvorbě 20, 1951, 674—676, kterým byla zahájena diskuse o strukturalismu (v. zde č. 90—95, 97—99). — K tomu srv. dodatečně sebekritické prohlášení autorovo *Ještě k otázkám strukturalismu* v SaS 17, 1956, 181.

Zpráva: J. Jelínek, *Kritika pražského linguistického strukturalismu*. ČJ 2, 1951/2, 24—25. 89

Trávníček F. Strukturalismus — nepřítel naší jazykovědy. Tvorba 20, 1951, 893—894.

Příspěvek do diskuse; žádá důkladnou revisi naší starší jazykovědné práce, zejména strukturalisticky orientované. — V. zde dále č. 91—95, 97—99.

Zpráva: J. Jelínek, ČJ 2, 1951/2, 92. 90

Bělič J. Překonáním strukturalismu k marxistické jazykovědě. Tvorba 20, 1951, 987—989.

Příspěvek do diskuse o strukturalismu. A. kritizuje některé these t. zv. pražské školy (pojem funkce, protiklad langue — parole, pojetí jazyka jako systému znaků) a v závěru ukazuje na konkrétním příkladě (změny dlouhého *y* a *é* v moravských nářečích), jak možnosti staré historickosrovnávací metody byly celkem omezené a nestačily k vysvětlení mnohých jevů; ty může rozřešit v plném rozsahu jen jazykověda zkoumající jazyk důsledně ve spojitosti s dějinami společnosti. — V. zde č. 89-90, 92-95, 97.

Zpráva: ČJ 2, 1951/2, 125—126 [J. Jelínek]. 91

Skalička V. Ke kritice strukturalismu. Tvorba 20, 1951, 1011 až 1012.

Varuje před směřováním strukturalismu linguistického se strukturalismem literárněvědným a kriticky upozorňuje na některé jeho omyly; dále hodnotí starší práce členů „pražské školy“ a snaží se ukázat na to, co z jejich závěrů má trvalou hodnotu a čeho by bylo možno využít při další práci.

K tomu srv. pozn. F. Trávníčka, Tvorba 21, 1952, č. 1 (ob. s. 3). — V. zde č. 89—91, 93—95, 97. 92

Barnet V. Ke kritice strukturalismu v naší jazykovědě. Tvorba 20, 1951, 1177—1178.

A. se zabývá zvl. pojmem jazykové struktury a strukturalistickým pojetím vývoje spisovného jazyka i nářečí. — V. zde č. 89—92, 94—95, 97. 93

Sgall P. K diskusi o strukturalismu v jazykovědě. Tvorba 21, 1952, č. 2, ob. s. 4.

Shrnuje výsledky dosavadní diskuse a usiluje o jejich první zhodnocení. Zvl. upozorňuje na potřebu boje proti různým buržoasním žargonům, které znešvařují češtinu. Kromě toho připomíná soud S. K. Neumanna, který u příležitosti jazyko-

vědné diskuse v roce 1932 upozornil na reakční povahu samoučelného pojetí jazyka. — V. zde č. 89—93, 95, 97. 94

Trávníček F. Strukturalistická jazyková typologie a marxistická jednota teorie a praxe. (Dokončení diskuse z Tvorby.) NR 35, 1951/2, 172—175.

Odpovídá P. Sgallovi, který vytkl jeho kritice „určitou neujasněnost poměru teorie a praxe“ (v. zde č. 94). 95

Leška O. К вопросу о структурализме. Две концепции грамматики в Пражском лингвистическом кружке. Вопросы языкознания 1953, с. 5, s. 88—103.

Po stručném úvodním výkladu o vzniku Pražského linguistického kroužku a jeho dalším vývoji usiluje autor zhodnotit obecnou teorii gramatiky, jak je podána jednak v několika časopiseckých studiích V. Mathesiusa, jednak v práci V. Skaličky
Zur ungarischen Grammatik (1935). 9

6

Trávníček F. Ke kritice strukturalismu. SaS 15, 1954, 143—144.

Zaujímá stanovisko k některým heslům Horálkova referátu na diskusi o fonologii (v. zde č. 202) a charakterisuje svůj poměr k Pražskému linguistickému kroužku a strukturalismu.

K tomu srv.: K. Horálek, *Ke kritice strukturalismu*. SaS 17, 1956, 114—115. 97

Kudrna J. Několik poznámek ke kritice jazykového strukturalismu. Filosofický časopis 3, 1955, 76—89.

Navazují na ref. K. Horálka, přednesený na diskusi o fonologii 17/6 1953 (v. zde č. 202), zejména na tyto jeho these: 1. Strukturalismu se neprávem přičítají rysy Hegelovy dialektiky. — 2. Zůstává nevyjasněna otázka, v čem tkví idealistické rysy strukturalismu. — 3. Idealistické chápání jazyka nelze spatřovat v strukturalistické teorii jazykového znaku. — 4. Nevyjasněna zůstává také otázka typologie, kterou vcelku nelze se strukturalismem ztotožňovat. — V. dále č. 99. 98

Horálek K. Ke kritice strukturalismu. Filosofický časopis 3, 1955, 374—377.

Příspěvek J. Kudrny (v. zde č. 98) doplňuje několika poznámkami (jazykovědný Strukturalismus vycházel ve svých pracích především z jazykových faktů, nikoli z apriorních heslů filosofických, aniž ovšem byl prost vlivu starších jazykovědných teorií; pro kvalitu vědecké práce nevyplývají jednoznačné závěry z filosoficko-politické orientace autorovy; možný vliv sovětského teoretika V. N. Vološinova a jeho díla *Марксизм и философия языка* z r. 1929 na strukturalistické pojetí uměleckého díla jako znaku; souvislosti mezi strukturalismem jazykovědným a strukturalismem literárněvědným a estetickým; co lze přijmout ze strukturalistických rozborů formální stránky uměleckých textů, na př. ze studií o verši; potřeba kritiky konkrétních, zejména novějších prací). 9

9

Mukařovský J. Ke kritice strukturalismu v naší literární vědě. Tvorba 20, 1951, 964—966.

Sebekriticky upozorňuje také na nesprávné strukturalistické pojetí jazyka básnického jako zvláštního jazyka funkčního.

Zpráva: E. Blumauer, ČJ 2, 1951/2, č. 4, ob. s. 3. 10

0

Trávníček F. Strukturalistická typologie jazyková. Tvorba 20, 1951, 1125—1126.

Odmítavý posudek práce V. Skalicky *Typ češtiny* (v. zde č. 1211), kritizující zejména její teoretické základy: „Autorova práce... svědčí o tom, že se jeho typologie strukturalistických chyb nezabavila, že se utápí v idealismu jako Strukturalismus... Typologii naprosto nelze pokládat za jazykozpytné odvětví hovějící marxistickému duchu Stalinovy stati.“ — K tomu srv. odpověď V. Skalicky *Ke kritice t. zv. typologie jazyků* (tamtéž, č. 49, ob. s. 3) a dále zde č. 102.

Zpráva: V. Šmilauer, ČMF 34, 1951, 182.

101

Skalička V. Odpověď na kritiku typologie. SaS 15, 1954, 72—77.

Reaguje na některé námitky F. Trávníčka proti typologii (v čl. *Stalinská epocha jazykovědy*, v. zde č. 108): 1. typologie staví studium jazyků nepřibuzných na roveň se studiem jazyků příbuzných; 2. zkoumá jazyk beze vztahu k dějinám národa; 3. vidí v jazyku „slepeneč“; 4. typologie je synchronická.

K tomu srv.: F. Trávníček, *Poznámky ke Skaličkově odpovědi*. SaS 15, 1954, 77—87.

102

Sgall P. Z dějin typologie jazyků. Sovjaz 5, 1955, 418—435.

Nárys vývoje typologie jazyků je miněn — při vědomé neúplnosti — jako příspěvek do současné diskuse o typologii; zvláště upozorňuje Sgall na názory ruského pokrokového myslitele N. G. Černyševského, který se otázkami typologie jazyků zabýval v jedné ze svých posledních statí *O klasifikaci lidí podle jazyka* (byla napsána 1887 a otištěna téhož roku v příloze k Černyševského překladu VIII. sv. Weberových Světových dějin; dnes v sebraných spisech Černyševského, sv. X, Moskva 1951, 826—866). V přehledu jsou shrnuty i these jiných jazykovědců, kteří se ve své práci zabývali otázkami typologie jazyků (W. v. Humboldt, H. Steinthal, F. Misteli, F. N. Finck, G. v. der Gabelentz, E. Sapir, L. V. Ščerba, P. S. K uznecov a j.; z českých jazykovědců na př. E. Kovář, K. Rocher, J. Baudiš, V. Mathesius, V. Skalička a j.). — Připojena stručná red. poznámka K. H[orálka].

103

Krámský J. T. Milewski : *Podstawy teoretyczne typologii języków* (Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, Kraków 1950, Zeszyt X, s. 122—140). ČMF 34, 1951, 187.

Zpráva.

104

Trávníček F. Objektivismus a kosmopolitismus v naší jazykovědě. SbFilFakBU 1, 1952, č. 1 — řady jazykovědné (A) č. 1—, s. 12—25.

„Kosmopolitismus a Objektivismus vědu neposiluje, nýbrž oslabuje, a proto je svrchovaně žádoucí z vědy jej důkladně vymýtit“ (s. 13). Některé kosmopolitické a objektivistické prvky a rysy spatřuje a. v pracích V. Skalicky (*Typ češtiny*, v. zde č. 1211), F. Kopečného (*Základy české skladby*, v. zde č. 1388) a ve dvou starších čl. V. Šmilauera (*Výklady slov*. NŘ 21, 1937. 223—232, 257—265; *Ruské vlivy na češtinu*. NŘ 25, 1941, 65—69).

Ref.: B. Ilek—I. Poldauf, SaS 15, 1954, 128—131 (s krit. výhradami). 105

Havránek B. Za odstranění kosmopolitismu a objektivismu v naší jazykovědě. Sb. Marxisticko-leninskou ideovostí a stranickostí proti kosmopolitismu a objektivismu ve vědě (Praha 1952), s. 181—182.

Výtah z diskusního příspěvku předneseného na I. ideologické konferenci vysokoškolských vědeckých pracovníků v Brně 1952 (v. zde č. 2957, 2958). 106

Trávníček F. [Závěrečný projev.] Sb. Marxisticko-leninskou ideologií a stranickostí proti kosmopolitismu a objektivismu ve vědě (Brno 1952), s. 389—400.

Předneseno na I. ideologické konferenci vysokoškolských vědeckých pracovníků v Brně 1/3 1952. V první části je zhodnocen význam Stalinových statí o jazyce pro jazykovědu a vědu vůbec. — V. též: F. Trávníček, *I. ideologická konference v Brně*. ČMM 71, 1952, 1—3 (zhodnocení); dále č. 2957, 2958. 107

Trávníček F. Stalinská epocha jazykovědy. NŘ 36, 1953, 129 až 139.

U příležitosti úmrtí J. V. Stalina znovu hodnotí význam jeho zásahu do sovětské jazykovědné diskuse v létě 1950, rozvádí některé these jeho práce *O marxismu v jazykovědě* a ukazuje — zvláště na české jazykovědě —, „jak se idealistický jazykozpyt ve svém posledním období nejen stále víc a víc vzdaloval od svých vlastních úkolů, zatarasoval si cestu k pravdivému poznání jazyka, nebezpečně ohrožoval svou existenci jako vědy, nýbrž i přestával sloužit svým národům v jejich rozvoji a naopak se namnoze stával nástrojem boje kapitalistického nacionalismu a imperialistického kosmopolitismu proti nim. Z tohoto bludného scestí vyvedl jazykozpyt Stalin, a proto jsou jeho slavné statí pro jazykozpyt a pro celou lidskou společnost nedocenitelným odkazem, epochálně objevným a osvoboditelským činem“ (s. 139). Otištěno též ve Věstniku ČSAV 62, 1953, 176—182 pod stejným názvem. — V. zde č. 102. 108

Havránek B. Základní úkoly jazykovědy. Věstník ČSAV 63, 1954, 62—69.

Referát přednesený na IV. plenárním zasedání ČSAV v lednu 1954; obsahuje přehled a kritický rozbor jazykovědné práce v ústavech a kabinetech sekce jazyka a literatury a perspektivní vytyčení nejbližších úkolů příštích. 109

Trávníček F. [Zásadní referát na zasedání sekce jazyka a literatury na valném shromáždění ČSAV v dubnu 1954.] SaS 15, 1954, 109 až 115.

Z obsahu: Rozdíly mezi vědou za kapitalismu a vědou za socialismu. — Dialektický a historický materialismus základem veškeré socialistické vědy. — Proti některým pozůstatkům filosofického idealismu v naší jazykovědě. — Kritika české jazykovědné práce a jejích metod. 110

Havránek B. [Diskusní příspěvek na zasedání sekce jazyka a literatury na valném shromáždění ČSAV v dubnu 1954.] SaS 15, 1954, 115—118.

Za vědu vskutku marxistickou, nikoli jen deklarativně. — Proti nemarxistickému zjednodušování a vulgarisování otázek jazykovědných. — O potřebě bojových diskusí. — O významu prací lexikografických a lexikologických a j. 111

Viz též č.:

2. F. Trávníček, Úvod do marxistické jazykovědy.

202. K. Horálek, Referát na diskusi o fonologii.

404. K. Horálek, K otázce původu indoevropských jazyků. (Příspěvek ke kritice jazykovědného strukturalismu.)

421. P. Sgall, Vývoj flexe v indoevropských jazycích, zejména v češtině a v angličtině.
 551. Z. Stieber, Do dyskusji o metodzie porównawczej w językoznawstwie słowiańskim.

Původ jazyka — Jazyk a myšlení
 Zákony jazykového vývoje

Trávníček F. Proč lidé mluví různými jazyky. Knihovna Socialistické akademie, sv. 47. Praha, Osvěta 1952, 19 s., 8°.

Zhuštěný a přístupně podaný výklad o vzniku řeči, příčinách jazykové různosti a o budoucím společném jazyku s hlediska marxistického. (Předneseno v Socialistické akademii v Praze 3/3 1952.) — Osnova: I. Význam Stalinových statí. — II. Vznik jazyka. — III. Příčiny různosti jazyků. — IV. Shody mezi jazyky. — V. Jazyky mezinárodní, spisovné a budoucí jednotný jazyk. — Na závěr připojen stručný záznam diskuse, která se rozvinula po přednášce; tam podán i stručný výklad o souvislosti mezi esperantem a kosmopolitickými tendencemi a celková kritika esperanta.

11

2

Šťastný J. Vznik a vývoj jazyka. Proč lidé mluví různými jazyky. Edice přednášek pro osvětové besedy, sv. 64. Praha, Osvěta 1952, 15 s., 8°.

Populární výklad.

113

Marxistická definice jazyka. SovJaz 2, 1952, 241—242.

Heslo „Jazyk“ ze *Stručného filosofického slovníku (Краткий философский словарь*. Red. M. Rozental a P. Judin, Moskva 1951) přel. J. Porák. — Jiný překlad téhož hesla je pojat do českého vydání jmenovaného slovníku (*Stručný filosofický slovník*. Praha 1955, s. 201—203).

11

4

Kondrašov N. A. K otázce původu jazyka. SovJaz 1, 1951, č. 3/4, s. 53—66.

Z rus. orig. *К вопросу о происхождении языка* (Voprosy jazykoznanija v svete trudov I. V. Stalina, Moskva 1950, s. 171—186) přel. A. Václavík za red. spolupráce M. Wagnera. — V. zde též č. 28.

115

Peciar Š. A. I. Smirnickij : *Объективность существования языка. Материалы к курсам языкознания* (Moskva 1954). SovJaz 4, 1954, 478—482.

Referát.

116

Hořínek J. M. Cohen: *Le langage, structure et évolution* (Paris 1950). ČMF 34, 1951, 170—172.

Referát s poznámkami. — Srv. také zprávu J. Dubského, *Philologica* 6, 1951, 33 (franc.).

117

Spirkin A. G. Otázky jazyka a myšlení ve světle prací J. V. Stalina o jazykovědě. SovJaz 2, 1952, 250—256.

Výtah z knihy *Вопросы языка и мышления в свете работ И. В. Сталина по языкозна-*

нию (Moskva 1951) zpracoval a 4. kapitulu z téže knihy (*Логика а грамматика*) přeložil P. Sgall (srv. tamtéž, s. 465). — V. zde též č. 122. 118

Antonov N. O nerozlučném spojení jazyka a myšlení. Komenský 76, 1951/2, 812—822.

Z čas. Bol'shevik 1952, č. 15 přel. K. Cigna za odb. spolupráce B. Uhra; název orig. není uveden. — V. zde též č. 122. 119

Vostrikov A. V. Klasikové marxismu-leninismu o spojitosti jazyka a myšlení. SovFil 3, 1953, 1—19.

Z rus. orig. *Классики марксизма-ленинизма о связи языка и мышления* (Voprosy filosofii 1952, č. 3, s. 47—64) přel. M. Mleziva za red. D. Prokopa. — Překlad téže stati otištěn také v ČJ 2, 1951/2, 353—362, 388—393 a 3, 1953, 15—20 (přel. J. S.). — V. zde též č. 122. 120

Antonov N. P. Vývoj myšlení a jazyka u dieťaťa v predškolnom a školskom veku. SovPedPsych 2, 1952, 462—481.

Překlad stati *Развитие мышления и языка ребенка в дошкольном и школьном возрасте* (Sovetskajapedagogika 1952, 56—74); přel. M. Bažány, red. M. Hruškovíc. 121

Hausenblas K. Sovětské příspěvky k problémům jazyka a myšlení. Sovjaz 3, 1953, 522—529.

Přehled podle ref. S. A. Fessalonického *Обзор литературы по вопросам связи языка и мышления* (Voprosy jazykoznanija 1953, č. 3, s. 121—130); zabývá se zejm. statí P. S. Popova *Учение И. В. Сталина о единстве языка и мышления и задачи логики* (Vestnik Moskovskogo universiteta 1951, č. 9, s. 47—61) a dále pracemi uvedenými zde pod č. 118—120. 122

Skalička V. Zákony vývoje jazyka. Sovjaz 5, 1955, 81—94.

Autorovi nejde o definitivní formulace zákonů jazykového vývoje, nýbrž o přehled současné situace v tomto obtížném a zároveň klíčovém problému jazykozpytu. Metodicky je třeba odlišit zákony obecné, platné pro všechny jazyky, a speciální, vztahující se toliko na jazyky jednotlivé. Za obecné pokládá Skalička zákon stability jazyka (jazyky projevují vždy velkou odolnost proti změnám), zákon pokroku v jazyce (jak se jazyky zdokonalují; při tom zvlášť třeba zkoumat slovník a zvlášť gramatiku) a zákon stability výrazových prostředků (hlásky, slabiky a taktý se často mění, ale co se ztrácí jednou změnou, nahrazuje se jinou; tento zákon se především projevuje v t. zv. analogii). Pokud jde o zákony speciální, ukazuje Skalička na příkladu čínštiny a některých jazyků indoevropských (západní typ mu představuje francouzština, východní armenština; zvl. pozornost věnuje kromě toho jazykům slovanským), co je charakteristické pro jejich vývoj. Závěr: Obecné zákony jazykového vývoje existují, může se o nich diskutovat a mohou se hledat definitivnější formulace; t. zv. typologické zkoumání může pomoci při hledání zákonů vývoje jednotlivých jazyků (podle autora, s. 94). 123

Skalička V. O změnách v jazyce. Sborník v čest na akad. A. Teodorov-Balan (Sofija 1955), s. 157—164.

Pokud jde o význam jednotlivých změn pro stanovení zákonů jejich vývoje, upozorňuje a. na dvě distinkce: Některé změny se projevují jen u některých jazyků, v míře časově i místně omezené, jiné se projevují neustále; z těchto změn permanentních jsou jedny neustále kompensovány změnami opačného smyslu, kdežto u druhých k takové kompenzacii nedochází. 123a

Trávníček F. Vnitřní zákony vývoje jazyka. LN 1951, 7/1 (Jazykové zákampí).

Rozvádí jednu ze základních thesů Stalinových statí jazykovědných. 124

Vinogradov V. V. Kvalita jazyka a vnitřní zákony jeho vývoje. SovJaz 1, 1951, č. 6, s. 11—16.

Třetí kapitola ze statí *Труд И. В. Сталина „Марксизм и вопросы языкознания“ и развитие советской науки о языке* (Sovetskaja kniga 1951, č. 6, s. 29—34); přel. R. Večerka za red. spolupráce J. Bauera.

12

5

Trost P. K otázce vnitřních zákonů jazykového vývoje. SovJaz 3, 1953, 136—138.

Stručné shrnutí a zhodnocení výsledků, k nimž došli sovětsí jazykovědci při interpretaci a rozvíjení Stalinovy these o vnitřních zákonech jazykového vývoje.

126

Jarcevoá V. N. O vnitřních zákonech jazykového vývoje ve světle prací J. V. Stalina o jazykovědě. SovJaz 3, 1953, 101—113.

Z rus. orig. *О внутренних законах развития языка в свете трудов И. В. Сталина по языкознанию* (Izv. AN SSSR, otđ. lit. i jaz. 11, 1952, č. 3, s. 193—205) přel. V. Outratová a L. Orálková za odb. spolupráce J. Bauera.

12

7

Zvegincev V. A. Vnitřní zákony jazykového vývoje s hlediska prací J. V. Stalina o jazykovědě. SovJaz 3, 1953, 113—135.

Z rus. orig. *Понятие внутренних законов развития языка в свете трудов И. В. Сталина по языкознанию* (sb. Voprosy jazykoznanija v svete trudov I. V. Stalina, Moskva 1952) přel. J. Popela za red. J. Běliče a B. Ilka.

128

Tlustá E. V. A. Zvegincev: *K pojetí vnitřních zákonů vývoje jazyka*. SovJaz 3, 1953, 145—146.

Stručný dokumentační výtah ze studie *К понятию внутренних законов развития языка* (Izv. AN SSSR, otđ. lit. i jaz. 1951, č. 4, s. 319—335).

129

Tlustá E. Diskuse o vnitřních zákonech v SSSR. SovJaz 3, 1953, 189—190.

Zpráva o dvou diskusích, které uspořádal Institut jazykoznanija AN SSSR v roce 1952 a které se zabývaly t. zv. vnitřními zákony jazykového vývoje.

130

Ondruš Š. A. G. S. pirkin: *K otázce jazykových zákonov [K voprosu o zakonax jazyka]*. Voprosy filosofii 1953, č. 5, s. 89—106]. SovJaz 4, 1954, 185—188.

Referát.

131

Sanžejev G. D. O specifčnosti kvalitativních změn v jazyce. Sov Jaz 2, 1952, 365—372.

A. se zabývá otázkou, jaká je povaha přechodu jazyka od jedné kvality k druhé, a na příkladech z jazyků mongolských, ruštiny a francouzštiny ukazuje, že ve vývoji přece jen jsou období, kdy dochází ke skoku z jedné kvality do druhé. — Z rus. orig. *О специфике качественных изменений в языке* (Voprosy filosofii 1951, č. 4, s. 113 —119) přel. M. Šubrt za red. spolupráce P. Sgalla.

1

32

Viz též č.:

1. V. Skalička, Úvod do jačykočpytu.

28. Otázky jazykovědy s hlediska prací J. V. Stalina.

33. V. V. Vinogradov, Geniální program marxistické jazykovědy.

224. K. Horálek, K otázce jednoty jazyka a myšlení.

248. K. Horálek, K teorii pojmenování.

249. F. Trávníček, Slovo a věta ve světle Stalinova učení o jazyce.
 250. P. Trost, Slovo a pojem.
 251. V. Hrabě, K problému slova a pojmu.
 254. J. M. Galkinová—Fedoruková, Slovo a pojem ve světle učení klasiků marxismu-leninismu.
 374. B. Uher, Jednota poznávání, myšlení a jazyka na nižším stupni národní školy.
 375. E. Strnad, Řeč a myšlení žactva v elementárce národní školy.
 387. D. Votrubová, Jednota myšlení a řeči — vůdčím principem Komen-ského názoru na jazyk a jeho funkci.
 389. D. B. Elkonin, Rozvoj myšlení při vyučování materskému jazyku.
 408. T. S. Šaradzenidze, Procesy diferenciacce a integrace jazyků ve světle učení J. V. Stalina.
 2991a. J. Lipa: Diskuse o vnitřních zákonech jazykového vývoje.

Učení I. P. Pavlova o druhé signální soustavě
 a otázky jazyka

Štejerle L. Příspěvky k fyziologii a psychologii řeči na podkladě učení I. P. Pavlova o vyšší nervové činnosti. SbFilFakBU 3, 1954, č. 1 — ř. filosofické (B) č. 2 — s. 105—114.

Rozbor učení I. P. Pavlova, pokud jde o poznání fyziologických a psychologických základů lidské řeči. Podle Pavlova je „spontánní řeč soustava podmíněných reflexů vysokého řádu, řetězových reflexů, které se mohou vybavit jen u člověka. Podněty řečových podmíněných reflexů mohou být nejrůznějšího druhu, jednoduché i komplexní, konkrétní skutečnost i pouhé slovní výmysly. Proto je řeč člověka neodlučitelná od jeho druhé signální soustavy" (s. 113).

Zpráva: Z. Tyl, NR 38, 1955, 53.

133

Birjukov D. A. Učení I. P. Pavlova o vzájemném působení první a druhé signální soustavy ve světle prací J. V. Stalina o otázkách jazykovědy. SovPedPsych 1, 1951, č. 5, s. 7—19.

Z čas. Fiziologičeskij žurnál SSSR 1951, č. 1, s. 6—19 přel. L. Monatová a M. Čejka za odb. spolupráce V. Chmelaře.

134

Spirkin A. G. Učení I. P. Pavlova o dvou signálních soustavách ve světle marxisticko-leninské teorie poznání. Pedagogika 1, 1951, 454—461.

O druhé signální soustavě jako fyziologické základně abstraktního logického myšlení a řeči stručný výklad na s. 457—459. — Z rus. orig. v čas. Jestestvoznanije v škole 1951, č. 3 přel. A. Vodička.

135

Spirkin A. G. Učení I. P. Pavlova o dvou signálních soustavách — přírodovědecký základ stalinského učení o jazyce. Sovjaz 2, 1952, 88—104.

V čl. autor ukazuje, jak Pavlovovo učení o první a druhé signální soustavě a o jejich vzájemné součinnosti otvírá před jazykovědou důležité pracovní perspektivy, jejichž experimentální rozvinutí a propracování může prospět i metodice jazykového vyučování. — Z rus. orig. *Учение И. П. Павлова о двух сигнальных системах — естественно-научная основа сталинского учения о языке* (Izv. AN SSSR,

ser. ist. i fil. 1951, č. 3, s. 221—236) přel. V. Kautská za odb. spolupráce
J. Linhart. 13

6

Krasnogorskij N. I. K fyziologii vzniku dětské řeči. Sovětská věda — Lékařství 2, 1952, 554—561.

Z rus. orig. *К физиологии становления детской речи* (Žurnal vysšej nervnoj dejatel'nosti 2, 1952, 474—480) přel. V. Bílek a V. Zorin. 136

a

Šmidt J. V.—Suchovskaja N. A. Vliv slova jako podmíněného podnětu na stav zrakového analyzátoru. SovPedPsych 4, 1954, 718—725.

Z rus. orig. *Влияние слова как условного раздражителя на состояние зрительного анализатора* (Žurnal vysšej nervnoj dejatel'nosti 3, 1953, 809—815) přel. A. Michalíčková za odb. spolupráce M. Michalíčky. 13

7

Gakkel'ová L. B. Metodika výzkumu zaměřených řečových reakcí. SovPedPsych 2, 1952, 438—443.

Stať *Методика исследования направленных речевых реакций* (Fiziologičeskij žurnal SSSR 1951, 547—552) přel. V. Kautská-Benešová za odb. spolupráce V. Tardyho.

138

Holub M. Vztah slovních a bezprostředních podnětů u dětí. Vesmír 31, 1952, 158.

Tvoření podmíněných reakcí na slova je stále kontrolováno a opravováno činností první signální soustavy; tato kontrola bývá porušena jen v patologických případech.

13

9

Morávek M. Metoda řečových reakcí (asociační, slovní experiment). Sovětská věda — Lékařství 4, 1954, 328—334.

Popis metody a příklady jejího použití v experimentální i klinické praxi. 140

Holas E. D. A. Smirnov: *Slovní experiment v lékařské praxi*. SovPedPsych 4, 1954, 501—502.

Ref. o čl. *Словесный эксперимент в медицинской практике* (Žurnal vysšej nervnoj dejatel'nosti 3, 1953, 408—415). — Slovní experiment se dobře osvědčuje jako pomocná metoda při výzkumu vyšší nervové činnosti. 1

41

Pratusevič J. M. O pohybovém analyzátoru řeči a jeho úloze v procesu poznání. SovPedPsych 4, 1954, 600—609.

Z rus. orig. *О речедвигательном анализаторе* (Voprosy filosofii 1953, č. 6, s. 140 až 149) přel. J. Hraše a M. Franková. 14

2

Viz též č.:

369. N. I. Žinkin, K otázce rozvoje řeči u dětí.

373. F. A. Sochin, Jak si s hlediska učení I. P. Pavlova osvojuje dítě mluvnickou stavbu jazyka.

Foniatrie — Logopedie

Slyšení a poruchy sluchu — Audiometrie a j.

Seeman M. O lidském hlasu. Knihovna Čs. společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí, sv. 27. Praha, Orbis 1953, 54 s., 8°.

Obsah: Hygiena hlasu v období mutace. — Hlasové poruchy u dospělých. — Základy hlasové hygieny při výchově hlasu. — Hygiena dýchání. — Hygiena hlasové tvorby.

Ref.: LKš [= L. Klimeš], ČJ 6, 1956, 197—198.

143

Encyklopedie praktického lékaře. Naučný slovník současného lékařského vědění. Praha, díl V (1947) — IX (1955).

Hesla z fonetiky a z některých oborů příbuzných zpracoval B. Hála: dentální sigmatismus (díl V); dyslalie, endoskopie fonetická, epiglottis, eufonie (VI); exploratory mluvidel, explose, explosiva hlasivková, fonace, fonémy, fonetika, fonograf, fonologie, frikativy (VII). — Další hesla zpracoval sem K. Ohnesorg: guturály (VII); hlas hrtanový, hlasivková řeč, hláska, hláskosloví, hlasový předraz

(VIII).

14

4

Repetitorium praktického lékaře. Druhé, přepracované vydání. Ved. red. J. Charvát. Praha, Stát. zdrav. nakl. 1955, 1632 s., 8°.

Obsahuje zejm. tyto příspěvky: M. Seeman, *Hluchoněmost* (729—730). — M. Seeman, *Mutace* (961—962). — K. Sedláček, *Poruchy hlasu* (1236—1238). — M. Seeman, *Poruchy řeči: opoždění řeči, patlavost, šišlavost, huhňavost, rozštěp patra, koptavost* (1238—1243). — K. Sedláček, *Poruchy sluchu. Rehabilitace* (1243—1244).

145

Seeman M. Poruchy dětské řeči. Praha, Stát. zdrav. nakladatelství 1955, 265 s., 8°.

Vysokoškolská učebnice o poruchách dětské řeči přihlíží soustavně ke starší i novější literatuře foniatrické (české i cizí); vydatně využívá pokroků Pavlovy fyziologie o vyšší nervové činnosti, která svým učením o druhé signální soustavě je foniatrii velmi blízká. Podrobně je popsána foniatrická léčba poruch řeči pro potřeby praxe lékařské i logopedické. — Obsah: I. Vývoj dětské řeči. — II. Poruchy vývoje řeči. — III. Patlavé dítě. — IV. Huhňavé dítě. — V. Hluchoněmé a nedoslýchavé dítě. — VI. Koptavé dítě. — VII. Brebtavé dítě. — VIII. Poruchy řeči slabomyslného dítěte.

Ref.: Spa [= J. Spal], ČJ 6, 1956, 115.

146

Seeman M. Foniatrie, mladé odvětví vědy. SvSl 1952, 3/12.

Populární výklad (také o vlastních pracích autorových).

14

7

Ferdinand O. Purkyňův odkaz foniatrii. (Podle Purkyňových rukopisů.) ČLék 92, 1953, 249—253.

Purkyně postavil výzkum řeči a léčení jejích poruch na pevný základ (srv. jeho příspěvky do Encyklopedického slovníku lékařských věd v Berlíně a čl. zde cit. pod č. 200, 201); v tomto oboru mu přísluší prvenství i před Rousselotem.

148

Voldřich M. Artikulační theorie a jejich vývoj. Čs. stomatologie 53, 1953, 189—204.

Přehledný výklad. Vývoj artikulačních teorií není dosud ukončen; přísně matematicky koncipované balanční teorie jsou na ústupu a vývoj směřuje k zjednodušení.

14

9

Čáp J. Výzkumy foneticko-artikulační stránky řeči, jejího vývoje a jejích poruch. SovPedPsych 2, 1952, 761—762.

Stručná zpráva o několika studiích F. P. Majorova a jeho spolupracovníků. 150

Brohm F. Koktavost s hlediska pavlovské reflexologie. ČLék 91, 1952, 202—206.

Vysvětluje vznik koktavosti na základě Pavlovova učení o podmíněných reflexech.

K tomu srv. poznámky J. Vinaře tamtéž, s. 1213—1214 (místo označení koktavost *fysiologická* navrhuje termín *akutní*, místo koktavost *pathologická* doporučuje *chronická*). 151

Kiml J. Neurodynamické poruchy hlasu. Vojenské zdravotnické listy 23, 1954, 220—223.

S rus. résumé.

152

Novotný J. Problémy foniatrie s hlediska čelistně lící orthopedie Čs. stomatologie 53, 1953, 365—366.

Několik poznámek o poruchách řeči, které jsou způsobeny organickou vadou artikulačního systému. 153

Soldán J. Vzájemný vztah stomatologie a logopedie. Čs. stomatologie 53, 1953, 347—355.

Popisuje funkci artikulačního systému a některé vady řeči, zaviněné jeho anomaliemi; zvl. si všímá případů, kdy dochází k porušení výslovnosti působením zubních prothetických náhrad. 154

Sovák M. K příčinám syndromu mezizubní výslovnosti. Čs. stomatologie 50, 1950, 501—504.

Diskuse k čl. tamtéž, s. 509—511.

155

Kiml J. Reedukace řeči úplného afatika ve světle učení I. P. Pavlova. Čs. otolaryngologie 4, 1955, 206—210.

Vylíčen metodický postup a ukázáno, jak byly při reedukaci respektovány čtyři základní podmínky vypracování podmíněných reflexů. 156

Seemann M. Methodika rehabilitace hlasu a řeči polaryngektomií. ČLék 90, 1951, 1359—1364.

Výklad o postupu při reedukaci oesofageální (jícnovou) řeči. S hl. literaturou. — V. též stručnou zprávu téhož a., Bratislavské lek. listy 30, 1950, 94—95. 157

Holub M. Hlas lidí bez hrtanu. Vesmír 31, 1952, 186.

O rehabilitačních metodách prof. M. Seemanna.

158

Schuster M. Príspevok к poruchám hlasu pri úrazoch krku. ČLék 91, 1952, 213—216.

Zdůrazňuje význam moderních metod foniatrických při léčení těchto úrazů. 159

Výrostek J. Prevencia porúch hlasu. Čs. otolaryngologie 3, 1954, 90—95.

Některé poruchy hlasu zavinují jeho trvalé poškození (raucitas infantilis, mutatio prolongata, eunuchoidní hlas); o příčinách jejich vzniku i terapii. 1

Grecová S. Prevence vad řeči a hlasu u dětí v terénu. Čs. otolaryngologic 3, 1954, 150—152.

Nejlepší ochranou proti poruchám hlasuje správná hlasová hygiena; a. podává náměty k jejímu praktickému provádění. 16

1

Brohm F. Prevence funkčních poruch řeči. Čs. otolaryngologie 3, 1954, 137—143.

Týká se patlavosti a koktavosti; a. si podrobně všímá zvl. jejich vzniku. 162

Brohm F. J. Tarneaud—M. Seemann: *La voix et la parole — études cliniques et thérapeutiques* (Paris 1950). ČLék 90, 1951, 122—123.

Referát. — Ve jmenované knize se M. Seemann zvl. zabývá léčbou hlasových dysfunkcí; zvl. kapitolu o vlivu sluchu na vývoj řeči připojil K. Sedláček. 163

Sovák M. Poruchy sluchu. — Poruchy řeči. Sb. Na pomoc přednášejícím, sv. 7. Praha, Výzkumný ústav zdravotnický — ministerstvo zdravotnictví 1953, 15 s., 8°.

Konspiky dvou populárně vědeckých přednášek. 164

Sovák M. Defektologie speciální — Logopedie. Praha, SPN 1955, 228 s., 4° (rozmož.).

Vysokoškolský učební text. — Samostatnou kapitolu *Základní věci z fonetiky* (s. 71—89) napsal K. Ohnesorg. 165

Sovák M. Logopedie v ČSR. Pedagogika 4, 1954, 57—65.

Výklad o jejím významu, vývoji a organisaci. V 166

Sovák M. K soupisové logopedické akci na školách. Nápravná pedagogika 26, 1950, 97—99.

Informuje o jejím účelu. 167

Stekliková A. Organise logopedické péče. Čs. otolaryngologie 3, 1954, 171—173.

Zpráva. 168

Holécý O. Náprava výslovnosti hlásek u dětí předškolního věku.

Předškolní výchova 7, 1953, 198—202.

Metodické pokyny logopedické. 169

Filčíková-Herfortová M. Úvod do výchovy řeči a správné výslovnosti. Předškolní výchova 8, 1954, 91—93.

Soubor pokynů pro logopedickou praxi na mateřských školách. 170

Ohnesorg K. M. J. Chvatcev : *Недостатки речи детей* (3. vyd., Moskva 1948). Philologica 6, 1951, 49—50.

Referát (psaný rusky). 171

Krehanová A. *Логопедическая работа в школе* (Moskva 1953). SovJaz 4, 1954, 520—521.

Referát o sborníku. 172

Sedláček K. Nové poznatky elektroakustiky se zřetelem k fyziologii sluchu. Čs. otolaryngologie 2, 1953, 239—248.

Elektroakustickými metodami lze zjišťovat výkonnost sluchového orgánu, jaká je nadprahová hlasitost u sluchových poruch a pod. 173

Sedláček K. Slyšení složených zvuků, zvláště samohlásek. Čs. otolaryngologie 4, 1955, 12—18.

Autor podává výsledky experimentálně provedeného průzkumu slyšení složených zvuků, mezi něž patří i zvuk českých samohlásek: nejprve sleduje slyšení směsi dvou a tří čistých tónů a pak slyšení zvuku samohlásek. — Zkrácený obsah druhé části referátu předneseného na celostátní konferenci Čs. laryngologické společnosti v Praze 15/2 1952. 174

Sovák M. Reedukace sluchu ve světle učení I. P. Pavlova. Thomayerova sbírka přednášek a rozprav z oboru lékařství, č. 324 (Praha 1954), s. 3—17.

Příspěvek k metodické stránce sluchové reedukace. Ukazuje, že nápravné reedukační metody mají za úkol zdokonalit schopnost slyšení v dorozumívacím procesu, při čemž se opírají o zásadu komplexnosti smyslového vnímání a o zásadu vedoucí úlohy kúry mozkové, speciálně druhé signální soustavy. — S čes., rus. a angl. resumé. 175

Edelsberger L.—Janota P.—Janotová N.—Sovák M. Metodika a výsledky reedukačních kursů pro nedoslýchavé. Thomayerova sbírka přednášek a rozprav z oboru lékařství, č. 324 (Praha 1954), s. 18—42.

Zpráva o zkušenostech z audiologického oddělení Logopedického ústavu (Ústavu pro nápravu vad řeči a sluchu ÚNV hl. m. Prahy) a z Ústavu pro defektologii university Karlovy. — S čes., rus. a angl. resumé. 17

6

Janota P. Audiometrické vyšetřování řeči a jeho použití v reedukačních kurzech. Thomayerova sbírka přednášek a rozprav z oboru lékařství, č. 324 (Praha 1954), s. 43—65.

V příspěvku jsou stručně probrány teoretické základy audiometrie řeči, srovnány s běžnými orientačními zkouškami sluchu řeči a obvyklým audiometrickým vyšetřováním čistými tóny a podrobně je zkoumána otázka sestavení vhodných souborů zkušebních slov. — Čes., rus. a angl. resumé. 17

7

Kolomazník L. Audiometrie řeči. Čs. otolaryngologie 2, 1953, 135—144.

Stručný výklad o základních metodách audiometrických, kterými se zjišťuje možnost slyšet mluvenou řeč, hodnotit stupeň nahluchlosti a pod. 178

Lesák J. Objektivní audiometrie. ČLék 94, 1955, 45—55.

O praktické aplikaci učení I. P. Pavlovav klinické praxi. 179

Zatloukal F. Audiometrie v praxi. Praktický lékař 35, 1955, 540—544.

Popis audiometru a jeho využití při stanovení diagnosy sluchových poruch. 180

Steklíková A. Poruchy řeči při převodní nedoslýchavosti. Čs. otolaryngologie 1, 1952, 131—133.

K závažnějším změnám řeči při čisté převodní nedoslýchavosti nedochází, ani jde-li o dosti značné ztráty sluchu. 181

Kiml J. Problematika vyšetřování centrálních poruch sluchových. Čs. otolaryngologie 2, 1953, 45—46.

Studium centrálních poruch sluchových umožňuje diferenciaci sluchových poruch, je důležitým doplňkem neurologického vyšetření a zvl. se uplatňuje ve foniatřii v souvislosti s vývojem dětské řeči (na př. při akustické agnosii, akustické nepozornosti). 182

Brohm F. Rozumění řeči pomocí diferenčních tónů. ČLÉk 91, 1952, 884—888.

Většina hluchoněmých má zbytky sluchu ve frekvencích asi do 500 Hz, ale se ztrátami. Doporučuje proto užívat reprodukčního zařízení se stejnou nelinearitou, jako má ucho. 18

3

Štejgerle L. Slovo nebo posunek Práce invalidů 1950, 76—77.

Úvod do diskuse. — Další příspěvky: J. Myška, *Posunková řeč neslyšících* (tamtéž, 100—101). — J. T. Auředníček, *Slovo i posunek* (126—129). — L. Štejgerle, *Ano — slovo i posunek* (195—197). — J. Pivoňka, *Mezi slovem a posunkem* (221—222).

— K. Lípa, *Neodmítejte posunkovou řeč* (222). — J. Zeman, *Význam posunkové řeči v praktickém životě* (223). — P. F. Dvořák, *Slovo a posunek jsou neoddělitelné* (244—246).

— F. Ludvík, *Slovo či posunek?* (267—268). — L. Nop, *Uzavíráme diskusi o posunku a odezírání* (268—269). 184

Fonetika obecná — Fonologie

Hála B.—Sovák M. Hlas — řeč — sluch. (Základní věci z fonetiky a logopedie.) 3., přepracované vyd. Kn. Pedagogická přítomnost, sv. 26. Praha, SPN 1955, 352 s., 8°.

Z 2. vyd. (vyšlo 1947, v. BČL 1945/50, č. 69) podrželi autoři název i postup výkladu; při přepracování přihlédlí k výsledkům nových výzkumů v obou vědách a zejména se pokusili opřít některé své výklady o učení I. P. Pavlova.

Ref.: L. Edelsberger, Učitel'ské noviny 5, 1955, č. 42, s. 6. 18

5

Hála B. Une contribution à l'éclaircissement de la nature phonétique des affriquées. Zeitschrift f. Phonetik u. allgem. Sprachwissenschaft 6, 1952, 77—93.

K rozřešení dlouho a živě diskutované otázky o fonetické povaze t. zv. afrikát, zajímaví stejně fonetiky jako jazykovědce, přispívá Hálova studie materiálem, který autor získal použitím oscilografu, a jeho zhodnocením. Dochází zejména k těmto závěrům: 1. afrikáty *c*, *č*, *j*, *j* (i jejich palatalisované varianty) nejsou složeny ze dvou fonémů (*t + s*, *d + z* atd.); jsou to hlásky jednoduché, ale se dvěma hlavními artikulačními fázemi, oklusivní a konstriktivní; 2. přes jisté oslabení závěru není jejich charakter oklusivní zcela setřen; 3. jejich akustická povaha není jednotná;

4. v jazykovém povědomí jsou chápány jako fonémy jednoduché; 5. v historickém vývoji se vyznačují značnou nestálostí.

Srv.: J. Forchhammer, *Zum Affrikatenproblem* (tamtéž 7, 1953, 403—408; m. j. poznámky k Hálovu příspěvku). 186

Romporti M. K otázce vlivu souhlásek na melodii samohlásek. *Slavia* 20, 1950/1, 242—262.

A. si vzal za úkol přešetřit názor J. Chlumského, který rozhodně popřel Ekblomovu teorii o vlivu souhlásky na melodii následující samohlásky (*Slavia* 5, 1926/7, 247n.). Rozborem bohatého materiálu (přes 2500 zkoumaných případů ze čtyř jazyků (češtiny, srbocharvátštiny, lotyštiny a mandarinské čínštiny) dochází k závěru, že souhlásky na melodii následujících samohlásek (po př. sonantních souhlásek) působí, a usiluje o bližší určení výsledků tohoto působení. 187

Skaličková A. K otázce podstaty slabiky. *SaS* 15, 1954, 19—24.

Přehled, utřídění a zhodnocení dosud podaných definicí slabiky. A. navrhuje definici: „Slabika je nejjednodušší a nejtěšnější možná artikulační jednotka funkčních prvků řeči, která akusticky vyhovuje dorozumívání“ (s. 22). 188

Skaličková A. Zur Frage des Luftverbrauchs beim Sprechen. *Zeitschrift f. Phonetik und allgem. Sprachwissenschaft* 8, 1954, 80—92.

A. se zabývá otázkou, jaká je spotřeba vzduchu při výslovnosti hlásek izolovaných a hlásek v proudu řeči (na př. u hlásek izolovaných je největší spotřeba vzduchu při výslovnosti dlouhého *á* — téměř 112 cm³). Ukazuje, že u souhlásek znělých je spotřeba vzduchu menší než u neznělých, pro výslovnost hlásek palatálních potřebujeme více vzduchu než pro výslovnost hlásek nepalatálních. V proudu řeči je celková spotřeba vzduchu menší než součet množství spotřebovaného vzduchu při výslovnosti hlásek izolovaných. Výzkum provedla autorka na exspirometru vlastní nové konstrukce. 189

Skalička V. О фонетической редукции. Pražská universita moskevské universitě. Sborník k výročí 1755 — 1955 (1955, v. zde č. 2745), s. 261—269.

Ukolem stati je určit a zhodnotit význam t. zv. fonetické redukce v jazyce. Tímto termínem se označuje ztráta jasné artikulace samohlásek, která může vést až k úplné likvidaci samohlásky; fonetická redukce měla na př. významnou úlohu při výkladu ablautu a j. Autorovi nejde však o fonetický výklad jevu, nýbrž spíše o obecný důkaz, že fonetická redukce patří k nejvýznamnějším faktorům, které zasahují do změn zvukového systému jazyka, a třeba nepatří k vnitřním zákonům jazykového vývoje, přece mnohdy podstatně napomáhá jejich pochopení. 190

Petráček K. Zur Artikulation des sogenannten emphatischen *l* im Arabischen. *ArchOr* 20, 1952 (*Diatribae Lexa*), 509—532.

Popis artikulace (provázený palatogramy, linguogramy a skiagramy) a srovnání s jinými jazyky. 19

1

Romporti M. Zum Problem der Töne im Kuo-yü. *ArchOr* 21, 1953, 276—352.

Obsah: I. Einleitung. — A. Die chinesischen Töne und die Literatur über dieses Problem. — B. Die Methode und technische Seite der Forschung. — II. Die Töne

im Kuo-yü. — 1. Isolierte Töne. — 2. Die Töne in Kombinationen. — III. Das System der Töne im Kuo-yü. Výklady jsou doprovázeny 109 kymogramy. 192

Švarný O. Čínština — „tónový“ jazyk. Nový Orient 8, 1953, 59—62.

Populární výklad melodického systému čínštiny.

193

Ohnesorg K.—Švarný O. Études expérimentales des articulations chinoises. Rozpravy ČSAV, roč. 65, 1955; řada SV, seš. 5, 75 s.

Obsahuje dvě studie: v první jsou podány výsledky zkoumání čínských artikulací pomocí palatografie a linguografie, druhá je založena na rozboru radiografií. Oba a. se tu pokusili osvětlit některé otázky týkající se výslovnosti čínského jazyka kuo-jü, a to s hlediska teoretického i s ohledem na praktické využití výsledků při studiu mluvené čínštiny, a konečně vyvodit i některé obecnější závěry jak fonetické, tak sinologické. — V příl. otištěno 270 palatogramů, 44 radiografií a 44 náčrtů podle těchto radiografií. — Čes. a rus. rés. na s. 59—75.

19

4

Skaličková A. The Korean Vowels. ArchOr 23, 1955, 29—55.

Zevrubný popis artikulace korejských samohlásek a jejich srovnání s artikulací samohlásek českých (se 17 náčrtů podle roentgenogramů). — K tomu srv. další příspěvek téže a.: *Vokalický systém korejštiny*. Universitas Carolina 1, 1955, č. 5 (Philologica č. 1) s. 67—73.

19

5

J. Š[abršula]. O. Ch. Cacher: *Fonetika ve světle učení J. V. Stalina o jazyce*. SovJaz 2, 1952, 209—212.

Dokumentární výtah ze studie *Фонетика в свете учения И. В. Сталина о языке* (Inostran. jaz. v škole 1951, č. 3, s. 21—36).

196

Romportl M. M. v. Alvarez Puebla de Chaves: *Problemas de fonética experimental* (La Plata 1948). Philologica 6, 1951, 50—52.

Referát (anglický).

197

Vachek J. R. K. Potter—G. A. Kopp—H. C. Green: *Visible Speech* (New York 1947). Philologica 6, 1951, 46—47.

Referát; v. též BČL 1945/50, č. 83.

198

Romporti M.—Wodarz J. Dvě německé učebnice obecné fonetiky. SaS 16, 1955, 217—221.

M. Romprtll referuje kriticky o příručce E. Diet ha *Vademecum der Phonetik* (Bern 1950), J. Wodarz o příbuzné práci O. von Essena *Allgemeine und angewandte Phonetik* (Berlin 1953).

199

Ferdinand O. Osudy Purkyňova pojednání o fysiologii lidské řeči. Sb. Jan Evangelista Purkyně. Badatel — národní buditel (Praha 1955), s. 130—131.

Jde o práci, kterou Purkyně napsal nejprve německy, později ji v polském znění pod názvem *Badania w przedmiocie fizyologii mowy ludzkiej* uveřejnil v krakovském časopise *Kwartalnik naukowy* (1835 a 1836; úvodní část vyšla mimo to česky v *Kroku* 1837) a konečně 1856 zpracoval znovu německy. — V. zde č. 148,201.

20

0

Hála B. O významu J. E. Purkyně pro fonetiku. Sb. Jan Evangelista Půrkyně. Badatel — národní buditel (Praha 1955), s. 131—135.

Upozorňuje na důležitost některých Půrkyňových poznatků o zvukové stránce lidské řeči, uložených v pojednání *Badania w przedmiocie fizyologii mowy ludzkiej* (Kwartalnik naukowy, Kraków, 1835/6). Zvl. uznání zasluhuji Půrkyňovy přesné popisy artikulace jednotlivých hlásek a jeho správné hodnocení různých fonetických jevů. — V. zde č. 148, 200. **201**

Horálek K. [Referát na diskusi o fonologii.] SaS 15, 1954, 29—38.

V úvodu upozorňuje Horálek na vnitřní souvislost otázek fonologických s úsilím o kritickou revizi strukturalismu a dosavadním kritikám vytýká některé zásadní nedostatky. Jako podklad k diskusi předkládá v druhé části svého ref. základní these fonologické a v závěru formuluje své stanovisko k čl. S. K. Šaumjana *Проблема фонемы* (Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 11, 1952, 324—343), jakož i k dosavadním výsledkům sovětské diskuse o fonologii, která byla právě Šaumjanem vyvolána. — V. zde č. 97, 98, 203, 205, 206, 2963, 2964. **202**

Peciar Š. [Referát na diskusi o fonologii.] SaS 15, 1954, 38—46.

K správnému zhodnocení fonologie je třeba přistupovat historicky. Rozlišování „langue“ a „parole“ je pozůstatkem idealistické koncepce; je zapotřebí revize některých základních pojmů fonologických (fonéma, archifonéma, kombinatorní varianty, fonologické systémy atd.). Pro další práci ve fonologii je nezbytná změna zásadních hledisek teoretických. — V. zde č. 202, 2963, 2964. **203**

Trnka B. Určování fonému. Acta universitatis Carolinae 1954, č. 7 (Philologica et historica), s. 16—20.

Rozborem a kritikou Trubeckého zásad určování fonému (*Grundzüge der Phonologie*, s. 41—59) dochází a. k nově, ale opět strukturalisticky orientované definici. Podle něho je foném „úhnr relevantních vlastností [hlásek], rozlišený od jiných takových úhnrů v slově kontrastovostí“ (s. 19). — Rus. a angl. rés. na s. 20 až 22. **204**

Horálek K. K situaci ve fonologii. Sovjaz 4, 1954, 223—226.

Několik kritických poznámek na okraj sovětské diskuse o fonologii (na př. k teorii t. zv. fonologických mutací, k otázce slabičné měkkostní korelace při výkladu praslovanského hláskosloví a j.). V závěru zdůrazňuje Horálek nutnost vycházet při kritice jak dosavadní fonologie, tak strukturalismu vůbec především z rozboru konkrétních prací a pouček. — V. zde č. 202, 206. **205**

Horecký J. Sovietska diskusia o fonéme. Sovjaz 3, 1953, 250—256.

Zpráva o diskusi, která byla zahájena statí S. K. Šaumjana *Проблема фонемы* (Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 11, 1952, 324—343) a do které zasáhli v téměř ročníku téhož časopisu ještě R. I. Avanesov, A. A. Reformatskij, A. G. Spirkin a S. B. Bernštejn. — O pokračování v diskusi v Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 12, 1953, č. 4, 6 informuje další, stejně nadepsaná zpráva J. Horeckého v Sovjaz 4, 1954, 278—282 (diskuse se dále účastnili J. A. Makaje v, N. A. Slju-sev, hallský linguista G. Kircher, I. A. Luknickij, T. A. Bertagajev, M. V. Panov, G. G. Alekberli a závěrečným souhrnem ještě jednou S. K. Šaumjan). — V. zde č. 202, 205. **206**

Chloupek J. Sovětská práce o základech fonologie [O. S. Achmanovová: *Фонология. Материалы к курсам языкознания*. Moskva 1954]. Sovjaz 4, 1954, 482—484. Referát. **207**

Trost P. O „významu“ hlásek. Studie a práce linguistické I (1954, v. zde č. 2748); s. 67—72.

Kritikou dosavadních názorů autor znovu potvrzuje, že „domněnky o vnitřním vztahu mezi zvukem a významem v jazyce je v celku třeba přenechat diletantům a mystikům“ (s. 72). V odd. IV (s. 69—70) několik poznámek k otázce t. zv. eufonie, zejména v jazyce uměleckých děl.
20

8

Hořejší V. Příspěvek k historické fonologii francouzštiny. ČMF34, 1951, 5—8.

V přehledu ukazuje, jak na francouzštině lze aplikovat a osvětlit základní teoretické poučky historické fonologie.

209

Vachek J. Foném *h/x* ve vývoji angličtiny. SbFilFakBU 1, 1952, č. 1 — řady jazykovědné (A) č. 1 —, s. 121—134

V úvodu anglistické studie několik obecných poznámek o významu badání kvantitativně fonologického. — Rus. a angl. rés. na s. 135.
210

Petráček K. Der doppelte phonologische Charakter des Ghain im klassischen Arabisch. ArchOr 21, 1953, 240—262.

Příspěvek k fonologickému rozboru semitské souhlásky *ghain*, založený na analýze jednak kvantitativní, jednak kvalitativní; v závěru provedena i historicko-fonologická interpretace obou základních variant zkoumané hlásky.
21

1

Chloupek J. A. Martinet: *Phonology as Functional Phonetics*. Three lectures (Publications of the Philological Society 15, London 1949). ČMF 34, 1951, 21—22.

Referát.

212

Nosek J. E. Buysens: *Mise au point de quelques notions fondamentales de la phonologie* (Cahiers Ferdinand de Saussure 8, 1949, 37—60). ČMF 34, 1951, 42.

Zpráva.

213

Nosek J. R. H. Stetson: *Segmentation* (Lingua 2, 1949, 46—53). ČMF 34, 1951, 187—188.

Referát. — Segmentací rozumí Stetson identifikaci fonému jako jisté akusticko-fyziologické jednotky.

214

Zgusta L. K. L. Pike *Phonemics. A Technique for Reducing Languages to Writing* (University of Michigan Publications. Linguistics, vol. III. Ann Arbor 1947). Lingua Posnaniensis 5, 1955, 232—234.

Referát s krit. poznámkami (v. též BČL 1945/50, č. 80).

214a

Viz též č.:

165. M. Sovák, Defektologie speciální — Logopedie.

185. B. Hála—M. Sovák, Hlas — řeč — sluch.

1339. B. Hála, Stručný přehled fonetiky pro bohemisty.

1342. M. Romportl, O mluveném slově. Základní pojmy.

2963. Československá diskuse o fonologii.

2964. C. Bosák, Poznámka ke dvěma konferencím o fonologii a fonetice.

2968. M. Zima—O. Oktábcová, Diskuse o fonologii a o problémech při zpracování ruské mluvnice.

Verchovskij N. J. Umělecké předčítání v SSSR. Kniha o předčítatelích. Z rus. orig. *Книга о чтецах* (Moskva 1950) přel. kolektiv za ved. N. Dvořákové. Knihovna souborů lidové tvořivosti, sv. 26. Praha, Orbis 1953, 263 s., 8°.

Překlad má vážné nedostatky jazykové.

Ref.: V. Kabeláč, *Názorná učebnice uměleckého předčítání*. Čtenář 6, 1954, 37—38 (též *Lidová tvořivost* 5, 1954, 55). **215**

Stanislavskij K. S. Moje výchova k herectví. Díl 2. Tvůrčí proces ztělesňování. Z rus. orig. *Работа актёра над собою II* přel. A. Šoršová. Knihovna divadelní tvorby. Praha, Orbis 1954, 238 s. + 1 příl., 8

Obsahuje mimo jiné také kapitoly *Dikce a zpěv a Mluva na jevišti*.

216

Asplund D. L. O pěveckém umění. Metodika sólového zpěvu. Praha, SNKLHU 1955, 175 s., 8°.

Kniha obsahuje m. j. kapitoly *Vývoj pěvčova hlasu v souvislosti s řečí a zpěvem* (s. 46 až 80) a *Rejstříková stavba pěveckého rozsahu a zvláštnosti hudby a fonetiky jazyka* (s. 81 až 115). — Z rus. orig. *Развитие певца у его голоса* (Moskva—Leningrad 1952) přel. R. Mrázek za spolupráce J. Války.

21

7

Racek J. Hudební mluva ve světle marxistické jazykovědné teorie. Hudební rozhledy 4, 1951, č. 4/5, s. 18—25.

Jako neexistují pouhé myšlenky, oproštěné od jazykového materiálu, tak nelze také odtrhovat hudební mluvu od „hudební gramatiky“. Otázkou vzájemného poměru jazyka a hudby a rozdíly mezi nimi se v poslední době zvýšenou měrou zabývali sovětští musikologové.

21

8

Novák M. Jazyk a t. zv. hudební mluva. SbFilFakBU 1, 1952, č. 1 — řady jazykovědné (A) č. 1 —, s. 177—179.

Několik poznámek k diskusi na sjezdu čs. hudebních skladatelů v Praze 1951, která vyšla z předpokladu analogie mezi jazykem a t. zv. hudební mluvou a snažila se pro hudební vědu rozpracovat jednak podněty ze Stalinových jazykovědných statí, jednak základní thesi sjezdové přednášky Z. Nejedlého: Hudbou mluvit.

219

Sychra A. Zdeněk Nejedlý o mluvě hudby. (Úryvek ze studie „Zdeněk Nejedlý k umělcům“.) Divadlo 4, 1953, 144—148.

Upozorňuje m. j. na Nejedlého pronikavé rozbory melodické dikce postav v Smetanových operách.

220

Smetana R. K otázce vztahů mezi řečí a hudbou. Námět k diskusi. SbVŠPOI 1954 (Jazyk a literatura), s. 143—161.

Autor rozvádí svou thesi, že „v lidové hudbotvorné pospolitosti není vůbec básnictví v našem slova smyslu, že tam není samostatné poesie, nýbrž že v naší lidové společenské kategorii se můžeme setkat jen s poesíí spojenou s hudbou, tedy

jen s básnictvím zpívaným čili jen s tak zvanou lidovou písní" (s. 144). Přitom se dotýká některých obecných otázek jazykových, na př. když usiluje o zařazení lidové poesie do jednotné řady s ostatními významově akustickými projevy člověka a j. Příspěvek trpí značnou roztržitostí a nejasností. 221

Obecné otázky mluvnické stavby jazyka

Poldauf I. Srovnávání s mateřštinou při vědeckém zkoumání jazyků. (K diskusi o vysokoškolských učebnicích cizích jazyků.) SbVŠPOL 1954 (Jazyk a literatura), s. 45—72.

Příspěvek k řešení otázky, do jaké míry je srovnávací postup účelný v jednotlivých oblastech nauky o jazyce. Zkoumání jazyka pouze z jeho forem, z jazykových jevů všeho druhu, nese s sebou nebezpečí ztotožňování jazyka a myšlení, kategorií jazykových a myšlenkových, a nemůže proto vést k dokonalému poznání jazyka. Je proto třeba přistupovat k vědeckému zkoumání jazyka i opačným směrem, t. j. s hlediska potřeb, které má plnit, od jeho stránky obsahové, aniž ovšem zanedbáváme techniku vyjádření. Za vlastní svůj úkol pokládá autor konkrétní vytyčení metody při srovnávání jazyků (spíše vzdálenějších, nikoli blíže příbuzných), zejména při jejich srovnávání s češtinou jako naší mateřštinou; přitom na četných příkladech ukazuje i konkrétní metodický postup výkladů ve všech plánech jazykového studia (zvukovém, grafickém, morfologickém atd.). — Předneseno jako ref. na liblické konferenci moderních filologů (v. zde č. 2966).

Ref.: J. Bauer, NR 38, 1955, 229—230.

222

Lutterer I. Příspěvek k diskusi o vzájemném srovnávání jazyků. ČMF 37, 1955, 250—251.

Navazuje na ref. I. Poldaufa přednesený na konferenci v Liblicích v únoru 1954 (v. zde č. 222) a na konkrétních případech ukazuje, jak opomíjení Poldaufova požadavku (uplatňovat při srovnávání jazyků obojí hledisko, t. j. jak tradiční srovnávání co do jejich stavební techniky, tak i naopak srovnávání co do jejich sdělovacích potřeb) spolu s idealistickým „vtěsnáváním" jednoho jazyka do gramatických kategorií jiného jazyka skutečně vede k nesprávné interpretaci některých důležitých otázek gramatických, na př. v čínštině.

K tomu srv.: I. Lutterer, *Poznámka ke kritice Jespersenovy teorie „tří řádů"*. ČMF 37, 1955, 251—252 (doplňuje citovaný autorův diskusní příspěvek). 223

Rudnev A. G. Gramatické kategorie s hlediska Stalinových prací o jazykovědě. SovJaz 3, 1953, 193—204.

Úvodem autor rozbírá a odmítá dosavadní názory, určované stanoviskem logickým nebo psychologickým; podle jeho názoru je třeba gramatickou kategorii chápat jako abstrakci toho obecného, co je obsaženo jak ve slovech, tak ve větách. Gramatické kategorie není třeba vnášet do jazyka zvenčí, protože se vytvářejí zcela zákonitě v gramatikách jednotlivých národních jazyků. Pojem gramatické kategorie nelze také omezovat ani na gramatický význam ani na gramatickou formu; je projevem dialektické jednoty formy a obsahu. — Přednášku prosloušenou v Praze 12/3 1953 přel. D. Brčáková.

K tomu srv. zprávu A. Děkanové o diskusi, která navázala na Rudnevovu přednášku, v SovJaz 3, 1953, 281 a poznámky K. Horálka *K otázce jednoty jazyka a myšlení* v SaS 14, 1953, 139—140. 224

Skalička V. O konkrétnosti a abstraktnosti při tvoření slov. *Universitas Carolina 1*, 1955, č. 5 (Philologica, č. 1), s. 75—83.

Účelem článku je přispět k řešení otázky, jakou úlohu hraje konkrétnost a abstraktnost při tvoření slov a jak se přitom projevuje rozdílná povaha jazyků. Úvodem předeslán stručný výklad o vzájemném poměru konkrétnosti a abstraktnosti a o obecné úloze tvoření slov v jazykovém systému. Na četných příkladech z nejrůznějších jazyků ukazuje V. Skalička, že se při tvoření slov doplňuje abstraktnost s konkrétností a dále jak jazyk spolu s abstrakcí rozvíjí zároveň i konkrétnost. — S rus. resumé na s. 84. 225

Sgall P. K vývoji deklinace substantiv v angličtině. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 162—170.

Po stručném nastínění vývoje deklinace ve starých indoevropských jazycích ukazuje autor na některé důsledky, které odtud vyplývají pro výklad ztráty deklinace v angličtině; při tom se omezuje na otázku poměru mezi vývojem deklinačního systému a změnami hláskoslovnými. 226

Vachek J. Notes on the English „Possessive Case”. *Philologica 7*, 1955, 11—15.

Při svém výkladu si autor příležitostně všímá také possessiv českých. — V. zde č. 1383. 227

Bauer J. Problém klasifikace pádů [J. Kuryłowicz: *Le problème du classement des cas*. *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego 9*, 1949, 20—43]. *LF 75*, 1951, 318—320.

Referát.

228

Krámský J. E. A. Nida: *Morphology. The Descriptive Analysis of Words* (Ann Arbor-University of Michigan Press 1949). *ČMF 34*, 1951, 128—130.

Referát.

229

Poldauf I. Podíl mluvnice a nauky o slovníku na problematice slovesného vidu. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 200—223.

Příspěvek k řešení otázky, zda vidové rozdíly spadají do mluvnice, či do slovníku (jako rozdíly významového, věcného, intelektuálního obsahu). Autor se kriticky vyrovnává s námitkami proti uznání vidu za kategorii gramatickou především s hlediska genetického a paradigmatického; nakonec analýsou obsáhlého materiálu dochází k závěru, že „vid jako lišení nedokonavého, to jest prostého, a dokonavého pohledu na děj, je kategorií gramatickou. Genetický pohled nám ukazuje její lexikální základy, její lexikální kořeny, z nichž vyrostla”. Ovšem „dějová fázovost” nebo „dějová míra” kategorii gramatickou netvoří, protože to jsou jen „umělé nadstavby nad některými zcela různorodými významy, nadstavby nad lexikálními kategoriemi, a to jen některými, nikoli všemi” (s. 223).

K tomu srv.: F. Kopečný, *Les fonctions de la préfixation verbale en tchègue moderne*. *RÉS 33*, 1956, 84—97. 230

Buben V. He Would Sit for Hours Doing Nothing. *ČMF 37*, 1955, 114—119.

Charakteristická vazba anglická, v níž se pomocného slovesa *will* užívá na vyjadřování iterativního nebo frekventativního aspektu slovesného, má obdobu v četných jazycích evropských, mimo jiné také v bulharštině a v makedonštině; o tom v. na s. 118—119. — Franc. rés. tamtéž na s. 187. 23

Poldauf I. Infinitiv v angličtině. ČMF 36, 1954, 9—23.

Autor se soustřeďuje na dvě hlavní otázky: 1) jaký je poměr infinitivu k zřetelně nominálním tvarům slovesným a k vedlejší větě a 2) náleží-li infinitiv do soustavy slovesných způsobů nebo stojí-li mimo ni. I když se omezuje materiálově na angličtinu, přihlíží i k češtině (zvl. v druhé části studie) a dochází tak k některým pozoruhodným závěrům obecným. — Rus. a angl. rės. na s. 62—64.

K tomu srv.: V. Hrabě, *Připomínka k článku Ivana Poldaufa „Infinitiv v angličtině“* (ČMF 37, 1955, 40—41), odpověď autora tamtéž na s. 42—44 a příspěvek F. Trávníčka *K diskusi o infinitive* (ČMF 37, 1955, 236—238), zdůrazňující zejména význam diachronního (historického) zkoumání jevů jazykových. **232**

Bauer J. Několik poznámek o pojmech slovní spojení, větná dvojice a syntagma. SbFilFakBU 1, 1952, č. 1 —ř. jazykovědné (A) č. 1—, s. 26—54.

Úvodem utříděny a vyloženy důležitější starší výklady, které podala jak jazykověda západní, tak ruská a sovětská, zejména současná (I), jakož i jazykověda česká (II). K tomu připojuje autor své poznámky, na př. k otázce, nakolik je oprávněna samostatná nauka o slovních spojeních, po př. nauka o větných dvojicích, dále k příslušné terminologii a pod. — Na s. 54—57 připojeno rus. a něm. resumé.

Ref.: M. Komárek, SaS 15, 1954, 131—132. **233**

Havlová E. K výkladu asyndetických spojení typu stříbro — zlato. SbFilFakBU 3, 1954, č. 3 — řady jazykovědné (A) č. 2 —, s. 118—119.

Stručná zpráva o dvou novějších pracích zabývajících se tímto námětem: N. Borowska, *Redoublement des mots dans la poesieppulaire russe* (Lingua Posnaniensis 3, 1951, 269—292) a Faludi A., *Zusammenfassende Zusammensetzungen und metrische Parallellismen im Chantischen* (Acta linguistica Academiae scientiarum Hungaricae 1, 1952, 419—433). **234**

Poldauf I. O. S. Achmanova : *K voprosy o slovosocetanii v sovremenном английском языке* (Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 1950, č. 6.; SovJaz 1, 1951, č. 3/4, s. 112—114.

Referát; autorka se ve své stati zabývá také obecnou problematikou slovních spojení. **235**

Vachek J. Some Thoughts on the so-called Complex Condensation in Modern English. SbFilFakBU 4, 1955, ř. jazykovědné (A) č. 3, s. 63—76.

Komplexní kondensací rozumí autor podle V. Mathesiusa takové užití nominálního prvku nebo nominální vazby ve větném celku, které ušetří jinak nutnou větu vedlejší. Jako kondensační prostředky („kondensátory“) fungují zvl. často jmenné tvary od slovesného základu (v angl. hl. infinitiv, participia a gerund, v češ. infinitiv, participia a podst. jméno slovesně). Srovnání angl. textů odborných i beletristických s jejich českými překlady ukazuje, že v angl. je obliba kondensátorů zřejmě vyšší než v češtině. Zároveň dochází Vachek ještě k jiným pozoruhodným poznatkům: jak na př. čeština pro svůj pojmově zaměřený odb. styl vytváří různé kategorie nominálních výrazů, kdežto angličtina naopak pro navození dějové dynamičnosti využívá časové a slovesně rodové rozrůzněnosti svých kondensátorů a jimi dodává větám jisté životnosti a plastičnosti podobně jako české větě její verbum finitum. (Podle autorova čes. a rus. rės. na s. 76—77.)

Zpráva: Z. Tyl, NŘ 39, 1956, 110. **236**

Poldauf I. Vztažné věty v angličtině a v češtině. SbVŠPOL 2, 1955 (Jazyk a literatura), s. 159—194.

Po úvodním výkladu o podstatě vztažných vět a základní terminologii podán přehled jejich vývoje, zejm. výrazů vztažných; dále probána otázka vztažných částic a s tím souvisejících vztažných vět prostě juxtaponovaných, t. j. vkládaných do větných celků bez jakýchkoli slov vztažných (jsou charakteristické zvl. pro angličtinu), a vstup tázacích zájmen do vět vztažných. Studii uzavírá souhrnný pohled na vzájemnou konkurenci různých způsobů, pokud jde o připojování vztažných vět v angličtině a v češtině.

23

7

Fried V. Anglická interpunkce. Praha, SPN 1954, 98 s., 8°.

Studie přináší zajímavá pozorování i s hlediska diferenční charakteristiky anglické a české interpunkce. Srovnáním dochází a. k závěru, že „anglická interpunkce je mnohem pronikavějším prostředkem slohové struktury, než je tomu v češtině“ (s. 20). Kromě toho ukazuje, že v oblasti interpunkce se jeví v angličtině celkově užší korespondence mezi psanou a mluvenou formou jazyka nežli v češtině. — Připojeno angl. rés. — V. zde též č. 239, 240.

23

8

Firbas J. Anglická větná interpunkce. Pokus o její linguistický výklad. ČMF 36, 1954, 152—164.

Češtiny užívá autor vydatně jako srovnávacího materiálu. — Rus. a angl. rés. na s. 188—192.

23

9

Firbas J. K otázce hlavního činitele v anglické větné interpunkci.

Hrst metodologických poznámek. ČMF 37, 1955, 266—277.

Všimá si příležitostně také interpunkce české (s hlediska srovnávacího). 240

Vachek J. K vývoji anglické psané normy. ČMF 37, 1955, 120—129.

V úvodu několik obecných poznámek o psané normě a jejím poměru k normě promluvy mluvených (také v češtině, v. zvl. s. 120—121). — Angl. rés. na s. 187 až 188.

241

Bernštejn S. B. Gramatický systém A. A. Šachmatova. Sovjaz 1, 1951, č. 5, s. 58—74.

Studie *Грамматическая система А. А. Шахматова* (Rus. jaz. v škole 1950, č. 5, s. 70—83) obsahuje kritický výklad základů gramatického systému, k němuž dospěl Šachmatov v posledních čtyřech letech svého života. — Přel. V. Šípková a K. Svobodová za odb. spolupráce M. Mucaly.

24

2

Horecký J. *Otázky sestavování opisných gramatik*. Sovjaz 3, 1953, 536—538.

Dokumentační výtah z ref. *Вопросы составления описательных грамматик*, který vypracovali V. A. Avrorin, R. A. Budagov, J. D. Dešerijev, B. A. Serebrennikov, J. I. Ubriatova a N. J. Švédova (Voprosy jazykoznanija 1953 č. 4).

243

N. S. Pospelov: *O gramatické stavbě jazyka*. Sovjaz 1, 1951, c. 3/4, s. 120.

Stručný výtah z čl. otištěného v Učit. gazetě 1950, 4/11; a. není uveden. 244

Ohnesorg K. V. A. Bogorodickij : *Введение в изучение современных романских и германских языков* (Moskva 1953). Sovjaz 4, 1954, 276—277.

Referent si všimá zejména fonetických a hláskoslovných výkladů Bogorodického.

24

5

Schwanzer V. Pokus o nový pohľad na gramaticku stavbu nemčiny [H. Glinz: *Die innere Form des Deutschen. Eine neue deutsche Grammatik.* Bern 1952]. ČMF 37, 1955, 49—50.

Referát.

246

Hampejs Z.—Škul'téty J. Na okraj knihy prof. M. V. Sergijevského *Введение в романское языкознание* (Moskva 1952). ČMF 37, 1955, 30—36.

Ref. s několika krit. poznámkami a doplňky.

247

Viz též č.:

28. Otázky jazykovědy s hlediska prací J. V. Stalina.

33. V. V. Vinogradov, Geniální program marxistické jazykovědy.

249. F. Trávníček, Slovo a věta ve světle Stalinova učení o jazyce.

Sémantika — Slovní zásoba jazyka

Obecná lexikografická teorie

Horálek K. K teorii pojmenování. Lexikografický sborník (1953, v. zde č. 2753), s. 9—19.

Lexikologii definuje jako nauku o lexikálních prostředcích jazyka, jako teorii jeho lexikálního plánu. V úsilí o objasnění vzájemného poměru slova a pojmenování navazuje na českou jazykovědnou tradici, zejména na práce Mathesiusovy. S radikální kritikou znakové teorie nesouhlasí, protože zaměňuje zvukovou a pojmovou stránku slova. Marxistická jazykověda rozeznává znakovost zvukové stránky jazyka a pojmovost významové stránky pojmenování. Při studiu pojmenování je třeba zjišťovat jejich vzájemné vztahy, dále jejich životnost i funkční stylistické rozvrstvení. — Diskusní příspěvky M. Dokulila, L. Ďuroviče a B. Havránka tamtéž na s. 19—23. „

248

Trávníček F. Slovo a věta ve světle Stalinova učení o jazyce. Studie a práce linguistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 43—54.

„Jazyk je podle Stalina forma, výraz myšlení, takže dvěma základním útvarům jazykovým, slovu a větě, odpovídají zajisté dva základní útvary myšlení. Ptáme se tedy, co odpovídá v oblasti myšlení slovu a co větě. Můj článek je diskusním příspěvkem k této důležité otázce...“ (s. 43). — V podrobnostech se pak Trávníček zabývá dvojí problematikou: podstatou slova a věty a jejich vztahem ke kategoriím myšlení, v druhé části studie odpovídá na otázku, co je obsahem mluvnické.

Trost P. Slovo a pojem. SovJaz 4, 1954, 411—412.

Zhuštěný souhrn všeho toho, co lze podle současného stavu diskuse pokládat v otázce poměru slova k pojmu za nepochybné.

250

Hrabě V. K problému slova a pojmu. SaS 16, 1955, 213—216.

Navazuje na několik novějších teoretických příspěvků o tomto problému (našich i cizích, v. zde č. 249, 250) a snaží se domyslit, po př. zpřesnit některé jejich formulace (na př. jaký je vztah významu slova a pojmu v lidském vědomí, zda se logický pojem a linguistický význam slova beze zbytku kryjí, či zda má význam slova určitou samostatnost vůči pojmu a pod.).

K tomu srv.: P. Trost, *K problému slova a pojmu*, SaS 17, 1956, 107—108 a další diskusní příspěvky obou autorů (pod stejným názvem) tamtéž 17, 1956, 247—249.

251

kHs [= K. Hausenblas]. Co je slovo. ČJ 5, 1955, 123—124.

Stručný výklad o tom, co je slovo po stránce fonetické, grafické, morfologické, skladebné a lexikální.

252

L'. Ď[urovič], P. S. Popov: *Súd a veta*. Sovjaz 2, 1952, 257—259.

Dokumentační výtah ze stati *Суждение и предложение* (Voprosy sintaksisa sovremennoho ruskogo jazyka, Moskva 1950, s. 5—35).

253

J. M. Galkinová-Fedoruková: *Slovo a pojem ve světle učení klasiků marxismu-leninismu*. Sovjaz 2, 1952, 260—263.

Dokumentační výtah ze stati *Слово и понятие в свете учения классиков марксизма-ленинизма* (Vestník Moskovskogo universiteta 1951, č. 9, s. 105—125); a výtahu není jmenován.

254

G. H[orák]. J. O. Reznikov: *Proti agnosticizmu v jazykovede (Против агностицизма в языкознании. Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 7, 1948, 401n.)*. Sovjaz 2, 1952, 263—266.

Dokumentační výtah. Reznikov ve své studii kritizuje idealistickou znakovou teorii jazyka se stanoviska marx-leninské teorie odrazu. — V. též BČL 1945/50, č. 59.

255

G. H[orák]. J. M. Galkinová-Fedoruková : *Znakovost' v jazyku s hľadiska marxistickej jazykovedy*. Sovjaz 2, 1952, 267.

Stručný výtah z čl. *Знаковость в языке с точки зрения марксистского языкознания* (Inostr. jaz. v škole 1952, č. 2, s. 3—11).

256

Daneš F. R. Ginzburg: *Problem významu slova v světle stalinského učení o jazyce*. Sovjaz 3, 1953, 146—148.

Dokumentační výtah ze stati *Проблема значения слова в свете сталинского учения о языке* (Inostr. jaz. v škole 1952, č. 4, s. 30—41); je založena především na angl. materiálu.

257

Ducháček O. O vzájemném vlivu tvaru a významu slov. Praha, SPN 1953, 191 s., 8°.

„Budeme proto v této práci věnovat pozornost všem jevům, v nichž se tím či oním způsobem zrcadlí pevnost spojení i vzájemný vliv obou stránek slova, a všimneme si, jak tvar nebo význam mohou být změněny vlivem slov významově nebo tvarově blízkých. Poznáme při tom spojitost mezi různými jazykovými jevy (analogie, atrakce, kontaminace, lidová etymologie a pod.)“ (autor v předmluvě na s. 3). — Dokladový materiál je čerpán zejména z jazyků románských, v menší míře z jazyků germánských a slovanských a také z češtiny; hlubší jazykovědné zhodnocení bohatě snesené látky Ducháčekově práci chybí. — Na s. 176—187 připojeno franc. a rus. rés.

Srv. posudek M. Křepinského o práci Ducháčekově ve VČA 61, 1952, 69—70. — Dále ref.: M. Vey, BSL 50, 1954, sv. 2, 154—156 a týž a., Revue Internationale d'Onomastique (Paris) 6, 1954, 318. — A. Sieczkowski, Poradník Językowy 1954, č. 8, s. 29-30.

258

Ducháček O. Od pojmenování ke změně významu. SbFilFakBU 4, 1955, ř. jazykovědné (A) č. 3, s. 78—94.

V sémantice je třeba přesně odlišovat pojmenování (vzniká zpravidla — alespoň v začátku — uvědoměným myšlenkovým pochodem) od změn významu (bývají podvědomé a dochází k nim často změnou obsahové dominanty). K pojmenování lze užít vlastního jména, místního i osobního; cizího názvu zároveň s přejímanou věcí, institucí a pod.; domácího apelativa, užitého metaforicky, metonymicky a pod.; slova odvozeného. S četnými příklady, které v mnohých případech osvětlují i původ t. zv. kulturních slov užívaných v češtině. — S rus. a franc. rés. na s. 94. 259

Novotný F. Latinské výrazy pro pojem práce. SbFilFakBU 1, 1952, č. 1/2 — ř. jazykovědné (A) č. 1 —, s. 136—164.

Studie z latinské onomasiologie je příspěvkem k vyšetření vzájemných vztahů mezi lexikálními výrazy a vývojem společnosti. — Připojeno rus. a lat. rés. na s. 164—165.

Zpráva: K. Janáček, SaS 14, 1954, 135. 260

Schmidtová A. Středověké latinské metonymie. LF 3 (78), 1955, 28—33.

Upozorňuje na případy, kdy do evropských jazyků pronikla slova, která jsou svým původem vlastně citáty z lat. modliteb a písní a svůj význam změnila metonymií; všimá si přitom také materiálu českého, zejména onomastického. 261

Lamprecht A. W. Havers : *Neuere Literatur zum Sprachtabu* (Wien 1946). LF 75, 1951, 290—293.

Referát. 262

Roudný M. Základní slovní fond s hlediska prací J. V. Stalina a sovětských jazykovědců. Studie a práce linguistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 55—66.

Shrnutí a utřídění výsledků, k nimž vedlo dosavadní zkoumání problematiky základního slovního fondu. — Postup výkladu: Základní slovní fond v nemarxistické jazykovědě. — Složení základního slovního fondu. — Určování jednotlivých slov co do příslušnosti k základnímu slovnímu fondu. — Stálost základního slovního fondu, jeho změny a rozvoj: — Slovtvorný význam základního slovního fondu. — Základní slovní fond a vnitřní zákony jazykového vývoje. 263

Krámský J. K problému základního slovního fondu. SovJaz 5, 1955, 226—231.

Přezkoumáním dosud podaných výkladů usiluje a. o přesnější určení obsahu a rozsahu pojmu „základní slovní fond“ a dospívá k tomuto závěru: „Pevným a určitým pojmem jest jen pojem základního slovního fondu v užším slova smyslu, t. j. jádro základního slovního fondu, které vyjadřuje mimolinguistickou skutečnost životně nutnou a společnou všem příslušníkům daného linguistického společenství. Kolem tohoto jádra se seskupují další vrstvy slov charakteristické pro stále menší a menší okruh mluvčích — to je základní slovní fond v širším slova smyslu, který se mnohonásobně prolíná se slovní zásobou všech příslušníků linguistického společenství“ (s. 231). 264

černých P. J. O základním slovním fondu a o slovní zásobě jazyka. SovJaz 1, 1951, č. 1, s. 20—25.

Interpretuje vybraná místa ze Stalinových statí o jazyce, pokud se týkají lexika a speciálně základního slovního fondu, a dokládá je konkrétními příklady z ruštiny. — Z rus. orig. v čas. Učitel'skaja gazeta 1950, 15/11 přel. Z. Benešová. 265

- Grigorjevová A. D.** Učenie súdruha Stalina o základnom slovnom fonde a slovnej zásobe jazyka. *SovJaz* 1, 1951, č. 5, s. 10—26.
 Z rus. orig. *Учение товарища Сталина об основном словарном фонде и словарном составе языка* (Rus. jaz. v škole 1951, č. 2, s. 11—27) přel. E. Čulenová za red. spolupráce Š. Peciarara. 266
- V. V. Vachmistrov: *Které znaky určují příslušnost slov k základnímu slovnímu fondu*. *SovJaz* 1, 1951, č. 5, s. 39—40.
 Dokumentační výtah ze stati *Признаки принадлежности слов к основному словарному фонду* (Inostran. jaz. v škole 1951, č. 4, s. 7—10); a výtahu není uveden. 267
- R. A. Budagov: *К проблеме устойчивых и подвижных элементов в лексике* (Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 1951, č. 2, s. 105—115). *SovJaz* 1, 1951, c. 5, s. 38—39.
 Referát (nepodepsaný). 268
- Vlček J.** Nejdůležitější články a stati, pojednávající o základním slovním fondu a slovní zásobě. *RJ* 2, 1951/2, 126—128 a č. 4, ob. s. 4.
 Souborný referát o novějších sovětských pracích. 269

Ščerba L. V. Pokus o obecnou lexikografickou teorii. *SovJaz* 2, 1952, 417—444.
 Rozšířené znění přednášky proslovené na zasedání odd. literatury a jazyka AN SSSR 27/9 1939. A. se v ní zabývá různými typy slovníků a konkrétně ukazuje, jak pracovat na jednotlivých typech (výběr slov, výstavba hesel, citace atd.). — Z rus. orig. *Опыт общей теории лексикографии* (Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 1940, č. 3, s. 89—117) přel. D. Fundová za odb. spolupráce O. Mana. 27

0

Doležel L. Významný sovětský příspěvek k lexikografické teorii i praxi. *SaS* 15, 1954, 183—185.
 Zpráva o studii V. V. Vinogradova *Основные типы лексических значений слова* (Voprosy jazykoznanija 1953, č. 5, s. 3—29); these Vinogradovovy dokládá Doležel českými příklady. — V. též dokumentační výtah z téže studie Vinogradovovy od V. Lapárové v *SovJaz* 4, 1954, 522—525. 27

1

Heger L. R. Hallig- W. v. Wartburg: *Begriffssystem als Grundlage für Lexikographie* (Berlin 1952). *SbVŠPOI* 2, 1955 (Jazyk a literatura), s. 271—272.
 Referát. 272

Bosák C. L. V. Ščerba: *Výtah z předmluvy ke 2. vydání Rusko-francouzského slovníku* [*Русско-французский словарь*. 3. izd., Moskva 1950, s. 5—10]. *SovJaz* 3, 1953, 41—42.
 Ščerbův úvod k jeho velkému *Rusko-francouzskému slovníku* obsahuje teoretické zdůvodnění nového typu dvojazyčných slovníků. 273

J. K[ohout]. N. I. Feldman: *O specifčnosti malých dvojazyčných slovníků*. *SovJaz* 2, 1952, 415—416.
 Dokumentační výtah ze stati *О специфике небольших двуязычных словарей* (Voprosy jazykoznanija 1952, č. 2, s. 62n.). 274

čulenová E. *Словарь-минимум по английскому, немецкому и французскому языкам для средней школы*. — Minimální slovník z angličtiny, němčiny a francouzštiny pro střední školy. Sostavili V. D. Arakin, A. V. Monigetti, I. V. Rachmanov, D. L. Ščerba za red. I. V. Rachmanova (3. vyd. Moskva 1950). *SovTaz* 3, 1953, 42—44.

Referát; všímá si také obecné lexikografické problematiky u slovníků tohoto typu. 275

Machek V. Sovětské projevy o potřebě a obsahu etymologických slovníků. *Sovjaz* 3, 1953, 563—567.

Souborný ref. o těchto pracích: R. A. Ačarjan, *О составлении этимологического словаря славянских языков* (*Voprosy jazykoznanija* 1952, с. 4, s. 91—98); V. I. Abajev, *О принципах этимологического словаря* (tamtéž, č. 5, s. 56—69); 3. M. N. Peterson, *О составлении этимологического словаря русского языка* (tamtéž, č. 5, s. 70—78).

276

Viz též é.:

- 28. Otázky jazykovědy s hlediska prací J. V. Stalina.
- 33. V. V. Vinogradov, Geniální program marxistické jazykovědy.
- 230. I. Poldauf, Podíl mluvnic a nauky o slovníku na problematice slovesného vidu.
- 365. K. Ohnesorg, Růst slovní zásoby v dětské řeči.
- 405. A. Lamprecht, Оснвной словарный фонд и родство языковых семей. *
- 550. J. Otrębski, Niezbędne warunki pomyślnego stosowania metody porównawczej w jękoznawstwie slowiańskim.
- 839. L. V. Kopeckij, O poměru lexika a mluvnic v plánu theoretickém a praktickém.
- 840. O. Man, Ustálená spojení a frazeologické jednotky, jejich podstata a hranice.
- 844. O. Malíková, Frazeologické a ustálené spojení v dvojazyčnom prekladovom slovníku a ich umiestnenie v hesle.
- 845. M. Mucala, Problémy terminologických slovníků rusko-českých.
- 860. B. Havránek, Úvodní slovo k aktivu o slovníkových pracích.
- 1000. O. Man, Za slovníkovou kulturu ve škole. (O typech slovníků.)
- 1404. F. Trávníček, Nauka o slovní zásobě.
- 1406. V. Šmilauer, Zásoba slovní a význam slov.
- 1413. B. Havránek, [Úvodní projev na bratislavské lexikografické konferenci].
- 1415. F. Trávníček, Význam Stalinových statí o jazyce pro slovníkářství.
- 1417. J. Filipec, Synonyma v jednojazyčném slovníku.
- 1418. J. Zima, Úkoly synonymiky při stavbě hesla v slovníku malého a středního typu.
- 1419. L. Janský, Výstavba hesla.
- 1420. F. Havlová, Rozsah slovníku, excerptce, její prameny a citace.
- 1422. L. Doležel, K stylistické a normativní charakteristice ve slovníku spisovného jazyka.
- 1423. Z. Sochová, Slovesný vid s hlediska slovníku.
- 1457. J. Filipec, Synonyma a studium nářeční slovní zásoby.
- 1979. M. Roudný — K. Sochor, Terminologický slovník.
- 1980. K. Sochor, Terminologický slovník výkladový ve vztahu ke slovníku překladovému.

Doležel L. K obecné problematice jazykového stylu. (Příspěvek do diskuse.) SaS 15, 1954, 97—105.

V souvislosti s revisí dosavadní české stylistické práce usiluje Doležel o vymezení, po př. zpřesnění tří základních pojmů stylistických: 1. Styl (sloh) konkrétního jazykového projevu, pod nímž rozumí podle B. Havrána „singularizační organizaci“ jazykového projevu; 2. slohový typ jako vymezenou oblast užívání spisovného jazyka, v níž platí určité slohové normy a tendence, které určují výběr a využití jazykových prostředků; 3. stylovou vrstvu jako soubor stylově zabarvených jazykových prostředků ve spisovné normě (podle autora na s. 102). 277

Hausenblas K. K základním pojmům jazykové stylistiky. SaS 16, 1955, 1—15.

Autor se snaží o zjištění podstaty a specifčnosti stylových jevů v rámci jevů jazykových vůbec. — Osnova: I. K současnému stavu. — II. K pojetí stylistiky. — III. Obecně k pojetí stylu. — IV. K pojetí stylu v jazyce. — V. Slohotvorní činitele. — VI. K stylistické systematice. — VII. Na okraj jiných stylových jevů. — Předneseno jako úvodní ref. na stylistické konferenci 1954 (v. zde č. 2969).

K tomu: F. Trávníček, *Slovesné umělecké tvoření a umělecká mluva*, Host do domu 2, 1955, 493—496 a dále poznámky F. Trávníčka k odpovědi K. Hausenblase tamtéž 3, 1956, 48. 278

Trost P. K obecným otázkám stylu. SaS 16, 1955, 15—17.

Několik thesís: 1. Jazykový styl je založen na tom, že se týmž jazykem dá říci totéž různým způsobem. — 2. Styl jazyka a styl jazykového projevu. — 3. Základní faktor stylový. — 4. Styly umělecké nelze odtrhovat od neuměleckých. — Předneseno jako koreferát na stylistické konferenci 1954 (v. zde č. 2969).

K tomu viz též: F. Trávníček, *Slovesné umělecké tvoření a umělecká mluva*, Host do domu 2, 1955, 493—496. 279

Pauliny E. O funkčnom rozvrstvení spisovného jazyka. SaS 16, 1955, 17—24.

Usiluje zpřesnit pojem t. zv. slohotvorných činitelů, které mají podstatný vliv na podobu jazykového projevu jako významové jednotky a slohového útvaru. Za základní slohotvorné činitele autor pokládá: stimulus (podnět jazykového projevu, vnější nebo vnitřní), sdělnost prostředí a kontext, dialogičnost a monologičnost a konečně ústnost a písemnost. Podle slohotvorných činitelů charakterisuje jednak všeobecně styly spisovného jazyka, jednak jednotlivé slohové útvary. — Předneseno jako ref. na stylistické konferenci 1954 (v. zde č. 2969). 280

Horálek K. Styl umělecké literatury. SaS 16, 1955, 87—90.

Několik zásadních poznámek, zejména k variabilitě formální (a tedy také stylové) stránky umělecké literatury: v bohatosti a mnohohodnotnosti, s hlediska vývojového procesu v proměnlivosti spatřuje autor základní rys stylu umělecké literatury (ovšem jako celku, nikoli jednotlivých děl). — Předneseno na stylistické konferenci 1954 (v. zde č. 2969), pro otištění upraveno. 28

1

Doležel L. Rozbor uměleckého stylu. SaS 16, 1955, 90—96.

Osnova: I. K vymezení základních pojmů (zejména o potřebě přesného meto-

dického rozlišení jazyka díla, po př. spisovatele, a uměleckého stylu). — II. Zhodnocení metodické stránky některých starších prací. — III. K problematice obrazného pojmenování. — Referát ze stylistické konference 1954 (v. zde č. 2969).

K tomu: F. Trávníček, *Slovesné umělecké tvoření a umělecká mluva*. Host do domu 2, 1955, 493—496. 282

Rizel J. G. Problém stylu s hlediska prací J. V. Stalina o otázkách jazyko- vědy. *SovJaz* 3, 1953, 308—316.

Štať *Проблема стиля в свете трудов И. В. Сталина по вопросам языкознания* (Inostr. jazyki v škole 1952, č. 2, s. 12—21) přel. M. Wagner. 283

Komárek M. B. V. Tomaševskij: *Jazyk a styl* (Leningrad 1952). *SovJaz* 3, 1953, 317—318.

Dokumentační výťah z přednášky. 284

Koloss L. L. Co je předmětem stylistiky. *ČJ* 4, 1954, 1—8.

Z rus. orig. *О предмете стилистики* (Voprosy jazykoznanija 1953, č. 3) přel. J. V. Bečka. 285

Jedlička A. Nové sovětské práce o otázkách stylistiky. *SaS* 15, 1954, 66—72.

Souborný referát, zachycující současný stav sovětské stylistiky a informující zvl. o těchto pracích: A. I. Jefimov, *О задачах изучения языка и слога художественных произведений* (Rus. jazyk v škole 1951, č. 5); J. G. Rizel', *Проблема стиля в свете трудов И. В. Сталина по вопросам языкознания* (Inostr. jaz. v škole 1952, č. 2, v. zde č. 283); N. J. Švédova, *К вопросу об общенародном и индивидуальном в языке писателя* (Voprosy jazykoznanija 1953, č. 3, v. zde též č. 285); A. N. Gvozdev, *Очерки по стилистике русского языка* (Moskva 1952); B. V. Tomáševskij, *Язык и стиль* (Leningrad 1952; srv. č. 284). — V. zde též č. 287—289. 286

Jelínek M. Naše a sovětská stylistická práce a její metody. (Přehled za rok 1952—53.) *SovJaz* 4, 1954, 330—349.

V úvodu podán stručný přehled českých stylistických prací. Jádro stati tvoří souhrnný výklad o sovětské stylistice jednak teoretické (metodika stylistických rozborů), jednak praktické (konkretní stylistické rozborů). — Postup: 1. stylistické rozborů zaměřené ke shromáždění materiálu pro novodobé dějiny spisovné ruštiny (hl. v sb. *Materialy i issledovanija po istorii russkogo literaturnogo jazyka*); 2. práce přinášející poučení, po př. i metodické pokyny pro stylistické rozborů ve škole (hl. v čas. *Russkij jazyk v škole a Literatura v škole*); 3. rozborů s převažujícím zaměřením literárněvědným (hl. v sb. *Voprosy sovetskoi literatury* 2, 1953 a j.); 4. kritické reakce na nová vydání sovětských uměleckých děl a na novou sovětskou tvorbu, hl. v časopisech literárně uměleckého a kritického obsahu. 287

Jelínek M. Sovětská diskuse o stylu. *SovJaz* 5, 1955, 469—475.

Zpráva o diskusi, která byla zahájena čl. R. G. Piotrovského *О некоторых stylistických категориях* (Voprosy jazykoznanij a 1954, č. 1, s. 55—68); důležitější příspěvky jsou stručně resumovány (J. S. Sorokin, R. A. Budagov, I. R. Gal'perin, G. V. Stepanov, V. G. Admoni a T. I. Sil'man, A. V. Fedotov, V. D. Levin, I. S. Il'jinská, A. F. Jefremov, M. M. Orlov, A. J. Rožanskij, V. V. Vinogradov). V závěru srovnání výsledků sovětské diskuse se současnou československou diskusí o otázkách stylu (v. zde též č. 277—282, 2969). 288

Bečka J. V. Sovětská diskuse o slohu. *ČJ* 4, 1954, 312 a č. 8, ob. s. 3—4.

Zpráva o prvních příspěvcích do diskuse v čas. *Voprosy jazykoznanija* 1954, č. 1—3 (Piotrovského, Sorokina a Budagova; v. zde též č. 288). 289

Viz též č.:

1430. F. Trávníček, O jazykovém slohu.
1431. F. Trávníček, O slohu.
1432. Kv. Hodura, O slohu.
1433. F. Danes — L. Doležel — K. Hausenblas — F. Váhala, Kapitoly z praktické stylistiky.
1434. J. Zima, K stylistice mluveného projevu.
1435. M. Jelínek, Odborný styl.
1436. J. Filippec, Rozbor odborného stylu a jeho vnitřní diferenciacie.
2969. L. Doležel, Pracovní porada o otázkách stylistiky.

Národní jazyk — Obecná dialektologie

Jazyk spisovný

Roudný M. O smysl „rodových jazyků“ v práci Stalinově. SaS 14, 1953, 122—123.

Několik poznámek k věcnému výkladu pojmu, kterého užil J. V. Stalin v stati *Марксизм и вопросы языкознания* (Moskva 1951, s. 12: „Что касается дальнейшего развития от языков родовых к языкам племенным...“). 29

0

Avanesov R. I. J. V. Stalin o vývoji jazyků a dialektů. Sovjaz 1, 1951, č. 3/4, s. 67—82.

Přednášku *И. В. Сталин о развитии языка и диалектов*, otištěnou v Izv. AN SSSR, otđ. lit. i jaz. 1950, č. 3, s. 161—176 přel. A. Mračková za red. spolupráce M. Wagnera. 29

1

G. D. Sanžev : *Vznik a vývoj národních jazyků ve světle učení J. V. Stalina*. Sovjaz 1, 1951, č. 3/4, s. 117.

Dokumentační výťah ze stati otištěné ve sb. *Voprosy jazykoznanija v svete trudov*

I. V. Stalina po jazykoznaniju (Moskva 1950, v. zde č. 28); a. není uveden. 292

Černých P. J. O spojitosti vývoje jazyka s dějinami národa ve světle Stalinových prací o jazyce. Sovjaz 2, 1952, 26—44.

Diskusní příspěvek k řešení klíčového problému historie jazyka na základě ruského materiálu (*О связи развития языка с историей народа в свете трудов И. В. Сталина по языкознанию*, Izv. AN SSSR, otđ. lit. i jaz. 10, 1951, č. 3) přel. F. Březin a za odb. spolupráce J. Bauera. 29

3

Camerian I. Národ a národnost'. SovJaz 2, 1952, 81—87.

Marxistický výklad obou pojmů, důležitý i pro jazykovědu (otázku národního jazyka a j.). — Z rus. orig. *Нация и народность* (Bořševik 1951, č. 6, s. 57—62) přel. J. Komorovský za odb. spolupráce Š. Peciaru. 2

94

Bilodid I. K. Vývoj národních jazyků v období socialismu ve světle učení J. V. Stalina o socialistických národech a o jazyce. Sovjaz 3, 1953, 485—498.

Stat' *Розвиток національних мов в епоху соціалізму в світлі вчення И. В. Сталина про соціалістичні нації і про мову* (Zbirnyk prysvjachenyj pracj J. V. Stalina „Marksyzm i pytannja movoznavstva, Kyjiv 1952, s. 144—161) přel. M. Molnár za odb. spolupráce J. Moravce. 29

5

Novák P. B. A. Serebrennikov : *K otázce spojitosti jazykových jevů s dějinami společnosti.* SovJaz 3, 1953, 529—531.

Dokumentační výtah ze stati *К проблеме связи явлений языка с историей общества*, otištěné v čas. Voprosy jazykoznanija a 1953, č. 1, s. 34—51. 296

Skalička V. Vývoj dialektů a společenský řád. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 308—316.

Z autorova závěru: „Různá fakta nasvědčují tomu, že v různých formacích společenských je vývoj dialektů různý. V kmenové společnosti se dialekty diferencují, ovšem ne vždy se stejnou intenzitou. Otrokářská společnost má dialekty městských obcí, které sjednocuje. Ve společnostech, které přeskakují otrokářské zřízení, mají, jak se dá soudit, takovou sjednocovací sílu předfeudální (nebo raně feudální) státy. Feudalismus přináší rozdrobenost dialektů. Absolutní monarchie pozdního feudalismu, kapitalismus a socialismus vedou poněkud a stále rychleji k splynutí dialektů" (s. 316). 297

Polák V. Contributions à l'étude de la notion de langue et de dialecte. Orbis (Louvain) 3, 1954, 89—98.

Obsahově příbuzné s čl. *Z zagadnień ogólnej teorii dialektu* (Lingua Posnaniensis 2, 1950, 51—69; v. BČL 1945/50, č. 158). 298

Utěšený S. Některé problémy jazykového zeměpisu. SovJaz 5, 1955, 459—466.

Psáno na okraj kritické stati V. Žirmunského *Некоторые проблемы лингвистической географии* (Voprosy jazykoznanija 1954, č. 4, s. 3—25), která se sice opírá o materiál z dialektologie německé, ale je zároveň významným příspěvkem k dalšímu zlepšení jazykově zeměpisné práce v Sovětském svazu, zejména po stránce teoretické. Utěšený ukazuje, že její závěry obsahují mnoho cenného i pro dialektologii československou. 299

Utěšený S. Sovětská přednáška o metodice studia nářečí. SaS 16, 1955, 202—204.

Zpráva o přednášce S. S. Vysotského, přednesené na všesvazových poradách o otázkách popisné mluvnice, lexikografie a dialektologie v Moskvě v květnu 1953. 300

Chloupek J. Sovětská práce z obecné dialektologie. SovJaz 5, 1955, 143—144.

Stručný ref. o studii R. I. Avanesova *Общепародный язык и местные диалекты* (Moskva 1954). 301

Pačesová J. O některých chystaných podnicích v oblasti nářečního výzkumu za hranicemi. SbFilFakBU 3, 1954, č. 3 — ř. jazykovědné (A) 3—25, s. 119—121

Podrobněji si všímá příprav pro vydání jazykového atlasu v Anglii a srovnává je se současnou situací dialektologických prací u nás. — Srv. k tomu též red. pozn. v NŘ 38, 1955, 250. 30

2

Horálek K. K problematice dějin spisovného jazyka. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 369—375.

Vychází z obecných poznatků o společenském dění a z marxistické literatury o otázkách spisovného jazyka, předkládá Horálek k diskusi několik formulací k objasnění některých metodických otázek při výkladu dějin spisovných jazyků.

Bezprostředním podnětem k jejich napsání bylo čtení starých slovanských textů, především stsl., a konfrontace jejich materiálu s novějšími výtěžky jazykovědy. 303

† **Kořínek J. M.** K otázce pravopisu. Slovo a tvar (Bratislava) 1, 1947, 38—43.

Obecně úvahy o pravopisu, kritériích jeho správnosti a vhodnosti pro jazykové systémy. 304

Ožegov S. I. O jazykové kultúře. Sovjaz 3, 1953, 205—209.

Čl. *О культуре речи* (Literaturnaja gazeta 1953, č. 18) přel. N. Dedeková za odb. spolupráce Š. Peciara. 305

Ožegov S. I. Otázky jazykové kultury. Sovjaz 4, 1954, 391—401.

„V tomto článku jsou vyloženy některé obecné otázky souvisící se zvyšováním jazykové kultury. Je zde charakterisován stav těch problémů, které jsou dnes [v Sovětském svazu] předmětem bádání“ (s. 401). — Přel. z ruštiny, překladatel není uveden. 306

Svehlová J. Spisovatel F. Gladkov o jazykové kultúře. Sovjaz 5, 1955, 237—240

Zpráva o diskusi v čas. Literaturnaja gazeta, která se článkem spisovatele F. Gladkova a dopisy čtenářů přenesla do čas. Novyj mir (1953, č. 6 a 1954, č. 4) a Znamja (1954, č. 3). 307

Viz též č.:

15. B. Engels. Francký dialekt.

16. P. Trost, Engelsův „Francký dialekt“.

28. Otázky jazykovědy s hlediska prací J. V. Stalina.

1239. F. Trávníček, Národní povaha jazyka.

1240. J. Bělič, K otázce češtiny jako národního jazyka.

1241. J. Bělič, Národní jazyk, jeho pojetí a studium.

1443. A. Kellner, Úvod do dialektologie.

1446. A. Kellner, Jazykový zeměpis a jeho význam pro studium rozvoje jazyka.

1447. J. Voráč, O úkolech dialektologie a metodách jazykového zeměpisu.

1448. V. Vážný, K otázce jazykového atlasu zemí českých.

1450. B. Havránek, K historické dialektologii.

1451. F. Trávníček, Závěrečný projev k dialektologické konferenci.

1456. J. Chloupek, K otázce interdialektů.

1458. J. Bauer, Skladba v nářečních monografiích.

1562. M. Dokulil, K otázce normy spisovného jazyka a její kodifikace.

1566. F. Trávníček, K otázkám jazykové normy.

1567. L. Doležel, Spisovná norma s hlediska potřeb společnosti.

Jazyk literárního díla a překladu

O jazyce literárních děl. Překlady vybraných sovětských statí. Přel. kolektiv slovanského semináře filos. fakulty a filol. semináře

pedag. fakulty MU v Brně za redakce J. Bauera, M. Jelínka a R. Večerky. Knihnice Čs.-sovětského institutu, sv. 5. Praha, Nakladatelství ČSI 1952, 399 s., 8°.

Sborník vznikl na podnět jazykovědného oddělení ČSI; při výběru statí přihlížela redakce především k potřebám naší literární vědy a lingvistiky. Úvod *Umělecký jazyk ve světle Stalinových jazykovědných statí* napsal F. Trávníček (s. 5—12; mimo jiné odmítá strukturalistické pojetí uměleckého jazyka a podrobněji se zabývá poměrem uměleckého jazyka a lidových nářečí), druhou úvodní stat' *Sovětská diskuse o literatuře a umělecké mluvě* M. Jelínek (s. 14—36; přehledná zpráva o sovětské diskusi a zhodnocení jejich dosavadních výsledků, mimo to i o překladatelských a redakčních zásadách tohoto sborníku).— Přeložené, někdy podle potřeby zkrácené statí byly seskupeny do tří oddílů: I. Studie o významu Stalinových prací o jazykovědě pro rozvoj sovětské literární vědy a studium umělecké mluvy; II. Práce o obecných otázkách umělecké mluvy, dokládané příklady z různých literárních děl; III. Rozbory uměleckého jazyka a stylu klasiků ruské literatury a předních autorů sovětských.

I. V. V. Novikov: *Práce soudruha Stalina o jazykovědě a otázky sovětské literární vědy* (*Труды товарища Сталина по языкознанию и вопросы советского литературоведения*, Moskva 1951; přel. A. Závodský). — A. I. Beleckij: *Význam prací J. V. Stalina pro sovětskou literární vědu* (*Значение трудов И. В. Сталина по языкознанию для советского литературоведения*, Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 10, 1951, č. 1, s. 7—21; přel. A. Závodský). — A. Jegolin: *Vývojové cesty sovětské literární vědy* (výňatek z přednášky *Пути развития советского литературоведения*, Liter, gazeta 1951, č. 60; přel. J. Bauer). — И. V. V. Vinogradov, *Naléhavé úkoly sovětské literární vědy* (*Насущные задачи советского литературоведения*, Znamja 1951, č. 7, 143—149; přel. M. Jelínek). — B. Tomáševskij: *Jazyk a literatura* (*Язык и литература*, Okt'jabr 1950, 166—176; přel. F. Březina). — A. TarasenkoV: *Za bohatství a čistotu ruského spisovného jazyka* (*За богатство и чистоту русского литературного языка*, Novyj mir 1951, č. 2, s. 203—220; přel. P. Adamec). — A. Fadějev: *Literatura a jazyk* (*Литература и язык*, Liter, gazeta 1951, č. 8; přel. J. Kadlec). — V. D. Levin: *O jazyce uměleckých děl* (*О языке художественных произведений*, Rus. jaz. v škole 12, 1951, č. 3; přel. M. Čejka). — A. I. Revjakin: *Jazyk jako prvek literárně uměleckého slohu* (*Язык как элемент литературно-художественного стиля*, Literatura v škole 11, 1951, č. 3; přel. M. Krhoun). — A. Jugov: *Poznámky o jazyce* (*Заметки о языке*, Liter, gazeta 1951, č. 15; přel. O. Filip a M. Š imečka). — A. Tarasenkov: *Živý jazyk a mrtvá archaisace* (*Живой язык и мёртвая архаика*, Liter, gazeta 1951, č. 24; přel. V. Outratová). — III. V. V. Vinogradov: *A. S. Puškin, tvůrce ruského spisovného jazyka* (*А. С. Пушкин — основоположник русского литературного языка*, Moskva 1951; přel. V. Štěpánková, J. Bauer a R. Večerka). — A. Šiškinová, *Gorkij a jazyk sovětské literatury* (*М. Горький и язык советской литературы*, Zvezda 1950, č. 12; přel. J. Procházka). — A. Drozdov: *Gorkij o jazyce literárních děl* (*Горький о литературном языке*, Liter, gazeta 1951, č. 44; přel. M. Koptiva). — V. Percov: *Jazyk Majakovského a puškinské tradice* (*Язык Маяковского и пушкинские традиции*, Liter, gazeta 1951, č. 45; přel. M. Čejka). — V. Ščerbina: *Práce A. N. Tolského se slovem* (*Работа А. Н. Толстого над словом*, Znamja 1951, č. 4; přel. J. Veselý). — IV. *Problémy jazyka umělecké literatury* (*Проблемы языка художественной литературы*; zhodnocení diskuse, Liter, gazeta 1951, č. 122; přel. J. Klímová, A. Pařízková, V. Štěpánková a S. Zaža. Sborník uzavírá podrobná adnotovaná *Bibliografie sovětských prací o jazyce literárních děl* (za dobu od poloviny roku 1950 do konce 1951), kterou sestavil Z. Smejkal, a rejstříky jmenný a věcný.

Ref.: M. Komárek, NŘ 36, 1953, 235—239. — R. Kliský, SovJaz 3, 1953,

382—385. — V. Barnet, ŠfeLit 2, 1953, 409—415. — Kr[álík S.], SlezSb 51, 1953, 579—580. — J. Š. Kvapil, Praha—Moskva 3, 1953, č. 8, 105—109. — P. Ondrus, SIREč 18, 1952/3, 183—186. — V. též č. 1722. 308

Jelínek M. Otázky jazyka uměleckých děl ve světle prací J. V. Stalina o jazykovědě. Sovjaz 1, 1951, č. 6, s. 32—42.

Zpráva o sovětské diskusi a přehled nejvýznamnějších prací se stručnými výtahy (V. V. Novikov, A. I. Beleckij, B. Rjurikov, V. V. Vinogradov, M. K. Dobrynin, D. D. Blagoj, A. F. Ivaščenko, V. V. Jermilov, B. V. Tomaševskij aj.). 309

Wollman F. Literárněvědná problematika v SSSR po Stalinových státech. Slavica 21, 1952, 109—146.

Přehledná zpráva o několika literárněvědných diskusích, které byly v SSSR uspořádány na podnět Stalinových státi o jazykovědě a zabývaly se mimo jiné také otázkami uměleckého jazyka. Podrobněji referuje autor o přednášce V. V. Novikova *Труды товарища Сталина по языкознанию и вопросы советского литературоведения* (Moskva 1951), o přednášce V. V. Vinogradova *Насущные задачи советского литературоведения* (Znamja 1951, č. 7) a referátech A. M. Jegolina *Пути развития советского литературоведения* (Liter. gazeta 1951, č. 60) a B. V. Tomaševského (tamtéž, č. 65). — V. zde č. 311, 312. 310

Vinogradov V. V. Naléhavé úkoly sovětské literární vědy. SovLit 1, 1952, 16—24.

Stalinovy jazykovědné státi ukládají sovětské literární vědě především důkladné studium jazyka a uměleckého stylu klasických děl ruské literatury. — Z rus. originálu *Насущные задачи советского литературоведения* (Sb. Voprosy literaturovedenija v svete trudov I. V. Stalina po jazykoznaniju. Moskva 1951, s. 5—17) přel. E. Hermanová. 311

Jegolin A. M. Cesty vývoje sovětské literární vědy. SovLit 1, 1952, 368—388.

Jegolin se zabývá úlohou jazyka ve vývoji literatury a úlohou literatury ve vývoji jazyka. — Z rus. orig. *Пути развития советского литературоведения* (Sb. Voprosy literaturovedenija v svete trudov I. V. Stalina po jazykoznaniju. Moskva 1951, s. 18—46) přel. E. Hermanová za red. spolupráce M. Grygara. 312

Fetisov M. I. Problémy literární vědy ve světle prací J. V. Stalina o jazykovědě. SovLit 2, 1953, 89—102.

Stáť *Проблемы литературоведения в свете трудов И. В. Сталина по языкознанию* (Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 11, 1952, 238—251) přel. M. Botura za red. Z. Urbana. — Obsahem státi je posouzení sb. Voprosy literaturovedenija v svete trudov I. V. Stalina po jazykoznaniju (Moskva 1951). 313

Jermilov V. K teorii socialistického realismu. LN 1951, 4/7, 6/7, 9/7, 12/7 13/7, 14/7.

Překlad z rus. orig., otištěného v čas. Literaturnaja gazeta; autor v něm vychází z jazykovědných státi Stalinových a rozvíjí Stalinovy these zejména v oblasti spisovného jazyka (proti vulgarisaci umělecké mluvy a pod.). 314

Jefimov A. I. O úlohách štúdia jazyka a štýlu umeleckých diel. Sovjaz 2, 1952,

Z rus. orig. *О задачах изучения языка и слога художественных произведений* (Russkij jaz. v škole 1951, č. 5, s. 12—22) přel. V. Lapárová za red. spolupráce Š. Peciará. 315

Jefimov A. I. O některých zvláštnostech jazyka uměleckých děl. SovLit 2, 1953, 64 88.

Stať *O některých особенностях языка художественных произведений* (Sovetskaja literatura. Sbornik statej. Moskva 1952, s. 276—312) přel. D. Fundová za red.spolu-práce M. Botury. **316**

Kliský R. A. I. Jefimov: *Об изучении языка художественных произведений* (Moskva 1952). SovLit 3, 1954, 798—800.

Referát.

317

Jelínek M. Studium jazyka a stylu uměleckých děl ve škole. SovJaz 4, 1954, 484—489.

Ref. o sb. *Изучение языка и стиля художественных произведений в школе* (Moskva — Leningrad 1953).

318

Timofejev L. I. Theorie literatury. Základy literární vědy. Z rus. orig. Теория литературы. Основы науки о литературе (2. vyd., Moskva 1948) přel. H. B u d í n o v á. Praha, SNPL 1953, 426 s., 8°.

Kapitola II/4: *Jazyk uměleckého díla* (s. 167—267), II/5: *Základy prosodie* (s. 267 až 320). Doslov napsal R. Parolek. **319**

Timofejev L. I. Systemisace základních pojmů z theorie literatury. Literatura ve škole 3, 1955, 277—284.

Z ruš. přel. Z. a D. Kožminovi.

320

Timofejev L. I. O jazykovém rozboru literárního díla. Literatura ve škole 3, 1955, 41—46, 77—80.

Z ruš. přel. F. Vítek.

321

Števec J. Nová sovietska učebnica teorie literatury [G. L. Abramovič: *Введение в литературоведение*. Moskva 1953]. SovLit 4, 1955, 251—255.

Referát.

322

Nováková J. Devět kapitol o tak zvaném stříbrném věku římské slovesnosti. Sborník filologický I, 4. Praha, Nakladatelství ČSAV 1953, 144 s., 8°.

Soubor je rozvedením dvou referátů přednesených v letech 1947/48 jednak v estetickém semináři prof. Mukašovského, jednak v Pražském linguistickém kroužku. Otázkami uměleckého stylu se a. zabývá — také s širšího hlediska — ve dvou závěrečných kapitolách (VIII. *Komposice*; IX. *Věta*).

32

3

Levý J. K podstatě básnické metody Walta Whitmana. SbVŠPOI 2, 1955 (Jazyk a literatura), s. 127—158.

Filosofická koncepce básníka i jeho jazykové a stylistické výrazové prostředky jsou jen různými vnějšími projevy jisté obecné metody myšlení a tvoření; vytčení charakteristických znaků Whitmanova jazyka a zejm. uměleckého stylu je významnou pomůckou při odhalení ústředního principu Whitmanovy básnické metody.

3

24

Černý V. Émile Verhaeren a jeho místo v dějinách volného verše. Vyd. Spolek čes. bibliofilů. Edice Ráj knihomilů, sv. 15. Praha, Čs. spisovatel 1955, 63 s. + 1 obr. příl., 8°.

Studie podává — formou essaye — pokus o nový výklad volného verše u příleži-

tošti 100. výročí narození É. Verhaerena a téhož jubilea prvního vydání *Stébel trávy* W. Whitmana.

Ref.: V. Zatloukal, Slov. pohľady 72, 1956, 952—954.

325

Brett V. S. K. Neumann, Verhaeren a volný verš. ČLit 4, 1955, 282—283.

Upozorňuje na Neumannovu stat' *Verhaerenovo „Svítání“* — *poznámky k jedné premiéře* (Kmen 1920, s. 443), kde S. K. N. vložil své názory na volný verš.

326

Neumann S. K. Forma a formalismus. Nový život 5, 1953, 1366 až 1368.

Přetištěno z čas. Lidová kultura 2, 1938, č. 3.

327

Kačer M. Sovětská diskuse o vydávání klasiků. SovLit 3, 1954, 120—124.

Zpráva o diskusi, kterou uspořádala Literaturnaja gazeta v druhé polovině 1952.

328

Jefimov A. I. O jazyce propagandisty. Z rus. orig. O языке пропагандиста přel. N. A n d ě l o v a. Praha, Mladá fronta 1953, 51 s., 8°.

V brožurce je na konkrétních příkladech (zejm. z prací Leninových a Stalinyvých) ukázáno, jak se má propagandista připravovat na svou práci po stránce jazykové a stylistické. — V. zde též č. 330.

329

Klíský R. O řeči propagandists SovJaz 3, 1953, 187—189.

Ref. o brožurce A. Jefimova *O языке пропагандиста* (2. vyd., Moskva 1951); v. zde též č. 329.

330

Bylinskij K. I. Zásady literární redakce a úpravy novinového materiálu. Praha, Rudé právo 1952, 39 s., 8°.

Těsnopisný záznam přednášky v novinářském kursu na Vysoké stranické škole při ÚV VKS (b). Obsahuje m. j. oddíly *Úprava lexikální, gramatická a stylistická, Boj za lidovost a živost řeči a Zachování autorova individuálního stylu* (s. 16—35). — Překladatel ani název rus. originálu neuveden.

Překlad 2., rozšířeného vyd. vyšel pod názvem *Literární redakce novin* (Praha, ÚV KSC 1954, 60 s.).

3

31

Chlynov N. M. Článek v novinách. Přel. V. Kovanicová. Praha, Orbis 1955, 60 s., 8°.

Soubor přednášek profesora novinářské fakulty moskevské university o základním novinovém útvaru; čtvrtá kapitola je věnována stylistickému vypracování novinářského článku.

Ref.: K. Hausenblas, NŘ 39, 1956, 35—37.

332

V. A. Ruban: *Některé obrazné výrazové prostředky novinářského slohu*. Bulletin NSU 2, 1955, 72—74.

Krátký výtah z přednášky proslovené k posluchačům Ústavu publicistiky a novinářské vědy v Lipsku a otištěné v Neue Deutsche Presse 1954, č. 10; a. výtahu není uveden.

332a

Pogoževová L. O jazyku filmového scénáře. Sovětský film 3, 1954, 378—390.

Z ruš. přel. O. Váňa. — V. zde též č. 1790.

333

Horálek K. Potřeba nové příručky teorie překládání. Sovjaz 5, 1955, 50—55.

Vzhledem k živé diskusi o některých zásadních otázkách překladatelských (různost teoretických hledisek se patrně projevuje i v překladatelské praxi) je její potřeba nepochybná. Měla by především shrnout zásady, k nimž došla marxistická teorie překladu a podle nichž se u nás běžně pracuje, a to jak při překládání samém, tak při školení v různých překladatelských kursech a na školách. Článek Horálkův obsahuje několik poznámek a námětů k zpracování takové příručky. 334

Moravec J. Práce J. V. Stalina „O marxismu v jazykovědě“ a některé otázky překladu. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 19—36.

Na základě Stalinových statí usiluje přispět k objasnění otázky, jak při překládání uchovat národní specifčnost díla, a upozorňuje na některé problémy dílčí. 335

Moravec J. O významu překladu a překladatelském mistrovství. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 37—50.

Autor zdůrazňuje velký význam překladatelské práce; spatřuje v ní mocný prostředek růstu a posilování mezinárodních vztahů pracujících a důležitého činitele při ideologickém sjednocování mnohonárodních států; vedle toho formuluje základní požadavky, které dnes klademe na překladatele. 336

Trávníček F. O jazyce. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 51—67.

Vycházejí ze Stalinových jazykovědných statí, rozvádí autor některé jejich these a aplikuje je na konkrétní otázky překladatelské. 337

Ilek B. Metodika překládání. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 68—106.

Důkladná stať zaměřená k potřebám překladatelské praxe a k jejím dílčím problémům (překladatel a kniha; pracovní postup; práce ve skupinách; poznámky a komentář; rozbor textu a jeho pochopení; přesnost překladu; tvořivost překladatele a j.). 338

Barnet V. K otázce výběru slova při překladu. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 124—147.

O významu leninské teorie odrazu a správného pojetí uměleckého jazyka pro překladatelskou práci (umělecký obraz a jazyk literárního díla; znalost jazyka a ovládnání jeho výrazových prostředků v celé šíři; stylistická hodnota jednotlivých výrazových prostředků v různých dobách; úloha církevněslovanských prvků ve spisovné ruštině). 339

Horálek K. K otázce jazykovědné přípravy překladatele. Sovjaz 3, 1953, 174—176.

Několik poznámek k obecné problematice překladatelské. Týkají se na př. speciální problematiky jazyka, z něhož se překládá, dále překladatelských otázek daných jazykovou příbuzností ruštiny a češtiny a pod. 340

Nové práce k otázkám teorie a praxe překladu. Interní edice Svazu čs. spisovatelů. Praha 1955, 100 s., 4° (rozmož.).

Úvodem otištěn ref. J. Levého *Vývoj překladatelských teorií a metod*, přednesený na

školení překladatelů ŠČS v Hoří ně v září 1954. — Kromě toho otištěno v překlade několik vybraných statí sovětských teoretiků: I. Kaškin, *O metodě a škole sovětského uměleckého překladu* (Znamja 1954, č. 10); M. Rylskij, *Otázky překladu. Z úvah překladatelových* (Novyj mir 1954, č. 9); P. Topper, *O malé pozornosti k velké práci* (Liter. gazeta 1954, p. 99). **341**

Fjodorov A. V. Základní otázky teorie překladu. Sovjaz 3, 1953, 45—61.

Studii *Основные вопросы теории перевода* (Voprosy jazykoznanija 1952, č. 5, s. 3—22) přel. J. Piskáček za odb. spolupráce J. Moravce.

34

2

Sobolev L. N. Klasikové marxismu-leninismu o překládání. Sovjaz 3, 1953, 389—404.

Kapitulu *Классики марксизма-ленинизма о переводе* ze Sobolevovy knihy *Пособие по переводу с русского языка на французский* (Moskva 1952) přel. D. Brčáková a L. Štindl za odb. spolupráce J. Moravce.

34

3

Fjodorov A. V. Úvod do teorie překladu. Teorie překladu a její místo mezi ostatními filologickými disciplinami. Sovjaz 4, 1954, 355—365.

Překlad vybraných částí z Fjodorovovy knihy *Введение в теорию перевода* (Moskva 1953); překladatel neuveden. — V. zde též č. 345.

34

4

Levý J. A. V. Fjodorov: *Введение в теорию перевода* (Moskva 1953). SovLit 3, 1954, 418—425.

Referát. — O téže knize Fjodorovově ref. také M. Jelínek v čl. *Sovětská teorie překladu* (Sovjaz 5, 1955, 121—132), přihlížeje přitom i k obsáhlé recenzi knihy od N. I. Feldmana (Voprosy jazykoznanija 1954, č. 2, s. 117—127).—V. zde též č.

344

34

5

Rossels V. O přenesení národní formy do uměleckého překladu. Praha—Moskva 4, 1954, č. 4, s. 67—79.

Z rus. orig. přel. Z. Psůtková.

346

Slabihoudová N. Sovětská diskuse o některých otázkách překladu. Sovjaz 5, 1955, 78—80.

Souborná zpráva o několika diskusních příspěvcích, které byly otištěny v sovětských časopisech v rámci předsjezdové tribuny Svazu sovětských spisovatelů r. 1954 (P. Topper, M. Rylskij, K. Tomaševskij, I. Kaškin, Z. Krachmaľnikovová, V. Roždestvenskij, M. Šechter). — V. zde též č. 341.

34

7

Prokopová J. Spolupráce překladatelů s nakladatelstvím. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 331—338.

Informace o organizační a technické stránce při výrobě knih, zejména přeložených.

348

Nováková A. K technické úpravě překladu. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 339—347.

Poznámky jsou určeny především překladatelům politické literatury a týkají se citace souvislých textů a odkazů, názvů časopisů uváděných v textu, poznámek, rejstříků, bibliografie a transkripce cizích jmen z ruštiny.

3

49

Vladislav J. O spolupráci překladatelů s redakcemi. Poznámky a vysvětlivky (SNKLHU) 2, 1954, č. 1/3, s. 4—14.

Referát přednesený na školení překladatelů v Hořině (v září 1954), doplněný o pasáže z referátu, který na totéž thema přednesl J. Vladislav na plenární schůzi Kruhu překladatelů (v červnu 1954); všímá si také jazykové problematiky překladu.

35

0

Štolba Z. O spolupráci redakcí s překladateli. Poznámky a vysvětlivky (SNKLHU) 2, 1954, č. 1/3, s. 56—58.

Praktické náměty a připomínky.

351

Jak zlepšit práci překladatelů. LitN 3, 1954, č. 22, s. 3.

Dva příspěvky do ankety, V. Stanovského a J. Vladislava.

352

Symon V. V. O překladech a překladatelích. Technická kniha 2, až 189.

1953, 187

Zabývá se některými speciálními otázkami překládání technických z ruštiny (bližší údaje chybějí).

děl. Přel.

353

Viz též č.:

2. F. Trávníček, Úvod do marxistické jazykovědy.

41. Z. Pešat, Sovětská věda o základně a nadstavbě a literatura.

208. P. Trost, O „významu“ hlásek.

286. A. Jedlička, Nové sovětské práce o otázkách stylistiky.

287. M. Jelínek, Naše a sovětská stylistická práce a její metody.

288. M. Jelínek, Sovětská diskuse o stylu.

745. A. Tarasenkov, Literatura a jazyk.

746. K. Fedin, O spisovatelském mistrovství.

749. N. L. Kudrjašev, K důkladnému studiu jazyka literárně uměleckých děl.

751. A. Tarasenkov, O básnickém obrazu.

1763. B. Havránek, Stalinyvy práce o jazyce a jazyk literárního díla i překladu.

1784. K. Horálek, K metodice stylistického rozboru.

1878. J. Levý, O některých zákonitostech překladatelské věrnosti.

1879. J. Levý, O stylistických problémech překladové literatury.

1880. J. Levý, Překladatelský proces — jeho objektivní podmínky a psychologie.

Terminologie

Terpigorev A. M. O uspořádání technické terminologie. SovJaz 3, 1953, 454—459.

Čl. *Об упорядочении технической терминологии* (Voprosy jazykoznanija 1953, č. 1, s. 71—76) přel. A. Mráčková za odb. spolupráce V. Barneta.

35

4

Roudný M. Sovětská práce o technické terminologii [*Руководство по разработке и упорядочению научно-технической терминологии*. Red. A. M. Terpigorev, Moskva 1952]. SovJaz 4, 1954, 166—167.

Jiný ref. o téže práci napsal M. Roudný do NŘ 38, 1955, 51—52 (*Sovětská příručka o technickém názvosloví*). 355

Piotrovskij R. G. K otázce studia termínů. SovJaz 4, 1954, 97—108.

Z rus. orig. *К вопросу об изучении термина* (Sb. Voprosy grammatičeskogo stroja i slovarnogo sostava jazyka II, Leningrad 1952, 21—36) přel. A. Mračková za odb. spolupráce M. Mucaly. 35

6

Kocmanová J. K vývoji politického a společenského ohlasu marxistické (vědecké) terminologie v angličtině. SbFilFakBU 4, 1955, ř. filosofické (B) č. 3, s. 123—127.

O pronikání marxistické terminologie do slovní zásoby současné angličtiny. 357

Fusák L. Archivna terminológia používaná v Maďarsku. Archivní časopis 3, 1953, 173—180.

Lat., něm. a maďarské termíny se slovenskými ekvivalenty a věcnými vysvětlivkami. — V. zde též č. 2031. 358

Ziebarth E. O terminologii v historické vědě. Dějepis ve škole 1, 1954, 374—376.

Z něm. přel. J. Benna. 359

Lk [= Link F.] Nová terminologie atmosféry podle návrhu Mezinárodní unie geodetickofyzikální, formulovaného na sjezdu v Bruselu 1951. Čas. čs. ústavů astronomických 3, 1953, č. 4, s. 58.

Seznam navrhovaných názvů s poznámkami. 360

Prantl F. Pravidla a zásady zoologické a paleontologické nomenklatury. Praha, Nakladatelství ČSAV' 1953, 100 s., 8°.

Účelem této práce je podat přesné znění a výklad mezinárodně platných nomenklatorických pravidel a zásad, na jejichž správném a přesném dodržování závisí i uznání platnosti věcného obsahu všech zoologických a paleontologických výzkumů (vymezení a hranice nomenklatury v zoologii a zoopaleontologii, přehled jejího vývoje, základní nomenklatorická terminologie a j.; vůdčí principy botanické nomenklatury atd.).

Ref.: F. Buffa, Slov. odb. názvoslovie 2, 1954, 188—190. 361

Prantl F. Systematika a nomenklatura. ČNM 122, 1953 (oddíl přírodovědný), 107.

Úvod k nově založené rubrice. 362

Jíra J. O základních zásadách systematické vědecké terminologie. ČLék 93, 1954, 750—751.

Poznámky k základním pravidlům vědecké terminologie v oblasti biologie. 363

Viz též č.:

20. M. Jelínek, Poučení z Leninova boje proti terminologickým podvodům a omylům.

320. L. I. Timofejev, Systemisace základních pojmů z teorie literatury.

1978. K. Sochor, Příručka o českém odborném názvosloví.

1979. M. Roudný—K. Sochor, Terminologický slovník.

2060. M. Pulchart, Nejdůležitější nomenklatorická pravidla v mykologii.

Sochin F. A. Jak si s hlediska učení I. P. Pavlova osvojuje dítě mluvnickou stavbu jazyka. *Pedagogika* 2, 1952, 60—66, 195—202.

Z rus. orig. (blíže neoznačeného) přel. J. S. — Výtah z téže stati je otištěn také v *SovJaz* 2, 1952, 118—119 (E. K.).

37

3

Uher B. Jednota poznávání, myšlení a jazyka na nižším stupni národní školy. *Komenský* 77, 1952/3, 68—71.

Ukazuje na zdroje dětského poznání a jeho těsné sepětí s vyučováním jazykovým; nejde přitom jen o otázku pouhé vyučovací metody, nýbrž o součást zásadního ideově teoretického postoje učitele k jeho práci.

37

4

Strnad E. Řeč a myšlení žactva v elementárce národní Školy. *Pedagogika* 3, 1953, 206—211.

Upozorňuje na některé speciálnější otázky školní praxe v oblasti základního jazykového vyučování jako integrujícího předmětu v elementárce.

37

5

Rybnikov N. A. Přehled literatury o psychologii vývoje dětské řeči. *SovPedPsych* 4, 1954, 626—630.

Z rus. orig. *Обзор литературы по психологии развития детской речи* (Sovetskaja pedagogika 1954, č. 2, s. 137—141) přel. V. Kymličková za odb. spolupráce O. Sommové a J. Součka.

37

6

Viz též č.:

1739. G. Janáček, Vývoj dětského vyjadřování.

1740. G. Janáček, Počáteční vývoj dětské věty.

Metodika počátečního čtení a psaní

Vyučování jazykům

Kujal B. Boj proti globální metodě jako přežitku buržoasní pedagogiky v naší škole. *Pedagogika* 1, 1951, 293—303.

Historie zavádění t. zv. globální metody prvopočátečního čtení do českých škol a kritika jejich filosofických, psychologických a pedagogických základů.

377

Kastnerová V. Proč odmítáme globální metodu. *LN* 1951, 19/9.

Poukazuje na její hlavní nedostatky. — Proti globální metodě se dále stavějí H. Hrzalová, *První učebnice našich dětí* (tamtéž, 20/9) a V. Čermák, *Dobrý základ vzdělání našich dětí* (tamtéž, 25/9).

378

Váňa J. O metodách vyučování počátečnímu čtení. *Pedagogika* 1, 1951, 478—483.

Přehledný výklad o tom, jak řeší tuto otázku současná sovětská pedagogika.

379

Jiránek F. Výsledky vyučování elementárnímu čtení podle zvukové analyticko-synthetické metody v prvních měsících. *Pedagogika* 2, 1952, 146—156.

O výzkumu, který provádí kolektiv pracovníků Výzkumného ústavu pedagogic-

kého v Praze s cílem odkrytí, zdůvodnit a zobecnit nejpěšnější způsoby práce při vyučování elementárnímu čtení a psaní zvukovou analyticko-synthetickou metodou. **380**

K výzkumu elementárního čtení a psaní. *Pedagogika* 3, 1953, 198—206.

Kolektiv pro výzkum elementárního čtení a psaní (Výzkumný ústav pedagogický v Praze) informuje o úkolech tohoto výzkumu, hlavních zkoumaných problémech, použitých metodách a předběžných výsledcích. V závěru seznam dosud otištěných dílčích prací kolektivu o tomto tematě. **381**

Lebedová A. Souvislost čtení a psaní. *Pedagogika* 3, 1953, 518 až 524.

článek přináší dílčí výsledky získané výzkumem elementárního čtení a psaní (v. zde č. 384); psychologický rozbor otázky vychází z předpokladu, že čtení a psaní je vyšší stupeň řeči mluvené a že proces čtení a psaní je charakterisován sepětím a vzájemnou podmíněností analýsy a synthesy v oblasti různých analyzátorů. **382**

Souček J.—Jiránek F. Kvality čtení na národní škole s psychologického hlediska. *Komenský* 78, 1954, 324—330.

Pro pěstování jednotlivých kvalit je třeba v příslušných ročnících užívat speciálních metod. **383**

Psychologické otázky počátečního čtení a psaní. Zprac. F. Jiránek, J. Dittrichová, B. Friedlová, A. Lebedová, J. Souček. Předml. napsal O. Chlup. Praha, SPN 1955, 274 s., 8°.

V knize je podrobně popsán široce založený výzkum a rozebrány a zhodnoceny jeho výsledky. Proti staršímu pojetí čtení jako vizuálně ideační činnosti vede pokus k závěru, že čtení i psaní je druhem řeči, takže obě činnosti těsně souvisí s rozvojem řeči a myšlení. Podrobně byl zjišťován i vliv čtení na psaní a naopak. — První kap. z této práce (*Psychologické základy hláskové metody čtení a psaní*) otištěna též v čas. *Pedagogika* 5, 1955, 42—56.

Ref.: O. Chlup, *Pedagogika* 6, 1956, 629—630. **384**

Strnad E. O správnou metodu vyučování čtení. *Pedagogika* 5, 1955, 25—36.

U příležitosti vydání nového *Slabikáře* od J. Hřebejkové, I. Fabiana, K. F. Sedláčka a A. Šímanové (Praha 1954) ukazuje, že kniha není založena na metodě hláskové (zvukové) analyticko-synthetické, nýbrž v duchu našich domácích tradic na metodě hláskovací. Nevhodnost názvu i metody analyticko-synthetické ukazuje historickým přehledem u nás praktikovaných metod. **385**

Karpov I. V. O fyziologických základech metodiky čtení v cizím jazyce. *Sovjazyk* 2, 1952, 104—116.

Z orig. *О физиологических основах методики обучения чтению на иностранном языке*

(Inostr. jazyki v škole 1951, č. 1, s. 72—83) přel. J. Wagnerová a odb. spolupráce J. Linhart a M. Wagnera. **38**

6

Votrubová D. Jednota myšlení a řeči — vůdčím principem Komenského názoru na jazyk a jeho funkci. *ČJ* 5, 1955, 169—188.

Rozborem názorů J. A. Komenského na otázky jazykové usiluje autorka podat ucelený obraz tohoto úseku jeho díla a s jednotného hlediska jej ocenit. Zvl. přitom vyzdvihuje původnost Komenského pojetí, kterou spatřuje v důsledném uplatňování paralelismu slov a věcí. Podrobně se obírá i metodickými zásadami, které Komenský navrhoval při jazykovém vyučování. 38

7

Krasnovskij A. A. Jan Amos Komenský. Z ruštiny přel. L. Vacata, V. Vymetal a j. Knihovna pedagogických klasiků, nová řada, sv. 9. Praha, SPN 1955, 415 s., 8°.

Kap. IX (*Mateřský jazyk a učení cizím jazykům*) shrnuje, rozbírá a hodnotí Komenského názory na jazyk, na didaktiku a metodiku jazykového vyučování a pod. 388

Elkonin D. B. Rozvoj myšlení při vyučování mateřskému jazyku. *Pedagogika* 1, 1951, 602—605.

Výňatek z knihy: L. I. Božovič — A. N. Leont'jev—N. G. Morozovová — D. B. Elkonin, *Очерки психологии детей* (Moskva 1950, s. 146—151) přel. kolektiv pracovníků Výzk. úst. pedagogického v Praze. 389

Stalinovy články a vyučování mateřskému jazyku. *Oběžník KPČJ* 4, 1951, č. 17, s. 1.

Shrnutí toho, co sovětsí jazykovědci zdůrazňují ze Stalinových článků pro jazykové vyučování; a. není uveden. 390

Čavdarov S. Ch. Práce J. V. Stalina o otázkách jazykovědy a úkoly vyučování jazyku na střední škole. *Pedagogika* 1, 1951, 522—540.

Z rus. orig. *Труды И. В. Сталина по вопросам языкознания и задачи преподавания языка в средней школе* (Kijev 1951) přel. J. Langrová. 391

Porák J. Význam prací J. V. Stalina pro teorii a praxi vyučování jazykům. *SovJaz* 3, 1953, 349.

Stručná zpráva o red. úvodníku, otištěném v čas. *Inostr. jaz. v škole* 1953, č. 3, s. 3—8. 392

Marsinová M. Sovietska diskusia o význame Stalinových jazykovědných prací pre školskú prax. *RJ* 1, 1950/1, 93—99.

Zpráva. 393

Salistra I. D. Materinský jazyk ako opora pri vyučovaní cudzích jazykov. *SovJaz* 2, 1952, 277—292.

Stať *О принципе опоры на родной язык при изучении иностранных языков в школе* (Sovetskaja pedagogika 1952, č. 2, s. 32—46) přel. pracovníci ČSl v Bratislavě za odb. spolupráce Peciara. 394

Horák G. Z. J. Sidorovová: *Preberanie práce J. V. Stalina „Marxizmus a otázky jazykovědy“ v X. triede strednej školy*. *SovJaz* 3, 1953, 236—238.

Dokumentační výťah ze statí *Изучение работы И. В. Сталина „Марксизм и вопросы языкознания“ в X классе средней школы* (Rus. jaz. v škole 1952, č. 4, s. 19—30). 395

Oktábcová O. O aktivním a receptivním osvojování cizího jazyka. *SovJaz* 4,

Zpráva o diskusi, která — podnícena čl. V. A. Zveginceva *Теоретические основы методики* (Inostr. jazyki v škole 1953, č. 5) — konala se v Praze 10/12 1953.

Skalička V. Co s mezinárodními jazyky? Praha—Moskva 7, 1952, č. 8, s. 83—86.

Hodnotí umělé jazyky s hlediska Stalinových statí o marxismu v jazykovědě a vyzdvihuje význam, jaký má pro nás ruština jako pojítka s širokou oblastí světového pokrokového tábora. 397

Trávníček F. Esperanto a ruština. Klub 2, 1953, č. 3, s. 3.

Příspěvek do diskuse v kroužcích esperanta v závodních klubech. 398

Siher G. O některých hebrejských výrazech bohoslužebných i lidových. Věstník židovských náboženských obcí v ČSR 15, 1953, 84—85.

Věcný a jazykový výklad několika slov a rčení (na př. *amen*). 399

Hořínek J. Ch. Rostaing: *Les noms de lieux* (Paris 1945). ČMF 34, 1951, 24—26.

Ref. o úvodu do francouzské toponymie (s poznámkami o obecných otázkách toponymických). 400

Spunar P. Nynější stav latinské paleografie u nás a její úkoly. LF 2 (77), 1954, 66—75.

Referát o knize A. Húščavy, *Dejiny a vývoj nášho písma* (Bratislava 1951). Autor vyzdvihuje její přínos proti starší *Učebné knize latinské paleografie* od G. Friedricha (Praha 1898) a připojuje úvahu o dalších úkolech paleografických studií u nás. — Rus. a něm. souhrn. 40

1

Flodr M. W. Semkowicz: *Paleografia lacińska* (Krakow 1951). ČMM 74, 1955, 337—342.

Referát; Semkowicz si všímá také materiálu českého. 401a

Spunar P. Genese české bastardy a její vztah k českým prvotiskům. LF 3(78), 1955, 34—51.

„Česká bastarda byla článkem všeobecného úsilí vytvořit kvalitativně nové knižní písmo, které by nahradilo již nevyhovující minuskulu. Proto, že se Čechy staly ve druhém pololetí (!) 14. století mocenským a kulturním centrem Evropy, česká bastarda v tomto úsilí měla význačné místo" (s. 50). — Připojeno rus. a něm. rés. a na zvl. přílohách 11 snímků české bastardy. 40

2

Viz též č.:

112. F. Trávníček, Proč lidé mluví různými jazyky.

II. SROVNÁVACÍ LINGUISTIKA JAZYKŮ INDOEVROPSKÝCH A JAZYKŮ SOUSEDNÍCH

a) *Práce všeobecné*

Otázky jazykového příbuzenství

Skalička V. Indoevropský srovnávací jazykozpyt v novém světle. *Slavia* 21, 1952, 37—41.

Príspevek do ankety Slavie (v. zde č. 545). — Základní these srovnávacího jazykozpytu je nepochybně správná, ale historickosrovnávací metodu nelze přijímat bez kritiky. A. upozorňuje na některé její nedostatky, které je třeba napravit: srovnávací jazykozpyt se musí oprostít od jisté samoúčelnosti, musí sledovat vývoj jazyka se stálým zřetelem k vývoji společnosti, nápravy je třeba i v metodice lingvistické práce. — Předneseno na brněnské konferenci 1951 (v. zde č. 2956). **403**

Horálek K. K otázce původu indoevropských jazyků. (Příspěvek ke kritice jazykovědného strukturalismu.) *SaS* 13, 1951/2, 12—19.

Vzhledem k oživení t. zv. indoevropské problematiky, k němuž došlo po jazykovědné diskusi v Sovětském svazu, zabývá se Horálek kriticky zejména teorií N. S. Trubeckého, který se pokusil o samostatné řešení indoevropské otázky na strukturalistickém základě (srv. *SaS* 3, 1937, 191—192 a podrobněji v *Acta linguistica* 1, 1939, 81n.) a dochází k závěru, že „starý předpoklad společného východiska indoevropských jazyků nelze zatím nahradit ničím pravděpodobnějším“ (s. 18). **404**

Lamprecht A. Основной словарный фонд и родство языковых семей. *SbFilFakBU* 4, 1955, ř. jazykovědné (A) č. 3, s. 5—9.

Navazuje na stať *K otázce základního slovního fondu v českém jazyce* (v. zde č. 1409). Na rozdíl od ní si však všimá nejstabilnějších vrstev základního slovního fondu a na jejich základě se snaží posuzovat jazykové vztahy indoevropsko-ugrofinské. Lexikální shody těchto dvou jazykových rodin se projevují u některých zájmen, primárních sloves i starých substantiv a jsou ještě posilovány některými shodami v slovo tvorných formantech. (Podle autorova čes. a něm. rės. na s. 10.) **405**

B. V. Gornung: *K otázce o historickém společenství indoevropských jazyků*. *SovJaz* 1, 1951, č. 3/4, s. 119—120.

Dokumentační výtah ze stati otiřtėnė v *Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz.* 1950, č. 5, s. 337—350; a. výtahu není jmenován. **406**

Gornung B. V.—Levin V. D.—Sidorov V. N. Problėm utvāranā a vėvoja jazykovėch rodin. *SovJaz* 2, 1952, 326—350.

V stati jsou rozebrány složitė otázky vzniku a vėvoje jazykovėch rodin, kriticky posouzeny nāzory starři i novėři buržoasnı jazykovėdy (A. Schleicher, J. Schmidt), jakoř i prıřlunė these řkoly Marrovy a různė obmėny a kompromisy „novėho uėenı o jazyce“ se starřimi teoriemi. — *Z rus. orig. Проблема образо-*

vania u rozvoje jazykových rodů (Voprosy jazykoznanija 1952, č. 1, s. 41—64) přel. I. Michalidesová a E. Kučerová za odb. spolupráce Š. Peciara.

Šaradzenidze T. S. Procesy diferenciace a integrace jazyků ve světle učení J. V. Stalina. Sovjaz 2, 1952, 351—365.

Pokus o zjištění zákonitostí, které se projevují jak při integraci (míšení a splývání), tak při diferenciaci (rozdělování) jazyků. — Z rus. orig. *Процессы дифференциации и интеграции языков в свете учения И. В. Сталина* (Voprosy jazykoznanija 1952, č. 1, s. 65—79) přel. J. Porák za odb. spolupráce P. Sgalla.

8

J. Š[abršula]. M. M. Guchmanová: *Kritika některých koncepcí stadiálnosti vzniku a vývoje germánských jazyků.* Sovjaz 2, 1952, 382—383.

Stručný výtah ze stati *Критика некоторых концепций стадийности происхождения и развития германских языков* (Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 1952, č. 2, s. 144—160).

Křížková H. V. V. Ivanov: *Генеалогическая классификация языков и понятие языкового родства* (Moskva 1952). Sovjaz 5, 1955, 68—69.

Referát.

Serebrennikov B. A. O historickosrovnávací metodě. Sovjaz 1, 1951, č. 2, s. 31—36.

Kritika historickosrovnávací metody.— Z čas. *Учительская газета* 1950, 25/11 (*О сравнительно-историческом методе*) přel. M. Komárek. — V. též č. 412. 411

Serebrennikov B. A. K otázce nedostatků historickosrovnávací metody v jazykovědě. Sovjaz 1, 1951, č. 2, s. 37—45.

Podobného obsahu jako č. 411. — Z čas. *Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz.* 9, 1950, č. 3, s. 177—185 (*К вопросу о недостатках сравнительно-исторического метода в языкозна-*

нии) přel. rovněž M. Komárek.

2

G. D. Sanžejev: *K některým otázkám studia historického vývoje jazyků.* Sovjaz 2, 1952, 71—72.

Stručný dokumentační výtah ze studie *К некоторым вопросам изучения исторического развития языков* (Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 1951, č. 1, s. 66—86); a. výtahu není uveden.

3

Viz též č.:

28. Otázky jazykovědy s hlediska prací J. V. Stalina.

123. V. Skalička, *Zákony vývoje jazyka.*

2972. Orientalistická zasedání o linguistice.

Hláskosloví a písmo

Zgusta L. La théorie laryngale. ArchOr 19, 1951, 428—472.

Pokus o kritické přezkoumání dosavadních názorů na teorii o t. zv. laryngálách, která je aktuální otázkou srovnávacího hláskosloví indoevropského, a to s hlediska hethitologie. Podle některých výkladů hethitština potvrdila starší předpoklad F. de Saussura o předhistorické existenci zvláštní hlá ky povahy sonantové: že totiž její hláska, přepisovaná do latinky zpravidla jako *h* nebo *h*, v některých případech snad odpovídá oně předpokládané sonantě; v tom případě by byla hethitština zachovala stopy nebo zbytky prastarého stavu, který není přímo doložen v žádném

jiném indoevropském jazyce. Onou předpokládanou hláskou (dosud přepisovanou běžně 3) de Saussure vykládal jednak systémovou hodnotu původních dlouhých vokálů (že se teoreticky rovnají dvojhláskám, t. j. že na př. \bar{e} z ed se dá přirovnat k e_i) a jejich oslabování na stupeň u všech stejný (označovaný právě jako 3, tedy $\bar{e}, \bar{o}, \bar{a}, \bar{\bar{o}}, \bar{\bar{o}}, \bar{\bar{o}}$), jednak jistě zjevy v slovesných kořenech a touto cestou došel k objevu t. zv. kořenů dvojslabičných (*genō-* a *pod.*). Pozdější badatelé šli ještě dále a tvrdili, že hlásek toho druhu bylo více ($\bar{\bar{o}}, \bar{\bar{o}}$; atd.; předpokládala se existence 3, 4 i více hlásek) a že je třeba je chápat jako laryngály; jiní naopak tvrdili, že samohláska byla pův. jediná, totiž *e*, která se však působením sousedních \bar{o}_1 a \bar{o} zbarvovala v *a* nebo *e*. Tyto domněnky otvíraly cestu k dalším úvahám o vývoji indoevropského systému hláskového i morfologického, nechyběly však ani hlasy zdrženlivé nebo i zcela skeptické. — Zgusta laryngální teorii v zásadě přijímá, uznává však jen laryngálu jedinou (podle V. Machka, v. dále).

V. též autorovo résumé přednášky *Hittite and the Laryngeal Theory*, proslovené v Orientálním ústavu v Praze 16/10 1950 (ArchOr 19, 1951, 608—609) a posudek V. Machka (v. BČL 1945/50, č. 256). **414**

Zgusta L. Conclusive Evidence in Historical Linguistics. (In margine of Lehmann's Proto-Indo-European Phonology.) ArchOr 23, 1955, 184—204.

Kritický referát o jmenované knize W. P. Lehmana (Austin, USA 1952); referent si všímá také některých otázek obecných, zejména metodologických. **415**

Zgusta L. J. Kuryłowicz: *V accentuation des langues indo-européennes* (Polska akademia umiejętności. Práce Komisji językowej, Nr. 37. Kraków 1952). ArchOr 21, 1953, 472—474.

Referát.

416

Friedrich J. Schriftsysteme und Schrifterfindungen im alten Orient und bei modernen Naturvölkern. ArchOr 19, 1951, 245—259 (+ tab. XI—XIX).

Pokus přispět k osvětlení podstaty písma srovnáním některých grafických systémů ze starého Orientu s materiálem získaným u novodobých národů přírodních; autorovi jde o řešení základní otázky, jak vznikla a dále se vyvíjela naše abeceda, a to v patrné souvislosti se staroorientálními grafickými systémy, založenými mnohdy na principech zcela odlišných. Předběžně upozorňuje na jeden z dílčích problémů, jak totiž došlo k vydělení a k fixování jednotlivých zvuků, především souhlásek; tento vývoj nebyl zdaleka tak jednoduchý a samozřejmý, jak se nám zdá dnes vlivem školy i jiných činitelů, zatím co písma založená na jiných principech nám připadají jako abnormity.

41

7

Hejnic J. Počátky řecké abecedy [G. R. Driver: *Semitic Writing. From Pictograph to Alphabet*. London 1954]. LF 3 (78), 1955, 145—147.

Referát.

418

Mluvnická stavba

Zubaty J. Studie a články. Svazek II. Výklady tvaroslovné, syntaktické a jiné. K vydání připravil V. Machek. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, 491 s., 8°.

Obsahuje práce z hláskosloví, tvarosloví, tvoření slov a skladby. Některé z těch prací měly průkopnický význam velkého dosahu; zvláště to platí o pracích syntaktických. I ostatní podržely do nynějška svou cenu, třebaže — rozumí se — nové bádání se v jistých bodech dostalo dále. Práce zde otištěné vybrala v býv. České akademii věd a umění komise, jejímž členy byli B. Havránek, V. Lesný, a v. Machek (podle předmluvy, s. 5).

♦v svazku jsou otištěny tyto studie: Srovnávací skladba jazyků indoevropských. — *V ta doba, v ta doby* atp. — O jistém způsobu užívání zájmen *an a on a o* jeho původě. — K výkladu některých příslovcí, zvláště slovanských. — Slov. *pyjanъ* a jiné tvary podobně. — *Vezmu, uzmu, vemu*. — O alliteraci v písniích lotyšských a litevských. — Über die sogenannten Flickvokale des lettischen Volkslieds. — K frequentativním odvozeninám s příponou *-vati* od sloves 4. třídy. — K slovanským kmenům na *-jan-*, *-en-*. — Der Bau der Trištubh und Jagati-Zeile im Mahābhārata. I. Die Trištubh-Zeile im Mahābhārata. II. Die Jagati-Zeile im Mahābhārata. — Slovenština a čeština. — Zu den slavischen Femininbildungen auf *-yni*. — Ku přechodu *š* v *ś* v češtině. — Die ursprachliche tenuis aspirata dentalis im arischen, griechischen und latein. — Die altindische tenuis aspirata palatalis. — Baltische Miscellen. 1. Über einige lit. und lett. adverbial gebrauchte Instrumentalbildungen. 2. Lit. *ẽ* =slav. *i*. 3. Lit. *tẽ*, *ti*, „tibi“. 4. Lit. *testo*, *testovi*. 5. Lit. *tes*, *tedũdi*. 6. Die Postpositionen *-an*, *-en* und die litauische-lettischen Lokale. 7. Zu den lettischen Genitiven auf *-ũ*, *-u*. 8. Der ursprachliche Lokal Du. im Litauischen. — Die „man“-sätze. — Připojen rejstřík věcný a ukazatel slov. 419

Šmilauer V. Indoevropská jména činitelská a dějová. ČMF 34, 1951, 82—83.

Zpráva o knize E. Benvenista *Noms d'agent et noms d' action* (Paris 1948). — V. o ní též ref. A. Erharta, LF 75, 1951, 288—290. 42

0

Sgall P. Vývoj flexe v indoevropských jazycích, zejména v češtině a v angličtině. (These kandidátské disertační práce.) Acta universitatis Carolinae 1, 1954, č. 7 (Philologica et historica), s. 3—12.

Podle autora není správné ve světle Stalinova učení o jazyce a s přihlédnutím k novým pracím sovětských jazykovědců odmítat typologii jazyků a priori; právě při srovnávacím studiu jazyků a jejich vývoje se typologické hledisko dobře osvědčuje. These jsou soustředěny k vývoji nejdůležitějších starých ie. jazyků, z novějšího období pak na češtinu a angličtinu jako na dva krajní body v typologickém rozrůznění indoevropských jazyků. Odvrat ie. jazyků od principu flexivního, k němuž dochází v prvním období psaných památek, spojuje a. se vstupem národů, které jsou nositeli ie. jazyků, do období třídní společnosti. — Na s. 13—15 rus. a angl. résumé. 42

1

Friš O. The IE. Comparative Suffix *-zos* and the Neuter Suffix *-os*. ArchOr 21, 1953, 101—113.

Pokus o nový výklad obou sufixů, opřený zejména o analysu řeckého materiálu; jeho předností je mimo jiné to, že vychází důsledně od skutečně zachovaných slov, vysvětluje celkem přirozeně intenzifikaci tvaru přijatého později do funkce komparativní a respektuje i těsný vztah mezi komparativem a superlativem. 42

2

Erhart A. Ke genesi slovesné flexe v jazycích indoevropských. Glottogonická úvaha. SbFilFakBU 3, 1954, č. 3 — řady jazykovědné (A) č. 2 — s. 44—56.

Pokus o částečnou revisi názorů na původ ie. slovesné flexe jako systému. Autor předem vykládá jednotlivé jevy a kategorie a hodnotí i nejnovější teorie, které

se jich týkají (I. Aktivum — medium. — II. Thematická konjugace. — III. Přípony primární a sekundární. — IV. Plurál. — V. Původní význam ablautového střídání u slovesa. — VI. Perfektum. — VII. Konsonantické základy osobních přípon. — VIII. Řecký passivní aorist, litevské praeteritum); pak hledá mezi jednotlivými jevy a kategoriemi vnitřní souvislosti a zákonitosti, které vedly ke vzniku celého indoevropského systému slovesných tvarů. — Rus. a něm. rés. na s. 56—57.

Část druhá: SbFilFakBU 4, 1955, ř. jazykovědné (A) č. 3, s. 11—19. Po doplňujících poznámkách k první části a. ukazuje, jak podanou obecnou teorií vzniku ie. slovesné flexe lze vyložit také optativ a sigmatický aorist; hl. pozornost však věnuje konsonantickým základům osobních přípon. — Rus. a něm. rés. na s. 19—20. 423

Poucha P. Le verbe kalmouk moderne — une parallele revolution du verbe indo-européen. ArchOr 19, 1951, 406—408.

Příspěvek k výkladu slovesných koncovek v jazycích indoevropských. 424

Polák V. Les recherches soviétiques concernant la catégorie d'aspect dans les langues diverses. Philologica 6, 1951, 1—3.

Ref. o těchto pracích: V. A. Avrorin, *O категориях времени и вида в маньчжурском языке* (Izv. AN SSSR, otđ. lit. i jaz. 8, 1949, 60—66); G. F. Turčaninov, *O категории вида в черкесских языках* (tamtéž 8, 1949, 254—261); J. A. Referovskaja, *Kategoria вида во французском глаголе* (tamtéž 7, 1948, 445—456). 425

Etymologie a onomastika — Referáty a zprávy

Isačenko A. V. Индоевропейская и славянская терминология родства в свете марксистского языкознания. Slavia 22, 1953, 43—80.

Studie je pronikavým pokusem rozebrat indoevropskou terminologii základních příbuzenských vztahů s hlediska jejího poměru k jednotlivým formám společenské organisace; její výtěžky mají cenu nejen pro jazykovědu, obecnou i srovnávací, ale přispívají mnohdy také k osvětlení vzniku a vývoje společenské organisace rodové a pod. Tak se na př. ukazuje, že slova j. **ma-tēr*, která starší jazykověda vykládala jako t. zv. Lallwörter, mají konkrétní, sociálně podmíněný význam a patří vesměs k dvojčlennému produktivnímu typu, který nutno přijmout už pro nejstarší, našemu zkoumání zatím dostupné stadium ie. jazyků; jeden z těchto elementů má pak funkci determinantu (tím se znovu potvrzuje i Rozwadowského předpoklad původní dichotomie ie. jména). Pokud jde o význam a funkci těchto elementů j. **tr*, **sue*, **sor*, tu lze ovšem mluvit jen o zcela obecných semantických „příznacích“, takže často nelze s jistotou ani postihnout jejich příslušnost k některé gramatické kategorii; tu bude třeba dalšího důkladného a široce založeného studia základního slovního fondu jazyků ie. Takto zaměřená linguistická analýsa ie. příbuzenských termínů odkrývá i některé historické perspektivy jejich rozvoje: co idealisticky založené etymologické zkoumání vykládalo jako stav od počátku hotový, jeví se v marxisticky orientovaném rozboru Isačenkově jako složitý systém, vyvíjející se v těsné souvislosti s vývojem společenského řádu. 42

6

Janáček K. Nové etymologie. Slavia 24, 1955, 1—3.

Autor uvádí několik dvojic, které ukazují, že hláskové response lze proti mladogramatikům rozšiřovat: 1. Střídání znělých a neznělých (lit. *žiogas* „kobylika“ —

šoku „skákati“; slov. *slěpъ* — lit. *žlbas, žābalas*; lit. *guoglys* — lit. *kāklas* „krk“; slov. *chlarpъ* — něm. *Kalb*. — 2. Metathese: a) středního a koncového konsonantu (slov. *gъrbъ* — *gybati*; *kyčle* — lit. *kūlsē* „kyčle“); b) náslovného a středního konsonantu (lit. *mašalāi* „muška“, lit. *šamalēlis* „komár“ — slov. *komarъ*); c) náslovného a koncového konsonantu (lit. *plāukas* — slov. *chlupъ*; *krysa* — lit. *žiūrke*).
42

7

Frīš O. Etymologische Forschungen. ArchOr 21, 1953, 175—181.

1. Idg. *dus-*. — 2. Ai. *yantūr*. — 3. Das awestische *akōyā*.

428

Machek V. J. Pokorný: *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch* (Bern 1949—). LF 75, 1951, 142—144.

Referát o prvních pěti sešitech.

429

Horák B. Geografický a ethnografický obraz českých zemí v době římského císařství. Rozpravy ČSAV, roč. 65, 1955, řada SV, seš. 3, 42 s.

V studii jsou m. j. shrnuty etymologické výklady četných názvů pro hory, řeky a pod. (Ἀσκιβουριον ὄρος — *Gesenke* — *Jeseniky*, s. 20—21; *Opava* a *Morava*, s. 24—25; *Slazsko*, s. 25—26 a j.).

430

Lamprecht A. Názvy řek svědectvím o prvotním rozsahu indoevropského osídlení v Evropě [H. Krshe: *Sprachverwandschaft im alten Europa*. Heidelberg 1951]. SbFilFakBU 1, 1952, č. 1 — řady jazykovědné (A) č. 1 —, s. 189—190.

Zpráva.

431

Polák V. J. Staszewski: *Klasifikacja i systematika nazewnictwa geograficznego* (Czasopismo geograficzne 25, 1954, 249—294). SbČSZ 60, 1955, 223—226.

V referátu (s připomínkami s hlediska jazykovědného) je reprodukována mapka zachycující nejstarší toponomastické vrstvy v Evropě.

432

Zgusta L. C. D. Buck: *A Dictionary of Selected Synonyms in the Principal Indo-European Languages* (Chicago 1949). ArchOr 20, 1952, 658—659.

Referát.

433

Zgusta L. *Münchener Studien zur Sprachwissenschaft*. Herausgegeben von H. Humbach und A. Kamme neuber. Heft 4 (München 1954). ArchOr 22, 1954, 597.

Stručná zpráva; do sborníku přispěli mimo jiné F. Sommer, H. Bechert, H. Berger, K. Hoffmann a H. Humbach.

434

vp[= V. Polák]. V. Pisani: *Allgemeine und vergleichende*

Sprachwissenschaft.

Indogermanistik. — J. Pokorný: *Keltologie* (Bern 1953). Archeol. rozhledy 7, 1955, 548.

Zpráva.

435

Thustá E. Překlady indoeuropeistické literatury do ruštiny. SovJaz 5, 1955, 159.

Zpráva (v poslední době byla přeložena a vydána mimo jiné tato díla: A. Meillet, *La méthode comparative en linguistique? historique*; A. Meillet, *Caractères généraux des langues germaniques*; E. Prokosch, *A Comparative Germanic Grammar*-, É. Bourciez, *Elements de linguistique romane*-, H. Lewis—H. Pedersen, *A Concise Comparative Celtic Grammar*).

4

- Viz též č.:
477. L. Zgusta, Die Personennamen griechischer Städte der nördlichen Schwarzmeerküste.
478. L. Zgusta, O použití onomastiky při stanovení vlastností jazyků jinak neznámých.

b) Jednotlivé jazyky

Indoevropské jazyky maloasijské — Tocharština

Hrozný B. Ancient History of Western Asia, India and Crete. Z čes. orig. Nejstarší dějiny Přední Asie, Indie a Kréty (Praha 1949) přel. J. Procházka. Prague, Artia 1953, s. XIV + 259 + 9 obr. příl. + 1 mp., 8°.

Viz BČL 1945/50, č. 241.

437

Polák V. La posizione linguistica dell' ittito. Miscellanea Giovanni Galbati III (Milano 1951), s. 75—81.

Upozorňuje, že hethitština patří k tomu typu jazyků, na jejichž utváření vedle původních domácích prvků působily i vlivy přicházející zvenčí.

438

Friedrich J. Zur Lesung der hethitischen Bilderschrift. ArchOr 21, 1953, 114—139.

Přehled a kritické zhodnocení dosud podaných prací.

439

Čihař V. Syntaktische Untersuchungen auf dem Gebiete der hethitischen Sprache I. ArchOr 23, 1955, 331—363.

Úkolem této studie je dokázat, že se v dochovaných památkách hethitských setkáváme s vývojovým stupněm, kdy se sice užívalo neslovesných vět, avšak větná platnost tohoto syntaktického typu se již přestávala pociťovat a neslovesné věty počínaly mizet. — Obsah: Einführung. — Syntax der hethitischen Sprache und Charakter dieser Sprache. — Die primitiven Satzgebilde. — Die Interjektional-sätze (deiktische Interjektionen, imperativische Interjektionen, onomatopoetische Interjektionen). — Die Nominalsätze im Hethitischen (Einleitung; Die Nominativ-sätze, die Vokativsätze, die Sätze ohne Kopula).

44

0

Erhart A. F. Sommer: *Hethiter und Hethitisch* (München₄ 1947). LF 75, 1951, 293—295.

Referát. — Další ref.: L. Zgusta, *Lingua Posnaniensis* 4, 1953, 302—306 (s krit. poznámkami).

441

Čihař V. J. Friedrich: *Hethitisches Wörterbuch*. Kurzgefaßte kritische Sammlung der Deutungen hethitischer Wörter (seš. 1, 2; s. 1—192; Heidelberg 1952/3). ArchOr 22, 1954, 481—484.

Referát s několika připomínkami. — O sešitě 3 a 4 téhož slovníku (s. 193—344, Heidelberg 1953/4) ref. V. Čihař v ArchOr 23, 1955, 231—232.

442

Souček V. E. Laroche: *Recueil d'onomastique hittite* (Paris 1951/2). ArchOr 22, 1954, 141—143.

Referát.

443

Zgusta L. Z nových prací o hetitštině a tocharštině. LF 75, 1951, 54—57. Souborný referát o několika studiích uveřejněných vesměs v Historicko-filologických rozpravách Královské dánské společnosti v Kodani (Historisk filologiske Meddelelser): H. Pedersen, *Hittitisch und die anderen indoeuropäischen Sprachen* (1. vyd., roč. 25, 1938, sv. 2; 2. vyd. 1948); H. Pedersen, *Tocharisch vom Gesichtspunkt der indoeuropäischen Sprachen* (28, 1941, sv. 1); H. Hendriksen, *Untersuchungen über die Bedeutung des Hethitischen für die Laryngalthorie* (28, 1941, sv. 2). — Kromě toho stručné zprávy ještě o několika pracích dalších.

44

4

Inscriptions cunéiformes du Kultépé. Vol. I. Éditées par B. Hrozný. Trad. M. David. Monografie Archivu orientálního, sv. 14. Praha, Orientální ústav — SPN 1952, 23 s. + 129 obr. příl., 4°.

Ref.: E. Ebeling, *Orientalische Literaturzeitung* (Leipzig) 49, 1954, 507—508. — J. Klíma, *Nad posledním dílem akademika Bedřicha Hrozného*. Nový Orient 8, 1953, 4. — V. Souček, ArchOr 24, 1956, 135—136.

445

Zgusta L. Lykičtina [F. J. Tritsch: *Lycian, Luwian and Hittite*. ArchOr 18, 1950, 494—518]. LF 75, 1951, 66—67.

Zpráva (v. BČL 1945/50, č. 264).

446

Zgusta L. J. Sundwall: *Kleinasiatische Nachträge* (Studia Orientalia Societatis Orientalis Fennicae XVI, 1. Helsinki 1950). ArchOr 20, 1952, 659.

Ref. o dodatcích k Sundwallově sbírce *Die einheimischen Namen der Lykier nebst einem Verzeichnisse kleinasiatischer Namenstämme* (Klio, Beiheft 1913).

447

Zgusta L. H. Otten: *Luwische Texte in Umschrift* (Berlin 1953). ArchOr 22, 1954, 600.

Zpráva.

448

Zgusta L. H. Otten: *Zur grammatikalischen und lexikalischen Bestimmung des Luwischen. Untersuchung der luwili-Texte* (Berlin 1953). ArchOr 22, 1954, 600—601. Stručný referát.

449

Zgusta L. B. Rosenkranz: *Beiträge zur Erforschung des Luwischen* (Wiesbaden 1952). ArchOr 22, 1954, 601—602.

Stručný referát.

450

Zgusta L. Keilschrifturkunden aus Boghazköi. Heft XXXV. Luwische und Paläische Texte. Herausgegeben von H. Otten (Berlin 1953). ArchOr 22, 1954, 599—600.

Stručný referát.

451

Kapancjan G. A. Палайский язык. ArchOr 22, 1954, 501—514.

Shrnující výklad o jednom z jazyků starověké Malé Asie, jehož památky se zachovaly v boghazköjském archivu.

452

Poucha P. Institutiones linguae Tocharicae. Pars I. Thesaurus linguae Tocharicae dialecti A. Monografie Archivu orientálního, sv. 15. Praha, SPN 1955, s. XIV + 466, 8°.

Thesaurus obsahuje úplný popis slovní zásoby jazyka tocharského, a to dialektu A, se všemi doloženými tvary a variantami podle základní edice E. Siega a W. Sieglinga (*Tocharische Sprachreste*, Berlin 1921). Připojen je slovník latinsko-tocharský a několik užitečných indexů: jmen, slovesných kořenů a slov nesklonných, vesměs podle jejich zakončení; slov původu sanskrtského, palijského a praktského; jmen vlastních; indoevropských kořenů v tocharštině; srovnávací rejstřík slov obou tocharských dialektů a j. **453**

Poucha P. E. Sieg: *Übersetzungen aus dem Tocharischen II* (Abhandlungen der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Klasse für Sprache, Literatur und Kunst 1951, Nr. 1. Berlin 1952). ArchOr 23, 1955, 290—291.

Zpráva.

454

Poucha P. W. Thomas: *Die tocharischen Verbaladjektive auf -l. Eine syntaktische Untersuchung* (Berlin 1952). ArchOr 23, 1955, 291—292.

Referát.

455

Viz též. č.:

414. L. Zgusta, La théorie laryngale.

524. L. Zgusta, Lydian Interpretations.

Protoindičtina, stará indičtina a j.

Hrozný B. Au sujet du déchiffrement des inscriptions proto-indiennes de Mohenjo-Daro et de Harappa. ArchOr 19, 1951, 404—405.

Dochází k závěru, že protoindičtý jazyk těchto nápisů patří k nejstarším jazykům indoevropským (typu kentumového).

45

6

Hrozný B. Rozluštění nápisů proto-indických z Mohenjo-Daro a Harappy. Archeol. rozhledy 3, 1951, 214—215.

Cituje uznání francouzských badatelů L. Renoua a J. Filliozata (*L'Inde classique. Manuel des études indiennes*. Paris 1947, I, p. 188—189), kterého se dostalo jeho rozluštění nápisů protoindičtých (ArchOr 12, 1941 a 13, 1942) a připojuje drobný dodatek k těmto svým studiím.

45

7

† **Hrozný B.** Eine protoindische Inschrift (Mackay, *Chañhu Daro*, pl. 74, nr. 1 Obv.). Bibliotheca Orientalis (Leiden) 10, 1953, 15.

Záznam podle BL 1953, s. 252.

458

Hertel J. Einwanderungen der Indogermanen nach Indien. ArchOr 19, 1951, 208—211.

Stručně shrnuje dosavadní výsledky svého bádání.

459

Mayrhofer M. Altindisch *amhati-* / *amhiti-* „Gabe“. ArchOr 21, 1953, 440—441.

Výklad etymologický.

460

Machek V. Origin of the Gods *Rudra* and *Pūṣan*. ArchOr 22, 1954, 544—562.

Při svém výkladu původu a významu obou védských božstev se autor zabývá také etymologií jejich jmen (mimo ně ještě také jména *Śarva*, což je starší indoiránský název boha Rudry); na s. 556—557 poznámka o pův. stč. *veles* „zlý duch, démon, d'ábel“.

46

1

Friš O. M. Mayrhofer: *Kurzgefaßtes etymologisches Wörterbuch des Altindischen* (Heidelberg 1953). ArchOr 22, 1954, 620—621.

Ref. s několika poznámkami.

462

Hanzlíček A. Složeniny v klasickém sanskrtě [V. I. Kal'janov, Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 6, 1947]. LF 75, 1951, 157—158.

Referát.

463

Friš O. R. Hauschild: *Handbuch des Sanskrit von A. Thumb*. II. Teil, Texte und Glossar. 2. erweiterte und völlig bearbeitete Auflage (Heidelberg 1953). ArchOr 22, 1954, 136—138.

Referát.

464

Friš O. The Recensions of the *Amaruśataka*. ArchOr 19, 1951, 125—176.

Příspěvky ke kritice textu.

465

Friš O. Two Readings of the *Kathopanisad*. ArchOr 23, 1955, 6—9.

Rozbor *Kathopanisady*, který podal F. Weller (*Versuch einer Kritik der Kathopanisad*, Berlin 1953) je autorovi podnětem ke dvěma textově kritickým emendacím (I, 24: *mahābhūmau*; VI, 4: *śarīratva*).

466

Lesný V. Certains Programmatic Questions on Old Indian Writings. ArchOr 19, 1951, 177—181.

Některá z desiderat, na která upozorňuje, se týkají také staroindické filologie.

467

K. Z. A. P. Barannikov: *Elementy historicko-srovnávací metody v indologické lingvistické tradici*. Sovjaz 2, 1952, 383—385.

Dokumentární výtah ze statí *Элементы сравнительно-исторического метода в индологической традиции* (Voprosy jazykoznanija 1952, č. 2, s. 44—61).

468

Friš O. Sanskrtská čítanka I. Jazykovědné příručky a učebnice, sv. 2. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, 183 s., 8°.

Je určena studujícím vysokých škol. Výbor textů má ukázat bohatství sanskrtské tvorby a poskytnout představu o životě v staré Indii.

469

Pořízka V. The Adjectival and Adverbial Participles in Hindi Syntax. ArchOr 20, 1952 (Diatribae Lexa), 524—538.

470

Pořízka V. Krátká mluvnice spisovné hindštiny. Vyd. Karlova universita v Praze pro posluchače filosofické fakulty. Praha, SPN 1952, 206 s., 4° (rozmož.).

Vysokoškolský učební text.

471

Pořízka V. Notes on R. N. Vale's Theory of Verbal Composition in Hindi, Bengali, Gujarātī and Marāthī. ArchOr 22, 1954, 114—128
Krit. poznámky k dílu: R. N. Vale, *Verbal Composition in Indo-Aryan* (Poona 1948). **471a**

Poucha P. Romni-Texte aus dem Burgenland. Berichte, Erzählungen und Märchen der burgenländischen Zigeuner, aufgezeichnet, übersetzt und mit sprachlichen Anmerkungen versehen von J. Knobloch (Burgenländische Forschungen, Heft 24. Eisenstadt 1953). ArchOr 23, 1955, 278—279.
Referát. **472**

Viz též č.:

419. J. Zubatý, Studie a články II. Výklady tvaroslovné, syntaktické a jiné.
428. O. Friš, Etymologische Forschungen.
437. B. Hrozný, Ancient History of Western Asia, India and Crete.

Jazyková skupina íránská,
armenština, osetština

Friš O. Die Stämme auf *-an* in Awesta. ArchOr 22, 1954, 38—62.
Kritickým přezkoumáním dokladů na kmeny *-an*, které uvádí Bartholomae (*Altiranisches Wörterbuch*, 1963—1966) zjišťuje Friš, že vedle 12 nesporných případů, podepřených paralelami v ostatních jazycích ide., lze tímto způsobem vyložit — ovšem s větší nebo menší pravděpodobností — ještě dalších 12 novotvarů; ostatní jsou nejisté a vysvětlovat je musíme jinak. Mimo to vede rozbor materiálu ještě k dalším závěrům o tvoření kmenů na *-an* a jejich významu. **47**

3

Friš O. The Avestan Studies. ArchOr 19, 1951, 492—513.
Obsah: 1. The problem of interpretation. — 2. The Avestan hymn about Vayu's power. — 3. Avestan *anāxrviša*. — 4. *Vaesaepa*. — 5. The charm of the haoma twig. — 6. *Aēvō. pad.* — 7. *Apastanaṅho*. — 8. A misunderstood magic spell. — 9. The power of the name. **47**

4

Friš O. Ein mißverständener Vers des Avesta. ArchOr 20, 1952, 598—600.
Příspěvek k výkladu místa Yt 10, 38: *asrū *[z] zazāno hištantē/anu zafāno takahē* (Herzfeld, *Zoroaster and his World* 1947, 426). **475**

Friš O. J. C. Tavadia: *Indo-Iranian Studies I—II* (Viśva-Bharati Studies, No. 10, 15. Santiniketan 1950, 1952). ArchOr 21, 1954, 619—620.
Zpráva. **476**

Zgusta L. Die Personennamen griechischer Städte der nördlichen Schwarzmeerküste. Die ethnischen Verhältnisse, namentlich das Ver-

hálnis der Skythen und Sarmaten, im Lichte der Namenforschung. Monografie Orientálního ústavu, sv. 16. Praha, Nakladatelství ČSAV 1955, 467 s., 8°.

Kromě výkladu jednotlivých osobních jmen usiluje autor zejména o využití onomastického materiálu, zachovaného nápisně ve starých řeckých osadách na pobřeží Černého moře, k osvětlení ethnických poměrů v okolí těchto měst ve starověku. — V úvodu podává přehled ethnické situace severního Přičernomoří na základě historických zpráv a různých jiných pramenů (o Kimerech, Skythech, Sarmatech, jakož i o dalších drobných kmenech, jejichž etnická příslušnost není zcela jasná); stručně vykládá též o historii řeckých měst této oblasti a o pronikání místního obyvatelstva z jejich zázemí mezi obyvatelstvo městské. V první části práce probírá a. osobní jména a podává jejich etymologie. Srovnáváním hláskoslovných vztahů, vyplývajících z těchto etymologií, a na základě povahy jednotlivých zeměpisných názvů a. dochází k závěru, že na celém území severního Přičernomoří se setkáváme s iránskými jmény, jejichž hláskoslovný charakter je starší, připomínaje hláskoslovné poměry staroiránské; avšak ve východní části tohoto území se mimo to objevují i osobní jména charakterisovaná po stránce hláskoslovné znaky středněiránskými. Konfrontace s historickými fakty napomáhá identifikaci jmen první skupiny se jmény skythskými, jmen skupiny druhé se jmény sarmatskými. Tím se mimo jiné potvrzuje i jazyková souvislost obou těchto dialektů, které si byly navzájem tak blízké, že je třeba je vykládat za dvě větve jednoho jazyka. Tato identifikace je spolehlivě podepřena linguistickým rozбором onomastického materiálu, dochovaného v literárních památkách, jehož ethnická příslušnost je nepochybná. V druhé části práce probírá a. ostatní nřecká jména. Jsou to hl. jména perská a thrácká, dále jména, která vznikla ze slov dětských, jména, jejichž etymologii se dosud nepodařilo uspokojivě objasnit, jména, kterých se počalo užívat v době hellenistické a řecké, a konečně jména původu maloasijského, semitského a řeckého. U nich a. určuje, náleží-li všechna tato jména nějakému historickému obyvatelstvu severního Přičernomoří, nebo je-li třeba vyložit jejich výskyt nějakými kulturněhistorickými vlivy (a jakými). V části poslední jsou rozbírána řecká ^{osobní} jména, která dosud nebyla odjinud doložena, která jsou dosud neznámým způsobem přetvořena, po př. z různých jiných důvodů zasluhují výkladu.

Ref.: jf [= J. Filip], Archeol. rozhledy 7, 1955, 535—536. — A. Erhart, ArchOr 24, 1956, 635—639. — L. Vidman, LF 4 (79), 1956, 124—126. 477

Zgusta L. The Iranian Names from the North Coast of the Black Sea. Acta Orientalia Hungarica (Budapest) 4, 1955, 245—249.

Stručný souhrn o metodickém postupu a výsledcích autorovy monografie (v. zde č. 477). 477a

Zgusta L. O použití onomastiky při stanovení vlastností jazyků jinak neznámých. LF 2 (77), 1954, 204—212.

Linguistické zkoumání vlastních jmen tvoří v poměru k ostatním liguistickým disciplinám uzavřený celek s vlastní metodologickou problematikou. Metodické otázky, jak využít vlastních jmen pro stanovení linguistické charakteristiky jazyka, po němž jinak nezbyly žádné jiné památky, jsou předmětem této studie, založené na iránském materiálu a na stejném postupu, kterého autor použil ve své monografii *Die Personennamen griechischer Städte...* (v. zde č. 477). 47

8

Zgusta L. Zwei skythische Götternamen: Παπαιοç und Ἄπι. ArchOr 21, 1953, 270—271.

Příspěvek k jejich výkladu.

479

Zgusta L. O obyvatelích starověkého evropského Ruska. *Nový Orient* 9, 1954, 125—126.

Stručný výklad o etnické situaci, založený na materiálu toponomastickém a výzkumech M. Vasmera. **480**

Hošek R. Nový pramen k dějinám Černomoří [I. I. Tolstoj: *Греческие граффики древних городов Северного Причерноморья*. Moskva — Leningrad 1953]. *LF* 3 (78), 1955, 151—152.

Zpráva.

481

Karancjan G. K установлению хурритского термина *šarr // zarr* в значении „слуга, раб“ по данным армянского и грузинского языков. *ArchOr* 19, 1951, 321—328.

Пříspěvek k významosloví churritského jazyka (v. též č. následující).

482

Karancjan G. Хурритские слова армянского языка. *ArchOr* 19, 1951, 579—605.

Výklady etymologické a lexikální: 1. *šar-ne-e-ra* „жена деверя“. — 2. *hind-u* „серьга“. — 3. *šarr-* (*šar-*) // *zarr-* (*zar-*) „раб, слуга“. — 4. *ašt-* „женщина; жена“. — 5. *rap-* или *pab-* „гора“. — 6. *kanzu* или *kanza* — род куста (= камыш?). — 7. *tuldi* — род растения. — 8. *hinzur* „яблоко“. — 9. *Pai* — какое-то мифическое человекоподобное существо. — 10. *Tiranna* — обожественная радуга. — 11. *Hašuntarhi* — имя бога. — 12. *hurr-* „хуррит, хор“. — 13. *Šauška* или *Šawuška* — известная богиня. — 14. *Šanta(lu(q)qan* — имя бога. — 15. *puh-* „менять“. — 16. *pal-* „выпросить, просить“. — 17. *pāli* или *pāla* „ложь, извращение“. — 18. *šir-* „приятный“ или „приятность“. — 19. *paš(š)-* „посылать“. — 20. *šalardi* „ветвь, ветка“(?). — 21. *kirai* „длинный“. — 22. *ewri* „господинь“. — 23. *tive* „слово; вещь“. — **483**

Trost P. Sovětská armenistika. *LF* 75, 1951, 238—240.

Referuje o přehledu S. Kazariana *Лингвистические исследования в советской Армении* (Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 1948, 457—463) a knize B. B. Piotrovského *O происхождении армянского народа* (Jerevan 1948). **484**

Zgusta L. Jediný indoevropský jazyk Kavkazu. *Nový Orient* 9, 1954, 80.

Stručný výklad o jazyku osetském a jeho historickém vývoji.

485

Zgusta L. V. I. Abajev: *Осетинский язык и фольклор* (Moskva — Leningrad 1949). *ArchOr* 23, 1955, 274 — 275.

Referát. **486**

Viz též č.:

428. O. Friš, Etymologische Forschungen.

Thomson G. Ἡ ἐξελίξις τῆς Ἀλληνικῆς γλώσσης. *Studia antiqua* (Ant. Salačovi k sedmdesátinám, Praha 1955), s. 114—117.

Několik poznámek k vývoji řečtiny (jak se po stránce jazykové projevilo míšení s předřeckým obyvatelstvem na půdě dn. Řecka a později styk s národy Blízkého Východu).

48

7

† **Kořínek J. M.** Le développement du système consonantique du grec. *Recueil linguistique de Bratislava* 1, 1948, 77—80.

Výťah z univerzitní přednášky o řeckém konsonantismu; Kořínek v něm srovnává řecký konsonantický systém se systémem prajazykovým a snaží se postihnout jeho hlavní vývojové tendence. — Sloven, résumé na s. 81.

48

8

Zgusta L. Dissimilation des consonnes géminées. *ArchOr* 23, 1955, 483—484.

Novým materiálem potvrzuje domněnku Schwyzerovu (*Zeitschrift f. vergl. Sprachforschung* 61, 1934, 239), že změny jako γλωττας > γλωντας, βακχιῶνης > βαχχῶνης > δης > βαχχίδης třeba vykládat vlivem aramejštiny.

48

9

Friš O. H. Seiler : *Die primären griechischen Steigerungsformen* (Hamburger Arbeiten zur Altertumswissenschaft, Bd. 6. Hamburg 1950). *ArchOr* 19, 1951, 292—293.

Referát.

490

Friš O. P. Thieme: *Studien zur indogermanischen Wortkunde und Religionsgeschichte* (Berichte über die Verhandlungen der sächsischen Akademie der Wissenschaften zu Leipzig. Philologisch-historische Klasse, Bd. 98, Heft 5. Berlin 1952). *ArchOr* 20, 1952, 659—661.

Ref. o práci, která podává etymologické výklady homérských výrazů *nektar*, *ambrosia*, *Hades*, *hekatombe* a j. — O téže práci v. také ref. L. Žgusty v LF 2 (77), 1954, 142—143.

491

Mareš F. V. V. Pisani: *Contributi all'etimologia del greco e del latino* (Anales de filologia clásica 5, 1950/2, 91—98). LF 3 (78), 1955, 124—125.

Zpráva.

492

Hejnic J. Řecká onomastika. LF 3 (78), 1955, 149—150.

Několik zpráv (H. Krahe: *Ortsnamen als Geschichtsquelle*. Heidelberg 1949; E. Laroche: *Recueil d'onomastique hittite*. Paris 1952 a j.).

493

Erhart A. Venetština v Itálii — samostatný jazyk indoevropský? [H. Kr a he : *Das Venetische — seine Stellung im Kreise der verwandten Sprachen*. Heidelberg 1950]. LF 75, 1951, 317—318.

Referát.

494

Bartoněk A. A. Martinet: *Some Problems of the Italic Consonantism* (Word 6, 1950, 26—41). — G. Bonfante: *The Prepositions of Latin and Greek* (Word 6, 1950, 106—116). LF 3 (78), 1955, 147—149.

Referát.

495

Novotný F. Historická mluvnice latinského jazyka. Svazek druhý. Skladba — Nauka o slohu — Přehled dějin latinského jazyka. Praha, Nakladatelství ČSAV 1955, 363 s., 8°.

První svazek historické mluvnice jazyka latinského od téhož autora, obsahující hláskosloví a nauku o slově, vyšel v Praze 1946 pod názvem *Latinská mluvnice pro střední školy, díl III. Doplnky* (v. BČL 1945/50, č. 230). Latinská skladba v této knize obsažená je přehlednutý a místy opravený a doplněný vysokoškolský učební text z r. 1953. V knize jsou porůznu obecné výklady jazykovědné, na př. o pojmu skladby (s. 13—14), o významu jednotlivých druhů slovních (14—16), o slohu a stilistice (197—202); viz též oddíl *Zvláštnosti klasického slohu latinského* 496

Bartoněk A. K problematice latinského superlativu na *-issimus*. LF 3 (78), 1955, 1—8.

Za východisko tvarů jako *brevissimus* a později i *altissimus* pokládá a. analogické působení typů *pigerrimus*, *acerrimus*, *facillimus*. — Rus. a franc. rés. na s. 8—10. 497

Horecký J. L. M. Tronskij : *Очерки из истории латинского языка* (Moskva—Leningrad 1953). SovJaz 4, 1954, 489—492.

Referát. — Další ref.: L. Varcl, LF 3 (78), 1955, 274—276 (všimá si také obecně jazykovědných thesí práce Tronského). 498

Pěnková D. F. Blatt: *Le nouveau dictionnaire du Latin médiéval* (Bulletin Du Cange—Archivum Latinitatis medii aevi XXIV, 1954, 43—83). LF 3 (78), 1955, 136 až 138.

Zpráva o ukázce připravovaného nového slovníku středověké latiny (do r. 1200) a srovnání se zásadami chystaného slovníku středověké latiny v českých zemích. 498a

Albánština, keltština, rumunština a moldavština

Polák V. Poznámka k fonologickému výkladu dvojhlásek v albánštině. ČMF 37, 1955, 160—162.

Podaný fonologický rozbor albánských dvojhlásek řeší otázku, zda to jsou monofonematické diftongy, t. j. vlastní dvojhlásky, nebo skupiny samohlásek; týká se však i několika dalších jazyků, protože s monofonematickými diftongy se setkáváme i v jiných jazycích, na př. v ruš., něm., angl., irštině a j. — Franc. rés. tamtéž na s. 192. 499

Buben V. Flektovanéinterjekce a imperativní partikule v albánštině. Universitas Carolina 1, 1955, č. 13 (Philologica, č. 2), s. 185—204.

Uvádí a rozbírá albánské doklady na zjev známý i z některých jiných jazyků indoevropských, že se různé interjekce a imperativní částice (významu vybízeního, nabízeního a deiktického) často přizpůsobují tvarům slovesným a přijímají koncovku 2. pl., jestliže se mluvící obrací k více osobám, nebo k osobě jedné, které vyká. Při svém zkoumání přihlíží autor také k poměrům v ostatních jazycích balkánských. — Rus. a franc. résumé na s. 205—206. 50

0

Buben V. Problém spisovné albánštiny. ČMF 37, 1955, 14—22.

Přehledný výklad o vývoji a současném stavu albanistiky, o jazykové situaci v Albánii (s diferenciální charakteristikou obou hlavních dialektů, jižního toskického a severního gegického) a o hl. otázkách týkajících se zavedení jednotného jazyka spisovného. — Rus. a franc. rés. na s. 61—63. 50

1

Polák V. Заметки о новых албанских словарях. *Philologica* 6, 1961, 61—63.
Rusky psaný referát o těchto slovníkových pracích: 1. *Fjalor Serbokroatisht-Shqip* [Srbocharvátsko-albánský slovník]. Tirana 1947. — 2. S. E. Mann, *An Historical Albanian-English Dictionary*. London 1948. — 3. D. Skendri—R. Koçi, *Fjalor i Shkurter Shqip-Rusisht* [Krátký albánsko-ruský slovník]. Moskva 1950. **50**

2

Polio S. Le travail lexicographique en Albanie. *Slavia* 24, 1955, 145—147.
Zpráva. **503**

Polák V. Jazyk biatekú. *Archeol. rozhledy* 6, 1954, 76—79.

Jazykovým rozbořem legend na barbarských mincích typu biatekú (z doby kultury laténské, nesené a šířené Kelty) usiluje autor přispět aspoň k částečnému osvícení jazykových poměrů v oblasti, kde se biateky razily. **50**

4

V. M[achek]. Dnešní stav keltských jazyků. *LF* 75, 1951, 67—69.

Ref. o přednášce francouzské keltistky M. L. Sjoestedt-Jonvalové (Conférences de l'Institut de linguistique de l'Université de Paris VI, 1938, 58n.). **505**

Felix J. O původu a struktuře rumunského jazyka [D. Macrea, *Limba română* 3, 1954, č. 4, s. 11—30]. *ČMF* 37, 1955, 183—184.

Referát.

506

Škultéty J. A. Graur. *Încercare asupra fondului principal lexical al limbii române* (București 1954). *Philologica* 7, 1955, 76—78.

Referát o práci zabývající se otázkou základního slovního fondu v rumunštině.

507

Škultéty J. Moldavčina z hl'adiska práce J. V. Stalina „Marxizmus a otázky jazykovědy". *ČMF* 37, 1955, 278—287.

Poznámky k problematice moldavštiny jako samostatného národního jazyka.

508

P. T[rost]. V. F. Šišmarev: *Románské jazyky jihovýchodní Evropy a národní jazyk Moldavské SSR*. *Sovjaz* 2, 1952, 379—381.

Výtah ze stati *Романские языки юго-восточной Европы и национальный язык Молдавской ССР*. (Voprosy jazykoznanija 1952, č. 1, s. 80—100). Autor v ní shrnuje výsledky bádání o „kolébece" balkánské románštiny.

5

09

Škultéty J. Moldavčina medzi románskymi jazykmi [R. A. Budagov: *Вопросы молдавского языкознания*. Moskva 1953, s. 121—134]. *ČMF* 37, 1955, 55.

Zpráva.

510

Substrátové jazyky

Čihař V. Zu den neuen Forschungsergebnissen auf dem Gebiete der vorgriechischen Sprachschichten im östlichen Mittelmeer. *ArchOr* 20, 1952 (Diatribae Lexa), 584—597.

Ukazuje, kterak práce z poslední doby (zejména V. Georgieva) přispívají k řešení problémů týkajících se dějin a jazyka egejských národů v 3.—2. tisíciletí př. n. l., na př. předřecké toponymie, t. zv. problému krétského aj. 511

Čihář V. Die charakteristischen Züge des mediterranen Substrats. ArchOr 22, 1954, 406—433.

Přehled a zhodnocení dosavadního bádání o vzájemných vztazích předindoevropských a indoevropských jazyků na území rozkládajícím se od Pyrenejského poloostrova přes Itálii, Sicílii, Krétu, Recko, Malou Asii až na Kavkaz. — Obsah studie: I. Der Konsonantenwechsel (Media : Tenuis. — Der Übergang der nichtspirierten Laute in die Aspiratae. — Der Konsonantenwechsel zwischen dem einfachen und doppelten Mitlaut. — Die konsonantische Alternation der Liquidae. — Der mediterrane Wechsel *m* : *b*. — Der Mangel an *r* am Wortanfang). — II. Der Vokalwechsel (Eine Fülle der wiederholten *a* in jeder der zwei Silben. — Die sehr bunten Vokalalternationen: *a/e*, *e/i*. — Die Prothesis des Vokals *a*. — Die mediterrane Wurzel auf der Nullstufe). — III. Die Betonung. — IV. Das grammatische Geschlecht. — V. Die suffixalen mediterranen Elemente. — VI. Die Nominalstämme des mediterranen Substrats. — VII. Die Reduplikation in den Wörtern des mediterranen Substrats. — VIII. Elemente und lexikalische Typen im Mittelmeergebiete.

Ref.: M. Klučka, LF 3 (78), 1955, 121—122. — V. Polák, Philologica 8, 1956, 16. 512

Zgusta L. Sur quelques gloses Cypriotes. Věstník KČSN, tř. filos.-hist.-filol., 1950 (1951), c. I, II s., 8°.

Několik příspěvků k interpretaci cenného linguistického materiálu, který je obsažen zejména v glosách Hesychiových ; obsahují výklady etymologické a mluvnické, dále usilují o chronologické určení několika semitských vypůjček a konečně přinášejí pozorování sémantická a textově kritická.

Ref.: W. J. W. Koster, Mnemosyne (Leiden) 6, 1953, 71—72. — M. Lejeune, Revue des Études Grecques (Paris) 65, 1952, 244—245. 51

3

Zlatuška Z. Nové rozluštění krétského lineárního písma B. LF 3 (78), 1955, 296—297.

Stručná zpráva o pracích J. Safarewicze, P. Chantraina a V. Pisaniho. 514

Zgusta L. V. Georgiev: *Проблемы минойского языка* (Sofia 1953). ArchOr 22, 1954, 597—599.

Referát; v závěru se autor stručně zmiňuje o studii *Evidence for Greek Dialect in the Mycenaean Archives*, v níž M. Ventris a J. Chadwick publikovali nový pokus o rozluštění krétského lineárního písma B (Journal of Hellenic Studies 73, 1953, 84-103).

51

5

Polák V. A. J. Windekens: *Le pélasgique. Essai sur une langue indo-européenne préhellénique* (Louvain 1952). LF 3 (78), 1955, 124—125.

Referát s několika připomínkami.

516

Janáček K. Co víme dnes o etruštině? LF 1 (76), 1953, 199—209.

Informativní, ale kritický přehled novější literatury, navazující na starší, stejně nadepsanou autorovu stat' v LF 62, 1935, 1—43. — Přel. též do ruštiny a otištěno pod názvem *Что мы знаем в настоящее время об этрусском языке?* v čas. Voprosy jazykoznanija 1954, č. 3, s. 93—101 (přel. N. A. Kondrašov).

51

7

Zgusta L. D. Dečev: *Характеристика на тракийския език — Charakteristik der thrakischen Sprache* (Sofija 1952). LF 2 (77), 1954, 282—283.

Referát.

518

Dučev I. Имя Аспарух в новооткрытых надписях Грузии. ArchOr 21, 1953, 353—356.

Příspěvek k výkladu jména protobulharského knížete *Asparucha*.

519

Dečev D. Die antike Herkunft des bulgarischen Flußnamens *Iskăr*. Studia antiqua (Ant. Salačovi k sedmdesátinám, Praha 1955), s. 118—121.

Výklad etymologický.

520

Polák V. Contribution à l'étude de l'influence basque sur les dialectes provençaux. Lingua Posnaniensis 3, 1951, 31—36.

Upozorňuje na částici *be*, která se vytvořila v jihozápadní části jazykové oblasti provensálské vedle běžných částic *que*, *ke* a slouží k zdůraznění slovesného děje, po př. k signalisování podmětu, a srovnává ji s baskickou částicí *ba* (zejména po stránce funkční).

52

1

Polák V. Trois notules étymologiques concernant les mots de substrat dans les langues romanes. Philologica 7, 1955, 54—56.

1. Fr. dial. *ervo* „Oňne ou fruit du pin cembre“. — 2. Fr. *baraigne* „infertilité, stérilité“. — 3. Fr. *bâtard* „cauche“.

522

Pokorny J. Sprachliche Beziehungen zwischen dem alten Orient und den britischen Inseln. ArchOr 19, 1951, 268—270.

Upozorňuje na některé další doklady vlivu hamitského substrátu, které lze zjistit v dnešní irštině.

523

Neindoevropské jazyky Blízkého Východu

Zgusta L. Lydian Interpretations. ArchOr 23, 1955, 510—544.

V první části studie příspěvky k výkladu sardských nápisů (slovo-
slovné i syntaktické); v druhé části m. j. srovnání jazykového materiálu lydského s hetitským.

524

Zgusta L. Nápisys jsou monumenty, nikoli texty. Studia antiqua (Ant. Salačovi k sedmdesátinám, Praha 1955), s. 128—129.

Na příkladu značky Δ (= g) z lydských nápisů č. 11 a 49 (ed. W. H. Buckler, *Sardis*. Publications of the American Society for the Excavations of Sardis, vol. VI/2, Leiden 1924) ukazuje, že metody epigrafické interpretace nemohou být stejné jako při interpretaci textů rukopisných, nýbrž že je třeba přihlídnout plně ke všem složkám, tedy také k složce výtvarné.

5

25

Segert S. — **Zgusta L.** Indogermanisches in den alphabetischen Texten aus Ugarit. ArchOr 21, 1953, 272—275.

Příspěvek k výkladu několika cizích slov v ugaritských alfabetských textech: 1. ug. *ugr* (jméno boha), stind. *ugra-* „silný“. — 2. ug. *kmrtn* (osobní jméno), stind. *kāma-* „přání“, avest. *aršan-* „muž“. — 3. ug. *mwrž* (osob. jméno), stind. *nava-* „nový“, *rāja-* „král“. — 4. K ug. *agn* „oheň“. 526

Viz též č.:

483. G. Karancjan, Хурритские слова армянского языка.

Jazyky národů SSSR

Polák V. Contributions à la grammaire historique des langues kartvéliennes. ArchOr 23, 1955, 77—89.

Navazuje na práci G. Karancjana *О взаимоотношении армянского и лазо-менгральского языков* (Erevan 1952) a zabývá se nářeční diferenciací obecné kartvelštiny. 527

Skalička V. Jazyky Sovětského svazu. Nový Orient 9, 1954, 150—152.

Populární výklad o současné jazykové situaci a o jednotlivých jazykových skupinách, indoevropských a zvláště neindoevropských. 528

Skalička V. W. K. Matthews: *Languages of the USSR* (Cambridge 1951). Slavia 22, 1953, 145.

Stručný referát (odmítavý). 529

Mordinov A. J. O vývoji jazyků socialistických národů v SSSR. SovJaz 2,

Stať *О развитии языков социалистических наций в СССР*, otištěnou ve sb. *Voprosy dialektičeskogo i istoričeskogo materialisma v trude I. V. Stalina „Marksizm i voprosy jazykoznanija“* (Moskva 1951, s. 151—172) přel. E. Skřenková za odb. spolupráce P. Sgalla. 53

0

Dekanova A. Studium jazyků sovětského Severu. SovJaz 3, 1953, 538—539. Zpráva. 531

Ostatní jazyky

Skalička V. Sur les langues polysynthétiques. ArchOr 23, 1955, 10—28.

Studie typologická. — A. probírá nejdůležitější zástupce jazyků označovaných jako „polysynthetické“ a rozbořem vybraných konkrétních jevů ukazuje, že „polysynthetičnost“ těchto jazyků nikterak nestírá jejich individualitu, nýbrž naopak pomáhá ji pochopit (podle autorova závěru na s. 28). 53

2

Krámský J. J. Németh: *Zur Kenntnis der Mischsprachen. Das doppelte Sprachsystem des Osmanischen* (Acta linguistica Academiae scientiarum Hungaricae, tomus III, fasc. 1/2, p. 159—199). ArchOr 23, 1955, 313—315.

Referát. 533

Petráček K. The Evolution of the Ethiopian Languages. A Contribution to the Problem of Language Mixing. ArchOr 19, 1951, 612—614.

Résumé přednášky konané v Orientálním ústavu v Praze 5/3 1951; na materiálu z ethiopských jazyků se v ní autor zabýval otázkou jazykového míšení.

V. též: M. Wagner, *Dvě orientalistické přednášky v ČSL*. Sovjaz 1, 1951, č. 6, s. 77—79 (zpráva). **534**

Růžička K. F. Lehnwörter im Swahili. I. Arabische und englische Lehnwörter: ArchOr 21, 1953, 582—603.

Všimá si koncových samohlásek u slov swahilských a dále u slov převzatých do swahilštiny z arabštiny a angličtiny (zvl. jejich artikulace). **535**

Loukotka Č. Papuánské řeči v díle N. N. Miklucho-Maklaje. Čs. ethnografie 1, 1953, 70—81.

Linguistické záznamy ruského cestovatele z 19. století z Nové Guineje. Roztřídění papuánských nářečí podle materiálu z let 1874—1878. **536**

III. SLOVANSKÁ JAZYKOVĚDA

A. Práce obecně slovanské

Díla souborná

Horálek K. Úvod do studia slovanských jazyků. Praha, Nakladatelství ČSAV 1955, 487 s., 8°.

Kriticky shrnující příručka, která v mnohých otázkách, zejm. hláskového vývoje a vývoje spisovných jazyků slovanských, přináší vlastní řešení nová; přínosem autorem je také pokus o marxistické vystižení vývoje slovanských jazyků a jeho hlavních zákonitostí. Rozsahem i podáním překračuje Úvod rámeček vysokoškolské příručky. Důležitá je bohatá, věcně utříděná bibliografie základních prací slavistických, nezbytných pro další studium (v závěru díla, s. 438—482). — Přehled obsahu:

I. Otázky jazykového příbuzenství a srovnávací studium slovanských jazyků. —

II. Slovanské jazyky v minulosti a přítomnosti. — III. Indoevropský základ slovanštiny a otázka baltoslovanské jednoty. — IV. Celkový přehled vývoje slovanštiny. —

V. Historickosrovnávací přehled slovanského hláskosloví. — VI. Přehled vývoje slovanského tvarosloví. — VII. Vybrané kapitoly ze srovnávací skladby. — VIII. Základy srovnávací lexikologie. — IX. Stručný přehled dějin spisovných jazyků slovanských. —

X. Slovanské písmo. — XI. Charakteristiky jednotlivých slovanských jazyků. —

XII. Stručný nárys dějin srovnávací slovanské jazykovědy. — XIII. Ukázky paralelního textu jednotlivých slovanských jazyků. — Úvodní kapitola díla *Otázky jazykového*

příbuzenství a srovnávací studium slovanských jazyků byla pod tímto názvem otištěna

v SôvJaz 4, 1954, 25—44.

Ref.: J. K[učař], Praha—Moskva 5, 1955, č. 12, s. 88—89. — M. Vey, BSL 51, 1955, sv. 2, s. 131—132. — L. Řeháček, *Významný přínos slovanské jazykovědy*. SÍPřehl 42, 1956, 55—56. — J. Jahn, SaS 17, 1956, 222—226. — J. Bauer, Časopis ČSĽ 1, 1956, 674—678. — I. Lekov, Bálgarski ezik 6, 1956, 82—85. — L. Dvonč, L'ud (Bratislava) 1956, 17/5. — K. Hausenblas, ČJ 7, 1957, 112. **537**

Kurz J. Nová srovnávací mluvnice slovanštiny [A. Vaillant: *Grammaire comparée des langues slaves*. Tome I, Lyon—Paris 1950]. LF 75, 1951, 159.

Zpráva. — V. zde též č. 540. **538**

Polák V. A. Cronia : *Introduzione alio studio della filologia slava* (Padova 1949). — R. Trautmann: *Die slavischen Völker und Sprachen. Eine Einführung in die Slavistik* (Göttingen 1947, v. zde též č. 539a). — M. Braun, *Grundzüge der slavischen Sprachen* (Göttingen 1948). — *A Handbook of Slavic Studies*, ed. by L. J. Strakhovsky (Cambridge, Mass. USA 1948). *Philologica* 6, 1951, 52—54.

Souborný ref. (francouzský). **539**

Dostál A. R. Trautmann: *Die slavischen Völker und Sprachen. Eine Einführung in die Slavistik* (Leipzig 1948). *Slavia* 22, 1953, 589—593.

Referát s poznámkami. — V. zde též č. 3172. **539a**

Horálek K. Nové příručky srovnávacího studia slovanských jazyků. *Slavia* 24, 1955, 295—303.

Souborný referát; všimá si jednak několika důležitějších statí programových (na př. S. B. Bernštejn, *Основные задачи, методы и принципы сравнительной грамматики славянских языков*, *Voprosy jazykoznanija* 1954, č. 2, s. 49—67; též autor, *Вопросы изучения славянских языков в свете трудов И. В. Сталина*, *Учен. zapiski Inst. slavjanovedenija* 3, 1951, 5—38), jednak několika publikací knižních (A. Vaillant, *Grammaire comparée des langues slaves* I—II, Lyon—Paris 1950 a 1954; T. Lehr-Splawiński, W. Kuraszkiewicz, F. Sławski, *Przegląd i charakterystyka języków słowiańskich*, Warszawa 1954; R. G. A. de Bray, *Guide to the Slavonic Languages*, London-New York 1951; W. J. Entwistle — W. A. Morison, *Russian and the Slavonic Languages*, London 1949 a j.). — V. zde též č. 541, 3173—3175. **540**

Horálek K. O novou srovnávací mluvnici slovanských jazyků. *Slavia* 24, 1955, 380—389.

Navazuje na programovou stať S. B. Bernštejna *Основные задачи, методы и принципы „сравнительной“ грамматики славянских языков* (*Voprosy jazykoznanija* 3, 1954, č. 2, 49—67; v poněkud změněné podobě též ve sb. *Voprosy slavjanskogo jazykoznanija* 1, 1954, 5—23), zabývající se některými metodologickými otázkami nové srovnávací mluvnice slovanské, která by nahradila starší a už nevyhovující práce; využívá zkušeností získaných při práci na vlastním *Úvodu do studia slovanských jazyků* (v. zde č. 537), doplňuje Horálek Bernštejnovu stať dalšími cennými podněty. — Srv. též Horálkovu soubornou recenzi v *Slavii* 24, 1955, 295—303, zde pod č. 540). **541**

Bauer J. — **Lamprecht A.** *Вопросы славянского языкознания. Книга первая* (red. V. I. Borkovskij, L'vov 1940). *Sovjaz* 1, 1951, č. 6, s. 26—31.

Referát. — Sborník obsahuje tyto příspěvky: V. I. Borkovskij, *Синтаксис древнерусских грамот. Простое предложение* J. V. Krotevič, *Обособленные синтагмы*; též autor, *Интонационный рисунок предложения с обособленными синтагмами*; I. H.

Čerednyučenko, *Особые случаи придаточности в современном русском языке*; I. S. Svjencickij, *Нариси про мову пам'яток староруського письменства XI Віку*; S. D. Nikiforov, *Из наблюдений над именами существительными в памятниках второй половины XVI века*; L. A. Bulachovskij, *Семасиологические этюды — Славянские наименования птиц*; I. I. Kovalyuk, *Слово „треба“ в украинських зовірках і літературній мові*; N. P. Gr inkova, *Из наблюдений над лексикой и фразеологией русских диалектов*; F. P. Filin, *Несколько замечаний о характере лексических диалектизмов*; H. F. Šylo, *Палатограми українських звуків і система фонем української мови*. 542

Вопросы славянского языкознания. Книга вторая (L'vov 1949). SovJaz 1, 1951, č. 3/4, s. 100—104.

Kolektivní recenze členů Slovanského semináře brněnské filoz. fakulty (O. Filip, J. Chloupek, A. Lamprecht, Z. Smejkal, M. Tobková, R. Večerka), red. J. Bauer. — Sborník obsahuje tyto příspěvky: V. I. Borkovskij, *Синтаксис древнерусских грамот II*; I. S. Svjencickij, *Питання про автентичність договорів Русі з Греками в X віці*; týž a., *Мова Галицько-Волинського літопису*; V. B. Brodská, *Наблюдения над языком и стилем ранних произведений И. А. Гончарова*; J. V. Krotevič, *Синтаксические отношения между словами и способы их выражения в русском и украинском языке*; I. H. Čerednyučenko *Подчинительные союзы в системе простого предложения*; týž a., *Синтаксичні явища закарпатських українських говорів*; I. I. Kovalyuk, *Структурні мупи многократних дієслів в українській мові в порівнянні з іншими слов'янськими мовами*; H. F. Šylo, *Явище протези в слов'янських мовах* (m. j. také v češtině); M. D. Malcev, *К вопросу о способах объективного распознавания звуков русской литературной речи*. 543

Славянская филология. Сборник статей. Выпуск второй (Moskva 1954). SovJaz 5, 1955, 115—121.

Referát. — Sb. obsahuje tyto jazykovědné studie: A. G. Širokovová, *К вопросу о различии между чешским литературным языком и народно-разговорной речью* (s. 3—37,

ref. J. Bělič; v. zde č. 3217). — N. A. Kondrašov, *Категория личности имен существительных в словацком языке* (s. 38—67, ref. A. V. Isačenko). — S. B. Bernštejn, *Заметки по болгарской диалектологии* (s. 68—75), ref. F. Kopečný). — V. V. Borodičová, *Об одной особенности болгарского глагола* (s. 76—96, ref. F. Kopečný). 544

Srovnávací studium slovanských jazyků

Anketa o nástupu nového srovnávacího studia slovanských jazyků. *Slavia* 21, 1952/5, č. 1, 2/3, 4.

Důsledky sovětské jazykovědné diskuse v r. 1950 a Stalinových prací o marxismu v jazykovědě měly zásadní význam také pro srovnávací slovanskou jazykovědu. Proto dala redakce *Slavie* podnět k široké mezinárodní diskusi o aktuálních, především metodologických otázkách srovnávacího studia slovanských jazyků. Zahájil ji B. Havránek a účastnili se jí dále K. Horálek, I. Lekov, T. Milewski, J. Otrębski, V. Skalička, Z. Stieber, F. Trávníček, P. S. Kuznecov, V. I. Borkovskij, A. Dostál, A. V. Isačenko, A. Kellner, J. Kurz, V. Blánár, T. Lehr-Splawiński a uzavřel ji B. Havránek (v. zde č. 403, 546—558, 563, 601, 635, 684). — Č. 4 s příspěvky V. Blánára, T. Lehra-Splawińskiego a závěrečným slovem B. Havránka vyšlo z technických příčin opožděně na poč. 1956.

Havránek B. Srovnávací slovanská jazykověda ve světle Stalinových prací. *Slavia* 21, 1952, 1—8.

Úvod do ankety *Slavie* (v. zde č. 545), přednesený na brněnské konferenci v listopadu 1951 (v. zde č. 2956). Autor naznačuje hl. směr nové cesty srovnávací slovanské jazykovědy spolu se stručnou zásadní kritikou dosavadní práce. Zejména zdůrazňuje nutnost přihlížet při jazykovědném bádání k vývoji společnosti, komparativně sledovat vývojové jevy všech slovanských jazyků, zkoumat vývoj vztahu společnosti k vývoji jazyka a pod. Nově je třeba řešit otázku praslovanštiny a otázku vzniku nových národních jazyků; zvl. důležitý je soustavný a komparatisticky zaměřený průzkum gramatické stavby jazyka. **546**

Horálek K. Srovnávací slovanská jazykověda na nových cestách. *Slavia* 21, 1952, 9—14.

V ref. předneseném na brněnské konferenci 1951 (v. zde č. 2956) ukazuje Horálek na některé aktuální úkoly, které vyplývají pro slovanskou komparatistiku z výsledků sovětské jazykovědné diskuse (na př. otázka hodnocení jazykových změn, jazykového mišení, sblížení jazyků, otázka prajazyka a pod.). K řešení těchto otázek uvádí autor některé věcné i metodické předpoklady pro zdokonalení historickosrovnávací metody. **547**

Lekov I. Сравнительно-исторический метод в славянском языковедении. *Slavia* 21, 1952, 15—21.

Příspěvek do ankety *Slavie* (v. zde č. 545). Podává rozbor historickosrovnávací metody s hlediska Stalinových jazykovědných příspěvků a kritiku jejich předností i slabín; všimá si také otázek metodologických (s hlediska marxistického). **548**

Milewski T. Metoda porównawcza w językoznawstwie słowiańskim. *Slavia* 21, 1952, 22—31.

Autor zdůrazňuje potřebu „odrůžnit roli metody porównawczej w studiach nad budową języka od wypadków stosowania jej do badań nad jego ewolucją. W pierwszym wypadku mamy metodę porównawczo-funkcyjną — w drugim historyczno-porównawczą” (s. 22). — Stať je věnována přešetření úkolů a možností obou metod, se zvl. zřetelem k metodě historickosrovnávací; námitky proti této metodě uváděné a. zčásti vyvrací, zčásti rektifikuje poukazem na její pozměněný charakter. — Příspěvek do ankety *Slavie* (v. zde č. 545). **549**

Otrębski J. Niezbędne warunki pomyślnego stosowania metody porównawczej w językoznawstwie słowiańskim. *Slavia* 21, 1952, 32 až 36.

Za nezbytnou podmínku zdokonalení historickosrovnávací metody a jejího úspěšného uplatnění v slovanské jazykovědě pokládá spolehlivý materiálový základ (moderní, dokonalé slovníky, popisné mluvnice, dialektologické atlasy a pod.). Dotýká se i otázky základního slovního fondu a podává tuto jeho definici: „Chodzi tu o zasób wyrazów, właściwych mowie potocznej ogółu społeczeństwa.” — Příspěvek do ankety *Slavie* (v. zde č. 545). **550**

Stieber Z. Do dyskusji o metodzie porównawczej w językoznawstwie słowiańskim. *Slavia* 21, 1952, 42—44.

Diskusní příspěvek do ankety *Slavie* (v. zde č. 545) obsahuje několik kritických poznámek o t. zv. jazykové typologii, o fonologii, o strukturalistickém pojetí vnitřního vývoje jazyka a j. Při revisi starších názorů radí autor k rozvaze. **55**

Trávníček F. Slovanské jazyky ve světle Stalinových statí. Slavia 21, 1952, 45—49.

Příspěvek do ankety Slavie (v. zde č. 545) konkretisuje některé these Stalinových statí o jazykovědě na slovanském materiálu (příbuznost slovanských jazyků, význam studia těchto příbuzenských vztahů mezislovanských pro poznání zákonů rozvoje jazyka a j.). 552

Kuznecov P. S. О задачах сравнительно-исторического изучения славянских языков. Slavia 21, 1953, 169—171.

Diskusní příspěvek do ankety Slavie (v. zde č. 545). — Zabývá se především hodnocením významu jednotlivých jazykových kategorií pro srovnávací studium: v popředí stojí hláskoslovný systém a morfologie, menší možnosti poskytuje syntax. Několika poznámkami se dotýká rekonstrukce obecné slovanštiny (общеславянский язык). Nezbytným předpokladem pro syntetické studium srovnávací jsou dílčí práce z jednotlivých jazyků a oborů. Srovnávací jazykověda musí pracovat v úzké součinnosti se zkoumáním vývoje společenského. 553

Dostál A. Historickosrovnávací methoda a její význam pro další jazykovědnou práci slavistickou. Slavia 21, 1953, 191—199.

„Nyní je nutno uvážit možnosti historickosrovnávací metody, uvědomit si ty nedostatky, které měla, a tím si zároveň vytyčit zřetelnou a jasnou cestu k vlastní jazykovědné práci. To je také v podstatě cílem toho příspěvku k anketě Slavie, to znamená nikoli obhajoba historickosrovnávací metody samé, nýbrž úvaha o zdokonalení této metody“ (s. 191—192). — V. zde č. 545. 554

Isačenko A. V. О сравнительно-историческом изучении грамматических категорий в славянских языках. Slavia 21, 1953, 200—213.

Diskusní příspěvek do ankety Slavie (v. zde č. 545): „Задачей настоящей статьи было поставить вопрос о сравнительном изучении грамматических категорий в славянских языках как в плане описательном, так и в плане историческом. Именно подобного рода расширение проблематики в области исторической и сравнительной срамматики славянских языков, сможет, наряду с правильной постановкой сравнительного изучения славянской лексики и синтаксиса, принести языкознанию большую пользу в деле изучения законов развития языка“ (s. 213). 555

Blanár V. Historickoporovnávacía metoda a niektoré otázky dnešnej slovanskej jazykovedy. Slavia 21, 1952/5, 485—493.

Upozorňuje na některé důsledky dialektického chápání vývoje jazykového systému (dialektická metoda umožňuje plněji a pravdivěji postihnout vztahy v jazykovém systému; potřeba odlišit ve vývoji slovanských jazyků to, co je dáno vlastním vnitřním vývojem, od toho, co je vyvoláno vlivy vnějšími; otázka periodisace dějin jazyka se zvl. zřetelem k vývoji slovenštiny jako jazyka národního). — Příspěvek do ankety Slavie (v. zde č. 545). 55

6

Lehr-Splawiński T. Zagadnienie rodzin językowych i języka prasłowiańskiego w świetle dyskusji językoznawczej w Związku Radzieckim (1950—1951). Slavia 21, 1952/5, 494—510.

Kritické zhodnocení novějších sovětských prací o otázkách jazykové příbuznosti a jazyka praslovanského. — Příspěvek do ankety Slavie (v. zde č. 545). 55

7

Havránek B. Závěrečné slovo k anketě. *Slavia* 21, 1952/5, 511 až 516.

Stručně shrnuje smysl, cíle a výsledky ankety, která probíhala v Slavii (v. zde č. 545) o nástupu nového srovnávacího studia slovanských jazyků. **558**

Dostál A. K některým termínům ze srovnávací slovanské jazykovědy. *SovJaz* 3, 1953, 167—173.

Rozbor a výklad termínů: 1. *Prajazyk, prajazykový, praslovanština* a pod. — 2. *Jazyková rodina, jazyková skupina*. — 3. *Divergence, konvergence, diferenciacie, integrace, štěpení,*

míšení, krížení. — Předneseno na schůzi terminologické komise ČSI 24/10 1952. **559**

Bulachovskij L. A. Některé otázky a úkoly historickosrovnávacího studia slovanských jazyků. *SovJaz* 1, 1951, č. 3/4, s. 31—38.

Výňatek z přednášky *О некоторых вопросах и задачах сравнительно-исторического изучения славянских языков*, otištěné v *Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz.* 1950, č. 2, s. 99—107; přel. J. Višková za red. spolupráce C. Bosáka. **560**

Kuznecov P. S. Otázky historicko-srovnávacího studia slovanských jazyků. *SovJaz* 3, 1953, 151—166.

Z rus. orig. *Вопросы сравнительно-исторического изучения славянских языков* (Voprosy jazykoznanija 1952, č. 5, s. 38—55) přel. S. Jarošová za odb. spolupráce P. Sgalla. **561**

Havránek B. Srovnávací studium gramatické stavby slovanských jazyků. *Slavia* 22, 1953, 241—249.

Ref. přednesený na olomoucké konferenci (v. zde č. 2962) se zabývá metodickými otázkami srovnávacího postupu při odhalování obecných zákonů gramatické stavby slovanských jazyků. Jednotlivé složky této stavby je třeba zkoumat nikoli jen s hlediska formy, nýbrž se zřetěním k jejich významu. Gramatické kategorie je třeba studovat v nerozlučné spojitosti s vývojem celé gramatické stavby jazyka. Srovnávání nezbytně musí mít také složku historickou a být podloženo znalostí dějin příslušných společenských útvarů. — Tyto základní these dokládá autor výkladem formy slovanského kondicionálu a dále poukazem na vznik složených tvarů minulého času v slovanských jazycích, který vykládá jako výsledek konfliktu mezi kategoriemi času a gramatikalisující se kategorií vidu.

Diskuse k Havránkovu ref. (m. j. L'. Novák, A. Isačenko, I. Poldauf) tamtéž na s. 286—293; další diskusní příspěvky v. zde pod č. 565, 566, 728. **562**

Isačenko A. V. O historickosrovnávacím studiu gramatických kategorií v slovanských jazycích. *Slavia* 22, 1953, 250—253.

Résumé ref. předneseného na olomoucké konferenci 1953 (v. zde č. 2962) a otištěného v rus. znění v rámci ankety Slavie o srovnávací slovanské jazykovědě (v. zde č. 555).

Diskuse k Isačenkovu ref. tamtéž, s. 293—299 (F. Kopečný, E. Pauliny, M. Dokulil, J. Kurz, K. Oliva, K. Horálek). **563**

Dostál A. Některé otázky vývoje slovanské konjugace a jejich řešení s hlediska vývoje gramatické stavby slovanských jazyků. *Slavia* 22, 1953, 267—275.

Autor objasňuje nejdůležitější rysy slovanského systému slovesného; za jeho zvl. charakteristické znaky pokládá velkou morfologickou homogennost a skloubenost, která se projevila zejména ve vřadění slovesných adjektiv do soustavy osobních slovesných tvarů, v omezení supletivnosti a ve vyrovnání mezi slovesnými kmeny. Nápadným vývojovým rysem je to, že se ve slovanských jazycích slovesné koncovky stávají stále výrazněji prostředkem pro vyjadřování kategorie osoby. V důsledku toho má větší oprávnění i třídění sloves podle kmene přítomného. Změny v tvoření sloves souvisí se vznikem a rozvojem některých gramatických kategorií, zvláště vidu, který má pro morfologii slovesa velký význam. — Předneseno na olomoucké konferenci 1953, v. zde č. 2962.

K tomu diskusní poznámka L'. Nováka tamtéž na s. 287.

564

Němec I. K. Srovnávacímu studiu gramatické stavby. *Slavia* 22, 1953, 286.

Diskusní příspěvek na olomoucké konferenci 1953 (v. zde č. 2962).

565

Bauer J. Poznámka ke srovnávacímu studiu vývoje souvětí ve slovanských jazycích. *Slavia* 22, 1953, 288—289.

Diskusní příspěvek na konferenci o srovnávací slovanské jazykovědě 1953 (v. zde č. 2962); a. v něm ukazuje, že vývoj slovanského souvětí je nutho zatím zkoumat především monograficky pro jednotlivé jazyky, ovšem na základě srovnávacím. Pro jeho osvětlení mají význam nejen památky původní, ale ve značné míře i dobré překlady, v nichž se složitá stavba nejvíce formovala.

566

Horálek K. Závěr [diskuse o srovnávacím studiu gramatické stavby slovanských jazyků na olomoucké konferenci 1953, v. zde č. 2962]. *Slavia* 22, 1953, 298—299.

Týká se: 1. otázky různorodosti paralelních jevů v slovanských jazycích a otázky t. zv. cizích vlivů ve vývoji jazyka; 2. otázky pojmových kategorií a jejich vztahu ke kategoriím mluvnickým; 3. otázky kategorie neplnoprávných osob v staroslověnině.

567

Horálek K. K otázce využití srovnávací metody při vyučování jazyků. *Slavia* 22, 1953, 326—331.

A. se vědomě omezuje na věci obecného rázu, vycházejí přitom především z hláskosloví, a to proto, „že hláskoslovný materiál je dosud nejlépe zpracován a je také instruktivní“. — Předneseno na olomoucké konferenci 1953, v. zde č. 2962.

K tomu srv. na s. 332n. diskusní příspěvky A. Isačenka, S. Utěšeného, K. Olivy, F. Svěráka, L'. Nováka, V. Girtelschmidové a J. Vlčka (ostatní jsou uvedeny pod samostatnými záznamy, v. zde č. 1031—1034), jakož i závěrečné slovo K. Horálka na s. 346.

568

Viz též č.:

403. V. Skalička, Indoevropský srovnávací jazykozpyt v novém světle.

537 K. Horálek, Úvod do studia slovanských jazyků.

684. V. I. Borkovskij, К вопросу о значении сравнительно-исторического метода в историческом синтаксисе русского языка.

727. A. G. Rudnev, Категория залога.

1032. B. Ilek, Srovnávací syntaxe slovanských jazyků a její využití při vyučování slovanským jazykům.

2897. B. Havránek, Zpráva o práci vykonané na jednotlivých úsecích srovnávací slovanské jazykovědy u nás od brněnské konference.
 2956. J. Bauer — A. Lamprecht, Konference o srovnávacím studiu slovanských jazyků v Brně.
 2962. Konference o srovnávací slovanské jazykovědě [v Olomouci].

Hláskosloví a mluvnická stavba slovanských jazyků

Horálek K. Ještě k slovanské metathesi likvid. Jazykovedný sb. 5, 1951, 123—127.

Poznámky ke studiím Š. Peciarara *Otázka metathese likvid a klasifikace slov. jazyků*. (ČMF 25, 1939, 272—285) a *Vznik praslovanských slabičných likvid l, r* (Linguistica Slovaca 3, 1941, 49—53). — Peciarův předpoklad, že se slovanské slabičné likvidy v sousedství samohlásek tvořily pomocí neurčitého vokálu (vokalickeho doprovodu), pokládá za málo pravděpodobný. Stejně nepovažuje za správnou Peciarovu domněnku, že likvidy v dvojhláskovém spojení s jery přebíraly prosodické distinkce následkem likvidace vzestupných diftongů a tím se stávaly slabičnými; takový výklad by byl v rozporu s některými poznatky fonologie o slabičných likvidách.

Ref.: L. Dvonč, SlReč 18, 1952/3, 281.

569

Machek V. R. Ekblom: *Die frühe dorsale Palatalisierung im Slavischen* (Skifter utg. av Kungl. Humanistiska Vetenskapssamfundet i Uppsala 39, 2. Uppsala 1951). ZslPh 22, 1953, 223—226.

Referát (s několika poznámkami).

570

Romportl M. K otázce ustálení západoslovanského přízvuku. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 73—80.

Novými doklady jednak z archaického západočeského nářečí chodského, jednak z dialektu jablunkovského (z oblasti t. zv. nářečí východolašských na pomezí česko-polském) chce a přispět k řešení otázky vývoje západoslovanského přízvuku, po př. podepřít výklad B. Havránka (Nářečí česká. Čs. vlastivěda III, Praha 1934, s. 115n.), který — opíraje se o archaický ráz oněch českých nářečí, která mají přízvuk na předposlední slabice, a o melodický rys archaistických nářečí jihozápadočeských, v nichž se občas objevuje zvýšení tónu na paenultimě, — naznačil možnost, že ustálení přízvuku na první slabice (z něhož se pak dodatečně vyvinul přízvuk na paenultimě zesílením přízvuku vedl jšího) nebylo prvotní, nýbrž naopak že v tomto přízvuku na paenultimě možno spatřovat pozůstatek stavu původního.

571

Dostál A. Vývoj duálu v slovanských jazycích, zvláště v polštině.

Sborník filologický II, 1. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, 94 s., 8°.

Monografie je založena na rozboru staropolského materiálu, zejm. ze 14. a 15. stol.; řeší otázku zániku duálu v polštině jako gramatické kategorie (autor odmítá názor, že by zánik duálu přímo souvisel se zdokonalováním jazyka) a dále otázku zařazování duálových tvarů do soustavy plurálové. Autor přihlíží také k širším souvislostem slavistickým a hlavně bohemistickým; metodické novum jeho práce spočívá v tom, že zkoumá doklady ze starých textů také po stránce významové.

Ref.: K. Horálek, *Nová práce o dvojném čísle v slovanských jazycích*. Sovjaz 4, 1954, 519.— J. Damborský, *SlezSb* 53, 1955, 304. — A. Vaillant, *BSL* 51, 1955, sv. 2, s. 115—116. — K. Habovštiaková, *SlReč* 21, 1956, 122 — 124. — M. A. Michajlov, *Voprosy jazykoznanija* 1957, č. 1, s. 138—139. **572**

Isačenko A. V. О возникновении и развитии категории состояния в славянских языках. *Voprosy jazykoznanija* 1955, с. 6, s. 43—65.

„Настоящая статья является лишь попыткой теоретически обосновать существование категории состояния в русском языке, опираясь на обследование фактов древнерусского языка в сопоставлении с фактами некоторых родственных языков" (s. 49). — Existenci samostatné kategorie stavu v ruštině pokládá Isačenko za prokázanou a usiluje o její přesnější vymezení. — V. zde též č. 1400. **573**

Dostál A. K otázce slovtvorných typů, zvláště slovanských. *Studie a práce linguistické I* (1954, v. zde č. 2748), s. 99—113.

Sledování slovtvorných principů a změn, opřené o konkrétní materiál, je velmi užitečné, neboť nám pomáhá vysvětlit některé jevy — dosud pozorované jen po vnější stránce — hlubšími příčinami, na př. změnami, které nastaly ve vnitřní, významové stavbě jazyka. Pozorování slovtvorných typů by se mohlo uplatnit také při výkladu některých změn syntaktických, na př. anomálních syntaktických konstrukcí a pod. **574**

Peciar Š. Problematika morfológického členenia slovesných tvarov v slovanských jazykoch. *Slavia* 22, 1953, 276—285.

Etymologické chápání pojmů „kořen", „kmen", „přípona", „koncovka" se u nás stále drží, ačkoli je v rozporu s dnešním povědomím uživatelů jazyka. Tyto pojmy je nutno chápat synchronicky, jak je běžné v sovětské jazykovědě. Š hlediska synchronického je zbytečné rozlišovat pojmy „kořen" a „kmen"; zcela postačí rozeznávat „kmen" (tu část slova, která je společná všem nebo většině tvarů určitého systému a ke které se připínají koncovky) a „koncovku" (t. j. proměnlivou část slova, která vyjadřuje vztahy mezi slovy a připíná se ke kmeni). Nutné nejsou ani pojmy „slovtvorná přípona" a „spojovací morfém". Vhodným kritériem pro třídění sloves jsou v češtině a slovenštině tvary přítomní jako tvary základní; rozdíly v kmeni infinitivním jsou pak kritériem vedlejším (Předneseno na konferenci o srovnávací slovanské jazykovědě 1953; v. zde č. 2962.)

K tomu srv. diskusní poznámky E. Paulinyho, J. Ružičky a L'. Nováka a závěrečné slovo Š. Peciara (na s. 296—299.) **575**

Němec I. O slovanské předponě *po-* slovesné. Příspěvek k sémasiologické historii slovesných předpon. *Slavia* 23, 1954, 1—22.

Studie (v podstatě výtah z autorovy rukopisné disertace) si bere za úkol osvětlit sémasiologický vývoj předpony *po-*, která je z prostě vidových předpon slovanských nejrozšířenější a snad i nejstarobylější: jaké měla pův. konkrétní významy a co vedlo k jejich změnám. — K tomu v. opravu v *Slavii* 24, 1955, 167. **576**

Sedláček J. K otázce slovanských participií praes. act. a praet. act. I. *Slavia* 23, 1954, 509 — 526.

Rozborem syntaktické platnosti těchto participií a jejich významu časového a vidového dochází autor k závěru, že part. praes. act. a praet. act. I se vypracovala jako zvláštní lexikálně morfológická kategorie pro vyjadřování slovesné predikace v polo-
větných vazbách, podobně jako se sloveso vypracovalo jako speciální slovní kategorie pro vyjadřování větné predikace. A stejně jako se větná predikace vyjadřuje vedle slovesa také jinými slovními druhy, může být nositelem přísudkové platnosti v polo-

větných vazbách kromě participií také jméno v širokém slova smyslu; ve spisovných jazycích se ustalují vedle participiálních vazeb také různé typy jmenných vazeb polovětných. Čl. není prost některých nepřesností. — K tomu v. opravu tamtéž 24, 1955, 167. **577**

Dostál A. Zkoumání otázky slovesných vidů v sovětské jazykovědné literatuře poslední doby. Sovjaz 5, 1955, 56—68.

Ref. o těchto pracích: J. V. Češková, *К истории славянских глагольных основ (Основы глаголов движения в Зографском кодексе)*. (Učen. zapiski Instituta slavjanovedenija AN SSSR, sv. 3, 1951, 328—344); V. V. Borodičová, *К истории форм настоящего времени глаголов совершенного вида в древнеболгарском языке* (Učen. zapiski

Instituta slavjanovedenija AN SSSR, sv. 3, 1951, 345—393); táž a., *К вопросу о значении аориста и имперфекта в стл. языке* (sb. Slavjanskaja filologija, Moskva 1951, s. 2 1 ř.); táž a., *К вопросу о формировании совершенного вида в славянских языках* (Voprosy jazykoznanija 1953, č. 6, s. 68—86); P. S. Kuznecov, *К вопросу о генезисе видовременных отношений древнерусского языка* (Trudy Instituta jazykoznanija AN SSSR 2, 1953, 220—253); V. V. Borodičová, *К вопросу о видовых отношениях старославянского языка* (Učen. zapiski Instituta slavjanovedenija AN SSSR, sv. 9, 1954, 50—138). S krit. poznámkami. **578**

Dostál A. A. Gallis : *Études sur la comparaison slave. La syntaxe de la comparaison d'inégalité en vieux-slave ecclésiastique et dans les autres dialectes slaves méridionaux du moyen*

âge (Skrifter utgitt av Det Norske Videnskaps-Akademi i Oslo, II. Hist.-Filos. Klasse 1946, № 3. Oslo 1946). Philologica 6, 1951, 3—5.

Referát. — Jiný ref. o téže studii Gallisově napsal J. Bauer, LF 75, 1951, 297 až 302. **578a**

Bauer J. J. Trypučko : *Le pluriel dans les locutions adverbiales de temps et de lieu en slave* (Uppsala—Wiesbaden 1952). SbFilFakBU 4, 1955, ř. jazykovědné (A) č. 3, s. 112—113.

Referát.

Polák V. O. Szemerényi : *Sur l'unité linguistique balto-slave* (Études slaves et roumaines 1, 1948, 65—85, 129—173). ČMF 34, 1951, 158—160. **579**

Francouzsky psaný ref. (s poznámkami). **580**

Viz též č.:

419. J. Zubatý, Studie a články II. Výklady tvaroslovné, syntaktické a jiné.

537. K. Horálek, Úvod do studia slovanských jazyků.

Slovní zásoba — Etymologie — Onomastika

Isačenko A. V. Príspevok k štúdiu najstarších vrstiev základného slovného fondu slovanských jazykov. (Slovanské neutra na *-men*.) Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 114—130.

Slovanská neutra na *-men*, označující většinou abstraktní pojmy a svým vznikem patřící do nejstarších dob indoevropského prajazyka, nejsou od původu slova kořenná, nýbrž odvozeniny nebo složeniny. A. řeší otázku, od kterých kořenů se tvořily tyto staré odvozeniny a jaký význam měl v prvotním indoevropském jazyce kořenný

determinant *-men*. Při této především sémanticky orientované analýze vychází Isačenko z významu slov patřících do této skupiny a historicky doložených. Ze závěru studie: „Naša analýza nám ukázala, že slovanské tvary na *-men* vznikali v různých obdobích vývinu jazyka. K nejstarším slovům tvoreným pomocou formantu *-men* patria slová, v ktorých sa zračia sociálne pomery rannej rodovej spoločnosti *-jъmę, pleme, znamę*. K starým slovám patria taktiež substantíva, ktoré významovo súvisia so „vznikom nového života“, napr. *sęmę, bręmę, vьmę*. Novšie sú pravdepodobne *tęmę* a *pismę*“ (s. 129). **581**

Mátl A. Abstraktní význam u nejstarších vrstev slovanských substantiv (kmenů souhláskových). Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 131—151.

V úvodu několik poznámek jednak o základním principu sémantickém, jednak o metodě práce po stránce slovtvorné. Ve vlastní práci se autor zabývá zbytky starých souhláskových kmenů, pokud se zachovaly v nejstarších slovanských písemných památkách, a zjišťuje, že abstraktní význam nebo aspoň užití slova v abstraktním významu lze hledat jen u tří typů slovtvorných: slabé stopy u kmenů *-en (-n-)*, silnější u neuter se suffixy *-men-* a *-es/-os*. Substantiva sem patřící jsou tu rozebrána na široké srovnávací základně indoevropské, zejména po stránce slovtvorné i sémantické. **582**

Machek V. O potřebě a problematice slovanského etymologického slovníku. Slavia 22, 1953, 314—321.

Předneseno na konferenci o srovnávací slovanské jazykovědě 1953 (v. zde č. 2962). — A. si všímá jak obecné problematiky etymologického bádání, tak konkrétních úkolů pro sestavení etymologického slovníku slovanských jazyků, který připravuje Slovanský ústav ČSAV.

K tomu srv. diskusi příspěvky K. Janáčka (*Poznámka k etymologické metodě*), F. Kopečného, P. Trosta, J. Skuliny, A. Vaška, B. Havránka a stručný závěr V. Machka (s. 322—325). **583**

Machek V. Quelques mots slavo-germaniques. Slavia 20, 1951, 200—218.

Proti názoru, že t. zv. Protoslované převzali od t. zv. Protogermánů značný počet germánských slov, kdežto naopak Germáni od Slovanů nic, ukazuje a. na početnou řadu případů, které byly až dosud mylně vykládány jako slovanské výpůjčky z germánštiny: 1. sl. **stъpika* > germ. **spika* (srv. čes. *špice*); 2. sl. *plugъ* > germ. **plōga* (srv. čes. *pluh*); 3. sl. *grędelъ* > germ. *grindila* (srv. čes. *hřada*); 4. sl. *obrъ* got. *abrs* (srv. čes. *obr*); 5. sl. *koldędzъ* (srv. rus. *колодезь*). — Pokračování (Slavia 21, 1952, 252—286) : 6. sl. **zeld, *zělsti* „solvere“; 7. sl. **smoky* > got. *smakka* „ficus“; 8. pol. *glaz*, rus. *глаз* „oculus“; 9. sl. *kurъva* > sthn. *huora* etc. „prostituée“; 10. sl. *dropъtъva*, něm. *Trappe* „outarde“; 11. *petъa*; 12. *chlěvъ* „stabulum“; 13. *vertęzъ* „chaîne“; 14. *bъrdo*; 15. sl. *istъba*, něm. *Stube*. — Dokončení (Slavia 22, 1953, 351—360): 16. sl. *plęsati* „se divertir, danser“, got. *plinsjan* „danser“; 17. *vitędzъ*.

Ref.: J. Chludzińska, *Poradník jazykovy* 1951, č. 10, s. 22—24.

584

Machek V. O možnosti revidovat některé názory o stavu staroslovanské kultury. Sb. Marxisticko-leninskou ideovostí a stranickostí proti kosmopolitismu a objektivismu ve vědě (Praha 1952), s. 187—189.

Výtah z diskusního příspěvku předneseného na I. ideologické konferenci v Brně 1952 (v. zde č. 2957); po stránce obsahové přináší hl. these autorovy studie (*Quelques mots...* (v. zde č. 584).

Machek V. Slavisch-germanische Wortpaare. ZsIph 23, 1954/5, 115—121.

Výklady etymologické: 1. sl. *lito* ~ něm. *leid*; sl. *l'utŕ* ~ něm. *wild*. — 2. sl. *tırpěti* „leiden“ ~ něm. *darben*. — 3. sl. *materěti* ~ něm. *modern*. — 4. sl. *kostrŕbŕbŕ* ~ něm. *struppig*. — 5. sl. *smaga* ~ něm. *schmachten*. — 6. sl. *strogbŕ* ~ něm. *strack*. — 7. sl. * *ašcer* ~ něm. *-echse* etc. — 8. sl. *vŕlasŕka* ~ něm. *Wiesel*.
585

a

Polák V. R. Smal-Stocki *i Slavs and Teutons. The Oldest Germanic-Slavic Relations* (Milwaukee, Wisconsin-USA 1951). Archeol. rozhledy 5, 1953, 813—814.

Kniha je založena především na materiálu lingvistickém a germánské vlivy zjevně přeceňuje; její celkovou pochybenost však recensent neodhalil.
586

Machek V. Graeco-slavica. Lingua Posnaniensis 5, 1955, 59—71.

Navazuje na stejně nadepsaný autorův čl. v LF 72, 1948, 69—76 (v. BČL 1945/50, č. 229) a vykládá tyto další řecko-slovanské dvojice: βρυχάομαι ~ *brykati*; εστία ~ *~jestěja*; κολοβός ~ *komolŕ*; κυβερνάω ~ *kŕma*; κυρεω ~ *kuriti*, lit. *kuriti*; ματτη ~ *metŕja*; μηρυχάκ-άομαι ~ *rumigati*; σκωπτο ~ *šcerpati*; στενός ~ *těsnŕ*; ληδός ~ *glěnŕ*; ψευδω ~ *šuditi*. — S rus. rěs. na s. 71.
586a

Machek V. Trois noms slaves de couleurs. Lingua Posnaniensis 3, 1951, 96—110.

Poněvadž některé slovanské názvy barev nápadně připomínají jména ptáků a zvířat vůbec (na př. rus. *голубой* — *голубŕ*), naskytá se otázka, které z obou pojmenování je původní a které přenesené, a dále je třeba vysvětlit také významový vývoj takových slov. Machek rozebírá několik případů tohoto druhu (1. rus. *ворона* — *voronoiŕ*, pol. *wrony*, čes. *vranŕ*); 2. rus. *голубŕ* — *голубой*, ukr. *голубуї*; 3. sl. *reŕbŕ*, srv. rus. *рябой*, pol. *jarzeba(s)ty*, slc. *jarabatŕ*) a dokazuje, že primární jsou v těchto případech vesměs jména ptačí.
58

7

Machek V. Sláv. *bodo* „ich werde sein“. ZsIph 21, 1951/2, 154 až 158.

Podle Machkova výkladu slov. *bodo* „budu“ nepochází ze zákl. **bhŕ* „bŕiti“, nýbrž vzniklo dekomposicí složeného *zabodo* „zapomenu“, kde *bodo* souvisí s lit. *bundu* (ze zákl. **bheudh-* „bŕiti duševně čilŕ“). Podnět k přechodu do skupiny slov odvozených ze zákl. **bhŕ* dala vnější podobnost kořene *byd-* (z **bheudh-*) s *by-t* (od **bhŕ*) a v souboru slovesných tvarů odvozených z kořenů *es-/bhŕ* přijalo *bodo* funktu.
58

8

Machek V. Les verbes slaves en *-chati*. Lingua Posnaniensis 4, 1953, 111—134.

V slovanských jazycích je značné množství sloves na *-chajo*, *-chati* (na př. rus. *нахаты*, *нехаты*), kde *-ch-* nelze vykládat podle Pedersena z pův. *-s-*. Machek upozorňuje na významovou stránku sloves tohoto typu a zvláštní způsob tvoření u některých z nich. Zabývá se slovesy, která nejsou původu zvukomalebného, jsou však zpravidla po stránce významové emocionálně zabarvena (nejčastěji pejorativně). Některá z nich jsou tvořena podobně jako hypokoristika na *-ch* (srv. pol. *brach* vedle *brat*, *Stach-Stanislaw*). Emocionálním charakterem těchto sloves lze vysvětlit i některé jejich vlastnosti: patří na př. spíše k lidové mluvě než k spisovným jazykům, snadno podléhají dalším změnám a pod. Machek dále uvádí jednotlivá

slovesa na *-chati* a vykládá jejich původ. Co se týče sufixu *-chajo*, *-chati*, srovnává jej s lit. *-sau*, *-soti* a s lat. *-so*, *-säre*. V lid. jazyku se někdy sufix *-chati* mění dále v *-šiti*, *-chlati*, *-chrati*, *-chniti*, *-hmiti*, *-hliiti* a pod. (srv. výklad téhož autora *Některé slovesné přípony všední češtiny*, sb. Pocta F. Trávnickovi..., Brno 1948; v. BCL 1954/50, č. 1439). — Připojeno rus. résumé na s. 134—136. **588a**

Machek V. Slovanská intensiva slovesná s příponovým *-stati*. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 248—254.

V dvojicích sloves jako *chlapati* — *chlastati* jde při společném základu jen o rozdíl sufixový (*chlastati* z **chlap-stati*). Zakončení *-stati* obsahuje slovesnou kmenotvornou příponu *-stā-*, která je povahy intensivní a slovesa jí tvořená jsou intensivními variantami sloves základních. Tak vykládá autor mimo jiné slovesa: *chlastati* (1. „nemírné pítí“, 2. „bití, pleskati“); laš. *chlastat'* „tlachati“; *chlistati* „prudec liti, šplíchatí“; *chvoistati* (1. „pleskati, pleskavě tlouci“, 2. „pleskavě střikati“); *chrustati*, *chroustati*; *chřastati*; *šustati* (1. č. *šoustati* „třítí, šoupati“, 2. č. *našustit* „nabítí“, 3. slc. *šústat'* „vytlivati, střikati“); mor. a slc. *šastat'* „šlehati“; č. *šelestiti*; val. a slc. *švácat'* „švihati, řezati, sekati“; *svistati* (stsl. i jinde); *chlastati se* (s někým „hádati, vaditi se“); val. *chlastit sa* „lichotiti se“; *chystati* (1. stč., slc. *chystat'*, 2. pol. náf. *chystać*, *chystać* „chwiać, kolysać“, 3. č. a mor. náf. *chystat* „žnouti srpem trávu“); *chvastati*; *chřlstati* (stpol. *ochełstać* „räumen, bändigen“ a j.); *drístati* (č. *dřístati*, *dřízdati* „mítí průjem, sprostě plítí, tlachati“); *ristati* „currere, salire, circumcurrere“; *trestati* (stč. *treskatiti*, *třeskati*, č. *trest* „poena“ je postverbale). Stejně lze vyložit i některá další slovanská intensiva, doložená jen v malých oblastech, vůbec zapadlá a pod. V závěru etymologická poznámka o původu přípony *-stā-*. **589**

Machek V. Verbes slaves pour designer les cinq sens. SbFilFakBU 4, 1955, ř. jazykovědné (A) č. 3, s. 22—34.

A. probírá s hlediska srovnávacího slovanská slovesa označující funkce čidel. Zjišťuje přitom jednak jisté rysy archaické (na př. neosobné užití v slovenském *vidi sa mi*, lat. *mihī videtur*), jednak innovace a mnohostranné vzájemné vlivy. Slované ve třech případech místo starého prostého slovesa užívají intensiva na *-sā-* (*sluchati/slychati*, *čuchati*, *macati*). Podle Machka nejde u těchto sloves o desiderativní *s*, jak se soudilo dříve, ale o intensivní příponu *-sā-*. V souvislosti s výkladem slovesa *viděti* Machek nově osvětluje původ sloves *záviděti* a *nenáviděti*, která odvozuje z koř. **neid*; sloveso *pověděti* nespojuje s *věděti*, ale s náf. *věiti*. Pozoruhodné zastupování výrazů pro „čichati“ výrazy pro „slyšeti“ v některých slovanských jazycích vykládá tak, že sloveso *čuti* tam rozvinulo svůj význam dvojím směrem („čichati“ — „slyšeti“); zpětným vlivem pak i *slyšeti* mohlo nabýt významu „čichati“. — čes. a rus. rés. na s. 34—35.

Zpráva: Z. Tyl, NŘ 39, 1956, 108—109.

590

Králík O. Legenda o slovanském původu Justinianově. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 420—436.

V kap. II—IV shrnuta důležitější literatura předmětu; tamtéž reprodukovány i onomastické výklady slovanských osobních jmen souvisejících s legendou. **591**

Spal J. Jména západních Slovanů u Geografa Bavorského. Slavia 24, 1955, 4—8.

Navazuje na čl. R. Turka *K otázkám českých kmenových území* (v. zde č. 1233) a vedle

přehledu dosavadních pokusů o výklad jednotlivých názvů, po př. o jejich kritiku,

pokouší se místy i o samostatné řešení.

Srv.: Kv. Hodura, *K výkladu jmen t. zv. Geografa bavorského*. NŘ 39, 1956, 42—45.

592

Trávníček D. Bavorský geograf. SbČSZ 60, 1955, 55—58.

Přehledná zpráva o této památce a dosavadních pracích, které se zabývaly jejím výkladem; text t. zv. Bavorského geografa obsahuje názvy 58 národů a kmenů, (většinou slovanských), které v 9. stol. sídlily na sever od Dunaje.

593

Dostál A. R. Trautmann: *Die elb- und ostseeslavischen Ortsnamen. Teil I—II*. Abhandlungen der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin, Phil.-hist. Klasse. Jahrgang 1947, Heft 4 u. 7 (Berlin 1948, 1949). Slavia 20, 1951, 413—430.

Zevrubný referát s kritickými připomínkami.

594

Kopečný F. Nové německé příspěvky k slovanské toponomastice. Slavia 24, 1955, 303—306.

Ref. o třech pracích R. Fischera: 1. *Probleme der Namensforschung an Orts- und Flurnamen im westlichen Böhmen und in seiner Nachbarschaft* (Leipzig 1953). — 2. *Die slawischen Sprachdenkmäler Deutschlands* (Letopis Instituta za serbski ludospyt 1, 1954, č. 2, s. 1—15). — 3. *Zur Erforschung des westlichen Slaventums* (Forschungen und Fortschritte 29, 1955, č. 1). — V. též č. 596, 597.

59

5

Spal J.—Jejkal J. Německý slavista o českých místních jménech a o slovanských jazykových památkách v Německu. NŘ 38, 1955, 237—244.

V první části ref. J. Spal souborně o několika toponomastických pracích R. Fischera (237—240), v druhé části podává J. Jejkal zprávu o Fischerově studii *Die slawischen Sprachdenkmäler Deutschlands* (Letopis Instituta za serbski ludospyt 1, 1954, č. 2). — V. též u přísl. prací a dále č. 595, 597.

59

6

Zatočil L. Práce lipského slavisty Rudolfa Fischera. SbFilFakBU 4, 1955, ř. jazykovědné (A) č. 3, s. 121—122.

Zabývají se většinou otázkami onomastickými (také místními jmény v českém severozápadním pohraničí); v. zde též č. 595, 596.

59

7

Utěšený S. Slovansko-německé vztahy v zrcadle místních jmen. SaS 16, 1955, 112-113.

Zpráva o přednášce lipského slavisty R. Fischera na filol. fak. Karlovy univerzity v Praze 7/12 1954. — V. zde též č. 595—597.

59

8

Hrbek I. Nový arabský pramen o východní a střední Evropě (Abu Hamid al Andalusí). Čs. ethnografie 2, 1954, 157—175.

Závěrečná vydaná část cestopisu jmenovaného španělského Araba (1080—1170; vyd. D. E. Dubler, Madrid 1953) obsahuje mimo jiné zprávy o Rusku. A. vykládá některá zeměpisná jména v cestopise uvedená (pravděpodobně slovanského původu), po př. opravuje výklady Dublerovy.

59

9

Hrbek I. Arabské zprávy o Slovanech. Nový Orient 10, 1955, 52—53.

Populární výklad o arabských cestovatelích a zeměpiscích, kteří nám ve svých zprávách zachovali také četná stará slovanská vlastní jména (osobní i místní) a jiný jazykový materiál.

60

0

Viz též č.:

276. V. Machek, Sovětské projevy o potřebě a obsahu etymologických slovníků.
426. A. V. Isačenko, Индоевропейская терминология родства в свете марксистского языкознания.
427. K. Janáček, Nové etymologie.
2967. J. Kurz—R. Večerka—E. Havlová, Konference o slovníku jazyka staroslověnského a o etymologickém slovníku jazyků slovanských.

Jazykové hranice, příbuzenství
a vzájemné působení slovanských jazyků

Kopečný F. Nové rozdělení jazyků slovanských a v souvislosti s ním problém nářečí lašských. Česko-polský sborník vědeckých prací II (Praha 1955, v. zde č. 2740a), s. 9—23.

Proti dosavadnímu tradičnímu třídění na tři skupiny (východní, západní, jižní), které přihlíželo především k prastarým změnám hláskovým, Kopečného pokus o novou typologii slovanských jazyků se opírá o podstatné znaky strukturní, zejm. z mluvnické stavby. Kopečný rozeznává skupinu severní (luž. srbština stojí stranou), v mluvnické stavbě značně homogenní, a skupinu jižní, mluvnicky dosti pestrá a různorodou; v ní západní část (jihoslovanská, t. j. srbocharvátština a slovinština) tvoří jakýsi přechod mezi oběma skupinami. Některé důsledky navrhovaného třídění aplikuje pak autor na speciální otázku postavení lašských nářečí v severní skupině, rozlišuje tu dvojí hledisko (současný stav a aspekt historický) a zvl. upozorňuje na význam národního uvědomění příslušného kolektivu, které konečně rozhoduje o zařazení do sféry toho neb onoho kulturního jazyka. — Pol., rus. a franc. résumé na s. 24—26. — V. též BČL 1945/50, č. 308. 600a

Kellner A. K problematice pomezích jazyků mezi jazyky slovanskými ve světle thesí Stalinových. Slavia 21, 1953, 214—229.

Příspěvek do ankety Slavia o srovnávacím studiu slovanských jazyků (v. zde č. 545), přednesený na konferenci v Brně 1951 (v. zde č. 2956). — Autor se v něm zabývá pojmem „jazykového míšení“ a konkrétními formami vzájemného působení jazyků (uvádí příklady ze západních nářečí slovenských na Čadecku, z pomezí česko-polského a z osady Osturně, která tvoří ukrajinský ostrůvek uprostřed osad spišsko-polských). 601

Kellner A. K otázce historického formování jazykových hranic.

Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 317—327.

Přehledný výklad o faktorech, které spolupůsobily při formování dnešních nářečních hranic, s hojnými příklady z materiálu nejen českého a slovenského, ale i slovanského (na př. spojitost mezi hranicemi přirozenými a hranicemi jazykovými, vzájemný poměr starých hranic politických, církevních a správních a hranic nářečních, shody s hranicemi někdejších dominií feudálních, rozvrstvení nářeční a staré rozvrstvení kmenové, kolonisační pohyby obyvatelstva, působení velkých měst, průmyslových středisek a pod.). 602

Dostál A. K otázce přechodných jazykových oblastí, zvláště česko-polských. Česko-polský sborník vědeckých prací II (Praha 1955, v. zde č. 2740a), s. 133—145.

Poznámky k obecné problematice přechodných jazyků a dialektů a k speciální metodologii jejich studia se zvl. zřetelem k oblasti lašské (na př. možnosti působení cizího vlivu na jazyk jako systém; při výkladu shod třeba vždy také přihlížet k vnitřním zákonům jazykového vývoje, shody nemusejí být výsledkem vzájemného působení; starší práce tu chybovaly přílišným zřetelem k podrobnostem, systémy si nevšímaly a nepřiměřeně velkou pozornost věnovaly také jevům hláskoslovným a lexikologickým a pod.). — Pol., rus. a franc. rés. na s. 146—148. **602a**

Blanár V. Vplyv bulharčiny na jazyk Slovákov a Čechov v Bulharsku. Jazykovedný sb. 5, 1951, 97—122.

Klasifikace bulharismů v hovorové mluvě bulharských Slováků a Čechů (v mluvnické stavbě, slovníku, tvarosloví i hláskosloví); připojeno několik souvislých ukázek jazyka býv. slovenské a české menšiny v Bulharsku. — V. též č. 604. **603**

Blanár V. Vývin jazyka slovenskej a českej menšiny v Bulharsku. Slavia 22, 1953, 195—205.

Referát přednesený na konferenci o srovnávací slovenské jazykovědě 1953 (v. zde č. 2962); Blanár v něm sleduje vliv bulharštiny na jazyk české a slovenské menšiny v nejnovějších historických podmínkách Bulharské lidové republiky, a to na základě materiálu, který sám shromáždil r. 1949, nedlouho před reemigrací podstatné části bulharských Slováků a Čechů do vlasti. Jednotlivé jazykové plány prokázaly přítom proti vlivu bulharštiny různou mírou odolnosti (nejméně odolná byla slovní zásoba, pevnější bylo hláskosloví, dobře se zachovala mluvnická stavba). Zajímavá je i otázka, jak závisela míra bulharismů na společenských podmínkách menšiny. — Závěrečné slovo V. Blanára k diskusi tamtéž na s. 229. — V. zde též č. 603.

Ref.: I. Lekov, Ezik i literatura 10, 1955, 311—312. **604**

Štolc J. K otázke miešania jazykov. Slavia 22, 1953, 225—228.

Diskusní příspěvek k ref. V. Blanára (v. zde č. 604); zabývá se významem společenských činitelů pro jazykový styk, přejímáním slov z maďarštiny do slovenštiny a j. **605**

Blanár V. Jeden prípad medzislovanských jazykových vplyvov. Nárečie malej slovenskej jazykovej skupiny v Pišurke (o. Lom, Bulharsko). Studie a práce linguistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 353 až 368.

Rozbor části nářečního materiálu, který autor sebral v r. 1949 při výzkumu jazyka slovenské a české menšiny v Bulharsku (v. zde č. 603, 604). Jde tu o zvl. případ dvojnásobného jazykového působení (bulharského a ukrajinského) na nářeční základ jihostředoslovenský; tento jazykový proces je zachycen v nejnovějších historických podmínkách Bulharska. Zvl. pozornost věnuje autor přitom pozůstatkům ukrajinského nářečí v Pišurce, popisuje jeho znaky a podává obecnou charakteristiku. V závěru textové ukázky slovenského a ukrajinského nářečí v Pišurce. 606

Frinta A. Shody jazyka bulharského s českým. Sbornik v čest na akad. A. Teodorov-Balan (Sofija 1955), s. 389—396.

Poukazem na hojně česko-bulharské ekvivalenty (z hláskosloví, tvoření slov, slovní zásoby i frazeologie) dokazuje, že není ve své zevšeobecnující formulaci správná these B. Coneva (*Istorija na bálgarskij ezik* I¹, 1919, s. 48) o celkově nepatrné přibuznosti češtiny s bulharštinou ve srovnání s domněle většími shodami bulharsko-slovenskými. **606a**

Blanár V. Porovnáваме slovnjej zásoby v príbuzných jazykoch. Sborník v čest na akad. A. Teodorov-Balan (Sofija 1955), s. 105—108.

Srovnává významovou stránku slov *robota-robotnik-robot', vino, gruntovnyj* v slovenštině a češtině. 607

Vinogradov V. V.—Kuznecov P. S. Jazyková príbuznosť slovanských národů. Sovjaz 1, 1951, č. 3/4, s. 24—30.

Stat' *Языковое родство славянских наций* (Slavjane 1951, č. 2, s. 44—49) přel. E. Sgallová za red. spolupráce K. Horálka. — Zkrácený překlad téže stati otištěn také v SIPřehl 37, 1951, 260—263. 607a

D. L. V. B. Petrus: *Slovanské jazykové společenství a slovanské jazyky*. Sovjaz 2, 1952, 378—379.

Dokumentační výtah ze stati *Славянская языковая общность и славянские языки* (Izv. AN SSSR, otd. lit. i. jaz. 1951, č. 4, s. 354—366). 608

Viz též č.:

1078a. K. Dejma, Z čagadnień polsko-českiego pogranicza językowego.

Knižní vzdělanost u Slovanů

Spisovné jazyky slovanské a jejich vzájemné působení

Horálek K. K počátkům knižní vzdělanosti u Slovanů. *Slavia* 24, 1955, 169—178.

„Závěrem lze výsledky naší úvahy shrnout v tom smyslu, že se v počátcích knižní vzdělanosti u Slovanů nesetkáváme s ničím, co by se vymykalo celkovým poměrům u Indoevropanů. Slované patří k těm Indoevropanům, kteří zůstávají dlouho bez těch forem vzdělanosti, k nimž patří písmo, a dospívají k jeho soustavnému užívání teprve tenkrát, když se dostávají do těsnějšího kontaktu s oblastmi, kde užívání písma bylo již dlouho běžným zjevem. Tyto styky vyplynuly z vnitřních podmínek společenského vývoje Slovanů a v tom smyslu jsou i počátky knižní vzdělanosti důsledkem jejich vlastní kulturní situace. Obě slovanské abecedy vznikají v souvislosti s literární činností Konstantina a Metoděje, původním Konstantinovým písmem byla — to lze říci dnes se značnou mírou pravděpodobnosti — hlaholice, cyrilice vznikla doplněním řecké uncíály novými literami, z nichž některé jsou prostě přejaty z hlaholice, většina ostatních pak vznikla úpravou příslušných hlaholských liter“ (s. 177). — V podstatě předneseno na konferenci o mezislovanských vztazích v Praze 1954 (v. zde č. 2971).

Résumé důležitějších diskusních příspěvků k Horálkovu ref. (J. Macůrek, A. V. Florovskij, A. Pitterová, P. N. Treťjakov, E. Maleczyńska, F. V. Mareš, J. Stanislav, H. Bulín, S. Wollman) viz v Slavii 24, 1955, 325—326. 609

Horálek K. Počátky knižní vzdělanosti u Slovanů, zvláště východních. *Sovjaz* 5, 1955, 262—268.

Shrnuje a v podrobnostech doplňuje autorův referát přednesený na konferenci o mezislovanských vztazích 1954 (v. zde č. 609). 61

0

Horálek K. Начало на писмеността у славяните. Sborník v čest na akad. A. Teodorov-Balan (Sofija 1955), s. 417—424.

Další autorův příspěvek k otázce počátků knižní vzdělanosti u Slovanů a k zkoumání vzájemného poměru obou slovanských abeced (v. zde č. 609, 610). 610a

Havránek B. K otázce mezislovanských vztahů spisovných jazyků. *Slavia* 24, 1955, 179—187.

V ref. předneseném na konferenci o mezislovanských vztazích r. 1954 (v. zde č. 2971) zkoumá a složitou problematiku vzájemného působení slovanských jazyků spisovných v 14.—16. století a zdůrazňuje důležitost této otázky pro historicko-srovnávací studium slovanských jazyků: především jaké úkoly měl spisovný jazyk ve vývoji jazyka celonárodního a jakou funkci měly ty jevy, které přecházely z jednoho slovanského jazyka do druhého. Vzájemné vlivy spisovných jazyků slovanských se uplatnily zejména ve dvou sférách: v oblasti intelektualisace a racionalisace jazyka a v oblasti vytváření jazyka básnického. Pro rozvoj kulturního jazyka slovanského je zvl. poučný význam církevní slovanštiny; českým prostřednictvím zasáhla na př. i do vývoje spisovné polštiny (v oblasti náboženské terminologie). Velmi živé a těsné byly vztahy mezi spisovnou češtinou a spisovnou, resp. kulturní polštinou od 14. do 2. poloviny 16. století. V úhrnu mnohonásobné integrační vztahy slovanských spisovných jazyků představují kladnou složku v jejich vývoji a s tohoto hlediska je třeba je důkladně studovat i nově hodnotit.

K tomu srv. résumé hl. diskusních příspěvků (V. Kyas, F. Matějka, J. Mag-nuszewski, J. Bauer a j.) v *Slavii* 24, 1955, 329—330; samostatný diskusní příspěvek M. Dokulila v. zde pod č. 612. **611**

Dokulil M. Vliv ruštiny na ostatní spisovné jazyky slovanské v sovětské epoše. *Sovjaz* 5, 1955, 161—175.

Úvodem naznačeny hl. problémy, které vyplývají ze zkoumání této ústřední otázky srovnávacího studia spisovných jazyků slovanských v nové době. Dále sleduje a. vliv ruštiny sovětské epochy na ostatní spisovné jazyky slovanské v oblasti slovní a frazeologické zásoby a usiluje — pokud to dovoluje dnešní nepatrná rozpracovanost této problematiky — postihnout výrazné obecnější rozdíly mezi jednotlivými jazyky slovanskými, co se týče rozsahu a způsobu tohoto vlivu, jakož i naznačit příčiny této rozdílnosti. V závěru je stručně posouzeno pronikání ruských vlivů i v oblasti mluvnice, a to se zvl. zřetelem k uvědomělému řízení vývoje spisovného jazyka. — Předneseno na konferenci o mezislovanských vztazích 1954 (v. zde č. 2971).

612

Bulachovskij L. A. K dějinám vzájemných vztahů slovanských spisovných jazyků. *Sovjaz* 1, 1951, č. 3/4, s. 39—51.

Autor si zvl. všimá pronikání slov z jednoho slovanského jazyka do druhého. — Z rus. orig. *К истории взаимоотношений славянских литературных языков* (Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 1951, č. 1, s. 37—49) přel. V. Boudyšová za red. spolupráce P. Sgalla a M. Wagnera.

Zpráva: V. Šmilauer, *ČMF* 34, 1951, 140.

613

Viz zde též č.:

804. F. Trávníček, Чешский и русский языки.

1064a. Z. Stieber, Wpływ czeszczyzny na kształtowanie się polskiego języka literackiego.

Beneš P. K významu a etymologii rumunského slovesa *a se otări*. SbFilFakBU 1, 1952, č. 1 — ř. jazykovědné (A) č. 1 —, s. 166—167.

Srovnáním s češtinou (*ceřiti* „ceniti zuby“, năr. lanžhotské *ociřat sa*), dále slovenštinou, srbocharvátštinou a bulharštinou dochází k závěru, že sloveso *a se oțări* „šklebiti se, ušklibati, tvářiti se kysele“ proniklo do rumunštiny z církv. slovanštiny. — Rus. a franc. résumé na s. 167—168. **614**

Křepinský M. L'element slave dans le lexique roumain. Melanges de linguistique et de littérature romanes offerts à Mario Roques IV (Paris 1952), s. 153—162.

Záznam podle BL 1952, s. 137. **615**

Wittoch Z. Několik poznámek filologa o tom, jak jazyk pomáhá osvětlit historii lékařství. (O léčení nemocí u Rumunů.) ČLék 92, 1953, 1247—1248.

Výklad o slovanských názvech pro nemoci a jejich léčení, které pronikly do rumunštiny, a jaké závěry lze odtud vyvodit pro minulost Rumunů a Slovanů a pro studium jejich kulturních styků. **616**

Buben V. I. Jordan: *Influente rusesti asupra limbii române* (Analele Academiei Republicii Populare Române, Seria C, Tomul 1, București 1949). ČMF 34, 1951, 134—136.

Referát. **617**

Mareš F. V. A. Siczkowski: *Wyrazy pochodzenia ŝwiańskiego w języku francuskim* (Sprawozdania z posiedzeń Komisji językowej Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 4, 1952, 119—136). Slavia 24, 1955, 148—150.

Referát s několika doplňky. **618**

Poucha P. A. Zaj ączkowski: *Związki językowe połowiecko-słowiaiskie* (Prace Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, seria A, Nr. 34. Wrocław 1949). ArchOr 23, 1955, 290.

Zpráva. **619**

Nápisy, slovanské abecedy a j.

Mareš F. V. Dva objevy starých slovanských nápisů (v SSSR u Smolenska a v Rumunsku). Slavia 20, 1951, 497—514.

Paleografický popis a pokus o jazykový výklad dvou nově nalezených nápisů:

1. kratičkého cyrilského nápisu na úloмку hliněné nádoby nalezené v létě 1949 u vesnice Gnězdovo blíže Smolenska (srv. D. A. Avdusin a M. N. Tichomirov, *Древнейшая русская надпись*. Vestnik AN SSSR 20, 1950, č. 4, s. 71—79);

2. cyrilského nápisu objeveného r. 1950 v Dobrudži a publikovaného jednak v katalogu archeologické výstavy v Bukurešti (*Expoziția arheologică, rezultatele săpăturilor arheologice din 1950 în Republica Populară Română* 1950, s. 35), jednak v Studii și cercetări de istorie veche 1, 1950, sv. 2 (přil. za s. 18).

Mareš F. V. Levínský nápis (epigrafický doklad cyrilice v Čechách). *Slavia* 22, 1953, 473—483.

Podává pokus o čtení dosud nerozluštěného nápisu na kamenném svorníku s reliefem šelmy, chovaném v kostele v Levině (okres Litoměřice); podrobně jej rozbírá po stránce pravopisné, tvaroslovné i lexikální.

Dodatkem k tomuto čl. upozorňuje J. Pošváb (*K Levínskému nápisu*. *Slavia* 24, 1955, 147—148) na nápadnou podobnost reliéfu s obrazy lva na některých typech českých brakteátů z 13. stol. **621**

Krandžalov D. J. E. Granstrem: *О связи кирилловского устава с византийским унциалом* (*Vizantijskij vremennik* 3, 1950, 218—229). *Slavia* 24, 1955, 87—90.

Ref. o práci zabývající se vztahem cyrilského unciálního písma k soudobému unciálnímu písmu byzantskému. **622**

Přepis azbuky do latinky. *Sovjaz* 1, 1951, č. 3/4, s. 143—146.

Pravidla odborného přepisu (v. BČL 1945/50, č. 332) jsou tu doplněna pravidly pro přepis běžný, která sestavila rovněž transliterační subkomise Slovanského ústavu. Obě normy jsou zpracovány do dvou praktických tabulek. — Tabulka pro běžný přepis ruských jmen v českém textu byla otištěna též v čas. Praha—Moskva 1 (6), 1951, č. 6, s. 136—137; kromě toho vydána také samostatně, s. 4. —Srv. také A. Dostál, *Přepis osobních a místních jmen z azbuky do latinky*. LD 1952, 2/11 (přístupný výklad hlavních zásad s příklady). **623**

Trnka B. Jak psátí azbukou na našich psacích strojích. *SaS* 16, 1955, 258—259.

Zpráva o návodu, který podal anglický slavista W. A. Morison (*SIREV* 32, 1954, 509—511); referent upozorňuje, že sám už dlouho užívá stejné metody jako Morison pro psaní některých písmen runové abecedy a mezinárodní transkripce fonetické. **624**

Viz též č.:

1174. J. Bánsky, *Přepis z azbuky do latinky podl'a nových Pravidiel slovanského pravopisu*.

Slovanské starožitnosti — Různé

Niederle L. *Rukověť slovanských starožitností*. K vyd. přípr. J. Eisner za spolupráce A. Pitterové. Praha, Nakladatelství ČSAV 1953, 515 s. + 2 map. příl., 8°.

Z pozůstalosti autorovy je vydávána česká předloha jeho francouzského spisu *Manuel de l'antiquité slave*, které vyšel v Paříži 1923/6 a je dosud jediným přehledným výkladem o dávných Slovanech, založeným na široké srovnávací základně, ovšem podle stavu vědy v první polovině let dvacátých. „Rukověť“ je vydávána bez jakýchkoli dodatků a poznámek, i když výtěžky nového bádání obraz Niederlův mnohdy doplnily a zčásti i pozměnily. Jazykovědy se dotýkají v I. díle (Dějiny) zejména výklady o původu Slovanů a jejich pravlasti, o ethnogenesi Slovanů jižních, západních a východních, jakož i o jejich dalším vývoji atd.

Ref.: R. Turek, *Slavia* 26, 1957, 145—147. **625**

Pitterová A. K otázce jednoty slovanské hmotné kultury. (Příspěvek k diskusi.) *Slavia* 24, 1955, 200—210.
Srovnává názory L. Niederla, sovětského badatele A. V. Arcichovského, Bulhara K. Mijateva a Poláka W. Hensela a konfrontuje je s nově získaným materiálem. Zvl. pozornost věnuje přitom dvěma základním otázkám všeobecného rázu, totiž zákonitosti vývoje jednotné hmotné kultury jako archeologického dokladu tvořící se národnosti a s ní souvisící otázce vlivu vůbec. Pomoc při řešení těchto problémů lze očekávat od příbuzných disciplín, mimo jiné také od jazykovědy. — Předneseno na konferenci o mezislovanských vztazích 1954 (v. zde č. 2971); résumé diskusních příspěvků k tomuto ref. v. *Slavia* 24, 1955, 347—349. 62

6

Treťjakov P. N. O pôvode Slovanov. *SovHist* 3, 1953, 224—232.

Čl. *O происхождении славян* (Slavjane 1952, č. 7, s. 26—32) přel. V. Vágnerová za red. spolupráce J. Hrozienčíka a J. Kudláčka. 62

7

Eisner J. P. N. Treťjakov: Восточнославянские племена (2. izd., Moskva 1953). *Slavia* 23, 1954, 581—588.

Zevrubný ref. popisný. — Další ref.: A. Pitterová, *Treťjakovova kniha o vzniku a vývoji Slovanstva*. ŠPřehl 40, 1954, 224. — J. Kudláček, *SovHist* 4, 1954, 830 až 839. 62

8

vp [= V. Polák]. K. Treimer: *Ethnogenese der Slaven* (Wien 1954). *Archeol. rozhledy* 7, 1955, 548—549.

Zpráva. — O těžce práci ref. též M. Regula, *Lingua* 5, 1956, 302—306. 629

Pitterová A. H. Preidel: *Awaren und Slawen* (Südostforschungen 11, 1952, 33—45). — *Die vor- und frühgeschichtlichen Siedlungsräume in Böhmen und Mähren* (München 1953). *Slavia* 24, 1955, 114—117.

Referát.

630

Macůrek J. Bohemika v nejnovější polské historické literatuře (1949—1951). *ČMM* 70, 1951, 467—484.

Na s. 474 stručná zpráva o studii T. Lehra-Splawińskiego *Powstanie, rozrost i rozpad wspólnoty prasłowiańskiej* (Przegląd Zachodni 7, 1951, 350—378); o studii téhož autora *Konstantyn i Methodyusz w walce o liturgii słowiańską* (Przegląd Zachodni 5, 1949, 626—638) tamtéž na s. 477—478. 63

1

jf [= J. Filip]. T. Lehr-Splawiński: *Rozprawy i szkice z dziejów kultury Słowian* (Warszawa 1954). *Archeol. rozhledy* 7, 1955, 693.

Zpráva.

632

Eisner J. S. Urbańczyk: *Religia pogańskich Słowian* (Krakow 1947). *Slavia* 20, 1951, 483—485.

Referát (v. též BČL 1945/50, č. 371).

633

Dostálová-Jeništová R. M. Plezia: *Greckie i łacińskie źródła do najstarszych dziejów Słowian I* (Prace etnologiczne 3, Poznań—Kraków 1952). *LF* 2 (77), 1954, 155—156.

Referát.

634

Viz též č. :

1229. Z. Nejedlý, Dějiny národa českého II.

3177a. H. Preidel, Die Anfänge der slawischen Besiedlung Böhmens und Mährens I.

B. Jazyk a památky církevněslovanské

Obecné práce, mluvnice a příručky
Jednotlivé příspěvky k historii a popisu jazyka stsl.

Kurz J. Význam studia jazyka staroslověnského pro historicko-srovnávací zkoumání slovanských jazyků. *Slavia* 21, 1953, 230—246.

Příspěvek do ankety *Slavie*, přednesený na brněnské slavistické konferenci 1951 (v. zde č. 2956). — V první části je vyzdvížen význam studia staroslověnštiny jednak pro poznání společného obecněslovanského základu, jednak pro důležitost staroslověnštiny samé. V části druhé pak autor ukazuje, jak lze these Stalinových statí jazykovědných ověřovat na materiálu stsl., a konkrétně se dotýká několika otázek spojených se zkoumáním stsl. textů. Zejména vykládá o poměru slovanského překladu k řeckému originálu (klade požadavek přistupovat k stsl. textům netoliko s hlediska překladové techniky řecko-slovanské, nýbrž především s hlediska slovanštiny samé), dále o tom, že je nutno se varovat vnášení dnešního hlediska do jazyka starého (s příklady o významu spojek -кко a да); dále ukazuje na potřebu studovat jazyk staroslověnských památek podle vrstev v nich se vyskytujících, sledovat i při rozboru textů vznik a postupný vývoj jejich jazykového složení (s exkursem o zkoumání aoristů v nejstarších památkách) a konečně se zmiňuje obecně o úloceh lexikologického zkoumání jazyka staroslověnského. **635**

Dostál A. Význam studia staroslověnštiny zvláště pro studium rusistiky. *Sovjaz* 5, 1955, 1—7.

„Aby mohl rusista dobře a jemně rozeznávat skutečný vývoj ruského jazyka, nutně k tomu potřebuje hluboké znalosti staroslověnského jazyka, jeho systému a zákonitosti, stejně jako znalosti syntaktické a j. stránky staroslověnských a církevněslovanských textů ruské redakce" (s. 7); studium staroslověnštiny je ovšem třeba metodicky uvést ve shodu se současnou jazykovědou jako celkem. **636**

Horálek K. Základy staroslověnštiny. Vyd. Karlova universita v Praze pro posluchače fak. filologické. Praha, SPN 1953, 96 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text. — Druhé opravené vyd. vyšlo tamtéž v Praze 1954, 109 s. **637**

Dostál A. A. Vaillant: *Manuel du vieux slave*. Collection de manuels publiée par l'Institut d'Études slaves VI. Tome I: Grammaire, Tome II: Textes et Glossaire (Paris 1948). LF 75, 1951, 232—234.

Referát. — V. též BČL 1945/50, č. 380, 381. **638**

Kurz J. Učebnice staré slovenštiny [S. D. Nikiforov: *Старославянский язык*, Moskva 1952]. *Sovjaz* 3, 1953, 185—187.

Referát. **639**

F. V. M [areš]. A. M. Seliščev: *Старославянский язык. Часть первая: Введение*,

Dostál A. Studie o vidovém systému v staroslověnině. Z prací Slovanského ústavu ČSAV. Praha, SPN 1954, 681 s., 8°.

Metodicky je práce založena na historickosrovnávací metodě a staroslověnský jazyk je zde pokládán za pevný systém, byť i starobylý, systém velmi zajímavý a poučný, který sloužil rozvoji slovanské kultury jako nejstarší spisovný jazyk slovanský a mezislovanský. Studie jsou založeny na pevně materiálově základně a tím i na pevných skutečnostech. Zkoumání vidového systému v staroslověnině není tu omezeno jen na fakta staroslověnská, nýbrž práce je založena na širší základně srovnávací. Práce přináší mimo jiné rozbor celé zásoby stsl. sloves v nejstarších slovanských textech, podrobné studium praefixace, iterativ, užití sloves podle vidů atd., jakož i celkové závěry o stsl. vidovém systému, o etapách jeho budování i vzniku v době praehistorické. — Na s. 624—629 rus. rěs., 629—636 franc. rěs.; na s. 637—646 zevrubný seznam literatury předmětu a 647—676 rejstříky sloves v práci probíraných nebo citovaných.

Ref.: A. Vaillant, BSL 51, 1955, sv. 2, s. 114—115. — J. S. Maslov, Voprosy jazykoznanija 1956, č. 3, s. 116—124 (podrobný rozbor). **641**

Bauerová M. H. Bräuer: *Der persönliche Agens beim Passiv im Alt bulgarischen*. (Akademie der Wissenschaften und der Literatur in Mainz. Abhandlungen der Geistes- und sozialwissenschaftlichen Klasse 1952, Nr. 3.) SbFilFakBU 3, 1954, č. 3 — řady jazykovědné (X) č. 2 —, s. 109—111.

Referát.

642

Viz též, č.:

303. K. Horálek, K problematice dějin spisovného jazyka.

578. A. Dostál, Zkoumání otázky slovesných vidů v sovětské jazykovědné literatuře poslední doby.

609. K. Horálek, K počátkům knižní vzdělanosti u Slovanů.

Slovník staroslověnský — Edice stsl. památek

Kurz J. Dnešní stav přípravných prací pro vydání slovníku staroslověnského jazyka a problematika jeho zpracování. Slavia 22, 1953, 300—310.

Obsah: I. O potřebě a významu přípravy k vydání nového, moderního a zcela přesného slovníku staroslověnského jazyka. — II. Jeho rozsah a obsah. Problematika spojená s uváděním významů. Určení významu je třeba zásadně odlišovat od podávání originálních paralel; musíme odvozovat význam bez otrocké závislosti na řeckém originálu; nesmíme vnášet dnešní naše pojmání významů slov do starého jazyka (příklady na tyto zásady podává autor z kategorie demonstrativ kladených za substantivy tehdy, jsou-li překladem řeckých členů, a dále na spojce -kko). — III. Dnešní stav přípravných prací a nejbližší úkoly. — IV. Návrhy na úpravu slovníku, výstavbu hesel, na pořadí kategorií, které přicházejí v úvahu při zpracovávání hesel, a j. — Předneseno na olomoucké konferenci r. 1953 (v. zde č. 2962).

Připojeny diskusní příspěvky F. V. Mareše, V. Kyasa, A. Dostála a Z. Wittocha (tamtéž, s. 311—312) a závěrečné slovo J. Kurze (s. 313). — Několik tiskových oprav v. *Slavia* 24, 1955, 166. — V. zde dále č. 644, 645. **643**

Dostál A. Stav přípravných prací k vydání staroslověnského slovníku. *Slavia* 21, 1952, 166.

Navazuje na starší zprávy (v. *BČL* 1945/50, č. 407); v. zde též č. 643, 645, 2967. **644**

Kurz J. Vydáváme nový slovník staroslověnského jazyka. *LD* 1954, 30/5.

Populární výklad o poslání připravovaného slovníku a o postupu práce na něm. —

V. zde též č. 643, 644. **645**

Evangeliař Assemanův. Kodex Vatikánský 3. slovanský. Díl II. Úvod, text v přepise cyrilském, poznámky textové, seznamy čtení. Vydal J. Kurz. Praha, Nakladatelství ČSAV 1955, s. XXIV + 324, 8°.

Tato část pečlivě a spolehlivě edice obsahuje *Úvod* vydavatelův (výklad o významu kodexu a potřebě jeho nové edice; charakteristika starších vydání; výklad o vzniku druhého dílu; ediční zásady uplatněné při reprodukci textu a v uspořádání poznámek), dále seznam úryvků míst z textu žaltářního obsažených v kodexu a jejich srovnání s textem v žaltáři Sinajském, *Seznam evangelijních čtení v kodexu obsažených* a *Seznam evangelijních čtení, která v kodexu Assemanově obsažena nejsou*; potom následuje text v cyrilském přepise s textově kritickými poznámkami na s. 1—322 (stránky edice se shodují se stránkami rukopisu). V úvodu zjištění, že strana rukopisu 29^v v obou sloupcích (c, d) a strana 30^f v sloupci levém psány jsou jiným písařem než ostatní text.

Ref.: J. Vašica, *LF* 4(79), 1956, 302—304. — S. Sakač, *Orientalia Christiana Periodica* (Roma) 22, 1956, 415—416. — N. Pribič, *Jahrbücher f. Geschichte Osteuropas* (München). Neue Folge 4, 1956, Heft 3. — J. Petr, *SIPřehl* 42, 1956, 172. — M. Noha, *LD* 1956, 25/3. — F. Tomšič, *Slavistična revija* 9, 1956, 206. — V. též: J. Kurz, *Edice kodexu Assemanova*. *LD* 1956, 22/1 (zpráva). **64**

6

Dostál A. Staroslověnské texty. Praha, SPN 1954, 73 s., 4°.

Vysokoškolský učební text pro posluchače Vysoké školy ruského jazyka v Praze (rozmnoženo). — 2. přepracované vyd. téhož textu (se stejným názvem): Praha, SPN 1955, 112 s., 4°.

7

Viz též č.:

2967. J. Kurz—R. Večerka—E. Havlová, *Konference o slovníku jazyka staroslověnského a o etymologickém slovníku jazyků slovanských*.

Evangeliaře a čtveroevangelia — Jednotlivé památky stsl. a csl.

Horálek K. Evangeliaře a čtveroevangelia. Příspěvky k textové kritice a k dějinám staroslověnského překladu evangelia. Praha, ČAVU — SPN 1954, 316 s., 8°.

„Přítomná práce si vytkla za úkol objasnit některé textově kritické otázky týkající se staroslověnských evangelií. Je to v podstatě tedy práce průpravná, ale v jednotlivostech přispívá již také k řešení celé řady otázek širšího dosahu (na př. otázky lexikálního složení původní staroslověnštiny, otázky zvláštností její gramatické stavby a postupného vrstvení a j.). Na základě výsledků této práce bude možno provést snadněji textovou kritiku i jiných staroslověnských památek, hlavně dalších biblických textů. Vývojové perspektivy, k nimž jsem na základě rozboru evangelních textů došel, mají také význam pro dějiny církevněslovanské kultury u Slovanů vůbec“ (s. 6). — Při vyšetřování vzájemných vztahů evangeliářů a čtveroevangelií postupuje Horálek od stránky lexikální k mluvnické stavbě. Ve speciální kap. III *Řecká různocení* ukazuje hlavně na nesnáze při určování řecké předlohy a na příkladech probírá některé otázky metodické; přitom kriticky reviduje dosavadní výsledky. — Na s. 291—293 rus. résumé; připojeny dva obsáhlé rejstříky, jednak rejstřík slov k výkladům lexikálních variant, jednak seznam evangelních míst ke gramatickému oddílu.

Ref.: J. Vašica, *Slavia* 26, 1957, 120—130.

648

Večerka R. K překladu staroslověnských evangelií z řečtiny. *Slavia* 24, 1955, 42—44.

Při zkoumání poměru stsl. textu a řecké předlohy nelze se omezovat jen na přímocaré shledávání kalků, t. j. výrazových prostředků, které vznikly přesným napodobením vzoru řeckého. Složitější povahu tohoto vztahu ukazuje autor na překladu řeckých vazeb neurčitého nebo tázacího zájmena (po př. číslovky) s prostým nebo předložkovým genitivem typu ελς (tis) ες (po př. απ') αυτων a ελς (tig) αυτων v stsl. evangelních kodexech Zogr., Mar., Ass. a Sav.

649

Kurz J. Seznam evangelijských čtení obsažených v staroslověnském rukopise Assemanově. *Slavia* 20, 1950/1, 336—363.

Podrobný seznam je uspořádán do tří částí: a) seznam evangelijských čtení obsažených v kodexu Assemanově; b) seznam evangelijských čtení s přesným vyznačením začátku a konce každého verše; c) seznam evangelijských čtení, která v kodexu jakožto evangeliáři (nebo z jiného důvodu) nejsou obsažena. — V. zde č. 646. **650**

Ryšánek F. Příspěvek ke kritice a výkladu sborníku Supraslského. Studie a práce linguistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 152—153.

Opravy chyby, které se dopustil písař rkp. Supraslského na listě 104a, ř. 9 (vyd. S. Severjanov, s. 207, ř. 9) tím, že chybně spojil součástky různých písmen a dostal tak písmena nová: м. кьгда иджштоу гемоу въ градъ къ възъвавшиимъ ЕГО въ домаы свол парсал chybně ...въ грады съ възъвавшиимъ... **651**

Kopečný F. Poznámky k Isačenkově rekonstrukci starohornoněmecké předlohy Frisinských památek. *Slavia* 21, 1953, 315—321.

Rozborem rekonstrukce starohornoněmeckého textu jakožto fiktivní předlohy Frisinských zpovědních formulí (Fris. I a Fris. III), o kterou se A. V. Isačenko pokusil v práci *Jazyk a pôvod Frizinských pamiatok* (Bratislava 1943) ukazuje Kopečný, že je třeba jí užívat jako předlohového textu při lexikální excerpci staroslověnské velmi opatrně, a uvádí konkrétní opravy.

65

2

Vašica J. W. Lettenbauer: *Eine lateinische Kanonensammlung in Mähren im 9. Jahrhundert* (*Orientalia Christiana Periodica* 28, 1952, 246—269). *ByzSlav* 15, 1954, 58—62.

Reierát; Lettenbauerova studie se zabývá slovanskými glosami v latinském rkp. v Mnichově (Cod. lat. Monac. 14 008). 653

Mareš F. V. Pražské zlomky a jejich původ v světle lexikálního rozboru. *Slavia* 20, 1951, 219—232.

Autor navazuje na svou studii v *Slavii* 19, 1949, 54—61 (v. BČL 1945/50, č. 445), v níž shrnul výsledky hláskoslovného rozboru Pražských zlomků a došel, pokud jde o provenienci památky, k závěru, že její poslední předloha byla cyrilská a pocházela z Ruska. Tyto výsledky doplňuje výtěžky zevrubného rozboru lexikálního a dospívá k závěru: Lexikální základ Praž. zlomků je ve značné míře cyrilometodějský, byl tedy archetyp původu cyrilometodějského. Za evidentní považuje Mareš důkaz českosti posledního opisu, důkaz průchodu památky ruským prostředím za velmi pravděpodobný. — V dodatku několik poznámek k Weingartově práci *Československý typ církevní slovančiny* (Bratislava 1949; v. BČL 1945/50, č. 444). 654

Kyas V. Положение исследования в области византийско-старославянского паримейника. *ByzSlav* 16, 1955, 374—376.

Upozorňuje na význam této památky pro studium nejstaršího období csl. jazyka. 655

Kurz J. K. Heintsch: *Staro-cerkiewno-słowiański Psalter z Eugeniusza. Opis i charakterystyka językowa zabytku. Streszczenie* (Sprawozdania Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego 5, 1950, 33—48). *Slavia* 24, 1955, 91—94.

Ref. s několika krit. poznámkami. 656

Paňkevyč I. Мукачевские пергаменные отрывки. (Из наследия проф. Др-а Александра Колессы.) *ByzSlav* 15, 1954, 31—41 (+příl.).

Dva mukačevské pergamenové zlomky (paleograficky se hlásí do 2. pol. 13. stol.) obsahují starozákonní úryvky čítané při bohoslužbách na Velký pátek a Bílou sobotu (Izaiáš 53, 4—5, 9—10; 60, 4—5, 9—10; Ezechiel 37, 5—6, 10—11). Po stránce jazykové se zlomky hlásí k staroruskému typu jazyka csl. s dialektickými prvky staroukrajinskými. Paňkevyč podává paleografický, hláskoslovný, tvaroslovný, a lexikální rozbor zlomků a na závěr je otiskuje s paralelním textem řeckým a příslušnými částmi t. zv. Triody cvetné (podle edice *Вечерня и Утренняя на небіг і празники побподвижні. Часть I, Žovkva* 1911). 657

Mareš F. V. Mukův zlomek církevněslovanských minejí. *Slavia* 23, 1954, 267—286.

Předmětem studie je pergamenový list, po obou stranách popsaný cyrilským písmem, který po prvé uveřejnil A. Muka v *Časopisu Mačicy serbskeje* 71, 1918, 44—48 pod titulem *Staroslovjanskí rukopis z Gošmarja w D.*—L. Mareš určuje zlomek po stránce obsahové, rozbírá text po stránce hláskoslovné, slovotvorné, tvaroslovné i syntaktické a připojuje některé poznámky textověkritické (srovnání se všemi dostupnými paralelními texty). V závěru je otištěn úplný text zlomku v přepise podle snímků (paralelně s příslušným textem řeckým), poznámky k němu a výčet variant. 658

Ryšánek F. Kyrillské a jiné přípisky v rajhradském Martyrologiu Adově — padělky Hankovy. *LF* 1(76), 1953, 249—279.

Závěr studie založené na široké srovnávací základně: „Podle všech těchto známek [především paleografických a jazykových] nejsou kyrillské přípisky v ruk. *Martyrologia rajhradského* starobylé, jsou to padělky z doby nové, padělky Hankovy, jenž

do rukopisu vpisoval záměrně i latinské vpisky na podporu svých kyrillských padělků" (s. 279).

Srv.: M. Flodr, Paleografické poznámky k rajhradskému rukopisu Adova Martyrologia. ČMM. 75, 1956, 323—338 (se závěrem Ryšánkovy studie nesouhlasí). 659

Otázky cyrilometodějské
Slovanská bohoslužba v našich zemích
a u jiných národů slovanských

Vašica J. Origine Cyrillo-Méthodienne du plus ancien code slave dit „Zakon sudnyj ljudem". ByzSlav 12, 1951, 154—174.

Na základě filologického rozboru, který ukázal četné shody (věcné i výrazové, zvl. terminologické) mezi nejstarší právní památkou slovanskou a anonymní homilií sborníku Clozova, soudí J. Vašica, že *Zakon* je původu velkomoravského a cyrilometodějského; pokud jde o otázku autorství, kde některé shody s homilií glagolity Clozova ukazují na sv. Metoděje (jemuž nedávno — nezávisle na sobě — přičkli autorství této homilie F. Grivec a A. Vaillant, v. BČL 1945/50, č. 430), kdežto jisté souvislosti s Kyjevskými listy zase na jeho bratra, prohlašuje Vašica *Zakon* za dílo sv. Konstantina-Cyrila, pořízené podle řecké Eklogy a v podrobnostech upravené podle kanonického práva západního.

Zpráva: F., V. Mareš, Slavica 20, 1951, 488—489 (o přednášce J. Vašici na toto thema 3/11 1950 v Společnosti pro slovanský jazykozpyt). 660

Vašica J. Metodějův překlad nomokanonu. Slavica 24, 1955, 9—41.

Obsahem studie je rozbor některých otázek, které souvisí s touto památkou: I. Protože oba slovanské překlady řeckých nomokanonů (Scholastikovy Synagogy, zachované jednak v rkp. býv. Rumjancevského musea, č. 230 z 13. stol., jednak v t. zv. Joasafské kormčí knize z 16. stol., a anonymní syntagmy z rkp. býv. Moskevské synodální knihovny) se jazykem hlásí do doby cyrilometodějské, vynořila se otázka, který z nich je dílem Metodějovým. J. Vašica rekapituluje výsledky starších prací a sám potvrzuje jejich výsledek (že nomokanon přeložený Metodějem byla Synagoga Scholastikova) podrobným filologickým rozbohem, k němuž použil nové kritické edice této sbírky od V. N. Beneševiče z r. 1937. Kromě toho upozorňuje na některé společné rysy, zejména lexikální shody mezi souborem západního římskokatolického práva (*Zakon sudnyj ljudem*) a Metodějovým překladem Scholastikovy Synagogy. — V II. části (*Shody Rumjancevského textu nomokanonu se slovanským pivotem Metodějovým*) ukazuje mimo jiné také na to, že Metodějova znalost tehdejší české řeči, počítajíc v to i odbornou právní terminologii, byla vskutku vynikající a projevila se tím, že do překladu nomokanonu pronikla četná slova i rčení z moravského jazykového prostředí. — III. V závěru se autor ještě stručně zabývá t. zv. glosami svatojimramskými (v. zde též č. 653), které byly převzaty z Metodějova překladu nomokanonu.

Zpráva: S. Richter, LD 1953, 8/11 (o přednášce J. Vašici na toto thema v Praze 3/11 1953). 661

Frinta A. Nejstarší slovanská veršovaná modlitba. Křesťanská revue 19, 1952, 158—159.

Překlad stsl. *Proglasu* s poznámkami.

662

Salajka A. Podíl sv. Cyrila a Metoděje na překladu Pisma svatého. Duchovní pastýř 5, 1955, 124—125.

Populární výklad.

663

Dvorník F. Byzance, les Slaves et les Francs. Zvl. otisk z revue Russie et Chrétienté (Boulogne sur Seine) 1949, č. 3/4, 15 s.

„L'article esquisse à grands traits la part que prirent les Slaves à l'édification de l'Europe Centrale et souligne tout particulièrement l'importance de la mission morale de Cyrille et Methode laquelle traversa les plans d'expansion des Francs" (J. Vašica, ByzSlav 11, 1950, 298—299).

664

Vašek O. Cyrilometodějská tradice na Moravě. Sborník v čest na akad. A. Teodorov-Balan (Sofija 1955), s. 157—164.

Historický přehled s pokusem o nové zhodnocení významu cyrilometodějské tradice u nás s hlediska kulturně historického i politického.

664a

Kurz J. Případ kosmopolitického nazírání v slavistice. Sb. Marxisticko-leninskou ideovostí a stranickostí proti kosmopolitismu a objektivismu ve vědě (Praha 1952), s. 182—183.

Výtah — ne zcela přesný — z diskusního příspěvku na I. ideologické konferenci v Brně 1952 (v. zde č. 2957); autor se v něm staví proti kosmopolitickým tendencím snižovat význam t. zv. česko-cirkevněslovanských památek pro naši kulturně politickou orientaci rané doby feudální.

665

Kurz J. Základy staroslověnské kultury v našich zemích. LD 1955, 3/7.

Zdůrazňuje s' sl. složku v dějinách naší národní vzdělanosti. — Na totéž thema přednášel J. Kurz v Praze 20/12 1954; ref. o přednášce v. LD 1954, 21/12. 666

Bartoš F. M. Kniže Bořivoj na Moravě a založení Prahy. Sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (1953, v. zde č. 2742), s. 430—440.

Přezkoumáním tradice o pokřtění knížete Bořivoje Metodějem snaží se potvrdit starší pochybnosti, vyslovené už Dobrovským.

667

Bartoš F. M. O Dobrovského pojetí osudů slovanské bohoslužby v Čechách. Historický sb. 1, 1953, 7—26.

Přehledný výklad o osudech slovanské bohoslužby v Čechách „v duchu Dobrovského", odmítavě namířené proti podceňování jejího významu. — Rus. rés. na s. 236—237, franc. 247—248.

668

Kurz J. O nově nalezeném emauzkém charvátskohlaholském zlomku žaltáře. Slavia 22, 1953, 81—104.

Studie obsahuje zprávu o nález, fotografie zlomku, popis zlomku a text v cyrilském přepise. Dále srovnává autor žaltářní text ze zlomku Emauzského se zněním jiných kodexů a podává zevrubný a všestranný jeho rozbor (paleografický, jazykový a textověkritický); tak dochází k závěru, že jde o zlomek z charvátskohlaholského breviáře, obsahující opis úryvku z překladu žaltáře (ze samého počátku 14. století; předloha tohoto opisu byla však mnohem starší). Rukopis pravděpodobně vznikl ještě v Charvátsku a do Emauz se dostal s charvátskými mnichy, které Karel IV. povolal 1346 do Prahy. Při rozboru textovém upozorňuje autor na místa v textu Emauzského zlomku, která se neshodují s textem žaltáře Sinajského, a přichází k závěru, že v Psalteriu Sinajském v těchto případech není zachován původní

překlad. Žaltářní text byl totiž v Makedonii brzy podroben revisi, která se obráží v kodexu Sinajském; ta se však do Charvátska nedostala. V závěru pak a zdůrazňuje na podkladě znění listu papeže Klementa VI. arcibiskupovi Arnoštu z Pardubic z 9/5 1346, že Emauzy byly mimo jiné také pokračováním starších tradic domácích. — K tomu srv. několik tiskových oprav v Slavii 24, 1955, 166. Franc. výtah z této studie otiskl a. v ByzSlav 16, 1955, 133—135. 669

Kurz J. O nově nalezeném emauzském charvátsko-hlaholském zlomku žaltáře. ČNM (odd. věd společenských) 121, 1952 (1953), 129—133.

Zpráva o nálezu zlomku při obnovovacích pracích v Emauzském klášteře v Praze. Podán stručný paleografický popis a připojeny dvě reprodukce textu (strany A a strany B). — Rus. résumé. — Zprávu o nálezu se stručným popisem a výkladem otiskl J. Kurz také v LitN 1, 1952, č. 36, s. 9; o Kurzově přednášce na totéž thema v ref. v LD 1952, 28/9 (*Nález staroslovanské památky*). 670

Štěrbová M. K otázce bohemik v charvátskohlaholském písemnictví. Studie a práce linguistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 376—384.

Srovnáním vatikánského rukopisu jáhna Luky z r. 1445 (obsahuje překlad stč. *Zrcadla člověčieho spasenie* a 4 kázání, z nichž třetí je překlad Husova kázání, druhé je pravděpodobně Husovo a zbývající dvě jsou překladem neznámých českých předloh) a části Petrisova sborníku z r. 1468 (obsahuje mimo jiné životopisy svatých, přeložené podle zjištění S. Ivšiče ze stč. *Passionálu*; autorka si všímá životopisů sv. Jeronyma, Jakuba, Vavřince a Bartoloměje) s příslušnými stč. předlohami určuje M. Štěrbová rozsah jazykového vlivu češtiny na jazyk charvátskohlaholských památek, které vesměs vznikly po návratu pražských hlaholášů do Charvátska (na poč. XV. stol.). 67

1

Viz též č.:

- 611. B. Havránek, K otázce mezislovanských vztahů spisovných jazyků.
- 621. F. V. Mareš, Levinský nápis (epigrafický doklad cyrilice v Čechách).
- 631. J. Macůrek, Bohemika v nejnovější polské historické literatuře.
- 2809. J. Stanislav, Jozef Dobrovský a stará slovienčina na Slovensku.

C. Slovanské jazyky jižní

Vaillant A. Les langues slaves méridionales et la conquête turque. ByzSlav 14, 1953, 123—129.

Přehledný výklad o hlavních důsledcích tureckých výbojů pro jazykový vývoj balkánských Slovanů. 67

2

Bauer J. Prostý lokál ve středobulharských památkách. SbFilFakBU 3, 1954, č. 3 — řady jazykovědné (A) č. 2—, s. 5—15.

Autor navazuje na svou studii o bezpředložkovém lokálu ve stsl. evangeliích (Slavia 20, 1950, 40—56, v. BČL 1945/50, č. 390) a doplňuje stsl. materiál tam

snesený a interpretovaný rozbořem dalších dokladů z vybraných památek středo-bulharských; dochází při tom k závěru, že ústup bezpředložkového lokálu ve středo-bulharských památkách novozákonních je přímým pokračováním vývoje pozorovaného ve stsl. evangelních textech. — Na s. 15—17 rus. a něm. résumé. 673

Frinta A. Към транскрипцията на чешки и словашки имена. *Bългарски език* 5, 1955, 250—252.

Překládá k diskusi návrh odlišný od dosavadní praxe.

673a

Horálek K. Sovětská práce o periodisaci dějin bulharštiny. *Slavia* 21, 1952, 50—62.

Zevrubný kritický ref. o stati S. B. Bernštejna *К вопросу о периодизации истории болгарского языка* (Izv. AN SSSR, otd. lit. ijaz. 9, 1950, č. 2, s. 108—118). — Stručněji referoval K. Horálek o téže práci už dříve v *Sovjaz* 1, 1951, č. 3/4, s. 108—110.

674

Horálek K. Nové bulharské mluvnice. *Slavia* 24, 1955, 309—313.

Referuje souborně a kriticky zejména o těchto pracích: 1. K. Mirčev: *Историческа граматика на български език за учителските институти* (Sofija 1953); 2. S. Stojkov: *Българска диалектология за I курс на учителските институти* (Sofija 1952); 3. A. Andrejčin—K. Popov—M. Ivanov: *Съвременен български език — учебник за I курс на учителските институти* (Sofija 1953); 4. A. Teodorov-Balan: *Нова българска граматика за всякого I* (Sofija 1954); 5. F. Sławski: *Gramatyka języka bułgarskiego* (Warszawa 1954). — V. též č. 676.

67

5

Horálek K. Z bulharské jazykovědy. *Sovjaz* 5, 1955, 76—78.

Souborná zpráva o pracích bulharských jazykovědců z nedávné doby (čas. *Bългарски език*, sb. *Izvestija na Instituta za bălgarski ezik*; K. Mirčev, *Историческа граматика на българския език*; S. Stojkov, *Българска диалектология*; L. Andrejčin—K. Popov—M. Ivanov, *Съвременен български език I*; nové práce slovníkové). — V. též č. 675.

67

6

Frinta A. S. Stojkov: *Палаталните съгласни в българския книжовен език* (Izvestija na Instituta za bălgarski ezik I, Sofija 1952). *Slavia* 22, 1953, 593—594.

Referát.

677

Heřman S. Cvičebnice bulharštiny. Praha, SPN 1955, 172 s. + 1 mp. příl., 8°.

Cvičebnice má sloužit jednak osvojení jednoduchého hovorového jazyka, jednak hlubšímu poznání bulharštiny. Založena je — pokud možno — na principu srovnávacím: vychází na př. z obdobných tvaroslovných a mluvnických kategorií českých a ukazuje, jak je překládat do bulharštiny, po př. naopak. Připojeny jsou dva stručné slovníčky, bulharsko-český a česko-bulharský.

Ref.: D. Hronková, *К нове учебници булхарштини*. *SIPřehl* 41, 1955, 258. — E. Krček, *Bulharsko ve výstavbě* 4, 1955, č. 5, s. 14.

678

Heřman S. Jak se u nás vyučuje bulharštině. *SIPřehl* 39, 1953, 221.

Zpráva a výčet nejdůležitějších pomůcek pro studium bulharštiny.

679

Dostál A. R. H. Ružić: *The Aspects of the Verb in Serbo-Croatian* (University of California Publications in Modern Philology, vol. 25, 1943). *Philologica* 6, 1951, 45—46.

Referát.

680

Hůrský J. K otázce slovanské kolonisace Gradiště-Burgenlandu. SbČSZ 58, 1953, 218—229.

Všimá si také jazykových poměrů v charvátských jazykových enklávách, které vznikly migrací v 16. a 19. století.

681

Viz též :

187. M. Romportl, K otázce vlivu souhlásek na melodii samohlásek.

603. V. Blanár, Vplyv bulharčiny na jazyk Slovákov a Čechov v Bulharsku.

604. V. Blanár, Vývin jazyka slovenskej a českej menšiny v Bulharsku.

606. V. Blanár, Jeden prípad medzislovanských jazykových vplyvov.

Nárečie malej slovenskej jazykovej skupiny v Pišurke (o. Lom, Bulharsko).

606a. A. Frinta, Shody jazyka bulharského s českým.

1049. I. Paňkevyc, Українсько-болгарські мовні зв'язки в Семигородь

D. Slovanské jazyky východní

1. Jazyk ruský

a) *Historie a popis ruštiny*

Historický vývoj

Horálek K. K otázce počátku knižní vzdělanosti u východních Slovanů. Pražská universita moskevské universitě. Sborník k výročí 1755—1955 (Praha 1955, v. zde č. 2745), s. 65—72.

Větší uplatnění staré ruštiny (východní slovanštiny) vedle jazyka csl. v staroruském písemnictví souvisí patrně s okolností, že se u vých. Slovanů feudalismus ve větší míře projevil již dříve, než se tu rozšířilo křesťanství. Ruština (kulturní dialekt vzniklý v správním středisku kyjevského státu) pronikla do literatury právní (*Русская правда*), vzdělávací (*Пouchение Владимира Мономаха*) i umělecké (*Слово о полку Игореве*). Některé novější práce o počátcích knižní vzdělanosti na Rusi nacházely podobné svědectví i v textech smluv s Řeky, které se nám zachovaly v rukopisech letopisů, ale podle Horálkova soudu neprávem. Rozborem jejich jazykové stránky lze totiž přesvědčivě ukázat, že jsou psány v podstatě církevní slovanštinou a že ruské prvky v jejich mluvě mají význam jen druhořadý. Tímto zjištěním opravuje Horálek studii M. I. Kornejevové-Petruľanové *К изучению состава и языка договоров русских с греками* (Učen. zapiski Moskovskogo gos. univ. 150, 1952, 255—282). — Stručně rus. resumé na s. 73; v. též. č. 609, 610.

682

Mel'nikov J. I. Высказывания о русском и славянском языке и борьба с иностранными словами в древней Руси (XI—XVII в.). *Slavia* 22, 1953, 575—583.

„Настоящая работа поставила себе задачей попытаться рассмотреть отношение общества к языку в древней Руси, которое проявляется в оценке речи, в сознательной заботе о слове. Она пользуется высказываниями о языке, встречаемыми в русской словесности XI—XVII веков. В них имеется разбор, оценка и характеристика отечественного языка. Составитель сводки подыскивает выступления, которые подсказаны национально-сознательным отношением к языку, чувством родного слова, и в которых отражена тревога или борьба за русский язык" (s. 575). **683**

Borkovskij V. I. К вопросу о значении сравнительно-исторического метода в историческом синтаксисе русского языка. *Slavia* 21, 1953, 182—190.

Diskusní příspěvek do ankety *Slavie* (v. zde č. 545). — Autor v něm zvl. upozorňuje na potřebu studia t. zv. syntaktické synonymity, t. j. do jaké míry má jazyk k dispozici paralelní syntaktické vyjadřovací prostředky. Důležité je i srovnávání syntaktických prvků z různých období jazykového vývoje, jakož i náležitý zřetel k materiálu dialektologickému. Závěry autorovy lze do značné míry aplikovat i na ostatní jazyky slovanské, nelze ovšem přehlížet speciální problematiku těchto jazyků. **684**

Barnetová V. Historická mluvnice ruštiny [P. J. Černých: *Историческая грамматика русского языка*. Moskva 1952]. *Sovjaz* 3, 1953, 181—185.

Referát. — Vybrané části díla vyd. *Vys. škola rus. jaz. a lit. v Praze jako učební text pro své posluchače* (Praha, SPN 1955, 148 s., 4°, rozmnož.). **685**

Stanislav J. P. J. Černých: *Язык и письмо. История культуры древней Руси*. (Moskva—Leningrad 1951, sv. II, 114—138). *Sovjaz* 2, 1952, 208.

Stručný referát.

686

Dučev I. *История культуры древней Руси. Домонгольский период II. Общественный строй и духовная культура* (Red. N. N. Voronin a M. K. Karger. Moskva — Leningrad 1951). *ByzSlav* 13, 1952/3, 320—324.

Ref. o sborníku, který m. j. obsahuje přehledný výklad P. J. Černýcha o staroruském jazyce a písmu (v. zde též č. 686). **687**

Křížková H. P. S. Kuznecov: *Историческая грамматика русского языка. Морфология* (Moskva 1953). *Sovjaz* 4, 1954, 371—375.

Referát.

688

Komárek M. L. P. Jakubinskij: *История древнерусского языка* (Moskva 1953). *Sovjaz* 4, 1954, 66—74.

Referát.

689

Dostál A. N. K. Gudzij: *История древней русской литературы* (4. izd., Moskva 1950). *ByzSlav* 13, 1952/3, 324—326.

Referát (autor se zabývá také jazykem a stylem staroruských památek literárních). **690**

- Damborský J.** Sovětské články o utváření ruského národního jazyka. *SovJaz* 3, 1953, 531—534.
 Ref. o těchto statích: M. I. Ionenko, *Об исторических условиях превращения курско-орловского диалекта в основу русского национального языка* (*Voprosy istorii* 1952, č. 7, s. 89—100); R. I. Avanesov, *К вопросам образования русского национального языка* (*Voprosy jazykoznanija* 1953, č. 2, s. 47—70); R. I. Avanesov, *Лингвистическая география и история русского языка* (*Voprosy jazykoznanija* 1952, č. 6, s. 25—47); L. A. Bulachovskij, *Вопросы происхождения украинского языка* (*Voprosy jazykoznanija* 1952, č. 2, s. 101—104; autoreferát o dosud netištěné studii). **691**
- Barchudarov S. G. — Vinogradov V. V. S. P.** Obnorskij: *Очерки по истории русского литературного языка старшего периода* (Moskva—Leningrad 1946). *SovJaz* 1, 1951, č. 2, s. 61—65.
 Recenzi z čas. *Sovetskaja kniga* 1947, č. 1, s. 110—114 přel. M. Brožová- **692**
- Isačenko A. V. S. D.** Nikiforov: *Глагол, его категории и формы в русской письменности второй половины XVI века* (Moskva 1952). *SovJaz* 4, 1954, 77—80.
 Referát. **693**
- Večerka R. P. J.** Černých: *Язык уложения 1649 года. Вопросы орфографии, фонетики и морфологии в связи с историей Уложенной книги* (Moskva 1953). *SovJaz* 4, 1954, 262—267.
 Referát. **694**
- Bauer J. T. P.** Lomte v: *Из истории синтаксиса русского языка* (Moskva 1954). *SovJaz* 5, 1955, 452—454.
 Referát. **695**
- Kliský R. A. I.** Jefimov: *Některé otázky vývoj a ruského spisovného jazyka 19. storočia a začiatku 20. storočia*. *SovJaz* 4, 1954, 190—191.
 Ref. o studii *Некоторые вопросы развития русского литературного языка начала XX вв.* (*Voprosy jazykoznanija* 1953, č. 4, s. 22—42). **69**

6
Ožegov S. O vývoji ruského jazyka v sovětském období. *SovJaz* 1, 1951, č. 3/4, s. 83—89.
 Z čas. *Učitel'skaja gazeta* 1951, 7/2 (*O развитии русского языка в советскую эпоху*)
 přel. H. Křížková za red. spolupráce B. Ilka. **69**

7

- Viz též L:*
 293. P. J. Černých, O spojitosti vývoje jazyka s dějinami národa ve světle Stalinových statí o jazyce.
 610. K. Horálek, Počátky knižní vzdělanosti u Slovanů, zvláště východních.
 612. M. Dokulil, Vliv ruštiny na ostatní spisovné jazyky slovanské v sovětské epoše.

Dialektologie

Polák V. Einige Gedanken über die Entstehung der heutigen mundartlichen Gliederung der russischen Sprache. *Orbis* (Louvain) 3, 1954, 138—149.
 Autor se pokouší vysvětlit některé ruské nářeční jevy (především akání a výslovnost frikativního γ) z domnělé jazykové interference rusko-ugrofinské a rusko-mongolské.

Ondruš Š. R. I. Ava nesov: *Очерки русской диалектологии I* (Moskva 1949) Sovjaz 1, 1951, č. 3/4, s. 104—106.

Výtah z ref. P. J. Černycha v Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 1950, č. 6. **699**

Utěšený S. Učebnice ruské dialektologie [P. S. Kuznecov: *Русская диалектология, учебник для учительских институтов*. Moskva 1951]. Sovjaz 3, 1953, 560 až 563.

Autor referátu přihlíží také ke kritice V. V. Ivanova (Vestnik Moskovskogo universiteta 1952, č. 7, s. 193—202). — Vybrané kapitoly z této učebnice vyd. Vys. škola rus. jaz. a lit. v Praze jako učební text pro své posluchače (Praha, SPN 1955, 99 s., 4°, rozmnož.).

70

0

Světlík J. A. B. Šapiro: *Очерки по синтаксису русских народных говоров* (Moskva 1953). Sovjaz 4, 1954, 268—272.

Ref. (slovenský).

701

Šmilauer V. *Лингвистический атлас района озера Селигер* (vyd. M. D. Mal'cev a F. P. Filin, Moskva—Leningrad 1949). ČMF 33, 1950, 133—134.

Zpráva. — V. zde dále č. 703, 704.

702

Dostál A. Sovětské práce na výzkumu nářečí ruského jazyka a přípravy k vydání dialektologického atlasu. Sovjaz 1, 1951, č. 3/4, s. 124—133.

Podrobná zpráva, všímající si zejména akademického dialektologického bulletinu (Bjulleten' dialektologičeskogo sektora Instituta ruskogo jazyka, sv. 1—6, 1947—1949), dialektologických dotazníků i ukázky chystaného atlasu (*Лингвистический атлас района озера Селигер*. Moskva—Leningrad 1949), jakož i některých dalších prací, knižních i časopiseckých. — V. též č. 704.

70

3

Barnet V. Sovětská dialektologie v novém období svého vývoje. Slavia 21, 1952, 147—152.

Zpráva o dvou dialektologických konferencích, které byly uspořádány v květnu 1951 v Moskvě a v Kyjevě, aby ukázaly na hlavní chyby dosavadní marristicky orientované sovětské dialektologie a uvedly její práci v soulad s thesemi Stalinových jazykovědných staří; podrobně referuje autor zejména o kritice připravovaného I. dílu Dialektologického atlasu ruského jazyka a zkušební publikace *Лингвистический атлас района озера Селигер* (vyd. F. P. Filin a M. D. Mal'cev 1949). — V. zde č.

703.

7

04

Skulina J. K pracovním metodám sovětské dialektologie. SovTaz 5, 1955, 269—278.

Ve výběrovém přehledu ukazuje a. na důležitost staršího i současného dialektologického bádání v SSSR se zv. zřetelem k jeho pracovním metodám a s poukazy na některé výsledky dialektologie české.

70

5

Viz též č.:

299. S. Utěšený, Některé problémy jazykového zeměpisu.

Spisovná ruština: Mluvnice — slovníky

Rudnev A. G. Современный русский литературный язык. Фонетика, графика и словообразование. Praha, SPN 1954, 95 s., 8°.

- Cyklus přednášek, které proslavil Rudnev v Praze pro učitele Lidových kursů ruštiny a středních škol; zapsala D. Brčáková. **706**
- Popela J.—Kubík M.** Naše první vysokoškolská mluvnice ruštiny. SovJaz 5, 1955, 306—319.
- Krit. ref. o knize A. V. Isačenko *Грамматический строй русского языка в сопоставлении с словацким. Морфология. Часть первая* (Bratislava 1954). **707**
- Ondroušková-Koutná M.** V. V. Vinogradov: *Русский язык. Грамматическое учение о слове*. (Moskva—Leningrad 1947). SovJaz 2, 1952, 125—131.
- Referát. **708**
- Isačenko A. V.** *Современный русский язык. Морфология. Курс лекций* (Pod red. akad. V. V. Vinogradova, Moskva 1952). SovJaz 3, 1953, 549—560.
- Zevrubný ref. (popisný). **709**
- Durovič L** Akademická gramatika ruštiny [*Грамматика русского языка. Том I. Фонетика и морфология*. Moskva, AN SSSR—Institut jazykoznanija 1952]. SovJaz 3, 1953, 66—75.
- Podrobný referát (popisný). — O I. sv. akademické mluvnice spisovné ruštiny ref. také K. Hausenblas v NR 36, 1953, 232—235. — V. zde č. 938. **710**
- Bauer J.—Mrázek R.** Akademická skladba ruského jazyka. SovJaz 5, 1955, 292—305.
- Zevrubný kritický ref. o díle *Грамматика русского языка. Том II. Синтаксис*. (Institut jazykoznanija AN SSSR, Moskva 1954, s. 704 + 444). **711**
- Mareš F. V. A.** Mirowicz: *Gramatyka opisowa języka rosyjskiego. I. Wiadomości ogólne o języku rosyjskim. Fonetyka. Pisownia* (Warszawa 1953). Slavia 24, 1955, 306—309.
- Referát (s několika připomínkami). — Další ref.: H. Křížková, SovJaz4, 1954, 275—276. **712**

V. Š[ilauer]. *Словарь современного русского литературного языка I. А—Б* (Moskva 1950). ČMF 34, 1950, 155—156.

Stručný referát. **713**

Filípec J.—Janský L. Třetí díl slovníku současné spisovné ruštiny [*Словарь современного русского литературного языка. Том третий: Г—Е*. Moskva — Leningrad 1954]. SovJaz 5, 1955, 436—447.

Zevrubná recenze s poznámkami také o svazcích už dříve vydaných (I, 1950 a II, 1951) a stručným rozbohem hlavních otázek lexikografických a lexikologických. **714**

Machek V. M. Vasmer : *Russisches etymologisches Wörterbuch. Erster Band (A—K)*. (Heidelberg 1953.) Slavia 23, 1954, 63—67.

Zevrubný referát s krit. poznámkami a doplňky z vlastního materiálu. — O prvních sešitech Vasmerova slovníku (až k heslu *воля*) podal V. Machek zprávu už dříve v LF 75, 1951, 158—159. **715**

Ožegov S. I. O třech typech výkladových slovníků současného ruského jazyka. SovJaz 2, 1952, 397—414.

Překlad stati *О трех типах толковых словарей современного русского языка* (Voprosy jazykoznanij a 1952, č. 2, s. 85—103). — Je tu podán kritický přehled dosavadní

ruské lexikografie po stránce teoretické i praktické a nastíněny její hl. problémy, spojené se strukturou různých slovníkových typů. — Přel. J. Tywoniaková-Boušková za odb. spolupráce F. Havlové. **716**

Štindlová J. Sovětské akademické směrnice pro nový třídílný slovník ruského spisovného jazyka. SaS 15, 1954, 140—141.

Zpráva o brožůře *Инструкция для составления „Словаря современного русского литературного языка“ (в трех томах)*. Moskva — Leningrad, Izdatel' stvo AN SSSR 1953; ref. srovnává sovětskou metodu se zásadami připravovaného troj svazkového Slovníku současného spisovného jazyka českého (v. zde č. 1425, 1426). **717**

Viz též t.:

1000. O. Man, Za slovníkovou kulturu ve škole. (O typech slovníků.)

3035. S. P. Obnorskij, Výsledky vědeckého studia ruského jazyka.

3036. V. V. Vinogradov, Ruská věda o ruském spisovném jazyce.

Fonetika, hláskosloví, fonologie — Výslovnost a pravopis

Romportl M. Fonetická studie o ruském *ы*. Slavia 22, 1953, 529—556.

A. se snaží řešit co možná vyčerpávajícím způsobem otázku fonetického charakteru ruské hlásky *ы*. Hlavní pozornost zaměřil na rozbor její stránky artikulační a akustické, a to především v posici přízvuchné, metodami, kterých v tomto případě bylo namnoze užito po prvé nebo alespoň ve významnější míře než dříve. Kromě toho se dotýká často diskutované otázky diftongického charakteru této hlásky a konečně jejího poměru k ostatním ruským samohláskám a jejího místa v ruském vokálním systému (podle autorovy předmluvy). — Připojeno 8 skic palatogramů a

8	skic	podle	roentgenových	snímků.
---	------	-------	---------------	---------

71

8

E. T. Iustá]. P. S. Kuznecov: O vzniku a vývoji střídání hlásek v ruštině. Sovjaz 2, 1952, 376—377.

Dokumentární výťah ze stati *О возникновении и развитии звуковых чередований в русском языке*. (Izv. AN SSSR, otđ. lit. i jaz. 1952, č. 1, s. 61—75). **71**

9

Krbec M. W. Steinitz: *Russische Lautlehre* (Berlin 1953). Sovjaz 5, 1955, 72—73.

Referát.

720

Porák J. K otázce měkkostní korelace ruských velár. Sovjaz 4, 1954, 227—232.

Autor řeší otázku, zda měkké *k'*, *g'* *ch'* jsou samostatné fonémy (jak soudili na př. Ščerba a Gvozdev), nebo jen posiční varianty příslušných tvrdých fonémů, a kloní se k názoru, že protiklad měkkosti u ruských velár je třeba hodnotit jako protiklad

posičních	variant.
-----------	----------

72

1

Novák B. V. Kiparskij: *О колебаниях ударения в русском литературном языке. I. Односложные имена существительные* (Annuaire de l'Institut Finlandais d'études Soviétiques. Supplement du N° 1. Helsinki 1950). LF 75, 1951, 234—236.

Referát.

722

Barnet V. R. I. Avanesov: *Русское литературное произношение* (Moskva 1950). Slavia 21, 1952, 62—66.

Referát. — Další ref.: R. Večerka, SovJaz 1, 1951, č. 3/4, s. 106—108 (výťah z ref. S. P. Obnorského a A. B. Šapiro v čas. Rus. jazyk v škole 1951, č. 1.) — Oběžník KPČJ 4, 1951, č. 17, s. 1—2 (nepodepsáno). 723

Isačenko A. V. H. Ułaszyn : *Zarys wymowy rosyjskiej* (Warszawa 1953). SovJaz 5, 1955, 71—72.

Stručný referát.

724

J. V. A. B. Šapiro: *Otázky ruské grafiky a pravopisu ve světle prací J. V. Stalina o jazykovědě*. SovJaz 2, 1952, 119—120.

Stručný výťah ze čl. *Вопросы русской графики и орфографии в свете работ И. В. Сталина по языкознанию* (Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 1951, č. 3, s. 257—268). 725

Horecký J. Najnovšie práce o ruskom pravopise. SovJaz 3, 1953, 239—240.

Stručně ref. o těchto knihách: A. B. Šapiro, *Русское правописание* (Moskva 1951); A. N. Gvozdev, *Основы русской орфографии* (Moskva 1951); S. J. Krjučkov, *Вопросы современной русской орфографии* (Moskva 1952). 72

6

Viz též č.:

215. N. J. Verchovskij, Umělecké předčítání v SSSR. Kniha o předčítatelích.

216. K. S. Stanislavskij, Moje výchova k herectví 2. Tvůrčí ztělesňování.

217. D. L. Aspelund, O pěveckém umění. Methodika sólového zpěvu.

623. Přepis azbuky do latinky.

624. B. Trnka, Jak psáti azbukou na našich psacích strojích.

964. L. V. Kopeckij, K otázce osvojení ruské výslovnosti.

965. A. Frinta, O ruské výslovnosti.

966. A. V. Isačenko, O prechode přízvuku na předložky v ruštině.

968. V. Oktábec, Pohyblivý přízvuk podstatných jmen ve spisovné ruštině.

969. E. Janáčková, Přízvuk krátké formy ruských přídavných jmen.

2907. Deset let naší jazykovědné rusistiky.

Mluvnická stavba — Slovní zásoba — Stylistika

Rudnev A. G. Категория залога. Slavia 22, 1953, 254—266.

Po stručném přehledu, jak se vyvíjely v ruské jazykovědě názory na kategorii slovesného rodu v ruštině, předkládá Rudnev své vlastní pojetí, polemicky namířené proti příslušným partiím nové akademické mluvnice spisovné ruštiny. Kategorii slovesného rodu rozumí jednak vztah děje (stavu) k prameni slovesného děje, jednak jeho zaměření. Slovesný rod tedy určuje, kdo koná děj a koho tento děj zasahuje, zda objekt nebo původce samého. Na tomto základě pak rozlišuje pro ruštinu trojí rod, činný, zvrtný a trpný, a uvnitř těchto kategorií provádí ještě další diferenciaci podle kritérií syntaktických a sémantických, opíraje se přitom o pronikavou analýsu bohatého materiálu. — Předneseno jako ref. na olomoucké konferenci o srovnávací slovanské jazykovědě (v. zde č. 2962).

72

7

Popela J. Příspěvek ke kategorii jmenného rodu v ruštině. *Slavia* 22, 1953, 292—293.

Příspěvek do diskuse o srovnávací mluvnici jazyků slovanských na olomoucké konferenci 1953 (v. zde č. 2962). 728

Bauer J. N. S. Pospelov: *Vzájemný vztah mezi gramatickými kategoriemi a slovními druhy v dnešní ruštině*. *Sovjaz* 4, 1954, 188—189.

Ref. o stati *Соотношение между грамматическими категориями и частями речи в современном русском языке* (*Voprosy jazykoznanija* 1953, č. 6, s. 53—67). 729

Vinogradov V. V. Otázky tvorenia slov v súčasnej ruštině vo svetle prác J. V. Stalina o jazykovede. *Sovjaz* 1, 1951, č. 5, s. 27—37.

Stať *Вопросы современного русского словообразования в свете трудов И. В. Сталина* (po jazykoznaniju) (Rus. jaz. v škole 1951, č. 2, s. 1—10) přel. O. Malíková za red. spolupráce Š. Peciara; některé příklady jsou vypuštěny. 730

Mel'nikov J. I. **Неизменяемые прилагательные в русском языке.** *Slavia* 23, 1954, 562—567.

Materiálový příspěvek. Doklady nesklonných adjektiv, vybrané z Ušakovova slovníku (*Толковый словарь русского языка*, Moskva 1935/40), rozmnožuje o další příklady a doprovází je lexikografickými poznámkami. 731

Bardún J. K niektorým otázkam klasifikácie prídavných mien. *Sovjaz* 5, 1955, 360—367.

Upozorňuje úvodem, že otázka třídění přídavných jmen na základě jejich vlastností sémantických a formálních je dosti složitá a že dosud podané návrhy na dělení musí počítat s četnými výjimkami. To platí na př. také o klasifikaci obvyklé v dnešní ruské školské mluvnici, která rozeznává tři základní skupiny: adjektiva jakostní (качественные), vztahová (относительные), přivlastňovací (притяжательные). A. V. Isačenko (*Грамматический строй русского языка в сопоставлении с словацким I*, 1954, v. zde č. 707) navrhl vydělit z jakostních přídavných jmen zvl. skupinu adjektiv jakostně hodnotících a z přivlastňovacích skupinu adjektiv vztahově přivlastňovacích. Autor tohoto čl. se pokouší o přesnější vymezení skupin navrhaných Isačenkem. 732

Sedláček J.—Sedláčková Z. Ruská slovesa vidově obojaká. *Sovjaz* 4, 1954, 305—307.

Několik poznámek o slovesech, která mají obojí vid, ale nevyjadřují jej formálně různými slovesnými formami (vidově obojaká, obouvidá, двувидовые глаголы). 733

Girtelschmidová V. Přípona *-ьва/-ива* v ruštině. *Sovjaz* 5, 1955, 383—389.

Na základě starších prací, zejména Mazonovy *Morphologie des aspects du verbe russe* (Paris 1908), a vlastního materiálu popisuje autorka současný stav, kdy se při tvoření sloves nedokonavého vidu užívá přípony *-ьва* a kdy *-ива*, a usiluje o výklad jeho pravděpodobných příčin. 734

Šmilauer V. Třetí funkce předpon [J.

Trypučko: *O pewnej nie dostrzeżonej funkcji przedrostków czasownikowych w języku rosyjskim*. *Slavistična revija* 3, 1950, 327—342]. *ČMF* 34, 1951, 140.

Zpráva.

735

Bauer J. Německá příručka o ruském slovese [E. Ďaum — W. Schenk: *Die russischen Verben. Grundformen — Aspekte — Rektion — Betonung — Deutsche Bedeutung.* Leipzig 1954]. SovJaz 5, 1955, 454—455.

Zpráva.

736

Bauer J. V. V. Vinogradov: *Otázky studia slovních spojení. (Na materiálu ruského jazyka.)* SovJaz 4, 1954, 525—528.

Dokumentační výtah ze studie *Вопросы изучения словосочетаний* (Voprosy jazykoznanija 1954, č. 3, s. 3—24).

737

Mrázek R. A. Čistjakovová : *Vzájemné pořadí podmětu a přísudku v oznamovací větě.* SovJaz 5, 1955, 235—236.

Dokumentační výtah ze stati *Взаимопорядок подлежащего и сказуемого в повествовательном предложении* (Russkij jazyk v škole 1954, č. 6, s. 5—10).

738

Koreckij L. V. *Вопросы синтаксиса современного русского языка* (Moskva 1950). SovJaz 1, 1951, č. 3/4, s. 95—100.

Referát. Sborník (red. V. V. Vinogradov) obsahuje tyto příspěvky: P. S. Popov, *Суждение и предложение.* — V. V. Vinogradov, *Идеалистические основы синтаксической системы проф. А. М. Пешиковского, её эклектизм и внутренние противоречия.* — V. V. Vinogradov, *Синтаксис русского языка акад. А. А. Шахматова.* — V. P. Suchotin, *Проблема словосочетания в современном русском языке.* — V. V. Vinogradov, *Понятие синтагмы в синтаксисе русского языка.* — K. A. Timofejev, *Об основных типах инфинитивных предложений в современном русском литературном языке.* — J. M. Galkina-Fedoruk, *Безличные предложения в современном русском языке.* — N. S. Pospelov, *О грамматической природе сложного предложения.* — N. S. Pospelov, *О грамматической природе и принципах классификации бессоюзных сложных предложений.* — I. A. Popova, *Сложно-сочинённое предложение в современном русском языке.* — S. J. Krjučkov, *О присоединительных связях в современном русском языке.*

739

Šabrsula J. Vliv ruštiny na slovní zásobu současných evropských jazyků ve srovnání s výpůjčkami z některých jiných jazyků. SovJaz 4, 1954, 150—165.

Na příkladech vybraných převážně z terminologie politické a novinářské ukazuje autor, jak z angličtiny pronikají do ostatních jazyků slova označující úpadkově, vykořisťovatelské, buržoasní nebo buržoasii sloužící instituce; z němčiny zase slova vyjadřující především nacistické, militaristické, státní a policejní instituce a pojmy ilustrující ideologický rozklad buržoasie. Z prostředí ruského jazyka přicházejí naopak slova vyjadřující nejpokrokovější a nejdemokratičtější státní zřízení, vysoké morální vlastnosti, boj proti reakci, nové formy socialistické práce v průmyslu, zemědělství a ve vědě a pod. — V. zde též č. 612.

740

Mračková A. S. I. Ožegov: *O změnách ve slovní zásobě ruského jazyka v sovětském období.* SovJaz 3, 1953, 534—535.

Dokumentační výtah ze stati otištěné v čas. Voprosy jazykoznanija 1953, č. 2, 71-81.

741

Florovskij A. Слово *обстоятельство*. (К истории этого слова.) Slavia 21, 1953, 287—289.

Slovo *обстоятельство* se nedostalo do ruštiny teprve zásluhou Karamzinovou, nýbrž podle nových dokladů mnohem dříve. V souvislosti s historií tohoto slova upozorňuje autor na potřebu historického slovníku spisovné ruštiny. 742

Janský L. S. I. Ožegov: *Z dějin slov socialistické společnosti*. Sovjaz 3, 1953 149—150.

Dokumentační výťah ze stati *Из истории слов социалистического общества* (Doklady i soobščeniija Instituta jazykoznanija 1, s. 67n.); týká se zejména adj. *советский*. 743

Hausenblas K. Základní příručka stylistiky ruského jazyka [A. N. Gvozdev: *Очерки по стилистике русского языка*. Moskva 1952]. Sovjaz 3, 1953, 379—382. Referát. — V. též ref. M. Jelínka, *Slavia* 24, 1955, 94—98. 744

Viz též č.:

- 224. A. G. Rudnev, Gramatické kategorie s hlediska Stalinových prací o jazykovědě.
- 233. J. Bauer, Několik poznámek o pojmech slovní spojení, větná dvojice a syntagma.
- 244. N. S. Pospelov, O gramatické stavbě jazyka.
- 265. P. J. Černych, O základním slovním fondu a o slovní zásobě jazyka.
- 266. A. D. Grigorjevová, Učenie súdruha Stalina o základnom slovnom fonde a slovnej zásobe jazyka.
- 267. V. V. Vachmistrov, Které znaky určují příslušnost slov k základnímu slovnímu fondu.
- 286. A. Jedlička, Nové sovětské práce o otázkách stylistiky.
- 287. M. Jelínek, Naše a sovětská stylistická práce a její metody.
- 288. M. Jelínek, Sovětská diskuse o stylu.
- 573. A. V. Isačenko, O возникновении и развитии категории состояния в славянских языках.
- 587. V. Machek, Trois noms slaves de couleurs.
- 977. L. V. Kopeckij, K charakteristice ruského přídavného jména.
- 981. A. V. Isačenko, O niektorých zvláštnostiach základných čísloviek v ruštině.
- 982. A. V. Isačenko, O triedení ruských sloviak.
- 995. J. Vlček, Tvoření slov v současné ruštině.
- 2907. Deset let naší jazykovědné rusistiky.

Jazyk literárního díla — Otázky překladu

Tarasenkov A. Literatura a jazyk. *Tvorba* 19, 1950, 938—939.

Z rus. orig. (otištěného v *Pravdě*, bez bližších údajů) přel. E. M. Filip. — Překlad téže stati od X. Slavíkové-Birulové byl otištěn pod názvem *Literatura a otázky jazyka* také v LN 1950, 20/9 a 26/9. 7

45

Fedin K. O spisovatelském mistrovství. LN 1951, 10/4.

V odd. *Za čistotu jazyka* varuje sovětský romanopisec před umělecky neodůvodněným užíváním dialektických prvků v jazyce literárních děl. — Pod názvem *Z projevu spisovatele Konstantina Fedina o spisovatelském umění* otištěna část téže přednášky také v *Oběžníku KPCJ* 4, 1951, č. 18, s. 1. — Přeloženo z ruštiny, překladatel není uveden. 7

46

V. Sajano v: *Spisovatelovy poznámky o jazyce*. Sovjaz 1, 1951, č. 5, s. 40—41.
Stručný výtah ze stati *Заметки о языке* (Znamja 1951, č. 1, s. 145—158); a. výtahu neuveden.

74

7

A. V. Mirtov: *K rozboru jazyka literárních děl*. Sovjaz 1, 1951, č. 3/4, s. 122.
Stručný výtah z čl. v čas. Rus. jaz. v škole 1951, č. 1, s. 37—43; a. není uveden.

748

Kudrjašev N. L. K důkladnému studiu jazyka literárně uměleckých děl. ČJ 2, 1951/2, 129—134.
Z rus. orig. v čas. Literatura v škole 1951, č. 3, s. 3—9 přel. J. Mrázek. — Tatáž stať otištěna ještě ve volném a zkráceném překladu E. Blumauera pod titulem *Za prohloubené studium jazyka literárně uměleckých děl* v téměř časopise (!), roč. 3, 1953, 36—40.

74

9

Surkov J. Otázky jazykovědy a sovětská literatura. Sovjaz 2, 1952, 45—70.

A. se bojovně vypořádává s formalistickými a naturalistickými výstřelky v jazyce literárních děl. — Z čas. Novyj mir 1951, č. 1, s. 225—228 (*Вопросы языкознания и советская литература*) přel. E. Havlová a R. Večerka za odb. spolupráce J. Bauera a M. Jelínka. — Stručný výtah z téhož čl. byl otištěn už dříve v Sovjaz 1, 1951, č. 3/4, s. 122—123.

75

0

Tarassenkov A. O básnickém obrazu. Uvažujeme o otázkách literárního mistrovství. SovLit 3, 1954, 298—303.

Z ruštiny (*О поэтическом образе*. Literaturnaja gazeta 1954, č. 11) přel. M. Mervartová za red. spolupráce J. Honzika.

75

1

Tyl Z. Slovník jazyka Puškinova [A. D. Grigor'jeva : *Словарь языка Пушкина*. Voprosy jazykoznanija 1952, č. 3, s. 150—159] Sovjaz 3, 1953, 80—81.

Zpráva; informuje též o brožůře *Прогит словаря Пушкина* (Moskva 1949, 121 s.).

752

Vinogradov V. V. Jazyk Gogola — satirika. SovLit 1, 1952, 192—194.

Z rus. orig. *О языке Гоголя — сатирика* (Literaturnaja gazeta 1952, č. 28) přel. Švorčíková a Lívanská.

753

Jefimov A. I. Význam N. V. Gogola v dějinách spisovné ruštiny. Sovjaz 2, 1952, 157—171.

Z rus. orig. *Значение Н. В. Гоголя в истории русского литературного языка* (Russkij jaz. v škole 1952, č. 1, s. 1—12) přel. A. Mračková za odb. spolupráce M. Jehličky.

754

Jefimov A. I. V. G. Bělinskij o jazyce a stylu uměleckých děl. Sovjaz 1, 1951, č. 2, s. 50—60.

Z rus. orig. *В. Г. Белинский о языке и стиле художественных произведений* (Russkij jaz. v škole 1948, č. 3, s. 1—10) přel. I. Camutaliová.

755

Wagner M.—Vlček J. Kniha o jazyce velkého satirika [A. I. Jefimov: *Язык сатиры Салтыкова-Щедрина*. Moskva 1953]. SovLit 4, 1955, 207—214.

Referát. — O těžce knize v. též zprávu J. Komorovského v Sovjaz 5, 1955, 70—71 (rovněž o diskusi, kterou o ní uspořádal Institut jazykoznanija AN SSSR; srv. Voprosy jazykoznanija 1954, č. 4, s. 154).

756

jvb [= J. V. Bečka]. Jazyk L. N. Tolstého. ČJ 3, 1953, 278—280.

Stručný výtah ze tří statí o jazyce a stylu L. N. Tolstého, které byly otištěny u příležitosti 125. výročí spisovatelova narození v čas. Rus. jaz. v škole 1953, č. 4

(J. N. Uspenskij, *O některých zvláštlostech jazyka a stylu děl L. N. T.*; N. M. Šanskij, *O jazyce románu „Vojna a mir“*; V. V. Litvinov, *Studium jazyka románu „Vojna a mir“ v IX. třídě*). 757

Koževniková-Bartůňková K. Poznámky o jazyce a stylu V. I. Lenina. SovJaz 4, 1954, 448—463.

Úkolem článku je podat úhrnnou charakteristiku Leninova jazyka a stylu, která by byla spolehlivým základem pro rozbor českých překladů Leninových děl. V úvodu stručný přehled starších sovětských prací o jazykové a stylistické stránce Leninových děl. 758

Gorkij M. O literatuře. Z rus. orig. *O lumepatype* (Moskva 1937) přel. O. Bojarova, E. M. Filip, K. Hanuš, J. Hulák, J. Kadlec a N. Slabihoudová. Předmluvu napsal M. Drozda. Kritická knihovna, sv. 6. Čs. spisovatel 1951, 645 s., 8°.

V stati *O próze* (s. 150—172) ukazuje G. na pracích A. Bělého, Petrova-Vodkina, F. Gladkova a Panferova, jak i vynikající autoři z touhy po původnosti mnohdy porušují ruský jazyk. Podobně v stati *O jazyce* (s. 180—186) se G. staví proti slovům „cizopasným a nesmyslným“ a doporučuje šetrný poměr k jazyku jako základnímu materiálu, z něhož se tvoří literární díla. Poznámky k jazyku a stylu literárních děl porůznu i v jiných ukázkách z krit. činnosti Gorkého. — Obě citované stati Gorkého jsou pojaty také do menšího výboru: M. Gorkij, *Čtyři stati o literatuře*. Knihovnička Varu, sv. 23. Praha, Čs. spisovatel 1951, 77 s., 8° (rovněž v překladu N. Slabihoudové). 759

Lesňáková S. V. A. Maksimovová: *Ako Gorkij redigoval rukopisy (Как Горький редактировал рукописи)*. Moskva 1954). SovLit 4, 1955, 833—838.

Referát; Maksimovová věnuje zvl. pozornost také zájmu Gorkého o jazykovou stránku redigovaných prací. 760

Majakovskij V. Jak dělat verše. Přel. J. Taufer. Sb. O verši (Knihovnička Varu, sv. 19. Praha 1951), s. 7—53.

Majakovského essayistický výklad základů vlastní poetiky, doprovázený ukázkami z básnické praxe. — Otištěno spolu s přednáškou J. Taufra *Jak jsem překládal Majakovského* (v. zde č. 1908). 761

Krajevskij P. D. Majakovskij — novátor verše. SovLit 4, 1955, 181—191.

Autor se zabývá některými specifickými zvláštlostmi jazyka a stylu Majakovského „jako básníka ulic a náměstí, jako básníka velkého sociálního působení i zapůsobení na masy“. Z rus. orig. přel. Jarmila a Jan Jišovi. 762

Jiša J. Kniha o básnickém mistrovství Majakovského [Z. Papernyj : *O мастертстве Маяковского*. Moskva 1953]. SovLit 4, 1955, 193—206.

Referát; Papernyj si ve své práci podrobně všímá uměleckého jazyka a stylu Majakovského. 763

Vlček J. Lexikální rozbor poemy „Vasilij Torkin“ a některé poznámky o jejím jazyce. SovJaz 4, 1954, 308—329.

Autor chce rozbořem i poznámkami ukázat, jak mistrovsky dovedl A. Tvardovskij vybrat ze slovní zásoby a z gramatické stavby hovorové ruštiny ty jazykové prvky, které byly nejpůsobivější, aby pomohly vy tvořit věčně živý a příkladný typ ruského vojáka z Velké vlastenecké války. 764

Hrabák J. Kniha o ruském lidovém verši [M. P. Štokmar: *Исследования в области русского народного стихосложения*. Moskva 1952]. SaS 14, 1953, 85—88.

Referát.

765

Hrabák J. Nová kniha o ruském verši [K. Taranovski: *Ruski dvodelni ritmovi*. Beograd 1953]. SbFilFakBU 4, 1955, ř. literárněvědné (D) č. 2, s. 156—157.

Referát.

766

Koronovský J. O sovětských překladech z české beletrie. Sovjaz 1955, 200—219.

These vybrané z několika teoretických prací sovětských překladatelů a jazykovědců (především z knihy A. V. Fjodorova *Введение в теорию перевода*, Moskva 1953 a j.) dokládá a. souvislými ukázkami textu z novějších sovětských překladů české beletrie (Neruda, Olbracht, Pujmanová, Rezáč, Drda) a na nich osvětluje některé důležité otázky jazykové praxe překladatelské (na př. členění na odstavce; větná stavba: slovosled, spojování a dělení vět, přechodníkové vazby; frazeologie; synonyma). V závěru několik poznámek k tvůrčí metodě překladatelské, kterou hájí sověšší teoretikové a která je už ověřena i překladatelskou praxí.

767

Moravec J. K sovětské diskusi o překladu. Sovjaz 2, 1952, 293 až 304.

Přehledný výklad o vývoji překladatelské teorie i praxe v Sovětském svazu od třicátých let 20. století (s bohatými bibliografickými údaji).

768

Surkov A. K výsledkům všesvazové konference překladatelů. Sovjaz 2, 1952, 305—307.

Z rus. orig. *К итогам всесоюзного совещания переводчиков* (Literaturnaja gazeta 1952, 8/12) přel. A. Děkanova za odb. spolupráce M. Wagnera.

769

Braginskij I. Velká škola. Sovjaz 2, 1952, 308—311.

Z rus. orig. *Большая школа* (Literaturnaja gazeta 1951, 4/12) přel. A. Děkanova za odb. spolupráce M. Wagnera; v čl. ukazuje a. na Leninův příkladný postup při práci překladatelské.

770

D. F[undová]. Sovětský kritik o překladu Dona Juana. Sovjaz 3, 1953, 180.

Stručná zpráva o posudku, který napsal I. Kaškin do čas. *Novyj mir* 1952, č. 12 o překladu Byronova *Dona Juana* od G. Šengeliho.

771

Viz též č.:

286. A. Jedlička, Nové sovětské práce o otázkách stylistiky.

287. M. Jelínek, Naše a sovětská stylistická práce-a její metody.

288. M. Jelínek, Sovětská diskuse o stylu.

308. O jazyce literárních děl.

309. M. Jelínek, Otázky jazyka uměleckých děl ve světle prací J. V. Stalina o jazykovědě.

310. F. Wollman, Literárněvědná problematika v SSSR po Stalinových statích.

311. V. V. Vinogradov, Naléhavé úkoly sovětské literární vědy.

312. A. M. Jegolin, Cesty vývoje sovětské literatury.

313. M. I. Fetisov, Problémy literární vědy ve světle prací J. V. Stalina o jazykovědě.
314. V. Jermilov, K teorii socialistického realismu.
315. A. I. Jefimov, O úlohách štúdia jazyka a štýlu umeleckých diel.
316. A. I. Jefimov, O některých zvláštnostech jazyka uměleckých děl.
321. L. I. Timofejev, O jazykovém rozboru literárního díla.
329. A. I. Jefimov, O jazyce propagandisty.
331. K. I. Bylinskij, Zásady literární redakce a úpravy novinového materiálu.
332. N. M. Chlynov, Článek v novinách.
334. K. Horálek, Potřeba nové příručky teorie překládání.
335. J. Moravec, Práce J. V. Stalina „O marxismu v jazykovědě“ a některé otázky překlada.
336. J. Moravec, O významu překlada a překladačtém mistrovství.
338. B. Ilek, Metodika překládání.
339. V. Barnet, K otázce výběru slova při překlada.
340. K. Horálek, K otázce jazykovědné přípravy překladačt.
341. Nové práce k otázkám teorie a praxe překlada.
342. A. V. Fjodorov, Základní otázky teorie překlada.
343. L. N. Sobolev, Klasikové marxismu-leninismu o překládání.
344. A. V. Fjodorov, Úvod do teorie překlada. Teorie překlada a její místo mezi ostatními filologickými disciplinami.
347. N. Slabihoudová, Sovětská diskuse o některých otázkách překlada.

Terminologie — Onomastika

Wagner M. K otázce vytváření terminologických systémů v příbuzných jazycích. Na okraj nového ruského gymnastického názvosloví. *SovJaz* 4, 1954, 350—354.

Při sblížení a vzájemném vyrovnání dvou různojazyčných terminologických systémů jde o to, aby se mechanicky přejímané termíny, po př. mechanicky tvořené kalky nedostávaly do rozporu s vnitřními, především slovtvornými zákonitostmi příslušného jazyka a aby nebyl porušován, nýbrž organicky doplňován a rozvíjen existující terminologický systém. Tyto these ilustruje autor příkladem z dějin česko-ruských vztahů v oblasti terminologické, a to výkladem o úloze a osudech sokolského gymnastického názvosloví v ruštině, které bylo r. 1938 nahrazeno terminologií novou.

Ref.: E. Smiešková, *Slov. odb. názvoslovie* 4, 1956, 158—159.

772

Vladyka J. O vědeckém a technickém názvosloví ve slovníku jazyka ruského a ve slovníku jazyka českého. *Sovětská věda — Strojirenství* 4, 1954, 600—606.

Úvodem podává a. překlad čl. M. I. Babčincera *O vědeckém a technickém názvosloví ve slovníku jazyka ruského* (*Vestnik mašinostrojenija* 1954, č. 1, s. 103—105), v němž je kriticky rozebráno a posouzeno odborné názvosloví ve slovníku Ožego-

vově; v druhé části si všímá týchž termínů ve slovníku P. Váši a F. Trávníčka (4. vyd., v. zde č. 1227) a ze srovnání vyvozuje některé obecné závěry. 773

J. V. H. — Polák V. M. S. Bodnarskij: *Словарь географических названий* (Moskva 1954). SbČSZ 60, 1955, 309—311.

V. Polák v jazykovědné části referátu upozorňuje na některé nedostatky slovníku, zejména v etymologických výkladech zeměpisných názvů. 774

Sládečková H. L. B. Chavkina: *Словари библиотечно-библиографических терминов, англо-русский, немецко-русский, французско-русский* (Moskva 1952). Knihovna

6, 1953, 98—99.

Referát.

775

Machek V. Две статьи из области русской ономастики. SbFilFakBU 2, 1953, с. 2/4 (Z. Nejedlému k 75. narozeninám), s. 127—140.

1 *Кремль* (vykládá jméno z pův. *krěpľь*, srv. stsl. *krěpъ* = silný; tímto apelatívem byla nazvána vnitřní, nejsilněji opevněná část hrazeného místa a předtím označovaná *dětinьсь* = útočiště žen a dětí, když se stala sídlem knížecím). — 2. *Волга* (jméno je odvozeno od stejného základu jako jiná slov. jména řek, na př. české *Vlha*, pol. *Wilga*, a tedy také spolu s nimi souvisí s čes. *vlha*, pol. dial. *wywiełga*, rus. *иволга* = žluva; je to další doklad častého zvyku nazývat řeky jmény zvířat, přesněji jmény božstev a nymf v řekách sídlících). — Přioojeno franc. résumé. 776

Svoboda J. K ruské toponymii. Slavia 21, 1953, 449—463.

Zevrubný ref. o důležité sovětské studii A. M. Seliščeva *Из старой и новой топонимии* (Trudy Moskovskogo instituta istorii, filosofii i literatury 5, 1939, 124 až 174); k němu připojuje referent užitečný přehled ruské a sovětské literatury toponomastické, jakož i nejdůležitějších neruských prací z téhož oboru.

O studii Seliščevově ref. též R. Krajčovič, *Zo sovietskej toponomastiky*. SovJaz 4, 1954, 375—381 (mimo to ještě o stati S. B. Veselovského *Топонимика на службе у истории*. Istoričeskije zapiski 17, 1945, 24—52). 777

7

Florovskij A. К изучению истории русско-византийских отношений. ByzSlav 13, 1952/3, 301—311.

V první části souborného ref. si autor všímá několika novějších prací, které se zabývají otázkou původu a pův. významu jména *Rus* (K. O. Falk, *Dneprofossarnas namn i kejsar Konstantin VII Porfyrogennetos* „De administrando imperio“. Slaviska och baltiska Studier, Lund 1951; M. N. Tichomirov, *Происхождение названия „Русь“ и „русская земля“*. Sovetskaja etnografija 1947, č. 6/7, s. 75—76 aj.). — V. též č. 779.

8

Zástěrová B. Výsledky zkoumání M. N. Tichomirova o původu jména „Rossija“ [O *происхождении названия „Россия“*. Voprosy istorii 1953, č. 11, s. 93—96]. SovHist 4, 1954, 566—567.

Zpráva.

779

Viz též č.:

354. A. Terpigorev, O uspořádání technické terminologie.

356. R. G. Piotrovskij, K otázce studia termínů.

Dostál A. Les derniers travaux soviétiques relatifs au „Slovo o polku Igoreve“. ByzSlav 13, 1952, 282—300.

Souborný referát o těchto publikacích: 1. *Слово о полку Игореве* (Moskva-Leningrad 1950; edice textu s bohatým komentářem). — 2. *Слово о полку Игореве, сборник исследований и статей* (red. V. P. Adrianova-Peretc, Moskva — Leningrad 1950). — 3. D. S. Lichačev: *Слово о полку Игореве* (Moskva — Leningrad 1950). — 4. *Труды отдела древне-русской литературы VIII, 1951* (obsahují vesměs příspěvky věnované 150. výročí prvního vydání Slova). — Š kritickými poznámkami (v. též č. 781). **780**

Wollman S. Slovo o polku Igoreve v jubilejním roce 1950. Slavia 21, 1952, 67—82.

Ref. o dvou sbornících, které vyšly v Sovětském svazu k jubileu památky: 1. *Слово о полку Игореве*. Red. V. P. Adrianova-Peretc. Moskva—Leningrad 1950 (obsahuje m. j. řadu textů Slova, které připravil k vydání D. S. Lichačev). — 2. *Слово о полку Игореве. Сборник исследований и статей*. Red. V. P. Adrianova-Peretc. Moskva—Leningrad 1950 (jazykovou stránkou Slova se tu zabývá zejména L. A. Bulachovskij v studii „Слово о полку Игореве“ как памятник древнерусского языка). — Dokončení ref. v Slavii 22, 1953, 484—491 (o pracích otištěných v sb. *Труды отдела древне-русской литературы VIII, 1951*, s. 3—92, 415—432). — V. též č. 780. **781**

Večerka R. Starší ruské památky ve vydání Akademie věd SSSR. Sovjaz 3 1953, 75—80.

Referuje o knižnici „Literaturnyje pamjatniki“, v níž vyšly některé významné památky staršího ruského jazyka a písemnictví (*Хождение за три моря Афанасия Никитина 1466—1472; Воинские повести древней Руси; Слово о полку Игореве; Повесть временных лет* a j.); všimá si přitom také ediční techniky. **782**

Večerka R. Nové vydání Slova o pluku Igorově [R. Nahtigal: *Staroruski ep „Slovo o polku Igor eve“*. Ljubljana 1954]. Sovjaz 5, 1955, 74—75.

Zpráva o edici. **783**

Komorovský J. S. P. Obnorskij —S. G. Barchudarov: *Хрестоматия по истории русского языка II, 1—2* (Moskva 1948, 1949). Sovjaz 1, 1951, č. 6, s. 26. **784**

Dujčev I. A. A. Z imin: *Памятники права Киевского государства X—XII вв.* (Moskva 1952). ByzSlav 15, 1954, 255—258.

Referát o chrestomatii staroruských památek právních. **785**

Florovskij A. S. Mikucki: *Études sur la diplomatique russ'e la plus ancienne* (Bull. de l'Acad. Polonaise des sciences et des lettres. Classe de philologie, d'histoire et de philosophie. Suppl. N° 7, 1953). ByzSlav 15, 1954, 56—57. **786**

Hauptová Z. A. V. Arcichovskij—M. N. Tichomirov : *Новгородские грамоты на бересте. Из раскопок 1951 г.* (Moskva 1953). SovHist 4, 1954, 563—566.

Referát; kniha obsahuje podrobné zprávy o nových nálezech textů psaných na březové kůře, jejich reprodukce i komentované vydání. **787**

Putování ruského kupce Afanasije Nikitina přes tři moře v 1 5. století do Indie. K vyd. přípr. V. Lesný. Slovanská knihovna,

sv. 7. Praha, Slovanské nakladatelství 1951, 110 s. +8 obr. příl., 8°. České vydání Nikitinova cestopisu obsahuje vedle vlastního překladu (od V. Lesného) a historického ocenění cestopisu z pera vydavatelova také staroruský text Trojického letopisu podle vyd. B. D. Grekova a V. P. Adriaanové-Peretcové (*Хождение за три моря Афанасия Никитина 1466—1472*, Moskva 1948). Ref.: K. Horálek, *Český překlad staroruského cestopisu*. SaS 13, 1951/2, 104—105 (s poznámkami k překladu). 78

8

Хрестоматия по истории русского языка и по диалектологии. Сest. kolektiv Slovanského semináře. Vyd. Karlova univerzity v Praze pro posluchače filoz. fakulty. Praha, SPN 1952, 83 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text.

788a

Weingartová J. *Фольклорные записи А. А. Шахматова в Прионежье*. Podgotovka tekstov, statji i primečanja: A. Astachova i S. Šachmatova-Koplan (Petrozavodsk 1948). Slavia 20, 1950/1, 139—140.

Zpráva.

789

Jech J. *Устное поэтическое творчество русского народа* (Moskva 1954, red. S. I. Vasilenok a V. M. Sidelnikov). Čs. ethnografie 3, 1955, 212—213.

Zpráva o nové chrestomatii ruské lidové slovesnosti.

790

Metodika vyučování ruštině v SSSR

Čistjakov V. M. O metodách vyučování ruskému jazyku v neruské škole. SovPedPsych 1, 1951, č. 2, s. 16—19.

Čl. rozvádí podněty Stalinových statí jazykovědných. — Z čas. Učitel' skaja gazeta 1950, č. 97 přel. F. Jiránek a J. Souček. 791

Čistjakov V. M. Metodika vyučování ruštině v neruské škole ve světle prací J. V. Stalina o jazykovědě. RJ 1, 1950/1, 154—161.

Z rus. orig. v čas. Rus. jazyk v škole 1951, č. 1 přel. K. Vilímkova.

792

Kairov I. A. O školním vyučování ruštině. ČJ 1, 1950/1, 73—74.

O nápravě nedostatků zaviněných stoupenci teorie Mar rovy. Přel. z ruš. — Podobného obsahu je i další čl. téhož autora *Stav a úkoly vyučování ruskému jazyku na školách ve světle učení J. V. Stalina o jazyku* (tamtéž, s. 198—206). 7

93

Dobromyslov A. Hodiny všeobecného poučení o jazyce. ČJ 1, 1950/1, 272 až 275.

Několik podnětů, jak využít Stalinových jazykovědných statí k závěrečnému shrnutí jazykového učiva na střední škole. — Z rus. orig. přel. J. Mrázek. 794

Dobromyslov A. Práce podle jazykovědných studií T. V. Stalina. ČJ 2, 1951/2, 161—164.

Pokus o rozpracování některých podnětů ze Stalinových statí jazykovědných pro potřeby školní praxe. — Z rus. orig. přel. (zkráceně) J. Mrázek. 7

95

J. S. Rozvoj metodické praxe ve vyučování ruštině po uveřejnění Stalinových statí. ČJ 2, 1951/2, 383—384.

Výtah z čl. A. Dobromyslová v čas. Sovetskaja pedagogika 1952, č. 6. 796

Obecné pokyny pro vyučování ruskému jazyku na školách. — Rozvoj návyků čtení, psaní a mluvené řeči. SovJaz 2, 1952, 268—277.

Z rus. orig. *О преподавании русского языка в V—VII классах семилетней и средней школы* (Moskva 1951) I. a IV. kapitolu zkráceně přel. J. Rysová a V. Formánková za odb. spolupráce A. Jedličky. 797

Otázky teorie a metodiky překladu ve škole. SovJaz 2, 1952, 150—154.

Předmluva ke sb. *Вопросы теории и методики учебного перевода* (Moskva 1950); přel. H. Křížková za odb. spolupráce K. Horálka. 798

J. Bauer. V. Z. Škicik: *Вýchова зájму о студіум рускэго јазыка*. SovJaz 3, 1953, 41.

Stručný výtah z čl. *О воспитании интереса к изучению русского языка* (Rus. jaz. v škole 1952, č. 4, s. 38—41). 799

Oravec J. A. V. Tekučev: *Основы методики орфографии в условиях местного диалекта* (Moskva 1953). SovJaz 4, 1954, 273—274.

Referát. 800

Tekučev A. V. K otázce gramatického rozboru. SovJaz 1, 1951, č. 3/4, s. 121.

Stručný výtah z čl. v čas. Rus. jaz. v škole 1950, č. 5, s. 47—56. 801

Dokulil M. Jazyková výchova v Sovětském svazu. ČJ 1, 1950/1, 126—128.

Stručné résumé několika článků z čas. Rus. jazyk v škole 11, 1950, č. 1—4. 802

Viz též c.:

321. L. I. Timofejev, O jazykovém rozboru literárního díla.

372. O. J. Solov'jevová, Mateřský jazyk v mateřské škole.

386. I. V. Karpov, O fyziologických základech metodiky čtení v cizím jazyce.

389. D. B. Elkonin, Rozvoj myšlení při vyučování mateřskému jazyku.

391. S. Ch. Čavdarov, Práce J. V. Stalina o otázkách jazykovědy a úkoly vyučování jazyku na střední škole.

394. I. D. Salistra, Materinský jazyk ako opora pri vyučovaní ruzkých jazykov.

b) *Srovnávání ruštiny s češtinou (slovenštinou)*

Srovnávací příspěvky rusko-české (rusko-slovenské)
v oblasti hláskosloví a mluvnice

Horálek K. K charakteristice ruštiny. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 148—174.

Stručná popisná charakteristika s přehledem základních rozdílů mezi češtinou

a ruštinou: I. Veliký ruský jazyk. — II. Slovanský ráz ruštiny. — III. Základní zvláštnosti ruštiny (její rozdíly od češtiny v hláskové stavbě, v tvarosloví, ve větě stavbě a v lexiku). **803**

Trávníček F. Чешский и русский языки. Slavjane (Moskva) 1954, č. 4, s. 29—32.

Charakteristika obou jazyků a přehledný výklad o česko-ruských a rusko-českých stycích v oblasti jazykové, vzájemných vlivech atd. od nejstarších dob do současnosti. — V. zde též č. 1040. **804**

Barnetová V. K problematice rusko-české srovnávací mluvnice. SovJaz 4, 1954, 413—416.

Předneseno na III. valném shromáždění ČSAV v dubnu 1954 v sekci jazyka a literatury. — A. se zabývá možnostmi co nejrozsáhlejšího využití srovnávacího hlediska při sestavování ruské mluvnice pro Čechy. **805**

Popela J. Hláskosloví současné spisovné ruštiny pro Čechy. Návrh osnovy pro chystanou mluvnici a některé základní myšlenky. SovJaz 4, 1954, 197—206.

Osnova podává vymezení hláskosloví a cíl jeho zpracování: I. *Oddíl o systému hlásek*. A. Základní pojmy. B. Ruský souhláskový systém ve srovnání s českým. C. Ruský samohláskový systém ve srovnání s českým. Srovnání ruské a české hláskové zásoby. II. *Oddíl o hláskové stavbě morfémů a slov*. A. Spojování hlásek v ruštině a češtině. B. Povaha ruské a české slabiky. C. Hlásková výstavba morfémů a slov v ruštině a v češtině. D. Souvislosti mezi plánem zvukovým na jedné straně a plánem morfolo-gickým a lexikálním na druhé straně. E. Zvukové vyznačování hranic morfémů a hranic slov v ruštině a v češtině. III. *Oddíl o zvukové struktuře věty* (průpravnou studií k tomuto oddílu je stať M. Romportla *Melodie ruské a české věty*, v. zde č. 807). — Dodatek: *Zvuková transkripce*. **806**

Romportl M. Melodie ruské a české věty. SovJaz 4, 1954, 207 až 222.

V úvodu přehled a zhodnocení starších prací o intonačním systému ruském a českém. Na základě tohoto materiálu doplněného vlastními doklady a zápisy mluvní melodie v řeči příslušníků ruského národa srovnává a. český a ruský intonační systém, při čemž se soustřeďuje na melodické útvary, které je třeba pokládat za automatizo-vané, a to především na formy, které jsou vlastní projevům citově neutrálním. Z melo-dických forem, jež se vyskytují v projevech citově zabarvených, všímá si útvarů nejtypičtějších, zvl. těch, jejichž platnost není úzce specialisována (podle a., s. 209). Článek je míněn jako průpravná studie pro příslušnou část chystané srovnávací mluvnice rusko-české (v. zde č. 806). **807**

Romportl M. Zum Problem der Fragemelodie. Lingua 5, 1955, 87—108.

Srovnáním melodie tázacích vět v češtině a v ruštině ukazuje, že se v různých, třebaš příbuzných jazycích, mohou objevovat v podobných funkcích různé melo-dické útvary, stejně jako naopak se melodické útvary s různými funkcemi mnohdy téměř shodují. **808**

Horálková Z. K charakteristice slovní zásoby ruštiny na základě srovnání s češtinou. SovJaz 4, 1954, 132—149.

Poznámky se týkají základního slovního fondu, přejímání slov z jiných jazyků,

tvoření nových slov starými prostředky, některých rozdílů mezi lexikální zásobou českou a ruskou a pod.; sledují cíle především prakticko-didaktické a zvláště přihlížejí k otázkám překladatelským. **809**

Baláz G. Abstraktné deverbatíva v ruštině, slovenčine a češtině. Sovjaz 4, 1954, 12—21.

Pokus o řešení otázky, „či sú tieto deverbatíva slovesnými formami alebo samostatnými podstatnými menami. Otázku možno položiť aj ináč: možno skúmať, či je jav vznikania deverbatív (v našom prípade deverbatív s abstraktným významom) tvaroslovným postupom (t. j. či patrí do morfológie), alebo slovtvorným procesom (t. j. či patrí do lexiky)". **810**

Manová M.—Man O. Obyvatelská jména v ruštině a češtině. Sovjaz 3, 1953, 544—548.

článek obsahuje základní poučení o obtížích, které se vyskytují při překládání obyvatelských jmen odvozených od názvů obcí (měst, vesnic), na př. *тамбовец* (Тамбов), *бакинец* (Баку), *киевлянин* (Киев), *горьковчанин* (Горький), *омич* (Омск), *гориец* (Гори), *вятич* (Вятка). **811**

Čermáková H.—Man O. Přístavkový typ skládání slov v češtině a v ruštině. Sovjaz 3, 1953, 354—357.

O tom, jak překládat do češtiny velmi produktivní typ ruských složenin přístavkových (apositivních), jejichž obě části jsou v písmu odděleny spojovací čárkou (*вагон-ресторан*, *министр-президент*); výklad zaměřen k potřebám překladatelské praxe. **812**

Hrabě V. O používání přídavných jmen slovesných přítomných a minulých, tvořených od sloves nedokonavých, v ruštině a v češtině. RJ 5, 1955, 377—384.

Popis současného stavu se zřetelem k praktickým úkolům, které se mohou vyskytnout při překládání participiálních vazeb z češtiny do ruštiny a naopak. **813**

Manová M.—Man O. O některých typech adjektivních složenin v ruštině a v češtině. Sovjaz 3, 1953, 448—453.

Ruská složená adjektiva nelze vždy překládat do češtiny složeninami, často je třeba vyjádřit je jinak; úkolem čl. je upozornit na některé obtížnější případy tohoto druhu. **814**

Dokulil M. K překládání slovesného vidu. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 217—228.

Ve využití vidových forem slovesa se mezi ruštinou a češtinou vedle zásadních shod projevují i jisté rozdíly; vybranými případy takových neshod (divergenci) se autor podrobněji zabývá. V úvodu podán přehledný výklad základních poznatků z teorie slovesného vidu. **815**

Křížková H. K problematice praesentu historického v ruštině a v češtině. Sovjaz 5, 1955, 241—255.

čeština, kde praesentní tvary dokonavých sloves mají stejně jako v ruštině základní význam budoucího času, užívá těchto tvarů v praesentu historickém zcela běžně, kdežto ruština se jim v této platnosti vyhýbá. A. usiluje o výklad tohoto rozdílu v historické perspektivě jazykového vývoje ruštiny. **816**

Isačenko A. V. O imperative v ruštině a slovenčine. Sovjaz 4, 1954, 1—11.

Kapitola z pripravované knihy o gramatické stavbě ruštiny ve srovnání se slovenštinou. Závěr: „Porovnanie imperatívnych tvarov v ruštině a v slovenčine ukazuje, že i keď v hlavných rysoch sa paradigmatika a fungovanie týchto tvarov v oboch jazykoch zhoduje, predsa existujú značné rozdiely vo využití jednotlivých imperatívnych foriem" (s. 11). —V. zde č. 707. 817

Horálek K. O překládání infinitivních konstrukcí. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 247—257.

„Rozdíly mezi ruštinou a češtinou v užívání infinitivu vyplývají v podstatě z okolností, že v obou jazycích dosáhla různého stupně t. zv. verbalisace infinitivu, t. j. začlenění infinitivu do systému slovesných tvarů a jeho využití v platnosti slovesných tvarů určitých" (s. 248). V přehledu jsou probrány hl. zvláštnosti v užívání ruského infinitivu spolu s ukázkami překladů. 818

Oktábec V. O překládání ruských přechodníkových vazeb. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 258—279.

O rozdílech mezi ruskými a českými vazbami přechodníkovými (se zvl. zřetelem k problematice překladatelské). 819

Benešová S.—Čermáková H. Nevlastní předložky v češtině a ruštině. RJ 4, 1954, 368 a č. 8, ob. s. 3—4.

Upozorňují na nejběžnější předložky toho druhu a dále na ty, které mohou při překladu do češtiny (i naopak) působit potíže. 820

Sedláček J. O některých slovesných vazbách s předložkou *om* v ruštině. RJ 3, 1953, 240—244.

Srovnáním s obdobnými vazbami českými ukazuje, že ruština těmito vazbami s předložkou *om* nahradila některé pův. bezpředložkové vazby, které se v češtině zčásti zachovaly, zčásti byly nahrazeny vazbami s předložkami jinými. Odtud má předložka *om* v ruštině ve srovnání s češtinou mnohem širší oblast užití a větší funkční zatížení. 821

Kohout J. Ruská slovesná předpona *o-*, *ob-* (*обо-*) a její české ekvivalenty. RJ 4, 1954, 66—69, 113—116.

Srovnávací česko-ruský příspěvek lexikální. 822

Manová M. Některé významy předpon *не-* a *без-* u přídavných jmen v ruštině a v češtině. Sovjaz 5, 1955, 372—382.

Utríděním a sémantickým rozbořem materiálu ukazuje autorka na mylnost názoru, že obě předpony jsou v ruštině a v češtině rovnocenné jen z toho důvodu, že jejich základní význam je záporný. Obě předpony často vyjadřují jemné významové odstíny a k tomuto sémantickému rozrůznění je třeba pozorně přihlížet zejména při překládání. 823

Camutaliová I. Některé zvláštnosti ruských spojek a jejich překlad do češtiny. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 299—318.

Cílem článku je podat překladaatelům z ruštiny přehled o zvláštnostech ruských spojek a o potížích při jejich překladu, způsobených těmito zvláštnostmi; v závěru třídí, zevšeobecňuje a hodnotí hlavní chyby, které vznikají při překladu spojek. 824

Žaža S. Složené spojky a jejich interpunkce. SovJaz 5, 1955, 340 až 359.

V ruštině (menší měrou také v češtině) jsou velmi hojné spojky složené (*сложные, составные союзы*), užívané převážně v platnosti větných spojek podřadících. A. probírá jejich jednotlivé typy, všimaje si přitom i stránky významové a výrazové, jakož i jejich českých ekvivalentů. V obou jazycích (výrazněji opět v ruštině) se projevuje u některých spojek tohoto typu sepětí interpunkce s významem; k tomu je třeba přihlížet zejména při překládání. 825

Bauer J. Klasifikace souvětí v českých a ruských mluvnicích. SovJaz 5, 1955, 8—19.

Další průpravná studie pro srovnávací mluvnici ruštiny, kterou připravuje Ústav ruského jazyka s externími spolupracovníky. Jejím obsahem je přehledný výklad o vývoji názorů na klasifikaci souvětí v českém a ruském mluvnictví a srovnání, v čem se tyto názory shodují a v čem se rozcházejí.

Zpráva: L. Klimeš, ČJ 5, 1955, 205—206. 826

Bauer J. Časové souvětí v ruštině a v češtině. SovJaz 5, 1955, 321—339.

Svůj srovnávací pohled na časové souvětí v ruštině a češtině člení Bauer na tři části podle různých odstínů časových vztahů: I. Časová věta udává dobu děje věty řídicí (na otázku: kdy?). — II. Časová věta vymezuje trvání děje věty řídicí (na otázku: jak dlouho?). — III. V časovém souvětí se vyjadřuje rychlý sled dvou dějů nebo přerušení jednoho děje druhým. Výchozískem srovnávacích výkladů autorových je bohatý materiál, čerpaný zejména z novější ruské i české literatury. 827

Mrázek R. K syntaxi vět s nestálým reflexivem v ruštině a češtině. SovJaz 3, 1953, 431—448.

Autor konfrontuje ruské a české věty, které větším dílem spadají do kategorie jednočlenných vět slovesných a které se výrazově (t. j. nikoli podle příslušných gramatických kategorií, ale spíše podle vnější podoby) soustřeďují kolem těchto základních schémat: *v továrně se pracuje — pracuje se mi dobře — zde se pracuje dobře — je dobře pracovat na jiném úkolu; на заводе работают — мне хорошо работается — сегодня*

мне не работается — теперь нашей партии легче стало работать. 828

Mrázek R. Deiktické „to“ v češtině a v ruštině. SovJaz 4, 1954, 285—307.

Předmětem autorova zkoumání je zjištění, za jakých okolností českému nepřívlastkovému, od původu deiktickému *to* odpovídá v ruštině *mo* a — zejména — kdy s ním korespondují výrazové prostředky jiné (a jaké). A. vychází z objeveného poznatku J. Zubatého, že *to* — podobně jako *ono* — mělo původně za jistých okolností charakter samostatné věty citoslovecné s upozorňovacím (deiktickým) významem *hle! podívej se!* Odtud se vyvinula jeho dnešní několikerá funkce. 829

Mrázek R. Věty se všeobecným podmětem. RJ 5, 1955, 150—156.

V srovnávacím pojetí rusko-českém se autor zabývá problematikou takových vět, jejichž podmětem — většinou slovně nevyjádřeným — je osobní činitel nikoli konkrétní, nýbrž buď neurčitý nebo prostě nestanovený, všeobecně míněný. Výrazová stránka těchto vět se v ruštině a v češtině podstatně liší. 830

Kollár D. Neosobné věty v ruštině a v slovenčine. SovJaz 4, 1954, 423—430.

Srovnávací příspěvek syntaktický, popisného rázu; materiál z obou jazyků je utříděn do několika základních typů. 831

Ilek B. Vyjadřování současných dějů v ruštině a češtině. ČMF 34, 1951, 102—108.

Vyjadřování minulé současnosti formou minulého času slovesa věty vedlejší je v ruštině typ produktivní; z toho vyplývají některé závěry pro techniku překládání z ruštiny do češtiny. 832

Ilek B. Volba a postavení subjektu v ruštině a v češtině. Studie a práce linguistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 275—295.

Ilkova srovnávací studie analyzuje některé případy, kdy ruština a čeština mají sice k dispozici stejné jazykové prostředky, ale každý jazyk jich užívá po svém. Takového druhu jsou rozdíly, které se jeví mezi ruštinou a češtinou ve vyjadřování subjektu (tak označuje autor na rozdíl od podmětu ten větný člen, v němž lokalizujeme příznak nebo který se ve větě pocituje jako nositel děje nebo stavu; srv. pozn. na s. 277), a to v těchto případech: 1. Při vyjadřování vztahů podmět — přísudek ve větách, kde jistý význam má i předmět děje; 2. ve větách s modálním výrazem možnosti, nutnosti a pod; 3. v ruských vazbách, ve kterých se mluvčí spokojuje konstatováním děje, aniž naznačuje jeho původce a aniž je možno tohoto původce jednoznačně doplnit, přestože je sloveso v činném rodě; 4. ve větách, jimiž se vyjadřuje možnost vnímání a v nichž bývá v češtině typ neosobní, v ruštině věta s podmětem a přísudkem. 833

Benešová S.—Man O. Genitiv přivlastňovací a přídavné jméno přivlastňovací v ruštině a češtině. Sovjaz 4, 1954, 22—24.

Několik poznámek k hl. rozdílům, které jsou mezi ruštinou a češtinou v užívání gen. přivlastňovacího a příd. jm. přivlastňovacího u vlastních jmen. 834

Netolická V. K otázce genitivní rekcce slovesné v ruštině a češtině. Sovjaz 5, 1955, 368—371.

Z početné skupiny ruských sloves s genitivní rekcí si autorka blíže všímá zvrtných sloves s předložkou *от* typu *отказаться от чего-н.*, probírá jejich významové odstíny a srovnává je s českými ekvivalenty. 835

Ilek B. O některých zvláštních rysech ruského záporu ve srovnání s českým. SbVŠPOL 1954 (Jazyk a literatura), s. 27—43.

Užívání částečného záporu v ruštině s postavením *не* jinde než u slovesa; spojením zápornky s jinými druhy slov vznikají podmínky pro jejich vydělení jako samostatných záporných slov, po př. sousloví; některé případy záporu, kdy ruština a čeština užívají různých prostředků; odstín potencialnosti, kterého nabývají některá ruská slovesa v záporu; rozdíly mezi češtinou a ruštinou u užívání zápornky *ни*. 836

Křížková H. Problémy českého a ruského slovosledu. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 280—298.

„V našem příspěvku se pokusíme srovnáním postavení jednotlivých větných členů v ruštině i v češtině zjistit, v čem se ruský a český pořádek slov liší, a pokusíme se stanovit některá pravidla, která by mohla překladateli v jeho práci prospět“ (s. 281).

K tomu: K. Horálek, *Několik poznámek o pořádku slov v ruštině ve srovnání s češtinou*. Sovjaz 3, 1953, 540—544 (doplňuje a zčásti i opravuje výklad H. Křížkové).

Bosák C. Několik poznámek k syntaxi ruského a českého odborného stylu. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 229—246.

Autor si všímá otázky, jak do češtiny překládat takové syntaktické obraty, které obsahují slovesný element, ale nevyjadřují jej pomocí slovesného tvaru určitého (nominální vazby, infinitivy, přechodníky, přičestí a t. zv. samostatné větné členy).

838

Rusko-česká lexikologie a lexikografie

Kopeckij L. V. O poměru lexika a mluvnice v plánu theoretickém a praktickém. Lexikografický sborník (1953; v. zde č. 2753), s. 25—34.

Tuto otázku řeší autor teoreticky ve smyslu Stalinových statí o jazykovědě a prakticky podle zásad, kterými se řídí pražská lexikografická pracoviště. Ústředním bodem této problematiky je kmenosloví: patří-li podle tradičního pojetí do mluvnice, či je záležitostí lexikologickou. Na základě nových sovětských prací se Kopeckij kloní k názoru, že kmenosloví je disciplinou samostatnou. Složitá je také problematika neproduktivních gramatických tvarů. Výběr a uspořádání gramatických údajů ilustruje na příkladu *Velkého rusko-českého slovníku* (v. zde č. 847, 848); soudí, že je užitečné připojit k slovníku tohoto typu mluvnický dodatek s paradigmaty.

Na referát L. V. Kopeckého navazují diskusní příspěvky M. Dokulila, F. Daneše, K. Hausenblase, J. Filipce a M. Helcla, otištěné tamtéž na s. 35—38. — V. zde též č. 855.

839

Man O. Ustálená spojení a frazeologické jednotky, jejich podstata a hranice. Lexikografický sborník (1953; v. zde č. 2753), s. 101—110.

Podává obecnou definici slovních spojení a charakterisuje oba jejich základní druhy: volná (na př. rus. *каменный дом*) a ustálená (srv. *volný trh*). Dále objasňuje a příklady dokládá jednotlivé druhy frazeologických slovních spojení: sémanticky naprosto nedělitelné idiomy (*nechat na holičkách*), spojení obrazná (*vodit za nos*), terminologická sousloví a volněji spjaté slovní spojení.

Diskusní příspěvky k ref. Manovu resumovány tamtéž na s. 116—118 (M. Dokulil, L. V. Kopeckij, M. Helcl).

840

[Z diskuse k ref. O. Malíkové: Problém ekvivalentu v dvojjazyčném slovníku.] Lexikografický sborník (1953; v. zde č. 2753), s. 125—129.

Otištěny diskusní příspěvky M. Jehličky, L. V. Kopeckého, C. Bosáka, B. Havránka, K. Horálka a j.

841

[Z diskuse k ref. E. Čulenové: Problémy školského slovníka.] Lexikografický sborník (1953; v. zde č. 2753), s. 181—184.

Otištěny m. j. diskusní příspěvky V. Oktábce, L. V. Kopeckého, M. Jehličky. — V. zde č. 846a.

842

Man O. Vědecká problematika rusko-českého slovníku a úkoly lexikologie a lexikografie na tomto úseku. *SovJaz* 4, 1954, 417—422.

Ukazuje na některé lexikologické a lexikografické problémy, s nimiž se musil vyrovnat kolektiv lexikografického oddělení Ústavu ruského jazyka, literatury a dějin SSSR při práci na *Velkém rusko-českém slovníku*. — Předneseno na III. valném shromáždění sekce jazyka a literatury ČSAV v dubnu 1954.

843

Malíková O. Frazeologické a ustálené spojení v dvojjazyčnom prekladovom slovníku a ich umiestnenie v hesle. *Sovjaz* 5, 1955, 390—401.

Přehledem a rozбором praxe, ke které dospěly v této věci některé důležitější dvojjazyčné slovníky v poslední době, pokouší se autorka nalézt pro frazeologická a ustálená spojení nejvhodnější umístění při zpracování hesel u slovníků tohoto druhu. Přihlíží zejména k tomu, aby se správným utříděním a umístěním těchto spojení přispělo k celkové přehlednosti hesla. Připojeno několik konkrétních ukázek navrhovaného řešení. **844**

Mucala M. Problémy terminologických slovníků rusko-českých. *Lexikografický sborník* (1953; v. zde č. 2753), s. 163—171.

Referent vychází ze zkušeností získaných při práci na *Malém rusko-českém vojenském slovníku* (v. zde č. 929); všímá si rozsahu a zaměření slovníků tohoto druhu, speciálního postavení ekvivalentů, uspořádání hesel a jejich vnitřní stavby a j.

Srv. k tomu diskusní příspěvky B. Havránka, O. Mana, F. Daneše a j. **845**

Man O. O českém a ruském slovníkářství. Praha—Moskva 4, 1954, č. 4, s. 84—89.

Přehledný výklad o současné české a ruské lexikografii se stručnými historickými úvody. **846**

Čulenová E. K otázce školského slovníka rusko-slovenského. *RJ* 2, 1951/2, 332—336.

Diskusní poznámky k obecné lexikografické problematice slovníků tohoto typu. — V. zde č. 842. **846a**

Velký rusko-český slovník. Za ved. L. Kopeckého, B. Havránka, K. Horálka zpracoval kolektiv spolupracovníků slovníkové komise Slovanského ústavu v Praze. Díl I. A—J. Praha, Nakladatelství ČSI 1952, s. XXIII + 645, 4°.

V předmluvě na s. IX—XXI shrnuty informace o poslání slovníku, jeho rozsahu a obsahu, o postupu práce a spolupracovnících díla, jakož i pokyny pro užívání slovníku. Na s. 635—645 připojeny dodatky nashromážděné v době tisku I. dílu.

Ref.: B. Ilek, *Sovjaz* 3, 1953, 241—246 (s krit. poznámkami). — O. Malíková, *Jazykovedný časopis* 7, 1953, 181—187. — Y. Kotoulová, *SvSl.* 1953, 20/2. — K., *LitN* 2, 1953, č. 5, s. 6. — V. zde též č. 2989, 2992. **847**

Velký rusko-český slovník. Za ved. L. Kopeckého, B. Havránka, K. Horálka zpracoval kolektiv vědeckých pracovníků sekce ruského jazyka, literatury a dějin SSSR Československo-sovětského institutu v Praze. Díl II. K—O. Praha, Nakladatelství ČSAV 1953, s. XV + 740, 4°.

Druhý díl slovníku byl zpracován za stejné redakce a v základě stejným pracovním kolektivem jako díl první, materiálově je však založen na značně větší excerpci (viz seznam na s. VII—VIII); na změny v lexikografickém zpracování hesel upozorňuje se v úvodu na s. IX.

Ref.: O. M[an], *Vyšel druhý díl Velkého rusko-českého slovníku*. Praha-Moskva 4, 1954, č. 3, s. 105—106. — K., *Velký rusko-český slovník pokračuje*. LitN 3, 1954, č. 9, s. 6. — O. Malíková, *SovJaz* 5, 1955, 232—234. — Další ref. (o díle I—II, v. zde č. 847): J. Popela, *Nové významné dílo české lexikografie*. SaS 15, 1954, 168—173. — O. Man, *RJ* 4, 1954, 8—10. — O. Malíková, *SIReč* 20, 1955, 60—62. **848**

Jehlička M.—Man O. Ruský slovník — pomůcka českého překladatele. *SovJaz* 1, 1951, č. 3/4, s. 136—141.

Stručná charakteristika slovní zásoby několika nejdůležitějších ruských slovníků výkladových a informace o *Velkém rusko-českém slovníku*, který připravuje kolektiv ruských filozofů na filosofické fakultě Karlovy univerzity za red. B. Havránka, K. Horálka a L. Kopeckého (v. zde č. 847, 848).

84

9

M. W [agner]. Před vydáním Velkého rusko-českého slovníku. Praha—Moskva 2 (7), 1952, č. 8, s. 116—117.

Předběžná zpráva a popis slovníku (v. zde č. 847—849). — O postupu práce srv. též zprávu: Hsv, *Jak se připravuje Velký rusko-český slovník*. LN 1951, 15/9. **850**

Jehlička M. O práci překladatele s ruským slovníkem. *Knihy o překládání* (1953, v. zde č. 2744), s. 319—330.

Výklad o hlavních slovníkových pomůčkách pro překládání z ruštiny s pokyny pro jejich užívání; zároveň upozorňuje autor i na využití českých výkladových slovníků.

85

1

Damborský J. Poznámky k práci s Velkým rusko-českým slovníkem. *SovJaz* 4, 1954, 381—383.

• Několik připomínek s hlediska překladatelské praxe.

852

Kopeckij L. V. Rusko-český slovník. Při určování českých významů a při korekturách pomáhali N. V. Kuzminskij a S. Petíra.

4. opravené vydání. *Sbírka slovníků jazyků slovanských* (red. B. Havráněk), sv. 1. Praha, Slovanské nakladatelství 1951, s. 11 + 1369, 8°.

Viz BČL 1945/50, č. 604.

Ref.: O. Man, *RJ* 4, 1954, 59—60.

853

Dodatky k Rusko-českému slovníku L. V. Kopeckého. Na podkladě materiálu lexikografického oddělení Ústavu ruského jazyka, literatury a dějin SSSR za vedení L. V. Kopeckého zpracovaly

5. Benešová, J. Olivová a B. Vágnerová. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, 99 s., 8°.

Doplňují lexikální zásobu *Rusko-českého slovníku* L. V. Kopeckého (4. vyd. Praha 1951, v. zde č. 853) novými slovy z jazyka běžného i odborného v rámci rozsahu středního slovníku obecného rázu.

85

4

Školský rusko-český slovník. Zpracoval kolektiv katedry ruského jazyka a literatury na Vysoké škole pedagogické v Praze pod vedením L. V. Kopeckého. Praha, SPN 1955, s. XII + 1271, 8°.

Slovník je určen za pomocnou knihu pro vyučování ruštině na školách všeobecně vzdělávacích a pedagogických jako doplněk učebnic *Ruský jazyk*, zvl. v 8.—11. třídě. Jeho rozsah je dán především tematikou všech předmětů osmileté školy,

dále materiálem shromážděným v archivu katedry (pro určení frekvence slov v dětské literatuře) a excerpce některých čísel různých dětských časopisů. Do slovníku byla pojata všechna kořená slova a všechna slova s neproduktivními tvary. Vydátnou pomoc při práci poskytly dosud vydané díly *Velkého rusko-českého slovníku* (I, II), zejm. při lexikografickém zpracování hesel; podle potřeby se přihlíželo i k výkladovým slovníkům ruským (podle úvodní poznámky na s. VII—VIII). — Práce na slovníku se zúčastnili M. Dlouhý, V. Hrabě, E. Janáčková, S. Jeřábek, P. Kopeckij, J. Kout, T. Lukešová-Kudělásková, F. Malíř, I. Mlej, M. Morávková, M. Mucala, V. Oktábec a M. Vencovská.

Srv.: L. V. Kopeckij, *K vydání školního rusko-českého slovníku*. RJ 6, 1956, 55—63 (v. zde též č. 839). — E. Sekaninová, RJ 6, 1956, 380—384 a č. 8, ob. s. 3.

855

Martinková M. Rusko-český slovník frazeologický. Praha, SPN 1953, 490 s., 12°.

Nenáročný slovník, určený pro široký okruh uživatelů, je sbírkou ruských frazeologických spojení, rčení (idiomů) a užívanějších pořekadel a přísloví. Materiál byl získán excerpce ruských a cizojazyčných slovníků, ruské beletrie, časopisů a novin; autorka měla k dispozici také bohatý lexikální materiál nashromážděný redakcí ruských slovníků. Korekturu českého překladu provedl kolektiv pracovníků z redakce ruských slovníků (M. Šroufková, H. Loskotová, Z. Sedláčková, S. Hruboňová, O. Man).

Ref.: O. Man, *Čs. rusistika* 1, 1957, 150—154.

856

Rusko-český slovník nejdůležitějších slov pro četbu sovětského tisku. Sestavil kolektiv posluchačů rus. jazyka na pedagogické fakultě Karlovy university pod ved. F. Malíře. Praha, Svět sovětů 1951, s. 150 + (10), 12°.

Určen pro první potřebu posluchačů Lidových kursů ruštiny.

857

Průruční rusko-český slovník. Zprac. autor, kolektiv ústřední komise Lidových kursů ruštiny při ÚV SČSP za ved. F. Malíře, V. Šchöna, V. Šapilovského, L. Sidikmana. Praha, Svět sovětů 1953, 374 s., 8°. — 2. vyd. tamtéž 1955, 353 s., 8°.

Určen posluchačům a absolventům LKR; hesla lexikograficky nepropracována.

Ref.: J. Sedláček, *SovJaz* 4, 1954, 167—170 (s několika připomínkami a opravami). — O. Man, RJ 4, 1954, 60—61.

858

Schierová A. Česko-ruský slovník. 2. vyd. Praha, Slovanské nakladatelství 1951, 565 s., 8°.

Nové vydání bylo doplněno a v podrobnostech opraveno, přesto však slovník nevyhovuje vyšším požadavkům.

Ref.: O. Man, RJ 4, 1954, 62—63.

859

Viz též:

2907. Deset let naší jazykovědné rusistiky.

2989. J. Sedláček—O. Man, *Diskuse o I. dílu Velkého rusko-českého slovníku*.

2992. J. Sedláček, *Diskuse o Velkém rusko-českém slovníku*.

Rusko-české a česko-ruské příspěvky názvoslovné,
terminologické slovníky dvojjazyčné a pod.

Havránek B. Úvodní slovo k aktivu o slovníkových pracích. Sovjaz 4, 1954, 114—116.

Vyzdvihuje význam lexikografické práce v oboru dvojjazyčných terminologických slovníků a zabývá se jejími některými speciálními otázkami. — Aktiv se konal na podnět ministerstva kultury v Praze v lednu 1954 (v. zde č. 2993).

860

Kuchař J. K nedostatkům odborných slovníků. Sovjaz 4, 1954, 116—125.

Referát přednesený na aktivu o slovníkových pracích (v. zde č. 2993). — Autor si všímá hl. nedostatků v lexikografickém zpracování dvojjazyčných terminologických slovníků, ale přihlíží i k jejich stránce odborné.

861

Hradec Z. O praxi ve vydávání slovníků. Sovjaz 4, 1954, 125—128.

O hl. nedostatech v organizaci ediční činnosti a jak je odstraňovat; předneseno na aktivu o terminologických pracích, v. zde č. 2993.

862

Mucala M. Několik poznámek k překládání termínů z ruštiny. Kniha o překládání (Praha 1953, v. zde č. 2744), s. 210—216.

Zabývá se některými konkrétními problémy terminologickými, které je třeba řešit při překládání odborných děl z ruštiny do češtiny.

863

Bělič J. České výrazy za ruské *nacija, národ, národnost, nacional'nost'* a pod. NŘ 35, 1951, 93—105.

Úvod k diskusi o stanovení vhodných českých ekvivalentů za uvedené pojmy marxisticko-leninského chápání a řešení otázek vývoje novodobého národa (v Praze 24/10 1951). Nesporné je překládat — v souhlasu s obecnou praxí — rus. *narodnost'* čes. *národnost*; přesně zpracovaný marxistický pojem *нация* navrhuje a překládat čes. *národ* a rus. *народ*, pokud ovšem neznamená „lid" nebo „národ" ve smyslu rus. *нация*, různými opisy. — S úvod. poznámkou B. Havránka. — V. též č. 1240, 1241.

864

Parolek R. Terminologický koutek. K otázce překladu ruského termínu *народность*. SovLit2, 1953, 129—131.

Další terminologické příspěvky rusko-české: O překládání ruských termínů *содержание, тема, сюжет* (281—284; k tomu srv. pozn. M. Kačera tamtéž na s. 756—757). — *Stranickost* literatury v umění; rus. *партийность* (418). — *Nadsázka* — rus. *преувеличение*, (520) a j.

865

Parolek R. Terminologický koutek. Moderní literatura. SovLit 3, 1954, 138 až 139.

Pokus o věcný výklad pojmu *moderní*. — Další terminologické příspěvky téhož autora: Jak překládat a vykládat ruský termín *повесть: novela, příběh, román?* (tamtéž, s. 532—533) a j.

866

E. V[rafcová]. Terminologický koutek. SovLit 3, 1954, 280—281.

Poznámky k termínům: 1. *lidová slovesnost (folklor)* — *народное поэтическое творчество*; 2. *lidová tvořivost* = *народное творчество и народная самодеятельность*; 3. *soubory lidové tvořivosti* = *ансамбли народной самодеятельности*.

867

Drozda M. Terminologický koutek. *Приём.* SovLit 3, 1954, 437.

Hledá vhodný český ekvivalent.

868

D. F[undová]. K termínům „plnohodnotný“, „plnohodnotnost“. *Sovjaz* 3, 1953, 65.

Poznámka k překládání rus. termínů *полноценный* (перевод), *полноценность* (перевода).

86

9

Šoršová A. Návrh na jednotnou úpravu překladu Stanislavského technické terminologie. *Divadlo* 2, 1951, 553.

Stručný seznam ruských termínů s českými ekvivalenty v uspořádání věcném. — K tomu srv. doplňky od téže autorky v čl. *Návrh na překlady odborných termínů Stanislavského systému* (tamtéž 3, 1952, 656—659).

87

0

Malý slovníček pavlovské terminologie. *SovPedPsych* 2, 1952, 630 až 633.

Rusko-český slovníček nejdůležitějších odborných výrazů, který sestavila rozšířená redakční rada českých překladů spisů I. P. Pavlova při ČSI. — Otištěn také v čas. *Sov. věda — Lékařství* 2, 1952, 539—542. — V. zde též č. 872, 2076. **871**

Slovníček psychologické terminologie. *SovPedPsych* 2, 1952, 763 — 766.

Soubor ruských termínů s českými ekvivalenty; navazuje na č. 871.

872

Paul P. Slovníček nejběžnějších ruských právních termínů. *Socialistická zákonost* 1, 1953; 2, 1954, 3, 1955.

Abecedně seřazený rusko-český slovníček (pravidelně otiskovaný na 3. straně obálky každého čísla). — Současně byl otiskován také v čas. *Lidové soudnictví*.

873

Kučera A.—Radvanovský A. Rusko-český slovník z průmyslové ekonomiky, organizace a plánování. Předml. naps. J. Fukátko. Praha, SNTL 1953, 170 s., 8°.

Obsahuje na 8500 hesel z průmyslové ekonomiky a oborů příbuzných (politická ekonomie, národohospodářské plánování, organizace, účetní a operativně výrobní evidence, rozbor hospodaření podniku a j.).

Ref.: K. Sochor, *NR* 37, 1954, 41. — Z. Vělová, *Sovjaz* 3, 1953, 470—472.

— J. Průša, *Technická kniha* 2, 1953, 242—245. — K. Heřman—V. Růžička, *Za social, vědu a techniku* 3, 1953, 359—360. — V. též č. 876.

87

4

Termíny vyřešené terminologickou komisí pro politickou ekonomii. *SovPolEkon* 3, 1953, 268—269.

Soubor ruských termínů a jejich doporučených českých ekvivalentů. — Pokračování: tamtéž, 420—423 a 4, 1954, 423—424.

87

5

Zpráva terminologické komise ČSAV—ČSI pro politickou ekonomii o projednání některých termínů obsažených v „Rusko-českém slovníku z průmyslové ekonomiky, organizace a plánování“, který sestavili A. Kučera a A. Radvanovský (Praha 1953). *SovPolEkon* 3, 1953, 846—858.

Autory připomínek k jednotlivým termínům jsou J. Vaněk (pol. ekonomie), J. Staněk (plánování a některé úseky národního hospodářství), K. Kořínek (financování a účetnictví). — V. zde č. 874.

87

6

J. H. Terminologie z plánování, organizace a ekonomiky. *Podniková organizace* 7, 1953, 38—39, 78, 159, 197, 302, 341, 383, 420, 457.

Věcně utříděné ruské odb. výrazy s českými překlady. — Pokračuje tamtéž, roč. 8, 1954, 87

7

Staňák J. K otázce překládání složenin typu „organisačně technický“. SovPolEkon 4, 1954, 561—563.

V ruské i české terminologii se užívá četných složenin tohoto typu; podle jejich věcného obsahu lze je rozdělit do tří skupin a tím je určen i způsob jejich psaní (s konkrétními příklady, schváleno terminologickou komisí ČSAV—ČSI). — K tomu upozornění UJC ČSAV tamtéž na s. 837. **878**

Dittert J. Větší péči překládům — přesnější a stálejší naše odborné názvosloví! Podniková organizace 6, 1952, 395—399.

Upozorňuje na odlišné překlady rus. termínu *поточное производство* a jeho odvozenin a sám navrhuje překlad *proudová výroba*.

Zpráva: K. Sochor, NŘ 36, 1953, 172—173. **879**

K otázce překládání termínu *капитальный ремонт*. SovPolEkon 4, 1954, 424—425.

Navržen překlad *generální oprava*. **880**

Některé termíny vyexcerpované ze Stalinova spisu „Ekonomické problémy socialismu v SSSR“. SovPolEkon 4, 1954, 563.

Připojeny jejich české překlady. **881**

Fiala J. Základní účetní evidence. Abeceda účetních vědomostí. Praha, Orbis 1954, 307 s., 8°.

V knize je rusko-český slovníček odborných účetnických výrazů (s. 279—286). **882**

Hor. Slovníček. Výrazy aritmetické. Matematika ve škole 1, 1950/1, 37—38, 141, 233—234.

Rusko-český slovníček odborných výrazů aritmetických pro potřeby školské. **883**

Jzfk [= **Jozifek V.**]. Slovníček. Výrazy z geometrie. Matematika ve škole 1 1950/1, 93—94, 184—186.

Abecedně uspořádaný rusko-český slovníček odborných výrazů geometrických. **884**

Hrabyna A. L.—Němčenko N. V.—Kučera K.—Adámek J.—Brož F. Rusko-český zeměměřičský slovník. Praha, SNTL 1954, 236 s., 8°.

Slovník je určen nejen potřebě překladatelů odborných textů, ale chce přispět i k ustálení českého zeměměřičského názvosloví; je do něho pojata i terminologie fotogrammetrická.

Ref.: J. Kohout, SovJaz 4, 1954, 516—519 (s krit. poznámkami). — Císař, Zeměměřičství 4, 1954, 147—148. — L. Mucha, Kartografický přehled 9, 1955, 47. — R. Novák, Rudy 2, 1954, 280. — E. Kučerová, Slov. odb. názvoslovie 2, 1954, 285—287 (s výtkami proti lexikografickému zpracování). — K. Sochor, NŘ. **88**

5

Staňák O. Rusko-český slovník odborných výrazů z oboru územního plánování. Sbírká pův. prací věd. pracovníků VÚVA — skupiny územního plánování, sv. 19. Brno, Výzkumný ústav výstavby a architektury 1954, 140 s., 8°.

Rozmnož. pracovní pomůcka. **886**

Sotorník V. Základy ruského chemického názvosloví. Přírodní vědy ve škole 2, 1951/2, 890—895. **887**

Úvod do ruského chemického názvosloví, zaměřený zejména k potřebám školního vyučování a k studiu ruské odborné literatury v originále.

88

7

Doskočilová V.—Svatoňová I. Učební texty z jazyka ruského pro posluchače biologie. Vyd. Karlova univ. v Praze pro posluchače fak. biologické. Praha, SPN 1954, s. 193, 4° (rozmnož.); oprav, dotisk 1. vyd. Praha 1955, 193 s., 4° (rozmnož.).

Obsahuje rusko-český slovníček odborných výrazů. — Od týchž autorek: *Učební texty z ruského jazyka pro posluchače biologické fakulty* (2. ročník). Praha, SPN 1955, 91, s. 4° (rovněž se slovníkem).

888

Pavličuk M. Rusko-český slovník léčivých rostlin. Praha, Zdravotnické nakladatelství 1952, 63 s., 8°.

Do slovníku je pojato názvosloví asi 400 druhů léčivých rostlin; vedle základního pojmenování se přihlíží také k synonymům a důležitějším názvům lidovým (v ruštině i v češtině).

Zpráva: K. Sochor, NŘ 37, 1954, 44.

889

Odborné názvosloví z geologie. Sov. věda—Hornictví 2, 1953, 261—264.

Zpráva o práci terminologické komise a soubor schválených výrazů (ruských a českých).

890

Krauter M. Základní termíny. „Geologický průzkum“. Sov. věda—Hornictví 3, 1954, 538—540.

Terminologický slovníček rusko-český.

891

Zemanová J.—Kelčevská O. Učební texty ruského jazyka pro geology 1. a 2. ročníku s rusko-českým slovníkem. Vyd. Karlova univ. v Praze pro posluchače fak. geologicko-geografické. Praha, SPN 1955, 212 s., 4° (rozmnož.).

892

K problému rusko-českého lékařského slovníku. ČLék 92, 1953, 1046.

Zpráva o reorganisasi příprav k jeho vydání a o spolupráci s terminologickým oddělením

ČSl.

*
89

3

Rusko-český slovníček pro mediky. Díl I. Pomocný překladový slovníček ke knize A. N. Кабанова *Таблицы анатомии и физиологии человека* (Část I: Dopis I. P. Pavlova, úvod, kap. 1, 2). Sestavil kolektiv lektorů jaz. ruského na lék. fakultě. Vyd. Karlova universita pro posluchače lék. fakulty. Praha, SPN 1953, s. 3 + 56, 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text.

894

Rusko-český slovníček pro mediky. Překladový slovníček ke knize: A. N. Kabanov, *Учебник анатомии и физиологии человека*. Sestavil **O. Hejk** ve spolupráci s kol. pracovníků kabinetu rus. jazyka na lékařské fakultě. Vyd. Karlova universita v Praze pro posluchače lék. fak. Praha, SPN 1954, 164 s., 8° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text.

895

Ruské odborné texty a slovník pro mediky. Sest. kolektiv pracovníků kabinetu rus. jaz. na lékařské fakultě Karlovy university.

Vyd. Karlova universita v Praze pro posluchače fak. lékařské. Praha, SPN 1954, s. X + 486, 4° (rozumnož.).

Vysokoškolský učební text.

896

Rusko-český zemědělský slovník. Sest. **N. Pume** a **B. Paňkov** za spolupráce **J. Spirhanzla**. Vyd. Čs. akademie zemědělská a Čs. ústav pro mezinár. spolupráci v zemědělství a lesnictví. Praha, Brázda 1951, 1182 s., 8°.

Obsahuje okolo 85 000 výrazů vyexcerpovaných z rus. odb. zemědělské literatury a několika dalších oborů příbuzných, které se zemědělskou výrobou nějak — někdy jen zdaleka — souvisí. Připojeny tabulky běžného a odb. přepisu z azbuky do latinky a tabulky skloňování a přechylování rus. příjmení.

Ref.: R. Mrázek, *SovJaz* 3, 1953, 246—249. — V. Dujčiková, *Slov. odb. názvoslovie* 1, 1953, 223—224. — K. Sochor, *NR* 37, 1954, 44—45. — O. Mališ, *Za socialistické zemědělství* 2, 1952, 965.

897

Rusko-český lesnický slovník. Sestavil **F. Korsuň** ve spolupráci s lesnickou terminologickou komisí při ČSI. Praha, Stát. zeměděl. nakladatelství 1953, 231 s., 8°.

Obsahuje přibližně 3300 odborných lesnických výrazů, sestavených abecedně. U termínů botanických a zoologických jsou také připojeny příslušné názvy latinské.

Ref.: M. Šroufková, *SovJaz* 3, 1953, 468—469 (s kritickými poznámkami). — **K. Sochor**, *NR* 37, 1954, 44.

898

Rusko-český technický slovník. Sest. **O. Pekárek**, **K. Cacek**, **M. Krátký**, **V. Kvičera**. Řada technických slovníků. Praha, SNTL 1953, 551 s., 8°.

Obsahuje na 37 000 hesel, získaných excerpcí nové sovětské technické literatury (viz soupis) a uspořádaných abecedně podle vzoru polytechnických slovníků sovětských. V české části uvádějí autoři vedle názvů normalisovaných také termíny nové, o kterých se domnívají, že lépe odpovídají duchu českého jazyka než názvy dosavadní. Bohatý materiál není odborně lexikograficky zpracován.

Ref.: F. Raban, *Techn. kniha* 2, 1953, 313—315 (s připomínkami); κ tomu: J. Kohout, *Několik poznámek k Technickému slovníku a jeho kritice*, tamtéž 3, 1954, 36—37 a F. Raban, *Dodatek ke kritice Rusko-českého technického slovníku*, tamtéž 3, 1954, 100—101 (s pozn. A. Procházky a V. Hněvkovského na s. 101—102). — V. Dujčiková, *Slov. odb. názvoslovie* 1, 1953, 316—317. — J. Jelínek, *Chem. průmysl* 3 (28), 1953, 375—376. — J. Kohout, *SovJaz* 4, 1954, 171—177 (s připomínkami). — J. Horecký, *SIReč* 19, 1954, 103—105. — K. Sochor, *NR* 37, 1954, 42. — J. Schenk, *Sov. věda—Hornictví* 3, 1954, 277—279. — J. Novák, *Připomínky κ Rusko-českému technickému slovníku*. *Techn. kniha* 3, 1954, 68—71. — J. Toman, *Nové rusko-české technické slovníky*. *Mechanisace* 3, 1954, 217—218. — *Prager, Slaboproudý obzor* 15, 1954, příl. L, s. 3. — Sk., *Uhlí* 3, 1953, 303.

899

Účebnice ruštiny v energetice I. Elektrisace — nástroj budování socialismu. *Energetika* 4, 1954, č. 11 (zvl. příloha, s. 36).

Souvislý text a rusko-český slovníček odborných výrazů. — Pokračování: *Parní elektrárny* (tamtéž, příl. k č. 12).

900

Havelka J. Rusko-český a česko-ruský radiotechnický slovník. Řada technických slovníků. Praha, SNTL 1954, 180 s., 8°.

Slovník obsahuje v každé části asi 6000 hesel z radiotechniky a slaboproudé techniky spojové; je určen teoretickým a praktickým pracovníkům z těchto oborů. Materiál je čerpán z novějších příručních ruských slovníků a doplněn výrazy z odborné literatury.

Ref.: J. Karpinský, *Sdělovací technika* 2, 1954, 287—288 (s výtkami, pokud jde o lexikografické zpracování a užitou českou terminologií). — K. Sochor, *NR* 40, 1957, 45.

901

Seznam rusko-českých hornických výrazů. Sestavil **V. Michálek**. Praha, Matice hornicko-hutnická 1952, 79 s., 4° (rozmnož.).

Seznam, obsahující asi 4000 abecedně seřazených ruských odborných výrazů s příslušnými českými ekvivalenty (a po př. také se stručnými věcnými vysvětlivkami), je určen pro vnitřní potřebu odb. pracovníků a za základ pro další práci při normalisaci odb. názvosloví hornického. — Nové vydání téhož seznamu, podstatně rozšířené (díl I. A—H, díl II. O—Я; 874 s., 4°, úhrnem na 17 000hesel), vyšlo ve stejné úpravě tamtéž 1953.

90

2

Seznam česko-ruských hornických výrazů. Sestavil **V. Michálek**. Praha, Matice hornicko-hutnická 1952, 79 s., 4° (rozmnož.).

Doplňuje *Seznam rusko-českých hornických výrazů* od téhož autora (v. zde č. 902).

- 903

Odborné názvosloví z naftového oboru. *Sov. věda—Hornictví* 2, 1953, 264.

Soubor schválených termínů (ruských a českých).

904

Schenk J. Uhelné úpravnictví. Zprávy terminologické komise. *Sov. věda—Hornictví* 2, 1953, 385—386.

Soubor ruských a českých termínů.

905

Pelnář A. Odborné termíny z dobývacích method rudných ložisek. *Sov. věda—Hornictví* 2, 1953, 528—529.

Ruské termíny s českými ekvivalenty.

906

Rusko-české hornické názvosloví z oboru dopravy těživa v porubu, chodbách a v jamách. *Sov. věda—Hornictví* 2, 1953, 774—777.

Terminologický slovníček rusko-český (abecedně uspořádaný).

907

Hypr K. Zprávy terminologické komise. Termíny z oboru „Povrchové dobývání“. *Sov. věda—Hornictví* 3, 1954, 650—651.

Soubor ruských termínů se schválenými českými ekvivalenty.

908

Formánek J. Zprávy terminologické komise. Termíny z oboru „Sušení a briketování uhlí“. *Sov. věda—Hornictví* 3, 1954, 651—655.

Soubor odborných ruských termínů a jejich schválených českých ekvivalentů.

909

Michálek V. Čítanka hornické ruštiny. Praha, SNTL 1953, 223 s. + 1 příl., 8°.

Pomůcka pro studium hornické ruštiny.

Ref.: A. Pelnář, *Sov. věda—Hornictví* 3, 1954, 412—413.

910

Brabec J.—Hellmann B. Slévárenský slovník rusko-český a anglicko-český. Praha, SNTL 1953, 155 s., 8°.

Obsahuje asi 5800 ruských a 5000 anglických odborných výrazů z oboru slévá-

renství a hutnictví s českými překlady; má význam i pro ustálení české terminologie těchto oborů.

Zpráva: K. Sochor, NĚ. 37, 1954, 42.

911

Malý rusko-český slovník z oborů: vysoké pece, ocelárny, válcovny. Vypracoval kolektiv Ústřed. technické knihovny a dokumentace n. p. Nová Huť Klementa Gottwalda, Ostrava—Kunčice. Nákl. vlast., 1953, 91 s., 8° (rozmnož.).

Určeno především pro služební potřebu zaměstnanců NHKG.

912

Michálek V. Čítanka strojnické ruštiny. Praha, SNTL 1953, 224 s., 8°.

Odborné ruské výrazy užitě v textu článků jsou přeloženy jednak pod čarou, jednak shrnuty v závěru čítanky do dvou abecedních rejstříků (ruského a českého, celkem 58 s.).

91

3

Dej dar B.—Ševčík A. Rusko-český strojírenský slovník. Praha, SNTL 1954, 212 s., 8°.

Slovník obsahuje asi 14 000 hesel z oboru strojírenského, částečně i hutnického. Materiál byl sebrán z vydaných rusko-českých slovníků příbuzného obsahu a doplněn bohatou excerpací. O způsobu lexikografické práce, obsahu slovníku a jeho uspořádání, slovníkovém zpracování synonym a homonym a pod. informují autoři v předmluvě na s. 5—8.

Ref.: E. Kučerová, Slov. odb. názvoslovie 3, 1955, 30—32. — A. Vlk, SovJaz 5, 1955, 466—468. — K. Sochor, NŘ 40, 1957, 44.

91

4

Kohoušek S. Ruské a české názvosloví ze strojírenské technologie. Praha, SNTL 1954, 169 s., 8°.

Pomůcka ke studiu české a sovětské technologické literatury.

Ref.: F. Buffa, Slov. odb. názvoslovie 2, 1954, 254—256. — H., Strojirenská výroba 2, 1954, 392. — K. Sochor, NŘ 40, 1957, 44.

91

5

Ševčík A. Čítanka strojnické ruštiny. Praha, Průmyslové vydavatelství 1952, 218 s., 8°.

Slovní zásoba článků pojatých do čítanky (zejména pokud jde o odb. názvosloví) je vybrána tak, aby umožnila číst a studovat sovětskou technickou literaturu v rus. originále. V závěru knihy jsou ruské a české technické termíny shrnuty do dvou obsáhlých rejstříků (asi 2500 výrazů). Čítanka v podstatě shrnuje články, které vycházejí v r. 1949 a 1950 v čas. Technický rádce. — 2. vyd. Praha, SNTL 1954, 223 s., 8°.

Ref.: Hý, Normalisace 1, 1952, 103 (κ tomu autorova odpověď tamtéž). — M. Joneš, LitN 1, 1952, č. 30, s. 9.

91

6

Základní pojmy při obrábění. Sovětská věda — Strojirensství 2, 1952, 336—338.

Základní ruské pojmy a jejich české ekvivalenty (sestavené podle jednotlivých oborů). — Pokračování: *Terminologie řezné části nástrojů*. Tamtéž, s. 338—339 (ruské a české termíny, sestavené podle jednotlivých nástrojů).

91

7

Ševčík A. Pokyny pro překladatele. Sovětská věda — Strojirensství 2, 1952, 504—509, 637—640, 773—776.

Abecedně sestavený soubor ruských a českých odb. výrazů ze strojírenství. 918

Rusko-český technický slovník sklářský, čs. sklář a keramik 3, 1953 a 4, 1954.

Vycházel na pokračování (zpravidla na obálce, s. 3—4).

919

Kněžek Z. Rusko-český a česko-ruský sklářský slovník. Praha, SNTL 1954, 294 s., 16°.

Slovník obsahuje asi 7000 hesel rusko-českých a 5000 hesel česko-ruských, která zahrnují odborné výrazy z oboru sklářských surovin, technologie, strojů a nomenklaturu skla a skleněných výrobků.

Zpráva: K. Sochor, NŘ 40,4 957, 45—46.

920

Rusko-český slovníkz oboru pletářství, textilu a textilní chemie. Zprac. **M. Konopásek** ve spolupráci s kolektivem pracovníků Výzkumného ústavu pletářského v Brně. Prozatímní vydání. Brno, VÚP 1952, 191 s., 8°.

Zpráva: K. Sochor, NŘ 37, 1954, 43. — J. Jelínek, Chemický průmysl 3 (28), 1953,376.

92

1

Masner L.—Byčichin A. Rusko-český slovník kožedělný. Praha, SNTL 1954, 148 s., 8°.

Určen zaměstnancům kožedělného průmyslu a překladatelům z tohoto oboru. Jeho slovní zásoba je čerpána z celé oblasti kožedělného průmyslu (v širokém slova smyslu: suroviny, názvy výrobních procesů, strojů, polotovarů i hotových výrobků, pracovníků atd.).

Ref.: K. Sochor, NŘ 40, 1957, 46. — Čs. kožařství 4, 1954, 116 (nepodepsáno).

922

Rusko-český technický slovník kožedělný. Čs. kožařství 3, 1953.

Byl otiskován v č. 1—12 zpravidla na 3.—4. s. obálky (se samostatným stránkováním).

923

Kracíková L. Rusko-český slovník z oboru masného průmyslu. Praha, SNTL 1953, 112 s., 8°.

Zahrnuje výrazy z oboru zpracování masa, názvy hotových masných, uzenářských, konzervářských výrobků, jakož i důležitější slovní materiál z některých oborů příbuzných, pokud má vztah k masnému průmyslu (na př. výrazy týkající se chovu zvířat a jejich ošetřování, termíny veterinářské a pod.). Byl zpracován za spolupráce četných odborníků na základě rozsáhlé excerpcce.

Ref.: K. Sochor, Za socialistické zemědělství 3, 1953, 1325; jiný ref. téhož a. v NŘ 37, 1954, 43—44. — V. Duj či ková, Slov. odb. názvoslovie 2, 1954, 31—32.

924

Hájek V. Rusko-české názvoslovné tabulky z oboru zemních prací. Rada technických slovníků. Praha, SNTL 1953, 52 s., 8°.

Tabulky obsahují 1300 výrazů z oboru zemních prací a dopravních strojů užívaných při zemních pracích. Jsou psány jako dodatek k autorovu dílu *Zemní práce I—II* (Praha 1951 a 1952); materiál byl získán excerpcí odborné literatury z let 1945/52.

9

25

Zpráva: K. Sochor, NŘ 40, 1957, 40.

Hübsch B.—Strnad J. Rusko-český a česko-ruský pomocný slovník stavitelský. Vyd. Vys. škola stavitelská v Brně pro posluchače inž.

stav., arch. a pozemního stavitelství. Praha, SNTL 1954, 140 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text.

Svoboda S. Základní ruské názvosloví o třídící technice a nádražích. *Železniční technika* 1, 1953, 240—241. **926**

Abecedně seřazený terminologický slovníček rusko-český.

Ukázka slovníku. *Železniční technika* 2, 1954, č. 10, ob. s. 3.

Redakce chystaného rusko-českého slovníku železničního předkládá k diskusi několik ukázkových hesel. **928**

M alý rusko-český vojenský slovník. Zpracovalo ministerstvo národní obrany. Praha, Naše vojsko 1952, 379 s. + 2 s. příl., 8°.

Slovník obsahuje v celkovém počtu asi 3800 hesel celkem na 8800 ruských výrazů, především odb. vojenských termínů. Jejich české překlady jsou zároveň prvním pokusem o zachycení a ustálení základní české vojenské terminologie.

Ref.: K. Sochor, *Nový vojenský slovník a současné vojenské názvosloví*. NŘ 36, 1953, 301—303. — V. Girtelschmidová, *Sovjaz* 3, 1953, 178—180 (s připomínkami).

929

M alý česko-ruský vojenský slovník. Zpracovalo ministerstvo národní obrany. Praha, Naše vojsko 1952, 350 s., 8°.

Byl zpracován na základě *Malého rusko-českého vojenského slovníku* (v. zde č. 929).

Ref.: K. Sochor, NŘ. 36, 1953, 301—303. — J. Kuchař, *Obrana lidu* 1952, 31/12.

93

0

Vojenský rusko-český slovník protiletadlového vojska. Zpracovalo ministerstvo národní obrany. Praha, Naše vojsko 1953, 241 s., 8°. **931**

Vojenský rusko-český tankový slovník. Zpracovalo ministerstvo národní obrany. Praha, Naše vojsko 1953, 226 s., 8°. **932**

Vojenský rusko-český ženijní slovník. Zpracovalo ministerstvo národní obrany. Praha, Naše vojsko 1953, 150 s., 8°. **933**

Vojenský rusko-český letecký slovník. Zpracovalo ministerstvo národní obrany. Praha, Naše vojsko 1954, 446 s., 8°. **934**

Lidové kursy ruštiny. Ruské terminologické příručky?
Praha, Ústřed. komise LKR 1954, příč. 12° (rozmnož.).

V řadě vyšly tyto příručky (abecedně podle oborů): *Anorganická chemie* (63 s.). — *Automobil. I. část. Konstrukce vozu* (57 s.). — *Broušení kovů* (61 s.). — *Elektrotechnika* (66 s.). — *Formování v slévárenství* (54 s.). — *Frézování kovů* (57 s.). — *Hoblování kovů* (56 s.). — *Hornictví* (56 s.). — *Klempířství* (51 s.). — *Knihčinství* (48 s.). — *Kolchozy* (52 s.). — *Kovářství* (64 s.). — *Kuchařství* (54 s.). — *Lahůdkářství* (53 s.). — *Lesnictví* (51 s.). — *Pekařství* (53 s.). — *Slévárenství—lití kovů* (62 s.). — *Soustružení kovů* (66 s.). — *Stavba lodí* (51 s.). — *Stavitelství* (52 s.). — *Strojní a traktorové stanice* (57 s.). — *Svařování kovů* (51 s.). — *Textilní průmysl* (47 s.). — *Umělá vlákna* (52 s.). — *V zemi sovětů. Část I. Texty a otázky. Část II. Rusko-český slovník k I. části* (s. 106 + 59; stát. zřízení SSSR). — *Válcování kovů* (59 s.). — *Výroba oceli* (52 s.). — *Vysoká pec* (48 s.). — *Zámečnictví* (48 s.). — *Zemědělství* (48 s.). — *železnice* (45 s.).

934a

Havlíček M. Odborné ruské názvosloví a zkratky. Sdělovací technika 1, 1953, 244—245.

Čím se liší ruská terminologie od české, poměr k cizím slovům, tvoření zkratkových slov a j. 935

Kohout J. Odborné slovníky rusko-české a česko-ruské v uplynulém desetiletí. SovJaz 5, 1955, 413—418.

Přehled vydaných slovníků s poznámkami zejména k jejich lexikografické stránce.

93

6

Viz též c.:

2009. A. Strážová—O. Štelclain—A. Voplakal, Česko-rusko-anglicko-francouzský slovník pedagogických výrazů.

2013. Z. Sochová—J. Štindlová, K novým ekonomickým termínům typu „člověkohodina“.

2014. J. Staněk—J. Štindlová, Jak překládat ruský termín „človekočas“, „koněděň“ a pod.

2116. Světelně technické názvosloví.

2156. Hutnické názvosloví.

2207. Z. Bažant, Slovník stavební mechaniky a příbuzných oborů v pěti řecích.

2222. H. Novák, Příspěvek k diskusi o silničním názvosloví.

3197. V. S. Ševčenko—A. I. Ševčenko, Краткий чешско-русский и русско-чешский внешнеторговый словарь.

c) Metodika a didaktika vyučování ruštině v ČR

Mluvnice a učebnice

Kopeckij L. V. Stručná ruská mluvnice. 2. přepracované vyd. Slovanské jazykovědné příručky, sv. 5. Praha, Slovanské nakladatelství 1951, 129 s., 8°.

Rozšířený otisk mluvnických poznámek z *Rusko-českého slovníku* L. V. Kopeckého (v. zde č. 686, 700. 853).

93

7

Грамматика русского языка. Том I. Фонетика и морфология (Red. V. V. Vinogradov, J. S. Istrina, S. G. Barchudarov; Moskva 1952). Vyd. Vys. škola rus. jaz. a lit. v Praze. Praha, SPN 1955, 231 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text; výběr úryvků provedl M. Kubík (v. zde č. 710). —

Další učební texty VŠRJL podle sovětských pramenů v. zde u č. 686, 700. 938

Zemskij A. M.—Krjučkov S. J.—Svetlajev M. V. Grammatika ruského jazyka I. (Fonetika a morfologie.) Praha, Vys. škola pedag.—SPN 1954, 187 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text. (Přetisk sovětské učebnice.)

939

Zemskij A. M.—Kručkovi S. J.—Svetlajev M. V. Gramatika ruského jazyka II. (Syntax.) Praha, Vys. škola pedagog. — SPN 1954, s. 176, 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text; jako č. 939.

940

Zemskij A. M.—Kručkovi S. J.—Svetlajev M. V. Nauka o slově a slovním spojení v ruštině. Praha, Vys. škola pedagog. — SPN 1954, s. 71, 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text; jako č. 939.

941

Havránek B.—Leška O.—Zatovkaňuk M. Přehled ruského tvarosloví. Pomocná kniha pro gymnasia a výběrové odb. školy. Praha, Stát. nakl. učebnic 1951, 69 s., 8°.

Další vyd.: 2. (s podtitulem *Pomocná kniha pro výběrové školy 3. stupně*) Praha, SPN 1952, 71 s. — 3. (s podtitulem *Pomocná kniha pro školy všeobecně vzdělávací a školy pedagogické*) tamtéž 1954, 71 s. — 4. (nezměněné) — tamtéž 1955, 71 s.

Ref.: M. Dlouhý, Lid. kursy ruštiny 1955/56, č. 7, s. 29—31.

942

Šmeralová S.—Rejmanová A. Učebnice ruštiny. Mluvnice — konverzace — četba. Praha, SPN 1954, 326 s., 8°.

Tato kniha je od základu přepracovaná starší učebnice týchž autorek z r. 1937; v novém vydání byly některé zastaralé texty nahrazeny aktuálnějšími. Přepracován a doplněn byl zejména oddíl hláskoslovný (v. BČL 1945/50, č. 594). — 2. vyd. (nezměněné) tamtéž 1955.

94

3

Русский язык. Učebnice jazyka rus. pro I. třídu gymnasií. Zprac. A. Šourková, M. Rumerskirch, A. Hofman, F. Malíř, V. Cícha, B. Havránek, O. Leška, V. Vavrečková-Barnetová, M. Zatovkaňuk, M. Cipro. 2. vyd. Praha, Stát. naklad. učebnic 1951, 247 s., 8°.

3. vyd. Praha, SPN 1952, 247 s.; 4. vyd. tamtéž 1953, 247 s.

944

Русский язык. Učební text pro II. tř. gymnasií a vyš. odb. školy. Sest. A. Šourková, V. Barnetová, M. Boučková, O. Leška, M. Rumerskirch, M. Suttý, A. Wurm. Praha, SPN 1952, 279 s. -f- 2 obr. příl., 8°.

2. vyd. tamtéž 1953, 279 s. + 2 obr. příl.

945

Русский язык. Učební text pro 10. a 11. postupný ročník všeobecně vzdělávacích škol a pro pedagogické školy. Sest. A. Šourková, V. Barnetová-Vavrečková, O. Leška, M. Rumerskirch, M. Suttý, A. Wurm. Praha, SPN 1952, 278 s., 8°.

2. vyd. tamtéž 1953, 3. vyd. tamtéž 1954 (nezměněná).

946

Русский язык pro devátý postupný ročník škol všeobecně vzdělávacích. Sest. M. Cipro, A. M. Effenbergerová, O. Oktábová, V. Ščepichin, J. Porák, Z. Votavová, M. Hynková. Praha, SPN 1954, 310 s., 8°.

2. vyd. tamtéž 1955.

tamtéž

1955

(nezměněné).

K tomu srv.: M. Cipro, *K diskusi o učebnici ruštiny pro 9. třídu*. SovJaz 3, 1953, 510—519 (diskuse konaná v Praze 1/10 1953 se zabývala metodickými otázkami připravované učebnice). — A. M. Effenbergerová, *Jak je zpracována učebnice ruského jazyka pro 9. postupný ročník*. RJ 4, 1954, 316—317. **947**

Русский язык pro desátý a jedenáctý postupný ročník všeobecně vzdělávacích škol. Sest. M. Zatovkaňuk, L. Rozkvcová, N. Perglová-Káralová, J. Veselý. Praha, SPN 1955, 414 s., 8°. **948**

Русский язык. Učební text pro I. ročník dvouletých a jednoletých odb. škol. Sest. E. Pořízek, M. Cipro, L. Rybincev. Praha, SPN 1952, 114 s. + 2 obr. příl., 8°.

2. vyd. tamtéž 1953, 114 s. + 2 obr. příl., 8°. **94**

9

Русский язык. Učebnice jazyka ruského pro I. ročník vyšších odb. škol. Sest. R. Choděra, V. Barnet, S. Krejza, N. Kuzminskij, L. Podgorná, J. Podgorný, J. Víšková, S. Vyháněk. Praha, SPN 1953, 177 s., 8°.

2. vyd. tamtéž 1954, 178 s., 8°. **95**

0

Русский язык. Učební text pro II. ročník odb. škol se čtyřletým studiem. Sest. R. Choděra, V. Barnet, R. Parolek, M. Botura, N. Kuzminskij, L. Podgorná, A. Vrbová, S. Vyháněk. Praha, SPN 1954, 200 s., 8°.

951

Русский язык. Učební text pro III. a IV. ročník odb. škol se čtyřletým studiem. Sest. R. Choděra, V. Barnet, M. Botura, N. Kuzminskij, A. Vrbová. Praha, SPN 1954, 173 s., 8°.

2. vyd. tamtéž 1955, s. 173, 8°. **952**

Gramatická cvičebnice ruského jazyka pro vysokoškolačky (neruštíňáře). Sest. L. Jebavý, J. Moravec, J. Mel'nikov, V. Bartoňová, Z. Laisková, Z. Dufková, Z. Hanusová. Vyd. rektorát Karlovy university pro posluchače katedry rus. jazyka. Praha, SPN 1954, 208 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text. **953**

Cvičebnice ruské gramatiky. Sestavili L. Jebavý, Z. Laisková, Z. Dufková, V. Bartoňová, J. Moravec, O. Velišková. Praha, SPN 1955, 322 s., 8°.

Pomocná kniha pro vysoké školy, určená pro gramatickou výuku posluchačů-neruštíňářů.

tomu srv.: L. Jebavý, *Několik methodických poznámek k Cvičebnici ruské gramatiky*. Vysoká škola 3, 1955, 338—340. **95**

4

Učební texty ruského jazyka pro filology (neruštíňáře). Sest. N. Suttá. Vyd. Karlova

universita v Praze pro katedru rus. jazyka. Praha, SPN 1954, 99 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text, sestavený podle sovětských pramenů. **955**

Textová cvičebnice ruského jazyka pro filology (ne-ruštináře). Podle sovět. pramenů sest. a slovníček zprac. N. Suttá. Vyd. Karlova univ. v Praze pro posluchače filol. fakulty. Praha, SPN 1955, 245 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text.

956

Textová cvičebnice ruského jazyka pro posluchače filoso-
fie. Díl 1. Podle rus. pramene sest. M. Čukičová. Vyd. Karlova
univ. v Praze pro posluchače fak. filosofické. Praha, SPN 1955, 131 s.,
4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učeb. text (s rusko-českým terminologickým slovníčkem). **957**

Učební texty pro jazyk ruský s pomocným rusko-českým
slovníčkem. Díl I—II. Sestavil kolektiv kabinetu jaz. ruského na
právn. fakultě. Vyd. Karlova universita v Praze pro posluchače právn.
fakulty. Praha, SPN 1954, s. 170 + 177, 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text.

958

Gramatická cvičebnice ruského jazyka s výběrem od-
borných textů. Sest. J. Birula, B. Pátková, A. Šesták. Vyd.
Vys. škola zemědělská v Brně pro posluchače agronomické fakulty.
Praha, SPN 1955, 340 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text.

959

Ruský jazyk. Odborný učební text pro posluchače lesnické fakul-
ty. Sest. S. Savostjuk a B. Hübsch. Díl I—II. Vyd. Vys. škola
stav. v Brně. Praha, SNTL 1955, s. 223 + 261, 4° (rozmnož.).

Obsahuje rusko-český slovníček odb. výrazů.

960

Učební texty z ruského jazyka pro chemiky s rusko-
českým slovníčkem. Sest. M. Mervart. Vyd. Karlova univ.
v Praze pro posluchače katedry rus. jazyka. Praha, SPN 1955, 253 s.,
4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text.

961

Učební texty jazyka ruského pro 1. ročník fakulty che-
mického inženýrství. Sest. J. Píša a V. Procházka za součin-
nosti J. Pitry. Vyd. Vys. škola chem.-technologická v Pardubicích
pro posluchače fak. stroj. inž. Praha, SNTL 1955, 150 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text (s rusko-českým slovníčkem).

962

Učební texty z ruského jazyka pro stavební směr. První
a druhý ročník. Sest. A. Fedorov. Vyd. Čes. vys. učení technické
v Praze pro posluchače fak. ekonomicko-inž. Praha, SNTL 1955,
415 s., 4° (rozmnož.).

Obsahuje rusko-český slovníček odborných výrazů.

963

Viz též č.:

1018. A. V. Isačenko, Nad tvorbou nových učebnic ruštiny.
1035. Jak pracovat podle nových osnov a učebnic ruského jazyka.
2907. Deset let naší jazykovědné rusistiky.

Výslovnost, přízvuk a pravopis Mluvnice — Slovní zásoba

Kopeckij L. V. K otázce osvojení ruské výslovnosti. RJ 1, 1950/1, 99—105, 137—145.

Stručný popis ruské spisovné výslovnosti a jejich nejdůležitějších variant nespisovných (se zřetelem metodickým).

96

4

Frinta A. O ruské výslovnosti. RJ 1, 1950/1, 145—149.

Stručný popis ruské artikulace (navazuje na čl. L. V. Kopeckého, v. zde č. 964).

96

5

Isačenko A. V. O přechode přízvuku na předložky v ruštině. RJ 2, 1951/2, 101—106.

Přechod přízvuku na předložku ve spojeních typu *на берег, Под гору, за ушу* je jednou z akcentologických zvláštností četných slov základního slovního fondu v ruštině. Isačenkova stať, založená na pův. excerpce, upozorňuje na případy toho druhu v současné spisovné ruštině.

96

6

Kůst V. K ruskému přízvuku a metodě jeho vyučování. RJ 4, 1954, 14—19.

Navazuje na svůj starší článek se stejnou tematikou *K metodice vyučování ruskému přízvuku* (Gymnasium 2, 1949/50, 150—158) a doplňuje jej novými podněty. 967

Oktábec V. Pohyblivý přízvuk podstatných jmen ve spisovné ruštině. RJ 2, 1951/2, 17—21, 40—44.

Přehled podstatných jmen s pohyblivým přízvukem, sestavený z materiálů slovníků Ušakovova a Ožegovova. Substantiva jsou rozříděna jednak podle rodové příslušnosti, jednak podle typů pohyblivého přízvuku. Zvlášť jsou uváděna slova, v nichž přízvuk kolísá.

968

Janáčková E. Přízvuk krátké formy ruských přídavných jmen. RJ 2, 1951/2, 238—243.

Popis stavu v současné spisovné ruštině (podle vlastní excerpce, slovníku Usakovova a prvních dvou dílů nového slovníku akademického).

96

9

Vencovská M. Pohyblivý přízvuk tvarů minulého času v ruštině. RJ 2, 1951/2, 356—360.

Zaměřením i metodou výkladu navazuje na obdobné články V. Oktábce a E. Janáčkové (v. zde č. 968, 969).

969

a

Mel'nikov J. O русском ударении в связи с ошибками чешских учащихся-

RJ 3, 1953, 95—98.

Rozbor nejčastějších chyb podle praktických zkušeností a metodické pokyny k jejich nápravě. 970

Zatovkaňuk M. О русском правописании в чешской школе. RJ 3, 1953, 86—91.

Probírá nejčastěji pravopisné potíže (podle jednotlivých kategorií) a naznačuje cesty k jejich překonání. — Podobného obsahu je i další příspěvek téhož autora *Как бороться с орфографическими и грамматическими ошибками учащихся* (tamtéž, s. 122—125). 971

Veselý J. K otázce gramatické terminologie při vyučování ruštině. RJ 5, 1955, 60—67.

Ukazuje na některé nesnáze vyplývající z rozdílů mezi ruskou a českou terminologií mluvnickou a doporučuje, aby se obojí terminologie v českých a ruských učebnicích co nejdříve sjednotila. 972

Đurovič L' Produktivnost'. RJ 5, 1955, 5—9.

Ukazuje, jaký význam má rozlišování produktivních a neproduktivních gramatických typů, slovtvorných přípon a předpon při jazykovém vyučování (zejm. ruštině).

973

Đurovič L'. Podstatné meno v ruštině a v materčine. RJ 2, 1951 /2, 73—76, 106—109.

K překonání překážek, které brání plnému využití srovnávacího postupu při vyučování ruštině a češtině, chce autor přispět tím, že konfrontuje nejdůležitější ruské a české gramatické pojmy z oblasti podstatného jména a ukazuje na jejich shody i rozdíly. 97

4

Jiráček J. Pejorativní přípony podstatných jmen. RJ 5, 1955» 385—393.

Čl. je určen především učitelům ruštiny a uvádí do základní problematiky ruských emocionálně zabarvených suffixálních substantiv; materiál je soustavně srovnáván s českými ekvivalenty. 97

5

Đurovič E. Přídavné meno v ruštině a v materčine. RJ 2, 1951 /2, 298—302.

Srovnání ukazuje zřetelně, na které úseky učiva bude třeba položit zvl. důraz při probírání ruských přídavných jmen na slovenských (a také českých) školách. 976

Kopeckij L. V. K charakteristice ruského přídavného jména. RJ 5, 1955, 333—341.

„V článku jsme chtěli zdůraznit, že je nutno věnovat větší pozornost lexikálnímu významu přídavných jmen, ba i těch nejběžnějších. Dále nám šlo o individuální vlastnosti ruských adjektiv, které se projevují v slovních spojeních s adjektivy a tvoří součást lexikální normy spisovného jazyka, která má být zachovávána stejně tak, jako norma mluvnická — morfologická a syntaktická“ (s. 341). 97

7

Štern A. O některých zvláštностech ruského přídavného jména. RJ 5, 1955, 290—295.

Přídavná jména s přízvukovou koncovkou -оў, -аў, -ое mají v technické, zejména

strojírenské literatuře, své zvl. kvalitativní a kvantitativní specifikum, které ve srovnání s obecnou terminologií technickou vykazuje mnohem větší frekvenci; kromě toho je to typ produktivní. **978**

Denisenková T. K metodice neurčitých zájmen a příslovci s částicemi *-mo* a *-нибыдь*. RJ 4, 1954, 389—395.

O některých obtížích, které působí správné užívání těchto zájmen a příslovci, a jak je odstraňovat. **979**

Vencovská M. O ruských neurčitých zájmenech v české škole. RJ 5, 1955, 241—244.

Jak překonávat nesnáze, které působí sémantisace neurčitých zájmen a jejich užívání. **980**

Išačenko A. V. O niektorých zvláštnostiach základných čísloviek v ruštine. RJ 3, 1953, 55—59.

Obsah: Spojenie s číslovkami *два, две; оба, обе; три, четыре*. — Číslovky *полтора, полторы*. — Použitie čísloviek s podstatným menom, označujúcim osobu mužského rodu. — Skloňovanie čísloviek typu *пять, двадцать*. — Skloňovanie číslových spojení so slovami *год* a *лет*. — Spojenie čísloviek so slovy *Гудия* (lidé) a *дети*. **98**

1

Išačenko A. V. O triedení ruských slovies. RJ 4, 1954, 321—329.

Dosud v praxi (na slovenských školách i v SSSR) nejvíce užívané dělení na dvě skupiny podle thematických samohlásek v přítomném, po př. v budoucím čase (*e*- slovesa a *i*-slovesa) je sice jednoduché, ale nestačí na odhalení všech podstatných tvarových znaků daného slovesa. Autor doporučuje — také pro školu — dělit slovesa na produktivní (tř. I—V) a neproduktivní (tř. VI—XI). **98**

2

Dovinová-Petrová V. O druhotných předložkách. RJ 2, 1951/2, 389—392.

Popisný výklad pro potřeby školské (s hojnými příklady); zvl. se zdůrazňují rozdíly, které jsou při užívání těchto předložek mezi ruštinou a slovenštinou. **983**

Wurm A. O studiu předložek. RJ 4, 1954, 90—92.

Autor zkoumá, zdali a jak nám pomáhají česko-ruské slovníky řešit základní otázky spojené s užíváním ruských předložek, přesněji, zdali a jak nám pomáhají při hledání ruských ekvivalentů českých předložkových vazeb. **983**

a

Wurm A. O předložce *для*. RJ 4, 1954, 39.

Na příkladu této předložky ukazuje, jak důležitou pomůckou pro studium předložek je *Velký rusko-český slovník* (I, Praha 1953; v. zde č. 847). — Další články téhož autora o významové stránce ruských předložek: *K předložce через*. RJ 4, 1954, 162—163. — *O výrazech в русском языке a на русском языке*. RJ 4, 1954, 207—210. **984**

Wurm A. O studiu spojek. RJ 3, 1953, 62—64 a č. 2, ob. s. 3.

Materiálový příspěvek pro potřeby školské a překladatelské. **985**

Đurovič I. Neohybné části řeči v ruštině a v materčine. RJ 3, 1953, 110—113.

V hrubých rysech naznačuje nové dělení velmi různorodé kategorie neohybných částí řeči; podrobněji se pak zabývá těmi jevy, ve kterých se ruština liší od slovenštiny (češtiny), po př. které jsou zvl. důležité pro praktickou znalost ruštiny. **98**

6

Česal B. Mluvnický rozbor při vyučování ruštině. RJ 5, 1955, 421—430.

I. Rozdíly mezi mluvnickým rozbohem při vyučování mateřštině, neslovanským cizím jazykům a ruštině. — II. Různé druhy rozboru (fonetický, morfologický, syntaktický a stylistický). — III. Metody rozboru v jednotlivých postupných ročnících.

98

7

Kopecij L. V. O ruské skladbě na české škole. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2.748), s. 296—307.

„Dnes je jasné, že učebnice ruské syntaxe pro české školy se musí opírat o pečlivé zjištění shod a rozdílů mezi oběma jazyky, aby bylo možno oddělit důležité od méně důležitého“ (s. 307); proto se autor v tomto čl. snaží jak s hlediska teoretického, tak na základě zkušeností vymezit ty partie ruské skladby, kterým je třeba věnovat v ruských učebnicích pro české školy (a ovšem také v příslušných osnovách) zvláštní pozornost.

98

8

Kopecij L. V. Text při vyučování ruštině ve škole. RJ 1, 1950/1, 7—20.

Upozorňuje zejména na význam syntaxe.

989

Isačenko A. V. Čo zodpovedá doplnku v ruštině? RJ 3, 1953, 141—145.

Ruština užívá, třebas jen v omezené míře, krátkých tvarů adjektivních v doplňku; autor čl. se zabývá otázkou, jak překládat do ruštiny české, po př. slovenské doplňkové vazby.

990

česal B. K probírání infinitivních vazeb a vět v ruštině. RJ 5, 1955, 98—105.

Metodické poznámky k probírání tohoto thematicu v 10. třídě jedenáctileté a vyšších odborných škol.

991

česal B. Několik poznámek k slovesnému a jmennému přísudku v ruštině. RJ 5, 1955, 306—314.

Obsah: I. Rozdíly terminologické [mezi ruštinou a češtinou]. — II. Některé případy shody slovesného přísudku s podmětem. — III. Pád substantiva ve jmenném přísudku beze spony. — IV. Adjektivum ve jmenném přísudku. — V. Závěr. — Výklad přízpusoben potřebám školským.

99

2

Kopecij L. V. O slově, slovním spojení a o větě. RJ 2, 1951/2, 164—170, 202—208.

Volně spojené mluvnické výklady se zvl. zřetelem ke školské praxi (využití these o základním slovním fondu při vyučování; slovní spojení, jejich různé druhy a metodika jejich nácviu; některé zvláštnosti ruské věty).

9

93

Hofman A. O základním slovním fondu a tvoření slov v ruštině jako základu pro osvojení slovní zásoby. RJ 3, 1953, 145—149.

Při školním vyučování je třeba v míře mnohem větší než dosud využívat teoretických poznatků o povaze ruské a české slovní zásoby.

9

94

Vlček J. Tvoření slov v současné ruštině. RJ 3, 1953, 234—240-

Shrnuje nejdůležitější poznatky o různých způsobech tvoření slov v ruštině (s přihlédnutím k slovtvorným zákonitostem češtiny): I. Odvozování slov. — II.

Vlček J. Tvoření slov ve škole. RJ 5, 1955, 89—97.

Autor navazuje na svůj starší čl. *Tvoření slov v současné ruštině* (v. zde č. 995) a zabývá se stejnou problematikou s hlediska Školsky metodického. 996

Olivová J. Kořenná slova v současné ruštině. RJ 4, 1954, 218—223.

Príspevek ke studiu základní slovní zásoby a tvoření slov v ruštině; pro potřeby práce ve škole jsou tu kořenná slova uvedena v pořadí podle jednotlivých slovních kategorií. 997

Kopecij L. V. Slovník při vyučování ruštině. RJ 3, 1953, 167 až 171.

Při vyučování ruštině na školách má slovník důležité místo, protože zachycuje ty jazykové jevy, které neobsahuje ani tvarosloví, ani skladba; práce se slovníkem značně zvyšuje uvědomělost studia ruštiny. — V. zde též č. 999. 99

8

Pohle i P. Ještě k práci se slovníkem ve škole. RJ 3, 1953, 206—208.

Doplňuje čl. L. V. Kopeckého (v. zde č. 998) konkrétním materiálem ze školské praxe a ukazuje na některé typické chyby, které vznikají při vyučování ruštině při práci s překladovým slovníkem. 999

Man O. Za slovníkovou kulturu ve škole. (O typech slovníků.) RJ 3, 1953, 267—274.

Cílem tohoto čl. je seznámit školské pracovníky se základními otázkami lexikologickými a kromě toho podat stručné informace o nejdůležitějších slovnících ruských (zví. o čtyřsvazkovém slovníku D. N. Ušakova a jednosvazkovém S. I. Ožegova) i českých (*Příručním slovníku*, slovníku P. Váši a F. Trávníčka). — Pokračování: *Za slovníkovou kulturu ve škole II. (Dvojazyčné slovníky.)* Tamtéž 4, 1954, 8—10, 59—66. (Stručný výklad o jejich poslání a struktuře a poznámky k důležitějším slovníkům tohoto typu.) — *Za slovníkovou kulturu ve škole III. (Metodická práce s ruským slovníkem.)* Tamtéž 4, 1954, 106—113. (Příklady jsou čerpány z *Velkého ruského slovníku I—II*, v. zde č. 847, 848.) 1000

Kopecij L. K otázce ruské mluvnice a slovníku v české škole. RJ 4, 1954, 175—181.

Názor na slovník ve škole jen jako na bezprostřední pramen pro hledaný ekvivalent musí být překonán a na slovník je třeba se dívat jako na nezbytnou součást pomůcek seznamujících se systémem jazyka. 100

1

Veselý J. K problému sémantisace slovní zásoby. RJ 5, 1955, 158—166.

Sémantisace je proces, kterým se žákům objasňuje význam nově osvojovaných slov; metodické problémy sémantisace jsou důležitou částí celkové problematiky, se kterou se setkáváme při osvojování slovní zásoby ruského jazyka. 100

2

Jebavý L. K diskusi o osvojování lexika a práci se slovníkem na školách. RJ 5, 1955, 431—438.

Několik poznámek o osvojování a upevňování slovní zásoby při vyučování ruštině a v souvislosti s tím i o práci se slovníkem. 100

3

- Kučerová E.** O synonymách, antonymách a homonymách v školské praxi. RJ 4, 1954, 374—378.
Příspěvek k metodice vyučování ruštině. **1004**
- Rozkocová L.** O skupině sloves s významem „zdraviti“, „pozdravovati“, „vítati“, „blahopřáti“ a jejich vazbách. RJ 4, 1954, 40—42.
Materiálový příspěvek k ruské frazeologii. **1005**
- Rozkocová L.** O skupině sloves s významem „věsti, řídit, velet, vládnouti“ s instrumentální vazbou. RJ 4, 1954, 411—416.
Zabývá se — především s hlediska školské praxe — skupinou ruských sloves, která jsou tvarově blízká příbuzným slovesům českým, ale liší se od nich rozdílnou rekcí. - 1006
- Manová M.** Vazby a spojení se slovy *обязательство, обязать, обязываться* v ruštině a v češtině. RJ 4, 1954, 271—274.
Srovnávací rusko-český příspěvek lexikální. **1007**
- Perglová-Kálalová N.** Tak překládat sloveso „dát“ do ruštiny. RJ 5, 1955, 274—278.
Upozorňuje na některé případy, kdy překlad tohoto slovesa může působit Čechům potíže. 1008
- Šroufková M.** Slovesa s předponou *na-* se srovnávacího hlediska rusko-českého. RJ 3, 1953, 263—267.
Na konkrétních příkladech ukazuje, jak předpona pozměňuje význam slovesa a jak třeba správně vyjadřovat sémantické odstíny některých ruských předponových sloves v češtině. **1009**
- Pánek J.** „Jako (co), jakožto, jakoby“ v ruštině. Sovjaz 4, 1954, 431—437.
O vyjadřování různých významů českého *jako (co), jakožto, jakoby* v ruštině s hlediska školsky didaktického i překladatelského. 1010

Obecné otázky metodické

- Išačenko A. V.** Vyučovanie ruštiny v svetle Stalinových jazykovodných prác. RJ 1, 1950/1, 3—7.
Pokus o rozvedení některých Stalinových thesí pro potřeby jazykového vyučování. 1011
- Malíř F.** Stalinovy články o marxismu v jazykovědě a jejich význam pro vyučování ruskému jazyku na našich školách. RJ 1, 1950/1, 35—44.
Podobného obsahu je i čl. téhož a. *Význam Stalinových článků o marxismu v jazykovědě pro vyučování ruskému jazyku na národních školách* (Komenský 75, 1950/1, 314—319). **1012**
- Mathauser Z.** Význam Stalinových statí o jazykovědě pro vyučování ruské literatury. RJ 1, 1950/1, 89—92.
Příspěvek metodický. **1013**

Hausenblas K. Obecné zásady jazykovědné při vyučování ruštině. RJ 2, 1951/2, 226—227.

Výtah z referátu předneseného na celostátní konferenci učitelů ruského jazyka (v únoru 1952 v Praze). **1014**

Kopeckij L. V. O theoreticko-vědeckých zásadách vyučování ruštiny. RJ 2, 1951/2, 397—400.

Zdůrazňuje — a příklady potvrzuje — nutnost stálého a důsledného promýšlení Stalinových statí pro správnou orientaci metodiky jazykového vyučování; každá otázka, týkající se školské praxe, vyžaduje hlubokého theoretického osvětlení. **1015**

Isačenko A. V. Pomoc linguistické teorie vyučování ruštiny na Slovensku. RJ 3, 1953, 49.

Výtah z referátu předneseného na celostátní konferenci o významu ruského jazyka v Praze v listopadu 1952 (v. zde č. 2961). **101**

6

Cistjakov V. M. O metodách vyučování ruštině v neruských školách. RJ 1, 1950, 212—216.

Z kn. *Основы методики русского языка в нерусских школах* kap. 5 přel. V. Cícha.

1017

Isačenko A. V. Nad tvorbou nových učebnic ruštiny. Sovjaz 4, 1954, 240—247.

Uvažuje o důsledcích, které vyplývají pro práci na nových učebnicích ruštiny z dalekosáhlých změn v naší školské soustavě (především z koncentrace učiva na všeobecně vzdělávacích školách do 8 tříd místo dosavadních 10), a stručně informuje o nových učebnicích připravovaných na Slovensku. **101**

8

Strážová A. Jan Amos Komenský a vyučování ruštině. RJ 3, 1953, 104—107.

Které Komenského didaktické a metodické zásady jazykového vyučování možno s výhodou uplatnit při vyučování ruštině. **101**

9

Strážová A. Závislost jazykového vyučování na hospodářsko-spoločenských poměrech. RJ 2, 1951/2, 243—246, 279—282.

Příspěvek k řešení otázky, do jaké míry by bylo správné užívat při vyučování ruštině starých metod jazykového vyučování; podrobně se autorka zabývá t. zv. přímou metodou a ukazuje na její nedostatky. **102**

0

Váňa J.—Angelis K. Za lepší metodiku ruského jazyka. Učitel'ské noviny 1, 1951, 16/5, s. 4.

Záznam diskuse o *Stručně methodice ruského jazyka* od F. Malíře, která se konala na pedag. fak. Karlovy university v Praze 20. a 27. IV. 1951. — Dokončení diskuse tamtéž 23/5, s. 5; tam otištěn i diskusní příspěvek B. Havránka. — V. též: *Diskuse o knize Dr. F. Malíře „Stručná methodika ruského jazyka pro školy národní a střední“*. RJ 1, 1950/1, 191—211 (podrobná zpráva; diskusní příspěvek B. Havránka otištěn tam na s. 198—202). — mc [= M. Cipro], *Diskuse o knize...* Pedagogika 1, 1951, 217—233 (podrobná zpráva a résumé diskusních příspěvků B. Havránka, L. Kopeckého, O. Lešky, A. Jedličky a j.). — *Z diskuse o vyučování ruskému jazyku*. ČJ 1, 1950/1, 300—303. **102**

1

Tři studie o vyučování ruštině. Kn. Metodické příručky, sv. 17. Praha, SPN 1953, 272 s., 8°.

Obsahuje tři stati: A. Střížová, *Funkce mateřštiny při vyučování ruskému jazyku* (s. 5—67). — V. Cicha, *Počáteční čtení v ruském jazyce* (68—157). — M. Cipro, *Vyučování ruské výslovnosti v české škole* (158—172).

Ref.: SovJaz 4, 1954, 492—502 (M. Krbec o.čl. Ciprově, R. Z i mek o prvních dvou; oba s krit. připomínkami.) 1022

Za lepší vyučování jazyku Lenina a Stalina. Sborník dokumentů celostátní konference o významu ruského jazyka v Praze 22. a 23. listopadu 1952. Přípr. a sest. Z. Bartušková a A. Šourková. Kn. Za socialistickou výchovu, sv. 18. Praha, SPN 1953, 198 s., 8°.

Obsahuje zprávu o průběhu jednání a v plném znění projevy Z. Nejedlého, V. V. Vinogradova a F. Trávníčka. V druhé části otištěn ref. F. Malíře o metodických otázkách vyučování ruskému jazyku.

Ref.: Š. Č., RJ 4, 1954, 168. — V. zde též č. 1016, 1040—1042, 2961. 1023

Isačenko A. V. O správnom využití materčiny pri vyučovaní ruštiny. RJ 1, 1950/1, 149—153.

Metodické podněty.

1024

Střížová A. Funkce mateřského jazyka při vyučování ruskému jazyku. *Pedagogika* 2, 1952, 27—46.

A. ukazuje na zásadní pochybenost t. zv. přímé metody, která buď vůbec odmítá pomoc mateřského jazyka při vyučování cizím jazykům, nebo jej nechává působit živelně. Metoda nepřímá, která k tomuto účelu využívá mateřštiny vědomě a systematicky, přináší prokazatelně lepší výsledky a má mimo to dobrý vliv i na vyučování mateřštině.

1025

Zatovkaňuk M. O kriteriích při srovnávání češtiny a ruštiny pro účely metodicko-didaktické. *SovJaz* 3, 1953, 361—372.

Pokus o vytčení některých kriterií pro srovnávání češtiny a ruštiny, která by pomohla náležitě uplatnit srovnávací hledisko ve školní praxi při celkovém stejném zaměření na typické shody a rozdíly v plánu synchronním; autor si přitom všímá gramatické stavby, slovníku, fonetické stránky, pravopisu i stylistiky.

1026

Veselý J. K. Otázce srovnávací metody ve vyučování ruské mluvnici. RJ 4, 1954, 330—338.

Náměty pro praktické uplatnění srovnávacího principu při mluvnickém vyučování.

102

7

Isačenko A. V. Niektoré otázky konfrontačného vyučovania ruštiny v našich školách. RJ 5, 1955, 193—202.

Požadavek systematické konfrontace (ve význ. rus. *сопоставление*) se stále důsledněji uplatňuje jak při práci jazykovědné, tak v literatuře metodické; konfrontační metody lze s výhodou použít i při vyučování češtině a slovenštině. Pro práci ruštinářů na našich školách přináší Isačenkův výklad mnoho konkrétních podnětů metodických.

1028

Svoboda K. K metodice srovnávání ruštiny s češtinou na našich školách. RJ 5, 1955, 438—449.

Po rozboru **hl.** předpokladů nutných k tomu, aby srovnávání obou jazyků přispělo jak k dosažení lepší znalosti ruštiny, tak k prohloubení znalosti mateřského jazyka, a. uvádí a zdůvodňuje některé metodické zásady takového srovnávacího postupu při školním vyučování.

102

9

Orbtelová L. O spolupráci učitelů ruského a českého jazyka. RJ 5, 1955, 353 až 355.

Uvádí několik typických příkladů na chyby, kterých se žáci dopouštějí vlivem ruštiny a které lze odstranit jen důsledným srovnáváním obou jazyků.

1030

Hofman A. Srovnávání jevů spisovné ruštiny s jevy v nářečí žakově. — O srovnávání gramatických synonym v ruštině a v češtině. Slavia 22, 1953, 332—334.

Dva diskusní příspěvky k ref. K. Horálka (v. zde č. 568).

1031

Ilek B. Srovnávací syntaxe slovanských jazyků a její využití při vyučování slovanským jazykům. Slavia 22, 1953, 334—336.

Diskusní příspěvek k ref. K. Horálka (v. zde č. 568); týká se především vyučování ruštině.

1032

Zatovkaňuk M. O zásadě při srovnávání gramatické struktury dvou příbuzných jazyků pro účely metodickodidaktické. Slavia 22, 1953, 336—337.

Diskusní příspěvek k ref. K. Horálka (v. zde č. 568); týká se ruštiny.

1033

Barnet V. K otázce uplatnění srovnávacího hlediska v učebnicích škol středních a škol **II.** stupně. Slavia 22, 1953, 337—339.

Diskusní příspěvek k ref. K. Horálka na olomoucké konferenci (v. zde č. 568); všimá si učebnic ruštiny.

103

4

Jak pracovat podle nových osnov a učebnic ruského jazyka. Za red. A. Sourkové sestavili Z. Bartušková, M. Cipro, R. Dolanská, A. M. Effenbergerová, V. Hanušova, F. Malíř, J. Mrázek, A. Střížová. Praha, SPN 1955, 160 s., 8°.

Příručka informuje o struktuře učebnic *Русский язык* (v. zde č. 947, 948), stanoví zásady pro plánování ve vyučování ruskému jazyku a dává návod, jak učebnic při práci ve škole využít. Základní problematika předmětu je osvětlena v úvodní stati *Nové osnovy a učebnice — nová etapa ve vyučování ruskému jazyku* (s. 5—14).

1035

Ptáček J. Zkušenosti se znalostmi ruštiny u absolventů středních škol. SbVŠPOI 2, 1955 (Jazyk a literatura), s. 223—238.

Autor upozorňuje na nejzávažnější nedostatky.

~

1036

Viz léič.:

568. K. Horálek, K otázce využití srovnávací metody při vyučování jazyků.

636. A. Dostál, Význam studia staroslověnštiny, zvláště pro studium rusistiky.

Lidové kursy ruštiny v ČSR a j.

Havránek B. Ruský jazyk — nejúčinnější pomocník nového života. LN 1951, 9/11.

„Abychom mohli plně využívat zkušeností Sovětského svazu, je třeba se ozbrojit nástrojem dorozumění a přímého poznání — ruským jazykem.“

103

7

Moravec J. Učme se jazyku Lenina a Stalina. Praha, Svaz čs.-sovětského přátelství 1952, 48 s., 8°.

Brožura určená k náboru do LKR. Obsahuje výklad o postavení ruského jazyka u neruských národů SSSR, kapitolu *Jazyk ve světě kapitalismu*, hl. data o úloze ruštiny v našem národním životě a pod. — Druhé, doplněné a přepracované vyd. vyšlo pod názvem *Ruština — mezinárodní jazyk pokroku a míru* (Praha, tamtéž 1953, 32 s., 8°). — Vyšlo též v slovenském překladu S. Oršuly, Bratislava 1952.

Ref.: M. Wagner, RJ 2, 1951/2, 413 (o 1. vyd.). — J. Porák, *Příspěvek k popularisaci ruštiny*. Sovjaz 3, 1953, 473—474 (o 2. vyd.).

103

8

Man O. Ruština — jazyk pokroku a míru. Praha—Moskva 2, 1952, č. 8, s. 75—82.

Populární výklad o historickém vývoji ruštiny, o tom, jak v souvislosti s rozvojem prvního socialistického státu na světě roste její slovní zásoba, a o obecném významu znalosti ruštiny. — Zprávu o přednášce O. Mana *Ruština — světový jazyk pokroku a míru* (v Praze 24/1 1952) viz v Sovjaz 2, 1952, 311.

10

39

Trávníček F. [Projev na celostátní konferenci o významu ruského jazyka v Praze v listopadu 1952.] RJ 3, 1953, 17—21.

Vykládá mimo jiné také o ruských vlivech na češtinu od doby obrozenecké do současnosti. — V. zde též č. 804, 1023, 2961.

1040

Havránek B. Význam ruského jazyka. Sovjaz 2, 1952, 393—396.

Projev na celostátní konferenci o významu a šíření znalosti ruského jazyka v Praze v listopadu 1952. — V. zde též č. 1023, 2961.

1041

Nejedlý Z. [Projev na celostátní konferenci o významu ruského jazyka v Praze v listopadu 1952.] RJ 3, 1953, 35—39.

Historický průřez rusko-českými styky od nejstarších dob a výklad o našem vztahu k ruštině. — V. zde též č. 1023, 2961.

1042

Zdeněk Nejedlý a ruský jazyk. RJ 3, 1953, 33—35.

V nepodepsaném čl. se ukazuje na příklad, který dává Z. Nejedlý svým vřelým vztahem k ruskému jazyku.

1043

Dolanský J. Tisíc let milujeme ruštinu. RJ 5, 1955, 185—190.

Populární výklad o tom, jaké oblibě se u nás těšila ruština od nejstarších dob. 1044

Malíř F. Lidové kursy ruštiny v Československu. SIPřehl 38, 1952, 127—128.

Zpráva o prvním ročníku.

1045

Wagner M. Znalost ruského jazyka — nejbezprostřednější výraz i nástroj československo-sovětské družby. RJ 2, 1951/2, 385—387.

O významu a poslání LKR.

1046

Skála J. Народные курсы русского языка в Чехословакии. Slavjane (Moskva) 1953, č. 5, s. 32—33.

Zpráva o LKR.

1047

2. Jazyk ukrajinský a běloruský

Paňkevč I. Дві лемківські грамоти з початку XVI століття. *Slavia* 23, 1954, 23—46.

Úvodem podán přehled ukrajinských nářečí na obou stranách Karpat (lemkivských a bojkiivských) v 16. století. Naše vědomosti o nich potvrzuje, po př. doplňuje jazykový materiál dvou lemkiivských listin (z r. 1511 a 1519); Paňkevč otiskuje jejich text a připojuje zevrubný jazykový rozbor (hláskoslovný, tvaroslovný, slovtvorný i lexikální). 1048

Paňkevč I. Українсько-болгарські мовні зв'язки в Семигороді. *Slavia* 24, 1955, 211—240.

Zabývá se shodami a podobnostmi mezi jazykem valašských (brašovských) listin, které vydávaly kanceláře valašských vojvodů pro Sedmihradsko, a mezi ukrajinskými dialekty těch karpatských oblastí, které mohly mít v minulosti blízké styky s bulharským obyvatelstvem Sedmihradska. Popis materiálu a jeho rozbor je rozdělen na hláskosloví, morfologii, tvoření slov, syntax, slovník; předeslán je zevrubný přehled starších prací s jejich kritickým oceněním. 1049

Paňkevč I. „Atlas językowy polskiego Podkarpacia" s hlediska ukrajinských lemkiivských nářečí. *Universitas Carolina* 1, 1955, č. 13 (Philologica, č. 2), s. 107—123.

Stat' navazuje — metodicky i věcně — na studii V. Vážného *Z mezislovanského jazykového zeměpisu* (v. BČL 1945/50, č. 635), ve které byla zevrubně posouzena jmenovaná práce M. Małeckého a K. Nitsche a kromě toho doplněna novým původním materiálem z Oravy a Spiše; I. Paňkevč rozšiřuje otázku mezislovanského jazykového zeměpisu, zkoumanou tu na pomezí polsko-slovenském, také na pomezí polsko-ukrajinské. Materiál získal především z odpovědí na speciální dotazník, do něhož pojal vybrané body dotazníku polského (asi polovinu), a srovnal jej jednak s údaji v *Atlasu polského Podkarpacii*, jednak s materiálem ze slovenské obce Plavnice. Jádrem práce je otázka jazykového míšení v obci Osturňa, jak se projevuje zejména v oblasti lexikální. — Připojeno rus. résumé na s. 124. 105

0

Wollman F. *Русско-украинские литературные связи* (Red. N. K. Gudzij, Moskva 1951). *Slavia* 21, 1953, 381—403.

Referuje o sb. literárně historických studií; ze studie N. K. Gudžeho *Литература Кіевської Русі в історії братських літератур* podrobně reprodukuje výklady o vývoji názorů na samostatný ukrajinský jazyk od 1. čtvrtiny 19. stol. do začátku stol. 20. 1051

Paňkevč I. Nová literatura o Tarasu Ševčenkovi. *Slavia* 22, 1953, 492—504.

Z recensovaných knih a studií se jazykovou, po př. formální stránkou Ševčenkovy poesie zabývají zejména: M. Ryl's'kyj, *Поетика Шевченка* (Naukovi zapysky 2, 1946, 21—29) a L. Bulachov's'kyj, *Мобні засоби інтимізації в поезії Тараса Шевченка* (tamtéž, s. 30—53). 105

2

Jelínek M. Kniha o jazyku a stylu ukrajinské sovětské umělecké prózy [I. K. Bilodid: *Питання розвитку моєї української радянської художньої прози (переважно тлєвоєнного періоду 1945—1950 pp.)*. Kyjiv 1955]. *Sovjazz* 5, 1955, 447—452.

Referát.

1053

Moravec J. Práce o překladech děl V. I. Lenina a J. V. Stalina z ruštiny do ukrajinatiny. *Sovjazz* 3, 1953, 460—462.

Ref. o několika pracích: 1. J. A. Bahmut, *Переклади на українську мову творів В. І. Леніна і Й. В. Сталіна* (Ukrajins'ka mova v školi 1952, č. 3, s. 23—32); 2. J. A. Bahmut, *З досвіду рецензування перекладів на українську мову творів В. І. Леніна і Й. В. Сталіна* (Movoznavstvo 11, 1953, 87—98); I. K. Bilodid, *Могутнє джерело збагачення української літературної мови. Деякі питання перекладу творів В. І. Леніна і тропів Й. В. Сталіна українською мовою* (Leksykografičnij bjuletěn' 1953); na některé další práce toho druhu a. upozorňuje.

1054

Moravec J. Úspěchy ukrajinské lexikografie. SovJaz 4, 1954, 177—182.

Referuje o I. dílu *Ukrajinsko-ruského slovníku* (Українсько-російський словник. I. А—журі, vyd. AV USSR, Kyjiv 1953); mimo to též o starším *Rusko-ukrajinském slovníku* (Русско-український словарь, Moskva 1948) a o několika menších pracích lexikografických

lexikologických.

105

5

Moravec J. Ukrajinské lexikografické sborníky. SovJaz 4, 1954, 183—185.

Ref. o prvních třech svazcích lexikografického sborníku, který vydává Jazykovědný ústav AV USSR v Kyjevě (*Лексикографічний бюлетень*. Випуск 1-1951, II-1952, III-1953).

1056

Paňkevč I.—Svoboda J. S. Hrabec : *Nazvy geograficzne Huculsczyzny* (Kraków 1950). Slavia 20, 1951, 430—438.

Referát. — V. též zprávu V. Šmilauera, ČMF 34, 1951, 32.

1057

Paňkevč I. Z. Stieber: *Toponomastyka Lemkowszczyzny. I. Nazwy miejscowości, II. Nazwy terenowe* (Łódź 1948, 1949). Slavia 21, 1952, 152—154.

Referát (ukrajinsky psaný).

1058

Paňkevč I. Chrestomatie ukrajinských textů ze současné a staré ukrajinské literatury (s přílohou ukázek z historické mluvnice a dialektologie). Vyd. Karlova universita v Praze pro posluchače fakulty filologické. Praha, SPN 1954, 339 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text.

1059

Paňkevč I. Nové nálezy ukrajinských, polských a slovenských písní a veršů. Národopisný věstník československý 32, 1951 (1952), 73—96.

I. Zpěvník Ivana Juhasevyče z r. 1798. — II. Zpěvník Petra Hyčky z Buština na Zakarpatské Ukrajině z r. 1828. — III. Ezopova bajka o „Starci a smrti“ v ukrajinském zbsnění první polovice XVIII. století. — Informace o nálezech a rukopisech, ukázky textů, poznámky jazykové a j.

106

0

Bilodid I. K. Studium ukrajinského jazyka v Sovětském svazu. SovJaz 4, 1954, 45—56.

Z čas. Ukrajins'ka mova v školi 1953, č. 3 přel. J. Moravec.

1061

Molnár M. O ukrajinský slovník. LN 1951, 17/8.

Informace o lexikografické práci v oblasti ukrajinského jazyka (též u nás). 1062

Paňkevč I. Раз'яснення. Slavia 23, 1954, 78—79.

Autor vysvětluje, po př. opravuje některá tvrzení studie I. N. Meľnikovové *Установлення диктатури чеської імперіалістическої буржуазії в Закарпатській Україні в 1919—1920 зз.* (Učenyje zapiski Instituta slavjanovedenija AN SSSR 4, 1951, 85n.), zvl. pokud se týkají jeho účasti ve sporech o oficiální spisovný jazyk Zakarpatské Ukrajiny v období meziválečném.

106

3

Bieloruský jazyk. Sovjaz 3, 1953, 507—509.

Stat' *Белорусский язык* z Velké sovětské encyklopedie (*Большая советская энциклопедия*) IV, s. 531—532 přel. J. Slovínec za red. spolupráce R. Kliského. 1064

Viz též č.:

601. A. Kellner, K problematice pomezních jazyků mezi jazyky slovanskými ve světle thesí Stalinových.

606. V. Blanár, Jeden případ mezislovanských jazykových vplyvov. Nářečie malej slovenskej jazykovej skupiny v Pišurke (o. Lom, Bulharsko).

657. I. Paňkevuč, Мукачевские пергаменные отрывки.

E. Slovanské jazyky západní (mimo slovenštinu a češtinu)

1. Jazyk polský

Vývoj polštiny — Dialektologie

Stieber Z. Wpływ czeszczyzny na kształtowanie się polskiego języka literackiego. Česko-polský sborník vědeckých prací II (Praha 1955, v. zde č. 2740a), s. 27—34.

Přehledný výklad o českých jazykových vlivech na spisovnou polštinu v různých obdobích jejího vývoje (pokřesťení Polska v 2. pol. 10. stol., 14. stol. a období reformace). Jde vesměs o výpůjčky lexikální, nikoli o tendenci přijímat nějaké české znaky systémové, na př. fonetické n. morfologické; avšak v případech, kde se při formování spisovné polštiny střetly dva typy polské (nejčastěji velkopolský a małopolský), čeština někdy rozhodovala, a to ve prospěch typu češtině bližšího. —Čes., rus. a franc. résumé na s. 35—37.

Zpráva: S. Králík, SaS 18, 1957, 58—59.

1064a

Ryšánek F. Několik poznámek ke Kázáním Svatokřížským. Rocznik slawistyczny 17, 1952 (1953), 27—31.

Doplňuje, po př. opravuje v několika jazykových podrobnostech edici zlomků staropolských kázání, kterou pořídili J. Loś a W. Semkowicz za pomoci K. Nitsche (Kraków 1934).

1065

Kyas V. Za českou předlohou staropolské bible. Slavia 22, 1953, 112—124.

K řešení otázky, kterému českému rukopisu stojí polská bible královny Žofie (BŽ) nejbliže (v. BČL 1945/50, č. 2443), podává autor srovnání šesti rozsáhlejších úryvků textových, vybraných s ohledem na speciální problematiku BŽ, se všemi dostupnými rukopisy české bible I. a II. recenze; kontrolu provádí pak srovnáním dalších kratších úseků pokud možno ze všech biblických knih (seznam míst uveden

v pozn. 10 a 11 na s. 113). Tak dochází k závěru, že první překladatel BŽ (Gen. 1,1—36,5) měl za předlohu nějaký český text z t. zv. I. recense (typu bible Kunštátské, SZ Cardova a SZ Pálffyovského); ostatek byl překládán podle nějaké české bible II. recense (typu bible Mikulovské a Mlynářčiny). — V. zde dále č. 1066a.

1066

Kyas V. K rekonstrukci české předlohy staropolské bible. Česko-polský sborník vědeckých prací II (Praha 1955, v. zde č. 2740a), s. 39—64.

Autor se znovu vrací k otázce české předlohy polské bible královny Žofie (v. zde č. 1066) a usiluje o vysvětlení některých nejasných, po př. porušených míst (zvl. mnoho jich je v úseku prvního překladatele a Kyas do značné míry nedostatky polského textu omlouvá právě nedokonalostí české předlohy). Mimo to objasňuje techniku polského překladu (zejm. podíl jednotlivých překladatelů, kterých bylo pravděpodobně celkem 5) a dotýká se i stále sporné otázky čečismů ve staré polštině. Terminus post quem pro polský překlad je r. 1429 (datace českého Starého Zákona Pálffyovského). Závěry definitivní však umožní teprve nová edice staropolské BŽ s paralelně otištěným nejbližším textem stč. a s variantami ostatních stč. biblí; plodnost srovnávacího postupu ukazuje Kyas na několika příkladech. — Pol., rus. a franc. rės. na s. 65—67. — V. zde též č. 1281. 1066a

Kubálek J. Dva nejstarší slovanské slabikáře. *Pedagogika* 2, 1952, 250—251.

Stručně upozorňuje na vztah nejstaršího periského slabikáře *Nauka krotka ku czytaniu Pismá polskiego* (vyd. v pruském Královci okolo 1570) k prvnímu českému slabikáři prostějovskému z r. 1547 (v. BČL 1945/50, č. 1714), který byl patrně jeho vzorem. 1067

Téma B. S. Sloński: *Historia języka polskiego w zarysie* (Warszawa 1953). SlezSb 53, 1955, 445—446.

Referát.

1068

Damborský J. K otázce národního jazyka polského. *Slavia* 22, 1953, 209—211.

Diskusní příspěvek k ref. J. Běliče na olomoucké konferenci 1953 (v. zde č. 2962).

1069

Krejčí K. Dějiny polské literatury. Praha, Čs. spisovatel 1953, 595 s. + 26 s. obr. příl., 8°.

Autor přihlíží podle potřeby také k vývoji jazykovému; u jednotlivých postav polské literatury také poznámky o jejich uměleckém jazyce. 1070

Romportl M. Přízvuk, kvantita a melodie v nářečí na Jablunkovsku. SlezSb 52, 1952, č. 1/2 (zvl., samost. stránkovaná příloha, 48 s.).

Popis a rozbor systému modulací souvislé řeči v nářečí na Jablunkovsku; jako jablunkovské tu označuje a. ono východolašské nářečí slezsko-polského typu, jímž se mluví v jižní části těšínského okresu a které se odlišuje od ostatních nářečí tohoto typu nejvýrazněji splnutím sykavkových řad š, ž, č a s, ž, ć v jedinou řadu š, č, ž, ovšem kromě dalších, méně významných rysů.

Ref.: P. Jančák, *Práce o zvukové stránce těšínských nářečí*. SaS 16, 1955, 189—192.— A. V. Isačenko, *Zeitschrift f. Phonetik u. allgem. Sprachwissenschaft* 9, 1956, 95—96. 1071

Romportí M. Přízvuk a melodie v nářečí na Těšinsku. Sb. Ad. Kellnerovi (1954, v. zde č. 2740), s. 53—78.

Studie navazuje pracovním postupem i způsobem výkladu na obdobnou práci o modulačním systému v nářečí na Jablunkovsku (v. zde č. 1071). Zde podán rozbor (převážně diferenční) hlavně jevů přízvukových a melodických v oblasti značně rozsáhlejší a jazykově rozmanitější, a to v části těšinského Slezska, vymezené na jihu čarou Nýdek—Bystřice—Karpentná—Tyra a zaujímající na severozápad od této hranice celou oblast t. zv. východolašských nářečí (kromě okrajového pásu), jak ji vymezil ve své monografii A. Kellner. Materiál byl získán terénním výzkumem v září 1953.

Ref.: P. Jančák, *Práce o zvukové stránce těšinských nářečí*. SaS 16, 1955, 189—192.

1072

Kellner A. Na okraj nových polských prací o jazykovém pohraničí polsko-českém na Hlubčicku a Ratibořsku. SlezSb 49, 1951, 243—252.

Ref. o dvou pracích K. Dejny : 1. *Z najnowszej dialektologii śląskiej* Qczyk Polski 19, 1949, 206—215); 2. *Pogranicze językowe śląsko-morawskie* (Sprawozdania z czynności i posiedzeń Łódzkiego Towarzystwa Naukowego 3, 1950, č. 2, s. 8—14). S krit. poznámkami.

1073

el. Naukowe badania gwary śląskiej — czy ukryta próba galwanizowania pewnej pseudonaukowej teorii politycznej. Głos Ludu (Č. Těšín) 1950, 22/6.

Napadá Kellnerovu práci o t. zv. východolašských nářečích a neprávem ji obviňuje z nacionalistických tendencí (v. BČL 1945/50, č. 636—637 a zde č. 1075 až 1078). — Další čl. téhož pisatele: *Znamienny artykuł generalissimusa Stalina — Marksizm odrzuca teorię „klasowosci” języka*. Głos Ludu 1950, 25/6 (dovolává se pro svá tvrzení Stalinových statí o jazyce). — *Znamienny odczyt wybitnego czeskiego językoznawcy w Brnie*. Głos Ludu 1950, 13/7.

1074

Sowa A. Dyskurs o przebrzmiałej legendzie i żywym dokumencie mowy. Rzeczo o monografii *Východolašská nářečí* dr. A. Kellnera. Zwrot (Č. Těšín) 2, 1950, č. 7, s. 3—4; č. 8, s. 8—10; č. 10, s. 4—6.

Příkře odmítavá a zaujatá kritika. — Obsah: I. Polityka i gramatyka. — II. Próbkí śląskopolskiej mowy i słownik. — III. Od Gołenzyców do Błędownic. — IV. Kolonizacja. — V. Dialekt cieszyński przed 110—150 laty. — Od téhož autora srv. též čl. *Pravidłowość w budowie dialektu cieszyńskiego* (Zwrot 4, 1952, č. 3, s. 8—9; povšechný důkaz polského původu těšinských nářečí).

1075

Kellner A. Aby bylo jasno. SlezSb 50, 1952, 549—565.

Brání svou práci *Východolašská nářečí* (v. BČL 1945/50, č. 636, 637) proti nevěcným a zaujatým útokům jednak značky el v čas. Głos Ludu (v. zde č. 1074), jednak A. Sowy v čas. Zwrot (v. zde č. 1075) a přesnými doklady přesvědčivě ukazuje, že při svém výzkumu lašských nářečí sledoval jen cíle vědecké bez jakýchkoli tendenčních záměrů postranních, zejména nacionalistických.

1076

Urbańczyk S. A. Kellner: *Východolašská nářečí* I—II (Brno 1946, 1949). Rocznik Slawistyczny 17, 1952, 90—104.

Ref. s krit. poznámkami (v. zde též č. 1074—1076).

1077

Dejna K. Gwary zachodnio-cieszyńskie w pracy czeskiego uczonego. Zwrot (Čes. Těšín) 5, 1953, č. 8/9, s. 12—15.

Polemizuje s některými závěry Kellnerových *Východolašských nářečí* (v. zde č. 1074—1077).

1078

Dejna K. Z zagadnień polsko-czeskiego pogranicza językowego. Česko-polský sborník vědeckých prací II (Praha 1955, v. zde č. 2740a), s. 113—128.

Poznámky k několika novějším českým pracím o problémech polsko-českého jazykového pohraničí (v. BČL 1945/50, č. 976 a zde č. 1073, 1076 a j.). Pro polská nářečí západotěšínská odmítá označení "východolašská"; schematickou hranici lašských nářečí, ustálenou téměř na stejném základě jako pocit jazykové příslušnosti, nelze považovat za hranici polštiny a češtiny, ustálenou na základě lingvistickém. Genesi lašských nářečí třeba zkoumat metodami historické dialektologie. Při odhadování pův. rozsahu češtiny jsou nejméně jisté závěry z materiálu lexikálního. — Čes., rus. a franc. rés. na s. 129—131.

Zpráva: S. Králík, SaS 18, 1957, 60.

1078a

F. Kopečný. K. Dejna: *Polsko-laskie pogranicze językowe na terenie Polski I—II* (Łódź 1951, 1953). SlezSb 52, 1954, 277—283.

Krit. referát. Kopečný se staví proti oběma základním thesím Dejnovy práce (1. s dnešního hlediska jsou lašská nářečí nikoli česká, nýbrž přechodná mezi češtinou a polštinou; 2. s historického hlediska je snazší předpokládat jejich původní polský a nikoli český základ) a kromě toho vytýká Dejnovi některé nedůslednosti a nepřesnosti v rozboru materiálu (viz k tomu opravu tamtéž na s. 432). — K Dejnově monografii zaujali stanovisko na brněnské dialektologické konferenci také J. Bělič a A. Lamprecht (SaS 16, 1955, 129n. a 140n.; v. zde č. 1453, 1454); ref. o ní dále L. Sadniková, Sprache 3, 1955, 124 a M. Karaš, Język Polski 36, 1956, 55—65 (s pozn. k ref. F. Kopečného).

1079

Rospond S. Z badań nad przeszłością dialektu śląskiego. Księga chrztów z Łącznika 1684—1715. Česko-polský sborník vědeckých prací II (Praha 1955, v. zde č. 2740a), s. 69—105.

Jazykový rozbor křestní matriky z Łącznika (něm. Wiesengrund, o. Prudnik, něm. Neustadt), a to její první části (z let 1684—1695), všimající si grafické stránky a pravopisu, hláskosloví, flexe, tvoření slov a slovní zásoby (zejm. vlastních jmen, osobních i místních; v. slovník na s. 89—92). Isofona mazuření, vytyčená na základě takto získaného historicko-dialektologického materiálu v okrese prudnickém a konfrontovaná s isofonou pozdější, zjištěnou K. Nitschem a novějším pozorováním J. Martynowského, ukazuje zřetelný ústup tohoto jevu. Kromě toho sebraný materiál dovoluje stanovit pro 16. stol. ve Slezsku isofonu diftongického *au* — *á* na rozdíl od monoftongického *á* = *o* nebo *a*. — Čes., rus. a franc. rés. na s. 106—111.

Zpráva: S. Králík, SaS 18, 1957, 59—60.

1079a

Dostál A. S. Rospond: *Z badań nad przeszłością dialektu śląskiego I (Der hoch- und platpolnische Reisegefährte 1804)*. SlezSb 49, 1951, 124—126.

Referát o studii, která vyšla ve Wrocławu 1948.

1080

Dostál A. S. Rospond: *Zabytki języka polskiego na Śląsku* (Pamiętnik Instytutu śląskiego, seria II, 15. Wrocław—Katowice 1948). SlezSb 49, 1951, 270—274.

Referát.

1081

Dostál A. S. Rospond: *Dzieje języka polskiego na Śląsku* (Wrocław 1948). SlezSb 49, 1951, 424—425.

Stručný referát.

1082

Štolc J. V. Vážný: *Z mezislovanského jazykového zeměpisu* (Praha 1948). Jazyko-vedný sb. 5, 1951, 311—317.

Referát s poznámkami a doplňky (v. BČL 1945/50, č. 635).

1083

Mareš F. V. S. Hrabec: *Elementy kresowe v języku niektórych pisarzy polskich XVI i XVII w.* (Toruń 1949). *Slavia* 20, 1951, 438—441.

Referát.

1084

Skulina J. R. Olesch: *Drei polnische Mundarten* (Arbeiten aus dem Institut für Phonetik an der Universität Berlin, Bd. 13. Leipzig 1951. *SlezSb* 53, 1955, 141—143.

Referát.

1084a

Bešta Th. Podstawy dialektologii polskiej. Vyd. Karlova universita v Praze pro posluchače fak. filologické. Praha, SPN 1954, 144 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text (n?ní prost nedostatků).

1085

Sowa A. O zapisywaniu gwary. *Zwrot* 3, 1951, č. 4, s. 15.

Metodické pokyny pro sbírání dialektologického materiálu v terénu; pokračování tamtéž 5, 1953, č. 6, s. 12; č. 7, s. 12—13; č. 8/9, s. 18—19; č. 10, s. 12.

1085a

Sivek A. J. Wąsowicz: *Stosunki językowe na Śląsku w świetle nauki niemieckiej* (Wrocław—Warszawa 1947). *SlezSb* 50, "1952, 279.

Referát.

1086

Skulina J. H. Ułaszyn: *Język złodziejski* (Lodž 1951). *SbFilFakBU* 3, 1954, č. 3 — ř. jazykovědné (A) č. 2 —, s. 114—116.

Referát.

1087

Viz též č.:

571. M. Romportl, K otázce ustálení západoslovanského přízvuku.

601. A. Kellner, K problematice pomezních jazyků mezi jazyky slovanskými ve světle thesí Stalinových.

611. B. Havránek, K otázce mezislovanských vztahů spisovných jazyků.

1050. I. Paňkovec, „Atlas językowy polskiego Podkarpacia" s hlediska ukrajinských lemkovských nářečí.

1452. F. Trávníček, Smíšená a přechodná nářečí.

1453. J. Bělič, K otázce pomezních nářečí.

1454. A. Lamprecht, K otázce lašských nářečí.

Fonetika, hláskosloví, mluvnická stavba polštiny a j.
Spisovná polština

Hála B. Fonetika polštiny. Rozpravy ČSAV, roč. 64, 1954, ř. společ. věd, seš. 1, 64 s., 8°.

Příručka polské fonetiky, napsaná s hlediska českého. Obsah: I. Polská výslovnost v celku (mimo jiné také o základních rozdílech mezi výslovností polskou a českou). — II. Popis hlásek. — III. Hláskové kombinace. — IV. Přízvuk. — V. Kvantita. — VI. Rytmus a tonalita. — Řeč souvislá. Výklady doprovázeny 16

obrazy situace mluvidel při artikulaci (podle roentgenogramů a palatogramů). Připojena přehledná tabulka polských souhlásek a jejich odstínů. — Na s. 61 rus. résumé.

Ref.: K. Horálek, *Pomoc ruštiny při vyučování fonetice jiných slovanských jazyků*. Sovjaz 4, 1954, 510—513 (vytýká Hálovi zejména to, že ve výkladech polské fonetiky zanedbal srovnání s ruštinou). 1088

Romportl M. M. Dłuska: *Fonetyka polska. Cz. I. Artykulacja głosek polskich* (Krakow 1950). Slavia 21, 1952, 372—376.

Referát s krit. poznámkami.

1089

Hála B. H. Koneczna—W. Zawadowski: *Przekroje rentgenograficzne glosek k polskich* (Warszawa 1951). Slavia 22, 1953, 131—135.

Referát.

1090

Rudnicki M. Mazurzenie a rozwój polskiego ř. Slavia 24, 1955, 241—247.

Závěr studie: „Z rozpatrzenia powyższych danych, wynikających z obserwacji z historii gloski ř, można twierdzić, że mazurowanie jest późniejsze od przejścia ř > rż, rś, tzn. że sie zacelo najwcześniej w XIII. wieku i zostało zakończone przed wiekiem XVI., bo w XVI. w. mazurzenie jest już poświadczone, tzn. zaszło w okresie 1200—1500" (s. 247). 1091

Otrębski J. Z dziejów języków słowiańskich. II. Polskie deminutiva na *-ek* : *-ik*, *-ko* : *-ka*. Slavia 20, 1951, 233—241.

„Naszym zadaniem w niniejszym artykule nie jest jednak analizować deminutiva, o jakich mowa, co do znaczenia. Mamy scharakteryzować ukształtowanie tych tworów" (s. 234). Rozbořem materiálu ze slovníku Lindova a z Brücknerova polského slovníku etymologického dochází Otrębski k závěru, že „w języku polskim deminutiva odróżnia się od rzeczowników podstawowych nie tylko przyrostkami ze społgłoską *-k-*, lecz także zmianą spółgłosek przedprzyrostkowych oraz zmianą samogłoski przede wszystkim w zgłoskach przedprzyrostkowych" (s. 240). — I. část této studie otištěna v Slavii 19, 1949, 73—75 (v. BČL 1945/50, č. 623).

1092

Králik S. V. Frančić: *O dziwacznym przybieraniu wyrazów czeskich w polską szatę graficzną* (Poradnik Językowy 1952, č. 3, s. 23—28; č. 4, s. 26—30). SlezŠb 51, 1953, 304. *

Zpráva.

1093

Dostál A. Z nových prací polonistických. Slavia 24, 1955, 472—480.

Zevrubný referát o třech pracích: 1. H. Grappin, *Les noms de nombre en polonais* (Krakow, Polska Akademia Nauk 1950). — 2. L. Moszyński, *Geografa niektórych zapo-yczeń niemieckich w staropolszczyźnie* (Poznańskie Towarzystwo przyjaciół nauk, wyd. filologiczno-filozoficzny. Prace komisji filologicznej, t. XV, zeszyt 3. Poznań 1954). — 3. H. Kurkowska, *Budowa słowotwórcza przymiotników polskich* (Polska Akademia Nauk, Komitet językoznawczy. Prace językoznawcze 1. Wrocław 1954).

1094

Mareš F. V. K. Nitsch: *Wybór pism polonistycznych. Tom I* (Wrocław 1954). Slavia 23, 1954, 506—507.

Referát.

1095

Petr J. Kto był autorem rozprawy „O pięknościach języka polskiego...” z roku 1820? *Język Polski* 34, 1954, 218—220.

Za autora anonimní obrany polštiny, dosud připisované J. S. Kaufussovi, označuje J. S. Królikowskiho.

Zpráva: A. S[iejczkowski], Poradnik Językowy 1955, č. 1, s. 27.

1095a

Ženatý V. Polská příručka o kultuře jazyka [S. Dobosiewicz—J. Tokarski—B. Wieczorkiewicz: *Kultura języka*. Warszawa 1952]. NR 36, 1953, 305—309.

Referát.

1096

Indra B. České a slovenské ohlasy v Rogerově sbírce „Pieśni ludu Polskiego w Górny Szląsku”. Česko-polský sborník vědeckých prací II (Praha 1955, v. zde č. 2740a), s. 219—265.

Sbírka, kterou vydal Juliusz Roger ve Wroclawi 1863, je cenným pramenem pro studium hornoslezských lidových písní; jejich strukturou veršovou i strofickou se a. zabývá v druhé části své práce (*Strofický rejstřík písní Rogerovy sbírky*). — Pol., čes. a franc. rės. na s. 266—268.

1096a

Hrabák J. M. Dluska : *Studia z historii i teorii wersyfikacji polskiej I—II* (Krakow 1948, 1950). *Slavia* 22, 1953, 510—518.

Zevrubný referát; referent se v něm mimo jiné kriticky vyrovnává s námitkami, které vyslovila M. Dluska proti jeho pojetí staropolského verše (*Staropolský verš ve srovnání se staročeským*. Praha 1937).

109

7

Kudělka M. A. Ważyk: *Mickiewicz i wersyfikacja narodowa* (1951). *Slavia* 23, 1954, 575—580.

Referát.

1098

Viz téžč.:

572. A. Dostál, Vývoj duálu v slovanských jazycích, zvláště v polštině.

1163. V. Ženatý, Jazykový koutek slovenského a polského rozhlasu.

Slovní zásoba, terminologie, onomastika

Vydra B. Polsko-český slovník. Sbírnka slovníků jazyků slovanských, sv. 2. Druhé, opravené a doplněné vydání. Praha, Slovanské nakladatelství 1951, s. VIII + 733, 8°.

Pro nové vydání byla zejména doplněna nová slovní zásoba, vyplývající z naší i polské sociální, hospodářské a politické skutečnosti, a opraveny byly také nedostatky a chyby vyd. prvního (v. BČL 1945/50, č. 660). — 3. vyd. tamtéž, 1952, s. VIII + 702 (*Slovník polsko-český*).

109

9

Vydra B. Česko-polský slovník. Sbírnka slovníků jazyků slovanských, sv. 3. Praha, SPN 1954, 744 s., 8°.

Za základ českého slovního materiálu byl vzat *Slovník jazyka českého* P. Váši—F. Trávníčka a dosud vydané díly *Příručního slovníku jazyka českého*; doplněna nová hesla, vyplývající z dnešní hospodářské, politické a sociální skutečnosti. Slovník je určen nejširšímu okruhu uživatelů. Práce (zejména na revisi polského

textu) se účastnili A. Sieczkowski a A. Kulisiewicz, rukopis po smrti autorově připravil do tisku K. Oliva za pomoci J. Z. Svobody.

Ref.: K. Lancová, *SlezSb* 52, 1954, 415—418 (s připomínkami a opravami). — B. Křemenák, *SIPřehl* 40, 1954, 161. — Z. Hauptová, *Slavia* 24, 1955, 151 až 152. — J. Petr, *Rozhled* (Budyšin) 4, 1954, 246—247.

110

0

Havlová F. Ukázkové číslo slovníku současné polštiny. *SaS* 14, 1953, 142—144. Referát o ukázkovém čísle, které vyšlo s názvem *Słownik Współczesnego Języka Polskiego* (vyd. Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1951, s. XVII + 155; red. W. Doroszewski), a zpráva o diskusi, kterou toto ukázkové číslo vyvolalo.— V. též: M. Kudělka, *Nový slovník současné polštiny*. *Slavia* 21, 1952, 155. **1101**

Mareš F. V. *Słownik staropolski*. Tom I, zeszyt 1—2 (*A—Boleść*). Red. K. Nitsch, S. Urbańczyk, Z. Klemensiewicz, J. Safarewicz (Warszawa 1953). *Slavia* 23, 1954, 568—573.

Referát.

1102

Oliva K. *Polský příspěvek k teorii slovníkářské práce* [W. Doroszewski: *Z zagadnień leksykografii polskiej*. Warszawa 1954]. *Sovjaz* 5, 1955, 154—158.

Referát.

1103

Machek V. J. *Otrębski: Życie wyrazów w języku polskim* (Poznań 1948). *LF* 75, 1951, 302—303.

Referát.

1104

Machek V. *Jeszcze o nazwach manna i rosa*. *Język Polski* 33, 1953, 176—477. Dodatek k čl. J. Bala tamtéž 32, 1952, 182—185.

1105

Petr J. *Jeszcze o wyrazie szczupak*. *Język Polski* 34, 1954, 387—388.

Příspěvek do diskuse o etymologii slova.

1105a

Cziviš O.—Lišková L. *Malý polsko-český slovník hospodářský*. Praha, SNTL 1953, 124 s., 8°.

Obsahuje základní výrazy z ekonomiky, plánování, účetní evidence a zčásti také z dopravy; kromě toho seznam polských zkratk s výklady a seznam polských názvů zeměpisných (event, s čes. zněním).

Ref.: F. Buffa, *Slov. odb. názvoslovie* 1, 1953, 349—350. — K. Sochor, *NŘ* 37, 1954, 41—42. — J. Jelínek, *Chem. průmysl* 3, 1953, 373.

110

6

Křístek V. *Hornická terminologie v díle Gustawa Morcinka*. *SlezSb* 53, 1955, 255—272.

Bohatý soubor hornických odborných výrazů z knih polského spisovatele slezského původu G. Morcinka (* 25/8 1891 v Karvině) a jejich pečlivý rozbor přispívá k hlubšímu poznání hornického názvosloví nejen slezskopolského, nýbrž i ostravského.

110

7

vkř [= V. Křístek]. S. Gisman: *Słownik górnicy* (Katowice 1949). *SlezSb* 50, 1952, 168—169.

Referát.

1108

Pražák J. *Polský archivní slovník* [A. Bachulski—K. Konarski—A. Wolf:

Polski słownik archiwalny. Warszawa 1952]. *Archivní časopis* 4, 1954, 126—128.

Referát.

110

9

Zadrožny J. Jabłonkowskie przydomki, jabłonkowskie przezwiśka. Zwrot 4 1952, č. 10, s. 9—10.

Materiál onomastický s výkladem.

1110

Sowa A. Nazwy osobowe chłopów ślaskich sprzed 300 lat. Kalendarz „Zwrotu” (Český Těšín) 1954, s. 104—107.

Seznamy poddaných z Německé (Dolní) Lutyně, Věřňovic, Polské (Horní) Lutyně a Dětmarovic.

Zpráva: ag [= A. Grobelný], Radostná země 4, 1954, 37.

1110a

Sowa A. Płaźnik. Studium topograficzne dziejów górnicej Karwiny. Zwrot 3, 1951, č. 3, s. 3—5.

Pokus o etymologický výklad názvu pahorku. — Další autorovy příspěvky k toponomastice Těšínska: *Lęki — nie Ląki. Przyczynek do dziejów kultury w dolinie Olzy* (Zwrot 3, 1951, č. 6, s. 5); k tomu viz dodatek tamtéž 4, 1952, č. 2, s. 16 a další čl. o vzájemném poměru obou názvů vsi na Těšínsku: *Frapujące zagadnienie jednej cieszyńskiej nazwy miejscowej* (Zwrot 4, 1952, č. 11, s. 10—12).

1111

1

Lech. Nazwy miejscowe Stonawy na Śląsku Cieszyńskim. Zwrot 5, 1953, č. 7, s. 10—12.

Soubor pomístních názvů z vesnice Stonavy na Těšínsku (s vysvětlivkami).

1111a

Mareš F. V. S. Hrabec: *Nazwy dzielnic i okolic Gdańska* (Poznań 1949). Slavia 20, 1951, 487—488.

Referát. — Hrabcova práce se zabývá jmény městských čtvrtí Gdanska a místními jmény a názvy vod z jeho nejbližšího okolí (v souvislosti s jejich popoštění).

1112

Polák V. Jmenoslovná mapa Polska [J. Staszewski, Czasopismo geograficzne 1954]. SbČSZ 60, 1955, 321—322.

Ve zprávě je otištěna mapka Staszewského, zachycující zeměpisné rozšíření několika základních toponomastických typů polských.

1112

a

Viz též č.:

587. V. Machek, Trois noms slaves de couleurs.

Polské texty z doby starší a, texty nářeční — Různé

Richter M. G. Labuda: *Slowiańszczyzna pierwotna. Wybór tekstów. Materiały źródłowe do historii Polski epoki feudalnej I* (Warszawa 1954). Archeol. rozhledy 7, 1955, 402—403.

Zpráva.

1113

Dostál A. S. Rospond: *Druki mazurskie XVI w.* (Prace Instytutu Mazurskiego, Nr. 2. Olsztyn 1948). SlezSb 49, 1951, 274—275.

Referát o edici.

1114

Mágr A. S. Grzegorz Pawel z Brzezin: O różnicach terażniejszych, to jest co o jednym Bogu Ojcu i Synu jego jednorodzonym i o Duchu świętym prawdziwie rozumieć mamy. Opracowali K. Górski i W. Kuraszkwicz (Wrocław 1954). Slavia 24, 1955, 370—371.

Ref. o edici stol. památky.

1115

- Mikulka J.** R. Heck—E. Maleczyńska: *Ruch husycki w Polsce*. Wybór textów źródłowych (do r. 1454). (Wrocław 1953). *Slavia* 24, 1955, 512—516.
Referát. - **1116**
- Petr J.** Z gwary augustowskiej. O leniwej królownie. *Poradnik Językowy* 1954, č. 10, s. 34—36.
Nářeční text. — V. dále: *O królu i starcach. O Grzegorzu*. Tamtéž 1955, č. 2, s. 71—74. **1116a**
- Kellner A.** S. Bąk: *Teksty gwarowe z polskiego Śląska*. Zeszyt 1. Teksty z 12 wsi w powiatach rybnickim i pszczyńskim (Kraków 1939). *Slavia* 20, 1950/1, 486 až 487.
Referát. **1117**
- Ondrusz J.** Przysłowia i powiedzenia ludowe ze Śląska Cieszyńskiego. *Cz. Cieszyn, SLA* 1954, 161 s., 8°.
Předmluva ke sbírce byla otištěna už dříve v čas. *Zwrot* 4, 1952, č. 12, s. 8—9; tamtéž na s. 12—13 ukázka z chystané knihy. — Materiál sebrán m. j. ze 16 drobných sbírek tištěných i rukopisných, hl. ze sbírky Andrzeje Cincialy z r. 1885.
Ref.: J. Spilka, *ČL* 43, 1956, 139—140. **1118**
- Zywe teksty. Śląskie opowiadania ludowe. *Zwrot* 2, 1950, č. 9, s. 13—14 aj.
Polské nářeční texty (někdy také písňové) z Těšínska jsou otiskovány téměř v každém čísle časopisu (někdy s jazykovými vysvětlivkami, poznámkami o vypravěčích a pod.). **1118a**
- Lidové povídky z Těšínska. *Radostná země* 4, 1954, 68—72.
V nářečí zapsali E. Vávrowský, J. Zahradník a A. Staňková. **1119**
- Satke A.** Lidová povídka z Písku. *Radostná země* 3, 1953, 71—72.
Zápis lidového vyprávění v polském nářečí z Písku u Jablunkova. **1120**
- Stuchlý V.** Dudák Jiří Volný a jeho písně. *Radostná země* 4, 1954, 100—105.
Otištěno 30 písňových textů v polském nářečí z Písečné u Jablunkova. **1121**
- Lidové povídky s cikánskými motivy. *Radostná země* 4, 1954, 110 až 111.
Zapsali A. Satke a J. Zahradník na Jablunkovsku r. 1952; pol. nářeční texty. **1122**
- Satke A.** Pavel Zogata — vypravěč. *Radostná země* 5, 1955, 118—122.
Zápis několika lidových povídek v polském nářečí z Bukovce u Jablunkova. **1123**
- Sivek A.** Pověst o černé kněžně v literatuře a v ústních tradicích slezského lidu. *SlezSb* 53, 1955, 1—15.
V příloze otištěny tři zápisy lidových pověstí. Z nich jen první (*Povjesc o čornej kszionžnej*) je spolehlivou ukázkou nářeční, kdežto materiálová cena druhých dvou je pochybná (směs spisovného výraziva a dialektu). **1124**
- Satke A.** Lidové povídky z Jablunkovska a Hlučínska. *Radostná země* 5, 1955,
Zápisy nářečních textů z Jablunkova (polských) a ze Štěpánkovic. **1125**

- Stolařík I.** Lidové písně z Hřčavy. Radostná země 1, 1951, 35—38.
Texty 8 písní s nápěvy (v místním nářečí polském). — Hřčava je rázovitá
horská obec v okr. Český Těšín. 1126
- Stolařík I.** Lidová hudební tvořivost na Hřčavě. Radostná země 2, 1952,
22—36.
Studie vedle lidových názvů pro hudební nástroje obsahuje několik souvislejších
nářečních textů polských (na př. o původu dud, o zpěvu písní, t. zv. ověňžoků a j.).
Dále je tu otištěno 25 hrčavských „ověňžoků“. — Pokračování: tamtéž, s. 109—116
(písně č. 26—56). — Radostná země 4, 1954, 81—85 (další nářeční písňové texty
s nápěvy, č. 1—23); tamtéž, s. 112—115 (texty č. 24—44). 112
- 7
- Paciorek M.** Několik rčení z Bohumínska. Radostná země 2, 1952, 20.
Materiál pro polský jazyk lidový. — Od téhož a.: *Řikadla z Bohumínská* (tamtéž
3, 1953, 108). 112
- 8
- Rohel J.** Řikadla hornických dětí. Radostná země 1, 1951, 26.
Zapsána v letech 1928/30 v kolonii „Na Šustym“ v Karvině (v polském nářečí) 1129
- Uhrová F.** Řikadla, říkanky a rozčítadla z Dětmarovic. Radostná země 5, 1955,
20, 23. /1130
Zapsána v polském nářečí.
- Stuchlý V.** Ze života slezských dětí. Radostná země 5, 1955, 39—43.
Sbírka ukolébavek, popěvek, rozpočítadel a škádlivek, zapsaných v Loukách
nad Olzou (v polském nářečí). 1131
- Korniová B.** O zapomenutém těšínském kroji. Radostná země 1, 1951, 197—199.
Lidové polské názvy krajových částí. 1132
- Stránská D.** Poznámky ke krajkářství na Těšínsku. Radostná země 12, 1952,
83—88.
Porůznu v studii drobný polský nářeční materiál lexikální (druhy krajek, názvy
ozdob aj.). 1133
- Scheufler V.** Jablunkovská keramika. SlezSb 49, 1951, 61—72.
Polské nářeční výrazy z oboru hrnčířského. 1134
- Kudělka M.** Pavel Stalmach a Slovensko. SlezSb 50, 1952, 25—54.
V historické stati o Slezanu P. Stalmachovi, předním pracovníku polského
národního obrození na Těšínsku (1824—1891), příležitostně také o souvislostech
mezi t. zv. jazykovou odlokou slovenskou a vývojem česko-polského poměru na
Těšínsku. Stalmach byl autorem polské gramatiky (1859) a v čas. Gwiazdka Cie-
szyńska, který vydával v Těšíně, otiskl 1852 stať *Jeden slowiański język*, v níž nabádal
k zavedení jednotné „všeslovanské“ orthograde pro Slovany rakouské, pruské
a turecké. 113
- 5
- Suchá M.** K literárním stykům česko-polským. 1. Písemné styky
prof. F. A. Hory s Poláky. Slavia 21, 1953, 322—337.
Polonista F. A. Hora vydal *Slovník česko-polský* (Praha 1902) a byl autorem
několika česko-polských jazykových příruček. 113
- 6

Justl V. B. Němcová polsky. SaS 14, 1953, 88—89.

Zpráva o překladu výboru „Obrázků a povídek“ B. Němcové od J. Magnuszewského (Wrocław 1952) s několika poznámkami o jazykové stránce překladu.

1137

Krejčí K. Tricetiletí polonistických studií na Karlově universitě. SIPřehl 39, 1953, 285—286.

Přehledný výklad o jejich vývoji a o dnešní situaci.

1138

Řeháček L. Jak se u nás vyučuje polštině. SIPřehl 39, 1953, 186—187.

Přehledný výklad o minulém i současném stavu vyučování jazyku polskému u nás a o hl. učebních pomůckách.

1139

Ženatý V. Metodika vyučování mateřskému jazyku v Polsku. ČJ 4, 1954, 119—120.

Zpráva o čas. Polonistyka. Czasopismo dla nauczycieli, roč. 6 (1953). 1140

Viz též č.:

1060. I. Paňkevych, Nové nálezy ukrajinských, polských a slovenských písní a veršů.

2877a. T. S. Grabowski, Działalność Franciszka Bolesława Kwietki w Warszawie (1862—1864).

2. Lužická srbština

Frinta A. Bohemismy a paleoslovenismy v lužickosrbské terminologii křesťanské a jejich dějepisný význam. Acta univ. Carolinae 1954, č. 5 (Philologica), 43 s., 8°.

Vychází jednak z vlastní starší práce *Náboženské názvosloví československé* (Praha 1918), jednak z některých prací zabývajících se thematem stejným nebo příbuzným (na př. E. Klich, *Polska terminologja chrześcijańska*, Poznaň 1927), Frinta podrobně rozbírá a hodnotí náboženskou terminologii lužickosrbskou. Látku třídí do tří skupin (I. Bohemismy a paleoslovenismy, II. Germanismy, III. Sorabismy, t. j. výrazy utvořené samostatně v luž. srbštině). Podle výsledků jeho rozboru (ne zcela nesporných) přišlo křesťanství do obojí Lužice po prvé z Čech, a to nejpozději v. 10. stol. —Nas. 40—43 rus. a něm. résumé. — Též v luž. srbštině: *Bohemizmy a paleoslawizmy we lužskoserbskej křesćanskej terminologii a jich wuznarn za stawizny*. Letopis Institutu zaserbski ludospyt (Budyšin). Rjad A, č. 2, 1954, 104—139.

Ref.: J. Kurz, Slavia 24, 1955, 524—526 (s krit. poznámkami a s výkladem termínů *wodać, wodawać hrěchi, winy, wacerná, wacorńa*). —J. Petr, Poradnik Językowy 1955, 311—315.

1141

Frinta A. Lužičtí Srbové a jejich písemnictví. Dějiny slovanských literatur, sv. 1. Praha, Nakladatelství ČSAV 1955, 240 s. +3 mapy, 8°.

Dílo obsahuje také četné zmínky o vývoji lužičtiny a jejích osudech; v částech věnovaných naučné literatuře zachycen také rozvoj jazykovědné práce v obou Lužicích.

1142

Frinta A. Úprava dolnolužického pravopisu. ČMF 34, 1951, 144.

Zpráva.

1143

Stolařík I. *Volkslieder der Sorben in der Ober- und Nieder-Lausitz*. Herausgegeben von L. Haupt u. J. E. Schmalzer (Berlin 1953). Radostná země 5, 1955, 88—89.
Ref. o anastatickém otisku základní sbírky lidových písní lužických, která po
prvé vyšla 1841 a 1843. 1144

F. Jazyk slovenský

Vývoj jazyka slovenského — Nářečí

Stanislav J. Zo slovenskej historickej gramatiky. Hypokoristiká na *-o, -e*. *Slavia* 21, 1953, 247—251.

Vykládají-li se slovenská hypokoristika na *-o* užitím vokativu ve funkci nominativu, je třeba předpokládat jejich nominativní tvary na *-a*; autor uvádí na ně doklady z jazyků slovanských i ze staršího onomastického materiálu slovenského. Obdobně vykládá také starší jména zakončená v nora. sg. na *-e* z vokativu *ia*-kmenů. 1145

Jóna E. Vznik spisovnej slovenčiny. *Sovjaz* 3, 1953, 499—507.

Pokus o shrnutí názorů na vznik spisovného jazyka slovenského s hlediska marxistické jazykovědy a poznámky k některým novějším pracím o této otázce. 1146

Štola J. K otázce východoslovenského spisovného jazyka. *Slavia* 22, 1953, 211—212.

Diskusní příspěvek k ref. J. Běliče na olomoucké konferenci 1953 (v. zde č. 2962). 1147

Habovštiak A. Striednice za predhist. δ , δ v oravských nářečiach. *Sb. Ad. Kellnerovi* (1954, v. zde č. 2740), s. 126—133.

Popis střidnic za předhist. δ , δ v oravských nářečích (bez nářečí t. zv. goralských obcí) a výklad zjevů, kterými se hornooravská nářečí liší od stavu střidnic v dolno-oravských a středoslovenských nářečích. Zeměpisné rozšíření těchto jevů je zachyceno na připojené mapce. 114

8

Horák G. „Pochýlené“ samohlásky v nářečí Pohorelej a Lipt. Teplický. *Sb. Ad. Kellnerovi* (1954, v. zde č. 2740), s. 134—141.

V mluvě obou liptovských obcí, která obsahuje některé výrazné polské prvky, jsou charakteristické zúžené samohlásky (*e*, *o*), které se v polské jazykovědě nazývají „pochylone“. Autor je zařaduje do samohláskového systému, popisuje jejich artikulaci a uvádí příklady jejich výskytu. 114

9

Vážný V. O jménech motýlů v slovenských nářečích. Studie sémasiologická se zřetelem jazykově zeměpisným. Bratislava, Vydavateľstvo SAV 1955, 338 s. + 10 map. příl., 8°.

Materiál pro svou studii, první podrobnější lexikálně geografickou monografií u nás, získal autor dotazníkovou anketou (celkem v 898 obcích), kterou vedl v Ma-

tici slovenské v letech 1921—31; doplňoval jej a zpracovával (za pomoci četných spolupracovníků, v práci jmenovaných) v slovenském semináři Komenského univerzity v Bratislavě v letech 1931—38 a dále po roce 1945.

Obsah studie: Úvod (m. j. shrnující výklad o etymologii názvů pro motýla v různých jazycích evropských). — Seznam slovenských lidových názvů motýlů. — Jednotlivá jména a skupiny nebo typy jmen motýlů a jejich podoby v slovenských nářečích: I. Staré obecně slovenské názvy motýlí. II. Typická zvukově obrazná nebo expresivní slova slovenská. III. Jména motýlů mající základ v elementární mythologii. IV. Názvy souvisící s představou motýla jako tvora létajícího, křídly klepajícího, v letu se chytajícího, po něčem lapajícího nebo hmatajícího anebo zvláštním neobratným způsobem se točícího. V. Jméno ptáka vůbec (jako názvu jedné ze tříd obratlovců) anebo některých jednotlivých druhů ptačích ve významu motýla. VI. Jméno pro „netopyra“ ve významu večerního nebo nočního motýla. VII. Jména „hmyzu“ (vůbec) i některých jeho řádů a druhů anebo rozličných jiných tvorů v lidovém podání počítaných mezi hmyz, anebo názvy některých metamorfos z vývoje motýla ve významu „motýla“. VIII. Jména jiných zvířat, jako na př. „koně“, „býčka“ a p., ve významu „motýla“. IX. Jména příslušníků lidských stavů nebo zaměstnání, anebo expresivní, zpravidla pejorativní označení lidí ve významu „motýla“. X. Jména rostlin ve významu „motýla“. XI. Jména nejrozličnějších věcí ve významu „motýla“. XII. Názvy motýlů podle jejich vzhledu, především podle barvy křídel, anebo podle nějaké zvláštní skutečné nebo domnělé vlastnosti nebo podoby. XIII. Názvy motýlů podle prostředí (rostlin, stromů a p.), kde žijí. XIV. Názvy motýlů převzaté z cizích jazyků. XV. Jména motýlů, jejichž původ nám zůstal utajen. — Závěr: I. Historický pohled na vývoj slovenských názvů motýlích. II. Názvy motýlů podle zvláštních rozdílů významových (utřídění). — Připojeno rus. resumé, seznam obcí a osad slovenských, z nichž pochází dokladový materiál a rejstřík slov. Na 10 mapových přílohách zachyceno zeměpisné rozšíření hlavních názvů v studii probíraných.

Ref.: V. Polák, Orbis 4, 1955, 410—414. — V. Machek, ZsPh 25, 1956, 430—432. — J. Voráč, NR 39, 1956, 230—233. **1150**

ŠtOLE J. Atlas slovenského jazyka. (Výtah z referátu.) SaS 16, 1955, 173—174.

Přehledná zpráva o současném stavu příprav k vydání slovenského dialektologického atlasu a o jeho základní problematice. — Referát byl přednesen na dialektologické konferenci 1954 (v. zde též č. 2970). **1151**

Vážný V. J. Štolc : *Nárečie troch slovenských ostrovov v Maďarsku* (Bratislava 1949). LF 75, 1951, 146—149.

Referát.

1152

Šmilauer V. Původ východoslovenských nářečí [Z. S tieber, Svojina 4, 1950, 57—71]. ČMF 34, 1951, 85.

Zpráva.

1153

Viz též č. :

601. A. Kellner, K problematice pomezních jazyků mezi jazyky slovenskými ve světle theší Stalinových.
603. V. Blanár, Vplyv bulharčiny na jazyk Slovákov a Čechov v Bulharsku.
604. V. Blanár, Výchvin jazyka slovenskej a českej menšiny v Bulharsku.
605. J. ŠtOLE, K otázke miešania jazykov.
606. V. Blanár, Jeden prípad medzislovenských jazykových vplyvov. Nárečie malej slovenskej jazykovej skupiny v Pišurke (o. Lom, Bulharsko).

1238. J. Dekan, O vznikaní národností před X. stoletím na území naší vlasti.
 1253. F. Trávníček, Vzájemný vztah mezi češtinou a slovenštinou ve světle Stalinových jazykových statí.
 1254. J. Bělič, Poměr mezi češtinou a slovenštinou.
 1255. F. Trávníček, Český a slovenský jazyk.
 1444. J. Bělič, La dialectologie tchèque et slovaque depuis 1934.
 2808. V. Blaňár, Slovenčina v Dobrovského klasifikácii slovenských jazykov.
 2809. J. Stanislav, Jozef Dobrovský a stará slovienčina na Slovensku.
 2810. J. Stanislav, Zo sloveník Jozefa Dobrovského.
 2811. Š. Peciar, Dobrovského zásluha o utváranie národného jazyka.

Mluvnická stavba slovenštiny — Spisovná slovenština a její norma
 Slovenština v literárních dílech a překladech

Pauliny E. Rod pomnožných miestnych mien v spisovnej slovenčine. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 154—161.

Thesí V. V. Vinogradova (v. zde č. 125), že o vnitřních zákonech jazykového vývoje je třeba uvažovat v souvislosti s celonárodní funkcí jazyka, ilustruje autor na vývoji gramatického rodu a skloňování slovenských pomnožných místních jmen, která si v mnohých případech nezachovala ten rod, který jim patří podle pův. významu jména. Tyto změny v spisovné slovenštině se neshodují zcela přesně se stavem nářečním, nicméně lze dokázat, že i v nářečích se uplatňují stejné zákonitosti

jako	v	jazyce	spisovném.
------	---	--------	------------

115

4

Horálek K. K otázce třídění slovenských sloves. SaS 14, 1953, 48.

Poznámky k čl. Š. Peciar *K diskusi o triedení slovenských sloviess* (Jazykovedný sb. 5, 1951, 30—57).

115

5

Šmilauer V. E. Ďurovič: *K otázke neohybných iastok reči v slovenčine* (Bratislava 1951). ČMF 34, 1951, 185—186.

Zpráva.

116

Gregor A. Mluvnice spisovné slovenštiny. Praha, SPN 1954, 91s., 8°.

Studijní pomůcka pro posluchače filosofických fakult. Obsahuje hl. věci z hláskosloví, tvarosloví, z nauky o tvoření slov, ze skladby a několik poznámek o slovní zásobě spisovné slovenštiny.

Ref.: M. Marsinová, SlReč 20, 1955, 374—376 (s několika poznámkami a opravami).

115

7

K. H[orálek]. Nová mluvnice spisovné slovenštiny [B. Letz: *Gramatika slovenského jazyka*. Bratislava 1950]. SaS 13, 1951/2, 51—53.

Referát s několika poznámkami. — Další ref.: A. Gregor, SbFilFakBU 1, 1952, č. 1/2 — ř. jazykovědné (A) č. 1 —, s. 180—184 (s připomínkami).

115

8

Horecký J. O názvoch zložených z dvoch podstatných mien. Čs. novinář 7, 1955, 118.

Jde o případy typu *člen-korešpondent*, *reprezentant-futbalista*, *opravář-zlepšovatel*. 1159

- Horecký J.** Poznámky k stavbě vety. Čs. novinář 6, 1954, 159—160.
S konkrétními příklady ze současného slovenského tisku. 1160
- Dobrovolný B.** Příprava rukopisu a korektury pre tlač. Prel. A.
Majchrák. Bratislava, Práca 1953, 119 s., 8°.
V. zde č. 1579.
Ref.: J. Horecký, Slov. odb. názvoslovie 2, 1954, 157—159 (vytýká četné ne-
-dostatky slovenského překladu, po př. úpravy). 1161
- Romportí M.** Nad slovenskou príručkou jevištní výslovnosti [J. Stanislav: *Slovenská výslovnosť*. Príručka pre umelcov a iných verejných pracovníkov. Turč. Sv. Martin 1953]. NR 37, 1954, 228—231.
Referát s poznámkami. 1162
- Ženatý V.** Jazykový koutek slovenského a polského rozhlasu. NŘ. 36, 1953, 167—170.
Referuje o publikacích: 1. E. Jóna, *Spisovná slovenčina pre každého* (Turč. Sv. Martin 1950); 2. W. Doroszewski, *Rozmowy o języku* (Warszawa 1948). 1163
- Gregor A.** Pravidla slovenského pravopisu s pravopisným slovníkom. LF 75, 1951, 160.
Zpráva o novém, revidovaném vydání z r. 1949. 1164
- V. Š[milauer].** Reforma slovenského pravopisu. ČMF 34, 1951, 37—38.
Informuje o chystaných změnách a posuzuje je se stanoviska českého pravopisu (t. j. pokud návrhy znamenají sblížení s češtinou, či naopak oddálení). 1165
- Horecký J.** Diskusia o návrhu Pravidiel slovenského pravopisu. SovJaz 3, 1953, 266-267.
Zpráva o výsledcích diskuse (v září 1952). — Stručný výklad hl. zásad podal J. Horecký rovněž v čl. *O chystané úpravě slovenského pravopisu* (LitN 2, 1953, č. 7, s. 10). — V. též: *Vydání nových Pravidel slovenského pravopisu*. LitN 1, 1952, č. 19, s. 9.----- le-, *Mezník ve vývoji spisovné slovenštiny*. LD (Brno) 1953, 6/10. — J. F., *Pripravujú sa nové Pravidla slovenského pravopisu*. Čs. svět (Praha) 1952, 15/11. 1166
- Bělič J.** [Diskusný príspevok na aktívnu kultúrnych a vedeckých pracovníkov 10. júna 1953 v Bratislavě.] SIReč 18, 1952/3, 346—347.
Týká se návrhu na nová Pravidla slovenského pravopisu, a to psaní předpon a předložek s a z (přel. z češ.). — Diskusní příspěvek F. Váhaly tamtéž na s. 371—372. 1
- 167
- Havránek B.** [Príspevok do diskusie na aktívnu kultúrnych a vedeckých pracovníkov 10. júna 1953 v Bratislavě.] SIReč 18, 1952/3, 360—363.
Několik poznámek k návrhu nových Pravidel slovenského pravopisu (na př. o poměru zvukové stránky jazyka a psaní s hlediska fonetického a s hlediska spisovné výslovnosti; o potřebě transkripce a transliterace a j.); přel. z češtiny podle stenogramu. — Tamtéž na s. 343—344 úvodní projev B. Havránka. 1
- 168

Trávníček F. [Diskusný príspevok na aktívu kultúrnych a vedec-
kých pracovníkov 10. júna 1953 v Bratislave.] SIReč 18, 1952/3,
366—367.

Dvě poznámky k nové úpravě slovenského pravopisu: první se týká dvojice
vý/her — *výhier*, druhá „dokonalosti“ a „nedokonalosti“ v užívání spisovného jazyka
(přeloženo z češtiny podle stenografického záznamu). — Úvodní projev F. Trávníčka
na tamtéž s. 341—342.

116

9

Syrovátková J. Závěrečná diskuse o nové úpravě slovenského pravopisu. ČJ 4,
1954, 70—72.

Zpráva o diskusi na aktívu kulturních a vědeckých pracovníků v Bratislavě
10/6 1953 (podle čas. Slovenská reč 18, 1952/3, č. 11/12; v. zde též č. 1167—1169).

1170

Váhala F. Pravidla slovenského pravopisu. NŘ 37, 1954, 33—39.

Zpráva o jejich vydání (*Pravidla slovenského pravopisu s pravopisným a gramatickým
slovníkom*. Bratislava 1953, 408 s.) a přehledný výklad o hlavních změnách proti
dosavadnímu stavu. — Další zprávy: J. Žilinková, Komenský 78, 1954, 148—150.
— A. Knop, SlezSb 52, 1954, 414. — J. Tvrdoň, Svobodné slovo (Plzeň) 1954,
14/1. — K., *Nový slovenský pravopis*. LitN 3, 1954, č. 1. — *Nová úprava slovenského
pravopisu*. Učitel, noviny 4, 1954, č. 3.

117

1

Peciar Š. Hlavné zásady novej úpravy slovenského pravopisu.
SIPřehl 40, 1954, 180.

Informativní přehled.

1172

Pešl P. Nad novými Pravidly slovenského pravopisu. ČJ 4, 1954,
72—74.

Upozorňuje na jejich hl. změny.

1173

Bánsky J. Přepis z azbuky do latinky podľa nových Pravidiel
slovenského pravopisu. Knihovna 7, 1954, 147—149.

Výklad hl. zásad pro potřebu knihovnické práce (na př. při abeced, řazení a j.).

1174

Křístek V. Učitel češtiny a slovenština. SbVŠPOI 1954 (Jazyk
a literatura), s. 173—180.

„Vycházejte z osnov českého jazyka pro všeobecně vzdělávací školu, chci v tomto
článku naznačit (zejména pro naše dálkově studující posluchače vyšších a vysokých
pedagogických škol) jak rozsah studijního materiálu o slovenském jazyce, tak také
cesty, jimiž by se toto studium mělo brát“ (s. 173).

117

5

ŠtOLE J. Slovenčina B. Němcovej v Pohorskej vesnici. SaS 13,
1951/2, 30—41.

Podrobný rozbor slovenských jazykových prvků v knize B. Němcové, posuzující
je především s hlediska spolehlivosti zachyceného nářečního materiálu. S úvodní
red. poznámkou [B. Havránka] na s. 30—31. — V. zde č. 1177.

117

6

Váhala F. Slovenština B. Němcové v Pohorskej vesnici. (Několik
poznámek k stejnojmenné studii J. Stolce.) SaS 14, 1953, 80—82.

Ukazuje, že J. ŠtOLE ve své studii (v. zde č. 1176) zkoumá slovenštinu v *Po-*

horské vesnici bez zřetele k ostatním pracím B. Němcové, v nichž se čeština prolíná se slovenštinou, a zejm. nepřihlíží k jejím *Slovenským pohádkám a pověstem*. S tohoto širšího hlediska se některé jeho závěry objevují v jiném světle. 1177

Horecký J. Jazyk slovenskej tlače. Čs. novinář 5, 1953, 128—129.

Závažné nedostatky novinářské slovenštiny shledává a nikoli v slovníku a tvarosloví, nýbrž ve skladbě a v stylistice; několik typických příkladů. 1178

Horecký J. O jazyku novinářských útvarov. Čs. novinář 7, 1955, 47—51.

Výňatky z přednášky na bratislavské konferenci o jazykové stránce novin (v. zde č. 2999). 1179

Horecký J. Slovenská diskusia o prekládání. Sovjaz 3, 1953, 475—478.

Zpráva o diskusi v r. 1951 po vydání Šolochovova románu *Tichý Don* v překladu Z. Jesenské; zúčastnili se jí m. j. Š. Peciar, P. Branko, J. Horecký, Z. Jesenská, V. Dovinová-Petrová. 1180

Dovinová-Petrová V. O otázkách voľného prekladu. Sovjaz 3, 1953, 421—430.

Poznámky k překladu knihy F. Gladkova *Slobodienka* (Bratislava 1952) od Z. Jesenské s několika obecnými závěry o problematice tohoto typu překladu. 1181

Kochol V. Novšie slovenské preklady z klasickej ruskej a sovietskej poézie. SovLit 3, 1954, 352—363.

Všimá si také jazykové stránky překladů. 1182

Skukálek R. K historii Majakovského prekladov na Slovensku. SovLit 3, 1954, 647—653.

Všimá si také jejich jazykové stránky. 1183

Svobodová V. Hviezdoslavova knižnice. NŘ 35, 1951, 170—172.

Poznámky k ediční praxi prvních pěti svazků knižnice; mimo to si a všimá i výkladových slovníčků, které jsou k těmto svazkům připojeny. 1184

Havel R. Problémy slovenské textologie. ČLit. 3, 1955, 63—65.

Ref. o čas. Slovenská literatúra 1954, č. 3, který přinesl několik příspěvků textologických: od K. Rosenbauma o úkolech slovenské textologie, od J. Ambruše a J. Felixe poznámky k vydávání spisů J. Kalinčiaka, od S. Šmatláka k novým vydáním spisů Hviezdoslavových, jakož i zprávy o textologii polské, maďarské a v NDR. 118

5

Viz též Č.:

575. S. Peciar, Problematika morfológického členenia slovesných tvarov v slovanských jazykoch.

810. G. Baláž, Abstraktné deverbatíva v ruštine, slovenčine a češtine.

817. A. V. Isačenko, O imperative v ruštine a slovenčine.

831. D. Kollár, Neosobné vety v ruštine a v slovenčine.

1028. A. V. Isačenko, Niektoré otázky konfrontačného vyučovania ruštiny v našich školách.

Polák V. Niekoľko poznámok o etymologickom slovníku slovenského jazyka. SIREč 20, 1955, 361—367.

V souvislosti s oživeným zájmem o etymologické bádání v oblasti jazyků slovenských vyzdvihuje Polák mnohostranný význam soustavného prozkoumání lexikální zásoby slovenštiny po stránce etymologické a upozorňuje na některé metodické problémy spojené s touto prací (na př. na potřebu vydatně přihlížet k podstatně odlišné civilizační situaci, v které se formoval a dále vyvíjel slovenský jazyk, na vliv maďarštiny, speciální vrstvu pastýřské terminologie karpatské a pod.). 1186

Zima J. K theorii a praxi chystaného slovníku spisovné slovenštiny. NŘ 38, 1955, 32—38. *

Odborný lexikografický posudek ukázek z připravovaného normativního a frazeologického slovníku, které byly otištěny v čas. Slovenská reč 19, 1954, č. 3/4 (s krit. poznámkami). 1187

Malíková O. Slovensko-ruský prekladový slovník univ. prof. dr. A. V. Isačenka. I. diel, A—O (Bratislava 1951). SovJaz 2, 1952, 445—447.

Referát. — Další ref.: J. Bělíč, *Nový slovensko-ruský slovník*. LitN 1, 1952, č. 5, s. 9. — J. Komorovský, RJ 2, 1951/2, 255—256. — V. též: O. Man, RJ 4, 1954, 65—66. 1188

Polák V. Pôvod a význam slovenského slova *korčule*. Jazykovedný sb. 5, 1951, 187—189.

Slovo *korčula*, *korčule* není původu maďarského; autor při jeho výkladu vychází z východoslov. nář. *krčula* „líha“, připouští však maďarský vliv na vznik měkkého *l* 1189

Horecký J. Niektoré rozdiely medzi českými a slovenskými termínmi. Čs. novinář 5, 1953, 257—258.

Upozorňuje zejména na přebírání některých slov z češtiny, podle a. neodůvodněné. Při tvoření názvů osob podle předmětu charakteristického pro jejich povolání převládá ve slovenštině tvoření od sloves označujících činnost (*lisovač*, *valcovač*); napodobování českých termínů *lisař*, *valciř* pokládá za nevhodné. Zbytečné — podle něho — je také zavádět do slovenštiny slova *j prkno*, *sústruínik*, *sústruh*, jsou-li tu běžná slova *doška*, *tokár*, *točovka*. 1190

Buffa F. J. Dostál: *Květena ČSR a ilustrovaný klíč k určení všech cevnatých rostlin, na území Československa planě rostoucích nebo běžně pěstovaných* (Praha 1950). Jazykovedný časopis 7, 1953, 198—206.

Referát (v. BČL 1945/50, č. 1351); a. podrobný m rozbořem materiálu zjišťuje, do jaké míry slovenské botanické názvy, v Dostálově práci uvedené vedle názvů českých, odpovídají požadavkům kladeným na vědecké názvosloví. 1191

Dilinger M. Slovenské chemické názvoslovie. Přírodní vědy ve škole 4, 1954, 302—306.

Všimá si hl. rozdílů v pravopise slovenském a českém (pokud se dotýkají otázek názvoslovných) a zdůrazňuje potřebu přesné a jednotné terminologie chemické.

Hochfelder L. Hlavné termíny v spojitosti výroby celulózy. Papír a celuloza 9, 1954, 116—117.

Soubor slovenských termínů s věcnými vysvětlivkami. 1193

- Terminológia fluidizácie. Paliva 34, 1954, 186.
Slovenské názvosloví, vypracované názvoslovnou komisií pri SAV. **1194**
- Šťastný V.** *Záver* či *upnutie*. Dřevo 9, 1954, 191—192.
Oba termíny treba presne rozlišovať. **1195**
- mc.** Péče o odbornou terminológiu na Slovensku. LitN 2, 1953, č. 34, s. 9.
Zpráva o zřízení názvoslovných komisí při Ústavu slovenského jazyka SAV. **1196**
- Buffa F.** *Sovětská věda — Vodní stavitelství, roc. 1.* Slov. odb. názvoslovie 2, 1954, 125—128.
Upozorňuje na jazykové (zejm. terminologické) nedostatky v slovenských príspevkoch tam otiščených. — Podobně i J. Horecký, *Sovětská věda — Chemie III* (tamtéž 2, 1954, 155—156). — J. Horecký, *Chlornan sodný technický*. ČSN 65 3131. Praha 1953 (tamtéž 2, 1954, 287—288). **1196**
- a**
- Šmilauer V.** Slovenská vlastní jména v maďarském prostředí [V. Blanár: *Príspevok ku štúdiu slovenských osobných a pomiestnych mien v Maďarsku*, Bratislava 1950]. ČMF 34, 1951, 186—187.
Zpráva. — V. též: P. Trost, SaS 15, 1954, 182—183. **1197**
- Stanislav J.** Po stopách Slezákov na Slovensku. Sb. Ad. Kellnerovi (1954, v. zde č. 2740), s. 174—175.
Za nejstarší stopu existence Slezanů na slovenském území pokládá jméno obce *Sľažany* v oblasti Nitry. A. upozorňuje ještě na jiná místní jména, která podle jeho názoru svědčí o tom, že hospodářsky významná oblast nitranská byla vyhledávána obyvateli jiných, vzdálenějších oblastí (*Zlaté Moravce, Čechynce, Rumanová* a j.). **1198**
- Gregor A.** Sociální toponomastika [J. Stanislav, *Zo slovenského sociálneho miestopisu*. Jazykovedný sb. 5, 1951, 58—96]. SbFilFakBU 3, 1954, ř. jazykovědné (A) č. 2, s. 124.
Zpráva. — K tomu srv. J. Stanislav, *K sociálnemu miestopisu* (tamtéž 4, 1955, ř. jazykovědné (A) č. 3, s. 109—110) a odpověď A. Gregora (tamtéž, s. 110—111). **1199**
- Viz též Č.:*
358. L. Fusák, Archívna terminológia používaná v Maďarsku.
589. V. Machek, Slovanská intensiva slovesná s příponovým -stati.
2075. O. Herber, Slovník anatomických jmen.
2137. Televisní názvosloví.
2174. Plastické hmoty. Názvosloví.
2192. Kůžařské názvosloví.
2204. České polygrafické názvosloví. Roztřídění — Obecné a společné pojmy.
2205. České polygrafické názvosloví. Písmo, písmařství, písmolijectví.
2261. J. Horecký, Názvoslovné normy Úřadu pre normalizáciu.
2264. V. Machek, Česká a slovenská jména rostlin.
2267. V. Machek, Česká a slovenská slovesa s příponovým s.
2268. V. Machek, Česká a slovenská slovesa typu hanobiti (odvozená ze jmen na -oba).
2719. V. Polák, Bibliographia onomastica 1950. Tchécoslovaquie.
2904a. V. Polák, Les études onomastiques en Tchécoslovaquie (1952—1953).

Spilka J. A. Melicherčík —E. Pauliny: *Slovenské ľudové príslovia* (Bratislava 1953). ČL 40, 1953, 226—227.

Referát.

1200

Horák J. *Piesňové sbierky Štát. ústavu pre slovenskú ľudovú pieseň*. Red. K. Hudec. Slovenské ľudové piesne. Sv. 1 (Bratislava 1950). *Národ, věstník československý* 32, 1951 (1952), 395—412.

Referát s poznámkami a doplňky.

1201

D. Šajtar. Slovenské ľudové balady. Uspoř. M. Kolečányi (Rožňava 1948). *Radostná země* 1, 1951, 98—99.

Referát.

1202

D. Šajtar, Janko Blaho : *Záhorácké pjesničky* (Bratislava, b. r.). *Radostná země* 2, 1952, 50—51.

Referát.

1203

Perečko belavé, červený dolomán. Sborník zbojnickej avojenskej ľudovej poezie. Zostavili, pozn., bibliogr. a vysvětlivkyspracovali R. Brtáň a V. Gašpariková. Praha, Naše vojsko 1955, 278 s., 8°.

1204

Paclt J. Lidová jména rostlin z okolí Topolčianek na Slovensku. *Čs. botanické listy* 4, 1951, 112.

Jde o slovenská jména několika druhů (většinou pěstovaných) s příslušnými názvy odbornými.

1205

Baran L. Způsob dopravy při senách na Horehroní. ČL 39, 1952, 85—89.

V čl. lidové slovenské výrazy souvisící se sklízni sena.

1206

Stránská D. Lidové kroje ve Ždiaru pod Tatrami. ČL 6, 1951, 226—236.

Porůznu lidové názvy krojových částí (slovenské).

1207

Zriadenie Slovenského ústredného archívu. *Archivní časopis* 2, 1952, 68—73/

Kolektiv pracovníků archívu podává zprávu o jeho zřízení a hlavních fondech.

Lamoš T. Správa o výskume starej františkánskej knižnice a archívu v Kremnici. *Archivní časopis* 2, 1952, 85—88.

Fondy knihovny a archívu obsahují četná slovenica (bohemia); mimo jiné též glosu *Bud buohu chwala z r.* 1400.

12

09

Viz též č.:

1060. I. Paňkevyč, Nové nálezy ukrajinských, polských a slovenských písní a veršů.

1135. M. Ku děl k a, Pavel Stalmach a Slovensko.

2598. H. Bím, Valašské a slovenské lidové písně.

2644. L. B a r a n , Nejstarší formy lidové obuvi v karpatské oblasti Československa.

G. Jazyk český

1. Historie a popis jazyka

a) *Práce všeobecné*

Úvody do jazyka českého — Celkový vývoj češtiny

Trávníček F. Úvod do českého jazyka. Edice Dědictví Komen-
ského, kniha 520. Praha, SPN 1952, 105 s., 8°.

Základem *Úvodu* jsou Trávníčkova stejně nazvaná vysokoškolská skripta z r. 1947 a jejich první knižní zpracování (s podtitulem *Český jazyk jako celost*) z r. 1948 (v. BČL 1945/50, č. 723, 724). Látka byla nově zpracována podle zásad marxistické jazykovědy a upravena tak, aby Úvod obsáhl základní fakta o podstatě jazyka a jeho výrazových prostředcích, o češtině a jejím poměru k slovanským jazykům, o českých nářečích lidových i třídních a vrstvových, o poměru spisovného jazyka a nářečí, o různých útvarech spisovného jazyka a jeho výrazivu, o základních slohových rozdílech ve spisovném jazyce, otázkách jazykové správnosti atd.

Ref.: A. Jedlička, NR 36, 1953, 229—232. — Š. Peciar, Jazykovedný sb. 5, 1952, 301—303. 1210

Skalička V. Typ češtiny. Slovanské jazykovědné příručky, sv. 4. Praha, Slovanské nakladatelství 1951, 96 s., 8°.

Úvodem výklad o jazykové typologii, jejích pracovních metodách a možnostech, jakož i základní poučení o jednotlivých jazykových typech (isolační, aglutinační, flexivní, introflexivní a polysynthetický). Vlastní typologická charakteristika češtiny: Nejvíce se v češtině uplatňuje typ flexivní (skloňování a časování), velmi důležitý je i typ isolační; skloňování a časování, pokud nepatří k typu flexivnímu, je povahy aglutinační stejně jako stupňování a odvozování slov. Vnitřní flexe se v češtině vyskytuje jen sporadicky a typ polysynthetický je v češtině méně častý než na př. v němčině.

Ref.: v. zde č. 101.

1211

Bělič J. Sedm kapitol o češtině. Praha, SPN 1955, 147 s., 8°.

Soubor obsahuje tyto stati (vesměs už dříve otištěné v odborných časopisech, sbornících i jinde, pro knižní vydání však více nebo méně upravené a přizpůsobené; podrobné údaje jsou v bibliografických poznámkách na s. 141): I. *K otázce češtiny jako národního jazyka* (s. 5—21; v. zde č. 1240, 1241). — II. *Vznik nové spisovné češtiny* (s. 22—43; v. BČL 1945/50, č. 850, 1018 a zde č. 2814). — III. *Poměr mezi češtinou a slovenštinou* (s. 44—64; v. zde č. 1254). — IV. *Postavení moravské slovenštiny a laštiny* (s. 65—86; v. zde č. 1453, 1485). — V. *Poznámky o mizení nářečí* (s. 87—101; v. BČL 1945/50, č. 1002 a zde č. 1484). — VI. *K otázce využívání nářečí v literatuře* (s. 102—120; v. zde č. 1783). — VII. *Dnešní rozvoj českého jazyka* (s. 121—140; v. zde č. 1337),

Ref.: J. Novotný, ČJ 6, 1956, 229—234.

1212

Jílek-Oberpfalcer F. Poklad našeho jazyka. Edice přednášek pro osvětové besedy, sv. 100. Praha, Orbis 1953, 32 s., 8°.

Nástin populární přednášky pestrého obsahu (místo češtiny mezi ostatními jazyky; jazyková homonyma; charakteristické znaky lidové řeči). V kap. *Pocta našemu jazyku od umělců slova* přetištěny úryvky z J. Nerudy, K. Čapka, F. Šrámka, J. V. Sládka, E. Krásnohorské, J. Vrchlického, Sv. Čecha, F. Kvapila, J. S. Baara, S. K. Neumanna a M. Pujmanové.

121

3

Pujmanová M. Básniřčino vyznání. Host do domu 2, 1955, 78—79.

Vyznává se tu i z lásky a obdivu k mateřštině.

1214

Havránek B. Přehled vývoje českého jazyka s hlediska marxistického. NŘ 35, 1951, 81—93.

Podstatná část závěrečné kapitoly z *České mluvnice* od B. Havránka a A. Jedličky (v. zde č. 1220).

Ref.: P. Király, A. Nvelvtudományi Intézet Közleményei (Budapest) 3, 1952, 191—192.

1215

Hujer O. Введение в историю чешского языка. Moskva, Izdatel'stvo inostrannoj literatury 1953, 130 s., 8°.

Z čes. originálu *Úvod do dějin jazyka českého* (3. vyd., Praha 1946) přel. A. G. Širokovová. Překlad redigoval a předmluvu napsal P. S. Kuznecov; oceňuje tu příznivě Hujerovu práci, i když má proti některým jejím thesím kritické výhrady. V závěrečných poznámkách mimo to Kuznecov jednak doplňuje novější literaturu, jednak upozorňuje na ruský materiál, pokud k němu Hujer nepřihlédl.

121

6

Dostál A. Nástin dějin českého a slovenského jazyka. Praha, SPN 1954, 101 s., 4°.

Učební text pro posluchače Vysoké školy ruského jazyka a literatury v Praze (rozmnoženo).

121

7

Cirklová M. Vývoj jazyka českého. Vyd. vyšší pedagogická škola v Čes. Budějovicích pro posluchače pedagog. škol. Praha, SPN 1954, 139 s., 4° (nezměněný dotisk 1. vyd. tamtéž 1955).

Učební pomůcka kompilační povahy.

1218

Viz též č.:

606a. A. Frinta, Shody jazyka bulharského s českým.

3172. R. Trautmann, Die slavischen Völker und Sprachen.

3173. W. J. Entwistle—W. A. Morison, Russian and the Slavonic Languages.

3174. R. G. A. de Bray, Guide to the Slavonic Languages.

3175. T. Lehr-Splawiński—W. Kuraszkiewicz—F. Ślawski, Przegląd i charakterystyka języków słowiańskich.

3178. R. Fischer, Zur Geschichte der tschechischen Sprache.

Trávníček F. Mluvnice spisovné češtiny. Část **I.** Hláskosloví — tvoření slov — tvarosloví. — Část **II.** Skladba. 3. vydání. Slovanské jazykovědné příručky, sv. 1—2. Praha, Slovanské nakladatelství 1951, 1497 s., 8°.

V novém vydání byly provedeny některé změny podle krit. připomínek k 1. vyd. (v. BČL 1945/50, č. 727, 729); mnohé úpravy a doplňky vyplynuly také z vlastního autorova nového promýšlení látky v Mluvnici zpracované.

Ref.: M. Vey, BSL 46, 1950, č. 133, s. 185—188 (o 1. vyd.). — F. Svěrák, *Monumentální dílo české jazykovědy*. Rovnost (Brno) 1951, 29/9 (o 2. vyd.). — Jka [= Jedlička A.], ČJ 2, 1951/2, 93—94 (o 3. vyd.). **1219**

Havránek B.—Jedlička A. Česká mluvnice. Základní jazyková příručka. Slovanské jazykovědné příručky, sv. 6. Praha, Slovanské nakladatelství 1951 (1952), 262 s., 8°

V úvodu jsou vysvětleny obecné pojmy. Látka je rozdělena do čtyř oddílů: I. Hláskosloví — spisovná výslovnost. — II. Pravopis. — III. Nauka o slově, o jeho významu, tvoření a tvarech (podle jednotlivých druhů slovních). — IV. Skladba. Připojeny dva samostatné dodatky: *O slohu* (s. 194—204) a *O vývoji českého jazyka* (s. 205—227). — Mluvnice vznikla podstatným přepracováním a takovým rozšířením *Stručné mluvnice české pro střední školu* od obou autorů (z r. 1950, v. BČL 1945/50, č. 1127 a zde č. 1649), aby příručka podávala ucelený a spolehlivý obraz normy spisovného jazyka.

Ref.: J. Bělič, *Praktická česká mluvnice*. LitN 1, 1952, č. 14, s. 9. **1220**

Doležel L. — Váhala F. Kapitoly z české mluvnice a slohu. Přednášky Novinářského studijního ústavu. Praha, Novinářský stud. ústav 1954, 60 s., 8°.

Obsahují základní poučení o českém pravopise, tvarosloví, skladbě a slohu se zvl. zřetelem k slohu publicistickému. Oddíl pravopisný a tvaroslovný je zpracován jako doplněk příručky Adam—Jaroš—Holub, *Český slovník pravopisný a tvaroslovný* (v. zde č. 1578). V závěrečné části jsou vytčeny některé nedostatky dnešního českého publicistického stylu. **1221**

Klímeš L. Mluvnice spisovné češtiny **I.** Hláskosloví, nauka o tvoření slov, tvarosloví. Určeno pro posluchače vyš. pedagog. školy v Plzni. Praha, SPN 1955, 214 s., 4° (rozmnož.).

Učební pomůcka, založená na základní literatuře. **1222**

Křížková H.—Lütterer I.—Tlustá E. Nové práce o češtině v Sovětském svazu a Německé demokratické republice. SaS 16, 1955, 100—108.

Souborný referát (v. zde č. 3189, 3192, 3194). — Srv. též red. doplněk *K referátu o příručce „Tschechische Grammatik“ od R. Fischera* (SaS 17, 1956, 125—126). **1223**

Příruční slovník jazyka českého. Vydává třetí třída České akademie věd a umění. Díl V. *S—Š*. Sestavil Ústav pro jazyk český

ČAVU, red. B. Havránek, E. Smetánka a V. Šmilauer; po smrti E. Smetánky od počátku r. 1949 A. Získal. Praha, Stát. nakladatelství učebnic 1948/1951, s. XVI + 1213, 8°.

„Tento díl začal vycházet záhy po historickém únoru r. 1948 v době rychlého nástupu našeho národa na cestu k řádu socialistickému. Redakce se snažila o to, aby v něm byla plně zachycena slovní zásoba spojená s touto výstavbou nové společnosti" (s. XVI). — Viz BČL 1945/50, č. 735 a zde č. 1225, 1226. 1224

Příruční slovník jazyka českého. Vydává Československá akademie věd. Díl VI. *T— vůzek*. Sestavil Ústav pro jazyk český ČSAV za red. B. Havránka, V. Šmilauera a A. Získala. Praha, SPN 1951/1953, s. XVI + 1264, 8°.

Viz BČL 1945/50, č. 735 a zde č. 1224, 1226.

Ref.: M. Vey, BSL 50, 1954, sv. 2, s. 159—160. 1225

Příruční slovník jazyka českého. Vydává Československá akademie věd. Díl VII. *Vy — zapytlaciti*. Sestavil Ústav pro jazyk český ČSAV za red. B. Havránka, V. Šmilauera a A. Získala. Praha, SPN 1953/1955, s. XVI + 1172, 8°. 1226

Trávníček F. Slovník jazyka českého. Čtvrté, přepracované a doplněné vydání. Praha, Slovanské nakladatelství 1952, s. XVI + 1803, 8°.

„Toto 4. vydání je proti 3. změněné a doplněné. Nemalé změny jsem provedl v uspořádání látky, a to pro větší přehlednost a praktičnost... Pokusil jsem se podle svých sil a možností zachytit... rozmanité změny v slovní zásobě našeho jazyka a pomocí tak všem jeho uživatelům, jejichž počet stále vzrůstá, zejména mezi dělnickou třídou" (z autorovy předmluvy na s. IX—X). — Podle oznámení v LitN 2, 1953, č. 36, s. 9 „při IV. vydání Slovníku jazyka českého, jež upravil František Trávníček, měli být jako autoři jmenováni Pavel Váša a František Trávníček".

Ref.: K. Horálek, *Poučení ze sovětské lexikografe. (K novým vydáním Trávníčkova a Ožegovova slovníku.)* SovJaz 3, 1953, 81—86 (vytýká Trávníčkovu slovníku některá nedopatření, zejména v určování významů). — F. Raban, *Technik a jazykový slovník. Kritický příspěvek k novému vydání „Slovníku jazyka českého“ prof. Dr. Fr. ant. Trávníčka.* Technická kniha 2, 1953, 253—261 (upozorňuje na některé nedostatky slovníku, zvl. v oblasti odborné technické terminologie). — K tomu odpověď F. Trávníčka, *Technik a jazykový slovník* (tamtéž 2, 1953, 304—306), stejně nadepsaný diskusní příspěvek E. Prandstettera (tamtéž 2, 1953, 335—336) a Rabanův *Doslov k článku „Technik a jazykový slovník“* (tamtéž 2, 1953, 372—373). — R. Hirsch, *Word* 8, 1952 (Slavic Word, č. 1), 398—400. — V. též č. 773. 1227

Haller J. Kapesní slovník cizích slov. Praha, SPN 1954, 314 s., 16°.

„Tento malý slovník cizích slov má seznámit uživatele s nejběžnějším slovním materiálem cizího původu; ...nechce ani nemůže nahradit odborné slovníky technické a politické; je myšlen jako praktická příručka pro každého, komu se má dostat prvního a krátkého poučení o významu cizích slov" (podle předmluvy). Je zpracován podle běžných pomůcek, s jistými nedostatky věcnými i lexikografickými (v. ref.).

Ref.: F. Havlová, NR 38, 1955, 99—104 (s hojnými krit. připomínkami). — L. Klimeš, ČJ 5, 1955, 165—166. 1228

Viz též č.:

3176. T. Lehr-Splawiński, Zarys gramatyki historycznej języka czeskiego.
 3189. A. G. Širokova, Очерк грамматики чешского языка.
 3191. W. E. Harkins—M. Hnyková, A Modern Czech Grammar.
 3192. R. Fischer, Tschechische Grammatik.

Konstituování českého národa — Čeština jako národní jazyk Národnostní vývoj českých zemí

Nejedlý Z. Dějiny národa českého. Díl druhý. Raný středověk. Spisy Z. Nejedlého, sv. 11. Praha, SNPL 1955, 251 s., 8°.

O slavisaci našich zemí a jménech *Venedové* a *Antové* v kap. *Slované na historické scéně* (s. 19n.); o původu a významu českých kmenů v kap. *Kmeny našich Slovanů* (s. 31n.; tamtéž na s. 35n. přehled výkladů jména *Čech*); o jazyce a jeho významu jakožto sjednocovacího činitele v kap. *Společnou cestou* (s. 56n.). 1229

Macek J. Práce J. V. Stalina o jazykovědě a otázka vytváření českého národa. *Tvorba* 20, 1951, 332—334.

Při pokusu o marxistické řešení otázky konstituování českého národa přihlíží a také k faktům vývoje jazykového. 1230

Turek R. Kmenová území v Čechách. ČNM (odd. věd společenských) 121, 1952, 3—46.

Autor se pokouší „rozbořem některých archeologických jevů — geografického rozložení různých typů hradisek, teritoriálních rozdílů v pohřebním ritu a rozšíření typů neb dilenských okruhů keramiky — a částečnou revisí historických zpráv přispěti k řešení problémů teritoriálního rozdělení českých kmenů v počátcích našich dějin“ (podle autora, v. *Slavia* 23, 1954, 47). 123

1

Váňa Z. K otázce kmenových území v severovýchodních Čechách. *Archeologické rozhledy* 4, 1952, 436—442.

Hranice kmenové se vždycky nekryjí s hranicí archeologickou. 1232

Turek R. K otázkám českých kmenových území. (K diskusi.) *Slavia* 23, 1954, 47—52.

Při řešení těchto otázek je důležitá zejména spolupráce filologů, na př. při výkladu některých oblastních a místních jmen; zvl. obtížný úkol čeká naši filologii při luštění zkomolených jmen u t. zv. *Geografa bavorského*. 123

3

Turek R. Poznámky k zeměpisu staročeských kmenů. *SbČSZ* 59, 1954, 31—39.

Upozorňuje na některé problémy anthropogeografické: jak se — s výjimkou několika málo částí okrajového charakteru — shodují někdejší kmenová území se skupinami regionů, určených Názvoslovnou komisí na geografickém základě. Regiony vysloveně horského rázu mají charakter hraniční, regiony s normálním, osídlení schopným terénem tvoří jádra kmenových území. Dále rozvíjí otázku řeky jako hranice a v závěru konečně ukazuje na další otázky hraniční — zvláště na problém

horstev a bařinatých pánví — a na závažné úkoly anthropogeografické při stanovení vlastní oikumeny jednotlivých českých kmenů v rozhodujícím období jejich historické existence (podle autora, v. *Slavia* 23, 1954, 48—49). **1234**

Šimek E. Chebsko — dnešní nejzápadnější slovanské území — v staré době. *Spisy Masarykovy university v Brně — fak. filosofická* — č. 50. Brno 1955, 391 s. + 73 obr. příl. + 3 mp., 8°.

Podle rozboru místního názvosloví, který provedli E. Schwarz a R. Fischer, byli Sedličané, nejstarší slovanští obyvatelé Chebska, kmen český, nikoli srbský. K toponomastickému materiálu a. ve své práci i jinak vydatně přihlíží (na př. na s. 231—268

aj.)-

Ref.: R. Fischer, *Zeitschrift f. Slawistik* 1, 1956, č. 3, s. 122—126.

1235

Poulik J. Jižní Morava, země dávných Slovanů. Brno, Stud. a plán. ústav 1950, 169 s. + 84 s. obr. příl., 4°.

V závěrečné kapitole srovnává Poulik rozdělení jižní Moravy na několik kmenových území, k němuž dospěl na základě archeologického výzkumu, se současnou nářeční situací téže oblasti: „Vezmeme-li tedy v úvahu jednotlivá moravská nářečí a jejich zeměpisné rozložení, jak je stanovil F. Trávníček i B. Havránek, pak kmenová oblast se střediskem v Olomouci leží na ústředním území hanáckého nářečí, oba kmeny ve středním a dolním Pomoraví na území nářečí moravského Slovácka a kmen mající středisko na hradišti Staré Zámky — Veligrad na území okrajového nářečí hanáckého. Znojemská oblast má dnes nářečí horácké a v oblasti Pavlovských vrchů byly původní dialektické znaky setřeny německou kolonizací. Je však velmi pravděpodobné, že zde byl jeden ze staromoravských kmenů, majících celou svou mentalitou velmi blízko k oběma kmenům ve středním a dolním Pomoraví“ (s. 124).

Ref.: B. Zástěrová, *ByzSlav* 12, 1951, 266—269.

1236

Jisl L. Slovanský kmen Holasiců ve světle archeologických prací. *Časopis Slezského musea v Opavě (ser. B) 2*, 1952, 33—64.

Materiály archeologické potvrzují souvislost Holasicka s ostatní Moravou; pro ni svědčí i některé jevy jazykové.

1237

Dekan J. O vznikaní národnosti před X. stoletím na území naší vlasti. *Věstník ČSAV* 63, 1954, 399—404.

Na základě materiálu především archeologického soudí autor, že národnost česká a slovenská se formovaly ve dvou centrech, českém a moravsko-slovenském.

1238

Trávníček F. Národní povaha jazyka. *Sb. Ohlas článku J. V. Stalina...* (1951, v. zde č. 54), s. 38—41.

Zdůrazňuje význam Stalinova zásahu do sovětské jazykovědné diskuse pro správné pochopení národního charakteru jazyka a jeho souvislost s vývojem národního společenství.

123

9

Bělič J. K otázce češtiny jako národního jazyka. *SaS* 13, 1951/2, 71—86.

Historický přehled a pokus o kritický rozbor dosavadních výkladů pojmů *národní jazyk a národ.*; v závěru odůvodňuje Bělič potřebu revidovat Trávníčkovu starší

definici národního jazyka ve smyslu Stalinových prací o národní otázce a o marxismu v jazykovědě. — Viz též č. 1212. **1240**

Bělič J. Národní jazyk, jeho pojetí a studium. *Slavia* 22, 1953, 185—194.

Významový obsah termínu *národní jazyk* není dosud zcela jednoznačný: ruština má termíny dva (*народный язык* — *национальный язык*) a je zjevné, že ani v češtině s jedním termínem natrvalo nevystačíme. Není tu, pokud jde o pojetí národního jazyka, jednoty ani v naší, ani v sovětské jazykovědě (Trávníček, Avanesov, Čikobava). Bělič se ve svém rozboru omezuje na užívání českého termínu *národní jazyk*, pokud odpovídá ruskému *национальный язык* (t. j. jazyk národa novodobého, buržoasního nebo socialistického). Při průzkumu složité problematiky národních jazyků lze postupovat dvojitou cestou. První vede od dnešních konkrétních jazyků zpět do minulosti a zkoumá národní jazyky přes jejich základ a vytváření základu až hluboko do doby předhistorické; druhá pak jde od minulosti k dnešku, t. j. od nejstarších jazykových celků v dané oblasti, pokud aspoň částečně můžeme rekonstruovat poměry na př. v době kmenové, přes labilní mnohdy a měnivé komplexy jazyků národnostních až k vytváření a rozvoji jazyků národních. Jak ukazuje Bělič názornými příklady, slovanské jazyky poskytují pro obojí postup rozmanitý a bohatý materiál. — Předneseno jako ref. na konferenci o srovnávací slovanské jazykovědě v březnu 1953 (v. zde č. 2962).

Diskusní příspěvky k Běličovu ref. (A. Dostála, Š. Peciara, J. Ružičky, J. Skuliny, A. V. Isačenko a L. Nováka) tamtéž na s. 206n. (ostatní jsou uvedeny jako samostatné záznamy, v. zde č. 1242—1245); závěrečné slovo J. Běliče na s. 221—225, B. Havránka na s. 230. — V. též č. 1212.

124

1

Bauer J. K otázce národního jazyka. *Slavia* 22, 1953, 206—208.

Diskusní příspěvek k ref. J. Běliče (v. zde č. 1241).

1242

Lamprecht A. K jazykovým předpokladům vzniku našich národních jazyků. *Slavia* 22, 1953, 212—214.

Diskusní příspěvek k ref. J. Běliče na olomoucké konferenci (v. zde č. 1241).

1243

Komárek M. K problematice cizích slov a purismu v národním jazyce. *Slavia* 22, 1953, 215—219.

Diskusní příspěvek k ref. J. Běliče (v. zde č. 1241) vychází z materiálu českého.

1244

Kyas V. K otázce působení knihtisku na utváření národního jazyka. *Slavia* 22, 1953, 219—220.

Diskusní příspěvek k ref. J. Běliče na olomoucké konferenci (v. zde č. 1241); v náznamech je tu ukázáno, jak lze na vývoji češtiny vysledovat působení knihtisku.

1245

Nejedlý Z. Kniha o kultuře. Praha, Stát. nakl. dětské knihy 1955, 180 s. + 24 obr. příl., 8°.

O významu jazyka pro život národa i rozvoj jeho kultury (a zvl. jako materiálu uměleckých děl slovesných) přístupný výklad v kap. *Reč (jazyk). Literatura* (s. 83n.).

1246

Macek J. Národnostní otázka v husitském revolučním hnutí. *Čs. čas. historický* 3, 1955, 4—30.

V studii je vyzdvížen podíl husitského revolučního hnutí ve vývoji české národ-

nosti a objasněn poměr husitů k lidu cizích národností, zejména k národnostem slovanským a národností německé. V úvodu odmítá Macek názory buržoasní historiografie české i zahraniční na tyto otázky a formuluje základní these marxistického pojetí národnostní otázky; příležitostně se při tom zabývá otázkami vývoje češtiny jako národního jazyka. **1247**

Hosák L. K středověké kolonizaci počíčí horní Svratky a Oslavy. ČSPStar 60, 1952, 64—81.

První z řady příspěvků k národnostnímu vývoji Moravy; a. si v nich vydatně všimá materiálu onomastického, podává výklady místních jmen a pod. — Další autorovy příspěvky obdobného obsahu: *Středověká kolonizace horního počíčí Jihlavy* (tamtéž, s. 142—143). — *Středověká kolonizace horního počíčí Dyje* (tamtéž 61, 1953, 80—93). — *Středověká kolonizace počíčí Rokytne a Jevišovky* (tamtéž, s. 150—157). — *Středověká kolonizace na horní Svitavě* (tamtéž 62, 1954, 21—27). — *Středověká kolonizace v povodí Třebůvky a Moravské Sázavy* (tamtéž, s. 214—226). — *Středověká kolonizace v oblasti Jeseníků* (tamtéž 63, 1955, 65—78). **1248**

Turek A. Poněmčování Opavska v 16. a 17. století. V. Na panství oderském a vikštejnském. SlezSb 51, 1953, 369—384 (+ 4 s. příl.).

V nestránkované příloze *Seznamy obyvatelstva v některých vsích na panství oderském a vikštejnském* s bohatým materiálem onomastickým z let 1599—1640. — Pokračování: VI. *Na jihovýchodním Opavsku* (SlezSb 52, 1954, 179—196; rovněž onomastický materiál). — V. též BČL 1945/50, č. 768—770. **1249**

Kočí J. Národní obrození — nový nástup lidových sil. Knihovna socialistické akademie, sv. 29. Praha, Osvěta 1952, 23 s., 8°.

Přednáška proslovená v Socialistické akademii v Praze 10/10 1951; usiluje o výklad českého národního obrození především se stanoviska marxisticky orientované historie. **1250**

Přehled československých dějin I (do roku 1848). These. Red. F. Graus s kolektivem autorů. Čs. čas. historický 2, 1954, příloha k č. 2 (samostatně stránkováno, 120 s.).

Průpravná práce pro marxisticky pojaté československé dějiny; porůznu v textu také odkazy na vývoj češtiny jako celonárodního jazyka. — V. zde č. 1252. **1251**

Přehled československých dějin II (do roku 1918). These. Red. O. Řiha s kolektivem autorů. Čs. čas. historický 3, 1955, příloha k č. 2 (samostatně stránkováno, 158 s.).

Jako č. 1251.

1252

Viz též č.:

2. F. Trávníček, Úvod do marxistické jazykovědy.

Poměr češtiny a slovenštiny a pod.

Trávníček F. Vzájemný vztah mezi češtinou a slovenštinou ve světle Stalinových jazykových statí. NŘ 36, 1953, 28—34.

Autor tu kriticky — a také sebekriticky — ukazuje, jak „řešení otázky o příbuznosti slovenštiny a češtiny se závěrem, že jsou to dvě nářeční skupiny tvořící vyšší

jednotku, jazyk československý, je názorný a smutný příklad toho, jak idealistická věda přisluhuje — třebaš nevědomky — kapitalistickému řádu, jak se zpronevňuje vlastnímu poslání, pomáhat svému národu a celé lidské společnosti na cestě k opravdovému pokroku, k osvobození od jařma kapitalismu a k uskutečnění socialistického humanismu" (s. 32). V závěru jsou naznačeny hl. úkoly, které čekají dnešní českou a slovenskou jazykovědu na tomto poli při novém zásadním pojetí češtiny a slovenštiny, jako dvou samostatných a svérávných národních jazyků. **1253**

Bělič J. Poměr mezi češtinou a slovenštinou. SaS 14, 1953, 29—46-

Pokus o řešení otázky na podkladě marxistickém; v podstatě tu jde především o obecný problém hranic mezi jazykem a nářečím. S tohoto hlediska zkoumá Bělič jazykový vývoj na území Československé republiky, všímá si historie názvů *Slovák, Slovenka, slovenský* a nově hodnotí odluku Bernolákovu i Štúrovu. Zvl. pozornost věnuje přitom východoslovenskému jazykovému separatismu a jeho historii v letech 1919—1945, jakož i celkové „československé“ problematice za buržoasní republiky. Dochází k závěru, že „čeština a slovenština jsou nesporně dva samostatné jazyky, tak jako Čechové a Slováci jsou dva samostatné, svébytné národy" (s. 45); mimo to naznačuje ještě některé další úkoly, s nimiž se v této otázce bude muset marxisticky orientovaná jazykověda vyrovnat v době nejbližší. — V. zde též č. 1212. **1254**

Trávníček F. Český a slovenský jazyk. Věstník ČSAV 64, 1955, 226—231.

Ve světle nového stalinského pojetí jazykové příbuznosti je naléhavě třeba vrátit se k otázce příbuznosti mezi češtinou a slovenštinou a podrobit kritické revisi starší výsledky jejího řešení. Trávníčkův marxisticky založený výklad, opřený o fakta vývoje hospodářského, vyzdvihuje zejména výhody, které přináší samostatný celonárodní jazyk slovenský pro politický, hospodářský i kulturní rozvoj slovenského lidu; nově je tu osvětlena a zhodnocena na př. i Štúrova jazyková odluka. — Předneseno na VII. plen. zasedání ČSAV v květnu 1955. **1255**

Horák J. Kulturní vztahy česko-slovenské. Věstník ČSAV 64, 1955, 264—281. . .

Zaznamenává a hodnotí také vztahy jazykové (zejména ve starší době). **1256**

Jermář J. Svazek Čechů a Slováků a československá státnost. Filosofický časopis 3, 1955, 357—368.

V pozn. 1 na s. 357—358 upozornění na různé izolacionistické a separatistické teoriez let 1918—1945; jazykem jako významným činitelem při upevňování kulturního a politického svazku mezi oběma národy se autor zabývá na s. 361—362 (v. 1 pozn. 7, 8 tamtéž). **1257**

Viz též č.:

419. J. Zubatý, Studie a články. Svazek II. Výklady tvaroslovné, syntaktické a jiné.

b) *Práce speciální*

Jednotlivé spisy, doby, autoři atd.

Vlček J. Dějiny české literatury. Díl I—II. K tisku přípr. F. Svejkovský a J. Sebesta. Předmluvu „Jaroslav Vlček a české li-

terární dějepisectví" napsal V. Stejskal. Praha, Čs. spisovatel 1951, s. 652 + 576, 8°.

Přetisk podle 1. vyd. (z 1. 1893—1921) a 2. vyd. (1931).

1258

Škarka A. Nástin dějin starší České slovesnosti. Část I. Vyd. Karlova universita v Praze pro posluchače fakulty filologické. Praha, SPN 1953, 138 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text, zabírající látku od počátků do sedmdesátých let XV. století a všímající si vedle literatury také vývoje jazykového. — Druhé přepracované vydání téže příručky vyšlo pod názvem *Nástin dějin české slovesnosti v obdobích před rozkladem feudalismu*. I. díl (Praha, SPN 1955, 208 s., 8°).

1259

Hrabák J. O lidovosti starší české literatury. ČLit 2, 1954, 219 až 251.

Na typických příkladech, seřazených chronologicky (od tvorby staroslověnské až k pololidovým skladbám 2. pol. XVII. stol.) ukazuje autor, jak se utvářela v jednotlivých obdobích naše literatura ve svém vztahu k lidu a jak jej různě řešila; dotýká se při tom příležitostně také otázek jazyka a stylu literárních děl.

1260

Hrabák J. O regionalismu v české literatuře doby předhusitské. Příspěvek k problematice literárního života před vynalezením knihtisku. Sb. Dar přátelství (Olomouc 1955), s. 15—23.

Pro český kulturní život 14. stol. je charakteristická větší členitost literatury, daná odlišným poměrem k spisovnému jazyku, a neznalost písma u většiny publika, pro něž byla literatura určena. O existenci kulturních středisek mimo-pražských svědčí nepřímo dialektismy v stč. památkách; pro jejich soustavné studium je třeba těsné spolupráce literární historie s dialektologií.

1260a

Hrabák J. Zdeněk Nejedlý a starší česká literatura. Sb. Zdeňku Nejedlému Československá akademie věd (1953, v. zde c. 2750), s. 282—299.

Zhodnocení Nejedlého prací (zvl. *Dějin husitského zpěvu*, v. zde č. 2397) pro studium starší české literatury. — Otištěno také v čas. *Nový život* 5, 1953, 25—42 (*Zdeněk Nejedlý a stará česká literatura*).

1261

Ryšánek F. Příspěvky ke kritice a výkladu staročeských textů. LF I (76), 1953, 120—140.

Kritické a exegetické příspěvky ge týkají legendy o Jidášovi (v. 93), stč. Alexandreidy (AlxV, v. 89, 995, 1307, 1775, 1856, 2107; AlxH, v. 343—347; AlxB, v. 4) a legendy o sv. Kateřině (v. 130—133, 531, 1641—1644, 1689, 1870, 2133, 2161, 2176, 3322). — V. zde dále č. 1278, 1286.

1262

- **Šimek F.** K pramenům! ČMF 34, 1951, 61—65.

Upozorňuje na důležitost pramenného ověřování citátů při práci ediční a lexikografické a uvádí několik omylů, které vznikly zanedbáním této metodické zásady (na př. ze Smetánkovy edice *Chelčického Sítě*, z Novákova *Slovníku k českým spisům Husovým* a j.).

1263

Urbánková E. Nově nalezené staročeské zlomky v Národní a universitní knihovně v Praze. ČLit 1, 1953, 46—48.

Autorka podává stručnou zprávu o nálezu pergamenových proužků, které se jí podařilo sestavit ve tři dvoulisty a určit jako zbytky památky z počátku XIV. století. Zlomky obsahují: 1. další zlomek legendy o umučení, dosud známé jednak z citátu ve Štítného *Řečech nedělních a svátečních*, jednak z nezvěstného nyní zlomku Dominika Kynského (celkem 91 veršů); 2. část legendy o sv. Silvestru papeži (téměř úplnou, 104 veršů); 3. další zlomek legendy o sv. Jakubu Menším, ze které jsme dosud znali jen velmi kusé zlomky z knihovny Národního musea, vydané V. Flajšhansem v *Nejstarších památkách* (112 veršů). Připojeno několik poznámek, poukazujících mimo jiné na shody nových zlomků se stč. Alexandreidou. 1264

Janouch V. O poměru Alexandreidy staročeské k Ulrichovi von Eschenbach. Věstník KČSN, tř. filos.-hist.-filol., roč. 1950 (1951), č. VIII, 35 s., 8°.

Zevrubným rozborem obou Alexandreid, staročeské i německé Ulrichovy, usiluje a. — na rozdíl od většiny dřívějších badatelů — o důkaz, že „tvůrce Alexč skladbu Ulrichovu znal, a nejen to, že neměl na ni jen živé reminiscence, nýbrž měl ji při práci před sebou a do ní nahlížel“ (s. 33); za hlavní pramen českého skladatele uznává však i nadále latinskou Alexandreidu Waltera Castellionského.

Zpráva: V. Šmilauer, ČMF 34, 1951, 183—184. — V. zde též č. 3180. 1265

Krystýnek J. Nově objevený zlomek staročeské Alexandreidy. SbFilFakBU 4, 1955, ř. literárněvědné (D) č. 2, s. 193.

Zpráva o dosud neznámém zlomku stč. Alexandreidy (z VIII.—X. kn.), který objevil P. Király v seminární knihovně ostřihomské. 1266

Černý V. Staročeský mastičkář. Rozpravy ČSAV, roč. 65, 1955. Řada společenských věd, seš. 7, 84 s., 8°.

Studie obsahuje čtyři these: 1. o světském původu a prvotní samostatnosti stč. frašky o mastičkářovi, jež byla teprve později uměle přiřaděna k vážné hře náboženské, po př. do ní vložena; 2. thesi o jejím žakéřském původu (o tom, jak žakéři navazovali na skladby „vyšších“ stylů, vykládá zvl. exkurs); 3. thesi o nezávislosti stč. frašky na německých předlohách; 4. o době vzniku pův. žakéřské hry o mastičkáři. — Úvodem očištěn text staročeského *Mastičkáře* (Musejního a Drkolenského) v přepisu a s textovými poznámkami. — Připojeno rus. a franc. resumé.

Zpráva: J. O., SvSI 1956, 19/1.

1267

Hrabák J. Staročeská satira. Knihovna Čs. společnosti pro šíření polit. a věd. znalostí, sv. 5. Praha, Osvěta 1952, 39 s., 8°.

Porůznu také poznámky o jazykové stránce a veršové formě skladeb (na př. na s. 24—25).

Ref.: A. Gregor, Literatura ve škole 1, 1953, 224.

1268

Hodura Kv. O jazyce staročeského Milionu. Věstník KČSN, tř. filos.-hist.-filol., roč. 1952 (1953), č. VII, 17 s., 8°.

Podrobný mluvnický i lexikální popis skladby. Zvl. pozornost věnuje Hodura rozboru jevů, které zabarvují text Milionu dialekticky, ale materiál takto získaný nepokládá za dostatečný k bezpečnému zjištění, o které nářečí jde; pravděpodobně známky ukazují na nářečí západomoravské. — Na s. 16—17 franc. resumé.

Ref.: M. Vey, BSL 50, 1954, sv. 2, s. 163—164.

1269

Svejkovský F. Skupina veršovaných legend doby Karlovy. (Příspěvek k charakteristice staročeské legendy.) LF 75, 1951, 123—129, 203—212, 275—282.

Studie literárně historická; jazykové a stylistické stránky legend si a. všímá toliko příležitostně. **1270**

Svejkovský F. Nils Ake Nilsson: *Die Apollonius-Erzählung in den slavischen Literaturen* (Trudy po slavjanskoj filologii 3, Uppsala 1949). LF 75, 1951, 57—59.

Referát (v. BČL 1945/50, č. 2449 a zde č. 3184a).

1271

Zatočil L. Závěšova píseň ve světle minnesangu a její předlohy. SbFilFakBU 2, 1953, č. 2/4 — Zd. Nejedlému k 75. narozeninám —, s. 110—125.

Navazuje na knihu V. Černého *Staročeská milostná lyrika* (1948, v. BČL 1945/50, č. 805) a na rozdíl od ní upozorňuje na přímé německé předlohy české písně (básníka Frauenloba). — Na s. 125—126 rus. a něm. rês. — V. zde č. 1273.

1272

Trost P. K německé předloze Závěšovy písně. SbVŠPOI 2, 1955 (Jazyk a literatura), s. 260—261.

Navazuje na čl. L. Zatočila (v. zde č. 1272) a zabývá se otázkou vzájemného poměru předlohy a české skladby. „Středověk neznal ostrý předěl mezi produkcí a reprodukcí. Právě proto je třeba v středověkém básnictví hledat původní na pozadí přejatého a ustáleného.“

1273

Ryba B. K rukopisným latinsko-českým slovníkům ostříhomským. LF 75, 1951, 89—123.

Rozbor jednotlivých částí ostříhomského rukopisu Ms II. 8, označeného rukou bibliotekáře 19. století jako „Lexicon Latino-Bohemicum saec. XV“ a první edice nově nalezeného závěru Klaretova *Glossáře*, jenž byl dosud pokládán za ztracený. — Připojen abecední seznam lat. a čes. slov doložených v nově nalezené části (v podobě podle možnosti už emendované).

1274

Jílek F. Klaretovo české názvosloví mluvnické. Věstník KČSN, tř. filos.-hist.-filol., roč. 1950 (1951), c. IV, s. 68 + (1), 8°.

Rozbor gramatické části *Vokabulare* mistra Bartoloměje z Chlumce, řečeného Klareta, a zhodnocení jeho českých termínů. Autor se přitom opírá o vymezení příslušných pojmů ze starých latinských gramatik, především Aelia Donata a Prisciana, a přihlíží i k dobovým termínům, s nimiž pracovala středověká grammatica speculativa. Klaretův pokus oceňuje — s přihlédnutím ke všem obtížím a k tomu, že Klaret chtěl především usnadnit studentům porozumění odborným latinským výrazům, nikoli tvořit soustavné české mluvnické názvosloví, které by latinskou terminologií v praxi nahradilo — celkem uznale. — Připojeno rus. résumé a tři rejstříky (latinsko-český, česko-latinský a Klaretovy české překlady příkladů z některých částí gramatiky).

1275

Jílek F. První české termíny z dialektiky. Universitas Carolina 1, 1955, č. 5 (Philologica, č. 1), s. 1—38.

Jazykový a věcný rozbor termínů, které ze základního kompendia středověké logiky *Summulae logicales* od Petra Hispánského přeložil do svého *Vokabuláře* mistr Bartoloměj, řečený Klaretus ze Solencie; jde celkem o 64 termínů, z nichž rkp. kapitulní (F) obsahuje 53 termínů, ostatní lze doplnit z rkp. klementinského (vyd. V. Flajšhans, *Klaret a jeho družina 1*, Praha 1926, s. 14n.). V závěru si

autor všimá také příslušných logických termínů u Šimona Gel en i a Suického (t 1599) a Antonína Marka (*Logika nebo Umnice* 1820, 2. vyd. 1844). Vykládané termíny jsou shrnuty do dvou rejstříků, latinsko-českého a česko-latinského, a připojeno rus. résumé na s. 39—40. — V. zde též č. 1332a **1276**

Blahynka M. Poznámky k výkladu Claretova Enigmaticu. SbVŠPOI 2, 1955 (Jazyk a literatura), s. 262—265.

V závěru upozorňuje, že hra se slovy a vztahy, kterou lze pokládat za základ práce Klaretovy i jeho komentátora v oddíle *Degrammatica*, uplatňuje se i v jiných památkách, zejména v *Nové radě* Smila Flašky z Pardubic; k tomu by bylo třeba přihlídnout při výkladu některých nejasných míst této památky. **1277**

Ryšánek F. Příspěvek ke kritice staročeských textů. LF 75, 1951, 190—203.

V rámci ref. o edici J. Menšíka *Počátky staročeské mystiky* (Památky staré literatury české, sv. 5, Praha 1948; v. BČL 1945/50, č. 1699) podává a soustavný soubor oprav rukopisných, a tedy i vydavatelových chyb v textu českého zpracování Pseudo-Albertova spisu *Paradisus animae* (*Ráj duše*). **1278**

Hrabák J. Dvě redakce staročeské Rady otce synovi. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 395—404.

Textová kritika by se neměla omezovat pouze na filologickou restituci původního, autentického textu, nýbrž měla by — za stálého zřetele k faktům společenského vývoje — řešit také otázky, proč došlo ke změnám textu, proč vznikaly různé redakce jednoho a téhož díla, jak se v těchto redakcích odrážela společenská situace a pod. Důležitost takového zkoumání ukazuje autor rozбором dvojí redakce stč. *Rady otce synovi*, které jsou navzájem odděleny velkým sociálním přelomem revolučního hnutí husitského. **1279**

Ryba B.—Kyas V. Označení českých biblických rukopisů a knih. VČA 61, 1952, 37—45.

Soustavný návrh, který obsahuje zatím aspoň známé rukopisy a tisky do r. 1808 a přitom ponechává možnost do soustavy na neobsazená místa dodatečně vkládat označení textů ještě neznámých, jakož i těch, od jejichž označení bylo prozatím upuštěno (staré tisky evang. a žalt.). Návrh byl schválen akademickou komisí pro studium stč. bible. **1280**

Kyas V. Dobrovského třídění českých biblických rukopisů ve světle pramenů. Sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (1953, v. zde č. 2742), s. 227—300.

„Naše zkoumání vyjde z úryvků vybraných z biblických knih tak, aby při vši stručnosti byly typické, provedly průzkum celé bible a mohly dát co nejpravděpodobnější obraz jednotlivých skupin rukopisů. Pokud se zachovaly na našem území, jsou srovnány památky všechny, a to nejen bible úplné, nýbrž co možná i zachované části, takže prozatím nepojaté památky zahraniční, ostatně zčásti sledované podle otištěných ukázek, nepřinesou již mnoho podstatně nového. Zvl. zřetel ve výběru úryvků se věnuje nejstarší (zničené) bibli Leskovecké a mikulovskému sborníku z r. 1406, které jsou pro vysvětlení vývoje stč. překladu nejdůležitější; jde především o problém II. redakce, jejíž rozbor je středem našeho zkoumání, kdežto III. a IV. redakce budou charakterisovány jen souhrnně" (s. 230). V závěru kladné zhodnocení práce Dobrovského v oboru stč. biblického textu. **1281**

Merell J. Úvod do četby Nového Zákona. 2. vyd. Praha, Česká katolická Charita — Vyšehrad 1952, s. 272 + [4] + 24 s. obr. příl., 8°.

Do 2. vyd. byla přidána samostatná kapitola VIII *Bible a český národ* (s. 67—85; přehled českých překladů biblických); o překladech stsl. a stč. také v závěru kap. VII *Překlady novozákonních knih*.

Viz též: *Význam překladů bible pro vývoj našeho národa*. LD 1951, 18/3 (výťah z přednášky J. Merella o významu překladu stsl. a překladů stč.). 128

2

Čapek V. Historie bible. Praha, Kalich 1952, 160 s. + VIII s. příl., 8°.

O překladech bible do stsl. stručný výklad na s. 42n.; o počátcích české bible a o významu bible v husitském hnutí na s. 58—66; o prvních tištěných českých biblích na s. 71—75. Výkladu o biblí Kralické je věnována samostatná kap. XII (92—105).

128

3

Bartoš F. M. Husitství a česká bible. Křesťanská revue 21, 1954, 79—85.

Dotýká se mimo jiné také otázky čtyř recenzi české bible.

1284

* ac [= **A. Císařová**]. Pohled na počátky slovanské a české bible. Kostnické jiskry 38, 1953, č. 39, s. 4.

Populární výklad o tom, jak byla bible překládána do češtiny.

1285

Ryšánek F. Příspěvky ke kritice a výkladu staročeských textů. Ke spisům Husovým. LF 3 (78), 1955, 210—215.

Další soubor cenných emendací textových: 1. *Skoky — skolí* (Hus, Provázek třípramenný. Vyd. K. j. Erben, Sebrané spisy M. Jana Husi III, s. 167). — 2. *Chodí m. chudý* (tamtéž, s. 164). — 3. *Sasiti?* (Postila, ErbH II, 158: *knězie velmės[tr]ašie*). — 4. *Brnice?* (tamtéž, s. 168). — 5. *Kdo je blažený* (Dcerka, ErbH III, 125: *blahoslavený jest ten, kterýž má, což [chce a nic zlého] nechce*). — 6. *Na ni m. nám* (Výklad, ErbH I, 5). — 7. *Smyslili* (tamtéž, s. 124: *nemyslíš..., ale smyslíš*).

128

6

Ryšánek F. O Husově větším Zrcádku hříšného. Slovesná věda 4, 1951, 1—8.

Podrobným srovnáním a rozbořem ukazuje a., že ze dvou textů paralelního vzdělání českého a latinského *Zrcadla hříšného* je Husovým dílem text český. 1287

Schmidtová A. K Husovu Provázku třípramennému. LF 3 (78), 1955, 301.

Upozorňuje, že základní myšlenka Husova *Provázku třípramenného* se u Husa po prvé objevuje už r. 1405 v jeho postile *Ad te levavi* (rkp. Kap. F XXX, f. 157 v.) v kázání na Eph. 4, 1 (17. neděle po Trojici) a uvádí vedle sebe obě místa. 1288

Bartoš F. M. Hus a česká bohoslužba. JčSbH 21, 1952, 41—48.

Výklad o hlavních vývojových liniích husitské bohoslužby, pokud jde o její jazykovou stránku.

128

9

Holinka R. Nová betlemská postila M. Jakoubka ze Stříbra. VČA 60, 1951, 1—27.

Latinský výklad epištol Pavlových, zapsaný v rukopise broumovského kláštera C4, za jehož autora označuje Holinka M. Jakoubka ze Stříbra, představuje jakási prothemata, která při kázání byla rozváděna česky; některé české výrazy zapsané v latinském konceptu vypsál Holinka a souborně otiskl na s. 12.

129

0

Bartoš F. M. Jakoubkova Betlemská postila z prvního roku revoluce 1419—1420. Křesťanská revue 19, 1952. Příloha, s. 119—127.

Podrobným rozбором dokazuje autorství Jakoubkovo a zvl. upozorňuje na četné české výrazy z lat. textu postily. 1291

Bartoš F. M. K datování Jakoubkova Výkladu na zjevení Janovo. JčSbH 21, 1952, 88—89.

Začátek práce klade Bartoš asi do prosince 1420, její dokončení na konec ledna 1423. 1292

Urbánek R. Mařík Rvačka jako protihusitský satirik. ČSPStar 63, 1955, 1—24.

Označuje jej za autora šesti satirických skladeb v rkp. Mus. 4 D 12 (vesměs již dříve otištěných; pět z nich je českých). 1293

Urbánek R. Starší obdoba rukopisu Jenského, rukopisu Göttingký. VČA 61, 1952, 21—33.

Pojednává o skladbě a vzniku rukopisu G., o jeho dataci, a pokouší se mimo to 0 zjištění jeho autora. 1294

Kudrna J. O Jenském kodexu a zvláště o jeho kališnickém dodatku. Slovesná věda 4, 1951, 243—245.

Poznámky k čl. J. Macka (Tvorba 20, 1951, 1047), F. Dvořáka (LN 1951, 28/10) a k ref. téhož a. o výstavce kodexu v Národním museu (LN 1951, 18/11). 1295

Bartoš F. M. Jenský kodex a jeho původce. JčSbH 21, 1952,

Podrobnosti k životopisu písaře kodexu Bohuslava z Čechtic. — V. též: F. M. Bartoš, *Husitský sborník Jenský a Karlova universita*. Kostnické jiskry 37, 1952, č. 1, s. 1 (výňatek z přednášky na schůzi I. tř. ČAVU). 129

6

Bartoš F. M. Postila pražského husity z doby revoluce. VČA 60, 1951, 121—135.

Postilu z majetku býv. katolického semináře v Hradci Králové (později v městském museu tamtéž) pokládá za dílo mladého Rokycany. V závěru studie na s. 135 snůška vzácnějších českých výrazů z latinského textu postily. 129

7

Bartoš F. M. Dvě studie o husitských postilách. Rozpravy ČSAV 65, 1955. Rada společ. věd, č. 4, 101 s., 8°.

V první studii (*Husitské postily*) otiskuje Bartoš na s. 47 snůšku českých výrazů s lat. paralelami z lat. postily Kap. B 42. — V druhé studii (*Dva husitští kazatelé věku poděbradského*) v druhé části (*Polský mučedník kalicha*), kde usiluje o důkaz, že kněz Michal Polák je autorem tří dosud anonymních husitských postil (Kap. F 16, Mus. 1 F 14 a t. zv. postily Litoměřického kazatele), otiskuje Bartoš drobné ukázky textu, charakteristické tím, že kazatel často přechází z latiny do češtiny, v níž však jsou patrné stopy polštiny; na některé polonismy zvlášť upozorňuje v pozn. 11 a 15.

Zpráva: A. Schmidtová, LF 3 (78), 1955, 290. 1298

F. M. B[artoš]. Po stopách nezvěstného spisu tábořského biskupa Mikuláše z Pelhřimova. JčSbH 21, 1952, 37—38.

M. j. otiskuje citáty z neznámé dosud práce Biskupcovy, které zjistil F. Ryšánek v rozsáhlém mamotrektu františkánského kláštera v Krumlově. 129

9

Marečková D. Petra Chelčického „Výklad na čtení sv. Jana v 1. kapitole“. LF 3 (78), 1955, 236—240.

Obsahem článku je nové zkoumání obou versí skladby, zapsaných ve dvou rukopisech (UK XVIII 40, f. 437a—457b a Mus XVII E 5, f. 262a—271b2); v první otištěné části jsou oba rukopisy popsány a dále poukázáno na nápadné shody mezi rukopisem musejním a strahovským textem Husova kázání svátečního označeného jako *Euanjelium na den Božého narození na veliké mši svatého Jana v první kapitole* (DE IV 23, f. 533a—b). — Dokončení čl. v LF 4(79), 1956, 80—86. **1300**

Šimek F. Dva spisy Husovi neprávem přičítané. LF 75, 1951, 27—30.

Jde o *Řeč na zvěstování Matky Božie a příchce našeho milého Jesu Krista*, dochovanou v rkp. Mus. IV H 30 a v rkp. městského musea v Plzni, sign. 11 f 169, a o *Vajklad mistra Jana Husi na pašiji vedlé sepsání svatého Jana v osmnácté kapitole*, známý z norimberského tisku z r. 1563 a z pražského tisku z r. 1564. **1301**

Ryšánek F. Slovník k Žilinské knize. Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej akademie vied 1954, 800 s., 8°.

Úvodní část knihy (s. 5—59) podává všestranný výklad o *Žilinské knize* (vyd. V. Chaloupecký, Bratislava 1934; v. BČL 1934, č. 285): o jejím vzniku a osudech, jejích autorech a pisářích, o pravopisu a zejména v zhuštěné charakteristice také o jejím jazyku (památká v podstatě česká zachycuje do jisté míry také prvky lidové řeči, kterou se okolo r. 1500 mluvilo v Žilině a jejím okolí). Přitom Ryšánek opravuje některé mylné závěry Chaloupeckého (na př. ukazuje, že český překlad psali jen dva, a nikoli tři pisáři; žilinský fojt Václav Pangrác byl přímo překladatelem právní příručky, nikoli jen inspirátorem překladu a j.) i omyly v textu edice (při své práci vyšel nikoli z ní, nýbrž z rukopisu). Vlastní slovník (s. 61—795) vyčerpává úplně slovní zásobu Žilinské knihy, při čemž u převážné většiny slov jsou zachyceny doklady všechny, často i s užitečnými německými ekvivalenty; materiálu však chybí přesné lexikografické zpracování. — V závěrečném doslovu Š. Peci ar hodnotí význam Žilinské knihy pro dějiny slovenského jazyka (s. 796—798).

Ref.: K. Habovštiaková, SIREč 20, 1955, 55—58 (s několika poznámkami). — J. Stanislav, *K slovenskému historickému slovníku*. L'ud 1955, 26/6. — P. Rát koš, Čs. čas. historický 3, 1955, 338. — Z. Tyl, NR 39, 1956, 40—42. — J. Daňhelka, SaS 17, 1956, 115—117. — V. dále č. 1303. **1302**

Habovštiaková K. Na okraj diskusie o jazyku Žilinskej knihy. Slavia 24, 1955, 480—487.

U příležitosti vydání Ryšánkova *Slovníku k Žilinské knize* (1954, v. zde č. 1302) shrnuje diskusi, která se rozvinula v l. 1934/5 okolo Chaloupeckého vydání textu Žilinské knihy (zúčastnili se jí tehdy mimo jiné L. Novák, B. Varsík, M. Weingart, v. též BČL 1934, č. 285); sama usiluje zhodnotit dosavadní názory na jazyk Žilinské knihy a osvětlit jej nově s hlediska marxistického. **1303**

Štole J. Jazyk levočských slovenských přísah zo XVI. — XIX. sto-ročia. Jazykovedný sb. 5, 1951, 197—247.

O českých a slovenských lexikálních prvcích těchto přísah na s. 218—222; na s. 240—247 otištěny texty přísežných formulí. **1304**

Macek J. O listinách, listech a kanceláři Vladislava Jagellonského (1471—1490). Sb. archiv, prací 2, 1952, 45—122.

O řeči listin a listů v kap. IV *Vnitřní znaky* (s. 64n.); o jejich jazykové a stylistické stránce drobné zmínky porůznu i jinde.

130

5

Štraus J. O význačném spisu kulturního pracovníka ze XVI. století. *JbSbH* 23, 1954, 116—121."

Upozorňuje na *Knížku v českém i německém jazyku složenou, která by Cech německy a Němec česky se naučiti měl* od Ondřeje Klatovského (vydána v Praze 1531, 188s.); je to první tištěná a poměrně dobře zpracovaná učebnice cizí řeči u nás před Komenským.

130

6

Kyas V. První česká mluvnice a její mí sto Ve vývoj ispisovné češtiny. *SaS* 13, 1951/2, 141—149.

Výklad o jejím vzniku, stručný rozbor a srovnání s mluvnicí Blahoslavovou (*Grammatika česká v dvoji stránce, Orthographia předkem, Eihymologia potom* Václava Beneše Optáta, Petra Gzela a Václava Filomatesa, vydaná v Náměšti na Moravě r. 1533).

130

7

Štraus J. Knížka českých etymologií ze XVI. století. *ČJ* 4, 1954, 194—197.

Populární výklad o *Knížce slov českých vyložených, odkud svůj počátek mají, totiž jaký jejich jest rozum* od Matouše Benešovského Philonoma (vyšla v Praze 1587).

u

1308

Frinta A. Češství a slovanství Jana Blahoslava. *Kostnické jiskry* 36, 1951, 21/6, s.4."

Projevuje se zvl. v jeho díle překladatelském a v jeho zájmech jazykovědných.

1309

Urbánková E. K počátkům českého knihtisku. *Věstník KČSN*, tř. filos.-hist.-filol., 1952 (1953), č. IV, s. 25 + 1 příl., 8°.

Ve své studii vychází E. Urbánková z pochybností, které o prvenství českého překladu *Kroniky trojanské* jako nejstarší tištěné knihy české vyslovili J. Dobrovský a K. R. Ungar, jakož i z kritiky jejich názorů od V. Hanky a Z. Tobolky. Srovnáním prvotisku se všemi dochovanými a dostupnými rukopisy *Kroniky* dochází k bezpečnému závěru, že rok 1468 nelze pokládat za rok tisku, protože byl převzat z rukopisu, podle kterého tiskař knihu sázel; touto předlohou byl rkp. oseký (dnes musejní I E 18). Otázka tiskaře *Kroniky*, místa a vročení tisku zůstává i po tomto zjištění otevřená pro naprostý nedostatek jakýchkoli zpráv.

131

0

Daňhelka J. K první české tištěné knize. *Sb. Dar přátelství* (Olomouc 1955), s. 24—32.

I. K otázce datování plzeňského vydání *Kroniky trojanské* (v. zde č. 1310). — II. Poznámky k překladatelské technice, po př. k úpravě díla.

1310

a

Daňková M. Bratrské tisky ivančické a kralické (1564—1619). *Sborník Národního musea v Praze*, sv. 5A (Hist.). Praha, Národní museum — Matice Česká 1951, 183 s. + 16 s. obr. příl., 8°.

Na s. 17—31 popis tisků ivančických a kralických; následuje výklad o vzniku bible Kralické (31—41), o překladatelské práci atd. (41—60). Zbytek práce je vyplněn popisem kancionálů a katechismů, zprávami o jejich edicích a pod.

Ref: a. m. [= A. Molnár], *Křesťanská revue* 18, 1951, 312—313.

1311

ac [= A. Císařová]. Kralický překlad a katolická bible. *Kostnické jiskry* 38, 1953, č. 38, s. 4.

131

2

Černohorský B. Kralická — ale jaká. Kostnické jiskry 37, 1952, č.7/8, s. 3.

O potřebě kritického vydání bible Kralické.

1313

Souček J. B. O potřebě a způsobu revise Kralického překladu. Křesťanská revue 21, 1954. Příloha, s. 61.

Několik poznámek.

1314

Svobodová E. K nejstaršímu českému překladu Plutarcha. LF 3(78), 1955, 247—253.

Rozborem překladu Plutarchova politického spisu *Praecepta gerendae rei publicae* od Jana Kocína z Kocinětu, který byl otištěn jako samostatná vložka před IV. knihou Veleslavinovy *Politie historické* z r. 1584, potvrzuje autorka správnost závěru A. Truhláře (*Politia historica M. Daniele Adama z Veleslavína*. ČČ-M 1885, 358), že Kocínův překlad byl vypracován podle běžného tehdy latinského textu Xylandrova (G. Xylander, *Plutarchi Chaeronensis Moralia*. Basileae 1570). Překlad byl určen za praktickou politickou příručku a odtud lze vysvětlit jeho některé úpravy, po př. nepřesnosti. — Připojeno rus. a franc. résumé na s. 254.

131

5

Rypka J. Turkologické korolarie k „Příhodám Václava Vratislava z Mitrovic“. LF 3 (78), 1955, 79—86.

Zabývá se především tureckými slovy a větami, které Vratislav vložil do svého vypravování, a jednak přispívá k odstranění některých nedostatků textových, jednak podává překlad a jazykový výklad těchto tureckých vsuvek (podle vyd.

J. Daňhelky, v. BČL 1945/50, č. 1718).

131

6

Daňková M. Bratrský spis „Naučení mládencům“. ČMM 70, 1951, 217—219.

Poznámka zabývající se zejména datováním druhého vydání (1609); v. BČL 1945/50, č.

1716.

131

7

Biblická konkordance. Red. M. Bič a J. B. Souček. Vyd. Synodní rada českobratrské církve evangelické v Ústředním církevním nakladatelství v Praze v ed. Kalich. Vychází čtvrtletně v sešitech od r. 1954; do konce 1955 vyšly sešity 1—6, s. 1—480 (*A — hora*), 4°.

Abecední rejstřík k bibli slouží mimo jiné k jazykovému, zejména slovníkovému studiu biblického textu (překladu). Základem nové velké Biblické konkordance jsou podrobné výpisky z Kralické bible podle vydání z r. 1613.

Ref.: J. Daňhelka, SaS 17, 1956, 236—237.

1318

Souček J. B. O novou biblickou konkordanci. Křesťanská revue 18, 1951, 172 až 176.

Informuje o postupu práce na ní a o hlavních zásadách, podle kterých je zpracovávána (v. zde č. 1318).

1319

Bič M. Jak pracovat s novou Biblickou konkordancí. Kostnické jiskry 39, 1954, 10/II, s. 4.

Stručný výklad o její struktuře (v. zde č. 1318).

1320

Popelář B. Slovníček kralické bibličtiny. Praha, Kalich 1953, 30 s., 16°.

Nenáročný, dosti subjektivní výběr méně známých slov s vysvětlivkami. 1321

Bartoš F. M. Nový Budovec? ČMM 72, 1953, 175—183.

Snaží se dokázat, že česká kronika dovedená do roku 1160, kdysi chovaná ve Švédsku (objevil ji tam Dobrovský) a později vrácená do Brna, dosud anonymní památka bratrského dějepisce, je dílem Václava Budovce z Budova. 1322

Kopecký M. K Mouřenínově Historii o jednom selském pacholku. SbFilFakBU 4, 1955, ř. literárněvědné (D) č. 2, s. 86—101.

Rozborem několika vydání knížky lidového čtení od Tobiáše Mouřenína z Litomyšle (po prvé vydána 1604 a pak ještě několikrát až do doby obrozenské) ukazuje, jak žije literární dílo a mění se v souvislosti se změnami sociální, politické a hospodářské situace. — Rus. a něm. rés. na s. 101—102. 1323

Bartoš F. M. Nový falešný a přece pravý Komenský. ČMM 69, 1950, 94—101.

Dokazuje, že Komenský přece jen je autorem spisu *Retuňk proti Antikristu* (proti J. Hendrichovi, který jej chtěl přičíst Mikuláši Drabíkovi; v. SaS 9, 1943). — Srv. též BČL 1945/50, č. 841. 1324

Říčan R. Komenského „Boj Michala s drakem“ z r. 1663. Theologia evangelica 4, 1951, 338—349.

Dokazuje, že BM je vsutku dílem Komenského, ale pochází teprve z r. 1663.

— V. zde dále č. 1325, 1326.

1324a

Tichý F. R. J. A. Komenského spisek o andělich. LF 2 (77), 1954, 76—100

Autor usiluje o důkaz, že spisek *Boj Michala a anjelu jeho s drakem a anjely jeho* vznikl již r. 1615, nikoli teprve 1663, a že je tedy totožný s onou dosud marně hledanou prací, o které se Komenský zmiňuje ve své polemice *De zelo sine sciencia et charitate* (z r. 1669); svou thesei podpírá mimo jiné také důvody jazykovými. Na s. 91—99 je otištěn úplný text spisku o andělich (podle 1. vyd. v Lešně po r. 1630).

— Rus. a něm. souhrn na s. 101—102. — V. zde č. 1324a, 1326.

1325

Říčan R. Komenského Boj Michala s drakem. (K článku Fr. R. Tichého: J. A. Komenského spisek o andělich, LF 1954, 76 až 102.) LF 3 (78), 1955, 96—103.

Ukazuje, na jaké překážky naráží pokus ztotožnit BM se ztracenou knížkou Komenského o andělich, a znovu rozvádí vnitřní i vnější důvody, které vedou k závěru, že celý BM je spisek sepsaný z aktuální potřeby v květnu 1663. — Rus. a něm. résumé na s. 103—104. — V. zde č. 1324a, 1325.

1326

Škarka A. Komenského rozprava „O poezi české“ z leningradského sborníku. SlezSb 53, 1955, 479—527.

Dosud neznámou práci J. A. Komenského, stručně poučující o hlavních zásadách časoměrné prosodie a metriky a zdůrazňující přednosti časoměry pro obrození českého básnictví, objevil r. 1931 v rkp. Stát. věř. knihovny M. J. Saltykova-Šcedrina v Leningradě S. Souček (vedle jiných prací v témž sborníku), připsal ji mladému Komenskému, nestačil však ji vydat (+ 1935). A. Škarka podrobně zdůvodňuje autorství Komenského, zabývá se otázkou pravděpodobné doby vzniku rozpravy, podává její rozbor i znalecké zhodnocení a nakonec ji otiskuje v novočeském pravopise (s poznámkami textově kritickými, věcnými a jazykovými). Na zvl. přílohách je celá památka reprodukována. — V. zde č. 1328.

1327

Ludvíkovský J. Komenského Metafysika z leningradského rukopisu. (Důkaz o autorství.) LF 3 (78), 1955, 87—94.

Důkazem, že „Prima philosophia“ z leningradského rukopisu, sign. Razno-jazyčnyje XVII Q. 250, je dílem J. A. Komenského, je také významně posílen ohlášený, ale tiskem nepublikovaný názor S. Součka a K. Čupra, že Komenský je autorem i ostatních pěti prací zapsaných v tomto rkp., tedy také českého pojednání *O vycházení a zapadání přednějších hvězd oblohy osmé* a zvláště důležitého traktátu *O poezi české*. — Připojeno rus. a něm. rés. na s. 94—95. — V. zde č. 1327. **1328**

Svejkovský F. K otázce lidovosti v díle J. A. Komenského. ČLit 2, 1954, 251—263.

O některých lidových rysech v jazyce Komenského, o péči, kterou věnoval jazykové stránce literárních děl, a o jeho poměru ke kultuře jazyka stručný výklad na s. 259—261. **1329**

Brambora J. Knižní dílo Jana Amose Komenského. Studie bibliografická. Praha, SPN 1954, 157 s., 8°.

Soupis knižně vydaných prací Komenského, obsahující více než 450 titulů.

1330

Váša P. O barokní češtině. VČA 60, 1951, 69—78.

„Pokusem o vylíčení vnitřního úpadku jazyka je má práce o barokní češtině. Jejím jádrem byly tři objemné práce v Gebauerově semináři, zaokrouhlené pak v disertaci doktorskou *Jak byl kleslý jazyk český ve st. 18*. Nevystihuji v ní zevní politické příčiny, ani neoceňuji jednotlivé spisovatele podle správnosti jejich mluvy, nýbrž kreslím zevrubný obraz změn způsobených pokazením jazyka knižního“ (s. 69). — Studie materiálově užitečná, v zásadních výkladech však pochybená. **1331**

Svěrák F. Příspěvek k dějinám spisovné češtiny. Studie a práce linguistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 405—419.

Jazykový rozbor dvou spisů z doby protireformační: 1. Valentin Bernard Jestřábský, *Katechismus domácí pod titulem a způsobem rozmlouvání hospodáře s hostem...* (Olomouc 1723); 2. Ferdinand Josef Částka z Šterštejna, *Čest a sláva vysokomejská, z rozhlášené studně vyprojštěná, to jest krátká správa a vejpis rozhlášené starožité S. Mikulášské*

Lázně na gruntech král. věnného města Vysokého Mejta... (Hradec Králové 1739). — Studie popisná. **1332**

Berka K. Zásluha Antonína Marka o českou logiku. Universitas Carolina 1, 1955, č. 2 (Philosophica), s. 109—118.

Význam Markova díla *Logika nebo Umnice* (Praha 1820) tkví spíše ve vytvoření samostatné české logické terminologie než v původnosti jeho obsahu. Markova terminologická práce byla nutnou podmínkou pro další rozvoj nejen logiky, ale i některých disciplin příbuzných (psychologie, filosofie a j.). — Rus. a něm. resumé na s. 119. — V. zde též č. 1276. **1332a**

Heřman M. Příspěvek ke studiu Hýblových časopisů. ČLit 3, 1955, 93—108.

Na s. 104—105 výklad o tom, jak se Jan Hýbl a jeho spolupracovníci snažili v duchu obrozeneckého vlastenectví propagovat také čistotu jazykovou; o stano-visku čas. Jindy a nyní ve sporech pravopisných na s. 106. **1333**

Vodička F. Vztah obrozenecké literatury k literárnímu dědictví. Studie a práce linguistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 437—458.

Při charakteristice výchozí situace obrozenské literární kultury, jakož i dalších období (poslední čtvrtina 18. stol.; první tři desetiletí 19. stol.; léta třicátá a čtyřicátá) přihlíží autor také k vývoji jazykovému. Ze závěru: „V oblasti jazykové kultury jsme pozorovali, jak se obrozenský spisovný jazyk hned v první etapě opírá o kulturu, k jaké se dopracoval spisovný jazyk v minulosti, a to tak dalece, že se mu toto dědictví stává poutem, které teprve postupně prolamuje: v etapě druhé po stránce slovní zásoby, v etapě třetí přibližováním jazyka spisovného k jazyku mluvenému, ve smyslu jeho celkové srozumitelnosti" (s. 457—458). **1334**

Jedlička A. K otázce jazykové kultury v třicátých a čtyřicátých letech XIX. století. Studie a práce linguistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 459—472.

Výklad o vývoji české jazykové normy a kultury v závěrečném období našeho obrození, konfrontovaný s fakty vývoje hospodářského a společenského, dokládá autor příklady čerpanými především z díla **J. K. Tyla**. **1335**

Gregor A. Na obranu jazyka. LD (Brno) 1954, 20/7.
Upozorňuje na anonymní brožuru *Der Sprachenklammesser in der böhmischen Orthographie* (Praha, J. R. Vilímek 1861, 14 s.), která hájí češtinu proti výtkám, že je nelibozvučná. **1336**

Bělič J. Nové údobí ve vývoji českého jazyka. NŘ 38, 1955, 129 až 146.

„V jubilejním roce desátého výročí lidově demokratické republiky je třeba se zamyslet s historického hlediska i nad rozvojem češtiny, ke kterému dochází v těsném sepětí s obrovskou revoluční přestavbou hospodářského života a celé společnosti" (s. 129). Přehledný výklad o vývojovém procesu, kterým čeština prochází od roku 1945, s bohatými příklady z mluvnické stavby, stylistiky, slovníkové zásoby, tvoření slov a jejich přejímání, zejména z ruštiny a j. — V. též č. 1212. **133**

7

Kuchař J. Vývoj češtiny po roce 1945. Věda a život 1, 1954, 185—187.

Projevují se tu — podle autora — dvě základní tendence: „Na jedné straně mohutný rozvoj a tím i rozvlnění pojmenovávací stránky jazyka, na druhé velká stabilizace mluvnické a hláskové stavby, která by mohla budít zdání zakončenosti a zastavení vývoje" (s. 187). Zhuštěný výklad s četnými konkrétními příklady. **1338**

Viz též Č :

- 387. D. Votrubová, Jednota myšlení a řeči — vůdčím principem Komenského názoru na jazyk a jeho funkci.
- 1066. V. Kyas, Za českou předlohou staropolské bible.
- 2390. Středověké legendy prokopské.
- 2397. Z. Nejedlý, Dějiny husitského zpěvu.
- 2411. L. Čuprová, Neznámé druhé vydání „Písní nových" Jana Sylvána.
- 3180. H. H. Bielfeldt, Die Quellen der alttschechischen Alexandreis.
- 3181. C. Davidsson, Der alttschechische Wittenberger Psalter und sein Verhältnis zu den mittelalterlichen deutschen Psalterübersetzungen.
- 3181a. F. Repp, Die alttschechische Alexiuslegende.
- 3182. K. Rosier, Beitrag zum Studium des Olmützer Herbars.
- 3182a. K. Kunstmann, Ein alttschechisches Osterlied aus Bordesholm.
- 3183a. W. Krogmann, „Ackermann" und „Tkadlec".

3184. A. Schmaus, Zur Entstehungsgeschichte des alttschechischen „Štilfrid“.
3185. É. Urhegyi, Budapešťský rukopis „Knih o zarmutcenijch velikých Czýrkwe Swate.“
- 3185a. A. M. Bulygina-Šejnkermann, Язык „Сети веры“ Петра Хельчицкого.
3186. E. Winter, Die Pflege der west- und südslavischen Sprachen in Halle im 18. Jahrhundert.
3187. E. Winter, Die tschechische und slowakische Emigration in Deutschland im 17. und 18. Jahrhundert.
3236. J. Loretowa, Czechizmy w Żywotach filozofów i w pierwszym wydaniu Kroniki świata Marcina Bielskiego.
3237. E. Kovács, Magyar-Csech történelmi kapcsolatok.

Zvuková stránka češtiny:

Práce obecné — Jazyková melodie a přízvuk

Jevištní mluva, recitace, pěvecká metoda a pod. — Hláskosloví

Hála B. Stručný přehled fonetiky pro bohemisty. Vyd. Karlova universita v Praze pro posluchače fakulty filologické. Praha, SPN 1952 (dotisk 1. vyd. 1953), 56 s., 4° (rozmnoženo).

Vysokoškolský učební text podávající základní výklady z popisné fonetiky současné spisovné češtiny. V první části pojednává autor o hláskách jednotlivých a o hláskových kombinacích, v části druhé o řeči souvislé, jejím členění a modulování. Výkladu je předeslán stručný popis mluvidel a akustických i optických důsledků jejich činnosti. — 2. přepracované a doplněné vyd. téhož učeb. textu vyšlo tamtéž 1955 pod názvem *Úvod do fonetiky* (58 s., 4°, rozmnož.).

Ref.: M. Vey, BSL 49, 1953, sv. 2, s. 134; týž a., BSL 51, 1955, sv. 2, s. 137—138 (o 2. vyd.).

1339

Trávníček F. Phonetik der tschechischen Schriftsprache. Slavistische Bibliothek, Nr. 3. Halle (Saale), VEB Max Niemeyer Verlag 1954, s. 53 + (3), 8°.

Z čes. orig. *Spisovná česká výslovnost* (2. vyd., Brno 1940) přel. H. Rössel. 1340

O mluveném slově. Napsali **F. Danes, B. Hála, A. Jedlička,**

M. Romportl. Rejstřík sest. J. Syrovátková. Metodické příručky, sv. 24. Praha, SPN 1954, 121 s., 8°.

Soubor čtyř statí, které jsou zde dále uvedeny pod č. 1342, 1343, 1350, 1645. **Ref.:** F. Trávníček, *Poznámky ke knížce „O mluveném slově“*. NR 37, 1954, 292 až 299 (krit. poznámky zejména k statí Jedličkové a Danešově); k tomu odpověď A. Jedličky tamtéž na s. 299—301 a F. Daneše 301—303. — J. Zima, SaS 16, 1955, 96—100. — J. Syrovátková, ČJ 4, 1954, 156—158. — M. Vey, BSL 50, 1954, sv. 2, s. 156—157. — H. Dobová, *Předškolní výchova* 8, 1954, 243—245. — J. Stanislav, *O hovoreném slove*. L'ud 1955, 9/4. — M. Štěpánek, *Literatura ve škole* 3, 1955, 77—78.

Romportl M. Základní pojmy. Sb. O mluveném slově (1954, v. zde č. 1341), s. 3—10.

Populární výklad základních poznatků soudobé lingvistiky v oblasti mluveného slova (na př. vztah mluvené a psané formy jazyka; charakteristické rozdíly obou jazykových forem; typické výrazové prvky mluvené řeči; poměr mezi pravopisem a spisovnou výslovností; úkoly fonetiky a fonologie; orthofonie a orthoepie). **1342**

Hála B. Tvoření a slyšení českých hlásek. Sb. O mluveném slově (1954, v. zde č. 1341), s. 11—41.

Obsah: 1. Mluvní orgány a jejich činnost při řeči. — 2. Hlásky řeči. — 3. Obrazy artikulace hlásek. — 4. Základní hláskové skupiny. — 5. Samohlásky a jejich formanty. — 6. Souhlásky. — 7. Řeč souvislá. — K statí je připojen obsáhlý obrazový doprovod (s. 43—72): labiogramy, roentgenogramy, palatogramy a linguogramy vybraných českých hlásek. **1343**

Hála B. Výzkum srozumitelnosti řeči při telefonním přenosu. SaS 15, 1954, 165—168.

Autor podává zprávu o spolupráci Fonetického kabinetu ÚJČ ČSAV při stanovení českých logatomů pro zkoušení kvality telefonních zařízení metodou subjektivní a o jejich výsledcích. — V. zde dále č. 1345. **1344**

Borovičková B. Methoda tvoření českých logatomů pro zjišťování slabikové srozumitelnosti. Slaboproudý obzor 16, 1955, 144—148.

Pro hodnocení kvality telefonního přenosu je důležitá křivka indexu srozumitelnosti v závislosti na sílce pásma. Předpokladem stanovení této křivky pro češtinu je vytvoření logatomů (jednoslabičných částí slova, skládajících se z jedné samohlásky a jedné nebo více souhlásek) na základě českého jazykového materiálu. A. informuje o různých metodách tvoření logatomů, podává jejich rozbor a kritiku a popisuje, jak byl vytvořen český zkušební materiál. V závěru vykládá o průběhu praktických zkoušek a shrnuje jejich nejdůležitější výsledky.

Srv.: J. Vac hek, *K jazykovědné problematice zkoušek slabikové srozumitelnosti. (Námět k diskusi.)* SaS 17, 1956, 40—47; odpověď J. B. Borovičkové *Ještě k jazykové problematice zkoušek slabikové srozumitelnosti*, tamtéž 110—114 a J. Vachka *Odpověď na repliku dr. B. Borovičkové*, tamtéž 178—181.—J. B. Slavík—J. Vachek, *K problematice českých národních logatomů*. Slaboproudý obzor 17, 1956, 634—636. — M. Romportl, *K diskusi o zkouškách jazykové srozumitelnosti*. SaS 18, 1957, 62—63. **1345**

Romportl M. K tónovému průběhu v mluvené češtině. Věstník KČSN, tř. filos.-hist.-filol., roč. 1950 (1951), č. III, 76 s., 8°.

Studie vychází hl. z prací J. Chlumského a S. Petřika, zaměřuje se však na zkoumání otázek melodických, kdežto ostatních hudebních složek si všímá jen tehdy, jestliže podmiňují nebo významně doprovázejí změnu melodické podoby. Kromě vlastního materiálu, získaného poslechem i metodami objektivními, užívá Romportl i materiálu ze starších prací jmenovaných autorů, třídí jej a usiluje o vytvoření soustavy melodických prostředků českého jazyka, a to především těch, jichž užívá čeština spisovná. Všímá si i jevů větně melodie, které lze pokládat za účinky příčin fyziologických, i funkčních jevů melodických, a to těch, jež jsou v jazyce automatisovány nebo k automatizaci směřují (podle autorova úvodu na s. 7). — Připojeno rus. résumé (s. 70—75) a 11 tabulek s diagramy jednak podle záznamů kymografických (I—X), jednak podle poslechu (XI).

Ref.: B. Hála, Zeitschrift f. Phonetik und allgem. Sprachwissenschaft 6, 1952, 353—354. — V. Šmilauer, ČMF 34, 1951, 182—183. — C. Ebeling, Lingua 4, 1954, 235—237. **1346**

Romportl M. Melodie (tónový průběh) otázky-zjišťovací v hovorové češtině. LF 75, 1951, 268—274.

Akustický rozbor konkrétního melodického útvaru (s 11 diagramy podle kymografických záznamů). **1347**

Romportl M. Zůstaly v češtině stopy praslovanských intonací? Slavia 22, 1953, 361—368.

Kritické přezkoumání závěrů studie R. Ekbloma *Reste-t-il, en tchèque, des traces de la difference mélodique entre les anciennes intonations?* (Uppsala 1949, v. BCL 1945/50, č. 2441), v níž se a. pokusil o obhájení a nové podepření své starší teorie, že se v češtině projevují stopy psl. intonací, a to nejen v rozdílech kvantitativních (což je obecně známo), ale i v tónovém průběhu. Podle Ekbloma „tónový průběh v přízvukně slabice dlouhé, který označuje jako *intonation rude*, je téměř vodorovný nebo přesněji velmi málo klesající, kdežto průběh v přízvukně slabice krátké, označovaný jako *intonation douce* je prý jasně klesavý“ (s. 361). Toto Ekblomovo tvrzení Romportl vyvrací jak teoretickým rozбором, tak zejména konkrétním materiálem získaným metodou registrační (zápisy slov *bláto* a *zlato*, jejichž kvantita je obecně pokládána za odraz psl. intonací).

O studii Ekblomově v. též zprávu F. Be z laje, Slavistična revija 4, 1951, 312.

1348

Hála B. O t. zv. „švábské melodii“ v češtině. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 81—89.

Kritickou revidí názvu i pojmu „švábské melodie“, které do české fonetiky uvedl J. Chlumský (*Česká kvantita, melodie a přízvuk*. Praha 1928), dochází Hála k závěru, že „český tónový útvar zdůrazňovací s hlubokou slabikou přízvuknou a vyšší následující slabikou nepřívuknou..., který bychom pro jeho náhle vybočení z přirozené formy sestupné mohli snad nazvat „zvratným“, není žádnou obdobou západoněmecké melodie slovní a nemůže s ní být proto uváděn v souvislost, i když jeho zvuková úprava vykazuje tu jakousi podobnost“ (s. 89). Soudí proto, že these Chlumského o „švábské lii“ v češtině je třeba v plném rozsahu opustit. **1349**

Daneš F. Výslovnost a přednes vět a souvislých textů. Sb. O mluveném slově (1954, v. zde č. 1341), s. 89—113.

I. *Zvuková podoba věty* (její frázování, větný přízvuk, intonace; spojitost frázování a intonace v dynamické linii větného celku; sepětí větného přízvuku s významovým jádrem výpovědi; kadence vět oznamovacích a tázacích, antikadence vnitřního úseku větného; kadence při zdůraznění). — II. *Několik praktických pokynů* (pro přednes delších souvislých textů).

Ref.: v. zde u č. 1341.

1350

Daneš F. Příspěvek k rozboru významové výstavby výpovědi. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 263—274.

Zabývá se dvěma skupinami zvláštních případů větné sémantiky, kdy přítomnost nebo nepřítomnost „větného“ přízvuku na jistém slově se projevuje změnou celkového významu věty. Prvá skupina obsahuje případy, které uvádí S. Petřík v své práci *O hudební stránce středočeské věty* (Praha 1938, kap. 3) a kde jde o slova jako *zase, také (těž), přece, sotva, teprve*; druhou skupinu tvoří věty se záporem, při jejichž významové výstavbě se větný přízvuk a intonace uplatňují zvláště výrazně. **1351**

Ondráčková J. O mluvním rytmu v češtině. SaS 15, 1954, 24—29, 145—157.

Obsah: I. *Pojetí mluvního taktu* (termíny a definice mluvních taktů v literatuře fonetické i lingvistické). — II. *Členění mluvy* (členění rytmické a významové; funkce přízvuku při rytmickém členění; délka mluvních taktů a tempo mluvy). — III. *Výsledky dosavadního zkoumání* (metody zkoumání mluvního rytmu; taktová předrážka; frekvence mluvních taktů v češtině podle délky; poměr počtu slov a slabik v taktu; rozpad slova ve dva nebo více taktů; příklonky, spojky, předložky). — IV. *Zhodnocení dosavadního výzkumu mluvního rytmu v češtině*. 1352

Trávníček F. O rytmu řeči. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 175—178.

Stručný výklad o základních věcech, určený překladatelům veršovaných děl.

1353

Hála B. Podstata českého jambu s hlediska fonetického. Věstník KČSN, tř. filos.-hist.-filol., roč. 1952 (1953), c. V, 37 s., 8°.

Studie si klade za úkol přispět — především s hlediska ryze fonetického — k objasnění dosud sporné otázky o existenci jambů v české metrice. Použitím experimentálních metod dochází Hála k závěru o neudržitelnosti Zichovy these, že český jamb je vlastně trochej s předrážkou, přináší některé nové příspěvky k poznání zvukové podstaty českých vzestupných veršů po stránce dynamické, tónové i agogické a kromě toho upozorňuje na možnost stoupavého uspořádání taktů i v próze. Z autorova závěru: „V češtině neexistuje pravý jamb, neboť ten by se octl v rozporu s českým přízvukem, spočívajícím na první slabice každého taktu, a tím by nutně rozrušil přirozený silový rytmus české řeči; místo něho se vytvořil jakýsi jamb náhradní, „pseudojamb“, záležející v tom, že se veršům dodá zvláštní úpravou vzestupný akustický charakter“ (s. 32). — S franc. rės. na s. 35—37.

Ref.: K. Horálek, *Nový pokus o fonetický výzkum českého verše*. SaS 16, 1955, 108 až 111 (skřít, poznámkami); k tomu odpověď Hálova tamtéž 17, 1956, 249—251 a Horálkův *Doslov kritikův* tamtéž, s. 251—252. — M. Vey, BSL 50, 1954, sv. 2, s. 1.63—164.

1354

Rektorisová K. Řeč na jevišti. Knižovna souborů lidové tvořivosti. Praha, Orbis 1955, 142 s., 8°.

Obecnými otázkami se zabývají kap. I—II (*Jazyk a společnost, Jazyk a umělecká literatura*) a kap. IV (*Řeč jako nástroj myšlení, dorozumění a jednání*). Speciálním problémem je věnována kap. III: *Jazyk divadelní hry a řeč na jevišti* (spíše teoreticky) a kap. V: *Technické základy kultury jevištní řeči* (praktické pokyny pro divadelní práci).

Ref.: P. Sgall—L. Švestková, SaS 17, 1956, 120—124 (kritický). — M. Obst, *Kniha nesprávných názorů na jevištní řeč*. Divadlo 6, 1955, 1041; k tomu M. Romportl, tamtéž 7, 1956, 867—868. — LKš [= L. Klimeš], ČJ 5, 1955, 163. 1355

Rektorisová K. Verš na jevišti. Lidová tvořivost 5, 1954, 158—161, 222—226, 338—342.

Návod ke studiu veršovaných her, poznámky orthoepické a pod.

1356

Rektorisová K. Řeč na jevišti XXIV. Jiráskova Hronova. Lidová tvořivost 5, 1954, 370—372, 422—428.

Poznámky o jednotlivých představeních a jejich zhodnocení, pokud jde o jevištní dikci.

1357

Rektorisová K. Základy jevištní dikce. Ochtotnické divadlo 1, 1955, 14—15, 38—39, 62—63, 81—82, 110, 162—163, 226—227, 255—256, 278—279.

Zaměřeno k potřebám herecké praxe (s konkrétními příklady). **1358**

Nasková R. O čtení v rozhlase. LitN 3, 1954, č. 7, s. 7 a č. 8, s. 5.

Dotýká se také některých speciálních otázek t. zv. uměleckého čtení. **1359**

Otava Z. Vytyčení české pěvecké metody. Divadlo 2, 1951, 855 až 859.

Příspěvek do diskuse (m. j. o ovládní fonetické stránky řeči, o spolupráci učitele zpěvu s fonetikem-fysiologem). **1360**

Holečková-Dolanská J. K otázce zpěvní deklamace. Hudební rozhledy 5, 1952, č. 7, s. 26—28.

Několik poznámek ke vztahu mezi textem a melodií. Článek dal podnět k diskusi, která se konala v Praze 15/10 1952; o ní srv. zprávu J. Plavce *O správnou hudební deklamaci* (tamtéž, č. 19, s. 12—13) spolu s výňatky z diskusních příspěvků. **1361**

Vašek R. Otázky dnešního sólového pěvctví. Studie o příčinách úpadku a možnostech obrody českého zpěvu. Předmluvu napsal P. Kočí. Kniha divadelní práce, sv. 4. Praha, Umění lidu 1951, 211 s., 8°.

1362

Wooth J. K situaci našeho pěvctví. Divadlo 2, 1951, 859—865.

Poznámky k foneticko-fysiologické stránce pěveckého umění všímají si speciálně našich poměrů. — Připojen diskusní příspěvek R. Vaška (s. 865—871). **136**

3

Romportl M. Několik poznámek k zcestování cizích filmů. NR 36, 1953, 147—149.

Při t. zv. dubbování filmů je třeba nejen dbát obsahové přesnosti převodu a jeho jazykové správnosti, ale zároveň také přihlížet k určitým fonetickým požadavkům; tyto požadavky a. ve svém příspěvku naznačuje. **136**

4

Pospíšil V. Filmy přemluvené do češtiny. LN 1951, 12/10.

Několik poznámek o t. zv. dubbování filmů. — K tomu srv.: K. Dostál, *Dubbování cizojazyčných filmů*. LN 1951, 28/10. **136**

5

Komárek M. K fonetické povaze staročeského *e*. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 90—98.

V příspěvku, který je označen jako výňatek z větší práce o vývoji stč. vokalizmu, zabývá se a. otázkou, jaká byla fonetická povaha stč. samohlásky *ě*; řešení této otázky je mimo jiné důležité také pro výklad pozdějšího vývoje téže samohlásky (ztráty jotace). K osvětlení této dosud sporné otázky — F. Trávníček se při výkladu o postupu ztráty jotace (*poj* a *ň*) poněkud odchýlil od Gebauera, aniž došel obecného souhlasu — shromáždil Komárek dobře vybraný stč. materiál dokladový a jeho rozbořem se pokouší zpřesnit dosavadní znalosti (podle autorova úvodu na s. 90—91). **13**

Komárek M. K palatalisaci souhlásek v staré češtině. SaS 15, 1954-, 105-109.

Rozborem stč. materiálu, zaměřeným k otázce, v jakém poměru jsou různé odstíny měkkosti u souhlásek zubodásňové řady (kromě r) k obecnému rysu stč. konsonantismu — k měkkostní korelaci souhlásek, ukazuje Komárek, že these N. S. Trubeckého o měkkostním vztahu souhlásek (*Grundzüge der Phonologie*, s. 123) pro starou češtinu neplatí a že ji proto nelze pokládat za obecně platný zákon fonologický.

136

7

Lamprecht A. K vlivu jazyka na jazyk. Slavia 22, 1953, 228—229.

Diskusní příspěvek k ref. V. Blanára (v. zde č. 604); doplňuje jej několika poukazy na český vývoj hláskový.

136

8

Hujer O. Stč. *měščišče*. LF 3 (78), 1955, 107—108.

V tomto slově zněla slabika *-sti-* v staré době *-šťa-*, z čehož se časem vyvinulo *-šěi-*, a když skupina *-šč-* přešla ve výslovnosti v *-štʹ-*, vzniklo *-šti-*. Toto znění podporovala následující skupina *-sé-* a udržovala je i v době, kdy se skupina *-sé-* měnila v *-stʹ-* (v našem případě byla tato tendence ještě zesílena působením základního subst. *město*). — Z pozůstalosti autorovy vyd. J. Kurz ; čl. podle jeho odhadu vznikl za první světové války nebo nedlouho po ní.

1369

Hujer O. K českému ř. LF 3 (78), 1955, 255—258.

Podle Hujera nastala depalatalisace ve skupině *-řb-* jen na konci slabiky po samohlásece, zatím co se v postavení mezi souhláskami náležícími téže slabice zachovala měkkost a vzniklo ř. Tak lze vysvětlit i hláskovou podobu slov jako *jutřní* „matutimus“, *jutřně*, „jitřní doba, jitřní pobožnost“, *vnitřní*, *povětrní*, *břdu* (vedle *brdu*), *hřbieti*, *hřmieti*, *chřbet*, *střmen*, *třpaslek* a j. — Z autorovy rukopisné pozůstalosti vydal a úvod. poznámkou opatřil J. Kurz.

137

0

Décsy G. K dějinám označování samohláskové kvantity v českém pravopise. SaS 16, 1955, 52—55.

Přehledný výklad o vývoji grafického rozlišování samohláskové kvantity v češtině.

1371

4

Romportl M. K artikulační asimilaci nosových souhlásek v češtině. SaS 15, 1954, 10—19.

„V této studii si chci povšimnout některých problémů artikulační spodoby v souhláskových skupinách, jejichž jedním členem, a to obvykle asimilovaným, je některá z českých nosových souhlásek (*m, n, ň*)“ (s. 10). A. popisuje nejen stav zkoumaných jevů v současné češtině, ale pokouší se stanovit i jejich chronologii.

1372

Viz též.:

185. B. Hála, Une contribution à l'éclaircissement de la nature phonétique des affriquées.

187. M. Romportl, K otázce vlivu souhlásek na melodii samohlásek.

222. I. Poldauf, Srovnávání s mateřštinou při vědeckém zkoumání jazyků. (K diskusí o vysokoškolských učebnicích cizích jazyků.)

364. K. Ohnesorg, Kapitola ze srovnávací fonetiky dětské řeči.

419. J. Zubatý, Studie a články. Svazek II. Výklady tvaroslovné, syntaktické a jiné.

807. M. Romportl, Melodie ruské a české věty.

808. M. Romporti, Zum Problem der Fragemelodie.
 1683. K. Ohnesorg, Hlázky znělé a neznělé.
 2905. M. Romporti, Tschechische Phonetik in den Jahren 1945—1955.
 3198. L. A. Bulachovskij, Акцентологический комментарий к чешскому языку.
 3199. W. R. Lee, Notes on Czech Intonation.
 3200. W. Appel, Gestaltstudien. B. Analyse der Gestalt eines Sprachphänomens.
 3201. H. Kučera, Phonemic Alternations in Spoken Czech.
 3202. S. E. Mann, Old Czech *ný, vý* and a Theory of Slavonic Umlaut.

Mluvnická stavba češtiny:

Tvoření slov, morfologie, syntax

Trávníček F. K podstatným jménům na *-ivo*. NŘ 35, 1951/2, 161—169.

Navazuje na čl. F. Svěráka *Výrazivo a jiná jména na -ivo* (NŘ 34, 1950, 161—164, v. BČL 1945/50, č. 1027) a podrobným rozбором opravuje některé jeho závěry, týkající se slovtvorné a významové podstaty těchto slov. Dotýká se i staršího výkladu Šmilauerova a oběma vytýká nedostatek zřetele k dialektické jednotě jazyka a myšlení a zanedbávání vývojového hlediska při studiu jazykových jevů.

1373

Svěrák F. K účelovým přídavným jménům na *-icí*. NŘ. 36, 1953, 254—256.

Na příkladu těchto adjektiv lze názorně ukázat, jak si vývoj průmyslové i zemědělské výroby, obchodu, dopravy, techniky a vědy vynucuje stálý růst slovní zásoby spisovné

češtiny.

137

4

Helcl M. Hybridně složená slova jako *elektromotor, autoprava*. (Příspěvek do diskuse o nich.) NŘ 36, 1953, 34—43.

Na základě bohatého materiálu autor kriticky hodnotí složeniny tohoto typu s hlediska slovtvorné ústrojnosti. Z autorova závěru: „Složená slova, jejichž prvním členem je mezinárodní základ ve významu, který vznikl zkrácením mezinárodních složených odborných (technických) pojmenování, jako *auto* místo *automobil*, *radio* místo *radiofonie*, a jejichž druhým členem je slovo domácí, nejsou velkou většinou výrazovými prostředky jazyka spisovného, přestože jejich hojně užívání v oboru pracovním má oporu v jejich stručnosti (na př. *fotoobchod* proti *obchod s fotografickými potřebami*) a v možnosti vytvářet od nich potřebné odvozeniny, zejména jména přídavná.“

137

5

Helcl M. Poznámky k tvoření některých adjektivních složenin. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 190—199.

S použitím vlastních výpisků z marxistické politické a filosofické literatury i excerpčního materiálu Ústavu pro jazyk český (oddělení pro novočeský spisovný jazyk) chce autor přispět k teoretickému vyjasnění problematiky některých esocentrických složených adjektiv a odtud vyvodit zásadní důsledky také pro jazykovou praxi: především pro tvoření adjektiv skládaním a jejich hodnocení s hlediska

jazykové normy, dále pro lexikografii a konečně pro pravopisná pravidla, pokud se týkají různých a dosud nezcela ustálených způsobů psaní těchto adjektiv (zda a kdy dohromady, kdy zvlášť a kdy se spojovací čárkou). 1376

Sr [= **Sochor K.**]. *Učednice*. NŘ 35, 1951/2, 77—78.

O ženském tvaru k slovu *učeň* (*učnice*, *učeňka*); dvojici *učeň—učednice* nepokládá za nemožnou. 1377

md [= **M. Dokulil**]. Obyvatelská jména k cizím názvům osadním. NŘ 37, 1954, 190—192.

O některých méně obvyklých typech tvoření.

1378

Klimeš L. Lokál singuláru a plurálu vzoru „hrad“ a „město“ (*na plotu — na plotě*, v *řádcích — v řádkách*). NŘ 36, 1953, 212—219.

^ Rozborem materiálu, který shromáždila **J. Šilhánová** v semináři prof. VI. Šmilauera na filos. fak. Karlovy university (asi 3500 dokladů z novější české beletrie po roce 1920) dochází autor k jistým tendencím, které se v současném rozkolísaném spisovném usu projevují při volbě koncovky. Tak lze na př. konstatovat jistý vztah mezi významem a tvarem lokálu, neboť na volbu koncovky má vliv snaha tvarově rozlišit dva různé významy téhož slova. Konečně upozorňuje i na vliv jiných činitelů (rozvitost přívlastkem, vliv předložky; jistá souvislost se jeví i s frekvencí).

1379

Ženatý V. Množné číslo u ženských příjmení s přechylovací příponou *-ová*. NŘ 36, 1953, 273—276.

Rozborem novějšího materiálu dochází k závěru, že u ženských příjmení s přechylovací příponou *-ová* převládají — s nepatrným kolísáním — v 1. a 4. pádě čísla tvary jmenné (*-ovy*) a usiluje o výklad tohoto stavu.

1380

Kopečný F. Význam krátkých tvarů adjektivních a zejména tvaru neutrálního v češtině. *Slavia* 22, 1953, 557—574.

I. Uvod (přehledný výklad o současném stavu krátkých a dlouhých, t. j. s historického hlediska jmenných a složených tvarů přídavných jmen). — II. Rozbor funkcí vlastních krátkých tvarů přídavných jmen. — III. Krátké tvary neutrální na označení kategorie stavu nebo modality.

1381

Kopečný F. Má tvarové rozlišování přídavných jmen určitých a neurčitých v přísudku význam stylistický nebo mluvnický? NŘ 37, 1954, 165—172.

Rozborem literatury a nového materiálu dochází Kopečný k závěru, že tvarová dvojitost českých adjektiv v přísudku (doplňku) má v dnešní spisovné češtině povahu stylistickou, pokud není lexikalisována.

1382

Vachek J. K problematice českých posesivních adjektiv. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 171—189.

Předměttem Vachkovy studie jsou jihočeská a západočeská ustrnulá posesiva na *-ovo*, *-ino*, jejich gramatické hodnocení a výklad, jak došlo k jejich tvarovému ustrnutí, jež je v češtině jinak — aspoň v tomto rozsahu — naprosto neobvyklé. Upozorňuje přitom na zajímavou paralelu v dnešní spisovné angličtině, t. zv. possessive case (saský genitiv) typu *John's (hat)*, *Mary's (field)* a pod., a obojí jevy srovnává. Dále se pak zabývá otázkou, co bylo asi příčinou, že se české nářeční posesivní adjektivum a starý anglický syntetický gen. sg. octlý na korespondujících místech v gramatických soustavách obou jazyků, a ukazuje, že snaha o likvidaci

posesivního adjektiva v češtině je jen zvláštní variantou jiné, obecnější tendence: snahy o likvidaci jmenných tvarů adjektivních. V závěru několik obecných poznámek k tomuto likvidačnímu procesu. — V. zde též č. 227. 1383

Večerka R. Poznámky k vyjadřování posesivity u zájmen 3. osoby v češtině. SbFilFakBU 4, 1955, ř. jazykovědné (A) č. 3, s. 36—40.

Autorův závěr: „Na vývoji vyjadřování posesivity u zájmen 3. osoby v češtině se podílelo několik činitelů. Jednak to bylo přiřazení tohoto původního demonstrativa k osobním zájmenům *já, ty*, která nevyjadřovala posesivitu genitivem; při způsobení nového zájmena 3. osoby zájmenům 1. a 2. osoby ve vyjadřování přivlastňovacího vztahu bylo v různých slovanských jazycích různé. V Češtině působily na směr tohoto vývoje jednak tendence vyjádřit přívlastek shodně, adjektivně (srv. spisovné *její, jejího...*, nářeční *jejich, jejíchho...*), jednak i tendence, které se uplatňovaly ve vývoji českého posesivního vyjadřování adjektivního vůbec a které se na části českého jazykového území projevíly ustnováním původních přivlastňovacích adjektiv v nesklonné útvary na *-ovo, -ino* (srv. spisovné *jejich*, částečně i *jeho* a nářeční neměnné *jeji*)“ (s. 39). — Stručně rus. a něm. résumé na s. 41. — V. též č. 1383. 1384

Kopečný F. Passivum, reflexivní forma slovesná a reflexivní sloveso. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s.224—247.

Obsah: I. *Passivum a jeho vyjadřování*. — II. *Reflexivní forma a reflexivní sloveso* (pouhá logická totožnost subjektu a objektu nás ještě neopravňuje pokládat se za větný objekt; jak se z oslabeného významu reflexivního může vyvinout pojetí passivní; různá povaha útvaru „sloveso + se“). — III. *Reflexivní slovesa (významová)*. 1385

Poldauf I. Spojování s předponami při tvoření dokonavých sloves v češtině. SaS 15, 1954, 49—65.

Průzkumem a novým osvětlením rozsáhlého materiálu dokazuje Poldauf správnost these, že se praefixací vytvářejí dokonavé tvary tak, že se pouze vytkne výrazný významový rys slovesa. Kromě toho vytváří podnětná Poldaufova studie některé předpoklady pro soustavné studium českých předpon lexikálních, dále přináší cenné podklady pro normování pravopisu (předpony *s-* a *z-*) a může být platnou pomůckou i pro práci na českém slovníku výkladovém. Na s. 51—53 se Poldauf kriticky vyrovnává s některými závěry thematicky příbuzné studie M. Veye o gramatických předponách v češtině (RES 1952, v. zde č. 3209).

Ref.: F. Kopečný, *Dvě nové práce o prostě vidových předponách v češtině*. SaS 17, 1956, 28—35. — K tomu srv. poznámky I. Poldaufa *Ještě k „prostě vidovým předponám“ v češtině* v SaS 17, 1956, 169—172 a Kopečného *Odpověď I. Poldavjovi* tamtéž, s. 172—174. 138

6

Horálek K. Slovesné tvary typu *ponesu, poletím*. NĚ. 38, 1955, 21—24.

Několik poznámek kotázce vidové příslušnosti slovesných tvarů tohoto typu; jsou zajímavým dokladem toho, jak se v slovanštině tvořilo postupně a různým způsobem futurum, jež v starší době nahrazovaly jen dokonavé tvary praesentní. 1387

Kopečný F. Problém českého „příčestí minulého činného“ v historii českého mluvnictví. Sborník v čest na akad. A. Teodorov-Balan (Sofija 1955), s. 293—300.

České praeteritum typu *psal jsem* — podobně jako i polské *pisalem* — je už dávno tvar syntetický, nikoli analytický; jeho pův. analytickou povahu lze už i v stč.

doložit jen ve zbytcích. Výklad o analytické povaze tohoto tvaru pochází z gramatik doby osvícenské a byl upevněn autoritou Dobrovského a zvl. J. Gebauera, který ovšem přihlížel hl. k poměrům stč. Podrobným srovnáním tvarů typu *psal jsem* s tvary skutečně opisnými ukazuje Kopečný na zřetelné a hluboké rozdíly mezi nimi; nelze tu mluvit o nějakém přičestí ani o pomocném n. opisném slovese, a proto je dnešní čes. praeteritum bezpečně tvar syntetický. **1387a**

Kopečný F. Základy české skladby. Vyd. Palackého universita v Olomouci pro posluchače filosofické fakulty Praha. SPN 1952, 270 s., 4° (rozmnož.).

„Tyto Základy... chtějí být pohledem na povahu gramatických, syntaktických vztahů, všimnout si alespoň letmo důležitého poměru mezi formou a obsahem vztahu. Ukázat, jak i tu je plodný a nutný důsledný zřetel na aktuálnost vztahu: i forma se mění, po př. musíme ji jinak hodnotit, přestane-li být syntaktický vztah živý, začne-li se měnit vztah syntaktický ve vztah slovníkový. — Doufám, že tím tyto Základy přeje jen budou vhodným (být třeba jen v této-první neúplnosti nouzovým) doplňkem obou našich nejnovějších skladeb [t. j. Trávníčkovy a Šmilauerovy, v. BČL 1945/50, č. 729, 890], v nichž třeba pojetí základních zásad vyčistit většinou ze samého zpracování materiálu. Pomohou snad korigovat i tradiční mechanistický postoj k otázce formy...“ (z úvodu na s. 3).

Ref.: M. Vey, BSL 48, 1952, sv. 2, s. 102—103. — V. zde též č. 105. **1388**

Erban K. Větosloví. Vyd. vyš. pedag. škola v Budějovicích pro své posluchače. Praha, SPN 1955, 70 s., 4° (rozmnož.).

Učební pomůcka, založená na základní literatuře. **1389**

Klimeš L. K vazbám některých substantiv, zvláště dějových. NR 38, 1955, 289—297.

Všimá si vazeb podstatných jmen odvozených z přechodných sloves a pokouší se jednak o výklad jejich vývoje od doby obrozenské, jednak o jejich zhodnocení s hlediska současného spisovného jazyka. Kromě toho upozorňuje na rozmanitost vazeb u deverbativ tohoto typu a některých jiných substantiv a snaží se vysledovat jak příčiny, které vedly k této rozmanitosti, tak i možné perspektivy příštího vývoje.

Srv.: F. Trávníček, *K článku L. Klimeše „K vazbám některých substantiv, zvláště dějových“*. NR 39, 1956, 18—23 (důležité krit. poznámky; mimo jiné vytýká autorovi malou materiálovou základnu a časovou omezenost zkoumání).

139

0

Novotný J. Typ „město Praha“. ČJ 5, 1955, 313—320.

Názory na mluvnickou platnost spojení tohoto druhu se různí nejen ve školské praxi, ale i v jazykovědě: bývají vykládána a) za spojení přístavkové, b) za spojení přívlastkové s řídícím členem *Praha*, c) za spojení přívlastkové s řídícím členem *město*. Autor zevrubně analyzuje celý problém a ukazuje, jak by bylo možno dospět k jednotnému a s hlediska školského účelnému pojetí; soudí, že jde o spojení přívlastkové, v němž řídícím členem je *město* a závislým členem *Praha*.

Srv.: F. Svěrák, *K typu „město Praha“*. ČJ 6, 1956, 47—50. — Další příspěvky do diskuse: J. Bauer, *Spojení typu město Praha, básník Neruda a pojetí přístavku*. ČJ 6, 1956, 219—223. — F. Daneš, *Ještě jednou k typu „město Praha“*. ČJ 6, 1956, 223—226. — K. Svoboda, *O přístavku, shodném substantivním přívlastku a neshodném přívlastku jmenovacím*. ČJ 6, 1956, 303—310. — F. Kopečný, *Ještě k otázce „město Praha“ a „krejčí Novák“*. ČJ 7, 1957, 92—93. — K. Hausenblas, *Závěr diskuse o spojení typu „město Praha“ a pod.* ČJ 7, 1957, 201—207.

139

1

Kopečný F. Kvantitativní přívlástek a určení míry. SaS 14, 1953, 115—121.

Odůvodňuje oprávněnost a plodnost pojmu „kvantitativní přívlástek“ pro českou mluvnicí a na příkladech ukazuje, že pod tento pojem je třeba zahrnout i neshodná udání množství jako *pět, mnoho, kopa jablek*, která byla tradičně vykládána příliš formálně. Protože se kvantitativní přívlástek v mluvnických pracích někdy spojuje s příslovečným určením míry, usiluje autor v závěru o zpřesnění také tohoto pojmu.

Ref.: K. F. Svoboda, *K netradičnímu výkladu kvantitativního přívlásku*. Příspěvek k diskusi (SaS 17, 1956, 36—40); k tomu odpověď Kopečného *Několik poznámek k článku K. F. Svobody „K netradičnímu výkladu kvantitativního přívlásku“* tamtéž, s. 108—110 a replika K. F. Svobody, *Ještě ke kvantitativnímu přívlásku* tamtéž, s. 175—178. — Srv. dále: I. Poldauf, *Vyjadřování kvantitativní v češtině* (SaS 18-, 1957, 71—85) a F. Kopečný, *K problému kvantitativního přívlásku v češtině* (tamtéž, s. 85—88). **1392**

Trávníček F. K předmetovému infinitivu. NĚ 37, 1954, 71—73-

Ukazuje, jak se v historické době v češtině šíří předmetový infinitiv nad svůj původní rozsah a vykládá tento vývoj změnou celkového pojetí tohoto jevu; přitom přihlíží také k poměrům v ruštině. **1393**

Dokulil M. K modální výstavbě věty. Studie a práce linguistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 255—262.

Úkolem „konspektivní“ stati Dokulilovy je „nastínit — i když nutně jen v hrubých obrysech a schematicky—, jak se účastní jednotlivé dílčí modální významy na výstavbě celostního modálního významu věty a jak se v souvislosti s tím spojují a sřetězují jednotlivé výrazové prostředky těchto významů“ (s. 257). Metodicky důležité je přitom zejména rozlišení prostředků primárních (vytvářejí modálnost jádra přísudku) a prostředků sekundárních (kladou se na gramatický základ výpovědi, která už modální význam má). V závěru je stručně naznačena základní problematika skládání modálních významů v složitějších větných celcích. **1394**

Svoboda K. O tak zvaných větách příčinných a účinkových. (Podněty k diskusi.) NĚ 37, 1954, 1—11.

Hl. úkolem článku je pokus o objasnění rozdílu mezi větami *s neboť, vždyť, totiž* na jedné straně a větami se spojky *protože, poněvadž, jelikož* na straně druhé; mimo to si však všimá otázek obecnějších, na př. vztahu mezi jazykem a myšlením, mezi jazykovou formou a věcným obsahem, jak se projevuje právě v t. zv. větách příčinných a větách účinkových. — Připojena red. poznámka. **1395**

Bauer J. Vývoj vylučovacího souvětí v češtině. Slavia 24, 1955, 390—401.

Souvětí *vylučovací* (nový termín, zavedený F. Trávníčkem za starší a méně vhodné s. *rozlučovací*) lze rozdělit na vylučovací souvětí netázací (celkem tři typy) a vylučovací souvětí tázací. Všechny tyto typy nalézáme už ve staré češtině a Bauer v hrubých rysech sleduje jejich historický vývoj až do doby přítomné především v jazyce spisovném (v nářečích je situace podstatně jednodušší). V tomto vývoji se projevují dvě základní tendence: zřetelnější formální odlišení od ostatních souvětí a vnitřní sjednocení. V závěru několik poznámek o vylučovacím souvětí v ostatních jazycích slovanských. **1396**

Gregor A. Zvláštnosti větného členění ve spisovné češtině a v nářečích. SbFilFakBU 3, 1954, č. 3 — řady jazykovědné (A) č. 2 — s. 32—41.

Soubor příkladů na abstrakci, kontaminaci a anakolut, vybraných jednak ze spisovné češtiny (také z literárních děl), jednak z nářečních textů. Materiál je utříděn a podle potřeby i stručně vyložen. — Rus. a něm. résumé na s. 41—43. **1397**

Daneš F. Vedlejší věty účinkově přirovnávací se spojkou *než aby*. NŘ 37, 1954, 12—22.

V současné češtině se hojně užívá souvětí typu *Je příliš mlád, než aby tomu rozuměl*, v nichž je vedlejší věta připojena výrazem *než aby* namísto doporučeného způsobu s prostým *aby*. A. vysvětluje, proč k této změně dochází, a ukazuje, že užívání spojkového výrazu *než aby* nelze v této funkci paušálně odmítat, jak to až dosud činily naše mluvnice a příručky. **1398**

Filípec J. Byl to můj přítel, který... NŘ 38, 1955, 193—198.

Jde o vytýkací důrazový opis, který býval až dosud paušálně odsuzován, a to jednak proto, že prý jde o t. zv. galicismus, jednak proto, že prý jej můžeme nahradit domácími prostředky dávno vžitými. Jazykovým a slohovým rozbořem a. ukazuje, že jde o záměrný slohový prostředek, ve kterém se kříží celá řada činitelů obsahových i formálních a který obvykle nelze rovnocenně nahradit jiným prostředkem výrazovým. Stereotypní a významově neodůvodněné užívání těchto větných konstrukcí je ovšem projevem jazykové a slohové neumělosti nebo prázdného formalismu. **1399**

Komárek M. K otázce predikativa (kategorie stavu) v češtině. SbVŠPOI 1954 (Jazyk a literatura), s. 7—25.

V této diskusně pojaté stati se autor snaží ukázat, že čeština má — podobně jako ruština a snad i jiné jazyky — zvláštní kategorii predikativních slov, která se svou syntaktickou povahou mnohdy výrazně odlišují od příslovcí, s nimiž byla dříve spojována. V úvodu vykládá o rozsahu nového slovního druhu a užitečnosti jeho vydělení pro jazykovědnou teorii a dále podává stručný přehled dosud podaných koncepcí predikativa (категория состояния) v lingvistice sovětské. Jádrem studie je kap. III, kde je shrnuta hl. problematika českých predikativ, zejména pokud jde o jejich osamostatnění vzhledem k příslovcím, podán jejich přehled po stránce formální a stručně charakterisována i jejich stránka syntaktická a významová. — V. zde též č. 573.

Ref.: F. Trávníček, *K otázce slovních druhů v češtině*. SaS 17, 1956, 6—18 (s krit. připomínkami k základní thésí Komárkova článku); autorova odpověď *K otázce slovních druhů v češtině* tamtéž, s. 160—168. **1400**

Sgall P.—Krejčí J. Základní pojmy české mluvnice. Pro posluchače filoz. fakulty vyd. Karlova universita v Praze. Praha, Stát. nakl. učebnic 1951, 72 s., 4°.

Vysokoškolský učební text. **1401**

Šmilauer V. České historické tvarosloví s přídavkem skladebním. Vyd. Karlova universita v Praze pro posluchače fak. filologické. Praha, SPN 1954, 100 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text. **1402**

Šmilauer V. Novočeská skladba. Obecná část. — **Bečka J. V.** Zvuková a citová stránka věty. Na pomoc učitelů, knižnice pro další vzdělávání učitelů. Praha, SPN 1955, 132 s., 8°.

První svazek nové knižnice přináší výňatek ze Šmilauerovy *Novočeské skladby*

(s. 11—83, v. BČL 1945/50, č. 890) a z Bečkova *Úvodu do leské stylistiky* (s. 197 až 235, v. BČL 1954/50, č. 904). Text výňatků je podle potřeby upraven. 1403

Viz též. č.:

222. I. Poldauf, Srovnávání s mateřštinou při vědeckém zkoumání jazyků.
227. J. Vachek, Notes on the English „Possessive Case”.
230. I. Poldauf, Podíl mluvnic a nauky o slovníku na problematice slovesného vidu.
232. I. Poldauf, Infinitiv v angličtině.
233. J. Bauer, Několik poznámek o pojmech slovní spojení, větná dvojice a syntagma.
236. J. Vachek, Some Thoughts on the so-called Complex Condensation in Modern English.
237. I. Poldauf, Vztažné věty v angličtině a v češtině.
252. K. Hausenblas, Co je slovo.
419. J. Zubatý, Studie a články. Svazek II. Výklady tvaroslovné, syntaktické a jiné.
575. Š. Peciar, Problematika morfológického členenia slovesných tvarov v slovanských jazykoch.
815. M. Doku líl, K překládání slovesného vidu.
816. H. Křížková, K problematice praesentu historického v ruštině a v češtině.
818. K. Horale κ, O překládání infinitivních konstrukcí.
826. J. Bauer, Klasifikace souvětí v českých a ruských mluvnicích.
827. J. Bauer, Časové souvětí v ruštině a v češtině.
828. R. Mrázek, K syntaxi vět s nestálým reflexivem v ruštině a v češtině.
832. B. Ilek, Vyjadřování současných dějů v ruštině a v češtině.
833. B. Ilek, Volba a postavení subjektu v ruštině a v češtině.
836. B. Ilek, O některých zvláštních rysech ruského záporu ve srovnání s českým.
837. H. Křížková, Problémy českého a ruského slovosledu.
838. C. Bosák, Několik poznámek k syntaxi ruského a českého odborného stylu.
1423. Z. Sochová, Slovesný vid s hlediska slovníku.
1983. J. Kuchař, Dva živé typy tvoření odborných názvů.
1984. H. Marešová, Záporné odvozeniny jako „neželezný“, „nevodič“ v odborném vyjadřování.
3205. M. Vey, Les substantifs masculins en -el en tchèque moderne.
3206. H. Rubenstein, The Czech Conjugation.
3207. J. V. Nemčenko, Из истории кратких причастий действительного залога в чешском языке.
3208. G. Bech, Zur Syntax des tschechischen Konjunktivs mit einem Anhang über den russischen Konjunktiv.
3209. M. Vey, Les préverbes „vides“ en tchèque moderne.
3223. V. T. Kolomijec, Порядок слов в чешской прозе первой половины XIX в.

Trávníček F. Nauka o slovní zásobě. Praha, SPN 1953, 68 s., 4°.

„Mě čtení o slovní zásobě je pokus vyložit a rozvést Stalinovy výklady o této složce jazyka v duchu celého Stalinova učení o jazyce a vůbec v duchu marxismu“ (úvod, s. 5). Osnova výkladu: I. Složení slovní zásoby. — II. Význam slov. — III. Změny slovníkového významu slov. — V doslovu stručná kritika dosavadního dělení významových změn (V. Ertl, F. Jílek-Oberpálcer). Vysokoškolský učební text (rozmnož.). 1404

Trávníček F. Význam slov. LN 1951, 9/12 (Jazykové zákampí).

Přístupný výklad o sémantice. — V. dále: *Přenášení významu* (LN 1952, 3/2).

1405

Šmilauer V. Zásoba slovní a význam slov. Vyd. Karlova universita v Praze pro posluchače filoz. fakulty. Praha, Stát. nakl. učebnic 1951, 86 s., 4° (rozmnož.). — Dotisk 1. vyd.: Praha, SPN 1953, 86 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text. Obsahuje krit. úvod B. Havránka (s. 3—4) a tyto kapitoly: I. Význam slov (statická sémantika). — II. Zásoba slovní. — III. Změny slovní zásoby. — IV. Změny významu (dynamická sémantika). 140

6

Řban K. Význam slovních druhů a tvarů. Vyd. Karlova universita v Praze pro posluchače vyš. pedagogické školy v Českých Budějovicích. Praha, SPN 1953, 56 s., 4° (rozmnož.).

Učební text (základní věci ze sémantiky).

1407

Spal J. Skladba II. Významosloví. (Nauka o významu slovních druhů a tvarů.) Určeno pro posluchače vyšší pedagog. školy v Plzni. Praha, SPN 1955, 114 s., 4° (rozmnož.).

Učební text (jako č. 1407).

1408

Lamprecht A. K otázce základního slovního fondu v českém jazyce. SbFilFakBU 1, 1952, č. 1 — řady jazykovědné (A) č. 1 —, s.58—76.

V úvodu naznačena obecná problematika základního slovního fondu. Dále se autor zabývá dosavadními pokusy o vymezení příslušnosti jednotlivých slovních skupin, po př. slov, k základ. slovnímu fondu a na konkrétním českém materiálu ukazuje, které skupiny slov podle jeho názoru patří do základ. slovního fondu celonárodního jazyka českého. V závěru se zabývá změnami v základ. slovním fondu a poměrem základ. slovního fondu celonárodního jazyka k základ. slovnímu fondu nářečnímu. — Na s. 76—81 rus. a franc. résumé. — V. zde č. 405.

Ref.: F. Kopečný, SaS 15, 1954, 132—133.

1409

Dokulil M. Nová skutečnost v zrcadle slovní zásoby češtiny. (Rozšířené znění rozhlasové přednášky.) NŘ 35, 1951/2, 121—131.

Stručný přehled změn v slovní zásobě češtiny od roku 1945, jejich utřídění a zhodnocení; do článku sneseny příklady nových slov a nových pojmenování

sružených, po př. posunu významů slov starých z oblasti života politického, hospodářského i kulturního. **1410**

Křístek V. Pracovní proces a vývoj jazyka. NŘ 35, 1951/2, 1—7.

Autor na početných příkladech z denního života ukazuje, jak je jazyk přímo spjat s pracovním procesem člověka a jak změny v pracovním procesu vyvolávají stálou potřebu nových pojmenování pro nové jevy a pojmy. (Rozšířené znění přednášky prosloušené v Čs. rozhlasu.) **1411**

Křížková H. Ruské lexikální prvky v češtině po r. 1945. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 179—197.

Po stručném výkladu o obohacování české slovní zásoby přejatými slovy, zvl. z ruštiny, ukazuje autorka na konkrétních příkladech, jakými zásadami je třeba se řídit jednak při přejímání slov z ruštiny, jednak při tvoření nových slov podle ruských vzorů. **1412**

Havránek B. [Úvodní projev na bratislavské lexikografické konferenci.] Lexikografický sborník (1953, v. zde č. 2753), s. 7—8.

O současné situaci v naší lexikografii a jejích aktuálních úkolech. —Tamtéž na s. 210—211 v závěrečném slově hodnotí B. Havránek výsledky konference. **1413**

[Diskusní příspěvky k ref. A. V. Isačenko: Dnešní stav a úlohy lexicologie a lexikografie.] Lexikografický sborník (1953, v. zde č. 2753), s. 48—50.

Otištěným, j. příspěvky L. V. Kopeckého, J. Filipce a B. Havránka. **1414**

Trávníček F. Význam Stalinových statí o jazyce pro slovníkářství. Lexikografický sborník (1953; v. zde č. 2753), s. 51—59.

Upozorňuje na některé konkrétní nedostatky *Příručního slovníku jazyka českého* (vychází od r. 1935) s hlediska dnešní ideologie, zvl. zdůrazňuje při slovníkářské práci správný marxistický výklad významu slov a volbu vhodných dokladů. V druhé části referátu se autor soustřeďuje na výklad o důsledcích vztahu mezi pojmem a slovem s hlediska marxistické psychologie. — Rěsumé diskuse navazující na Trávníčkův referát (účastnili se jí zejm. B. Havránek, K. Horale k, K. Hausenblas) tamtéž na s. 59—62; ukázala na stejné nedostatky i v slovníku P. Váši-F. Trávníčka. **1415**

Helcl M. [Diskusní příspěvek k referátu L'. Ďuroviče: *Homonymá v slovníku.*] Lexikografický sborník (Bratislava 1953; v. zde č. 2753), s. 76—80.

Upozorňuje, že ve slovnících jde pouze o homonymii heslové podoby; kromě toho se podrobně zabývá otázkou označování homonym v různých slovnících a otázkou poměru jmen vlastních a z nich vzniklých jmen obecných. **1416**

Filipec J. Synonyma v jednojazyčném slovníku. Lexikografický sborník (1953; v. zde č. 2753), s. 83—92.

Osnova referátu: I. Postavení synonym v českém slovníkářství od obrození do doby přítomné. — II. Definice synonym (jejich typy, synonymické řady). — III. Konkrétní otázky vztahu synonym k významovému určení slov a otázka synonym jako prostředku, který nám umožňuje členit významy hesel ve významové odstíny. — Diskusní příspěvky k tomuto Filipcovu referátu tamtéž na s. 98—99. **1417**

Zima J. Úkoly synonymiky při stavbě hesla v slovnících malého

a středního typu. Lexikografický sborník (1953; v. zde č. 2753), s. 93—98.

Doplňuje Filipcův referát o synonymech (v. zde č. 1417) výkladem o funkci synonym v slovnících malého a středního typu a svou thesí prakticky dokládá zpracováním hesla *síla* a jeho srovnáním s týmž heslem v *Příručním slovníku* a v slovníku *Váši a Trávníčka*. **1418**

Janský L. Výstavba hesla. Lexikografický sborník (1953; v. zde č. 2753), s. 131—141.

Cenný soubor zkušeností z praxe akademického *Příručního slovníku jazyka českého* (o rozlišování jemných odstínů uvnitř jednotlivých významových oddílů; funkce dokladových citátů; určování jazykové vrstvy a stylistické platnosti slov; otázky hnízdování a odkazů). — K tomu diskusní příspěvky B. Havránka, L. V. Kopeckého, C. Bosáka, M. Helcla, J. Filipce a j. na s. 141—144. **1419**

Havlová F. Rozsah slovníku, excerpce, její prameny a citace. Lexikografický sborník (1953; v. zde č. 2753), s. 185—197.

Příspěvek založen rovněž na praxi *Příručního slovníku* s kritickými poznámkami k některým problémům (excerpce různých druhů literárních: literatury naučné, korespondence, novin a časopisů, překladů; různé druhy excerpce; zachycení hovorového jazyka; otázka citátů a j.). — Diskusní příspěvky K. Horálka a J. Filipce na s. 197—198. **1420**

[Z diskuse k ref. R. Schneka: Příspěvek k otázce rozsahu slovníka.] Lexikografický sborník (1953; v. zde č. 2753), s. 206—208.

Diskusní příspěvky M. Helcla, J. Filipce, B. Havránka a j. **1421**

Doležel L. K stylistické a normativní charakteristice ve slovníku spisovného jazyka. NŘ 38, 1955, 12—21.

Podává pohled dosavadního způsobu užívání této charakteristiky v nejvýznamnějších novodobých slovnících jednak našich (Jungmann, Kott, *Příruční slovník jazyka českého*, *Váša—Trávníček*), jednak ruských (Ušakov, Ožegov, akademický *Словарь современного русского литературного языка*) a na základě kritického zhodnocení navrhuje vlastní klasifikaci normativních a stylistických označení pro lexikografické.
potřeby **142**

2

Sochová Z. Slovesný vid s hlediska slovníku. NŘ 38, 1955, 280 až 289.

Rozborem konkrétního materiálu usiluje autorka o vyjasnění otázky, které vidové dvojice slovesné mají být ve slovníku zpracovány s hlediska lexikologického společně, a zároveň probírá různé způsoby lexikografického zpracování tohoto jevu, jak je nalézáme v jednojazyčných výkladových slovnících našich i ruských. Tak dochází i k zdůvodnění zásad, kterých se v této věci přidrží chystaný *Slovník současného spisovného jazyka českého*. **142**

3

Srv.: F- Kopečný, Les fonctions de la préfixation verbale en tchèque moderne. RÉS 33, 1956, 84—97.

Helcl M. Z Ústavu pro jazyk český. NŘ 35, 1951/2, 75—77.

Informuje o přípravách k vydání středního slovníku současné spisovné češtiny, jeho obsahu a zaměření. — V. zde též č. 1425—1427. **142**

4

Helcl M. O novém slovníku spisovné češtiny. SaS 15, 1954, 161 až 165.

809. Z. Horálková, K charakteristice slovní zásoby ruštiny na základě srovnání s češtinou.
846. O. Man, O českém a ruském slovníkářství.
1457. J. Filipec, Synonyma a studium nářeční slovní zásoby.
1508. A. Lamprecht, K poměru základního slovního fondu celonárodního jazyka a nářečí na Opavsku.
1979. M. Roudný—K. Sochor, Terminologický slovník.
1980. K. Sochor, Terminologický slovník výkladový ve vztahu ke slovníku překladovému.
2959. M. Helcl, Za novými cestami československé lexikografie.
3212. V. T. Kolomijec, Нові язища в лексиці чеської мови періоду народної демократії.
3213. E. Ellis, Russian Words in Contemporary Czech.
3214. E. Hofmann, Deutsches im Tschechischen.
3215. N. Reiter, Die deutschen Lehnübersetzungen im Tschechischen.
3219. M. Puškar, Лексика чесько! Літературної мови.
3242. H. K. Lastovec'ka, Нарис чеської лексикографії

Stylistika

Trávníček F. O jazykovém slohu. Pedagogické aktuality, sv. 46. Praha, SPN 1953, 71 s., 8°.

„Tato má práce je první pokus u nás, využít Stalinových statí pro výklady o slohu, založit na nich nauku o slohu... Chápu proto svou práci jako diskusní příspěvek a obírám se jen s otázkami základními“ (s. 9). — Obsah: I. *Český národní jazyk a jeho strukturální útvary*. — II. *Slohové rozdíly* (mluvnice a nauka o slovní zásobě; nauka o slohu). — III. *Sloh* (sloh jako jazykové dění; sloh a jazyk; činnost jako základní slohová činitelek; mluvčí [pisatel] jako slohotvorný činitel; obsah jazykových projevů). — IV. *Druhy slohů* (sloh jazyka a sloh individuální; slohy se zřením k činnosti; nářeční slohy). — V. *Spisovné slohy* (druhy spisovných slohů; umělecký sloh; sloh živý, knižní a klasický). — VI. *Sloh na jednotné škole*.

Ref.: K. Horálek, *Česká práce o marxistickém pojetí slohu a stylistiky* (Sovjaz 4, 1954, 83—85); k tomu srv. odpověď F. Trávníčka *K naší jazykovědné tradici* a poznámku Horálkovu tamtéž na s. 283—284. — Kv. Hodura, NŘ 37, 1954, 224—228. — M. Jelínek, SaS 15, 1954, 118—121. — J. V. Bečka, Cj 4, 1954, 77—80. — J. Kopáč, Komenský 78, 1954, 153—154. — A. Knop, SlezSb 52, 1954, 260..

143

0

Trávníček F. O slohu. Slavia 22, 1953, 231—234.

Předneseno jako referát na konferenci o srovnávací slovanské jazykovědě v Olomouci r. 1953 (v. zde č. 2962). — Jeho thematické zaměření je patrné z autorova úvodu: „Chci při této příležitosti jen obecně, diskusně nadhodit některé základní otázky slohové. Jde mi hlavně o otázku, kde končí mluvnice a lexikální poučky o jazyce a kde začíná nauka o slohu. Stylistika i mluvnice a semasiologie jsou nauky o jazyce, společně se obírající s jazykem, a je proto důležité uvědomit si, jakých různých stránek jazyka si všímají, s jakých základních a zásadních hledisek jazyk zkoumají“ (s. 231).

K tomu srv. diskusní příspěvky J. V. Bečky, A. Jedličky, F. Kopečného, K. Hausenblase a F. Svěráka (s. 235—239). — Závěrečné slovo F. Trávníčka na s. 239—240. **1431**

Hodura Kv. O slohu. Vyd. Karlova universita v Praze pro posluchače pedag. fakulty. Praha, SPN 1953, 115 s., 4° (rozmnož.). — 2. opravené a doplněné vyd. tamtéž 1955, s. 3 + 115, 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text.

1432

Daneš F.—Dolžel L.—Hausenblas K.—Váhala F. Kapitoly z praktické stylistiky. Praha, Orbis (za spolupráce Novinářského studijního ústavu) 1955, 121 s., 8°.

Příručka osvětlující základní otázky praktické stylistiky se zvl. zřetelem k specifickým otázkám novinářského stylu. Poučky jsou dokládány konkrétními příklady, zvl. ze současného tisku. — Přehled obsahu: I. Obecně o jazykovém slohu. — II. Sloh a slovník. — III. Sloh a mluvnice. — IV. Slohové nedostatky jazyka současného tisku.

Ref.: V. Straka, *Novinářský sborník* 1, 1956, č. 1, s. 90—91. — V. Straka, *Čs. novinář* 8, 1956, 13—14. — L. Dvonč, *L'ud* (Bratislava) 1956, 5/4. — M. Komárek, *NR* 50, 1957, 37—40. **1433**

Zima J. K stylistice mluveného projevu. *NR* 37, 1954, 154—165.

Na několik konkrétních příkladech (na př. základní rozdíly mezi spontánními projevy mluvenými a projevy psanými; oslabování významu slova v spontánním mluveném projevu; výrazové prostředky k zajištění pozornosti; význam přestávek; význam konkrétní situace, za níž mluvený projev probíhá a j.) ukazuje a. na základní problematiku stylistické stránky mluvených projevů, v teoretickém zkoumání dosud téměř úplně opomíjené. **1434**

Jelínek M. Odborný styl. *SaS* 16, 1955, 25—37.

Pokus o rozbor a zpřesnění základních pojmů odborného stylu (poměr mezi spisovným jazykem a odb. stylem; výběr výrazových prostředků, tvoření výrazových prostředků nových; rozlišení odb. stylu vědeckého a praktického; specifické vlastnosti odb. stylu v slovní zásobě, t. j. v oblasti terminologické, a jeho charakteristické tendence syntaktické; vznik a vývoj odb. stylu v spisovném jazyce novočeském). — Předneseno na stylistické konferenci r. 1954 (v. zde č. 2969). **1435**

Filipec J. Rozbor odborného stylu a jeho vnitřní diferenciac. *SaS* 16, 1955, 37—52.

Autor zdůrazňuje potřebu konkrétních rozborů odborných jazykových projevů, které jsou nezbytným předpokladem pro řešení obecných otázek; při tom charakterizuje (a příklady ilustruje) nejvýraznější tendence odb. stylu, jak se projevují v plánu lexikálním (na př. odb. termíny, terminologická sousloví, terminologická synonyma) a v plánu gramatickém, zvl. syntaktickém. V závěru navrhuje a. vnitřní diferenciaci odb. funkčního stylu: dělí jej na odb. styl vlastní a popularisační, vlastní dále na vědecký a praktický a v praktickém rozlišuje styl učebnicový, právní, hospodářský a úřední. — Předneseno na stylistické konferenci r. 1954 (v. zde č. 2969). **1436**

Filipec J. O jazyku a slohu odborných projevů. *Účetní evidence* 2, 1954, 108.

Obecně o potřebě soustavné péče v oblasti odborného jazyka.

1437

Jelínek M. Ke stylu technické literatury. *Zprávy jazykovědné* 1955, červen, s. 2—3.

Několik poznámek o užívání dějových substantiv v odborném stylu.

1438

Filipec J. Slohový a jazykový rozbor příručky o hutnictví. NŘ 38, 1955, 90—99. Jde o knihu *Abeceda hutnictví* od J. Kolečkého (Praha 1954); a. na ní ukazují některé typické znaky charakteristické pro styl naší soudobé technické literatury.

1439

Lacina V. O češtině nečeské. LitN 18, 1951, 42.

Staví se proti zbytečnému nánosu frází, kterými se často zastírají myšlenkové mezery i jiné nedostatky.

1440

Staněk V. Prostředky jazykové komiky. (Z přednášky prosloušené v Kruhu přátel českého jazyka v Praze.) Oběžník KPČJ 4, 1951, č. 18, s. 3—5.

Populární výklad s hojnými příklady.

1441

Jílek F. Máme vtipnou mateřštinu. Dikobraz 10, 1954, s. 362.

V diskusním příspěvku na celostátní konferenci satiriků cituje příklady slovních vtipů a hříček z lidových přísloví a rčení.

1442

Viz též č.:

287. M. Jelínek. Naše a sovětská stylistická práce a její metody.

838. C. Bosák. Několik poznámek k syntaxi ruského a českého odborného stylu.

1221. L. Doležel — F. Váhala. Kapitoly z české mluvnice a slohu.

1868. J. Skulina. Funkce novinářského stylu na Ostravsku.

1870. J. Machač. Prvky odborného stylu v jazyce novin.

1871. L. Doležel. Využití lidové frazeologie v publicistickém stylu.

1875. V. Straka. Kapitoly o frázi.

2969. L. Doležel. Pracovní porada o otázkách stylistiky.

2. Dialektologie

Práce všeobecné

Kellner A. Úvod do dialektologie. K vyd. přípr. a rejstříky sest. J. Skulina a A. Vašek. Praha, SPN 1954, 114 s., 8°.

Obsah: I. *Dialektologie jako vědní obor* (o předmětu dialektologie, metodách dialektologické práce a jejích úkolech). — II. *Nářečí a jazyk* (o nářečích s hlediska synchronického a historického). — III. *Nářečí a národní jazyk* (nářeční diferenciace národního jazyka, nářeční jednotky). — IV. *Druhy nářečí* (nářečí místní, jejich obecná charakteristika a vnitřní rozrůzněnost, nářečí přechodová a smíšená; nářeční hranice a jejich problematika; jazykové atlasy, celkové ocenění jazykového zeměpisu; nářečí vrstvosvá). — V. *Nářečí a jazyk spisovný* (jejich vzájemný poměr, rozdíly mezi nimi; nářečí a umělecká vrstva spisovného jazyka; nářeční prvky ve staré češtině). — VI. *Vztah dialektologie k jiným společenským vědám* (k historii, zvl. praehistorii, poměr dialektologie a ethnografie a pod.). — VII. *Význam dialektologie*. — V závěru důležitý seznam hl. literatury.

Ref.: A. Knop, SlezSb 53, 1955, 428—429. — L. Klimeš, ČJ 5, 1955, 164.
— J. Bělič, SaS 17, 1956, 233—235.

144

3

Bělič J. La dialectologie tcheque et slovaque depuis 1934. Philologica 6, 1951, 34—45.

Přehledný výklad se stručnými charakteristikami a oceněním důležitějších dialektologických prací českých a slovenských v daném období. — Přetištěno též — v úpravě autorem neschválené — v čas. Orbis (Louvain) 1, 1952, 193—209; k tomu srv. red. pozn. v NR 38, 1955, 250. 1444

Havránek B. [Diskusní příspěvek k přednášce G. Bárczi: *A magyar nyelvjáráskutatás időszerű feladatai*]. A magyar tudományos akadémia nyelv- és irodalomtudományi oszttályának közleményei 6, 1954, 95—97.

Přehled aktuálních úkolů české dialektologie se zásadních hledisek. 1445

Kellner A. Jazykový zeměpis a jeho význam pro studium rozvoje jazyka. SlezSb 49, 1951, 55—61.

Základní these Stalinových jazykových statí platí nejen pro jazyk celonárodní, ale i pro krajová nářečí. V závěru podán stručný přehled práce, která byla dosud u nás vykonána v oboru jazykového zeměpisu. 1446

Voráč J. O úkolech dialektologie a metodách jazykového zeměpisu. Studie a práce linguistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 328—340.

Poznámky o aktuálních úkolech české dialektologie, zvl. s ohledem na současnou nářeční situaci v Čechách, a o spolupráci dialektologie s jinými disciplinami jazykovědnými. V závěru přehledná zpráva o metodách a dosavadních výsledcích soustavného výzkumu českých nářečí, který provádí od r. 1946 dialektologické oddělení ÚJ ČSAV. 1447

Vážný V. K otázce jazykového atlasu zemí českých. SaS 16, 1955, 159—173.

Ref. z dialektologické konference 1954 (v. zde č. 2970); a. v něm vysvětluje a odůvodňuje program přípravných prací na sestavení atlasu, naznačuje metody i postup úkolů již hotových i plánovaných a předkládá je k diskusi. Podrobně informuje zvl. o práci na slovenském atlasu vykonané v letech 20. a 30., dále o metodách dialektologického výzkumu prováděného v českých zemích od r. 1947, jakož i o plánované druhé anketě na místě pro chystaný atlas českých zemí (sestavení dotazníku, výběr míst, explorátoři a informátoři, způsob výzkumu a zaznačování odpovědí, transkripce, fonetické přístroje zápisové a jejich využití a j.). — V. též č. 1151. 1448

Utěšený S. Poznámky k dnešní situaci české historické dialektologie. SaS 16, 1955, 146—153.

Týkají se pracovních metod v historické dialektologii i jejích hl. úkolů. Zvl. zdůrazňuje a. potřebu soustavného přihlížení k stč. památkám neliterárním, především k archivnímu materiálu, který lze přesně místně i časově určit, a snaží se o první utřídění tohoto materiálu. Možnosti jeho využití při pokusném řešení otázky šíření hiátového *v* ukazuje na dokladech vybraných z Profousova díla *Místní jména v Čechách*. — Předneseno na dialektologické konferenci v r. 1954 (srv. zde č. 2970). 1449

Havránek B. K historické dialektologii. (Tři diskusní příspěvky na dialektologické konferenci.) SaS 16, 1955, 193—159.

Jsou zaměřeny k objasnění některých zásadních otázek: I. Otázka kmenových nářečí; existence mluvené podoby celonárodního jazyka v minulosti; rozdíly mezi tvořením nářečí a jejich poměrem k spisovnému jazyku v Čechách a týmiž skuteč-

nostmi na Moravě; potřeba genetického pohledu na nářečí. — **II.** Otázka poměru národnosti a příslušnosti k jazyku. — **III.** Potřeba dialektologie v širokém smyslu slova historické; zkoumání dnešního pohybu nářečí; studium jazyka nového osídlení v pohraničí; pojmy obecná čeština, středočeský, resp. český interdialekt a běžná mluvená forma spisovného jazyka. — V. též č. 2970. **1450**

Trávníček F. Závěrečný projev k dialektologické konferenci. SaS 16, 1955, 174—178.

Několik poznámek, které nechtějí být „ani kritikou ani polemikou“; týkají se teoretických základů jazykového zeměpisu, ostatních úkolů dialektologie, poměru mezi dialektem a spisovným jazykem a pod. — V. zde též č. 2970. **1451**

Trávníček F. Smíšená a přechodná nářečí. Sb. Ad. Kellnerovi (1954, v. zde č. 2740), s. 31—33.

Dovozuje, že „nelze pokládat laštinu za zvláštní dialekt vedle dialektů českých a polských, nýbrž za dialekt českého jazyka, protože přijavši některé prvky polské, vyvíjela se dále podle vnitřních zákonů jazyka českého, přesněji, podle svých vnitřních zákonů v rámci vnitřních zákonů celého českého jazyka“ (s. 31). Trávníček proto znovu odmítá domněnku polského jazykovědce K. Nitsche o původní polsko-české povaze laštiny; zároveň však sebekriticky ukazuje na nesprávnost svého někdejšího rozlišení dvojího, vzájemného vlivu jazyků: „Vedle míšení jazyků nejsou žádné přechodné jevy, změny, neboli i to, co se za přechodné jevy pokládalo, je rovněž míšení“ (s. 32). — V. zde též č. 1078a, 1079. **1452**

Bělič J. K otázce pomezích nářečí. SaS 16, 1955, 129—139.

Část ref. předneseného na dialektologické konferenci v r. 1954 (druhou část, týkající se speciálně moravské slovenštiny, v. zde dále pod č. 1485). Na konkrétním případě jazykového pomezí česko-polského naznačuje a., z čeho plynuly dřívější omyly, a naopak ukazuje, jak je jazyková problematika lašské oblasti výstižnou ilustrací k Stalinovým rozborům národní otázky: „Jediným reálným kritériem pro posuzování jazykové příslušnosti pomezích nářečí je podřízenost tomu neb onomu národnímu jazyku“ (s. 139). Tím Bělič vyvrací základní these práce polského dialektologa K. Dejny (v. zde č. 1079). — Připojena red. pozn. B. Havránka. — Srv. též č. 1212. **1453**

Lamprecht A. K otázce lašských nářečí. SaS 16, 1955, 140—146.

Ref. přednesený na dialektologické konferenci v r. 1954. — A. se v něm kriticky vyrovnává s hl. thesami práce K. Dejny (v. zde č. 1079) a dospívá k závěru: „Oblast, na níž se později vyvinuly lašské dialekty, měla původně větší rozsah a zabírala i severnější části starého Holasicka a přilehlá území na Těšínsku, pokud ovšem byla již osídlena. Těsně souvisela i s ostatní Moravou, zejména s její severo-východní částí, a měla vztahy i k východním Čechám, jak na to ukazují četné lexikální shody, sahající nepochybně do dob starých. V dobách formování jazykové hranice česko-polské v 11.—13. století se východnější části tohoto území dostaly do jazykového společenství polského a po stránce hláskové se přiklonily k polštině. Jádro tohoto území však zachovalo staré souvislosti s Moravou a bylo vtaženo do vývojového procesu českého národního jazyka, jehož součástí je dodnes“ (s. 146). — Srv. též č. 1452, 1453. **1454**

Chloupek J. Vznik interdialektu a jeho poměr k národnímu jazyku. Slavia 22,

Diskusní příspěvek k ref. J. Běliče na konferenci o srovn. slov. jazykovědě (v. zde č. 1241) obsahuje pozorování o vzniku obecné slováčtiny. **1455**

Chloupek J. K otázce interdialektů. Sb. Ad. Kellnerovi (1954, v. zde č. 2740), s. 145—153.

Pokus o vyjasnění složitě otázky vývojových-rozdílů v nářečí a s tím související vzájemný vztah různých forem národního jazyka (místního nářečí, interdialektu, obecně češtiny, spisovného jazyka). Na materiálu z moravskoslovenské oblasti ukazuje autor, že dnešní jazykový vývoj vede sice k unifikaci, ale přece nářečí nezaniká přímočaře, nýbrž se rozplývá nejprve v interdialektu, který je celonárodním jazyku bližší než původní nářečí místní. **1456**

Filipec J. Synonyma a studium nářeční slovní zásoby. NŘ. 36, 1953, 97—109.

V úvodu obecně metodologické poznámky ke studiu synonym (na př. o potřebě vyloučit z materiálu synonyma zdánlivá, o rozdílech mezi synonymy v jazyce spisovném a v nářečích a pod.). Obsahem vlastní studie je důkaz, že to, co se často označuje v dialektologii jako synonyma, zahrnuje vlastně tři jevy (subjektivní slovní varianty, vlastní synonyma, tautonyma). V závěru několik poznámek o typech nářečních slovníků a o založení archivu nářečních slov. **1457**

Bauer J. Skladba v nářečních monografiích. Sb. Ad. Kellnerovi (1954, v. zde č. 2740), s. 154—157.

Autor upozorňuje na některé vážnější nedostatky ve zpracování nářeční syntaxe, které se v našich dialektologických pracích dosud nevěnuje náležitá pozornost, a podává metodické pokyny, jak by se tyto nedostatky daly aspoň zčásti odstranit lepším využitím zapsaného materiálu a jeho pečlivější analýsou. **145**

8

Jančák P. Lidové pozdravy typu „Zdrávi byli“- NŘ 38, 1955, 270—274.

Výklad o různých formách a o dnešním rozšíření pozdravů tohoto typu podle výsledků dotazníkové akce, ověřených zčásti přímým výzkumem. Dotazník „Jak zdraví náš lid“ byl rozeslán do vybraných míst v Čechách roku 1952; materiál jím získaný je uložen v dialektologickém oddělení ÚJČ ČSAV. — V. zde též č. 1528. **1459**

Viz též č.:

299. S. Utěšený, Některé problémy jazykového zeměpisu.

600a. F. Kopečný, Nové rozdělení jazyků slovanských a v souvislosti s ním problém nářečí lašských.

601. A. Kellner, K problematice pomezních jazyků mezi jazyky slovanskými ve světle thesí Stalinových.

602. A. Kellner, K otázce historického formování jazykových hranic.

602a. A. Dostál, A. Dostál, K otázce přechodných jazykových oblastí, zvláště česko-polských.

1078a. K. Dej na, Z zagadnień polsko-czeskiego pogranicza językowego.

1506a. S. Králík, K otázce diferenciacie lašských nářečí.

1508. A. Lamprecht, K poměru základního slovního fondu celonárodního jazyka a nářečí na Opavsku.

1561. A. Jedlička, Spisovný jazyk a nářečí.

2970. S. Králík—J. Voráč, Dialektologická konference 1954 v Brně.

3177. T. Lehr-Splawiński, Tło historyczne ugrupowania gwar czeskich.

Voráč J. Česká nářečí jihozápadní. Studie jazykově zeměpisná. Část první. Česká nářečí, sv. 2. Praha, Nakladatelství ČSAV 1955, 147 s. + 20 map. příl., 8°.

První díl monografie o českých nářečích jihozápadních je založen na novém materiálu, který se shromažďuje v dialektologickém oddělení Ústavu pro jazyk český ČSAV od r. 1947, a to jednak cestou nepřímou, t. j. dotazníkovými akcemi, jednak přímým výzkumem v terénu. O metodách výzkumu informuje autor stručně v úvodu (s. 5—6). Přehled obsahu: A. Česká nářečí jihozápadní v dosavadní literatuře a východisko nového výzkumu. — B. Soubor hlavních hláskoslovných a tvaroslovných znaků jihozápadní oblasti, jejich zeměpisná situace a současný stav: I. Změna *e(e)* > *a* v slabikách měkkých (*čap, jahla*) v. BČL 1945/50, č. 920. — II. Vyrovnání ve prospěch přehlásky *a* > *ě* (*e*) (*začel, tříst*); v. BČL 1945/50, č. 921. — III. Nadměrná dvojhláska *ou* za *ú* z původního *ó* ve slovech ako *roužnoul, poučet*; v. BČL 1945/50, č. 923. — IV. Zachovávání nedifthongisovaného *i* po *c, z, s* (*ciř/cejřit*). — V. Některé společné typy kvantity (*pína, plíva, minoul, sedil* atd.). — VI. Průvodní samohlásky při slabičném *r, l* (*sluza, sirp*); v. zde č. 1462. — VII. Redukce samohlásky *i, y* ve spojení *il, yl, ly ary* (*slňice, mlnář*); v. zde č. 1462. — VIII. Střídnice za asimilované *g* (typ *ňhdo*) a za cizí *g* (typ *kranát*); v. zde č. 1461. — IX. Rozdílné výsledky staré měkkosti ve skupině *mě* (*mje, mne, me; mjesto / mňesto*) v. zde č. 1463. — X. Změna *d* > *r* v postavení mezi dvěma samohláskami (*derek storola*). — XI. Disimilace skupin *sč, stř* v *chč, chlř* (*chčestí, chřilet*). — XII. Změny souhlásky *v* ve spojení *avi, ovi*, (*lajce, jalouce*); v. zde č. 1464. — XIII. Prothetické *h*-před samohláskami a před *ň, ř, ř* (*halmara, hudit, hňiskej*); *i-, í-* na počátku slov (*iskra, íva*). — XIV. Ustrnulý tvar přídavného jména přivlastňovacího na *-ovo* a rodinného jména na *-ovic, -oje, -ouc* atd. (*tatinkovo bratr, Novákovíc, -oje*); v. BČL 1945/50, č. 922. — XV. Některé společné typy v tvarech slovesných (3. pl. *umí, sází, řekňute, nos, ježdí*). — C. Souhrnná charakteristika nářečí jihozápadních a jejich stavu s hlediska dnešního i vývojového. — V příl. D podán výběr z nářečních textů sebraných v studované oblasti v letech 1947—1953 (s. 82—121). Jazykově zeměpisný obraz jihozápadní oblasti, podaný v jednotlivých studiích, je doplněn 20 mapami s isoglosami, po př. jiným grafickým znázorněním zkoumaných jazykových jevů.

Ref.: M. Vey, BSL 51, 1955, sv. 2, s. 139—140. — P. Jančák, NĚ. 39, 1956, 233—237. 1460

Voráč J. K jazykovému zeměpisu Čech. Typy *hdo, ňhdo* a *kroš, kranát* v českých nářečích jihozápadních. NĚ. 35, 1951/2, 15—19.

Podle materiálu získaného dotazníkovou akcí i terénním průzkumem vymezuje současné zeměpisné rozšíření obou nářečních jevů; s připojenou mapkou. — V. zde 1460.
č. 146

1

Voráč J. K jazykovému zeměpisu Čech. Průvodní samohlásky při slabičném *r, l* a redukce vokálů ve spojení *il* (*yl*), *ly* a *ry* v českých nářečích jihozápadních. NŘ 35, 1951/2, 138—148.

Jde o tyto jevy: 1. *sluza, slouza* atd./*slza; herd[d]lička / hrdlička*) *umřjlec* atd. / *umřlec, hader / hadr; nárut* atd. / *nárt*. — 2. *mlnář* atd. / *minář, mlynář', silnice, sdnej, bøl / silnice, silnej, byl, pokrvadlo* atd. Autor vykládá zeměpisnou situaci tohoto jevu v jihozápadních Čechách, a to jak ji v současné době na jednotlivých slovech zjistil

Dotazník pro česká nářečí jihozápadní. Stav je zachycen na dvou mapkách. — V. zde též č. 1460. 1462

Voráč J. K jazykovému zeměpisu Čech. Rozdílné výsledky staré měkkosti v slabice *mé* (*mje*, *mne*, *me*) v českých nářečích jihozápadních. NŘ 36, 1953, 87—90.

Výklad o zeměpisném rozložení jednotlivých nářečních typů podle výsledků dotazníkové akce a terénního průzkumu; připojena mapka. — V. zde též č. 1460.

Voráč J. K jazykovému zeměpisu Čech. Změny souhlásky *v* ve spojeních *-avi-*, *-ovi-* v českých nářečích jihozápadních. NŘ 37, 1954, 26—30.

Výklad o místním rozsahu tohoto jevu, jak byl zjištěn Dotazníkem pro česká nářečí jihozápadní a ověřen terénním výzkumem. Na připojené mapce jsou zakresleny isoglosy *jaloice*, *lajce* / *jalovice*, *lavice*; *bratroj* (*-oji*) / *bratrovi*; *bratrov f-ff* / *bratrovi*; místní jména na *-ojfjce* / *-ovice*; místní jména na *-ouce*, místní jména na *-oce*, 2. pád *-oc* a tvar *Horaldoujce*. — V. zde též č. 1460. 146

4

Voráč J. Dosavadní výsledky soustavného zkoumání českých nářečí jihozápadních v souvislosti s vývojem celonárodního jazyka. SaS 15, 1954, 157—160.

Shrnuje ve zkratce výtežky dosavadního výzkumu a informuje stručně i o jeho metodice. — Předneseno na zasedání sekce jazyka a literatury ČSAV v dubnu 1954. 146

5

Kotal J. Současný stav lidové mluvy v jihozápadních Čechách. Život Plzeňska 4, 1953, 88—91.

Přehledný výklad o dnešní nářeční situaci v jednotlivých oblastech jihozápadních Čech, o mizení nářečí, vzájemném prolínání jazykových prvků a jejich hranicích. V závěru několik poznámek o současném stavu lidové mluvy v nově osídlených oblastech pohraničních. 146

6

Voráč J. Nově objevený příspěvek Boženy Němcové k poznání chodského nářečí. SaS 13, 1951/2, 150—156.

Otisk textu *Různořečí z okolí domažlického* (i s nově objevenou pátou kapitolou) a jeho zevrubný rozbor. Srovnání materiálu B. Němcové s dnešním stavem zkoumání chodského nářečí dokazuje, že *Různořečí* je „obdivuhodně přesné a zůstává i dnes cenným dokumentem o stavu staré chodštiny před sto lety“ (s. 65). 1467

Kramařík J. Práce Boženy Němcové o Chodsku a její význam v dějinách našeho národopisu. ČL 6, 1951; 39 (7), 1952; 40 (8), 1953 (na pokračování, v. obsah).

V kap. IX (39, 1952, 212—215) výklad o zájmu, který B. Němcová projevila o chodské nářečí, a o jejích pracích, které byly tímto zájmem podníceny. 1468

Nahodil O.—Scheufler V. Zpráva o ethnografickém výzkumu na Horšovotýnsku u českých přesidlenců z Volyně. Čs. ethnografie 2, 1954, 90—100.

Na s. 96 několik poznámek o jazyce volyňských Čechů (zvi. po stránce lexikální). 1469

Vážný V. Posudek práce J. Schneidra: *Mělnické nářečí*. VČA 60, 1951, 35—37.

Jde o rukopisnou práci, předloženou ČAVU k vydání. 1470

Utěšený S. Stará nářeční podoba *vůda* u osadních jmen v severovýchodních Čechách. NŘ 38, 1955, 257—261.

Podnětný pokus, jak využít materiálu z Profousova díla *Místní jména v Čechách* (díl I—III, Praha 1947—1951; v. BČL 1945/50, č. 1584, 1585 a zde č. 2354, 2355) pro účely historické dialektologie. Výskyt starých zápisů podoby *vůda* podporuje myšlenku o možnosti bližšího vztahu této podoby k jistým případům odchýlné délky v severovýchodočeských nářečích, jako je na př. *kůsa, růsa* a pod. Dobře se přitom s celkovou vývojovou povahou a s dnešním stavem této silně ustupující severovýchodočeské zvláštnosti shoduje hlavně to, že se tu podoba *vůda* udržela déle jen při okrajích, a to ještě jen vzácně v místních jménech. Připojena mapka.

1471

Cuřín F. Maličko o našem nářečí. Sb. Padesát let Masarykova stát. reál. gymnasia v Kostelci n. Or. 1897—1947 (Kostelec n. Or. 1947), s. 94—96.

Výčet hl. nářečních znaků lidové mluvy na Kostelecku.

1472

Cuřín F. Několik obrozenských zpráv o východočeské výslovnosti souhlásky *v*. NŘ 38, 1955, 261—270.

Rozeborem několika starších tištěných i rukopisných zpráv o retoretně výslovnosti *v* jako nejtýpickejšího nářečním znaku východočeském lze ukázat, že výslovnost *u* místo *v* byla v době obrozenské, jako i jiné nářeční znaky, rozšířena dosti daleko za hranice tohoto jevu, jak je známe od 2. poloviny 19. století, že však pomalu ustupovala.

1473

Utěšený S. K charakteristice přechodné nářeční oblasti českomoravské a východočeské. NŘ 37, 1954, 280—292.

Studie ukazuje složitý ráz jazykových jevů na celém tomto území podle odpovědí na dvě otázky Dotazníku pro česká nářečí jihovýchodní (obě se týkaly instrumentálu sg. podst. jmen typu *práce*): 1. Podoby 7. p. jednotného čísla typu *práce* (*práci / práci / prácej / pracou / prácó*). — 2. Vývojový poměr typů *s prácej / s práci* ve východních Čechách. — 3. Souhláskový typ *zem* (*podzemi / pod zeměj / pod zemou / pod zemnou*). — 4. *Ves / dědina*. — Se třemi mapkami.

147

4

Utěšený S. O dnešním stavu hranice typu *kaše / kaša* v přechodné oblasti českých nářečí jihovýchodních. NŘ 36, 1953, 91—97.

Přehled dosavadních názorů a výklad o celkovém průběhu hranice *-e / -a* podle výsledků dotazníkové akce pro česká nářečí jihovýchodní. S jednou mapkou. — V. zde č. 1476.

1475

Kopečný F. K rozsahu přehlásky *a* — *ě* v nářečích hanáckých. NŘ 36, 1953, 219—220.

Výklad S. Utěšeného o dnešním stavu hranice přehlásky *a* — *ě* v přechodné oblasti českých nářečí jihovýchodních (v. zde č. 1475) doplňuje upozorněním, že jedna dílčí isoglosa této přehlásky na konci slova proniká hlouběji na jihovýchod do oblasti hanácké, a to v nom. pl. fem. u přivlastňovacích zájmen *naše, vaše*. 1476

Gregor A. Kapitola ze srovnávací skladby moravských nářečí. LF 75, 1951, 34—48.

Závěrečná část (v. BČL 1945/50, č. 942); obsahuje výklady o akusativu a jeho družích,

o vokativu a o instrumentálu.

147

7

Gregor A. Neslovesné věty v moravských nářečích. VVM 9, 1954, 13—22, 68—78.

Obsah: A. Úvodní poznámky (o podstatě a povaze nešlovesných vět). — B. Jmenné (nominální) věty. — C. Citoslovečné (citoslovné, interjekční věty). — Do studie je sneseno množství nářečního materiálu (z odb. dialektologických prací, beletrie i z jiných pramenů). 1478

Gregor A. Příspěvek k hanáckému nářečnímu slovníku. VVM 7, 1952, 58—80.

Ukázka z autorova rukopisného *Slovníku nářečí v okolí Slavkova a Bučovic* obsahuje hesla písmene B. V úvodu podán přehled dosavadních lexikografických prací z oblasti hanácké a zaznamenány také příspěvky materiálové. 1479

Gregor A. Tvoření slov v nářečí slavkovsko-bučovickém. VVM 7, 1952, 192—206.

Podrobný výklad s bohatým dokladovým materiálem, roztríděným do skupin: I. Podstatná jména (A. jednoduchá, B. složená). — II. Přídavná jména (A. jednoduchá, B. složená). — III. Slovesa. 1480

Utěšený S. Čeština nejstarších úsovských matrik (1610—1725). Příspěvek k historické dialektologii moravské. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 341—352.

Srovnáním jazykového materiálu z úsovských matrik s dnešním stavem nářečí na Úsovsku ukazuje autor, že se před třemi sty lety na Úsovsku mluvilo v podstatě stejným nářečím jako dnes. V úvodní části poznámky k obecné problematice historické dialektologie. 1481

Sirovátka O. Jazyk lidových písní na Boskovicku. VVM 7, 1952, 86—92.

Autor upozorňuje na některé odchylky, v nichž se lidové písně liší od místního nářečí, a pokouší se o jejich výklad. 1482

Svěrák F. Svatobořické nářečí. ČMM 70, 1951, 418—466.

Vyčerpávající popis nářečí, kterým se mluví ve Svatobořicích a v Mistríně (v jižní části Kyjovska), po stránce hláskoslovné, slovtvorné, tvaroslovné i syntaktické. Připojeno je několik ukázek textových, které zachycují také některé zvláštnosti národopisné. — Rus. rés. na s. 517—519, angl. 531—534. 1483

Bělič J. Dolská nářečí na Moravě. Česká nářečí, sv. 1. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, 328 s. + 18 map. příl., 8°.

V úvodu (s. 7—21) výklad některých základních pojmů a termínů (zeměpisné vymezení, obecná charakteristika dolských nářečí a jejich typů, přehled literatury, metoda práce atd.). V popisné části práce si Bělič všímá především těch stránek nářečí, které poskytují pro další pozorování a vývoody nejvíce materiálu, t. j. hláskosloví a tvarosloví, a podrobně sleduje zejména významné znaky diferenční; jsou zachyceny na 18 příložených mapkách se zakreslenými isoglosami jazykových jevů. Záměrně byly vyloučeny z práce výklady slovtvorné a syntaktické, poněvadž v tvoření slov a skladbě není mezi dolskými nářečimi podstatných rozdílů; také nebyl zpracován alfabertický slovník, především proto, že dolský lexikální materiál byl v uspokojivé míře sebrán jednak ve slovníku Bartošově, jednak v monografii Kolajových. K zevrubnému popisu a rozboru hláskosloví a tvarosloví je proto připojena

jen syntheticky charakterisující *Kapitola o slovníku* (173—187). Nejdůležitější části Běličovy práce jsou dvě kapitoly závěrečné. V kap. *Vznik dolských nářečí* (189—212) autor, vycházející z nejvýraznějších diferencčních znaků v jejich staticce, snaží se rekonstruovat v hl. rysech nářeční vývoj zkoumané oblasti ve vztahu k vývoji hospodářských a migračních podmínek. V kap. *Dnešní stav dolských nářečí* (213—228) vykládá o typických rozdílech věkových a sociálních, o stírání nářečí a jeho standardisaci, o vývoji interdialektu a j. V dodatku otištěn výběr textových ukázek podle jednotlivých nářečních typů (229—259). — Jde o první marxistickou práci dialektologickou u nás.

Ref.: A. Lamprecht, SaS 16, 1955, 182—186. — S. Utěšený, NR 38, 1955, 222—227. — F. Svěrák, ČJ 5, 1955, 283—284. — F. Kopečný, *Eine bedeutsame dialektologische Arbeit*. Zeitschrift f. Slawistik 1, 1956, č. 3, s. 116—118. — M. Vey, BSL 51, 1955, sv. 2, s. 143. — R. Fischer, *Deutsche Literaturzeitung f. Kritik der internationalen Wissenschaft* (Berlin) 77, 1956, 426—427. **1484**

Bělič J. Postavení moravské slovenštiny. Sb. Ad. Kellnerovi (1954, v. zde c. 2740), s. 81—91.

Správný pohled na tuto otázku otevřely v plně širí teprve zásadní příspěvky J. V. Stalina k sovětské jazykovědné diskusi r. 1950. Vycházejí z nich, dochází autor pozornou interpretací konkrétního materiálu i kritikou starších prací k této odpovědi na základní otázku jazykové příslušnosti nářečí moravskoslovenských: „T. zv. moravskoslovenská nářečí se tedy vyvíjejí v závislosti na českém národním jazyku, směrem k němu a spolu s ním, neboť patří k němu, kdežto západoslovenská nářečí patří zase k národnímu jazyku slovenskému. Je proto nutno probírat moravskoslovenská nářečí spolu s ostatními nářečími českého jazyka v dialektologii české, a není možno ani je spojovat s nářečími slovenskými s cílem dokázat jazykovou a národní jednotu československou, ani je nelze probírat v slovenské dialektologii se snahou rozšířit sféru jazyka slovenského. Nelze prostě vytrhovat nářečí ze svazku příslušného národního jazyka, stejně jako není možné oddělovat národní jazyk od národa“ (s. 91). — V. zde též č. 1212. **1485**

K diferenciaci moravskoslovenských nářečí a k jejich vztahu k českému národnímu jazyku. SbFilFakBU 3, 1954, č. 3 — řady jazykovědné (A) č. 2 —, s. 18—30.

Brněnský dialektologický kolektiv (J. Chloupek, S. Králík, A. Lamprecht, J. Skulina, D. Šlosar, A. Vašek) předkládá některé výsledky dialektologického výzkumu provedeného v pomezi moravsko-slovenském, pokud mohou přispět k vyjasnění otázky, patří-li moravskoslovenská nářečí k nářečnímu celku českému či slovenskému; při jejich interpretaci přihlížejí autoři k historickému vývoji jazyka a k vnitřním zákonitostem tohoto vývoje. Docházejí k tomuto celkovému závěru: V oblastí moravskoslovenských nářečí došlo v procesu historického vývoje k převrstvení starých souvislostí její jižní části s oblastí slovenskou inovacemi šířícími se z krystalisačního centra českého; tím se stalo, že novoty vznikající v jádru slovenském na toto území nepronikly a moravskoslovenská oblast se dostala do společného vývoje s českým jazykovým celkem (srv. s. 26—28). — Připojeno pět mapek nářečních jevů a na s. 30—31 rus. a něm. résumé. **1486**

Chloupek J.—Pavelčík J. K tvoření podstatných jmen v nářečí na Uherskobrodsku. VVM 8, 1953, 126—133.

Výklad o tvoření podstatných jmen rozmanitými příponami je uspořádán do věcných skupin (jména obyvatelská, jména domácí, jména rodin atd.); podrobněji si autoři všimají tvoření lidových přezdivek a pro tuto kategorii přinášejí zvl. bohatý materiál. — V. zde dále č. 1488. **1487**

Chloupek J. K tvoření slov v nářečí na Uherskobrodsku. VVM 9, 1954, 119—121.

Navazuje na čl. *K tvoření podstatných jmen v nářečí na Uherskobrodsku* (v. zde č. 1487) a probírá některé charakteristické typy tvoření ostatních druhů slovních (jmen přídavných, číslovek, příslovčí, zájmen a sloves). 1488

Chloupek J.—Studnička A. K postavení kopaničářských dialektů mezi nářečími východomoravskými. SbFilFakBU 4, 1955, ř. jazykovědné (A) č. 3, s. 42—47.

Zkoumání nářečí východomoravských (název „moravkoslovenská nářečí“ autoři odmítají z důvodů věcných) metodou historickou vede k závěru, že s vývojem nářečí západoslovenských je spjat pouze úsek dialektů kopaničářských, jejichž příslušníci sem přišli ze Slovenska poměrně pozdě, teprve v 17.—18. stol. V závěru autoři znovu vykládají, proč nepovažují historickou souvislost všech nářečí východomoravských se slovenskými za zcela nepochybnou (v. zde též č. 1485, 1486). Připojena mapa kopaničářských nářečí s několika isoglosami a tři drobné ukázky textové. — Rus. a něm. résumé na s. 47—48.

Zpráva: Z. Tyl, NŘ 39, 1956, 109—110. 1489

Gregor A. Slovník ke „Zpěvům moravských Kopaničářů“. VVM 10, 1955, 15—21, 33—63 (též zvl. otisk).

Abecedně seřazený slovník méně známých nářečních výrazů k připravované obsáhlé sbírce J. Černíka (kolem 1800 písní, vyjde v Nakladatelství ČSAV péčí brněnské pobočky Kabinetu pro lidovou píseň). Na konci jsou v samostatném oddílu (C) shrnuta zdobnělá slova a otištěno několik ukázek kopaničářských písní.

Ref.: M. Grepl, SbFilFakBU 5, 1956, ř. jazykovědné (A) č. 4, s. 127—128.

1490

Hrab S. Dnešní hranice kelečského nářečí. NŘ 35, 1951/2, 60—65.

Autor se dotýká problematiky kelečského nářečí, zejména otázky jeho původu a doby vzniku, ale sám ji neřeší; na to upozorňuje v red. dodatku B. Havránek (s. 65—66). — Připojena mapa se dvěma isoglosami. — V. též č. 1492. 1491

Králík S. K otázce dnešních hranic přechodného nářečí kelečského. SlezSb 50, 1952, 113—121.

Na zeměpisném (a do jisté míry i generačním) rozšíření několika charakteristických znaků kelečského nářečí ukazuje a. na jeho přechodný ráz, jak úzce souvisí toto nářečí s dnešními sousedními velkými nářečními celky, se skupinou hanáckou a skupinou moravkoslovenskou. Připojeny dvě mapky isoglos. — V. též č. 1491.

Skulina J. K nářeční diferenciaci východní poloviny hranického okresu. SbFilFakBU 1, 1952, č. 1 — řady jazykovědné (A) č. 1 s. 94—106.

Autor „si neklade za cíl s definitivní platností rozřešit genetickou souvislost nářečí hranického s tím nebo oním sousedním nářečím (s hanáčtinou, laštinou, moravskou slovenštinou), chce jen na konkrétním, geograficky přesně lokalizovaném jazykovém materiálu blíže osvětlit ráz a podstatu jeho přechodnosti a upozornit aspoň na některé historické faktory, které ji podminily“ (s. 96). — K čl. jsou připojeny dvě mapky a rus. a angl. résumé (s. 106—107).

Zpráva: F. Kopečný, SaS 15, 1954, 134. 1493

Skulina J. Příspěvek j historické dialektologii Hranicka. Sb. Ad. Kellnerovi (1954, v. zde č. 2740), s. 92—111.

Pokus o historické vysvětlení přechodového rázu mluvy hranické oblasti. Rozborem hláskoslovných i tvaroslovných dialektismů ze starých památek autor dokazuje, že dnešní nářeční rozrůznění Hranicka není z doby předhistorické, nýbrž že toto území bylo původně jazykově jednotné a diferencovalo se teprve v průběhu historického vývoje; nářeční diferenciacie souvisí úzce s feudálním rozdrobením této oblasti. Podle současného stavu — zejména vzhledem k tomu, že se tu neprovedly specifické změny lašské ani hanácké, — je třeba přiřadit hranické nářečí k nářečnickému celku moravskoslovenskému. Připojená mapa konfrontuje hlavní isoglosy s hranicemi bývalých feudálních panství a statků na Hranicku. 1494

Skulina J. K otázce vzniku nářečnického typu hustopečského. SlezSb 53, 1955, 112—119.

Výčetem charakteristických znaků mluvy obcí Hustopeč nad Bečvou, Milotic a Vysoké (v dnešní zvukové soustavě, ve vývoji hlásek, v tvarech a ve skladbě) ukazuje autor, že jde o nářeční typ přechodový, v němž se vyskytují znaky všech sousedních nářečí i nářečí vzdálenějších, a usiluje o objasnění jeho vzniku s hlediska historického vývoje celonárodního jazyka a v souvislosti s historií kraje. Připojeny tři ukázky nářečnických textů. 1495

Vašek A. K problematice základního slovního fondu (na nářečnickém materiálu z Valašskomeziříčska). Slavia 22, 1953, 324—325.

Diskusní příspěvek na konferenci o srovnávací slovanské jazykovědě (v. zde č. 2962). — A. ukazuje, že pojem základní slovní fond nutno chápat vždy historicky, dynamicky a dále že hranice mezi základním slovním fondem a ostatní slovní zásobou není ostrá, nýbrž ponaňhlá. 1496

Vašek A. Z jazykového zeměpisu Rožnovska a Valašskomeziříčska. Sb. Ad. Kellnerovi (1954, v. zde č. 2740), s. 112—118.

V čl. si a. všímá územního rozšíření některých důležitějších nářečnických jevů ve východní polovině Valašskomeziříčska: 1. Přehláska 'a > ě, e. — 2. Měkké retnice (p, b, m, f, v). Připojena mapa s isoglosami příkladů na probírané jevy. 1497

Svěrák F. Charakteristika karlovického nářečí. Sb. Ad. Kellnerovi (1954, v. zde č. 2740), s. 119—125.

Hláskoslovné, tvaroslovné, lexikální i frazeologické poznámky o nářečí, kterým se mluví ve dvou horských obcích na horním Vsetínsku, Velkých a Malých Karlovicích. 1498

Horečka F. Augmentativa a pejorativa v nářečí na Frenštátsku. Radostná země 1, 1951, 86—88.

Na četných příkladech ukazuje a. velkou slovtvornou schopnost lidové řeči, která často daleko výrazněji a věrněji než jazyk spisovný vyjadřuje nejrůznější odstíny významové, citové a pod. 1499

Malý J. Slovníček nářečí frýdlantského. Radostná země 1, 1951, 88—90, 138—141, 188—196 (též samostatně, nákl. Slezského studijního ústavu v Opavě 1954, 36 s.).

V předmluvě podává A. Kellner stručnou charakteristiku frýdlantského nářečí po stránce hláskoslovné a tvaroslovné (s. 88—89). Slovníček přináší jen menší část

sebraného lexikálního a frazeologického materiálu; vypuštěno bylo vše, co pojal už dříve F. Horečka do své práce *Nářečí na Frenštátsku* (Frenštát p. Radhoštěm 1941; v. BČL 1945/50, č. 965). — Doplnky v *Radostné zemi* 6, 1956, 125—126.

Ref.: D. Šlosar, WM 9, 1954, 138, — -jch-, SlezSb 52, 1954, 260.

1500

Sochová Z. K jazykové charakteristice Studénky. *Radostná země* 3, 1953, 68—70.

Přehledný výklad o příčinách nářeční rozkolísanosti působením zeměpisné polohy, prostředí a změněné situace společenské; hlavní případy stírání nářečních rozdílů v lexiku, hláskosloví, tvarosloví a v tvoření slov jsou osvětleny konkrétními příklady.

1501

Lamprecht A. Z historické dialektologie opavské. SlezSb49, 1951, 334—339.

Stručným rozbořením dialektických zvláštností česky psaných gruntovních knih ze Stěbořic na západním Opavsku a z bývalé moravské enklávy Suchých Lazec na středním Opavsku (z konce 17. a z první poloviny 18. století) naznačuje a. možnosti spolupráce jazykovědy a historie při řešení některých otázek historické dialektologie.

1502

Lamprecht A. Středoopavské nářečí. Publikace Slezského studijního ústavu v Opavě, sv. 1. Praha, SPN 1953, 116 s. + 1 map. příl., 8°.

V Lamprechtově monografii je popsáno nářečí asi 20 obcí jihovýchodně a východně od Opavy na základě terénního výzkumu v l. 1946/50. Zpracována je tu gramatická stavba nářečí (slovní zásoba je zachycena v druhém dílu práce, dosud nevydaném): hláskosloví s výkladem o kvantitě a přízvuku, nauka o tvoření slov, tvarosloví a skladba (většosloví, význam slovních druhů a tvarů). V závěru podána obecná charakteristika středoopavského nářečí, poznámky k dialektologické mapě a k okrajovému přechodnému úseku a ukázky nářečních textů. Práce je založena synchronicky a usiluje především o zachycení nového konkrétního materiálu, který by umožnil studium dnešního stavu centrální oblasti opavského nářečí s historického hlediska a jeho vývoje v minulosti.

Ref.: M. Jelínek, ČMM 72, 1953, 435—438. — J. Chloupek, VVM 8, 1953, 153—154. — D. Šlosar, *Radostná země* 3, 1953, 127. — A. Gregor, SbFilFakBU 3, 1954, č. 3 — ř. jazykovědné (A) č. 2 — , s. 111—114 (s pozn.). — V. Michálková, NŘ 37, 1954, 231—235. — J. Skulina, SlezSb 52, 1954, 255—260 (s drobnými připomínkami a dodatky). — J. V. Nemčenko, *Voprosy jazykoznanija* 1954, č. 5, s. 144—146. — Z. Sochová, SaS 16, 1955, 186—189 (s poznámkami). — A. Vašek, *Valašsko* 5, 1956, 138.

1503

Kellner A. K opavskému jazykovému zeměpisu. SlezSb 50, 1952, 103—112.

Autor podává výsledky soustavného zkoumání zeměpisného rozsahu dvou důležitějších nářečních znaků opavských: 1. Úžení *é* v *i* > *i*. — 2. Tak zv. přičiskání.

1504

Šlosar D. Změna *á* > *o* v lašském nářečí na Místecku. Sb. Ad. Kellnerovi (1954, v. zde č. 2740), s. 44—46.

Tato změna na nejzápadnějším okraji Místecka není provedena zcela důsledně a poněkud ustupuje (a to nejen u příslušníků mladší generace). D. Šlosar ve svém

příspěvků zjišťuje případy, kdy ke změně *á > o* nedochází. Na připojené mapce jsou vyznačeny západní hranice této změny a záp. hranice přičestí typu *volol*. 1505

Lamprecht A. Z jazykového zeměpisu lašského. Sb. Ad. Kellnerovi (1954, v. zde č. 2740), s. 34—43.

Stat' navazuje na některé jazykově zeměpisné studie A. Kellnera (v. zde č. 1446 a 1504); Lamprecht v ní ukazuje, jak změny šířící se z obou základních center lašské nářeční oblasti (západního opavského a východního ostravského), po př. také z některých dalších center sekundárních (jako je na př. středisko východopavské), přispěly k jazykové diferenciaci území. Na připojené mapce je zachyceno zeměpisné rozložení studovaných jevů. 1506

Králík S. K otázce diferenciacie lašských nářečí. Sb. Boh. Sobotíkovi k padesátinám (Opava 1955, zvl. příl. SlezSb), s. 9—12.

Oblast lašských nářečí se vlivem složitého vývoje historického, odlišného od vývoje na ostatním českém území, do jisté míry vymkla unifikačnímu procesu českého jazyka; tím byl posílen proces diferenciacní, který v souhlasu s vytvářením drobných politicko-hospodářských celků v údobí feudalismu rozčlenil lašskou nářeční oblast na řadu místních dialektů, které jednak zachovaly více starých znaků než dialekty moravské, jednak se nově odlišily některými znaky vlastními. 1506a

Lamprecht A. K disimilačnímu střídání koncovek *-ach*, *-och* v lašských nářečích. SlezSb 52, 1954, 532—535.

Na dokladech střídání plurálových koncovek *-ach*, *-och* z lašských nářečí na Opavsku a Místecku ukazuje autor, že tato disimilace není podmíněna ani rodem, ani deklinačním typem, nýbrž jen fonetickým okolím; proto lze považovat obě alternující koncovky za varianty téhož morfému. 1507

Lamprecht A. K poměru základního slovního fondu celonárodního jazyka a nářečí na Opavsku. SlezSb 50, 1952, 547—557.

Povšechným rozborem základního slovního fondu nářečí opavského dochází autor k závěru, že „jádro shod s celonárodním jazykem tvoří slova obecně slovanská nebo aspoň obecně západoslovanská“; kromě toho lze tu zjistit vrstvu shod obecně českých, jimiž se lašská oblast začleňuje do jazykového společenství českého, několik starých shod s polštinou a souvislosti jak s ostatními nářečemi severovýchodní Moravy, tak i dokonce s východními Čechami. 1508

Gregor A. Citoslovečné věty v lašských nářečích. Sb. Ad. Kellnerovi (1954, v. zde č. 2740), s. 47—52.

Soubor nářečních dokladů na citoslovce s platností větinou i jinou (většinou platnost citoslovce zvukomalebných; platnost nabízejícího citoslovce *na*; verbalisace citoslovce; ztráta většiny platnosti citoslovce; citoslovečný význam ukazovacích zájmen *to*, *toto*, *tot'*, *tot'kaj*, *oto* a pod.; tvoření sekundárních citoslovce a jeho typy). 1509

Satke A. Ubývání palatalisace v západoopavském nářečí. SlezSb 49 1951, 200—205.

Autor zkoumá výslovnost palatalisovaných sykavek a afrikát v těch obcích západoopavského nářečí, které tu rozlišují dvě řady, t. j. řadu *ś*, *z*, *ć*, *dź* (*seno*, *źima*, *ćicho*, *dźeoucha*) a řadu *š*, *ž*, *č*, *dž* (*šel*, *žaba*, *černy*). Připojeno sedm palatogramů.

151

Wodarz J. Melodie vypovídací věty v nářečích středního Opavska. SlezSb 53, 1955, 100—111.

Popis a rozbor vybrané části melodického systému v nářečích středoopavských (mluví se jimi asi v 22 obcích jihovýchodně a východně od Opavy; v. zde č. 1503); materiál byl sebrán při terénním výzkumu v srpnu 1954. Podle autora se systém tónového průběhu vypovídací věty na středním Opavsku v základním tvaru i v jeho hlavních obměnách shoduje s melodickým systémem nářečí jablunkovského (v. zde č. 1071). Práce je doprovázena četnými diagramy podle kymografických zápisů (na zvl. přílohách, nestránkováno). 1511

Wodarz J. Soustava melodických prostředků v nářečí západního Hlučínska. SlezSb 53, 1955, 527—543.

Popis a rozbor melodických typů v ukončených větách netázacích, v ukončených větách tázacích a konečně ve větách neukončených (v úseku předpausovém) podle terénního výzkumu v letech 1954 a 1955. Na zvl. přílohách (celkem 12 nečíslovaných s.) diagramy podle magnetofonových zápisů. 1512

Králík S. Jazyk folkloru Ostravského kraje. Radostná země 1, 1951, 83—86.

Přehledný výklad o jednotlivých typech lašských nářečí především podle znaků hláskoslovných, doprovázený mapkou na zvl. příloze. V závěru několik poznámek a pokynů pro sběratele nářečních textů. 151

3

Viz též č.:

- 571. M. Romportl, K otázce ustálení západoslovanského přízvuku.
- 1452. F. Trávníček, Smíšená a přechodná nářečí.
- 1453. J. Bělič, K otázce pomezních nářečí.
- 1454. A. Lamprecht, K otázce lašských nářečí.
- 2542. L. Jadriček, Městečko Fryšták, Horní Ves, Dolní Ves, Lukoveček a Vítova.
- 2548. J. Skulina—Z. Skulinová, O zvycích a obyčejích našeho lidu.
- 2593. L. Mátlová-Uhrová, Hanácké tance z Tovačovska.
- 2597. Lidové písně a tance z Valašskokloboucka.
- 2611. Hlučínský zpěvníček.
- 2641. Hustopeče nad Bečvou 1349—1952.
- 2878. V. Žáček, Listář Cypriána Lelka.

Různé dialektologické příspěvky

Zprávy o nářečním výzkumu, jeho organizaci atd.

Sochová Z. K nářečí ve filmu. NŘ 36, 1953, 276—281.

Zkušenosti ze spolupráce jazykovědců s filmovými pracovníky při natáčení filmu z ostravského hornického prostředí „Milujeme“. 151

4

Chloupek J. Nářečí ve filmu o slovácké vesnici. NŘ 38, 1955, 217—222.

Rozbor jazykové stránky dvou českých filmů ze slováckého prostředí (Ještě svatba nebyla, Frona) s několika poznámkami obecnějšího dosahu. 151

5

-a [= **M. Kudělka**], Jak zapisovat ústní lidové tradice? Radostná země 1,

Několik metodických pokynů pro sběratelskou práci. 1516

Sivek A. K charakteristice hornického prostředí a vypravěče. Radostná země 1, 1951, 113—114.

Několik poznámek pro sběratele lidové slovesnosti. 1517

Gregor A. O zápisu lidových písní po jazykové stránce. ČL 40, 1953, 114—117.

Konkrétní pokyny pro zapisování lidových písní a o jejich vydávání (po stránce jazykové). Rozšířené a upravené znění referátu předneseného na I. celostátní folkloristické konferenci v Liblicích 25/3 1953, 151

8

Rychnova D. Studium lidové písně a nářečí na Chodsku. Národopisný věstník československý 33, 1953, 101—106.

Zkušenosti z terénního zájezdu, který podnikla fonografická komise ČSAV v srpnu 1953. 1519

Indra B. Průzkum lidové písně na Hlučínsku 1949—50. Radostná země 1, 1951, 101—103.

Zpráva s několika pokyny, jak písně zapisovat. 1520

Satke A. Několik poznámek o sběru folkloru, jeho zapisování a o lidových vypravěčích na území širšího Opavska. Radostná země 3, 1953, 70—71.

V závěru článku stručný výklad o metodice písemných záznamů nářečních textů a jejich přepisu. 1521

Satke A. K zápisu textů ústní slovesnosti. Radostná země 5, 1955, 26.

Metodické poznámky k práci v terénu. 1522

Kubín J. Š. Můj folklor. ČL 41, 1954, 195—198.

Zkušenosti z Kubínovy praxe dialektologické, poznámky k některým jevům nářečním i úsudky o jazykové správnosti. 1523

Jech J.—Rychnova D. O proměnlivosti lidového podání prozaického. ČL 41, 1954, 209—218.

Rozborem zápisů lidových pověstí o Turcích lidojedech (čtyř textů získaných v časovém rozpětí tří let od dvou vypravěček na Hornácku) se ukazuje, jak se určitá látka během času v podání jedné vypravěčky mění a dále k jakým změnám dochází, ujme-li se námětu jiná vypravěčka. Texty (v přenesném, neupraveném znění) otištěny úvodem na s. 210—213. 152

4

Úvod do studia lidové slovesnosti. ČL 42, 1955, 85—89.

Diskusní návrh na obsah příručky, kterou připravuje Ústav pro ethnografii a folkloristiku ČSAV; podrobně jsou tu rozvedeny these ke kap. Umělecké mistrovství lidové slovesnosti, která si m. j. všímá speciálních otázek jazykových při studiu lidové slovesnosti.

1525

Pravidla pro vědecký přepis dialektických zápisů českých a slovenských. Praha, Česká akademie věd a umění (Dialektologická komise) 1951, s. 5, 8°.

Byla upravena na podkladě českých prací dialektologických, vydávaných Českou akademií věd a umění a Dialektologickou komisí při Matici moravské, a dále dosavadních pravidel, která byla vypracována podle původního návrhu B. Hály a V. Vážného a uveřejněna ve VČA 52, 1943, č. 1, s. 63—68. Nová pravidla byla projednána a schválena na společných poradách Dialektologické komise, Ústavu pro jazyk český a Jazykovědného ústavu Slovenskej akademie vied a umění
v r. 1951.
152

6

Dotazník pro nářečí středočeská (se zřetelem k obecné češtině). Praha, Česká akademie věd a umění — Ústav pro jazyk český 1951, 44 listů, 4°. 152

7

Jak zdraví náš lid? (Dotazník o našich pozdravech.) Vyd. Ústav pro jazyk český, Praha [1952], 9 listů, 4° (rozmož.).

Sest. P. Jančák; v. zde též č. 1459.

1528

Dotazník pro nářečí hanácká. Praha, Ústav pro jazyk český ČSAV a katedra čes. jazyka a literatury na filos. fakultě Masarykovy university v Brně 1952, listů 34+2, 4°.

Sest. A. Gregor, F. Kopečný a F. Svěrák za red. A. Kellnera a J. Běliče.

1529

Bělič J. K průzkumu hanáckých nářečí. Olomouc, Stud. a lidových, ústav kraje Olomouckého 1953, s. 14 + 2, 8°.

Informuje o současné organizaci dialektologického výzkumu v Čechách a na území býv. země Moravskoslezské, dále podává bibliografický přehled dosud vykonané práce v oblasti nářečí hanáckých a konečně upozorňuje na připravenou dotazníkovou akci pro nářečí hanácké.

Ref.: S. Utěšený, *K zahájení soustavného výzkumu moravských nářečí*. NŘ 36, 1953, 251—252. — F. Tvrdoň, *VVM* 8, 1953, 66—67. — M. Vey, *BSL* 49, 1953, sv. 2, s. 134.

1530

Micháلكová V. Před průzkumem hanáckých nářečí. Stráž lidu (Olomouc) 1953, 27/2.

Zpráva.

1531

Komárek M. Průzkum hanáckého nářečí. LD (venkov) 1953, 4/3.

Zpráva. — Srv. též: J. Daňhelka, *Práce (Morava)* 1953, 10/4.

1532

Chloupek J. Průzkum moravských nářečí. ČMM 72, 1953, 409—412.

Zpráva o prvních výsledcích prováděné dotazníkové akce (v. zde č. 1530—1532). — O téže akci informuje J. Chloupek stručně též v *LitN* 2, 1953, č. 17, s. 5 a v *Rovnosti* 1953, 14/4.

1533

Dotazník pro nářečí moravskoslovenská (t. j. pro Slovácko a Valašsko). Brno, ČSAV — Ústav pro jazyk český (pobočka v Brně) a Vysoká škola pedagogická v Olomouci 1953, listů 35 + 2, 4°.

Sest. M. Komárek a V. Micháلكová za ved. J. Běliče.

1534

Bělič J.—Křístek V. Moravskoslovenská nářečí. Vyd. Studijní a lidov ýchovný ústav kraje Olomouckého a Vysoká škola pedagogická v Olomouci. Olomouc 1954, 24 s., 8°.

Vydáno pro informaci vyplňovatelů dialektologických dotazníků ČSAV (v. zde č. 1534). Obsah: I. Oblast moravskoslovenských nářečí. — II. Moravskoslovenská nářečí v rámci všech nářečí českého jazyka. — III. Hranice moravskoslovenských nářečí. — IV. Ráz moravskoslovenských nářečí. — V. Místní rozdíly. — VI. Lidové vtipy a průpovídky, využívající nářečních rozdílů. — VII. Dělení moravskoslovenských nářečí. — VIII. Vznik a život nářečí. — IX. Dodatek (několik ukázek souvislého vypravování v různých typech moravskoslovenských nářečí). Se dvěma mapkami.

Ref.: -ft-, Stráž lidu (Olomouc) 1955, 11/2. — S. Králík, NŘ 39, 1956, 45—47.

1535

Dotazník pro česká nářečí lašská. Brno, ČSAV — Ústav pro jazyk český (pobočka v Brně) 1953, 39 listů, 4°.

Sest. A. Kellner.

1536

Lamprecht A.—Skulina J. Nářeční výzkum jako příklad spolupráce s lidem. LN 1951, 15/9.

Zpráva o výzkumu valašských a slezských nářečí, který organizuje katedra čes. jazyka a literatury na brněnské universitě.

1537

Gregor A. A. Kellner: *Stav a úkoly české jazykovědy na Slezsku* (Opava 1950). LF 75, 1951, 240.

Referát (v. BČL 1945/50, č. 999). — Další ref.: E. Gašinec, Radostná země 1, 1951, 145 (s několika bibliograf, doplňky).

1538

Králík S. Zpráva o jazykovědném výzkumu Slez. stud. ústavu v r. 1952. SlezSb 50, 1952, 627—629.

Týká se zejména lašských nářečí. — Viz též: Kr[álík S.], *Jazykovědný výzkum Těšínská*. Radostná země 2, 1952, 63.

1539

Chloupek J. Průzkum lašských nářečí. SlezSb 52, 1954, 411—412.

Zpráva o dílčích výsledcích dotazníkové akce.

1540

Zimová B. Archiv lexikálního materiálu lidového jazyka. NŘ 37, 1954, 238 až 239.

Informuje stručně o jeho zřízení v ÚJČ ČSAV a o postupu jeho budování.

1541

Slovníkový dotazník pro nářečí českého jazyka. Část 1. Praha—Brno, Ústav pro jazyk český ČSAV [1954], listů 1 + 27, 4°.

V. zde č. 1543, 1544.

1542

Utěšený S. Učitelé přispívají k poznání řeči našeho lidu (K slovníkovému dotazníku pro česká nářečí.) ČJ 5, 1955, 89—93.

Informace o výzkumu českých nářečí, který provádí ÚJČ ČSAV, a pokyny pro vyplňování lexikálního dotazníku (v. zde č. 1542).

1543

Jančák P. Lexikální výzkum našich nářečí. NŘ 38, 1955, 245—247.

Poučuje o náplni první části *Slovníkového dotazníku* (v. zde č. 1542) a radí, jak dotazník vyplňovat.

1544

hl [= Hlinka B.] Připravuje se atlas českého jazyka. LD 1953, 28/12.

O práci dialektologického oddělení ÚJČ ČSAV.

1545

Flégl E. Sbíráme lidová nářečí. Naše vlast 3, 1955, 108.

Zpráva o dialektologické práci v Podkrkonoší.

1546

Viz též č.:

302. J. Pačesová, O některých chystaných podnicích v oblasti nářečního výzkumu za hranicemi.

2951. A. Kellner, Dialektologická bádání na brněnské filosofické fakultě.

Nářečí profesionální — Slangy

Zimová B. O řeči starého Podskalí. NR 38, 1955, 209—216.

Popis mluvy rázovité býv. čtvrti pražské na základě přímého výzkumu, doplněného studiem archivních záznamů; obsahuje několik poznámek o stránce hláskoslovné a tvaroslovné a bohatý materiál lexikální a frazeologický, ve starší literatuře vesměs nezaznamenaný (rázu převážně profesionálního). 1547

Gregor A. O dosavadním sběru hornické mluvy na Rosicko-Oslavansku. Zprávy jazykovědné 1955, červen, s. 3—4.

Předběžná zpráva o výsledcích výzkumu, který byl zahájen v létě 1953, a upozornění na několik charakteristických rysů hornického výraziva v této oblasti. 1548

Křístek V. O mluvě našich horníků. Radostná země 1, 1951, 110—112.

Ůhrna charakteristika mluvy ostravských horníků (speciální hornické názvosloví; vliv pracovních podmínek na myšlení a jazyk horníků; humoristická stránka hornické mluvy, záliba v obhroublých výrazech; typologické zařazení ostravské hornické mluvy). — V. též č. 1550—1554. 154

9

Křístek V. Současný stav hornické mluvy na Ostravsku. SlezSb 50, 1952, 225—246.

Popis hornické mluvy ostravské v jejích základních rysech. Speciální terminologie hornická je tu seskupena do souvislých výkladů (na př. O lidech v šachtě i na šachtě a o jejich práci; O pracovním nářadí, nástrojích a strojích atd.). — V. též č. 1549, 1551—1554. 1550

Křístek V. Havířský slovníček. Radostná země 2, 1952, 72—79.

Soubor nejdůležitějšího nářečního výraziva ostravské hornické mluvy; hesla podána zpravidla v centrální podobě (Ostrava, Slezská Ostrava, Radvanice, Kunčice), podle potřeby doplněny též varianty z oblastí severozápadní a východní. Slovníček tvoří doplněk k autorovu čl. *Současný stav hornické mluvy na Ostravsku* (v. zde c. 1550). 155

1

Křístek V. Havířské metafory. Přenášení slovních významů jako zdroj obohacování slovní zásoby ostravské hornické mluvy. NR 38, 1955, 69—80.

Velmi důležitým zdrojem pro obohacování slovní zásoby profesionální mluvy ostravských horníků je přejímání hotových slov, běžných v místních nářečích nebo v celonárodním jazyce, ovšem ve významu přeneseném. Příklady autorem snesené a po stránce významové vysvětlené svědčí „o vtipnosti, pozorovací schopnosti a v neposlední řadě o jazykové vynalézavosti ostravských havířů" (s. 80). 155

2

Křístek V. Sebrání a utřídění slovní zásoby profesionální mluvy ostravských horníků. Zprávy jazykovědné 1954, červenec, s. 2—3.

Ukazuje, že studium hornického slangu může podstatně přispět při práci na normalisaci hornické terminologie spisovné; několik poznámek se týká vzájemného poměru slangu a terminologie v oblasti hornické (speciálně na Ostravsku). **1553**

Křístek V. Nárys osnovy publikace o slovní zásobě ostravské hornické mluvy. Zprávy jazykovědné 1954, říjen, s. 1—3.

Zabývá se metodologickými otázkami připravované monografie, zejména jejím obsahem a uspořádáním látky.

K tomu: J. Skulina, *Metodologické pojetí zpracování profesionálních nářečí v monografiích*. Tamtéž, s. 3 (několik poznámek). **1554**

Králík S. O hornické mluvě na Ostravsku. Zprávy jazykovědné 1955, listopad, s. 3—4.

Ohlašuje vydání knihy V. Křístka o mluvě ostravských horníků a na její okraj píše několik poznámek o vzniku tohoto profesionálního nářečí. **1555**

Skulina J. K vývoji ostravského hornického nářečí. Zprávy jazykovědné 1954, červenec, s. 3.

Několik poznámek k slovní zásobě ostravské hornické mluvy (výsledek intensivního jazykového míšení, slova původu německého, nové termíny atd.). **1556**

Téma B. Mluva hutníků bývalého okresu frýštátského. Zprávy jazykovědné 1955, únor, s. 1—2.

Poznámky k slovní zásobě (vznik odb. výrazů přenášením významu, odraz národnostních poměrů v mluvě hutníků a j.). **1557**

Hejduk V. Čeština za mřížemi a dráty. NŘ 35, 1951/2, 50—60.

Sbírka autentického materiálu o zvlátnostech mluvy českých vězňů v nacistických věznicích a koncentračních táborech (zejména v Gollnowě, Terezíně a Buchenwaldu) ; z největší části se týká lexika a frazeologie. **155**

8

Horečka F. Ze slovníku naší mládeže. Oběžník KPČJ 2, 1949, č. 11, s. 6.

Upozorňuje na některé slangové a argotické výrazy. — Srv. k tomu několik ukázek tamtéž v č. 10, s. 6. **155**

9

Vydra V. Z hercova pera. Výbor z Vydrových statí, článků, vzpomínek a projevů uspořádal J. T r ä g e r. Praha, Orbis 1955, 240 s., 8°.

V kapitole *Herec o herectví, o divadle a o obecnstvu* přetištěn z Nár. politiky 1941, 16/6 čl. *Herecká hantýrka* (s. 169—175). **1560**

3. Jazyk spisovný a jeho norma

Práce teoretické

Jedlička A. Spisovný jazyk a nářečí. *SlReč* 20, 1955, 231—236.

Přehledný výklad o tom, jak otázku poměru spisovného jazyka a nářečí, normy spisovné a nářeční řešila a řeší česká a slovenská jazykověda, a zdůvodnění autorova stanoviska: „Domnívám se, že je třeba plně respektovat a zdůrazňovat specifčnost spisovného jazyka, tedy ty vlastnosti, jejichž souhrn jsem nazval spisovností, jež jsou tu dány historicky a historickým vývojem potvrzeny, že je třeba zdůrazňovat tuto spisovnost i pedagogicky, v různých formách obecné jazykové výchovy. Na druhé straně je dnes stejně důležité vidět a zdůrazňovat lidové kořeny spisovného jazyka i úlohu, již správně chápaná lidovost ve vývoji spisovného jazyka hrála i v dnešním jeho rozvoji hraje“ (s. 235—236). Předneseno na bratislavské konferenci o normě spisovného jazyka v březnu 1955; diskusní příspěvky A. Jedličky jsou otištěny tamtéž na s. 239 a 261—262. — V. zde též č. 1566—1569. **1561**

Dokulil M. K otázce normy spisovného jazyka a její kodifikace. *SaS* 13, 1951/2, 135—139.

V úvodu stručně shrnutí, jak řešila problematiku jazykové politiky naše dosavadní jazyková teorie, především pražská funkčně strukturální linguistika. Pokud jde o pojetí normy spisovného jazyka a její kodifikace po Stalinových jazykovědných státech, dospívá a. k závěru: „V období socialistické výstavby musí theoretická i praktická péče o spisovný jazyk hledat nové cesty k vědeckému usměrňování jeho vývoje. V podstatě půjde o to, hledat ustavičně rovnováhu mezi těmito čtyřmi principy: 1. požadavkem funkční vytříbenosti, 2. vývojovou nutností sblížení s jazykem hovorovým a obecným, 3. požadavkem zákonitosti (pravidelnosti) a úspornosti a 4. požadavkem pružné ustálenosti a jednotnosti.“ — Předneseno na diskusi katedry bohemistiky na pražské filosofické fakultě 7/3 1951. — Připojena krit. redakční poznámka B. Havránka (s. 140). **1562**

Hausenblas K. O kultuře jazyka a brusičském purismu. *NŘ* 35, 1951/2, 41—45.

Zabývá se třemi otázkami: 1. Co je podstatou brusičství a purismu a jaké cíle sledovaly a sledují tyto tendence u nás; 2. jaký je poměr marxistické linguistiky k těmto směrům jazykové politiky a kritiky; 3. v jakém smyslu je nyní třeba revidovat zásady pro kulturu jazyka, které byly vypracovány právě v boji s brusičským purismem v třicátých letech. — Předneseno na diskusi katedry bohemistiky na pražské filos. fakultě 7/3 1951. **1563**

Jelínek M. Spisovná čeština jako nástroj pokroku naší společnosti. *Zprávy jazykovědné* 1955, listopad, s. 1—3.

Přehledný, populárně pojatý výklad o vývoji spisovné češtiny; mimo to se a. zběžně dotýká některých otázek jazykové kultury, jazyka literárních děl a j. **1564**

Havránek B. Čeština ohrožena pohlovštinou? *LitN* 4, 1955, č. 28, s. 7.

Navazuje na kursivu J. Mareše *Polární čeština* (tamtéž 1954, č. 42, s. 2) a na konkrétních příkladech ukazuje, že by nebylo správně mluvit o nějakém úpadku současné češtiny, zvl. v oblasti spisovného jazyka; spíše naopak jsme svědky jejího

rozkvětu, který je v souladu s všestranným rozvojem našeho života hospodářského i kulturního a je kontrolován rozvázně vedenou jazykovou politikou. — Na čl. Marešův reagoval také F. Švarc v LitN 1954, č. 45, s. 10. **1565**

Trávníček F. K otázkám jazykové normy. SIREč 20, 1955, 205 až 208.

Několik obecných poznámek o normě, zčásti kriticky zaměřených proti pojetí strukturalistickému; autor zejména usiluje o zpřesnění pojmů „norma“ a „kodifikace“ v jazykovědě. — Předneseno na bratislavské konferenci o normě spisovného jazyka v r. 1955; další diskusní příspěvky F. Trávníčka z této konference tamtéž na s. 220—221 a 236. — V. zde též č. 1567—1569. **1566**

Doležel L. Spisovná norma s hlediska potřeb společnosti. SIREč 20, 1955, 199—205.

Diskusně naznačuje pojetí normy jako objektivně existujících synchronních zákonitostí spisovného jazyka, které jsou výsledkem jeho vnitřních vývojových zákonitostí. Toto pojetí, které je založeno na důsledném rozlišení normy a její kodifikace a usiluje mimo to i o vystižení vztahu mezi zákonitostí synchronní a vývojovou, je v přímém protikladu k mechanickému ztotožnění normy s její kodifikací, k metafysickému pojetí státnosti normy. V závěru několik poznámek o uplatňování jazykové teorie v jazykové politice. — Předneseno na bratislavské konferenci o normě spisovného jazyka v r. 1955; další diskusní příspěvky L. Doležela z této konference jsou otištěny tamtéž na s. 222 a 253—254. — V. též č. 1566, 1568, 1569. **1567**

Švehlová J. Zjišťování a kodifikace normy. SIREč 20, 1955, 251 až 252.

Stručné informace o archivu mluvnické excerpce, který se zřizuje v ÚJČ jako protějšek základního archivu lexikálního. — Předneseno na bratislavské konferenci o normě spisovného jazyka v r. 1955; diskusní příspěvek J. Švehlové k otázkám poradenské jazykové praxe tamtéž na s. 277. — V. též č. 1566, 1567, 1569. **1568**

Váhala F. Uvádění jazykové normy do praxe. SIREč 20, 1955, 271—275.

Diskusní poznámky k ref. G. Horáka *Uvádzenie jazykovej normy do praxe* na bratislavské konferenci o normě spisovného jazyka v březnu 1955. — Týkají se některých otázek jazykové výchovy, jazykových úprav v textech klasiků, stálých jazykových rubrik v časopisech a j. — Diskusní příspěvek F. Váhaly o excerpce klasiků při zjišťování spisovné normy tamtéž na s. 262. — V. též č. 1566—1568. **1569**

Dotazník o spisovné mluvnické normě. Praha, Ústav pro jazyk český ČSAV [1955], s. [4] + 82, 8°.

Je součástí prací pro zachycení a souborné zpracování mluvnické kodifikace spisovného jazyka v připravované akademické normativní mluvnici. Jeho účelem je doplnit soustavnou excerpce mluvnických jevů z tištěných textů také pohledem s hlediska jazykového povědomí uživatelů jazyka; tato první část dotazníku je zaměřena k tvarové soustavě spisovné češtiny.

Zpráva: rd, Dotazník o mluvnické normě spisovné češtiny. SaS 16, 1955, 128. **1570**

Viz též č.:

241. J. Vachek, K vývoji anglické psané normy.

1337. J. Bělič, Nové údobí ve vývoji českého jazyka.

1338. J. Kuchař, Vývoj češtiny po roce 1945.
 3216. M. Vey, La langue littéraire tchèque.
 3217. A. G. Širokova, К вопросу о различии между чешским литературным языком и народно-разговорной речью.
 3218. A. G. Širokova, Из истории развития литературного чешского языка.

Jazykové koutky a pod.
 Jednotlivé příspěvky k jazykové správnosti

Jazykový koutek Československého rozhlasu. První výběr. Red. B. Havránek, A. Jedlička, F. Váhala. 3. vydání. Slovanské jazykovědné příručky, sv. 7. Praha, Slovanské nakl. 1951, 288 s., 8.

V předmluvě stručně oceněn význam nástupu marxistické jazykovědy. — V podrobnostech bylo 3. vydání podle potřeby upraveno nebo doplněno novým materiálem (v. BČL 1945/50, č. 1053).

Ref.: M. Vey, BSL 46, 1950, sv. 2, s. 188—189 (o 1. vyd.) — Srv. též: V. Ženatý, *Využití Jazykového koutku Čs. rozhlasu ve škole*. ČJ 3, 1953, 20-22 (metodické podněty). 1571

Jazykový koutek Československého rozhlasu. Druhý výběr. Připravil kolektiv pracovníků Ústavu pro jazyk český ČSAV, redigovali M. Dokulil, B. Havránek, A. Jedlička, F. Váhala. Praha, SPN 1955, 364 s., 8°.

Druhý výběr z výkladů o českém jazyce vysílaných v pravidelných pětiminutovkách Československým rozhlasem navazuje na knižní vydání *Prvního výběru* (v. BČL 1945/50, č. 1053 a zde č. 1571) a obsahuje relace z doby od 1/7 1948 do 30/6 1953. Redakční úvod informuje stručně o úkolech a poslání Jazykového koutku (s. 3—6).

Obsah: I. Obecné výklady. O jazyce jako jevu společenském. — Stavba jazyka. — O vyjadřování odborném. II. Nová slova a nová skutečnost. *Kolektiv*, kolektiva či kolektivu? — *Brigáda* a jiná slova z názvosloví vojenského. — *Pionýr* dnes a jindy. — Můžete být *harcovníkem*? — *Nový novátor* a *starý novátor*. — *Partyzán*. — *Rekreace*. — Názvy pracovníků v hornictví. — *Horník*, *haviř* a slova příbuzná. — *Šachta*. — *Strojnictví* a *strojírenství*. — *Strojní a traktorové stanice*. — *Nastavit*, *seřadit*, *rozřadit*. — *Pásové vozidlo*. — *Rypadla*, *buldozery* a jiné stroje pro zemní práce. — „*Stavar*“ či *stavbař*? — *Předlažďovat*. — „*Hydrouzel*“. — *Dílec*, *skupina*, „*uzel*“ v technickém názvosloví. — *Silný*, *tlustý*—*slabý*, *tenký*. — Máte *ledničku* nebo *chladničku*?—*Přípony -na*, *-ovna*, *-árna*, *-írna*. — *Vzorkovna* není *vzorkovnice*. — *Pečivárny* a jiné novinky. — *Sazba*, *sázka*, *vsázka*, *vsádka*. — *Forma*, *kadlub* a co všechno s tím souvisí. — *Formiř* či *formář*?—*Kovolijec*, *kovolítec*, *slevač*; *kovorytec*, *kovorjeca* j. — „*Katrista*“, *rámovkář*. — „*Bílý*

zedník“ nebo *samotář*? — *Pestrá směs* synonym ke slovu *tkadlena*. — *Kvalitář*, *jakostář*.

— *Výroba rostlinná* a *živočišná* v našem zemědělství. — *Agregát* při polních pracích.

— *Sekati*, *kositi*, *síci*, *žítí*. — *Zrostlé*, *porostlé* obilí. — *Kombajn*, *kombajnér*, *kombajnist*. — *Samovazač* nebo *samovaz*? — *Výkrmna* a jiné názvy stáji pro hospodářská zvířata. — *Potřebujeme výdojny a odchovny?* — *Záhumenek* nebo „*záhumenka*“? — *Perna* v lidové písni. — *K chmelařskému názvosloví*. — *Nová slova vojenského názvosloví: samopal*, *plamenomet*, *pancéřovka*, *tankoborník*, *staršina*. — *Lyžovat*, *lyžarit*. — *Nahradíme*

„šponovky“ pérovkami? — Puk, touš, kotouč. — Dubbovat. — Snímkování se štítu. — Povšechná a zevrubná prohlídka. — „Sanitár“ či sanitář? — Stavění krvácení nebo zastavení krvácení? — České náhrady za anestesi. — Pasteurovati, pasteurisovati. — Pojmenování odborná a neodborná. — „Trest na svobodě“. — Co říkáte „lidosprávě“ a „lidoslužbě“? — Za nové pojetí naší lidovýchovy. — Pověfenkyňe a stachanovka. — Normovati a normalisovati. — Normovaná hodina, normová hodina, normohodina. — Obezlička. — Instrukce a instruktáž. — Dokumentace. — Kontraktace. — Trust a rayon. — Činitelská jména na -tel a -č. — Plánovací cena a. plánovaná cena. — Výzkum a průzkum. — Průzkumce a průzkumář. — Nástěnka. — Co si představujete pod „upoutávkou“? — Nová odborná slova z denní praxe. — Co je to „odvolávka“? — Předhláška. — Rukopis — strojopis. — Vrubopis, „tížepis“ a spol. — „Zatížit, odтіžit, dotіžit“. — Zvýšili jste návštěvnost? — Vyhodnotit, vyprojektovat a j. — „Zdobřiti, zdlužiti, dobropsáti“. — Ope-
rativní vedení. — Zbožový, zbožní. — Obratný, obratni, obratně a j. — Rozpočtovati, roz-
počtování, rozpočtovaný, rozpočtový, rozpočetní, rozpočetnický. — Výprodejní a partiové
čboží.

— Sociální a socialistický. — Sesterský závod. III. Slova, jej ich významy, tvoření a vazby. Nauka a věda. — Obor a odbor. — Zápůjčka a výpůjčka — Máj a květen. — Organ a aparát. — Kontrola a revise. — Disputace, debata a diskuse. — Ekonomie, ekonomika. — Kampaň. — Není deputát jako deputát. — Pilíř a sloup. — Časový, dobový, aktuální, akutní. — Úřední nebo služební? — Okrouhlý, kulatý, oválný, válcovitý, oblý, vydutý, vypouklý, vzdutý. — Přídavná jména na -ní, -ný, -ový. — Dřevěný dům, dřevný olej, dřevitá vlna. — Kovodělný a výtvarný kroužek. — Oddací — oddávací a přídavná jména podobná. — Fysický — fyzikální. — Bakteriová nebo bakteriologická válka? — Zahajují schůzi... — Ustavit — ustanovit. — Přizpůsobit něčemu — uzpůsobit k něčemu. — „Naněst, nadněst, najžděť“. — Zaměřit. — Reportér — reportáž — reportovati. — Ať žije první máj! — Dobýt pevnosti, dobýt pevnost. — Uvažujeme o vazbě slovesa uvažovat. — Manifestovat. — Sloužit něčemu a k něčemu. — Dbát na něco, o něco, něčeho. — O dvoji vazbě slovesa dohodnouti se a sloves podobného významu. — Učit se zámečnickem. — Příprava na něco, příprava něčeho. — Boj za mír. — Dozor, dohled nad provozem nebo na provoz? IV. Věta a sloh jazykového projevu. Slohová stránka jazykových projevů. — Mluvená forma spisovné češtiny. — Tedy — jaksí. — Jazyk v organizačním životě. — Fráze a formule při řízení schůzí. — Zápis jednání na schůzi. — Sloh obchodního dopisu. — Vyjadřování slovesné a jmenné. — Nesnáze s podstatným jménem slovesným v odborné češtině. — Hromadění podstatných jmen slovesných. — Mít možnost a jiné rozložené vazby slovesné. — Sloveso na konci. — Slovosled rozvitého přívlastku. — „Divadlo v Karlině hlavního města Prahy“ - s. — Z chudého chlapce slavným mořeplavcem. —

Zdáti se. — Odkazovací výrazy. — Jako takový. — částky nesnížené o jakékoli částky. — Každé pondělí se nehraje. — Tisíce lidí zhlédlo... — Město Praha bylo založeno... — Slohová nepečlivost. V. Tvary a jejich význam. Kritika polského delegáta. — Významy přítomného času. — Budu vás prosit... — Vyjadřování neskutečného děje. — Dvoji tvary trpného rodu. — O slovesném vidu. — Spisy Leninovy a Stalinovy. — Boj proti ztrátovým časům nebo proti časovým ztrátám? — Jakostní přehlídka či přehlídka jakosti? — Nesnáze se jmény na -ius, -ium, -ia, -eus, -eum, -ea, -uum a -ua. — Připojen stručný přehled nejdůležitější literatury a rejstřík hesel věcných a vykládaných slov.

Výklady v *Druhém výběru* zpracovali: F. Daneš, M. Dokulil, J. Filipec, K. Hausenblas, F. Havlová, M. Helcl, Kv. Hodura, L. Janský, A. Jedlička, K. Kozlová, J. Kuchař, H. Marešová, E. Prandstetter, M. Roudný, K. Sochor, Z. Tyl, F. Váhal, E. Vodrážková, J. Zima, A. Ziskal, J. Ziskalová.

Ref.: V. Křístek, NR 39, 1956, 161—166. — P. Hauser, ČJ 6, 1956, 151—155.

— J. Horecký, Slov. odb. názvoslovie 4, 1956, 95—96. — jmč [= J. Machač], Bulletin NSU 2, 1955, 668. — ař [= J. Kuchař] SaS 17, 1956, 48.

Trávníček F. Jazykové zákampí. LN 1951.

Drobné, populárně podávané výklady, nejčastěji o otázkách jazykové správnosti: *Pohostinské podniky* (14/1). — Záviset na čem, od čeho a odviset od čeho (4/2). — Dobře to myslil, ale špatně se vyjádřil (11/2; o poměru řeči a myšlení). — Zaplatit po obdržení knihy (25/2). — *Estráda, estrádní* (4/3). — Kolem (okolo) míru (11/3). — *Proplatit, prověřit, prověrka* (25/3). — *Stanovisko a stanoviště* (1/4). — *Učednice a učnice* (8/4). — *Minulý a předešlý (předcházející) rok* (13/5). — *Novátor a novotář* (20/5). — Sokol a duch (27/5; o skloňování názvu *Sokol* a slova *duch* „mysl, smýšlení“). — *Podzemka* (3/6; o hledání názvu pro podzemní dráhu). — *Zápis a zápisek* (10/6; poměr významu obou slov). — Gottwaldova a gottwaldovská pětičetka (1/7). — *Nadplánovaný a nadplánový zisk* (22/7). — *Nahlásit* (16/9). — Den horníka či horníků? (23/9). — *Loyalita* (7/10). — *Jeselní, jeselský, jeslový lékař* (14/10). — Dosáhnouti, uživati, požívati co a čeho (28/10). — Mírové hnutí a boj za mír (11/11). — Proč Velká Praha a stověžatá Praha? (16/12). — Některé výklady jiného obsahu jsou uvedeny v příslušných oddílech. (V. zde č. 1405, 2294, 2306, 2308, 2311). **1573**

Trávníček F. Jazykové zákampí. LitN 1, 1952.

Komunistická strana Československa (č. 1, s. 8; všimá si pravopisu). — *Gorkovský, gorkiovský, gorkijovský* (č. 3, s. 8; doporučuje tvar *gorkovský*). — O *přítrž/opřítrž*. (č. 4, s. 9; původ a význam tohoto výrazu). — Výborová schůze a zpráva (č. 7, s. 6). — *Bakteriologická* válka (č. 13, s. 10). — Vítat námitkami (č. 17, s. 7). — Naše rodná strana (č. 24, s. 10). **1574**

tk [= Trávníček F.] Jazykové zákampí. Host do domu 1, 1954.

Na stránkách našeho časopisu (s. 24—25; tento obrat není obohacením našeho jazyka, nýbrž pouhou kvantitativní náhradou za obrat ruský). — *Odsouhlasit* něco (s. 79; odmítá toto sloveso jako zbytečnou a nesrozumitelnou novotu). — Ještě *odsouhlasit* něco (s. 190). — Ještě *odsouhlasit* a nově *sesouhlasit* (s. 272—273; v. zde též č. 2020). — Z domácí kuchyně (s. 333—334; o jazykových nedostatcích v čas. Host do domu 1954, č. 6). **1575**

Jazyková poradna. Oběžník KPČJ 4, 1951.

Přináší drobné výklady o jazykové správnosti, nejčastěji pravopisné: Od tří hodin; ten den a toho dne; drát je napjatý; *bedra*; oteší, otešu, otesám; Jíří; ty sis dal; *standarta* a *standardní*; zmačkati a smačkati (č. 17, s. 4—5). — Vernův či Verneův? Na prospěch, k prospěchu, ve prospěch (č. 18, s. 5). — Odrazte útok; zdali pak a zdalipak; budoucí čas místo přítomného (č. 19, s. 5). — Hrob Neznámého vojína; v *celku* a *vcelku*; *dověděti se* a *dozvědět se*; jejich a svůj (č. 20, s. 5—6).

Haller J. Správně česky. Svět práce 1, 1951.

Pravidelně otiskovaná rubrika přináší drobné výklady, nejčastěji o otázkách jazykové správnosti, na př.: *Loutkáři* a *loutkoherci* (4/1). — *Technicko-hospodářský* (18/1). — *Najeti na katalog* (1/3). — *Strojnětraktorové* stanice (8/3). — *Úbytovna* (29/3). — *Erlenka* a *kochák* (5/4). — *Chemodrogy* a *Kovomaty* (26/4). — *Nerez* (5/7). — *Elektrosvářeč* (19/7). — *Odráživost* (13/9). — *Dodatel* a *dořadatel* (27/9). — Názvy národních podniků (11/10). — *Dálný Východ* (8/11). — *Právní pořádek* (29/11) a j.

Pokračování: tamtéž 2, 1952. Na př.: Tito ukazatelé byli uvedeni (10/1). — S pomocí a pomoci (24/1). — *Sebenejistý* (21/2). — Jednou tolik jako (8/5). — *Bakteriologická* válka. — Gynekolog a *gynekoložka* (12/6). — Jednou tolik a dvakrát tolik (26/6). — *Tkadlena* (17/7). — *Pohostinství*. — *Kovák* (7/8). — *Střihárna* (21/8). — *Cerpovna* (28/8). — *Dřevozpracující* průmysl (4/9). — *Prekládací, prekladní, prekladový*. — *Těžební* a *těžářský* (25/9). — *Můstek* a *mostek* (30/10). — *Brzy* a *brzičko* (27/11). —

Adam K.—Jaroš V.—Holub J. Český slovník pravopisný a tvaroslovný. Praha, SPN 1953, 712 s., 8°. — 2. vyd. (nezměněné) tamtéž, 1954; 3. vyd. (nezměněné) tamtéž 1955.

Skládá se ze dvou částí: první (*Několik pokynů pravopisných a přehled tvaroslovi*) podává stručné poučení o některých nesnadnějších věcech z českého pravopisu, přehled českého skloňování a časování a stručný výklad o rozdělovačích znaménkách. — Druhá část obsahuje abecední seznam slov s údaji o jejich pravopise i o jejich tvarech. Základními prameny při zpracování byla *Pravidla českého pravopisu* a *Příruční slovník jazyka českého*. — Druhé a třetí vydání vyšlo bez podstatných změn; byly opraveny jen tiskové chyby a drobná nedopatření.

Ref.: F. Kopečný, *Nová praktická příručka soudobé spisovné češtiny*. SaS 15, 1954, 186—187 (s několika poznámkami). — K. Sochor, *Za socialistické zemědělství* 4, 1954, 110. — jel [= Jelínek J.], ČJ 4, 1954, č. 4, ob. s. 3. — K. Horálek—F. Váhala, NŘ 38, 1955, 231—237 (krit. poznámky; obecnější od K. Horálka, konkrétnější od F. Váhaly). — Srv. též: L. Klimeš, *Práce se slovníkem v hodině českého jazyka*. ČJ 4, 1954, 344—348 (návod, jak využít příručky při vyučování). 1578

Dobrovolný B. Jak psát rukopis a korektury pro tisk. Praha, Práce 1953, 131 s., 8°.

Pracovní pomůcka pro spisovatele a redaktory. Oddíl *Příklady nejběžnějších jazykových chyb* zpracoval A. Jirák.

Ref.: R. Havel, NŘ 36, 1953, 303—305 (upozorňuje na některé nedostatky příručky, pokud se zabývá odbornými otázkami jazykové správnosti). — V. též č. 1161.

157

9

Matouš L. Pravopisná pomůcka pro korektory a redaktory. Praha, Orbis [1953], 16 s., 8°.

Nezároční výtah z *Pravidel českého pravopisu*, doplněný podle korektorské praxe.

1580

-cl [=Helcl M.]. Spartakiáda s hlediska filologického. NŘ 37, 1954, 313.

O pravopise slova *spartakiáda* (počáteční písmeno, dlouhé *á*) a o tvoření příslušného adjektiva (doporučuje *spartakiádni*). — Podrobněji v čl. téhož autora *Ještě jednou o slově spartakiáda* v NŘ 38, 1955, 126—128.

158

1

md [= M. Dokulil]. S jakým počátečním písmenem psát názvy správních oblastí? NŘ 37, 1954, 63—64.

Výklad o psaní počátečních písmen ve spojeních podstatných jmen obecných (kraj, okres a pod.) s přídavnými jmény odvozenými od jmen vlastních, zpravidla osadních (pražský od Praha a pod.).

158

2

R. Ř[ičan]. K jednotnému pravopisu. Kostnické jiskry 38, 1953, č. 12, s. 4.

O používání velkých a malých písmen u náboženských pojmů v textech evangelií.

1583

Váhala F. Jak psát přejatá cizí slova. Bulletin" NSÚ 2, 1955, 612—613.

Psát obecně užívaná cizí slova počestěným pravopisem není chybou, i když je to zatím někdy v rozporu s platnými Pravidly.

158

4

Pekárek O. *Th* nebo *T*? Technická kniha 1, 1952, 442—445.

Uvádí doklady nedůsledného psaní *th/t* v přejatých slovech a doporučuje toto kolísání odstranit důsledným psaním pouhého *t*.

K tomu srv. A. Ševčík, *Th nebo T?* Normalisace 2, 1953, 11 (s Pekárkem ne-souhlasí). 1585

Zjednodušujeme pravopis lékařského názvosloví. ČLÉk 91, 1952, 867.

Návrh, který předkládá Ústav pro zdravotnickou dokumentaci v Praze. — K tomu srv. H. Sıkl, *Poznámka k článku „Zjednodušujeme pravopis lékařského názvosloví“*, tamtéž, s. 1131 a další příspěvek do diskuse *Jak zjednodušit pravopis lékařského názvosloví*; ČLÉk 92, 1953, 25. 1586

Vavřín J. Interpunkce v textech s matematickými výrazy. Elektrotechnický obzor 44, 1955, 616.

Navazuje na podnět V. Lišta tamtéž 43, 1954, 447. 1587

Šmilauer V. Sjednotíme psaní cizích zeměpisných jmen. LitN 1, 1952, č. 26, s. 9 a č. 27, s. 9 (též v čas. Zeměměřictví 3, 1953, č. 2/3, s. 41—43).

Na konkrétních příkladech ukazuje dosavadní nejednotu a nedůslednost v psaní cizích zeměpisných jmen a informuje o práci Návoslovné komise ministerstva stavebního průmyslu (při Státním zeměměřičském a kartografickém ústavu), která připravuje vydání seznamu cizích zeměpisných jmen v češtině; v. zde-též č. 1589.

8

Harvalík Č. O zeměpisném názvosloví. Lidé a země 2, 1953, 41—43.

Zpráva o práci Návoslovné komise při ministerstvu stavebního průmyslu, která vypracovala zásady pro přepis cizích zeměpisných jmen do češtiny a připravuje vydání soupisu zeměpisných jmen v češtině a slovenštině (viz zde č. 1588); o činnosti komise v. též zprávu H. Štusákové v SbČSZ 58, 1953, 172—173. 158

9

Závazné zásady přepisu orientálních jmen a názvů. Zpracovala Návoslovná komise ministerstva staveb, průmyslu. Praha, nákl. vlast. 1952, 5's., 4° (rozmož.).

Platí pro jazyky s nelatinskými písmi. 159

0

Trnka B. Lidová transkripce cizích jmen. ČMF 36, 1954, 55—56.

Informuje stručně o hl. zásadách, kterými se má napříště řídit transkripce cizích slov v překladových a jiných edicích; vypracovala je zvl. komise zřízená při Kabinetu pro moderní filologii ČSAV ve spolupráci s ÚJČ a dalšími odborníky. 1591

Palát A. Přepis čínštiny a problémy při něm vznikající. Nový Orient 6, 1950/1, 49—51.

K výkladu jsou připojeny ukázky přepisu jmen nejvýznačnějších čínských měst, řek, jezer i jmen osobních (*Mao Dzä-tung, Džou An-lai, Šang-chai, Pei-ting* a j.).— V. též: K., *Jak přepisovat čínská jména v češtině* (LN 1951, 19/9; zpráva o návrhu sinologického semináře Karlovy university). 15

92

Bartůšek J. Problém přepisu čínských jmen. Čs. novinář 5, 1953, 159—161.

Po obecném úvodu do problematiky přepisu cizích vlastních jmen do češtiny podává zprávu o práci zvl. názvoslovné komise, která je pověřena tímto úkolem; připojena ukázka přepisu několika jmen, osobních i místních, ze soudobé Číny, Koreje a Vietnamu.

159

3

Pultr A. O přepise korejských jmen do češtiny. LD (venkov) 1953, 16/1.

Základní pravidla.

1594

Bartůšek J. Jak přepisovat orientální jména. LitN 1, 1952, č. 18, s. 9.

Zpráva o činnosti orientalistické subkomise zřízené při Názoslovné komisi Stát. zeměměřického a kartografického ústavu v Praze. — V. též č. 1596. 1595

Bartůšek J. Otázka přepisu orientálních písem. LD 1952, 26/10.

Stručný výklad o hlavních zásadách.

1596

Ilek B. O převodu ruských vlastních jmen do češtiny. NŘ 35, 1951/2, 7—12.

Zabývá se zejména těmito otázkami převodu ruských, po př. sovětských jmen v ruské transkripci, do češtiny: označování kvantity, mužská příjmení *-yj, -ij, -oj* a jejich ženské tvary; přechylování ženských jmen příponou *-ová*; jména nesklonná; převod přídavných jmen odvozených od jmen vlastních; rusismy typu *stalinský, mičurinec*.

Zpráva: md M. Dokulil], ČJ 2, 1951/2, 62—63.

1597

Hausenblas K. Psaní a skloňování ruských jmen vlastních v češtině.

Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 198—209.

Cílem prakticky zaměřené stati je přispět k sjednocení a ustálení přepisu ruských jmen vlastních v českém textu a jejich skloňování (s hojným dokladovým materiálem).

1598

Tabulka skloňování a přechylování ruských příjmení. SovJaz 1, 1951, č. 6, s. 55.

Tabelární přehled skloňování osobních ruských (resp. sovětských) příjmení v mužské i ženské podobě a jejich přechylování. — V. zde též č. 1597, 1598.

1599

Dokulil M. Skloňování vlastních jmen zeměpisných typů *Troja, Sofja, Korea, Samoa, Kapua*. NŘ 38, 1955, 199—202.

Cizí vlastní jména ženského rodu zakončená v 1. p. sg. na *-ja, -ia, -ea, -oa, -na* jsou svým zvukovým složením více nebo méně vzdálena české slovní zásobě, a proto se jednotlivé typy těchto jmen přizpůsobují domácím skloňovacím vzorům nestejným způsobem; autor si klade za úkol formulovat hl. pravidla, jimiž se toto přizpůsobování řídí.

16

00

Trost P. O skloňování litevských a lotyšských vlastních jmen osobních v českých textech. (Návrh normování.) NŘ 38, 1955, 202—204.

Doporučuje, aby se při převodu litevských a lotyšských mužských jmen do českých textů skloňoval celý nominativní tvar, a nikoli pouze souhláskový kmen (tedy:

Ignotas, Ignotase; Lads, Lacise a pod.). Tento návrh souhlasí s úpravou, která je běžná v textech ruských, a shoduje se (podle red. pozn. V. Šmilauera) i se způsobem, který navrhla Návoslovná komise kartografická a schválila Transkripční komise Slovanského ústavu (na př. *Kaunas, Kaunasu; Saldus, Saldusu* a pod.). **1601**

vh [= **Váhala F.**]. Skloňování cizích jmen vlastních na *-u*. NŘ 38, 1955, 191—192.

Jde o osobní jména jako *Nehru, Šigemicu, Jonescu, Dumitriu* a pod. **1602**

Váhala F. Rod u přejatých slov. Bulletin NSÚ 2, 1955, 119—120.

O hl. zásadách, kterými se řídí určování rodu podstatných jmen přijímaných do češtiny z cizích jazyků; ve shodě s těmito zásadami musí být německé slovo *wehrmacht* v českém textu rodu mužského. **1603**

vh [= **Váhala F.**]. Ještě jednou přídavná jména odvozená od cizích jmen místních. NŘ 37, 1954, 189—190.

Podrobněji o adj. *gothajský*. **1604**

Machač J. K chybnému užívání slovesných vazeb. Bulletin NSÚ 2, 1955, 251.

Upozorňuje na zvl. časté chyby tohoto druhu (*zúčastniti se na něčem*; křížení dvou různých vazeb; spojení dvou sloves, která mají různé vazby, s jedním předmětem a pod.). **1605**

Haller J. Poznámky ke shodě přísudku s podmětem. Oběžník KPČJ 2, 1949, č. 9, s. 1—4.

Všimá si několika možných spojení, která působivají nesnáze při vyjadřování (podmět složen z podst. jmen různého rodu, ale stejného čísla; různorodé členy podmětu v různém čísle; s hojnými příklady). **1606**

Vedlejší věty a jiné členy větné. Oběžník KPČJ 4, 1951, č. 19, s. 1—3.

Příklady na nedostatky ve větné stavbě (autor nejmenován). **1607**

Doležel L. K postavení bohatěji rozvitého přívlastku. NŘ 38, 1955, 58—60.

Na konkrétních příkladech ukazuje, že v současné spisovné češtině stále platí pravidlo, že se složité přívlastkové výrazy obvykle kladou za řídící podstatné jméno; jejich postavení před toto jméno vyžaduje vždy zvláštní opatrnosti. — V. zde dále č. **1609**, **1610**, **16**

08

Trávníček F. Ještě k postavení bohatěji rozvitého přívlastku. NŘ 38, 1955, 187—191.

Kritické poznámky k čl. L. Doležela (v. zde č. **1608**). **1609**

Doležel L. K postavení složitých přívlastkových výrazů. Bulletin NSU 2, 1955, 185—186.

Podobného obsahu jako č. **1608**. **1610**

Doležel L. Náhrada přívlastkových výrazů větou vztaznou. Bulletin NSÚ 2, 1955, 234—235.

Na příkladech ukazuje, kdy je možné a výhodné nahradit polovětnou vazbu přívlastkovou vedlejší větou vztaznou. Zvl. se tato náhrada osvědčuje tam, kde můžeme příd. jm. na *-ný, -ty* (výraz povahy trpné) nahradit slovesem v činném rodě. **16**

- Doležel L.** K slohové výstavbě souvětí. Bulletin NSÚ 2, 1955, 363—364.
Zdůrazňuje platnost zásady V. Mathesia, že vedlejší věty mají obsah věty hlavní jen rozvádět nebo doplňovat nutnými vysvětlivkami (s příklady). 1612
- Dš [= Daneš F.]**. Jedno souvětí. NŘ 37, 1954, 186—187.
Na příkladu z románu V. Neffa *Sypnovští páni* (Praha 1953) se ukazuje nevhodnost dlouhých a proto nepřehledných souvětí (zabírá 40 tištěných řádek). 1613
- cl [= Helcl M.]**. *Anglo-francouzské kolonie?* NŘ 37, 1954, 249—251.
Ukazuje, že složeného přídavného jména anglo-francouzský je v daném spojení užito nesprávně místo dvou přídavných jmen jednoduchých, spojených spojkou slučovací (anglické a francouzské k.). 1614
- cl [= Helcl M.]**. *Dlouhohrající desky*. NŘ 37, 1954, 252—254.
O vhodnosti tohoto názvu, jakož i některých názvů jiných, o kterých se také uvažovalo (*jemnodrážkové desky, mikrodesky*). 1615
- Kuchař J.** *Dopravní přestupník, dopravní přestupek*. Doprava 2, 1954, 127.
Název *dopravní přestupník* pro osoby porušující dopravní předpisy je zcela nevhodný a zbytečný; výraz *dopravní přestupek* je zcela vžitý, a není proto třeba jej nahrazovat zdánlivě logičtějším protidopravní přestupek. 16
- Kratjochvílová H.]**. *Komunální nástroje*. NĚ. 38, 1955, 126.
Příd. jméno *komunální* znamená tu „všeobecné“ a je v daném spojení nevhodné. 1617
- Marešová H.** Jak je to správné? Klub (Praha) 1953, č. 9, s. 6.
Masová kulturní práce, nikoli *masově kulturní* ani *kulturně masová*. 1618
- Bělíč J.** Kroužky *Mičurinovy, mičurinské* nebo *mičurinovské?* Přírodní vědy ve škole 1, 1950/1, 475—476.
Doporučuje podobu *mičurinský* kroužek. 1619
- J. Z[ima]**. „Neodléčíme“ rodinné příslušníky. NŘ 38, 1955, 60—61.
S užitím slovesa *odléčit* ve významu „zajistit, zařídít, umožnit, provést léčení“ nelze souhlasit. 1620
- Kz [= Kozlová K.]**. *Odpovídat za něco*. NŘ 38, 1955, 61—62.
O dvojím významu této vazby. 1621
- Ij [= L. Janský]**. Organizace *okruhová* a *republiková*. NĚ. 36, 1953, 186—187.
Odmitá výrazy organizace *okružní* a *republikánská*, kterých bylo užito v českém překladu nových stanov KSSS. 1622
- Trávníček F.:** *Ortodont*, nebo *ortodontista?* Čs. stomatologie 53, 1953, 368.
Doporučuje tvar *ortodont*. 1623
- U [= L. Janský]**. *Otvírací hodiny*. NĚ. 35, 1951/2, 40.
Proti užívání adj. *otvírací* v tomto spojení. 1624
- Kozlová K.** *Požární* nebo *protipožární?* Požární ochrana 1, 1953, č. 8, s. 6.
V odb. názvosloví doporučuje užívat adj. *požární*. 1625
- Zdráhalová M.** Poznámka o skloňování jména *Purkyně*. Sb. Jan Evangelista Purkyně. Badatel — národní buditel (Praha 1954), s. 196—197.
Stručný výklad. — Tamtéž na s. 200 (v příspěvku V. Zapletala *Brněnská větev Purkyňova rodu*) pokus o etymologický výklad jména *Purkyně*. 1626

- tl** [= **Tyl Z.**]. *Rohování*, či *box*? NŘ 35, 1951/2, 178—180.
Důsledné nahrazování vžitého slova *rohování* slovem *box* by nebylo vhodné.
- jSk** [= **J. Skutil**]. *Speologie* nebo *speleologie*? Čs. kras 4, 1951, 259.
Podle autorova názoru nelze mít námitek proti tvaru *speleologie*. **1628**
- Kádner O. E.** *Tacheometrie*, nebo *tachymetrie*? NŘ 38, 1955, 124—125.
Rozhoduje se pro podobu *tachymetrie*. **1629**
- vh** [= **Váhala F.**]. *Trhovsinenský*, či *trhovosvinenský*? NŘ 37, 1954, 254—255.
Správné jsou podoby obě; pro tvar *trhovosvinenský* mluví těsnější vztah k základnímu jménu, pro *trhovsinenský* místní usus. **1630**
- lj** [= **L. Janský**]. *Usnésti se na něčem*, *usnésti něco*: NŘ 38, 1955, 63—64.
Obě vazby jsou správné, častější však dosud je vazba předložková. **1631**
- K[ozlová K.]—M[jarešová H.]**. Zase jednou *svůj* — *náš*. NŘ 35, 1951/2, 80.
Stručná poznámka namířená proti mechanickému výkladu pravidla, že zájmem *svůj* přivlastňujeme něco podmětu věty. **1632**
Viz též č.:
878. J. Staněk, K otázce překládání složenin typu „organisačně technický”.
1377. K. Sochor, Učednice.
1379. M. Dokulil, Obyvatelská jména k cizím názvům osadním.
1398. F. Daneš, Vedlejší věty účinkově přirovnávací se spojkou „než aby”.
1399. J. Filippec, Byl to můj přítel, který...
1787. V. Müller, K některým otázkám jazykové správnosti v básnickém díle.
1860. F. Trávníček, Novinářská čeština.
1861. R. Večerka, K problematice novinářského jazyka.

Pravidla českého pravopisu — Spisovná česká výslovnost

- Váhala F.** Příprava nového vydání Pravidel českého pravopisu. Z Ústavu pro jazyk český, oddělení pro současný spisovný jazyk. NŘ 35, 1951/2, 115—117.
Informuje o některých obecných zásadách chystaného nového vydání. **1633**
- Daneš F.** O nových Pravidlech českého pravopisu. Čs. novinář 5, 1953, 255—257.
Informace o hl. zásadách připravované úpravy. — V. též č. 2987. **1634**
- Havránek B.** K otázce nových Pravidel českého pravopisu. LitN 2, 1953, č. 8, s. 6.
Odpověď na stejně nadepsaný čl. F. Kostky (tamtéž, č. 6, s. 7), který žádal informace o stavu příprav k vydání Pravidel.

Sochor K. Příprava nových Pravidel českého pravopisu. Za socialistické zemědělství 3, 1953, 461—462.

Jako č. 1633, 1634.

1636

Janáček G. Dvě poznámky pro připravovaná Pravidla českého pravopisu. ČJ 4, 1954, 69—70.

Přimlouvá se za to, aby nové vydání Pravidel připustilo psaní *babika* a dále *sladčí, prudcí, řídčí, kratčí, krotčí*.

1637

Straka V. Co je s novými Pravidly jazyka českého? Čs. novinář 7, 1955, 350—352.

Zpráva o konečném stadiu příprav a výčet hlavních chystaných změn. 1638

Váhala F. Těšíte se na Pravidla? Večerní Praha 1955, 14/10.

Zpráva o práci na jejich úpravě. — Pokračování [(od "téhož] autora): *Ječte o Pravidlech*, tamtéž 1955, 24/10.

1639

Švehlová J. Návrh nových Pravidel českého pravopisu. Věstník ČSAV 64, 1955, 423—424.

Zpráva o poradě, která se konala na podnět ČSAV v Praze dne 9/9 1955. 1640

Výslovnost spisovné češtiny, její zásady a pravidla. Díl I. Výslovnost slov českých. Na základě jednání orthoepické komise Ústavu pro jazyk český Československé akademie věd zpracoval B. **Hála**. Knižnice Věda všem, sv. 4. Praha, Nakladatelství ČSAV 1955, 95 s., 8°.

„Účelem této knížky je odstranit dosavadní mezeru v našich jazykových normách, po jejímž vyplnění se už dlouho volá, totiž zjistit správnou výslovnost, zatím jenom slov českých. Pravidla v ní obsažená jsou dílem kolektivní práce skupiny jazykovědců. Ve svém nynějším zpracování není tato publikace míněna jakožto kodifikace definitivní, alespoň ne ve všech podrobnostech; chce spíše přispět k normování české výslovnosti a poskytnout zároveň podklad pro diskusi všech, jimž na správné a jednotné české výslovnosti záleží" (z Předmluvy, s. 5). — *Osnova*: Úvod (hlavní zásady orthoepické; dějiny české orthoepie). — Pravidla správné české výslovnosti: I. Jednotlivé hlásky. — II. Užívání t. zv. „rázu". — III. Spojování hlásek. — IV. Pří zvuk. — V.; Česká kvantita. — Knihu uzavírají Doplňující poznámky s důležitými dodatky.

Ref.: V. Staněk, NŘ 39, 1956, 166—174.—J. Syrovátková, *K pravidlům spisovné výslovnosti*. ČJ 6, 1956, 67—73. — M. Komárek, *K nové kodifikaci [české orthoepické normy]*. SaS 18, 1957, 37—42.

164

1

Rompotl M. Výslovnost zkratkových slov. NŘ 35, 1951/2, 46—50.

A. se snaží určit typické znaky zvukové stránky takových slov.

1642

Rompotl M. Výslovnost ruských vlastních jmen v češtině. NŘ. 35, 1951, 131—134.

Po A. Frintovi (*Česká výslovnost slov původu slovanského, zvláště ruského*, SaS 3, 1937, 56—58) se a. pokouší revidovat výslovnost ruských jmen vlastních v češtině. Všímá si při tom zejména umístění přízvuku, otázky t. zv. akání, výslovnosti měkkých souhlásek, délky samohlásek a j.

1643

Romporti M. K výslovnosti cizích slov v češtině. NR 36, 1953, 268—273.

Předmětem čl. jsou některé příčiny rozkolísané výslovnosti přejatých slov, dále hl. zásady, podle nichž se přejímání děje (na př. změna v přízvukování slov, náhrada hlásek pův. jazyka nejbližšími hláskami českými a pod.) a některé jiné otázky, s nimiž se při výslovnosti těchto slov setkáváme (kolísání znělosti u některých párových souhlásek, zvl. u dvojice *s—z*, výslovnost *x*, *th* a *j*).

1644

Jedlička A. Spisovná výslovnost. Sb. O mluveném slově (1954, v. zde č. 1341), s. 73—88.

Podává jednak obecný výklad (zhodnocení starších českých prací, rozbor orthoepické normy), jednak konkrétně formulovaná základní pravidla spisovné výslovnosti české.

Ref.: v. zde u č. 1341.

1645

Jedlička A.—Romporti M. Mluvené slovo a spisovná výslovnost. ČJ 3, 1953, 225—232.

Přehledný výklad o orthoepii a hl. úkolech péče o spisovnou výslovnost českou; podrobněji se autoři zabývají některými speciálními otázkami české orthoepie.

1646

Tomášková L. O české výslovnosti. LN 1951, 6/4.

Informace o práci orthoepické komise při České akademii věd a umění. — K tomu srv. prohlášení orthoepické komise v LN 1951, 12/4 a čl. J. Běliče *K otázce spisovné výslovnosti* tamtéž, 20/4 (opravuje některá nesprávná, po př. nepřesná tvrzení článku L. Tomáškové).

1647

Romporti M. Příprava slovníku spisovné výslovnosti. LN 1951, 22/6.

Informuje o teoretických základech práce orthoepické komise při ČAVU i o jejich praktických cílech. — V. zde též č. 2918.

1648

Viz též i.:

2987. F. Daneš, Porady o nových Pravidlech českého pravopisu.

2988. K. Rektorisová, Rokování o pravidlech českého pravopisu.

Školní mluvnice a učebnice češtiny Sylaby jazykového učiva

Havránek B.—Jedlička A. Stručná mluvnice česká pro střední školu. 2. vyd. Praha, Stát. nakl. učebnic 1951, 152 s., 8°. — 3. vyd. Praha, SPN 1952, 152 s., 8°.

Viz BČL 1945/50, č. 1127 a zde dále č. 1650.

Ref.: E. Jóna, SlReč 17, 1951/2, 173 (o 3. vyd.).

1649

Havránek B.—Jedlička A. Stručná mluvnice česká pro školy všeobecně vzdělávací. Vyd. 4., přepracované a doplněné. Praha, SPN 1955, 215 s., 8°.

Provedeny některé změny v rozvržení látky (zejm. výklad „O slovní zásobě a o významu slov“ přefázen z tvarosloví do dodatku) i v podrobnostech; připojen věcný rejstřík. — K tomu srv.: B. Havránek—A. Jedlička, *K novému zpracování Stručné mluvnice české*. ČJ 5, 1955, 291—305 (metodický úvod do mluvnice, odůvodnění provedených změn v pojetí mluvnických jevů a úprav terminologických).
Ref.: J. Bělič, NŘ 39, 1956, 281—286 (s několika poznámkami). **1650**

Český jazyk. Cvičebnice českého jazyka pro J. třídu škol středních. Zpracovali B. Havránek, G. Janáček, A. Jedlička, J. Jelínek, J. Višňák, J. Zima, A. Ziskal. 2. vyd. Praha, Stát. nakl. učebnic 1951, 240 s., 8°. 3. vyd. tamtéž 1952, 237 s., 8°. — 4. vyd. tamtéž 1953, 237 s., 8°. — 5. vyd. (s podtitulem *Učební text českého jazyka pro šestý postupný ročník*) tamtéž 1954, 231 s. 8° (v. BČL 1945/50, č. 1129). **165**

1

Český jazyk. Cvičebnice českého jazyka pro II. třídu škol středních. Za ved. B. Havránka zpracovali G. Janáček, A. Jedlička, J. Jelínek, J. Višňák, J. Zima, A. Ziskal. 2. vyd. Praha, Stát. nakl. učebnic 1951, 171 s., 8°. 3. vyd. Praha, SPN 1952, 171 s., 8°. — 4. vyd. tamtéž 1953, 171 s., 8° (v. BČL 1945/50, č. 1130).
Ref.: J. Oravec, SIREč 18, 1952/3, 100—102. **1652**

Český jazyk. Cvičebnice českého jazyka pro III. třídu škol středních. Zpracovali J. Červenka, V. Formánková, B. Havránek, M. Helcl, G. Janáček, A. Jedlička, J. Jelínek, J. Zima. Praha, Stát. nakladatelství učebnic 1951, 186 s., 8°. 2. vyd. Praha, SPN 1952, 186 s., 8°. — 3. vyd. tamtéž 1953, 186 s., 8°. *Ref.*: J. Oravec, SIREč 17, 1951/2, 246—255. **1653**

Český jazyk. Cvičebnice českého jazyka pro IV. třídu škol středních. Zpracovali J. Červenka, F. Danes, V. Formánková, B. Havránek, G. Janáček, A. Jedlička, J. Jelínek, J. Zima za ved. B. Havránka. Praha, Stát. nakladatelství učebnic 1951, 170 s., 8°. 2. vyd. Praha, SPN 1952, 170 s., 8°. — 3. vyd. tamtéž 1953 (1954), 170 s., 8°. **1654**

Učebnice jazyka českého pro I. třídu gymnasií. Za ved. B. Havránka zpracovali J. V. Bečka, E. Čech, F. Danes, M. Dokulil, K. Hausenblas, M. Helcl, A. Jedlička, J. Kaňka, I. M. Rázek, J. Zachystal. Praha, Stát. nakladatelství učebnic 1951, 340 s., 8°. 2. vyd. Praha, SPN 1952, 340 s., 8°. — 3. vyd. tamtéž 1953, 340 s., 8°. *Ref.*: J. Popela, NŘ 36, 1953, 160—167 (na základě kolektivního rozboru posluchačů filoz. fak. olomoucké university). — J. Horecký, SIREč 17, 1951/2, 54—56.

Učebnice jazyka českého pro II. třídu gymnasií. Za vedení B. Havránka zpracovali J. V. Bečka, M. Dokulil, M. Helcl, J. Kaňka a A. Mátl. Praha, SPN 1952, 192 s., 8°.

2. vyd. tamtéž 1953, 192 s., 8°.

Ref.: v. zde č. 1670.

Učebnice jazyka českého pro III. třídu gymnasií a vyšších odborných škol. Za vedení B. Havránka zpracovali J. V. Bečka, E. Čech, F. Danes, A. Jedlička, J. Mrázek. Praha, SPN 1952, 123 s., 8°.

2. vyd. tamtéž 1953, 123 s., 8°.

Ref.: V. Staněk, *Několik poznámek k Učebnici jazyka českého pro III. třídu gymnasií a vyšších odborných škol*. ČJ 3, 1953, 29—30. — V. též č. 1670

Učebnice jazyka českého pro IV. třídu gymnasií a vyšších odborných škol. Za vedení B. Havránka zpracovali J. V. Bečka, K. Hausenblas a A. Jedlička. Praha, SPN 1952, 84 s., 8°.

2. vyd. tamtéž 1953, 83 s., 8°. — 3. vyd. vyšlo pod názvem *Učebnice jazyka českého pro jedenáctý postupný ročník jedenáctileté střední školy (IV. třídu gymnasií)*. Praha, SPN 1954, 70 s., 8°.

Ref.: V. Müller, ČJ 3, 1953, 91—92. — V. zde též č. 1670.

Český jazyk, učebnice českého jazyka pro šestý postupný ročník. Sestavili J. Jelínek, M. Čížková, K. Kozlová, A. Nádvorníková, J. Olivová, F. Svěrák za ved. A. Jedličky a spolupráce B. Havránka. 1. vyd. Praha, SPN 1955, 177 s., 8°.

K tomu srv.: M. Těšitelova, *Poznámky k učivu o tvoření slov a k pravopisnému výcviku v 6. ročníku*. ČJ 5, 1955, 305—313. — J. Jelínek, *Poznámky k vyučování mluvnici... podle učebnice Český jazyk pro šestý postupný ročník* (Praha, SPN 1955, 27 s.).

V. zde též č. 1724.

9

Český jazyk, učebnice českého jazyka pro sedmý postupný ročník. Sestavili F. Svěrák, J. Červenka, F. Frühauf, P. Hauser, B. Havránek, A. Jedlička, K. Kozlová a A. Nádvorníková za red. A. Jedličky. 1. vyd. Praha, SPN 1954, 176 s., 8°.

2. vyd. tamtéž 1955, 176 s., 8°.

K tomu srv.: P. Hauser, *Poznámky k učivu o slovesech v učebnici pro 7. postupný ročník*. ČJ 5, 1955, 24—31. — V. též č. 1724.

0

Český jazyk, učebnice českého jazyka pro osmý postupný ročník. Za vedení B. Havránka vypracovali A. Jedlička, F. Danes, V. Formánková, F. Frühauf, J. Olivová, F. Svěrák, J. Sirovátková, J. Zima. 1. vyd. Praha, SPN 1954, 149 s., 8°.

2. vyd. tamtéž 1955, 149 s., 8°.

K tomu srv.: J. Jelínek, *Vyučování skladbě v 8. postupném ročníku*. ČJ 5, 1955, 216—226. — V. též č. 1724.

1

Český jazyk pro devátý postupný ročník. Zpracovali M. Held, J. V. Bečka, F. Cuřín, F. Daneš, M. Dokulil, K. Hau-

senblas, A. Jedlička, A. Mátl, V. Ženatý za vedení B. Havránka. 1. vyd. Praha, SPN 1954, 228 s., 8°.

2. vyd. tamtéž 1955, 228 s., 8°.

Srv.: F. Cuřín, *O nové učebnici pro 9. postupný ročník*. ČJ 4, 1954, 218—221 (metodický úvod). — Další metodické příspěvky navazující na tuto učebnici: J. Machytka, *K tematiku o vývoji jazyka v 9. postupném ročníku*. ČJ 5, 1955, 226—235. — J. Spal, *Výklady o zvukové stránce jazyka a pravopisu v 9. post. ročníku*. ČJ 5, 1955, 235—238. — V. Kratochvílová, *Soustava českého skloňování*. ČJ 5, 1955, 238 až 243. — V. Ženatý, *Opakovačí cvičení ze skladby*. ČJ 5, 1955, 243—245. — J. V. Bečka, *Slohové lekce v učebnici českého jazyka pro 9. post. ročník*. ČJ 4, 1954, 286—288. — V. též č. 1726. 1662

Český jazyk pro desátý postupný ročník. Zpracovali M. Held, J. V. Bečka, F. Cuřín, F. Daneš, M. Dokulil, K. Hausenblas, A. Jedlička, V. Ženatý za vedení B. Havránka. 1. vyd. Praha, SPN 1955, 166 s., 8°.

K tomu srv.: K. Svoboda, *Poznámky k syntaktickému oddílu metodických statí pro 10. post. ročník*. ČJ 6, 1956, 6—17 (navazují na učebnici). — V. též č. 1725, 1726. 1663

Český jazyk pro jedenáctý postupný ročník. Zpracovali M. Helcl, J. V. Bečka, F. Cuřín, F. Daneš, M. Dokulil, K. Hausenblas, A. Jedlička, V. Ženatý za vedení B. Havránka. 1. vyd. Praha, SPN 1955, 91 s., 8°.

K tomu srv.: K. Svoboda, *Poznámky k syntaktickému oddílu metodických statí pro 10. post. ročník*. ČJ 5, 1955, 251—260 (navazují na učebnici). — V. též č. 1725, 1726. 1664

Učebnice jazyka českého. Pro vyšší odb. školy. I. ročník. Sest. J. V. Bečka, E. Čech, J. Kaňka, H. Knoll. Praha, SPN 1953, 245 s., 8°.

K tomu srv.: J. Kaňka, *Jak učiti nauce o slově podle nové učebnice češtiny pro I. ročník škol odborných*. ČJ 4, 1954, 288—292. 1665

Učebnice jazyka českého pro II. ročník odborných škol čtyřletých. Zprac. E. Čech, J. V. Bečka, J. Kaňka, L. Klimeš. Praha, SPN 1954, 124 s., 8°.

2. vyd. tamtéž 1955, 126 s., 8°.

1666

Učebnice jazyka českého pro zdravotnické školy a pro dvouleté školy hospodářské a průmyslové. Zprac. E. Čech, J. V. Bečka, J. Kaňka a L. Klimeš. Praha, SPN 1954, 263 s., 8°.

2. vyd. tamtéž 1955, 308 s., 8°.

1667

Papas D. Η ΤΣΕΧΙΚΗ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΕΣ — Čeština pro Řeky. Praha, SPN 1954, 260 s., 8°.

Ref.: V. Buben, ČMF 37, 1955, 315—317. — P. Kuchařský, ČJ 5, 1955, 43—44. 166

Daňhelka J.—Michálková V.—Pallas L. Diktáty a pravopisná cvičení. Praha, SPN 1955, 155 s., 8°.

Pomocná kniha.

1669

Ženatý V. Jazyková výchova v učebnicích pro školy třetího stupně. NŘ 36, 1953, 240—247.

Souborný ref. o nových učebnicích českého jazyka pro druhou, třetí a čtvrtou třídu býv. škol **III.** stupně (Praha 1952—1953, v. zde č. 1656—1658).

1670

Zima J. Zvuková stránka jazyka. ČJ 2, 1951/2, 39—45.

Sylabus části učiva pro 4. tř. škol středních.

1671

Jazyková výchova v I. třídě gymnasií. ČJ 1, 1950/1, 39—57.

Nástin části jazykového učiva jako prozatímní učební text. Zpracovali jej K. Hausenblas (*Základní poučení o jazyce*), E. Čech (*Nauka o větě*) a J. V. Bečka (*Slohová výchova*).

1672

Daneš F. Hláskosloví v první třídě gymnasií. ČJ 1, 1950/1, 217—229.

Konspekt výkladu pro potřeby školské: **I.** Hlásky, jejich zásoba a soustava. — **II.** Využití českých hlásek. — V dodatku stručný výklad o hl. hláskových rozdílech v českých nářečích. -

1673

Sylaby učiva z jazykové výchovy pro školy **III.** stupně. ČJ 2, 1951/2, 11—17, 69—76, 135—142, 197—205, 261—264.

Připravili je pro 2. třídu M. Dokulil a A. Mátl, pro 3. tř. E. Čech, F. Daneš a M. Helcl, pro 4. tř. K. Hausenblas a A. Jedlička.

1674

Helcl M. Vývoj slovní zásoby, české slovníkářství. ČJ 2, 1951/2, 110—112.

Konspekt výkladu pro potřeby školské. — Další výklady téhož autora z lexikologie a sémantiky, stejného zaměření: *Změny slovního významu* (tamtéž, 112—113). — *Slova cizího původu v českém jazyce* (265—267). — *Funkční a slohová platnost slov* (267 až

167

5

Danes F. Zápor. ČJ 2, 1951/2, 171—173.

Konspekt výkladu pro potřeby školské.

1676

Mátl A. Vývoj jazyka a příbuznost jazyků. ČJ 2, 1951 /2, 193—197.

Konspekt výkladu pro potřeby školské.

1677

Viz též č.: .

3193. A. I. Ševčenko — V. S. Ševčenko, Учебник чешского языка.

3194. H. Fritsch—J. Bauernöppel—A. John, Čeština.

3195. R. Fischer, Tschechisches Lesebuch.

Metodika vyučování češtině na různých stupních škol:

Speciální otázky — Příspěvky obecné

Dvořák K. Úkoly jazykové výchovy. Předškolní výchova 5, 1950/1, 63—67.

Jazyková výchova i v předškolním věku musí být zaměřena k spisovnému jazyku, a lo k jeho hovorové formě. Několik metodických podnětů a připomínek. **1678**

Jurovský A. Dětská řeč v předškolním věku. Předškolní výchova 5, 1950/1, 68—72.

Od čtvrtého roku dítě počiná ztrácet původní dětskou řeč a nahrazuje ji řečí dospělých.

167

9

Staněk V. Stalinovo učení o základním slovním fondu a o slovní zásobě v práci mateřské školy. Předškolní výchova 6, 1951/2, 358—360.

Pokouší se mimo jiné vytknout nejdůležitější skupiny, které tvoří základní slovní fond, a naznačuje, jak se základním slovním fondem pracovat v mateřské škole.

168

0

Staněk V. Jazyková kultura učitelky mateřské školy. Předškolní výchova 7, 1953, 72—76.

Výčet nejdůležitějších zásad jazykové kultury s hlediska učitelké praxe na mateřských školách a upozornění na chyby, které se častěji vyskytují v mluvených projevech učitelek mateřských škol a kandidátek pedagogických gymnasií. 1681

Staněk V. Jazyková kultura na našich školách. ČJ 3, 1953, 148 až 154.

Shrnuje nejčastější chyby v mluvených i psaných projevech žactva, hodnotí dosavadní péči o jazykovou kulturu a naznačuje několik možností, jak usilovat o její zlepšení.

168

2

Ohnesorg K. Hlázky znělé a neznělé. ČJ 5, 1955, 156—158.

Stručný výklad o tom, čím je zaviněna častá vada ve výslovnosti češtiny u žáků nečeské národnosti, kteří nerozlišují dobře souhlásky *b - p, d -ta* pod., a jak ji odstraňovat.

168

3

vst [= V. Staněk]. Přízvuk na předložkách. ČJ 5, 1955, 204—205.

Stručně shrnutí pravidel, kterými se v češtině řídí kladení přízvuku na předložky.

1684

Spal J Poznámky ke zvukové kultuře jazyka. ČJ 3, 1953, 200—204.

Jsou zaměřeny k pěstování zvukové kultury jazyka ve škole (orthoepická cvičení, boj proti argotické výslovnosti, recitace a j.).

1685

Petříková-Ryndová L. Péče o dobrou četbu a recitaci na gymnasiích. ČJ 1, 1950/1, 249—251.

Několik metodických podnětů pro školní praxi.

1686

Petříková-Ryndová L. Zvuková složka jazyka na našich školách. Komenský 77, 1953, 130—135.

Poznámky k metodice nácviiku melodiky, tempa a správného členění mluvených projevů.

1687

Petříková L. Zvuková forma mluvených projevů na škole II. a III. stupně. ČJ 4, 1954, 313—320.

Stručný výklad o intonaci mluvené řeči a o jejím studiu (pro potřeby školské).

1688

- Petříková-Ryndová L.** Mluvený jazyk v projevech reproduko-
vaných. Literatura ve škole 3, 1955, 357—364.
Metodická stať pro potřeby školské (první část; dokončení tamtéž 4, 1956,
6—14). - 1689
- Petříková L.** O technice přednesu. ČJ 5, 1955, 188—193.
Výklad o hl. zásadách recitace básnických děl pro potřeby školské. 1690
- jel [= Jelínek J.]** Jak se označují věty rozkazovací. ČJ 2, 1951/2, 121—123.
Ukazuje na rozdíly mezi *Pravidly českého pravopisu* a *Mluvnici spisovné češtiny* F.
Trávníčka (v. zde č. 1219), které se přenášejí i do cvičebnic. 1691
- Sedláček M.** Cizí sportovní názvy ve škole. ČJ 4, 1954, 359—360.
Všimá si jejich pravopisu a upozorňuje na některé rozdíly mezi platnou normou
a praxí, zejména v novinách. 1692
- Bečka J. V.** Vývoj českého skloňování substantiv. (Poznámky k osnovám českého
jazyka pro 9. post. ročník.) ČJ 3, 1953, 193—199.
Návrh, jak je probírat s hlediska vývojového. 1693
- Svěrák F.** Tvarosloví na středním stupni jedenáctiletky. ČJ 4, 1954, 210—218.
Metodické výklady. 1694
- Spal J.** Jak vyučovat skloňování. Komenský 79, 1955, 698—701.
Diskusní příspěvek k čl. O. Horáka *Mluvnice s výslovností a pravopisem na národní
škole* (tamtéž, č. 1). " 1695
- Spal J.** Vzor a třída. ČJ 5, 1955, 49—53.
Co je to „vzor“ a jak se vyvíjely české substantivní vzory od Dobrovského
do přítomnosti. 1696
- Svěrák F.** Slovesný kmen přítomný a minulý. ČJ 5, 1955, 199—201.
Metodický návod, jak vyvozovat ve škole kmen přítomný a minulý a jak řadit
slovesa do tříd (podle tvarů přítomných). 1697
- Klimeš L.** Metodické poznámky k výkladům o tvoření slov. ČJ 4, 1954, 87—95.
Doplňk k výkladům v učebnicích. 1698
- Těšitelova M.** Význam tvoření slov pro zvládnutí t. zv. pravopisu lexikálního.
ČJ 5, 1955, 53—61.
Metodické poznámky k výcviku v rozkladu a skladu slov. 1699
- Schams R.** O některých slovesných vazbách. ČJ 4, 1954, 266—272.
Abecední seznam sloves, u nichž se projevuje kolísání ve vazbách, a rozbor
současného stavu. 1700
- Jelínek J.** O větných dvojicích. ČJ 4, 1954, 95—105.
Shrnutím výsledků, k nimž dospěla zejména česká jazykyně při zkoumání
větných dvojic, chce přispět k jednotnému výkladu této partie učiva na školách
a zvl. ukázat na význam vyučování o větných dvojicích pro skladbu. — Svůj výklad
ilustruje též autor konkrétními příklady v čl. *Větné dvojice v 6. ročníku* (tamtéž,
s. 125—141). Na oba čl. navázala diskuse: Z. Schauta, *Poznámka k větným
dvojicím* (233—236). — V. Šmilauer, *Květným dvojicím* (296—297). — V. Ženatý,
Učení o větných dvojicích ve školní praxi (tamtéž 5, 1955, 37—40). — K. Svoboda,
K otázce vzájemného vztahu slov ve větě (151—152). 17

Jelínek J. Poznávání vět hlavních a vedlejších. ČJ 5, 1955, 348—359.

Zpráva o výsledcích průzkumu provedeného na školách; dále se a. pokouší na základě dosavadních mluvnických prací o přesnější vymezení pojmů *věta hlavní* a *věta vedlejší*.

170

2

Spal J. Nejasná souvětí. ČJ 4, 1954, 253—257.

Příklady na různé typy poruch ve větné stavbě, vybrané vesměs ze žákovských slohových prací (v nižších třídách býv. gymnasia).

K tomu srv. pozn. K. F. Svobody, NR 39, 1956, 5.

1703

Šmilauer V. Učebnice větného rozboru. Vyd. Karlova univ. v Praze pro posluchače fak. filologické a Vys. školy pedagogické. Praha, SPN 1955, 196 s., 4° (rozmnož.).

Pokus o uvedení do soustavného rozboru větného, značně mechanický; v pojetí syntaxe a jednotlivých syntaktických jevů se opírá o Šmilauerovu *Novočeskou skladbu* (Praha 1947, v. BČL 1945/50, č. 890) a navazuje na užívané školní učebnice *Český jazyk* pro 6.—9. post. ročník (v. zde č. 1659—1662). Učební text má tyto části: 1. Základy rozboru a normální stavba dvojčlenné věty (souvětí). 2. Věty jednočlenné, vyjadřování jednotlivých členů a jednotlivých druhů vět. 3. Využití větného rozboru k zkoumání jazyka a stylu jednotlivých autorů a pod.

Ref: L. Klimeš, ČJ 6, 1956, 77—78. — M. Vey, BSL 51, 1955, sv. 2, s. 138—139.

170

4

Staněk V. Grafická metoda větného rozboru. ČJ 2, 1951/2, 298—303.

Pro potřeby školní praxe přizpůsobuje metodu V. Šmilauera (*Novočeská skladba*, v. BČL 1945/50, č. 890). — Na čl. Staňkův navázala diskuse: V. Müller, *Grafická metoda větného rozboru. Několik poznámek k článku s. Staňka v 10. čísle Českého jazyka* (tamtéž, s. 335—338). — L. Brusáková, *K diskusi o grafické metodě větného rozboru* (347) a pozn. L. Fikrové (347—348). — V. Staněk, *K diskusi o grafické metodě větného rozboru* (405). — V. Šmilauer, *Grafická metoda a soustavný rozbor jazykový* (tamtéž 3, 1953, 24—28) s pozn. L. Hanuše (28) a korekturní pozn. V. Šmilauera (62—63). — S. Neffe, *Grafické znázorňování větného rozboru* (60—62). — M. Králíková, *K diskusi o grafické metodě větného rozboru* (157—159). — L. Klimeš, *Grafická metoda větného rozboru při výkladech češtiny na řecké přípravce* (190—191).

1705

Neffe S. Co se sponou? ČJ 2, 1951/2, 279—280.

Podnět k diskusi o sponě s hlediska práce ve škole. — Do diskuse zasáhli: F. Daneš a M. Dokulil (tamtéž, 280—281), V. Staněk (349), F. Chrtěk (349 až 350), J. Spal (393—394). — V. Šmilauer (tamtéž 3, 1953, 26—27). — B. Koudela, *Spona a přísudek neslovesný* (4, 1954, 115—119). — R. Schams, *Poznámka k otázce spony v češtině* (154—155). — K. Svoboda, *Jsou potíže se sponou jen potíže školní?* (186—189). — B. K o u d e l a, *Kolikrát ještě spona ?* (342—343).

17

06

Schams R. Co je předmět? ČJ 3, 1953, 246—255.

Proč působí předmět při rozboru větném potíže. — Čl. dal podnět k diskusi: V. Šmilauer, „*Co je předmět?*“ (ČJ 4, 1954, 21—22). — K. Svoboda, *O významu definice pro větný rozbor* (tamtéž, 22—25). — J. Pokorný, *K mluvnickým poučkám* (25—26). — J. Spal, *O definice větných členů* (26—28). — K. Hausenblas, *Pokračujeme: Co je předmět* (28—31). — V. Müller, *K otázce platnosti větných členů v instrumentale* (152—154). — L. Klimeš, *Poznámka k diskusi o předmětu* (236—237). — V. Šmilauer, *Rozlišování předmětu a příslovečného určení* (tamtéž 5, 1955, 269—273).

1707

Svoboda K. Jazyk a myšlení při rozboru souvětí. ČJ 3, 1953, 33—36.
Jak může rozbor souvětí přispívat při vyučování mateřskému jazyku k rozvoji a prohlubování obecného myšlení žáků.

170

8

Klímeš L. Způsob tázací? ČJ 5, 1955, 202—203.
Ukazuje, že mluvit o způsobu tázacím a klást jej tak do jedné roviny se způsobem oznamovacím, rozkazovacím a podmiňovacím je nesprávné.

170

9

Schams R. Příklad a přirovnání. ČJ 3, 1953, 274—278.

Pro potřeby školních výkladů. 1710

Bečka J. V. Anakolut. ČJ 4, 1954, 357—359.

Uvádí různé typy anakolutu (s příklady). 1711

Bečka J. V. Vsuvka ČJ 5, 1955, 343—348.

Výklad o různých druzích vsuvky s hlediska funkčního (s hojnými příklady, pro potřeby školské). 1712

Ženatý V. Příspěvek k metodice stylisačních cvičení ze skladby. ČJ 3, 1953, 243—246.

Materiál je vzat z *Učebnice českého jazyka pro III. tř. gymnasií a vyšších odborných škol* (v. zde č. 1657), s. 7—15. — Srv. dále č. 1714, 1715. 1713

Svěrák F. K podstatě a povaze stylisačních cvičení. ČJ 4, 1954, 121—125,

Metodické poznámky. — V. zde č. 1713, 1715. 1714

Bečka J. V. Stylisační cvičení. ČJ 4, 1954, 320—327.

O základních druzích stylisačních cvičení a jejich významu. — V. zde č. 1713, 1714. 1715

Šmilauer V. Obohacování slovní zásoby. Praha, KPČJ při Stát.

ústavu jazykovém 1953, 55 s., 4° (rozmnož.).

K tomu srv.: V. Staněk, *Metodika obohacování slovní zásoby*. ČJ 4, 1954, 59—62 (několik námětů, jak využít Šmilauerova slabiku při práci ve škole). 1716

Klímeš L. Metodické poznámky k výkladům o změnách významových. ČJ 4, 1954, 227—233.

Pro potřeby školské. — V. též: M. Bergmannová, *Nauka o slovní zásobě*. ČJ 5, 1955, 245—251 (návrh metodického postupu). 1717

Bečka J. V. Slohová výchova v I. a II. třídě střední školy. ČJ 1, 1950/1, 33—39.

Poznámky k metodice a didaktice slohové výchovy. — V. dále čl. téhož autora *Sloh v 9.—11. postupném ročníku*. Literatura ve škole 3, 1955, č. 5. 171

8

Cuřín F. O vyučování slohu. ČJ 3, 1953, 210—218.

Zabývá se hlavními nedostatky metodického výzkumu v oblasti vyučování slohu a základními požadavky pro účelné rozvíjení slohové dovednosti žáků. — Srv. též: M. Brůmerová, *Metodické poznámky ke slohu v 9.—11. ročníku*. ČJ 5, 1955, 260—269. 171

9

Jerhotová M. Věta v románu „Cesta otevřená“ od Aleny Bernáškové. ČJ 2, 1951/2, 239—241.

Jak lze použít výňatků ze jmenované knihy jako příkladů při školním výkladu o slohovém využití dynamických prvků řeči. 1720

Vítek F. Výchova kultury řeči na příkladech z děl našich vynikajících spisovatelů. Literatura ve škole 1, 1953, 298—303.

Příklady jsou čerpány z děl J. Fučíka, J. Wolkera, M. Majerové, J. Drdy
aj. 1721

Staněk V. K rozboru jazyka umělecké literatury ve škole. ČJ 3, 1953, 232—243.

Pokus o praktickou aplikaci některých poznatků z knihy *O jazyce literárních děl* (v. zde č. 308) pro práci ve škole; s četnými příklady z nové a nejnovější české literatury. 1722

Schams R. O správnosti textu uměleckého díla. ČJ 3, 1953, 218—221.

Při školním výkladu básní i prózy je nutno vycházet z přesných textů; a upozorňuje na některé případy, kdy v školních textech byly provedeny zbytečné a někdy i škodlivé změny. 1723

Jedlička A. Nauka o větě v nových učebnicích českého jazyka pro 6.-8. postupný ročník. ČJ 4, 1954, 273—282.

Osvětluje rozvržení a postup učiva z nauky o větě a zároveň upozorňuje na některé metodicky obtížnější jevy, na způsob jejich zpracování v učebnicích, jakož i na terminologickou stránku výkladu. — V. zde č. 1659—1661. 172

4

Helcl M. Poznámky k vyučování mluvnici pro desátý a jedenáctý postupný ročník ve školním roce 1954/55. Praha, SPN 1954, 16 s., 8°.

Metodická pomůcka pro učitele škol všeobecně vzdělávacích. — V. zde č. 1663, 1664. ~ 1725

Jahn J. K metodice vyučování jazyku českému na vyšším stupni jedenáctiletých středních škol. ČJ 5, 1955, 1—4.

Výtah z ref. na konferenci ve Smolenicích (v. zde č. 1662—1664); všimá si zejména nových učebnic českého jazyka pro 9.—11. postupný ročník. — V. též souborný posudek téhož a. *K novému zpracování učebnic českého jazyka pro nejvyšší třídy všeobecně vzdělávacích škol* (NŘ 39, 1956, 286—293). 1726

Urbancovi M. a F. Některé problémy jazykového, zejména pravopisného vyučování v oblasti lašského nářečí. ČJ 5, 1955, 321—327.

V lašském kraji může pravopisu vyučovat úspěšně pouze ten učitel, který je obeznámen s nářečními zvláštnostmi kraje a zejména s lidovou mluvou svého působiště. 1727

Hrdlička F. Povinnost učitelů k mateřštině. ČJ 4, 1954, 166—168.

Péče o výcvik ve správné mluvě je úkolem učitelů všech předmětů; čl. přetištěn též v čas. Přírodní vědy ve škole 4, 1954, 769—772. 1728

Svěrák F. Vyučování mateřskému jazyku ve vztahu k ruštině. Komenský 79, 1955, 604—605.

Systematické uplatňování srovnávacího hlediska při vyučování češtině a ruštině je nejen prospěšné, ale někdy dokonce nutné. Několik metodických poznámek a podnětů. 1729

Horáková A. Mluva v matematice. Matematika ve škole 2, 1951/2, 84—85.

O významu přesného, logicky i gramaticky správného jazykového vyjadřování při vyučování matematice.

Zpráva: jvb [= J. V. Bečka], ČJ 2, 1951/2, 221—222. 1730

- Křísteck V.** Čeština a přírodní vědy. Přírodní vědy ve škole 2, 1951/2, 163—168.
Také učitelům přírodních věd připadá významný úkol při jazykovém výcviku žáků; několik praktických připomínek pro plnění tohoto úkolu. 1731
Zpráva: jvb [=J. V. Bečka], ČJ 2, 1951/2, 155—156.
- Těšitelova M.** Péče o mateřský jazyk při vyučování odborným předmětům. ČJ 5, 1955, 334—343. 1732
Čl. podobného zaměření jako č. 1730, 1731.
- Tichý V.** Čeština na průmyslových školách. ČJ 1, 1950/1, 260—263. 1733
Poznámky k speciálním otázkám metodickým.
- Kaňka J.** Vyučovací cíl jazyka českého na vyšších hospodářských školách a na hospodářských školách. ČJ 1, 1950/1, 263—267. 1734
Příspěvek k speciální metodice.
- Petrtyl J.** Postavení vyučovacího jazyka ve vyučovacím procesu. Zemědělská škola 6, 1955, 9—11. 1735
Několik poznámek k speciální metodice češtiny.
- Konůpek J.** Práce filologa na odborných školách. Odborná škola 2, 1955, 295—298. 1736
Metodické zkušenosti a podněty.
- Beneš J.** Čeština ve vztahu k odborným předmětům na vyšší škole zeměměřické. Zeměměřictví 4 (42), 1954, 85—87. 1737
Úkoly češtináře na VŠZ podle osnovy. — Význam pomístního názvosloví a toponomastiky pro zeměměřiče.
- Lütterer I.** Jak se u nás činští studenti učí česky. Nový Orient 10, 1955, 126 až 127. 1738
Hrst zkušeností, zajímavých také s hlediska jazykovědného (jak činští studenti reagují na některé hláskoslovné, tvaroslovné a j. zvláštnosti češtiny).

Janáček G. Vývoj dětského vyjadřování. Pedagogika 4, 1954, 481—494.

Podává výsledky průzkumu zaměřeného k těmto otázkám: 1. jak si dítě ve školním věku osvojuje usus jazyka spisovného a jak ho používá k vyjádření myšlenek, zkušeností a životních potřeb; 2. jak se vyvíjí jeho projev po stránce stylistické. — Jako materiálu bylo užito slohových prací žáků 3. — 9. postupného ročníku.
Ref.: V. Staněk, ČJ 4, 1954, 362—363. 17

39

Janáček G. Počáteční vývoj dětské věty. Pedagogika 5, 1955, 514—527.

Stat' je založena na přímém pozorování jazykového vývoje dvou autorových dcer, a to od samých počátků řeči. — Osnova: První dětská slova. — Věty bez vazby. — Časování. — Skloňování. — Spojovací výrazy. — Predikace. — Determinace. — Koordinace. 17

40

Těšitelova M. Příklony ve slohových pracích žáků. ČJ 4, 1954, 47—54.

Výsledky získané rozбором asi 200 prací žáků 4. tř. střední školy. 1741

L. K[limeš]. Jak jsou zastoupeny jednotlivé druhy slovy v psaném jazykovém projevu dětí ve věku od 8 do 15 let. ČJ 2, 1951/2, 124.

Zprávy o výsledcích průzkumu, který byl proveden na dvou pražských školách v letech 1946—1947. 1742

Klíměš L.]. Abstrakta v dětském jazykovém projevu. ČJ 2, 1951/2, 190—191. Stručná zpráva o výsledcích průzkumu, provedeného v Praze 1946. 1743

LK [= L. Klíměš]. Frekvence předložek a spojek v psaném jazykovém projevu dětí ve věku od 8 do 15 let. ČJ 2, 1951/2, 191—192.

Zpráva o výsledcích výzkumu na pražských školách. 1744

Havránek B. Učení češtině na nových cestách. ČJ 1, 1950/1, 84—87.

Ukazuje, jak výsledky sovětské jazykovědné diskuse mohou platně přispět k odstranění dosavadního tápání v některých metodických otázkách jazykového vyučování (na př. při docenění významu mluvnic, proti vulgarisačním tendencím a pod.). V závěru čl. je stručně zhodnocena dosud vykonaná práce na přípravě nových učebnic. — Rozšířené znění čl. z Tvorby 19, 1950, č. 43 (v. BČL 1945/50, č. 20); otištěno též ve sb. Zlepšujeme vyučování mateřštině (1951, s. 5—9; v. zde č. 1754).

1745

Trávníček F. Vyučování mateřštině ve světle Stalinových státi o jazykovědě a jazyce. ČJ 1, 1950/1, 129—136.

Úvodní referát k diskusi (v. zde č. 2974), kterou uspořádal Výzkumný ústav pedagogický v Praze 20/12 1950 a do níž zasáhli mimo jiné také B. Havránek (*K diskusi o důsledcích Stalinových státi o jazyce ve vyučování českému jazyku*; tamtéž s. 136—139.), J. Jelínek (*Několik poznámek o diskusi*, tamtéž 139—146.) a J. V. Bečka (*Slohové vyučování na našich školách*, 146—151).

174

6

Trávníček F. Vyučování mateřštině těžištěm práce národních škol. LN 1951, 22/7.

Navazuje na usnesení ÚV KSČ o učebnicích a rozvíjí jeho podněty, pokud se týkají vyučování češtině na školách I. stupně.

174

7

Hausenblas K. Předpoklady pro lepší výsledky vyučování českému jazyku. ČJ 2, 1951/2, 33—38.

Při vyučování českému jazyku je třeba klást zvýšený důraz na tyto úseky, po př. zjednat nápravu v těchto bodech: 1. prohloubit, po př. zkvalitnit vyučování mluvnic, 2. plánovitě rozšiřovat slovní zásobu žáků, aktivní i pasivní, 3. vyučování pravopisu založit důsledně na mluvnickém pojetí, 4. skoncovat se zanedbáváním výslovnosti, 5. ve slohové výchově je třeba se zaměřit především na sloh objektivní.

1748

Havránek B. Vyučování mateřštině se stanoviska jazykovědy. ČJ 2, 1951/2, 257—258.

Výtah z úvodního projevu na konferenci učitelů mateřského jazyka v Praze ve dnech 16.—17. února 1952.

174

9

Havránek B. Důsledky z usnesení ÚV KSČ pro vyučování češtině. ČJ 5, 1955, 209—212.

Vycházejí z usnesení ÚV KSČ o zvýšení úrovně a dalším rozvoji našeho všeobecně vzdělávacího školství, které označilo vyučování českému jazyku za zvl.

citlivé místo dnešní školy, hodnotí autor kriticky současný stav vyučování češtině, rozbírá jeho nedostatky a konkrétně formuluje hl. požadavky, které by vedly k překonání těchto nesnází a k zlepšení výsledků ve vyučování češtině. 1750

Klímová M. Metodika jazykové výchovy na mateřské škole. Učební text pro pedagogické školy pro vzdělání učitelek mateřských škol. Praha, SPN 1955, 140 s., 8°.

Část I. Význam, úkoly a podmínky jazykové výchovy na mateřské škole. — Část II. Obsah, metody a prostředky jazykové výchovy na mateřské škole. 1751

Nové pojetí vyučování mateřskému jazyku na škole národní. Metodická stať pro učitele 2.—4. postupného ročníku. Metodické příručky, sv. 34. Praha, SPN 1955, 132 s., 8°.

Stať řeší zejména otázku organického spojení věcného poznávání s vyučováním mateřskému jazyku. Vpracovali ji B. Grulich, J. Korejs, B. Pavel, O. Švec a F. Musil za spolupráce dalších odborníků. 175

2

Metodika vyučování českému jazyku v druhém až pátém ročníku národních škol. Zprac. O. Horák, J. Bělič, B. Foltýn, B. Klement. Praha, SPN 1955, 216 s., 8°.

V úvodu podán stručný výklad základních pojmů a některých otázek jazykovědných (jazyk a společnost; vývoj jazyka; jazyk a myšlení atd.). V odd. *Mluvnice s výslovností a pravopisem* shrnuto poučení o významu mluvnice a mluvnického vyučování, o jeho vývoji u nás a j.

Ref: G. Janáček, ČJ 6, 1956, 194—197.

1753

Zlepšujeme vyučování mateřštině. Několik příspěvků k diskusi v pedagogických sborech. Uspoř. J. Weissová. Sb. Za socialistickou výchovu, sv. 8. Praha, Stát. nakl. učebnic 1951, 40 s., 8°.

Příspěvek B. Havránka v. zde pod č. 1745, čl. F. Trávníčka *O užívání cizích slov* je zaznamenán v BČL 1945/50, č. 19; v. zde dále č. 1755, 1756.

Ref: F. Váhala, NR 35, 1951/2, 28—32 (s připomínkami).

1754

Vala A. Učitel o vyučování mateřštině. Sb. Zlepšujeme vyučování mateřštině (1951, v. zde č. 1754), s. 21—26.

Několik poznámek o práci s novými učebnicemi, o významu mluvnice, o „čistotě jazyka“ aj. 1755

Medonos V. Vyučování mateřskému jazyku na národních a středních školách. Sb. Zlepšujeme vyučování mateřštině (1951, v. zde č. 1754), s. 9—21.

O postavení mateřského jazyka na školách I. a II. stupně, kritika výsledků vyučování češtině a pod. 1756

Svěrák F. Vyučování mateřskému jazyku. ČJ 1, 1950/1, 88—91, 214—217, 257—260.

Metodické poznámky o jazykovém vyučování: I. Mateřský jazyk na škole národní. — II. Mateřský jazyk na škole střední. — III. Mateřský jazyk na gymnasiu. 1757

Svěrák F. Mateřský jazyk na národní škole ve světle usnesení předsednictva Ústředního výboru KSČ o učebnicích. Komenský 76, 1951/2, 12—13.

Podobného obsahuje i čl. O. Horáka *Jak budeme učit českému jazyku na národní škole v duchu usnesení předsednictva ÚV KSČ* (tamtéž, s. 19—29). **1758**

Svěrák F.—Bělič J. Úkojy českého jazyka na národní škole s hlediska světového názoru a mravní výchovy. ČJ 2, 1951/2, 97—100.

Poznámky k jednotlivým složkám jazykového vyučování. **1759**

Svěrák F. Mateřský jazyk v prvních pěti ročnících všeobecně vzdělávací školy. Komenský 77, 1952/3, 340—341.

Poznámky k metodice jazykové výchovy. **1760**

Svěrák F. Základní úkoly a cíle vyučování mateřskému jazyku. Komenský 78, 1954, 641—647.

Metodické úvahy o otázkách jazykového vyučování v prvním až pátém postupném ročníku. **1761**

Poznámky k využití Stalinovy práce „Ekonomické problémy socialismu v SSSR“, projevů a dokumentů XIX. sjezdu KSSS a celostátní konference KSČ při vyučování mluvnici a slohu na školách II. a III. stupně. ČJ 2, 1951/2, č. 12. (samostat. příl., 9 s.).

Zpracovali J. V. Bečka a M. Těšitelova. **1762**

Viz též č.:

374. B. Uher, Jednota poznávání, myšlení a jazyka na nižším stupni národní školy.

375. E. Strna d, Řeč a myšlení žactva v elementárce národní školy.

377. B. Kujal, Boj proti globální metodě jako přežitku buržoasní pedagogiky v naší škole.

378. V. Kašnerová, Proč odmítáme globální metodu.

380. F. Jiránek, Výsledky vyučování elementárnímu čtení podle zvukové analyticko-synthetické metody v prvních měsících.

382. A. Lebedová, Souvislost čtení a psaní.

383. J. Souček—F. Jiránek, Kvality čtení na národní škole s psychologického hlediska.

384. Psychologické otázky počátečního čtení a psaní.

1026. M. Zatovkaňuk, O kriteriích při srovnávání češtiny a ruštiny pro účely metodicko-didaktické.

1028. A. V. Isačenko, Niektoré otázky konfrontačného vyučovania ruštiny v našich školách.

1029. K. Svoboda, K metodice srovnávání ruštiny s češtinou na našich školách.

1030. L. Obrtelová, O spolupráci učitelů ruského a českého jazyka.

1391. J. Novotný, Typ „město Praha“.

4. Jazyk literárního díla a překladu

Práce obecné a souborné

Havránek B. Stalinovy práce o jazyce a jazyk literárního díla i překladu. Knihovnička Varu, sv. 29. Praha, Čs. spisovatel 1951, 47 s., 8°.

Přednáška proslavená na školení překladatelů Svazu čs. spisovatelů na Dobříši 4/4 1951. — V první části přednášky vychází autor z obecného významu sovětské jazykovědné diskuse a zaměřuje se na speciální otázky uměleckého jazyka (na př. proti pochybenému experimentování s jazykem; o mylném pojetí strukturalistickém; hl. omyly pseudomarxistického učení Marrova). V druhé části probírá základní these Stalinových statí o jazyce (vztah jazyka k myšlení a ke skutečnosti; souvislost vývoje jazyka s vývojem společnosti; stálé a proměnlivé složky jazyka; charakter jazyka jako společenského jevu; celospolečenská, netřídní podstata jazyka). V třetí — a nejdůležitější — části pak podrobně zpracovává otázky nadhozené v části první (třídní, exklusivní prvky v jazyce jsou odsouzeny k odumírání; výklad pojmu celonárodního jazyka a jeho poměru k obecně češtině; otázka archaismů, nářečních a argotických jazykových prvků v literárním díle; některé speciální problémy překladatelské). — V diskusi připojeno několik poznámek k zvukové stránce jazyka v próze, znovu o otázkách češtiny obecné a hovorové, o menší srozumitelnosti překladů z ruštiny a jejich příčinách a j.

Ref.: J. Bělič, *Český příspěvek k řešení otázek jazyka v literatuře a překladech s hlediska Stalinových prací o jazykovědě*. NR 36, 1953, 43—48 (s několika poznámkami a odpovědí B. Havránka tamtéž na s. 48). — R. Hirsch, *Word* 8, 1952, č. 4 (Slavic Word, č. 1), s. 400—401. 1763

Stejskal V. Stalinovy články o jazykovědě a naše literární věda a kritika. *Nový život* 4, 1952, 269—282.

V diskusním příspěvku rozvádí některé podněty Stalinových statí a zejména hodnotí na jejich základě současnou českou literární vědu a kritiku.

K tomu srv. J. Kopenec, *Spis J. V. Stalina „Marxismus a otázky jazykovědy“* (tamtéž, s. 749—775; polemisujes některými Stejskalovými thesemi) a J. Stejskal, *Odpověď soudruhu Jiřímu Kopenecovi* (tamtéž, s. 1091—1099). 1764

Havránek B. Marxistická jazykověda a jazyk nové české literatury. (Z přednášky na školení mladých autorů na Dobříši, uspořádaném Svazem československých spisovatelů; předneseno dne 1. srpna 1951.) *SaS* 13, 1951/2, 57—71.

S hlediska teorie jsou tu osvětleny některé aktuální otázky jazyka literatury, ovšem s hlediska teorie, která nechce být a není odtržena od praxe (na př. lidovost jazyka, archaismy, dialektismy, argotisování a prvky obecné češtiny v literárním jazyce). Výklad doprovázen konkrétními příklady zejména z B. Němcové, B. Řihy (*Dvějara*), M. V. Kratochvíla, V. Káni (*Parta brusiče Karhana*), V. Řezáče (*Nástup*) a A. Zápotockého (*Vstanou noví bojovníci*). 176

5

Havránek B. Jazyk dnešní české prózy. RP 1953, 9/6.

Kritickým rozbořem zjišťuje v jazyce současné české prózy dvojí nebezpečí: vliv špatného jazyka novinářského a nepřekonané dosud pozůstatky jazyka estétského, usilujícího o bezúčelnou „ozdobnost“ jazyka. Mimo to se zabývá také funkcí

nespisovných prvků jazykových v uměleckém díle. S konkrétními příklady z knih K. F. Sedláčka, J. Marka, P. Bojara a j. 1766

Trávníček F. O jazyce umělecké prózy. Literatura ve škole 1, 1953, 163—170.

Vedle obecné charakteristiky uměleckého jazyka se autor podrobněji zabývá podstatou uměleckého, obrazného myšlení a jeho jazykovým výrazem; konkrétně si přitom všímá P. Bezruce (*Stužkonoska modrá*), V. Řezáče a P. Bojara. — Podobného obsahuje i výtah z Trávníčkova ref. na zasedání ústř. výboru Svazu čs. spisovatelů v Praze 12/1 1953, otištěný pod názvem *O jazyce naší nové prózy* v LitN 2, 1953, č. 4, s. 5—6. 1767

Trávníček F. Jazyk nové české prózy. LD 1953, 8/11.

Poznámky k jazykové stránce několika novějších prací českých prozaiků (V. Řezáč, *Nástup*; P. Bojar, *Jarní vody*; J. Marek, *Vesnice pod zemí*; J. Otčenášek, *Plným krokem*; K. F. Sedláček, *Luisiana se probouzí*). 1768

Trávníček F. O jazyce naší nové prózy. Knihovna Čs. společnosti pro šíření polit. a věd. znalostí, sv. 78. Praha, Orbis 1954, 31 s., 8°.

Ucelený výklad o jazyce v uměleckých dílech literárních, se zvl. zřetelem ke dvěma otázkám: κ užívání nespisovných výrazových prvků, zejména nářečních, a κ otázce popisného zobrazování základní ideje slovesného díla (neobrazná dějovost často oslabuje zamýšlený ideový i umělecký účín celé práce). Konkrétní příklady jsou čerpány z nových prací V. Řezáče, P. Bojara, J. Marka, J. Otčenáška a K. F. Sedláčka.

Ref.: M. Komárek, NŘ 38, 1955, 181—183; κ tomu F. Trávníček, *Slovesné umělecké tvoření a umělecká mluva*. Host do domu 2, 1955, 493—496. 1769

Trávníček F. K umělecké charakterisaci. Host do domu 1, 1954, 263—265.

Závažným nedostatkem naší nové prózy je podle autóra popisný, reportérský ráz umělecké charakteristiky osob; příklady uvádí z románu J. Otčenáška *Plným krokem* (1952). 1770

Vodička F. Úkoly literární historie při studiu otázek uměleckého mistrovství. SaS .13, 1951/2, 118—134.

Ref. na konferenci českých a slovenských lit. historiků univ. kateder v Praze v dubnu 1952. — I když autorovi nejde o otázky izolované, na př. o otázku verše nebo jazyka umělého díla, nýbrž o problematiku celé literatury, kterou chce pozorovat pod zorným úhlem její uměleckosti, dotýká se na mnoha místech otázek jazykových a stylistických, zvl. v druhé části studie, kde se zabývá konkrétním rozborem a hodnocením díla jednotlivých básníků, především S. K. Neumanna, J. Hory a J. Wolkeru. — V pozn. na s. 134—135 reaguje a. na ref. J. Langa o přednášce v čl. *Stanislav Kostka Neumann*, *Nový život* 4, 1952, 936n. 1771

Mukařovský J. Lidovost jako základní činitel literárního vývoje. ČLit 2, 1954, 193—219.

Ref. přednesený na konferenci o lidovosti v české literatuře, kterou uspořádal Ústav pro českou literaturu ČSAV ve dnech 26.—27. II. 1954 v Liblicích, obsahuje m. j. také poznámky κ otázce lidovosti jazyka v literárním díle V. Vančury, K. Čapka, J. Nerudy a j. (zvl. na s. 216—218). 1772

Jech J. K problematice uměleckého mistrovství lidové slovesnosti. *Sov Lit* 3, 1954, 188—200.

Všimá si také jazykové stránky lidových výtvorů slovesných a usiluje vytknout specifické znaky lidovosti, jak se projevuje právě v oblasti jazykové.

1
773

Šajtar D. Některé problémy lidovosti v české literatuře. *Radostná země* 4, 1954, 88—91.

Diskusní příspěvek na konferenci o lidovosti v literatuře (v únoru 1954, v. zde č. 1772); několik poznámek o lidových prvcích v uměleckém jazyce na s. 90.

1774

Neumann S. K. Umění a politika I. Předml. napsal J. Taufer, pozn. L. Špačková. *Sebrané spisy S. K. Neumanna*, sv. 19. Praha, Čs. spisovatel 1953, 267 s., 8°.

Soubor statí, přednášek, polemik a jiných příspěvků o umění a literatuře z let 1910—1945 obsahuje mimo jiné stať *Mezi brusíci a linguisty* (s. 63—72, po prvé Přítomnost 9, 1932, č. 46), v které S. K. Neumann vyjádřil své stanovisko k jazykovědné diskusi o purismu a uměleckém jazyce v letech 1931/2 (viz BČL 1931, č. 192; 1932, č. 234).

1
775

Olbracht I. O jazyce a literatuře. K vyd. přípr. a pozn. opatřil R. Havel. *Knihovnička Varu*, sv. 44. Praha, Čs. spisovatel 1953, 45 s., 8°.

Přetisk několika starších statí Olbrachtových. Jazyka literárních děl se z nich dotýkají: *Jazykový zmatek I* (po prvé *Lit. noviny* 5, 1931, č. 9). — *Jazykový zmatek II* (tamtéž, č. 12). — *Jazykové zmatky řeší laici* (*Lit. noviny* 6, 1932, č. 3). — Z úvodu k třetímu vydání knihy *O zlých samotářiích* (Praha 1939). — *Upravovat staré texty?* (Z ankety čas. *Hovory o knihách* 3, 1939, č. 18). — Z předmluvy ke knize A. Staška *Z Blouznivců našich hor* (Praha 1939, s. 7—15).

Ref.: J. Bělič, *Moderní klasik o jazyku*. NR 37, 1954, 219—224. — K. Hprálek, *Měnit či neměnit jazyk klasiků? (K otázce textových úprav starších spisovatelů.)* SaS 17, 1956, 48—50.

1

776

Fučík J. Stati o literatuře. Literární kritiky, polemiky a studie. Předml. napsali G. Fučíková a L. Štoll. *Dílo J. Fučíka*, sv. 6. Praha, Svoboda 1951, 312 s. + 8 s. obr. příl., 8°.

V knize porůznu drobné i souvislejší poznámky k jazykové stránce knih J. Seiferta (s. 70), J. Kratochvíla (89), J. Haška (94), K. Konráda (98—99), K. Nového (115), F. X. Šaldy (202n. a 204n., též o jeho názorech na otázky literárního jazyka), J. Vrchlického (219n., 297) a j. Tamtéž přetištěn i nekrolog V. Ertla (126). — V. zde č. 1842—1846.

1777

Nejedlý Z. O výtvarnictví, hudbě a poesii. *Knihovnička Varu*, sv. 38. Praha, Čs. spisovatel 1952, 77 s., 8°.

V stati *O českou poesii* (s. 51—63) poznámky o uměleckém jazyce M. Pujmanové (zví. v jejích lyrických básních) i jiných českých spisovatelů. — V. též: Z. Nejedlý, *O literatuře*. Krit. knihovna, sv. 10, Praha 1953 (obsáhlý výbor z krit. a lit. historických statí Z. Nejedlého; v mnohých tam poznámky k jazyku a stylu literárních děl).

1778

Dolanský J. Zdeněk Nejedlý v boji za vysoké umělecké mistrovství literatury. Sb. Zdenku Nejedlému k 75. narozeninám (Praha, Čs. spisovatel 1953), s. 197—204.

O pozornosti, kterou Z. Nejedlý věnuje otázkám básnického jazyka, výklad na s. 202—204 (s několika příklady). — Otištěno pod stejným názvem též v LitN 2, 1953, č. 6, s. 3. **1779**

Dolanský J. Zdeněk Nejedlý, průkopník nové literární vědy a kritiky u nás. SovLit 2, 1953, 1—19.

Na s. 24—27 upozorňuje na zájem Z. Nejedlého o některé otázky uměleckého mistrovství (jeho výklady básnických obrazů, smysl pro zvukové kvality básnického jazyka, verš, rytmus, rým a j.). **1780**

Hájek J. Literatura a život. Studie o naší současné próze. Praha, Čs. spisovatel 1955, 330 s., 8°.

Vedle četných drobných zmínek o jazyce a stylu současných českých prozaiků shrnuje autor své názory o této stránce slovesných děl v kapitole *Jazyk a sloh naší prózy* (s. 288—300); tu se staví proti tendencím, které usilují omezit výběr jazykových prostředků literárního díla v podstatě na spisovný jazyk, dotýká se některých otázek speciálních (na př. projevů slohového naturalismu) a usiluje i o heslovou charakteristiku jazyka několika českých prozaiků (na př. K. Konráda, M. Pujmanové, M. Majerové, K. Ptáčníka a j.). **1781**

Trávníček F. Dialekt a hovorová čeština v uměleckém jazyce. LitN 1, 1952, č. 11, s. 4.

Příspěvek do diskuse o uměleckém jazyce, opřený o these Stalinových statí jazykovědných a namířený zejména proti romantickému názoru na úlohu dialektu v jazyce literárních děl. **1782**

Bělič J. K otázce využívání nářečí v literatuře. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 510—528.

K řešení otázky přistupuje autor s aspektem historickým a v souvislosti s celkovou jazykovou problematikou nové české literatury. Zkoumá, jak se v různých dobách měnila úloha nářečí a nářečních prvků v literatuře, a upozorňuje na přednosti i možná nebezpečí uměleckého využití nářečí v současné české literatuře nastupujícího socialistického realismu. S poznámkami k pracím I. Prachaře, V. Rezáče, B. Říhy, F. Směji, A. Zápotockého, J. Žrotala a j. — V. též č. 1212. **1783**

Horálek K. K metodice stylistického rozboru. NŘ 37, 1954, 152—154.

Poznámky k otázce, jak zjišťovat funkční hodnotu stylistických prostředků a činitelů, které mají vliv na proměnlivost této hodnoty. Několik konkrétních postřehů se týká povídky F. X. Šaldy *Požáry* (otištěna v čas. Listy pro umění a kritiku 3, 1935, 445—451). **1784**

Bečka J. V. Popisné pasáže v epické próze. NŘ 38, 1955, 307—320.

V přehledu prokládaném textovými ukázkami upozorňuje Bečka na trojí základní funkci popisných pasáží v kompoziční výstavbě epických děl: a) vytvářejí „kulisu“ děje, t. j. zasazují jej do místa a času a představují jednající osoby čtenáři; b) mají další úkoly kompoziční, pomáhající na př. členit dějové pásmo, oddělovat jednotlivé scény a pod.; c) mohou být i náladově působivé. **1785**

Erban K. O básnickém vyjadřování obrazném a neobrazném. ČJ 3, 1953, 257—264.

Ukazuje na nesprávnost rozšířeného názoru, že „podstatou básnického vyjadřování je obraznost a že tudíž jen obrazný jazyk je skutečným jazykem básnickým nebo aspoň básnický hodnotnějším a relevantním“ (s. 257).
178

6

Müller V. K některým otázkám jazykové správnosti v básnickém díle. ČJ 4, 1954, 337—342.

Upozorňuje na některé nedostatky (s hlediska jazykové správnosti) ve sbírkách M. Floriana *Cesta k slunci* (1953) a M. Kundery *Člověk zahrada širá* (1953). 1787

Havlová F. O jazyce knih pro mládež. NŘ 37, 1954, 172—178.

Souborný ref. o několika nových pracích: J. Mareš, *Pískle* (1952); J. V. Pleva, *Malý Bobeš* (4. vyd., 1953); J. Lada, *Vzpomínky z dětství* (1953); J. Morávek, *Kytka zelená* (1953).
178

8

Hrabák J. Kritika naší nejnovější kritiky. Host do domu 1, 1954, 106—110.

Vytýká jí mimo jiné po stránce jazykové frázovitost, citátomanií a echolalii (= opakování a rozměňování výroků kapacit); vážný nedostatek naší současné literární kritiky spatřuje také v nedostatečné pozornosti, kterou věnuje otázkám verše a uměleckého jazyka.
178

9

Osvald I. Stručně o psaní předloh pro film. Filmová práce 1, 1954, č. 1, s. 15—16.

Hrst praktických zkušeností (také po stránce stylistické). —V. též č. 333. 1790

Viz též é.:

100. J. Mukařovský, Ke kritice strukturalismu v naší literární vědě.

281. K. Horálek, Styl umělecké literatury.

282. L. Doležel, Rozbor uměleckého stylu.

1260. J. Hrabák, O lidovosti starší české literatury.

Jazyková stránka v díle jednotlivých autorů
a v různých druzích literárních

Cuřín F. Klicpera a Mácha. (Poznámky I srovnávací jazykově stylistické charakteristice.) NŘ 37, 1954, 208—219.

V studii jsou sneseny doklady toho, jak Mácha často navazuje na jazyk starší, na jazyk svých předchůdců, především na jazykovou stránku dramát a veseloher V. K. Klicpery; je vůbec pro Máchu charakteristické, že zpracovává zpravidla to, co bylo v české literatuře — třeba v náznacích, zárodcích a jednoduchých typech — už před ním (podle závěru).
1791

Králík O. Václav Kliment Klicpera. Doslov k „Výboru z díla“ (Praha 1955), s. 533—552.

V kap. VIII *Dramatická technika a jazyk* (s. 548—550) několik poznámek k jazykové stránce Klicperova díla.
1792

Závodský A. K pramenům „Ohlasu písní ruských“. *Slavia* 22, 1953, 105—111.

Snaží se prokázat — ne zcela přesvědčivě —, že Čelakovský při práci na „Ohlasu písní ruských“ čerpal teoretické i praktické poučení o formální stránce ruské lidové poesie z Goetzovy knihy *Stimmen des russischen Volks in Liedern* (Stuttgart 1828), především z její předmluvy.

793

Jedlička A. K jazykové a slohové stránce Tylových her. *NŘ* 37, 1954, 73—86.

Rozbor ukazuje na neobyčejně širokou rozlohu Tylova jazyka v divadelních hrách; srovnáním *Strakonického dudáka* a *Krvavých krtnů čili Drahomíry...* vystupuje do popředí vyhraněný protiklad lidovosti a nehledanosti slohu na straně jedné a knižnosti a pathetické nadnesenosti na straně druhé.

794

Kačer M. Paní Marjánka, matka pluku, ve vývoji tvůrčí metody J. K. Tyla dramatika. *CLit* 2, 1954, 29—40.

Na s. 38—40 několik poznámek — dosti nahodilých a ne zcela přesných — o jazyce této hry (lidové obrazné vyjadřování, realistické rozlišení slovníku jednotlivých postav a j.).

1795

Beneš J. Hornická řeč v Tylových „Kutnohorských havířích“ *ČJ* 5, 1955, 279—281.

Vykládá původ odborných výrazů (nejčastěji převzatých z němčiny), kterých Ty 1 užil ve svém dramatu.

796

Havránek B. K stylu Národních báchorek a pověstí Boženy Němcové. *NŘ* 37, 1954, 86—91.

Rozdíl v jazyce a stylu mezi prvním a třetím svazčkem *Národních báchorek* (nápadný zejména v odlišném poměru k živému mluvenému jazyku) lze vysvětlit novým stykem s chodským lidem; ten Němcové dopomohl k tomu, aby si plně uvědomila umělecké možnosti lidového jazyka, který poznala v dětství.

1797

Bečka J. V. Sloh „Babičky“ Boženy Němcové. *ČJ* 4, 1954, 8—16.

Upozorňuje na některé základní slohové vlastnosti díla a doprovází je příklady. Výklad zaměřen k potřebám školským.

97a

Bělič J. Jazyk v Havlíčkových Obrazech z Rus. *NŘ* 37, 1954, 92—103.

Srovnáním s uznávanou kodifikací spisovné češtiny v první polovině minulého století a zčásti i s dobovým spisovatelem usem a. ukazuje, že Havlíčkův jazyk v *Obrazech z Rus* po stránce hláskoslovné, tvaroslovné, ve skladbě i v slovní zásobě vcelku odpovídá tehdejšímu stavu spisovného jazyka.

1798

Vodička F. Nerudův thematický a jazykový program v Poetických besedách. *Nít* 37, 1954, 103—115.

S požadavky, které Jan Neruda kladl na thematickou náplň Poetických besed, a s jeho snahou včlenit do obsahu národní poesie historii i přítomný život lidu v jejich specifčnosti společenské i územní, těsně souvisely také otázky jazyka a stylu. Vodičkova studie ukazuje, jak se s těmito otázkami Neruda vyrovnával v teorii

1 v redakční

praxi.

1799

Mukařovský J. Několik poznámek k otázce básnické formy. (Studie nerudovská.) ČLit 3, 1955, 1—18.

Na příkladu poesie Jana Nerudy dokazuje a. správnost své these, že umělecká forma, má-li sloužit jako účinný nástroj při poznávání skutečnosti, musí být ve stálém styku s dosavadní uměleckou zkušeností, nahromaděnou v kulturním dědictví. Ve studii jsou porůznu uloženy také poznámky k jazyku a uměleckému stylu Nerudovy poesie. 1800

Otruba M. Šolcova cesta k Písni o ruce mozolné. ČLit 3, 1955, 134—159.

Několik poznámek o jazyce V. Šolce na s. 152—153. 1801

Utěšený S. Lidový jazyk v Stroupežnického „Našich furiantech". NŘ 37, 1954, 115—123.

Čl. osvětluje, jak průkopnickým, odvážným a přitom šťastným způsobem Stroupežnický řešil — a často i vyřešil—hlavní otázky jazyka českého realistického dramatu už v samých jeho počátcích: „Hlavní jeho zásluhou tu pak zůstane navždy to, jak organicky sloučil kultivovanou tradici spisovné češtiny té doby se svérázným projevem lidovým, nepodlehnuv přitom ani v nejmenším nebezpečí vulgarisování spisovného jazyka a naturalistického kopírování lidové řeči" (ze závěru na s. 123). 1802

Horálek K. O jazyce literárních děl Aloise Jiráska. Knihovna Čs. společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí, sv. 48. Praha, Orbis 1953, 29 s., 8°.

Přehledný výklad Horálkův je uveden několika zásadními poznámkami o umělecké mluvě a jejím studiu a zařazením Jiráskova díla do širší kulturně společenské souvislosti. Autor upozorňuje na některé charakteristické rysy Jiráskova jazyka, zejména na jeho využití výrazů archaisujících (mají významný podíl na Jiráskově umění historického koloritu), dialektických a obecně lidových. V závěru několik zmínek o ediční problematice Jiráskových knih, jejich úpravách a pod. 1803

Ref.: Z. Ty1, NŘ 37, 1954, 179—183.

Pietzer K. Jiráskovi lapkové a jejich předloha. JčSbH 22, 1953, 90—95.

Po B. Havránkovi, který v příspěvku do Jiráskova sborníku (1921) upozornil na popravčí knihu pánů z Rožmberka jako na přímý pramen Jiráskova líčení lapkovských scén v románu *Proti všem*, znovu srovnává vybrané úryvky předlohy i románu a zajímavě tak osvětluje Jiráskův způsob využívání historických praujpenů (také po tránce jazykové a stylistické). 1804

Klusák K.—Zukal O. Nářeční prvky v Jiráskově Lucerně. ČJ 5, 1955, 31—34.

Jak užívá Jirásek ve své hře nářečních prvků (ze severovýchodních Čech, z okolí Náchoda a Hronova) a prvků obecně lidových. Výklad přizpůsoben potřebám školským. 1805

Janáčková J. Hrdina románu Drašar Terezy Novákové. ČLit 2, 1954, 310—324.

Na s. 322—323 poznámky k uměleckému stylu T. Novákové (využití dialogu, technika popisu a pod.). 1806

Bečka J. V. Sloh K. V. Raise. ČJ 4, 1954, 168—178.

Nástin Raisova slohového umění, založený na románech *Západ a Zapadlí vlastenci*, je určen především za pomůcku pro školní rozbor stylu literárního díla. 1807

Novák B. Zasloužilý umělec J. Š. Kubín devadesátníkem. *Nový život* 6, 1954, 403—406.

Všimá si také jeho svérázného umění vypravěčského (v. též BČL 1945/50, č. 1208, 1917, 1923). 1808

Nezval V. Petr Bezruč. LitN 1, 1952, č. 34, s. 3—4.

Několik poznámek se týká také jazyka a formy Bezručových básní (psáno k Bezručovým 85. narozeninám). 1809

Marchiori J. Barevná adjektiva v básnickém díle Petra Bezruce. (Pokus o studii básnického jazyka.) SlezSb 53, 1955, 543—551.

Italská autorka sebráním a utříděním příslušných dokladů upozorňuje na nevšední Bezručovu vnímavost pro barevný svět; hlubší rozbor a zhodnocení materiálu chybí. — Z ital. orig. přel. L. Vrla (v. zde č. 3225). 1810

Resler K. Petr Bezruč a Edgar Allan Poe. O dozpěv v básnickém díle P. B. SlezSb 51, 1953, 173—189.

S poznámkami k jazyku a stylu P. B. (o funkci dozpěvu a refrénu v kompoziční výstavbě Bezručových básní a j.) 1811

Šajtar D. Bezručova balada Pole na horách. SlezSb 52, 1954, 196—210.

Na s. 204—207 podrobné srovnání definitivního textu s konceptem z roku 1899 (také po stránce jazykové). 1812

Sivěk A. Poznámky k textovým změnám v Bezručově Stuzkosnosce modré. SlezSb 52, 1954, 210—216.

Podrobným rozbořem všech dosavadních vydání dokazuje autor Bezručovu vytrvalou péči o jazyk uměleckého díla, o jeho ideovost a stálou aktualizaci. 1813

Šajtar D. K literárně vědné práci nad dílem Petra Bezruce. SlezSb 51, 1953, 89—97.

Na s. 93—94 přehled prací zabývajících se jazykovou a stylistickou stránkou Bezručova díla a dalších úkolů na tomto úseku. 1814

Hodura Kv. Zdeněk Nejedlý a jazyk český. Sb. Zdeňku Nejedlému Československá akademie věd (1953, v. zde č. 2750), s. 161—179.

Zevrubný popis a zhodnocení jazyka a stylu Z. Nejedlého: „Jazyk je zbraň, kterou Zdeněk Nejedlý bojuje za lepší budoucnost lidstva, za socialismus“ (s. 179). — Zkrácené znění téže studie *O českém jazyce Zdeňka Nejedlého* otištěno v NŘ. 36, 1953, 1—15. 1815

Kubka F. Zdeněk Nejedlý mluví. Sb. Zdeňku Nejedlému k 75. narozeninám (Praha, Čs. spisovatel 1953), s. 303—307.

Charakteristika řečnického umění Z. Nejedlého. 1816

Trávníček F. Básnické slovo S. K. Neumanna. Host do domu 2, 1955, 313—317.

„V ústrojném spojení básnického slova s myšlenkami, ideami, které pomáhají člověku pochopit všechny krásy a dary přírody i života a také mu slouží v boji za osvobození od útisku a tmářství, za pravé lidství, v rovnocenném jazykovém vyjádření těchto krásných a plodných myšlenek a idejí je významný průkopnický rys Neumannova básnického díla, je síla a krása jeho básnického slova" (s. 314).

1817

Jelínek M. Styl brněnských románů Rudolfa Těsnohlídka. SbFilFakBU 3, 1955, č. 4 — ř. literárněvědné (D) č. 1 —, s. 141 až 152.

Rozborem románů R. Těsnohlídka *Poseidon, jeho život a svět* (2. vyd., 1925), *Kolonia Kutejsík* (3. vyd., 1935) a *Vrba zelená* (1925) a. ukazuje na těsné sepětí ideové a tematické stránky literárního díla s jeho stránkou jazykovou a zejména na podminěnost stylistických nedostatků chybami ideovými a tematickými. — Připojeno rus. a něm. résumé na s. 153. -

181

8

Trávníček F. Můj učitel češtiny. RP 1952, 6/1.

Psáno k 70. narozeninám I. Olbrachta; z jazyka jeho děl odvozoval Trávníček mluvnické zákony nové spisovné češtiny.

181

9

Králík O. Jazykové změny v Olbrachtově Bratru Žakovi. SaS 14, 1953, 102—115.

Stejnou metodou, které užil před časem v čl. *Rozbor textových změn v Olbrachtově Žaláři nejtemnějším* (SaS 3, 1937, 199—211), analyzuje autor podrobně několikrát znění povídky *Bratr Žak* (1. vyd. 1905, 5. vyd. 1951) a snaží se tak vysledovat některé charakteristické rysy Olbrachtovy cesty k uměleckému mistrovství. 1820

Tyl Z. Ivan Olbracht a česká jazyková kultura. NŘ 36, 1953, 69—75.

Přehledný výklad o Olbrachtově jazykovém vývoji, o jeho názorech na jazyk literárních děl, o jeho praktických zásadách do jazykovědných diskusí v r. 1931 a 1939 aj.

1821

rh [= R. Havel]. Za Ivanem Olbrachtem. SaS 14, 1953, 46—47.

Ve zkratce upozorňuje zejména na živý Olbrachtův zájem o vědecké řešení aktuálních otázek jazykových.

1822

Havel R. Olbrachtovo zpracování Bidpajových bajek. NŘ 37, 1954, 139—143.

Srovnáním Olbrachtovy knihy *O mudrci Bidpajovi a jeho zvířátkách* (1947) se starším překladem E. Valečky z r. 1893 zjišťuje a. některé rysy, které po stránce jazykové a stylistické charakterizují Olbrachtův způsob práce na knihách pro děti.

1823

Hájek J. Národní umělkyně Marie Majerová. K tradicím české socialistické prózy. Sb. Postavy a dílo. Velká řada, sv. 2. Praha, Čs. spisovatel 1952, 239 s. + 28 obr. příl., 8°.

V závěrečné kapitole *Náěrt k podobizně* (s. 214—226) poznámky o jazyce a stylu Majerové.

182

4

Formánková V.—Rysová J.—Syravátková J. Stylistické vrstvy slovníku v dílech Marie Majerové. NŘ 37, 1954, 144—151.

„Ve svém příspěvku chceme připomenout vývojovou linii v díle Marie Ma-

jerové, jak se projevuje v oblasti slovníku různým způsobem využívání slovních jazykových prostředků" (s. 144). Základem rozboru jsou knihy *Mučenky* (1921), *Nejkrásnější svět* (1923), *Siréna* (1935) a *Haviřská balada* (1938). **1825**

Daneš F. Příspěvek k poznání jazyka a slohu Haškových „Osudů dobrého vojáka Švejka". NŘ 37, 1954, 124—139.

Jsou tu vytčeny a příklady doloženy některé charakteristické Haškovy prostředky jazykové a stylistické, na př. užívání kontrastu a přirovnání, jeho ironie a sarkasmus, umění ve stylistické výstavbě přímé řeči a j.; naopak upozorňuje a. i. na některé jazykové a stylistické nedostatky Haškovy. **1826**

Trávníček F. Antonín Zápotocký v zrcadle jazykového slohu. Host do domu 1, 1954, 532—534.

Několik poznámek o jazykové a stylové stránce knihy rozhlasových projevů A. Zápotockého *Po stáru se žít nedá*: „Lidový ráz slohu Zápotockého vznikl tvůrčím individuálním procesem, tvůrčím využitím bohatství lidového jazyka, jeho zákonitostí. Je to sloh vrchovatou měrou osobitý. Jeho lidovost se projevuje zejména ve větné stavbě, užíváním nepříliš složitých větných útvarů, rozkládáním složitějších myšlenek na řadu myšlenek kladených prostě vedle sebe" (s. 533). **1827**

Forst V. Poznámky k technice literární práce Antonína Zápotockého. Nový život 6, 1954, 636—656.

Zabývají se mimo jiné také její stránkou jazykovou a zejména stylistickou (autor upozorňuje na př. na vypravěčské umění A. Zápotockého, využití t. zv. polo-přímé řeči, dokumentární hodnotu mluvy v částech dialogických, zjednodušenou syntaktickou stavbu a pod.). **1828**

Těšitelova M. Poznámky k slovní zásobě v románě Karla Čapka „Život a dílo skladatele Foltýna". NŘ 38, 1955, 297—307.

„V tomto článku se pokusím na několika příkladech ukázat, jak K. Čapek využívá v uvedeném díle některých slov k vyjadřování různých pojmů, citových odstínů a pod. Podle významových okruhů budeme sledovat, jak a která slova K. Čapek volí, aby charakterisoval hrdinu díla i ostatní osoby, které tu vystupují, aby popisoval věci a jevy a vystihl různá jednání, činnost, situace a pod." (s. 298). **1829**

Glazarová J. O Vančurově „Markétě Lazarové". Nový život 5, 1953, 988—989.

Glosa, psaná u příležitosti nového vydání, obsahuje básnickou charakteristiku jazyka a uměleckého stylu této knihy. **1830**

Jílek R. Sloh „Markéty Lazarové" V. Vančury. ČJ 4, 1954, 262—266.

Pokus o rozbor, zaměřený k potřebám školským; všímá si slovníku, větné stavby, obraznosti Vančurovy umělecké mluvy atd. **1831**

[Šmilauer V.]. Výrazy smíchu u Karla Poláčka. Oběžník KPČJ 4, 1951, č. 19, s.* 3.

Výňatek ze seminární práce V. Patkové, která sebrala a utřídila výrazy pro smích a pod. ze 16 knih novočeské prózy. **1832**

Závodský A. Láskyplný básnický hold Praze. Host do domu 2, 1955, 79—81.

V závěru ref. o knize M. Pujmanové *Praha* (Praha 1954) několik poznámek k jazyku a stylu sbírky. **1833**

Jelínek M. Ke stylu literárních prací Ludmily Hořké. Sb. Ad. Kellnerovi (1954, v. zde č. 2740), s. 179 — 192.

Stylistický rozbor dvou autobiografických knih *Doma* (1943) a *Řeka* (1946). Autor při něm přihlíží k ideové i kompoziční výstavbě obou knih a charakteristické rysy stylu L. Hořké spatřuje ve výrazové prostotě a snaze o vyjadřování konkrétní (s těmito rysy kontrastuje ovšem někdy úsilí o výraz umělečtější, „literárnější“), dále v jednoduché stavbě syntaktické a hojně dialogisaci; kriticky se však stává zejména k přemíře lašských prvků nářečních. V závěru ukazuje na souvislost ideové neúspěšnosti autorčiny se závažnými nedostatky stylistickými.

183

4

Trávníček F. Síla a krása Gottwaldova slova. NŘ 36, 1953, 139 až 147.

Charakteristika jazyka a stylu Kl. Gottwalda; zvl. upozorňuje na lidové prvky ve volbě slov i v mluvnické stavbě, ústrojně skloubení myšlenek a jejich jazykového výrazu a na národní svébytnost mluvy Gottwaldovy. — Otištěno pod stejným názvem také v LitN 2, 1953, č. 17, s. 3—4.

183

5

Nejedlý Z. Náš prezident. Var 4, 1951/3, 20—25.

Na s. 24 stručná, ale výrazná charakteristika mluvy Kl. Gottwalda v jeho projevech řečnických a literárních (také po stránce jazykové a stylistické). 1836

Hausenblas K. O jazyce poesie Wolkerovy. Studie a práce linguistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 473—493.

Uhrnná charakteristika přihlízející jak ke knižně vydaným sbírkám (*Host do domu, Těžká hodina*), tak i k veršům z Wolkerovy pozůstalosti. Všímá si slovní zásoby, prvků nářečních, užívání cizích slov, využití stylu hovorového, větné stavby, zvukové stránky Wolkerovy poesie, obrazové složky jeho jazyka a j.

183

7

Jelínek A.—Schulz M. K některým problémům Nezvalových Křídel. Nový život 5, 1953, 739—747.

Poznámky k uměleckému jazyku V. Nezvala ve sbírce *Křídla* (Praha 1952) na s. 742—743.

1838

Mukařovský J. K novému románu Václava Řezáče. LitN 4, 1955, č. 6, s. 6—7.

V čl. porůznu zmínky o stylové výstavbě románu *Bitva*, na př. jak Řezáč využívá techniky „vnitřního“ monologu a dialogu a pod.

1839

Šajtar D. Poznámka k dílu Jarmily Glazarové. SlezSb 53, 1955, 297—300.

Týká se románu *Vlčí jáma* (7. vyd., Praha 1954); jazykových prostředků J. Glazarové si a. všímá na s. 299.

1840

Šajtar D. „Maminka“ Jaroslava Seiferta. Host do domu 2, 1955, 457—459.

Několik poznámek také o Seifertově jazyce, o jeho umění rýmovém a j. 1841

Jelínek M. Stylistické mistrovství Julia Fučíka. SaS 14, 1953, 148—160.

Pokus o rozbor charakteristických rysů Fučíkova uměleckého jazyka a jeho stylu (úsilí o jazykovou správnost; kritický poměr k nespisovným prvkům místně nářeč-

ním, slangovým a argotickým; rusismy v mluvě Fučíkově; snaha o jasný, přesný a výstižný výraz; citové zaujetí a přesvědčivost Fučíkova stylu atd.). **1842**

Křístek V. Jazyk u Julia Fučíka jako prostředek boje. Studie a práce lingvistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 494—509.

Shrnutí rozboru, zaměřeného k Fučíkovu uměleckému využití prostředků jazykových a stylistických: „Jazykové mistrovství a zároveň bojová síla Fučíkova jazyka spočívá v několika důležitých jevech. Předně v tom, že je zde s neobyčejným citem pro jazyk i pro obsah vyvážena stránka formální a stránka obsahová. Dále... ve Fučíkově účtě k současnému jazyku a jeho pravidlům, která jsou výsledkem dlouhého vývoje, i v účtě k našemu jazykovému dědictví. Velkým kladem Fučíkova stylu je jeho stálý zřetel na čtenáře. Na to ukazuje pečlivý výběr slov a slovních spojení, pružná a přehledná stavba věty. Pokud užívá Fučík novotvarů, jde vždy o novotvary srozumitelné, které jsou odůvodněny novým obsahem, novým pohledem. Tradičních ozdob a figur dovede Fučík užít s novou silou a bojovným zaměřením" (s. 509). **1843**

Janáčková J. Julius Fučík a česká jazyková kultura. NĚ. 36, 1953, 257—262.

Julius Fučík zasahoval do jazykového dění nejen nepřímo jako mistr slova, ale i svými podnětnými soudy o jazyce literárních děl a mnohostrannou péčí o českou jazykovou kulturu. — V. též č. 1845.

Tyl Z. Julius Fučík o jazyce a jazykové kultuře. SaS 14, 1953, 160—167.

Několik poznámek o tom, jak se Fučík jako kritik a literární historik díval na jazyk uměleckých děl, a o jeho zásazích do praktických otázek jazykové kultury. — V. též č. 1844. **1845**

Veselý Z. Fučík nás učí poutavě a přesvědčivě psát. Čs. novinář 5, 1953, 109—110.

Několik poznámek o Fučíkově jazyce a stylu novinářském. — V. též: S. Oborský, *Poznámky o stylu novinářské práce Julia Fučíka* (tamtéž, s. 237—239). **1846**

Trávníček F. Kdo za to odpovídá? Host do domu 2, 1955, 448—452.

Upozorňuje na některé nedostatky (také jazykové a stylistické, na př. zbytečné vulgarisování) v knize F. Rachlíka *Pozdrav pámbu, pane Randák* (6. vyd., Praha 1955). — K tomu srv. diskusi tamtéž na s. 545—550. **184**

7

Šajtar D. K básnickým počátkům Viléma Závady. SlezSb 53, 1955, 229—254.

O uměleckých jazykových prostředcích Zavadových prvotin několik poznámek na s. 247—249. **184**

8

Doležel L. K jazyku a stylu románu K. F. Sedláčka „Závod ve stínu". Květen 1, 1955/6, 23, 52—54.

Úvodem výklad o hl. rysech současného vývoje našeho národního jazyka a jak se tento vývoj odráží v jazyce Sedláčkova románu. Některé stránky Sedláčkova jazyka a stylu nelze hodnotit kladně (způsob a míru využití nespisovných prvků v řeči autorské, ve výběru slov porušování významových zákonitostí spisovného

slovníku, zbytečnou vyumělkovanost výrazu a j.). V druhé části článku podána charakteristika Sedláčkovy větné stavby.

184

9

Hrabák J. Nejlepší náš satirik, Dikobraz a naše satira. Parodie a slovní komika u Václava Laciny a v soudobé české satíře. Host do domu 1, 1954, 447—453.

Na základě rozboru parodií V. Laciny z prvních jeho knížek ukazuje, jak často přechází jeho komika v samoučelnou hru se slovy, a tento nedostatek pokládá za charakteristický pro celou Lacinovu „školu“ v Dikobrazu. — V. zde dále č. 1851.

1850

Hrabák J. Epištola satirikům. Host do domu 2, 1955, 19—22.

Navazuje na svůj rozbor slovní komiky V. Laciny a několik jiných českých satiriků (v. zde č. 1850) a dokládá, po př. zpřesňuje některé své starší závěry rozbozem několika konkrétních ukázek. — K tomu poznámka V. Laciny tamtéž na s. 190 a Hrabákova odpověď 190—191.

1851

Hrabák J. Jan Drda : Krásná Tortiza. Několik poznámek k uměleckému mistrovství. Nový život 5, 1953, 1336—1347.

Charakterisuje knihu jako pokus o povídky určené k hlasitému čtení v kolektivu a upozorňuje na některé příznačné rysy jazykové a stylové, které s tím souvisí. — V. též: J. Hrabák, *K jazykové výstavbě Drdovy Krásné Tortizy* (SaS 17, 1956, 18—27).

1852

Závodský A. Básníková cesta za mistrovstvím. K tvorbě Josefa Kainara. SlezSb 52, 1954, 545—550.

V závěru několik poznámek k jazyku a stylu Kainarovy sbírky *Český sen* (1953).

1853

Trávníček F. Josef Uher: *Dílo*. Host do domu 1, 1954, 413—415.

V ref. o edici se zabývá zejména předmluvou K. Poláka (také její jazykovou stránkou).

1854

Trávníček F. O přesný a krásný jazyk kritiků. Host do domu 2, 1955, 427—428.

Poznámky k čl. J. Skalický *Stanislav Kostka Neumann v dnešních dnech* (Host do domu 2, 1955, 254—257), zejména po stránce jazykové: vytýká mu, že úsilím o hledaný výraz upadá v jazykovou a stylovou nepřesnost, nejasnost a nevěcnost.

1855

Lacina V. Jak nám piší. LitN 1, 1952, č. 37, s. 10.

Všimá si některých jazykových a stylových nedostatků v příspěvcích začínajících spisovatelů.

185

6

Viz též č.:

1176. J. Štolc, Slovenčina B. Němcovej v Pohorskej vesnici.

1177. F. Váhala, Slovenština B. Němcové v Pohorské vesnici.

3224. H. Kunstmann, Zur volksprachlichen Stilisierung bei Havlíček Bořovský.

3226. L. Matejka, R. M. Rilke and the Czech Language.

Nováková J. Indické rozměry v českém básnictví. Věstník KČSN, tř. filos.-hist.-filol., roč. 1952 (1953), č. VIII, 33 s., 8°.

Rozborem nečetných „indických“ veršů (t. j. skládaných podle metrických schemat staroindických) od J. Jungmanna a jeho několika následovníků (A. Marka, J. K. Chmelenského, J. S. Tomička, F. Šíra a F. Šohaje), jakož i příslušných teoretických podnětů a názorů Jungmannových a. ukazuje, jak tato epizoda zapadá do celkové vývojové tendence českého verše. Výsledek této studie pak potvrzuje závěry její starší práce o českém časoměrném hexametru (v. BČL 1945/50, č. 1258): průkopníkům časomíry, především tedy Jungmannovi, nešlo o „protipřirozené“ skandování, nýbrž o nový typ verše, který by vyšinul nehybný, přízvukově příliš dokonalý verš puchmajerovský, zdůraznil délky jak objektivně ve zvukové realisaci, tak subjektivně vědomím jejich prosodické závažnosti a konečně byl vhodným podkladem pro zhudebnění.

Ref: M. Vey, BSL 50, 1954, sv. 2, s. 163—164.

1857

Závada J. Předzpěv k Slávy dceři. LN (Brno) 1952, 20/1.

Časoměrný Kollárův *Předzpěv* je třeba číst „jako volný verš, s přízvukem na patričním místě, jak jej četl i J. Kollár a jeho doba“.

185

8

Vladislav J. Rým v původní poesii a překladu. Poznámky a vysvětlivky (SNKLHU) 3, 1955, č. 1/2, s. 3—16.

Studie vznikla z praktické potřeby ujasnit si — a po př. i teoreticky vyložit — některé problémy, s nimiž se autor setkával zejména při překládání španělské poesie a pokusech nalézt vhodnou náhradu jejího příznačného asonovaného verše. 1859

Viz též ě.:

326. V. Brett, S. K. Neumann, Verhaeren a volný verš.

327. S. K. Neumann, Forma a formalismus.

1354. B. Hála, Podstata českého jambu s hlediska fonetického.

Jazyk a styl v novinách a pod.

Trávníček F. Novinářská čeština. Čs. novinář 4, 1952, č. 3, s. 2—4.

Výtah z přednášky v brněnské odbočce Svazu čs. novinářů. Autor vychází ze Stalinových statí jazykovědných, aplikuje jejich některé závěry na nejčastější nedostatky novinářské mluvy a ukazuje na konkrétních příkladech, jak jim čelit.

1860

Večerka R. K problematice novinářského jazyka. SbFilFakBU 1, 1952, č. 1 — ř. jazykovědné (A) č. 1 — s. 108—119.

V čl. jsou shrnuty některé výsledky průzkumu novinářského jazyka, který provedli pod vedením F. Trávníčka a ve spolupráci se Svazem čs. novinářů členové semináře pro slovanskou filologii na filos. fakultě brněnské university a jazykovědného semináře při brněnské pedagog. fakultě. Výzkum, zaměřený především k otázkám jazykové správnosti, přispěl k objasnění i některých problémů obecných (speci-

fické znaky „novinářského“ jazyka; funkce cizích slov; postavení jazyka novinářského na pomezí jazyka spisovného a nespisovného; význam novinářského jazyka pro jazykovou výchovu širokých vrstev lidových a pro demokratizaci jazyka spisovného.) — Na s. 119—120 rus. a něm. résumé.

Zpráva: L. Cejp, SaS 15, 1954, 134.

1861

Straka V. Kapitoly o novinářské češtině. Čs. novinář 6, 1954, 334—337.

Autor se v nich zabývá skloňováním cizích vlastních jmen, přechylováním a míšením různých stylů; přihlíží přitom zejm. ke konkrétním nedostatkům jazyka v novinách.

1862

Váhala F. Několik poznámek k jazyku novinářské reportáže. Čs. novinář 6, 1954, 235—237.

Ukazuje na několika záporných příkladech, co reportáži zbytečně ubírá na hodnotě, oslabuje její účín a čeho je možno celkem snadno se vyvarovat.

1863

Váhala F. Jak se změnil jazyk novin v uplynulých deseti letech. Bulletin NSÚ 2, 1955, 287—290.

Dokladovým materiálem dokumentuje, jak se v této době změnila novinářská, čeština především v slovní zásobě, menší měrou také v mluvnici a v slohu.

1864

Váhala F. K otázce správnosti jazyka novin. Bulletin NSÚ 2, 1955, 399.

Upozorňuje na charakteristické rysy novinářské mluvy: na jedné straně se v ní vytvářejí automatisovaná ustálená spojení, formulky a t. zv. klišé, kdežto na druhé straně se v něm ustálená spojení nebo pevné významové jednotky uvolňují.

1865

Straka V. Za lepší Češtinu a slovenštinu v novinách. Čs. novinář 5, 1953, 15—17.

Úvod k zvl. rubrice, která má ve spolupráci s ÚJČ ČSAV upozorňovat na typické jazykové i slohové nedostatky novinářské češtiny. Z obsahu: Ženská příjmení (přechylování). — *Plnil* nebo *plnitel*? — Celá řada, předáváme, v této roli. — Pokračování: Dr — dr — dr. — *Operativní* a *materiály* (tamtéž, s. 129).

186

6

Jelínek M. K metodice jazykové úpravy novinového článku. Čs. novinář 7, 1955, 81—84.

Na čem závisí rozsah a způsob jazykové úpravy novinových textů (s konkrétními příklady).

186

7

Skulina J. Funkce novinářského stylu na Ostravsku. SlezSb 53, 1955, 415—417.

Jazykově výchovné poslání ostravského novinářského stylu spočívá v tom, aby se ostravští horníci, hutníci, slevači atd. odnaučili užívat slangových termínů (původu z největší části cizího a jen hláskově, po př. tvarově přizpůsobených místnímu lašskému nářečí) a osvojili si spisovný jazyk po stránce mluvnické a lexikální.

1868

Machač J. Jmenné vyjadřování v publicistickém stylu. Čs. novinář 7, 1955, 356.

O jeho výhodách i nedostacích; zvl. upozorňuje a. na nahrazování vedlejší Věty, zpravidla příslovečně, rozvitým větným členem s předložkovou vazbou.

1869

Machač J. Prvky odborného stylu v jazyce novin. Bulletin NSÚ 2, 1955, 458 až 459.

Několik poznámek k otázce, jak ústrojně spojit tendenci k odbornému vyjadřování, která se často projevuje v jazyce novin, jednak s obecným charakterem denního tisku, jednak s požadavkem stylové jednoty jazykového projevu. **187**

0

Doležel L. Využití lidové frazeologie v publicistickém stylu. Bulletin NSÚ 2, 1955, 703—704.

Dobrym příkladem na bohaté možnosti, které poskytuje lidová frazeologie, je publicistický styl Klementa Gottwalda. **1871**

Jisl V. Titulky — naše stará bolest. Čs. novinář 7, 1955, 42—45.

„To hlavní, nač stůně mnoho nezajímavých titulků, je chudost ve slovníku i v nápadech.“ **1872**

Kuchař J. Předložkové výrazy v titulcích. Bulletin NSÚ 2, 1955, 646.

Ukazuje, jak se stávají pouhou módní manýrou, což vede k jejich zmechanisování a často i k jazykovým chybám (na př. často u předložky *za*). **1873**

Machač J. O slohovou a výrazovou střízlivost a přiměřenost. Bulletin NSÚ 2, 1955, 479.

Proti častému a věcně neodůvodněnému užívání některých výrazných slov, jako na př. *boj*, *bojovat*, *bojeschopnost*, *mobilitovat* a pod. (zejména v novinách). **1874**

Straka V. Kapitoly o frázi. Čs. novinář 7, 1955, 45—47.

Fráze pronikají do jazyka novin zejména tehdy, když novinář nemá dostatečných vědomostí o věci, o které píše, když nemá dosti víry ve vlastní slova a používá proto cizích myšlenek a formulací, které pak násilně naroubovává na nevhodné prostředí. **187**

5

Doležel L. Úvodem. Bulletin NSÚ 2, 1955, 118—119.

Stručně o poslání Jazykového koutku v Bulletinu Novinářského studijního ústavu a o hl. zásadách, kterými se bude řídit. **18**

76

Jánský M. Ke sportovní rozhlasové reportáži. Čs. novinář 6, 1954, 218—220.

Upozorňuje také na některé její jazykové a stylové nedostatky, zejména lexikální a frazeologickou stereotypnost. **187**

7

Viz též č.:

1433. F. Daneš—L. Doležel—K. Hausenblas—F. Váhala, Kapitoly z praktické stylistiky.

Jazyková stránka překladů do češtiny

Naše překladatelské dědictví — Umělecké překlady z jednotlivých jazyků — Překlady literatury odborné

Levý J. O některých zákonitostech překladatelské věrnosti. SaS 14, 1953, 63—80.

„Účelem této práce — která z technických důvodů musela mnohé věci probrat způsobem spíše shrnujícím než analytickým — bylo určení obsahu požadavku překla-

datelské věrnosti; překladatelská věrnost jakožto pojem normativní má však také svou platnost, kterou by bylo třeba vyjasnit zvláště v poměru k uměleckému mistrovství" (s. 79—80). — Obsah: 1. Umělecké dílo a překladatelovy pracovní postupy. — 2. Národní a dobová specifičnost. — 3. Překladatelská metoda a koncepce. **1878**

Levý J. O stylistických problémech překladové literatury. Poznámky a vysvětlivky (SNKLHU) 2, 1954, č. 1/3, s. 15—23.

Výňatek z referátu, který a. přednesl na školení překladatelů v Hořině v září 1954. Ukázka analýzy předkladatelského procesu a změn, k nimž nutně při překladu dochází, je založena na experimentu, který autor provedl s olomouckým kroužkem začínajících překladatelů (dal přeložit zpět do češtiny text z K. Čapka, přeložený do cizích jazyků).

Zpráva: rh [= R. Havel], ČLit 3, 1955, 91.

1879

Levý J. Překladatelský proces —jeho objektivní podmínky a psychologie. SaS 16, 1955, 65—87.

„Úkolem této studie je pokusit se o konkrétní zjišťování, kterými stylistickými a uměleckými rysy se překlad liší od původního díla a jaké jsou příčiny jeho záporných estetických rysů.“ Empirickým rozбором a zhodnocením bohatého materiálu dospívá autor k pozoruhodným výsledkům v oblasti umělecké problematiky překladu. **1880**

Levý J. O stylu překladu. Host do domu 2, 1955, 543—544.

Na několika příkladech (vybraných zejména ze soutěže na nový překlad Galsworthyho *Ságy rodu Forsytů*, kterou vypsál r. 1954 Kruh překladatelů) ukazuje, že k překládání je třeba nejen spolehlivých jazykových znalostí, ale také vynalézavosti a vtipu; bez nich může vzniknout jen překlad sice věcně správný, ale umělecky nevýrazný. **1881**

Horálek K. O překládání veršů. SaS 14, 1953, 49—62.

Soubor podnětných poznámek k speciální problematice veršovaných překladů (na př. zachování slabičného a rytmického půdorysu při překladech veršů; překladatelské potíže při verších rýmovaných; nesnáze, které vyplývají pro překladatele ruských veršů do češtiny ze skutečnosti, že jde o jazyky do značné míry příbuzné; rozšiřování počtu slabik ve verši, po př. naopak jeho redukce; otázky souvisící s napodobením rýmů a rýmových schémat; překladatelské problémy eufonické a j.). **1882**

Kadlec S. Překládání básní. LitN 6, 1952, 3.

Hrst zkušeností.

1883

Pokorný J. Divadelní překlady. Divadlo 6, 1955, 558—560, 637 až 644, 799—801.

Referát přednesený na plen. schůzi Kruhu překladatelů v Praze 24/5 1955; jazykové stránky divadelních překladů si autor všímá zejména na s. 640—644, 712 až 714, 799—801 (hl. rozdíly mezi překladem knižním a překladem divadelním; překlady vlastních jmen; otázky dialektu a j.). **1884**

Horálek K. Několik poznámek o našem překladatelském dědictví a o dnešní situaci našich básnických překladů. SovJaz 4, 1954, 464—477.

Zhodnocení starší české překladatelské praxe (škola Vrchlického, překlady J. V. Sládka, K. Čapek, O. Fischer) a poznámky k české současné překladové literatuře

188

5

Vančura Z. Vzpomínka na Jaroslava Vrchlického jako na překladatele z angličtiny. ČMF 35, 1953, 129—147.

Rozborem překladů Vrchlického z anglické a americké poesie chce autor přispět k jejich spravedlivému zhodnocení; všimá si přitom též jazykové stránky překladů a jejich stylu (s. 139n.).

188

6

Nezdařil L. Umělecký překlad v theorii a praxi Otokara Fischera. ČMF 35, 1953, 147—156.

Shrnutí a rozbor teoretických i praktických překladatelských zásad. 1887

Horálek K. B. Mathesius jako překladatel z ruštiny. SovLit 4, 1955, 532—537.

Celková charakteristika se zhodnocením. Svou překladatelskou metodu založil Mathesius na schopnosti básnického prožívání; průkopnický význam mají zejména jeho překlady z ruštiny.

188

8

Camutaliová I. Jak Bohumil Mathesius vychovával mladé překladatele. Sovjaz 3, 1953, 358—360.

Vzpomínka s několika praktickými pokyny pro překladatele.

1889

Slavica v české řeči I. České překlady ze slovanských jazyků do roku 1860. S kolektivem spolupracovníků Slovanského ústavu ČSAV uspoř. a předml. napsal **J. Bečka**. Studie a prameny, sv. 3. Praha, Nakladatelství ČSAV 1955, 164 s., 8°.

Důležitá materiálová pomůcka pro srovnávací studium překladů z jazyků slovanských do češtiny.

Ref: F. Wollman, Slavia 26, 1957, 137—138.

1890

Bečka J. Soupis slavic v české literatuře. Slavia 20, 1951, 493 až 495.

O metodách a postupu práce na připravovaném soupisu (v. zde č. 1890). 1891

Horálek K. Naše překlady z ruštiny 1945—1955. Sovjaz 5, 1955, 95—101.

Přehled je převážně zaměřen na literaturu uměleckou a usiluje o zachycení základních rysů překladů z ruštiny (a také ukrajinštiny) do češtiny způsobem spíše popisným; nevyhýbá se však základnímu hodnocení.

18

92

K. H[orálek]. O vyšší úroveň překladů z ruštiny. SaS 13, 1951/2, 53-54.

Na špatné úrovni překladů z ruštiny nemá vždy vinu jen špatná teoretická příprava překladatelů, ale také jejich nesprávný postoj k překladatelské práci a podceňování překladu. Mnoho chyb lze vysvětlit tím, že překladatel se příliš spoléhá na svou rutinu a nekontroluje svou práci odbornými pomůckami, zvl. spolehlivými slovníky.

18

93

Horálek K. Za vyšší úroveň překladů z ruštiny. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 9—18.

Povšechný výklad o hlavních nedostacích našich překladů z ruštiny a o prostřednácích, jež by mohly vést k nápravě. 189

4

Horálek K. O ruském a českém verši. Několik překladatelských poznámek. *SovLit* 4, 1955, 753—760.

Speciální problematiku překladatelskou přináší s sebou potřeba nahrazovat veršový rozměr ruského originálu přiměřeným ekvivalentem českým. Z odlišných prosodických vlastností ruštiny a češtiny vyplývá i podstatná odlišnost sylabotnického verše v ruštině a v češtině; to ukazuje Horálek na příkladu ruského jambu a amfibrachu. Problémem je i vystižení typického verše ruských bylin a ruských lidových písní, po př. příbuzných metrických útvarů v poesii knižní (na př. u Makovského).

189

5

Skalová H. Nový překlad „Slova o polku Igorevě“ do češtiny. *Slovesná věda* 5, 1952, 72—76.

Jde o překlad F. Kubky (Praha 1950).

1896

Bidlas M. *Nestorův Letopis ruský. Pověst dávných let.* Přel. K. J. Erben (vyd. J. Dolanský, Praha 1954). *SovHist* 5, 1955, 89—92.

Referát (s poznámkami k Erbenovu překladu).

1897

Horálek K.—Koževniková K.—Poráková S. Nové překlady Puškinových básní. *Sovjaz* 5, 1955, 279—288.

Poznámky ke svazku Puškinových sebraných spisů, který vyšel v Knihovně klasiků pod názvem *Povidky a poetry* (Praha 1954).

1898

Boudyšová V. K problematice překládání Gogola. *Gogolovy „Mrtvé duše“.* *Sovjaz* 4, 1954, 248—259.

Poznámky k českým překladům díla od K. Havlíčka Borovského (1849), E. Vávry (1862), I. Hoška (1891), S. Minaříka (1928), A. Poláčka (1931) a P. a O. Bojarových (1952). — V. zde též č. 1900.

1899

Vlašínová V. Havlíčkův překlad „Mrtvých duší“. *Sovjaz* 5, 1955, 102—108.

Navazuje na čl. V. Boudyšové (v. zde č. 1899) a příznivý posudek B. Mathesia o Havlíčkově překladu, tam citovaný, dokládá konkrétními příklady a podrobnějším rozбором (jakými prostředky dosáhl Havlíček jazykové živosti překladu, jak věrně či méně věrně tlumočil originál, jakých se dopustil chyb a nepřesností a do jaké míry projevil v překladu svou osobitost).

19

00

Purm R. Gogol'ův „Revisor“ a jeho překlady do češtiny. *Slavia* 21, 1953, 290—310.

Jazykové, stylistické a věcné srovnání překladů J. Huttara (v rkp., z r. 1865), J. Šebora (1867), I. Hoška (1892), B. Prusíka (1892), V. Koeniga (1926) a B. Mathesia (1936) a pak několikrát přepracován).

19

01

Koževniková K. K překlácfu Turgěněvova románu „Rudin“. *Sovjaz* 5, 1955, 409—412.

Zabývá se překladem J. Závady, který znovu vyšel 1954 (po prvé ve výboru *Otcové a děti* 1952) a poukazem na jeho nedostatky zdůrazňuje potřebu důkladné revisní práce při nových vydáních starších překladů.

19

02

Bartůňková K. Jak překládat Čechova. *SovJaz* 3, 1953, 411—421.

Rozbírání překladu Čechovy povídky *По делам службы* (*V služební věci*, přel. A. Zahradníčkova, *Spisy A. P. Čechova* VI, Praha 1950) a upozorňuje přitom na některé speciální jazykové i stylistické problémy uměleckého překladu. **1903**

Vladislav J. A. N. Tolstoj a jeho „Petr Veliký“. Praha—Moskva 4, 1954, č. 10, s. 78—84.

Překladatelovy poznámky k jazyku, stylu a kompozici románu. — V. dále č. 1905.

Ilek B. Nový překlad „Petra I.“ a některé problémy překladu historických románů. *SovJaz* 5, 1955, 402—408.

Rozbírání překladu románu A. N. Tolstého „*Petr L*“ od J. Vladislava (Praha 1954), kladně hodnotí, v čem pokročil nad starší překlad S. Minaříka a M. Heřmana (Praha 1947), ale soudí, že ani on ještě nenalezl zcela uspokojivé řešení při překladu archaisujících prvků, které jsou pro uměleckou mluvu tohoto díla zvláště charakteristické. — V. zde též č. 1904.

5

Mathesius B. O překládání „Rozrušené země“. Kniha o překládání (1953, v. zde č. 2744), s. 107—123.

Praktické zkušenosti získané při překládání Šolochovova románu (stenografický zápis přednášky na Dobříši 13/4 1951). **190**

6

Mathesius B. Historie jednoho překladu. *Sb. Náš Majakovskij* (Praha 1951), s. 137—140.

Zkušenosti získané při překladu Majakovského básně *150,000.000*. **1907**

Taufe J. Jak jsem překládal Majakovského. *Sb. O verši* (Knihovnička Varu, sv. 19. Praha 1951), s. 57—104.

O překládatelských problémech, které bylo třeba rozřešit (zvláštnosti slovní zásoby, zvl. jeho novotvary, umění rýmové a j.). — Taufrova přednáška je otištěna spolu s překladem stati V. Majakovského *Jak dělat verše* (v. zde č. 761). **1908**

Taufe J. O poetice Majakovského a překladech jeho poesie. *Sb. Náš Majakovskij* (Praha 1951), s. 141—185.

Obsahově shodné s č. 1908. **1909**

Závada J. Verš Vladimíra Majakovského v českém překlade. *Sb. Náš Majakovskij* (Praha 1951), s. 186—202.

Poznámky k překladům B. Mathesia a J. Taufra. **1910**

Heřman Ž. O překladu věrném a volném. *SovJaz* 4, 1954, 256—261.

Poznámky k překladu Ščipačevových *Slok lásky* od L. Fikara; autor v nich na konkrétních příkladech dovozuje, že překladatel — vinou metodické nejasnosti — v některých číslech nezachoval historickou konkrétnost originálu. **1911**

Jiša J. K příkladu a překladu Stepana Ščipačeva. *SovLit* 3, 1954, 364—379.

Všimá si také jazykové stránky překladů M. Sedloně a L. Fikara (na s. 375—378). **191**

2

Jestřáb V.—Hošek R. Dva překlady Gajdarova „Timura“. *Štěpnice* 5, 1952, 613—616.

Týká se překladů V. Pavláta (*Timur a jeho parta*, 3. vyd. 1949) a J. Mareše.

1913

Horálek K. K novému vydání českého překladu Makarenkovy „Pedagogické poemy“. SaS 13, 1951/2, 168—175.

Rozborem překladu P. Denka, který po stránce jazykové revidoval M. Rubin erksirch (Praha 1952), ukazuje, že revise sice některé závažné nedostatky odstranila, ale jiné v překladu zůstaly, ba i nově vznikly.

191

4

K. H[orálek], K novému vydání románu „Daleko od Moskvy“. SovJaz 3, 1953, 61—63.

Poznámky k překladu Ažajeva románu od S. Machonina (rev. V. Gaja, Praha 1952): při nových vydáních je třeba revidovat nejen překlady začátečnické, ale také překlady uznávaných odborníků.

1915

Křížková H. K překladu B. Polevého „Lidé naší doby“. SovJaz 5, 1955, 220—225.

Kritické poznámky k překladu M. Mackové (Praha 1954).

1916

Fundová D. K překladu románu K. Sedycha „Daurija“. SovJaz 3, 1953, 176—177.

Nejmenovanému překladateli vytýká lexikální nesprávnosti, chyby vzniklé nedostatečnou znalostí reálií, stylistické nepřesnosti a nevhodné překlady lidových rčení.

1917

Havel Ř. K novému překladu ruských národních pohádek. SaS 14, 1953, 189 až 192.

Kritické poznámky k překladu *Ruských národních pohádek* A. N. Tolstého (přel. Růž. Hořejší, Praha 1953).

1918

Koževniková-Bartůňková K. Z překladů dětské literatury. SovJaz 4, 1954, 365—370.

Poznámky k překladu povídky N. Nosova *Víta Malejev ve škole i doma* od S. Ježka (Praha 1953); má jisté nedostatky, zejména v překladu dialogických částí

Vladislav J. O jednom překladu ruských pohádek. Praha—Moskva 5, 1955, č. 10, s. 75—77.

Týká se knihy I. Karnauchové *Krása nesmírná* (Praha 1952, přel. J. Brožová-Malá), zvl. jazykové stránky překladu.

1920

Oliva K. České překlady Mickiewiczových „Dziadů“. Slavia 23, 1954, 527—546.

Jazykový rozbor překladů K. Havlíčka Borovského (*Smotr Petrohradský* v Rodinné kronice 1864 a dodatek v Tribuně 1923, 4. a 11/3), V. Štulce (1878), J. Vrchlického (1895) a F. Halase (1947/8).

1921

Balhar J.—Kolářová J. Na okraj Závadova překladu Mickiewiczových Balad a romancí. SlezSb 51, 1953, 289—292.

Všimají si také jazykové stránky překladu (A. Mickiewicz, *Balady a romance*. Přel. J. Závada, Praha 1952).

1922

Bečka J. „Křižáci“ Henryka Sienkiewicze na České půdě. Slavia 23, 1954, 547—558.

- Rozbírání a hodnocení jazykovou stránku překladů J. J. Langnera (1898, 1899, 1900), A. Spáčila (1910), V. Kredby (1927) a J. Janoucha (1949). **1923**
- Měšťan A. Anthologie současné polské poesie. SaS 14, 1953, 89—90.
- Ref. o knize překladů *Nová polská poesie* (red. J. Pilař, J. Závada a E. Sojka, Praha 1952) s několika poznámkami také k jaz. stránce překladů. **1924**
- Teigová H. Překlad Newerlého „Souostroví zachráněných“. Nový život 5, 1953, 1259—1260.
- Překladu J. Mazákové (Praha 1953) vytýká četné nedostatky. **1925**
- Kostov A. Nemilí — nedraží? Host do domu 1, 1954, 288.
- Poznámka o jazykové stránce překladů z bulharštiny do češtiny. **1926**
- Gregor A.** Překládat, nepřekládat? SbFilFakBU 1, 1952, č. 1 — řady jazykovědné (A) č. 1 —, s. 179—190.
- Vyzývá k diskusi o otázce, zda-li se mají české knihy překládat do slovenštiny a naopak; autorovo stanovisko je celkem záporné. — O skrovných výsledcích diskuse referuje a. v dodatku stejně nadepsaném tamtéž 3, 1954, č. 3 — řady jazykovědné (A) č. 2 —, s. 105. **192**
- 7

- Vančura Z.** Anglický středověký básník v českém rouchu. (K Vrbovu překladu „Canterburských povídek“.) ČMF 36, 1954, 193—199.
- Autor si všímá také jazykových změn v 2. vydání překladu (Praha 1953). **1928**
- Vočadlo O. J. K.** Tyl a Shakespeare. Sb. Listy z dějin českého divadla I (Praha 1954), s. 9—26.
- Podává rozbor nově nalezeného Tylova překladu Shakespeareova *Krále Leara* a všímá si také jeho jazykové stránky. **1929**
- Pokorný I. Český Shakespeare. K překladatelskému dílu E. A. Saudka. RP 1955, 2/8.
- Celková charakteristika Saudkových překladů. **1930**
- Levý J.** Walt Whitman v českých překladech. Host do domu 2, 1955, 513—515.
- Podrobněji si všímá dvou nových překladů J. Koláře (*Zpěv o mně*, výbor *Stébla trávy*, oba z jubilejního roku 1955) také po stránce jazykové. **1931**
- Daneš F.** Dickens v novém překlade. (Příspěvek k teorii a praxi překládání.) SaS 13, 1951/2, 156—168.
- Kritické poznámky k překladu Dickensova románu *Život a dobrodružství Martina Chuzzlewita* (přel. Z. Urbánek, Praha, 1. vyd. 1950, 2. vyd. 1952); dotýkají se také obecné problematiky překladatelské, zejména pak překládání z angličtiny. **1932**
- Čaha J.** Mansfieldové „Zahradní slavnost“. ČMF 37, 1955, 294 až 301.
- Pokus o rozbor překladu A. Skoumala (Praha 1952). **1933**
- Siebenschnein H.—Hyršlová K.** Ke Quisovu překladu **II.** dílu Fausta. ČMF 36, 1954, 199—208.

- V druhé části studie rozbírá K. Hyršlová Quisův nedokonečný pokus o překlad a srovnává jej s překladem J. Vrchlického. — Něm. rés. na s. 250. **1934**
- Trost P.** Poznámka k novému překladu Heina. SaS 15, 1954, 187—188.
- Týká se překladu Heinova satirického eposu *Německo — Zimní pohádka* (přel. E. Petiška, Praha 1953), zvl. jeho veršové stavby. **1935**
- Novák O.** Nové vydání překladu Rabelaisova díla. ČMF 36, 1954, 30—36.
- V poznámkách k revidovanému překladu Rabelaisova románu *Gargantua a Panlagruel* (Praha 1953) všímá si autor také jeho jazykové a zvl. stylistické stránky. **1936**
- Wildová A.** Voltairovy romány u nás. ČMF 37, 1955, 301—306.
- Jazykové poznámky k překladům Voltairových románů od R. Krejče (1874), Zachara (1904), J. Zajčeka-Horského (1905), R. Součka (1910), F. Linharta (1919), G. J. Alsterna (1925), L. Milda (1930), K. Rašínové (1930), K. Kuchyňky (1931), J. Pistoriusa a E. Formanové (1948); podrobněji si všímá překladu *Candida* od R. Krátkého (1949). **1937**
- Franci G.** Několik poznámek k překladu Bérangerových písní. LD 1951, 11/8.
- Všímá si také jazykové stránky překladu (Pierre Jean de Béranger, *Výbor písní*. Přel. O. Fischer, Praha 1951). **1938**
- Zima J.** Problém archaismů v překladu literárního díla. Na okraj nového překladu de Costerova „Čtení o Ulenspieglovi“. SaS 15, 1954, 122—128.
- Lexikálním rozbořem překladu od J. a R. Pochových (Praha 1953) a jeho srovnáním s originálem, zejména v stylistické rovině archaisační, dochází autor k některým závěrům obecně platným. **1939**
- Bukáček J.** Dante Alighieri: *Božská komedie*. (Přel. O. F. Babler, Praha 1952.) ČMF 35, 1953, 119—121.
- Na s. 120—121 srovnání se staršími překlady (Jar. Vrchlický, K. Vrátný) a poznámky k jazykové stránce překladu. **1940**
- Trost P.** Nový český Hesiod. SaS 14, 1953, 141—142.
- Zpráva o překladu J. Novákové (*Práce a dni*, Praha 1950) s poznámkou k jeho metrické stránce. **1941**
- Král O.** O překladu Ting Ling a překládání z čínštiny. Nový Orient 10, 1955, 152—153.
- Několik poznámek k překladům z čínské spisovatelky (od A. Palata a D. Kalvodové). **1942**

Svatošová M. Poznámky k problematice překládání marxisticko-leninské literatury. SovJaz 3, 1953, 405—410.

Při překládání děl klasiků marxismu-leninismu do češtiny a při redigování českých překladů děl marxisticko-leninské literatury se setkáváme s bohatou problematikou, která je jednak společná, jednak speciální u jednotlivých autorů. Společná problematika je dána otázkami marxisticko-leninské terminologie, speciální jazykovými a stylovými zvláštnostmi jednotlivých klasiků. Článek přináší příklady otázek už vyřešených a dále naznačuje, kde dosud nebylo nalezeno uspokojivé řešení. **1943**

Koževniková K. K překladu děl V. I. Lenina. *Sovjaz* 5, 1955, 20—37.

Na základě podrobného rozboru několika překladů Leninových prací do češtiny ukazuje autorka na jejich nedostatky. Jeví se zejména v lexikální stránce překladů (knižní prvky v Leninově jazyce, archaismy, hovorové prvky, užívání přísloví, pořekadel, idiomatických výrazů); obtíže působí překladatelům také vystižení emocionálního zabarvení Leninova jazyka a některé speciální otázky syntaktické.

194

4

Rysová J.—Votavová B. K českému překladu Kairovy „Pedagogiky“. *NŘ35*, 1951/2, 71—73.

Překladu A. Košťála a J. Kalouskové (Praha 1950) vytýkají závažné jazykové nedostatky.

194

5

Trávníček F. Jak překládáme z ruštiny. *Host do domu* 1, 1954, 86.

Upozorňuje na některé překladatelské nedostatky v čas. Čtení o Sovětském svazu 1953, č. 11 a v Mejlachově spise *Lenin a kultura* (Praha 1948). — Pokračování (pod stejným názvem): tamtéž, s. 134—135 (týká se překladu knihy G. Karajeva, *Stalingradská bitva*. Praha 1953).

194

6

Váhala F. Pozor na překlady z ruštiny. Několik poznámek o rozdílech mezi ruským a českým pravopisem. *Čs. novinář* 5, 1953, 49—51.

Upozorňuje na rozdíly, které se projevují v psaní velkých písmen, v interpunkci (čárka), v užívání spojovací čárky (typ *žena-poslankyně*), u t. zv. složených přídavných jmen (na př. *vědecko-populární* film); s konkrétními příklady.

194

7

Sgall P. K překladům z ruštiny v novinách. *Čs. novinář* 7, 1955, 173—176.

Populární výklady o některých jejich nedostacích (Nešťastné přechodníky. — *Svíj* nebo *náš?* — Mechanické překlady. — Knižní výrazy. — Opakování slov. — Nakonec o slovosledu).

194

8

Soukup F. O lepší úroveň překladů z ruštiny. *Čs. novinář* 4, 1952, 14.

Všimá si překladů zejména v novinách a vytýká některé konkrétní nedostatky.

1949

Havlíček M. Technický překladatel a jeho pomůcky. *Sdělovací technika* 1, 1953, 179—181.

Výčet slovníků, učebnic a jiných příruček pro překládání technické literatury ruštiny.

195

0

Staněk J. Zvýšit odbornou úroveň překladů. *SovPolEkon* 3, 1953, 858—861.

Krit. připomínky k překladu práce G. Gilelse *Výrobní kapacity závodů a jejich využití* od J. Vávrové (Praha 1953). — V. též čl. téhož a. *Poznámky k překladům sovětské literatury z oboru investiční výstavby a stavebnictví*. Podniková organizace 7, 1953, 77.

1951

Liška J. Zlepšit úroveň překladů. *Technické noviny* 1, 1953, č. 16, s. 8.

Týká se především překladů technické literatury z ruštiny do češtiny. 1952

Slunéčko M. K překladům sovětských chemických pramenů. *Chemický průmysl* 27, 1952, 220.

Vytýká jim četné jazykové nedostatky.

1953

Klen M. K otázkám překládání. *Vědecká kniha* 1955, červenec/srpen, s. 1—3.

Několik poznámek a zkušeností z revisí rusko-českých překladů odborné biologické literatury.

1954

Viz též č.:

334. K. Horálek, Potřeba nové příručky teorie překládání.
335. J. Moravec, Práce J. V. Stalina „O marxismu v jazykovědě“ a některé otázky překladu.
336. J. Moravec, O významu překladu a překladatelském mistrovství.
337. F. Trávníček, O jazyce.
338. B. Ilek, Metodika překládání.
341. Nové práce k otázkám teorie a praxe překladu.
2907. Deset let naší jazykovědné rusistiky.
3227. S. Wierczyński, Nowe przekłady dzieł Mickiewicza.
3228. J. Magnuszewski, Słowacki w przekładzie F. Halasa.

Textologie — Ediční technika
Edice novočeských děl literárních

Janský K.—Králík O. Text Pouti krkonošské a problémy textové kritiky u Máchy. Slovesná věda 5, 1952, 41—60.

Studie se pokouší o určení vzájemného vztahu jednotlivých versí *Pouti krkonošské* a o stanovení jejich významu pro definitivní text. **1955**

Králík O. Historie textu Máchova díla. Sborník filologický I, č. 3 (Praha 1953), 115 s., 8°.

„Úkolem těchto příspěvků bylo tedy předně vyvodit z nového materiálu důsledky pro škodlivou teorii o autorských versích, podle níž se všechny odchylky převáděly pohodlně na varianty v Máchových rukopisech. A dále jsem se snažil do vývoje Máchova textu vnést zákonitý systém. Snad se mým rozborům podaří přivodit zásadní obrat v nazírání: asi se už nebude všechno měnění textu připisovat samému básníku, nýbrž nezbytně se bude počítat s aktivními zásahy opisovačů a hlavně vydavatelů“ (s. 6). Studie uplatňuje nová zásadní hlediska na Máchův text a v celkovém pojetí i v jednotlivostech dospívá k osobitým výsledkům textověkritickým.

1956

Králík O. Tvůrčí proces u K. H. Máchy a P. Bezruce. SlezSb 52, 1954, 433—453.

Studie se opírá o důmyslný rozbor textových variant.

K tomu srv. poznámky K. Janského *K tvůrčímu procesu u K. H. Máchy* (ČLit 3, 1955, 197—200) a odpověď O. Králíka *O metodu tvůrčí práce Máchovy* (SlezSb 53, 1955, 402—415). — V. též: F. Vodička, *Nový pokus o revisi textu Máchova díla* (ČLit 4, 1956, 74—83); P. Špunar, *Paleografické poznámky k Máchovým rukopisům* (tamtéž, s. 83—87; *K otázce textu Máchova díla* (red. glosa, tamtéž, s. 188 až 189). — O. Králík, *Polemika či stanovisko?* (SlezSb 54, 1956, 408—421); F. Vodička, *Polemika bez stanoviska?* (ČLit 4, 1956, 358—362); O. Králík, *Znovu o textu Pouti krkonošské* (SlezSb 55, 1957, 127—129).

195

7

Ficek V. Změny v textu Slezských písní. SlezSb 50, 1952, 389—442.

Přehled textových variant *Slezských písní*, sestavený podle pořadí básní ve vydání

z r. 1952; důležitá materiálová pomůcka pro poznání a zhodnocení Bezručovy soustavné práce na textu Slezských písní. **1958**

Klimeš L. Jak vydávati staročeské texty? (K Šimkovu vydání Sítě víry.) SaS 15, 1954, 136—140.

Článek si klade za úkol posoudit, do jaké míry se Šimkově novočeské úpravě (v. BČL 1945/50, č. 1706) podařilo dosáhnout toho, aby Chelčického *Sít'* byla „přístupna i vrstvám lidovým“; v závěru uvažuje autor o některých speciálních otázkách ediční techniky textů. **195**

9

Ediční problémy v Babičce. NŘ 35, 1951/2, 148—156.

článek obsahuje *Poznámky k třetímu vydání Babičky v Národní knihovně* od R. Havla a *Poznámky ke čtvrtému vydání Babičky v Národní knihovně* od B. Havránka a R. Skřečka. — Důležité příspěvky textologické (v. zde č. 1975). **196**

0

Otruba M. Vydáváme klasiky. Svět práce 1953, 24/12.

Populární výklad o významu a hlavních zásadách ediční práce (základní text, emendace, konjektura, jazyková úprava, vysvětlivky, doslov). **196**

1

Havel R. O t. zv. jazykové úpravě ve vydáních klasiků. NĚ. 38, 1955, 183—186.

Několik poznámek k obecné problematice zásahů do textu děl klasiků a zpráva o tom, jak reagovali posluchači Jazykového koutku Čs. rozhlasu na výzvu, aby se k této otázce vyslovili (v prosinci 1954). — Text rozhlasového koutku R. Havla *O jazykové úpravě děl našich klasiků* otištěn v *Poznámkách a vysvětlivkách (SNKLHU)* 3, 1955, č. 1/2, s. 34—36. **196**

2

Havel R. Vydávání klasiků pro mládež. NĚ. 35, 1951/2, 66—70.

Poukazem na ediční nedostatky *Pohádek* Boženy Němcové (Praha, SNDK 1950) zdůrazňuje potřebu stanovení pevných zásad pro tento druh edic. **196**

3

Návrh zásad pro vydávání novočeských autorův edicích pro mládež. Literatura ve škole 3, 1955, 384—391.

Vypracoval jej kolektiv bohemistů Vysoké školy pedagogické v Olomouci.

— Diskuse k návrhu: B. Balajka (tamtéž 4, 1956, 72—78), A. Gregor (264—267), J. Zima (267—268), A. Kamiš (268—269) a J. Syrovátková — V. Formánková (351—354). **1964**

Dvořák K. Nové edice Kollárova díla. ČLit 1, 1953, 74—82.

Kritické poznámky k edicím: 1. *Zpěvanky*. Národní klenotnice, Praha 1952. — 2. *Slávy dcera*. Knihovna klasiků, vyd. F. R. Tichý. Praha 1952. — 3. *Slávy dcera*. Květy české poesie. Praha 1952. **1965**

Horálek K. Nové vydání Čelakovského Mudrosloví [F. L. Čelakovský: *Mudrosloví národa slovanského v příslovích*. 3. vyd., Praha 1949]. SaS 13, 1951/2, 95—98.

Referát s poznámkami o jazykové stránce edice, kterou připravil K. Dvořák (v. BČL 1945/50, č. 1304); srv. též zprávu V. Šmilauera v ČMF 34, 1951, 185 (s několika opravami k poznámkám edice). **1966**

Procházka J. K zásadním otázkám pokusu o kritické vydání „Sebraných spisů J. K. Tyla“. Divadlo 6, 1955, 532—539.

Kritické poznámky k dosud vydaným svazkům souboru (také s hlediska textu-

logického). — K tomu srv. odpověď red. rady Tylových spisů *O kritickém vydání spisů J. K. Tyla* (tamtéž 6, 1955, 1044—1046; výtky Procházkovy uvádí na pravou míru). — V. zde č. 1971.

Havel R. Vydávání dokumentů k životu a dílu B. Němcové. SaS 13, 1951/2, 175—178.

Několik poznámek k ediční problematice při vydávání korespondencí, zápisníků, deníků a pod. (na okraj *Života Boženy Němcové*, sv. 1—2; uspořádal M. Novotný, Praha 1951). Havel pokládá diplomatický otisk pro edice tohoto druhu za nevhodný a zbytečný a soudí, že i literární památky soukromého rázu — tedy také korespondence — by se měly při vydávání upravovat po stránce pravopisné.

Bělič J. Na okraj tří výborů z Havlička. NR 35, 1951/2, 23—28.

Poznámky k textu a k ediční technice těchto knih: 1. *Cesta na Rus*. Vyd. M. Novotný, Praha 1947. — 2. *Plamenem veselým*. Vyd. M. Novotný, Praha 1950. — 3. *Výbor z poesie*. Vyd. J. Bouček, Praha 1951.

DŠ [= Daneš F.]. Úcta ke klasikům a rozhlas. NR 37, 1954, 184—186.

Proti svévolným zásahům do textu uměleckých děl prozaických, předčítaných v rozhlasě (v konkrétním případě šlo o Jiráskovy *Psohlavce*). — K tomu srv. J. Hadrbolec tamtéž na s. 310—313.

Spisy Josefa Kajetána Tyla. Řídí Ústav pro českou literaturu ČSAV. Hl. red. V. Štěpánek, red. rada: K. Dvořák, J. Hájek, A. Jedlička, M. Kačer, J. Kopecký. Výk. red.: M. Otruba a R. Skřeček. Knihovna klasiků. Praha, Čs. spisovatel — SNKLHU.

Kritická vydání; ve vydav. poznámkách i v textovém aparátu jednotlivých svazků mnoho materiálu pro studium uměleckého jazyka i stylu J. K. Tyla. Vyšly tyto svazky: 1. *Kusy mého srdce*. Povídky, novely, obrazy, nástiny a arabesky. Vyd. M. Otruba, Čs. spisovatel 1952. — 7. *Historické povídky I* (1830—1835). Vyd. E. Macek, 1955. — 14. *Sedlské noviny*. Vyd. F. Strejček, 1953. — 18. *Dramatické obrazy ze života*. Vyd. J. Otrubová (*Paní Marjánka, matka pluku; Pražský flamendr; Paličova dcera; Chudý kejklíř*) a A. Jedlička (*Bankrotář*), 1954. — 19. *Dramatické báchorky*. Vyd. A. Jedlička (*Cert na zemi; Lesní panna*), A. Jedlička a J. Kopecký (*Strakonický dudák*) a V. Štěpánek (*Tvrdohlavá žena; Jiřikovo vidění*), 1953. — 20. *Historická dramata*. Vyd. A. Jedlička (*Kutnohorští havíři; Jan Hus*), M. Lais ke (*Krvavé křtiny; Jan Žižka z Trocnova*), M. Otruba (*Měšičané a studenti*) a F. Váhala (*Staré Město a Malá Strana*), 1954. — Ediční středisko ÚČL ČSAV převzalo péči o Knihovnu klasiků (Tyl, Němcová, Neruda) od poloviny r. 1953.

Ref: v. zde č. 1967.

1971

Spisy Boženy Němcové. Řídí Ústav pro českou literaturu ČSAV. Hl. red. B. Havránek, red. rada: R. Havel, J. Hrabák, M. Novotný. Výk. red. R. Skřeček. Knihovna klasiků. Praha, Čs. spisovatel — SNKLHU.

Krit. vydání. V edičních poznámkách a v textovém aparátu jednotlivých svazků snesen bohatý materiál pro studium jazyka a stylu B. Němcové. Vyšly tyto svazky: 1. *Národní báchorky a pověsti I*. Vyd. R. Havel za odb. jaz. spolupráce B. Havránka, Čs. spisovatel 1950. — 2. *Národní báchorky a pověsti II*. Vyd. R. Havel za odb. jaz. spolupráce B. Havránka, Čs. spisovatel 1950. — 3. *Národopisné a cestopisné obrázky*

z *Čech*. — Vyd. K. Krejčí, Čs. spisovatel 1951. — 4. *Povídky I*. Vyd. Z. Havránková a F. Wünschová za odb. jaz. spolupráce B. Havránka, Čs. spisovatel 1953. — 5. *Babička*. Vyd. B. Havránek, R. Havel, R. Skřeček, SNKLHU 1953. — 6. *Pohorská vesnice*. Vyd. F. Váhala za odb. jaz. spolupráce B. Havránka a J. Štolce, Čs. spisovatel 1951. — 7. *Povídky II*. Vyd. Z. Havránková a F. Wünschová za odb. jaz. spolupráce B. Havránka, SNKLHU 1953. — 8. *Slovenské pohádky a pověsti I*. Vyd. F. Váhala za odb. jaz. spolupráce B. Havránka a J. Štolce, Čs. spisovatel 1952. — 9. *Slovenské pohádky a pověsti II*. Vyd. F. Váhala za odb. jaz. spolupráce B. Havránka a J. Štolce, SNKLHU 1953. — 10. *Národopisné a cestopisné obrázky ze Slovenska*. Vyd. F. Váhala za odb. jaz. spolupráce B. Havránka a J. Štolce, SNKLHU 1955. — 12. *Listy I*. Vyd. M. Novotný za odb. jač. spolupráce B. Havránka, Čs. spisovatel 1951. — 13. *Listy II*. Vyd. M. Novotný za odb. jaz. spolupráce B. Havránka, Čs. spisovatel 1952. — V. poznámku k č. 1971.

1972
Spisy Jana Nerudy. Řídí Ústav pro českou literaturu ČSAV. Hl. red. J. Mukařovský, red. rada: F. Nečásek, M. Novotný, A. Pražák, F. Vodička. Výk. red. K. Polák a R. Skřeček. Knihovna klasiků. Praha, Čs. spisovatel — SNKLHU.

Krit. vydání; v pozn. vydavatelských a v textovém aparátu (varianty a pod.) snesen cenný materiál také pro studium Nerudova uměleckého jazyka a stylu. V 1. 1950—1955 vyšly tyto svazky: 1. *Básně I*. Vyd. F. Vodička, Čs. spisovatel 1951. — 3. *Arabesky*. Vyd. K. Polák, Čs. spisovatel 1952. — 4. *Povídky malostranské*. Vyd. K. Polák, Čs. spisovatel 1950. — 5. *Studie, krátké a kratší I*. Vyd. J. Zima, SNKLHU 1955. — 7. *Žerty, hravé i dravé*. Vyd. V. Vrzalova, SNKLHU 1954. — 8. *Obrazy z ciziny*. Vyd. K. Polák, Čs. spisovatel 1950. — 15. *České divadlo II*. Vyd. F. Černý a V. Vrzalova, Čs. spisovatel 1951. — 16. *České divadlo III*. Vyd. A. Karasová, Čs. spisovatel 1954. — 21. *Česká společnost I*. Vyd. J. Polák, Čs. spisovatel 1951. — 29. *Podobizny I*. Vyd. M. Novotný, Čs. spisovatel 1951. — 30. *Podobizny II*. Vyd. M. Novotný, Čs. spisovatel 1952. — 31. *Podobizny III*. Vyd. M. Novotný, SNKLHU 1954. — 38. *Dopisy II*. Vyd. J. Moravec, SNKLHU 1954. — V. poznámku k č. 1971.

1973
Spisy Jiřího Wolkerova. Řídí Ústav pro českou literaturu ČSAV. Hl. red. A. M. Piša, red. rada: M. Novotný, A. M. Piša, Z. Wolkerová. Knihovna klasiků. Praha, SNKLHU.

Krit. edice. V textovém aparátu i ve vydavatelských poznámkách k jednotlivým svazkům bohatý materiál ke studiu Wolkerova jazyka i uměleckého stylu. Vyšly tyto svazky: 1. *Básně*. Vyd. A. M. Piša, 1953. — 2. *Próza a divadelní hry*. Vyd. A. M. Piša, 1954. — 3. *Mladistvé práce veršem*. Vyd. Z. Trochová, 1954. — 4. *Mladistvé práce prózou*. Vyd. J. Štěpánková, 1954.

Národní knihovna. Řídí ediční rada: F. Buriánek, B. Havránek, J. Hrabák, J. Mukařovský, F. Nečásek, A. Pražák, V. Rzounek, J. Štěfánek, F. Vodička. Odb. red. R. Skřeček. Vyd. nakl. Orbis (od sv. 38 SNKLHU) v Praze.

V⁷ edičních poznámkách a ve vysvětlivkách k jednotlivým svazkům NK uložen cenný materiál ke kritice textu i k výkladu klasických děl české literatury po stránce jazykové. Kromě toho poskytují svazky NK spolehlivou textovou základnu pro studium jazyka a stylu našich vybraných autorů.

V letech 1951—1955 vyšly tyto další svazky NK, po př. nová vydání svazků

starších, v podrobnostech — pokud jde o ediční techniku — často pozměňná:

1. František Ladislav Čelakovský: *Ohlas písní ruských — Ohlas písní českých*. 3. vyd. 1951 (k vyd. přípr. K. Dvořák). — 2. Božena Němcová: *Babička*. 3. vyd. 1951, 4. vyd. 1952 (B. Havránek, M. Novotný, R. Skřeček). — 3. Karel Jaromír Erben: *Kytice*. 3. vyd. 1951 (A. Grund). — 4. Jan Neruda: *Povídky malostránské*. 2. vyd. 1951, 3. vyd. 1952, 4. vyd. 1954 (M. Novotný, R. Skřeček). — 7. Alois Jirásek: *Psohlavci*. 2. vyd. 1951 (Kv. Hodura, R. Skřeček). — 10. Teréza Nováková: *Drašar*. 2. vyd. 1952 (J. Fořt). — 12. Svatopluk Čech: *Nový epochální výlet pana Broučka, tentokrát do patnáctého století*. 2. vyd. 1951 (A. Procházka). — 16. Karel Havlíček Borovský: *Básnické dílo*. 2. vyd. 1951 (J. Bělič). — 17. Jiří Wolker: *Básně*. 2. vyd. 1951, 3. vyd. 1952 (A. M. Piša). — 18. Ivan Olbracht: *Golet v údolí*. 2. vyd. 1951 (R. Havel). — 19. Karel V. Rais: *Západ*. 2. vyd. 1951 (L. Janský). — 21. Antal Stašek: *O ševci Matoušovi a jeho přátelích*. 2. vyd. 1952 (Z. Tyl). — 22. Božena Němcová: *Povídky*. Svazek první. 2. vyd. 1952 (Z. Havránková). — 23. Svatopluk Čech: *Písně otroka a jiné básně*. 2. vyd. 1952 (A. Procházka). — 25. Karel Hynek Mácha: *Rázně* (1951, K. Janský a K. Dvořák). — 26. Václav Šolc: *Prvosenky* (1951, M. Otruba). — 27. Teréza Nováková: *Jiří Smatlán* (1951, R. Skřeček). — 28. Vítězslav Hálek: *Povídky* (1951, J. Fořt). — 29. Ivan Olbracht: *Anna proletářka* (1951, R. Havel). — 30. Jan Neruda: *Knihy básní* (1951, F. Vodička). — 31. Karel V. Rais: *Zapadlí vlastenci* (1951, L. Janský). — 32. Josef Kajetán Tyl: *Jan Hus — Kutnohorskí havíři* (1951, A. Jedlička). — 33. Josef Hora: *Pracující den a jiné básně* (1952, A. M. Piša). — 34. Marie Majerová: *Nejkrásnější svět* (1952, F. Wünschová). — 35. Josef Václav Frič: *Písně z bašty a jiné básně* (1952, K. Cvejn). — 36. Jan Neruda: *Studie, krátké a kratší I* (1952, J. Zima). — 37. Stanislav K. Neumann: *Nové zpěvy — Rudé zpěvy — Anti-Gide* (1953, L. Špačková a R. Skřeček). — 38. Ignát Herrmann: *U snědeného krámu* (1953, J. Zima). — 39. Karel Hynek Mácha: *Cikáni a jiná próza* (1953, K. Janský a R. Skřeček). — 40. Karel Havlíček Borovský: *Obrazy z Rus* (1953, J. Bělič). — 41. Božena Němcová: *Povídky*. Svazek druhý (1953, Z. Havránková). — 42. Karel Jaromír Erben: *Vybrané báje a pověsti národní jímých větví slovanických* (1953, J. Horák). — 43. Jakub Arbes: *Kandidáti existence* (1953, J. Kudrna). — 44. Alois Jirásek: *Staré pověsti české* (1953, R. Skřeček). — 45. Jan Herben: *Do třetího a čtvrtého pokolení I* (1954, J. Bělič a J. Skalička). — 46. Božena Němcová: *Národní báchorky a pověsti*. Svazek první (1954, Z. Havránková a R. Havel). — 47. Božena Němcová: *Národní báchorky a pověsti*. Svazek druhý (1954, Z. Havránková a R. Havel). — 48. Josef Kajetán Tyl: *Dramatické báchorky (Strakonický dudák — Tvrdohlavá žena — Jiříkovo vidění — Lesní panna)*. (1954, A. Jedlička a V. Štěpánek). — 49. Jaroslav Vrchlický: *Mythy — Selské balady — Má vlast* (1955, J. Moravec). — 50. Vítězslav Hálek: *Básně (Balady a romance Večerní písně — V přírodě — Pohádky z naší vesnice)*. (1955, Z. Tyl) — V. též BGL 1945/50, č. 1306—1309.

Ref.: R. Havel, *Národní knihovna, vzorná edice českých klasiků*. ČJ 2, 1951/2, 95—96 (o prvních třiceti svazcích). 1975

České pohádky. Výbor ze sbírek českých pohádek připravil kolektiv katedry pro český jazyk a literaturu pedagogické fakulty university Karlovy za ved. F. Vodičky a A. Jedličky Praha, Stát. nakl. dětské knihy 1954 (2. vyd. 1955), 217 s., 4°.

O zásadách jazykové úpravy textů stručně v doslovu F. Vodičky a A. Jedličky (na s. 211—213).

Ref.: Ske [= Sat ke A.], *Radostná země* 5, 1955, 90—91 (s poznámkami k jazykovým i jiným úpravám textu). 1976

Petr Bezruč: *Pisně 1899—1900*. Uspořádal, doslov napsal a k vyd. přípr. O. Králík. Díla, sv. 6. Praha, Spolek čes. bibliofilů — Čs. spisovatel 1953, 144 s., 8°.

Pokus o restituci původního rukopisného textu *Slezského čísla*, jaký byl před Herbenovými redakčními zásahy a jeho uspořádáním. 1977

5. Terminologie

Príspevky teoretické a obecné povahy

Sochor K. Příručka o českém odborném názvosloví. Praha, Nakladatelství ČSAV 1955, 67 s., 8°.

Sochorova *Příručka* podává základní poučení o českém odborném názvosloví pro širší veřejnost; především chce vést k správnému chápání jeho poslání, přispět k usměrnění dosavadního živelného a namnoze chaotického tvoření nových názvů, poskytnout pomoc a radu při normalisaci názvosloví a konečně být rádcem při sestavování odborných slovníků. Přináší proto vedle zhuštěného výkladu o obsahu a rozsahu odb. názvosloví a dále o vzniku a tvoření jednotlivých odb. výrazů v češtině také konkrétní podněty k praktické péči v tomto oboru a přehled našich slovníků terminologických, výkladových i dvojjazyčných, s poznámkami k jejich lexikografickému zpracování.

Ref: M. Dokulil, NR 39, 1956, 99—105 (s krit. poznámkami). — J. Horecký, Slov. odb. názvoslovie 3, 1955, 374—376 a SaS 17, 1956, 124—125. — V. Staněk, ČJ 5, 1955, č. 10, ob. s. 3—4. — V. David, Hutnické listy 11, 1956, 104. — E. Prandstetter, Normalisace 5, 1956, 119—120. — J. Spirhanzl, *Časova a užitečná knížka*. Za social, zemědělství 6, 1956, 633. — A. Knop, SlezSb 54, 1956, 428—429. — J. Hruša, Elektrotechnický obzor 46, 1957, 210—212. 1978

Roudný M.—Sochor K. Terminologický slovník. Lexikografický sborník (1953, v. zde č. 2753), s. 145—155.

Osnova referátu: I. Rozvoj odborného názvosloví za budování socialismu. — II. Shromažďování a hodnocení materiálu pro terminologický slovník. — III. Typy terminologických slovníků a metody jejich sestavení. — IV. Stavba hesla jednojazyčného slovníku terminologického. — V. Význam terminologických slovníků pro lingvistickou práci.

K tomu diskusní příspěvek J. Moravce tamtéž na s. 155.

1979

Sochor K. Terminologický slovník výkladový ve vztahu ke slovníku překladovému. Sovjaz 4, 1954, 109—113.

Několik poznámek k metodickým otázkám lexikografické práce v oblasti odborné terminologie. 1980

Sochor K. Poslání odborných slovníků. Za socialistické zemědělství 4, 1954, 535—536.

Stručný výklad o jejich typech, lexikografickém zpracování a j.

1981

Filipec J. O odborných názvech s hlediska hospodářského jazyka. Účetní evidence 2, 1954, 252, 288, 432.

1. Otázky souvisící s významem odborných názvů. — 2. Otázky týkající se vzniku, vývoje a volby slov, která slouží jako odborné názvy. — 3. Tvoření odborných názvů. 1982

Kuchař J. Dva živé typy tvoření odborných názvů. NR38, 1955, 65—69.

Na dvou příkladech (1. kategorie přídavných jmen účelových na *-ci*; 2. složeniny typu *maloměsto*) ukazuje, jak si odborná terminologie pro své potřeby přizpůsobuje, a po př. dále rozvíjí slovtvorné prostředky, které jsou jinak v jazyce obsaženy jen v zárodku.

Zpráva: J. Horecký, Slov. odb. názvoslovie 3, 1955, 287—288. 1983

Marešová H. Záporné odvozeniny jako *neželezný*, *nevodíc* v odborném vyjadřování. NR 38, 1955, 81—86.

A. posuzuje záporné odvozeniny tohoto druhu jednak s hlediska potřebnosti, jednak po stránce ústrojnosti slovtvorné a významové; dochází k závěru, že jde o typ značně produktivní a potřebný, který umožňuje stručné a jasné vyjadřování, zvl. v odborné terminologii; nelze je proto paušálně odmítat.

Zpráva: J. Horecký, Slov. odb. názvoslovie 3, 1955, 288. 1984

Sochor K. Zkratky a zkratková slova. Za socialistické zemědělství 3, 1953, 907—908.

Další výklady téhož autora, zabývající se obecnými otázkami terminologickými: *Tvoření ženských jmen osobních pro povolání a funkce* (tamtéž, 1345—1346). — *Synonyma*

slova souznačná (4, 1954/421—422). — *Jak vznikají a jak se tvoří odborné názvy* (867 až 869). — *Odborné výrazy cizího původu* (979—980). — *Sloh v projevech odborníků, jeho prostředky a podmínky* (1203—1204). — *Terminologie a nomenklatura* (1312—1313). — *Překládání odborných výrazů* (5, 1955, 250—251). — *Vznik a tvoření nových slov připomenami a předponami* (s příklady ze zemědělského názvosloví; 445—446). 198

5

Pařez B. Názvosloví v normalisaci. Normalisace 1, 1952, 27—28.

O významu jednotného názvosloví (na příkladu názvů *samočinný vypínač*, *ochranný vypínač*, *jistič*, *chránič*). — Další terminologické příspěvky téhož autora: s. 43 (výklad názvů normalisačních pochodů: *normalisace*, *unifikace*, *typisace*, *specifikace*); s. 54 a 67—69 (výklad názvů norem podle jejich zaměření: normy *předmětové*, *předpisové* a *zvláštní*); s. 82—84 (rozbor názvů norem podle jejich závaznosti). 198

6

Slavík J. Vyjadřovací způsob u technických norem. Normalisace 1, 1952, 82.

Připomíná hl. požadavky na jejich jazykovou stránku. 1987

Janda F. Jazyková správnost v normalisovaném názvosloví. Normalisace 2, 1953, 70—73.

Některé normalisované názvy se nevžily (na př. *tlakovzdušné brzdy*; užívá se dále názvu *vzduchootlakové*). Chybí dosud názvosloví pro zkoušky pryže tahem; sám autor k němu přispívá výkladem několika pojmů (*protážení*, *průtažnost* a j.). 198

8

Prandstetter E. Normalisace technického názvosloví. Technická kniha 2, 1953, 368—370.

Zdůrazňuje nesporné výhody normalisace, uvádí některé příklady toho, kde je názvoslovná praxe rozkolísána, a přimlouvá se za vydávání jednojazyčných terminologických slovníků pro jednotlivé obory, zejména technické. 198

9

Raban F. Normalisace technického názvosloví. Technická kniha 3, 1954, 6—8.

Navazuje na čl. Prandstetterův (v. zde č. 1989) a doplňuje jej dalšími podněty. 1990

P rands tetter E. Technické názvosloví a normy. Normalisace 3, 1954, 164.
Navrhuje, aby byla při Úřadu pro normalisaci zřízena sbírka všech odborných názvů užitých v technických normách, po př. v novější technické literatuře, která by umožnila dbát žádoucí jednotnosti a důslednosti v pracích terminologických.

1991

Prandstetter E. Normalisování odborných názvů. Normalisace 4, 1955, 270 až 271.

O pojmu normalisace názvosloví a hlavních požadavcích při hodnocení názvů (jazyková správnost, významová výstižnost, jednoznačnost, délka, souvislost s jinými názvy od téhož základu, příbuznost tvoření, terminologická „nosnost“).

199

2

Pohnert B. Jazyk našeho technického písemnictví. Technická kniha 1, 1952, 438—442.

Upozorňuje na některé jazykové nedostatky v čas. Elektrotechnik 1952, č. 1—4 (zejm. terminologické).

199

3

Landischová Z. Úloha češtiny v normalisaci. Normalisace 4, 1955, 230—232.

O zkušenostech, získaných při jazykových úpravách názvoslovných norem.

1994

Sochor K. Nová odborná slova z denní praxe. NŘ 36, 1953, 61—63.

Poznámky (s hlediska terminologického) ke slovům: *výdejka, příjemka, převodka, rozpiska, mezisklad, výběhové zboží, automobilní a j.*

1995

Prandstetter E. *Vlečný, přípojný, přívěsný.* NŘ 35, 1951/2, 19—23.

Výklad o významových rozdílech mezi těmito slovy.

1996

Prandstetter E. *Strojní a strojový.* NŘ 36, 1953, 281—288.

Pokus o přesné významové rozlišení obou adjektiv s návrhem na jeho normalisaci v odborném názvosloví.

1997

Komárek M. *Tvářítí — tvárniti?* NŘ 35, 1951/2, 105—109.

Pro odbornou terminologii technickou doporučuje dát přednost slovesu *tvárniti*. — Viz též čl. téhož a. *Ocel se tvární nebo tváří?* Hutnické listy 6, 1951, 83—84. — V. Jareš, *Tvářeti nebo tvárniti?* (Normalisace 1, 1952, 93; doporučuje *tvářeti*). 1998

Kratjochvilová H.]. Přídavná jména v odborných názvech. NŘ 38, 1955, 119—121.

V odb. názvosloví je třeba přesně rozlišovat příd. jména tvořená od téhož slova; to platí zvl. o příd. jménech cizího původu (j. *operační—operativní, korosní—korosivní* a pod.).

1999

Ln [= Landischová Z.]. *Prováděli, konati.* Normalisace 4, 1955, 255—256.

Užívání těchto sloves v textu norem je někdy nutné, jindy je však možno je nahradit výrazy vhodnějšími.

2000

Duben J. *Nastavit, seřídít.* Normalisace 3, 1954, 252.

Výtah z jaz. koutku E. Prandstettera (1954, 12/1) s poznámkami. 2001

Prandstetter E. *Strojně ruční čas.* Podniková organizace 8, 1954, 407.

* Místo tohoto nevhodného označení doporučuje *polostrojní čas.*

2002

Ševčík A. *Partie — skupina.* Normalisace 1, 1952, 152.

Doporučuje, aby se v normalizačním názvosloví užívalo obou slov.

2003

List V. *Vysokotlaký a tlakový*. Elektrotechnický obzor 44, 1955, 504.
Adj. *vysokotlaký* je správné (srv. černovlasý, pravouhlý, bezlistý a pod.). **2004**
List V. Jazykové poznámky. Elektrotechnický obzor 43, 1954, 447—448.
Navrhuje některé změny v názvosloví: *plast* m. plastika, *diesl* m. dieslovka a j.

Vacek K. Normy zásob. Strojírnoství 2, 1952, 397—398.

Výklady termínů j. norma *zásob*, norma *časová*, *normativ*, *běžná zásoba*, *pojistná zásoba* a pod. **2006**

Teysler V.—Kotyška V. Technický slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie věd technických. Díl 17. Dodatkový svazek 2 (seš. 555—602: *Liwschitzův způsob — Žvýkáci tabák*). Praha, Borský & Sulc 1949, s. 1549 + (5), 4°.

Obsahuje množství terminologických výkladů z nejrůznějších oborů technických i příbuzných. **200**

7

Viz též č.:

845. M. Mucala, Problémy terminologických slovníků rusko-českých.

1190. J. Horecký, Niektoré rozdiely medzi českými a slovenskými termínmi.

Vědy společenské: politická ekonomie,
hospodářství, archivnictví, umění a pod.

Malý diplomatický slovník. Praha, ministerstvo zahraničních věcí (sovětský odbor) 1954, 252 s., 8°.

Soubor hesel přeložených z dvoudílného sovětského *Diplomatického slovníku (Дипломатический словарь, Moskva 1948 a 1950)*; obsahuje vedle materiálu historického také věcný výklad odborných termínů z mezinárodního práva a diplomatické praxe.

200

8

Strážová A.—Štelclain O.—Voplakal A. Česko-rusko-anglicko-francouzský slovník pedagogických výrazů. Zprávy Výzkumného ústavu pedagogického J. A. Komenského v Praze 1950, č. 1, 99 s., 4° (roz-množ.)

Obsahuje na 1800 odb. výrazů.

2009

Vaněk J. Problémy české ekonomické terminologie. SovPolEkon 3, 1953, 416—417.

Dány k diskusi tři hlavní zásady: 1. jednotlivé termíny by měly organicky navazovat na celou terminologii marxistické politické ekonomie, 2. při tvoření termínů vždy přihlížet k termínům ruským, 3. vybrané termíny mají být běžné nebo aspoň shodné s jinými příbuznými běžnými termíny.

2010

Korda B. Některé terminologické otázky průmyslové statistiky. SovPolEkon 3, 1953, 417—419.

Na několika základních pojmech z oboru průmyslové statistiky ukazuje autor na terminologickou nejasnost a neustálenost v této oblasti (*zpravodajská jednotka, podnik, provoz, výroba — produkce* a j.). **2011**

Trávníček F. K překladu Stalinových „Ekonomických problémů socialismu v SSSR“. LitN 2, 1953, č. 6, s. 2; č. 7, s. 6.

1. Nezbytný soulad mezi výrobními vztahy a charakterem výrobních sil (v orig. *обязательный — závazný*). — 2. *Zbožní výroba* (doporučuje „výroba zboží“).

K tomu: J. Vaněk, *Zbožní výroba* (tamtéž, č. 8, s. 10; hájí termín *zbožní*); odpověď F. Trávníčka, *Výroba zboží a zbožní výroba* (tamtéž, č. 14, s. 10). **2012**

Sochová Z.—Štindlová J. K novým ekonomickým termínům typu „člověkohodina“. NŘ 36, 1953, 207—212.

Z diskuse, která hledala vhodné české odborné názvy za ruské ekonomické termíny typu *человекочас, конедень, машиномесяц, автотунодень*, vyšel za spolupráce ekonomických odborníků s filology návrh překládat tyto a podobné výrazy pomocí vysvětlovacího obratu *přepočtený na...*, tedy na př. *počet hodin přepočtený na jednoho pracovníka* (pro účely statistické a pod. možno zkrátit na *hodina pracovníka, hod. prac.*). — V. zde dále č. 2014. **2013**

Staněk J.—Štindlová J. Jak překládat ruský termín „človekočas“, „koněděň“ a pod. SovPolEkon 3, 1953, 569—571.

Slovo *человекогодина* se nehodí za překlad rus. *человекочас* (— práce, kterou koná jeden člověk po dobu jedné hodiny), protože není jasné a srozumitelné a doslovný překlad ruského termínu nelze doporučit ani s hlediska jazykového. Proto se doporučuje užívat celého vysvětlovacího obratu „*přepočtený na...*“ (na př. *количество человекоднеи — počet dní přepočtených na jednoho pracovníka*). — V. zde č. 2013.

K tomu: B. Korda, *K překladu ruského termínu „človekočas“ a pod.* (tamtéž, s. 572; navrhované řešení odmítá, protože může vést k nedorozumění). — V. Vichr, *K diskusi o překládání ruského termínu „človekočas“* (tamtéž, s. 731—733; rovněž odmítá navrhovaný opisný výraz a doporučuje přidržet se vzoru ruského, na př. *člověk-hodina* a pod.). — J. Staněk, *Odpověď soudruhu Vichrovi* (tamtéž, s. 733—735). — V. V[ichr]—R. G[ucko], *Člověk-den, člověk-hodina, člověk-minuta* (Práce a mzda 1, 1953, 141—144); potřebu těchto výrazů dokazují především důvody věcnými. — Tamtéž na s. 167—168 zpráva *Jak překládat ruský termín človekočas* (Újč doporučuje „hodina přepočtená na jednoho pracovníka“). — *Ukončení diskuse o překladu termínu typu „člověkohodina“* (SovPolEkon 4, 1954, 425; terminologická komise ČSAV — ČSI pro polit, ekonomii přijala návrh, jak je formulován v čl. J. Staňka a J. Štindlové). **2014**

Ševčík A. Novotvary. Normalisace 2, 1953, 149—150.

Doporučuje název *měrná pracovní hodina* m. *člověk-hodina* (v. zde též č. 2013, 2014) *socialistické podnikové hospodaření* m. *chozrasčot* a j. **2015**

A. Č. Pojem „hrubá výroba“ a „výroba zboží“. Podniková organizace 7, 1953, 75

Výklad termínů: hodnota *výroby*, hodnota *hrubé výroby*, hodnota *čisté výroby*, *výroba zboží* aj. — Viz též: *Rozdíl mezi „potřebou“ a „spotřebou“* (tamtéž, s. 381—382). **2016**

Dittert J. Rozdíl mezi pojmy „výrobní proces“, „výrobní pochod“, „technologický pochod“. Podniková organizace 7, 1953, 195—196.

Kromě toho vysvětluje význam termínů *výroba hlavní, pomocná, přidružená* atd. **2017**

Prokopec V. K některým kalkulačním termínům. Podniková organizace 8, 1954, 38—39.

Vykládá termíny: *operativní*, *normy základní a plánové*, *kalkulace* a j. — K tomu pokračování tamtéž na s. 76: o původu a významu slov *dispečer*, *dispečing* a pod. (Votava). 2018

Průša J. K odborným překladům v časopise „Plánované hospodářství“. Podniková organizace 6, 1952, 315—319.

Upozorňuje na některé nedostatky v nich, zejména terminologické.

2019

Ja-zykový koutek Účetní evidence 2, 1954.

Samostatná rubrika, otiskovaná v nepravidelných lhůtách; vede J. Fiala za spolupráce ÚJŮ ČSAV (J. Filipec). Obsahuje mimo jiné drobné výklady o odborných výrazech z účetnictví a z oborů příbuzných: *Účtový předpis a účtovací předpis*. — *Účty rozvahové a účty výsledkové*. — *Číslo účtu, číselné označení účtu, číslicový znak účtu*. — *Sborníkové deníkové účetní forma*. — *Analytika*. — *Knihovat*. — *Bezhotovostní placení* (s. 142—143). — *Účtový sloupec*. — *Generálkovat, generálkovaný*. — *Úhrnový sloupec*. — *Předkalkulace* (216). — Ještě k slovům *sesouhlasit* a *odsouhlasit* (396; nesouhlasí s F. Trávníčkem, v. zde č. 1575). — *Tabulková převaha nebo převahová tabulka?* (428). — *Skladová kniha, skladový účetní* (tamtéž 3, 1955, 35—36; o poměru adj. *skladní, skladový*).

202

0

Langer H. *Účetní evidence a účetnictví*. Účetní evidence 3, 1955, 70.

O významovém rozlišení obou termínů.

2021

Schenk Z. Vymezení pojmu „zakázka“ ve výrobě. Podniková organizace 7, 1953, 458—459.

Ve výrobě je třeba termínu *zakázka* užívat jen ve významu odbytovém; na označení výrobního úkolu třeba užít termínu *výrobní příkaz*.

202

2

Krat[ochvílová H.]. Nové výrazy z okruhu plánování. NŘ 38, 1955, 121—123.

A. na několika příkladech ukazuje, jak se tvoří názvosloví tohoto nového oboru.

Handl J. M. Slovník odborných výrazů používaných v zahraničním obchodě. Knižnice zahraničního obchodu, řada II, sv. 6. Praha, Prům. vydavatelství 1952, 24 s., 8°.

Obsahuje v abecedním pořadí přes 500 odborných výrazů, které se vyskytují ve vývozní a dovozní praxi (s věcnými výklady).

202

4

Hellberger J. Česko-německá obchodní frazeologie se sbírkou základních dopisů a s česko-německým a německo-českým slovníčkem pro zahraniční obchod. Praha, SNTL 1953, 168 s., 8°.

202

5

Bernášek A. Česko-francouzská obchodní frazeologie se sbírkou základních dopisů, česko-francouzským a francouzsko-českým slovníčkem pro zahraniční obchod. Knižnice zahraničního obchodu, řada 2, sv. 7. Praha, Prům. vydavatelství 1952, 145 s., 8°.

202

6

Dubský O. Česko-francouzský hospodářský slovník. Praha, Orbis 1955, 591 s., 8°.

Do slovníku byly pojaty také nové termíny, zavedené zároveň se změnami v organizaci zahraničního obchodu; bohatý materiál pro českou terminologii z oboru

politické ekonomie, plánování, socialistického zahraničního obchodu, a nových technických oborů a z několika významnějších průmyslových odvětví.

Ref.: K. Sochor, NR 40, 1957, 47—48.

2027

Anglicko-český obchodní slovník. Uspoř. **D. Závada**. Red. pěstvedl I. Poldauf. Praha, Orbis 1955, 518 s., 8°.

Slovník obsahuje jazykový materiál pro potřeby písemného styku v zahraničním obchodě (důležitý i pro českou terminologii zahraničně obchodních styků).

Ref.: J. Vachek, CMF 38, 1956, 246—247. — K. Sochor, NR 40, 1957, 47.

2028

Dubský J. Česko-španělská obchodní frazeologie se sbírkou základních dopisů a s česko-španělským a španělsko-českým slovníčkem pro zahraniční obchod. Knižnice zahraničního obchodu. Řada II, sv. 5. Praha, Prům. vydavatelství 1952, 112 s., 8°.

202

9

Od „reglety“ ke strojové výkazce zásob. Podniková organizace 6, 1952, 228—234.

V čl. se kolektiv pracovníků pražských mlékáren zabývá odbornými výrazy ze skladového účetnictví (zvl. na s. 232—233).

2030

Lukáš V. Základní pojmy z archivní praxe. (Příspěvek k archivní terminologii.) Archivní časopis 2, 1952, 40—46.

Stručný přehled a vymezení (na př. *archiv, inventář, listina* atd.). — Na tento čl. navazuje dále F. Hoffmann, *Poznámky k archivní terminologii* (tamtéž 1953, 114—117; výklad dalších termínů se zvl. zřetelem k archivům okresním a městským). —V. zde též 358.

203

1

Slovníček archivní terminologie. Zpracovali **F. Roubík), A. Haas, J. Kollman** a **Z. Fiala**. Praha, ministerstvo vnitra 1954, 47 s., 8°.

Příručka určená pro služební potřebu archivních pracovníků.

Ref.: L. Mrázková, Archivní časopis 4, 1954, 190—192.

2032

Slovníček archivní terminologie. Část 2. Názvosloví pro zemědělsko-lesnické archiv. Zprac. **V. Černý**. Praha, ministerstvo vnitra 1955, 80 s., 8°.

V. zde č. 2032.

2033

Cejpek J. Některé otázky knihovnické terminologie. Knihovna 7, 1954, 91—93, 123—126.

Účelem článku je ukázat na konkrétních příkladech základní problematiku současné české knihovnické terminologie a dát tak podnět k soustavné práci v tomto oboru.

2034

Tobolka Z. Kniha. Její vznik, vývoj a rozbor. Praha, Orbis 1950, 243 s. + 202 obr. příl., 8°.

Na s. 125—143 terminologický slovníček, vysvětlující základní pojmy bibliologické (druhy tisku, knih, tiskopisů a pod.).

2035

Rambousek J. Slovník a receptář malíře-grafika. Praha, SNKLHLT 1954, 576 s. + 24 s. příl. + (7) příl., 8°.

První pokus zachytit soustavně českou terminologii umělecké grafiky a oborů příbuzných, která dosud není ustálena. Slovník je abecední; u hlavních odvětví umělecké grafiky zaznamenány také názvy cizojazyčné.

Ref.: F. Buffa, Slov. odb. názvoslovie 3, 1955, 122—125 (s krit. připomínkami).

2036

Viz též č.:

559. A. Dostál, K některým termínům ze srovnávací slovanské jazykovědy.

864. J. Bělič, České výrazy za ruské nacija, narod, narodnost', nacional'nost' a pod.

870. A. Šoršová, Návrh na jednotnou úpravu překladu Stanislavského technické terminologie.

871. Malý slovníček pavlovské terminologie.

872. Slovníček psychologické terminologie.

873. P. Paul, Slovníček nejběžnějších ruských právních termínů.

874. A. Kučera—A. Radvanovský, Rusko-český slovník z průmyslové ekonomiky, organizace a plánování.

875. Termíny vyřešené terminologickou komisí pro politickou ekonomii.

1106. O. Cziviš—L. Lišková, Malý polsko-český slovník hospodářský.

Matematika, astronomie, fyzika, chemie

Kurfürst J. Některé matematické názvy, pojmy a slovní obraty. Komenský 78, 1954, 517—523.

Výklad pro potřeby práce ve škole.

2037

Jen bychom rádi věděli... Astronomický slovníček. Red. B. Šternberk a F. Link, 2. vyd. doplnil B. Šternberk. Praha, Čs. společnosti astronomická 1949, 129 s., 8°.

Podává stručné vysvětlení odb. astronomických výrazů v abecedním uspořádání hesel.

203

8

Čeleda J. K českému překladu článku N. F. Ovčinnikova „Masa a energie“. Sov. věda — matematika, astronomie, fyzika 2, 1952, 480—482.

Doporučuje dvojici základních termínů *материя* a *масса* překládat do češtiny *hmota* a *masa*, nikoli jedním výrazem *hmota*.

K tomu srv. diskusi, do níž zasáhli I. Ůlehla (tamtéž 3, 1953, 123—125), O. Litzmann (125) a M. Rozsival (608). Diskuse byla ukončena rozhodnutím komise pro terminologii ve fyzice, která za rus. termíny *материя*, *масса*, *вещество* doporučila české překlady *materie*, *hmota*, *látka* (tamtéž, 709—710).

203

9

Beneš J.—Rozsival M. Atomová fyzika v základních pojmech. Přírodní vědy ve škole 1, 1950/1, 9—18.

Abecední seznam důležitějších pojmů z oboru atomové fyziky s věcnými výklady.

2040

Špaček M. Je oprávněn název „měrný tlak“? Přírodní vědy ve škole 2, 1951 /2, 311.

Stručná poznámka k českému názvosloví fyzikálnímu; s názvem souhlasí. **2041**

Votoček E. Chemický slovník česko-německo-francouzsko-anglicko-italsko-latinský. 2. vyd. Praha, Technicko-vědecké vydavatelství 1952, s. VIII + 685, 8°.

Pův. pětijazyčný chemický slovník (1. vyd. v Praze 1941) byl v 2. vyd. rozšířen o část italsko-českou.

Ref.: V. Dujčíková, Slov. odb. názvoslovie 1, 1953, 189.

2042

Růžička J. Chemický příruční slovník. Spolupracovali O. Kubík, O. Leblová, V. Pražák, A. M. Pražáková, L. Šilhánková, Z. Vodrážka. Řada chemické literatury. Praha, SNTL 1953, 328s., 8°.

Slovník je zaměřen na praktickou potřebu chemiků. Uvádí názvy české, mezinárodní, latinské i obchodní; opírá se přitom o slovník Votočkův (v. zde č. 2042) a o *Příruční slovník jazyka českého*.

Ref.: J. Srámek, Chemický průmysl 3 (28), 1953, 375. — K. Sochor, NŘ 37, 1954, 46—47. — Z. Čekan, Chemické listy 48, 1954, 931—932.

2043

Moravcová E. Nové názvosloví vysokomolekulárních látek. Chemický průmysl 3 (28), 1953, 446—447.

Srovnání sovětského návrhu, vypracovaného V. V. Korsakem a schváleného na VII. všesvazové konferenci v červnu 1952, a druhého návrhu, přijatého na sjezdu Mezinárodní unie pro čistou a použitou chemii v září 1951. Za podklad pro české názvosloví doporučuje autorka návrh sovětský.

204

4

Jelínek J. Názvosloví k chemické normalisaci. Normalisace 2, 1953, 146.

O úpravě názvosloví v analytické a anorganické chemii.

2045

Jelínek J. Normalisace názvosloví chemické technologie. Průmysl potravin 4, 1953, 190—191.

Zpráva o práci zvl. názvoslovné komise při Čs. chemické společnosti; otištěna též v čas. Paliva 33, 1953, 115.

204

6

Staněk J. K otázce názvosloví v organické chemii. Chemické listy 48, 1954, 158—159.

Informace o práci názvoslovné komise a některých navrhovaných úpravách.

2047

Tomíček O. Usnesení názvoslovné komise pro obor analytické a anorganické chemie. Chemické listy 48, 1954, 157—160.

Zpráva o normalisaci několika termínů; obecně též o zjednodušení pravopisu a zcestování přejatých názvů.

2048

Pokorný A. G. Názvoslovné poznámky. Chemický průmysl 3 (28), 1953, 460.

Upozorňuje na potřebu terminologicky rozlišit různé druhy vazeb kyseliny sírové při zpracování organických látek a podává vlastní návrh.

2049

Čleda J. *Mocenství* nebo *vaznost*? Přírodní vědy ve škole 2, 1951/2, 323—338.

Mimo jiné i výklad obou pojmů.

2050

Trtílek J. Chemické názvosloví, vzorce a rovnice ve vyučování chemii. Přírodní vědy ve škole 4, 1954, 889—893.

O vztazích mezi sloučeninou, jejím vzorcem a názvem, o některých nedořešených otázkách v našem chemickém názvosloví a j. **2051**

Zuman P. Zpráva fysikálně-chemické sekce názvoslovné komise Čs. chemické společnosti. Chemické listy 47, 1953, 1722—1732.

Výběr symbolů, jejich zkratky a abecední seznam. **2052**

Viz též:

360. F. Link, Nová terminologie atmosféry podle návrhu Mezinárodní unie geodeticko-fysikální.

885. A. L. Hrabyna—N. V. Němčenko—K. Kučera—J. Adámek—F. Brož, Rusko-český zeměměřičský slovník.

886. O. Staněk, Rusko-český slovník odborných výrazů z oboru územního plánování.

2175. E. Moravcová, Návrh nové terminologie.

Vědy přírodní: geologie, botanika, zoologie

Svoboda J. V.—Beneš K. Vývojová mikropetrografická nomenklatura uhlí. Věstník Ústř. ústavu geologického 30, 1955, 17—27.

Soubor petrografického názvosloví, upravený a doplněný podle nových výzkumů; autoři se jím snaží terminologicky postihnout i složité vztahy genetické a technologické. **2053**

Novotný M.—Štecl J. K terminologii ve výzkumu krystalických břidlic. Věstník Ústř. ústavu geologického 28, 1953, 171—174.

Několik námětů k diskusi; připojena red. pozn. V. Zoubka. **2054**

Sánka H. Názvy krasových údolí. Čs. kras 5, 1952, 213—216.

Lidový název pro údolí v Moravském krasu je *žleb*; *suché žleby* jsou býv. řečiště dnešních podzemních vod. Název byl přijat do odb. terminologie speleologické a geologické pro bezvodá krasová údolí. **2055**

Sánka H. Vývoj krasového názvosloví. VVM 8, 1953, 115—126.

V čl. je zachycen vývoj českého krasového názvosloví v historickém sledu: v I. části jsou zaznamenány a vyloženy názvy nejstarší, většinou jména místní (do konce 16. stol.); v II. části materiál další až do 30. let minulého století, kdy se počala tvořit odborná česká terminologie pro krasové zjevy; ta je zachycena v části III. V závěrečné IV. části souborná charakteristika českého krasového názvosloví a odkazy na literaturu. Cenu má jen snesený materiál, jazykové výklady jsou převzaty z jiných prací. **205**

6

Šrot J. Česko-anglický jeskynářský slovník. Čs. kras 7, 1954, 57—60.

Soubor nejdůležitějších odborných výrazů s anglickými překlady. — Připomenuto angličt. **205**

7

Pac It J. O formalismu v biologii. Čs. biologie 3, 1954, 121.

Příspěvek do diskuse o české biologické terminologii a nomenklatuře. **2058**

Povolný D. Co je a jak se jeví formalismus v biologii. Čs. biologie 3, 1954,

Jako č. 2058.

2059

Pulchart M. Nejdůležitější nomenklatrická pravidla v mykologii. Mykologický sborník 30, 1953, 124—125.

O poměru mezinárodních názvů latinských, po př. zlatinisovaných, k názvům českým.

2060

Schützner J. Názvoslovné drobnosti. Česká mykologie 7, 1953, 94—95.

Výklad několika odborných termínů z oboru mykologického.

2061

Sobotka J. Názvosloví praktického houbaře. Mykoloerický sborník 30, 1953, 121—122.

Vykládá slova j. *houba, houbař, houbovka, houbovec, houbovina, podhoubí, houboviště (houbiště)*. — K tomu srv. dodatek L. M. Růžičky (na s. 122; upozorňuje, že vedle názvů *houboviště* a *houbiště* se říká též *růstoviště* a *růstiště*), odpověď Sobotkovu a poznámku F. Smotlacha (tamtéž).

2062

Miškovský J. O český ekvivalent slova „biotop“. Mykologický sborník 31, 1954, 63.

Autor dává přednost názvu *růstiště* před *růstoviště*. — K téže anketě navrhuje V. Melzer (tamtéž, s. 63—64) název *liliště* (podle ruštiny), ale redakce soudí, že od tohoto základu by lépe vyhovoval tvar *žyště*.

2063

Němec B. České názvosloví v anatomii a fyziologii rostlin. Vesmír 32, 1953, 364—365.

Podává jeho celkový přehled a mimo jiné vytyká filologům nezáměr o terminologickou práci v oboru přírodních věd.

206

4

Krkavec F. Nové botanické názvosloví. Přírodovědný sb. Ostravského kraje 14, 1953, č. 1/2 (samostat. příloha, 40 s.).

Upozorňuje na názvoslovné rozdíly mezi Polívkovým *Klíčem k úplné květeně ČSR* (2. vyd. z r. 1928 doplnili K. Domin a J. Podpěra) a Dostálovou *Květenou ČSR* (v. BČL 1945/50, č. 1351). Obsahuje tři soupisy: a) přehled nového systému všech našich cévnatých rostlin až do čeledí; b) abecední seznam všech dosud užívaných vědeckých názvů latinských s příslušnými novými názvy podle Dostálovy *Květeny*; c) abecední seznam dotavadních názvů českých s příslušnými názvy novými.

206

5

Dostál J. Klíč k úplné květeně ČSR. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, 1183 s., 8°.

Klíč vznikl úpravou staršího autorova díla *Květena ČSR* (Praha 1950, v. BČL 1945/50, č. 1351). Názvosloví (nomenklatura) je z největší části stejné jako v *Květeně ČSR*; tam, kde byly zjištěny správnější názvy (na základě nových nomenklatrických pravidel), nebo správnější hodnocení druhů a plemen, jsou uvedena nyní platná jména vědecká a příslušně upravená jména česká. České názvosloví přehlédl a doplnil V. Jirásek. Beze změny byl z *Květeny ČSR* převzat také *Morfologický slovník* V. Osvačilové, shrnující a stručně vykládající základní pojmy.

Ref.: L. Klimeš, NR 39, 1956, 93—96 (pokus o zhodnocení nového názvosloví s hlediska jazykovědného).

206

6

Pilát A. Listnaté stromy a keře našich zahrad a parků. Praha, Stát. zeměděl. nakladatelství 1953, 1104 s., 8°.

Kniha obsahuje terminologický slovníček s věcným výkladem nejčastějších českých, latinských a jiných cizojazyčných výrazů, používaných v odborné dendrologické literatuře (s. 9—30). Seznam českých jmen připojen na s. 1005—1026. **2067**

Komárek M. O původu některých botanických odborných výrazů. Přírodní vědy ve škole 1, 1950/1, 185—189.

Etymologické výklady vybraných základních termínů botanických se zvi. zřetelem k motivaci jednotlivých pojmenování: *blizna*, *čepel*, *čnělka*, *děloha*, *hrálovitý* (list), *jařmo*, *jehněda*, *kopinatý* (list), *kracovitý* (list), *lata*, *lodyha*, *malvice*, *oddenek*, *pestík*, *pochva*, *přeslen*, *řapík*, *stonek*, *strboul*, *úbor*. **206**

8

Jirásek V. Příspěvky k názvosloví v rostlinné teratologii. Preslia 25, 1953, 71—74.

Navrhuje přesnou terminologii pro různé typy proliferace (i s českými ekvivalenty). **2069**

Veselý J. Chráněné rostliny, Praha, Orbis 1954, 76 s. + 68 příl., 8°.

V odd. *Trochu tvarosloví a názvosloví* (s. 17—26) shrnuty a vyloženy nejdůležitější názvy pro jednotlivé části rostlin i jejich tvary. **2070**

Klásterský I. „Původní“ a „přirozené“. Čs. botanické listy 4, 1951, 115—116.

Rozbor obou termínů, pokud se hodí na označení společenstev rostlinných. **2071**

šu [= **Šula J. J.**] *Stonek* nebo *osa*? Přírodní vědy ve škole 1, 1950/1, 474.

Zavádět výraz *osa* místo dosud užívaného termínu *stonek* nedoporučuje. **2072**

Soustava a jména živočichů. Podle zásad I. sjezdu československých zoologů v Opavě 1951 zpracovali J. **Kratochvíl** a **E. Bartoš** za spolupráce 60 čs. zoologů. Studie a prameny. Sekce biologická, sv. 11. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, 544 s., 8°.

Systém vypracovaný opavským sjezdem je určen za pomůcku pro běžnou praxi. Na s. 7—12 informuje J. Kratochvíl o hlavních zásadách a jednotlicích hlediškách při vypracování jmen živočichů; na s. 12—16 jsou vyjmenována zpracovatelé jednotlivých statí. Po stránce jazykové prohlédli česká jména živočichů F. Trávníček a A. Gregor.

Ref.: V. Šmilauer, NĚ. 39, 1956, 84—92 (odb. rozbor nového názvosloví po stránce jazykové). — F. Buffa, Slov. odb. názvoslovie 3, 1955, 285—287. — V. též: J. Rakušanová, *Nová jména zvíře a nová zoologická soustava*. Myslivost 3, 1955, 42 až 43, 55. **207**

3

Příbyl A. Nová pojmenování pro několik homonymických jmen českých i cizích trilobitových rodů. Sb. Stát. ústavu geologického 17, 1950 (Oddíl paleontologický), 193—195 (též zvi. otisk, 8 s.).

Autorův návrh pro *Index českých trilobitových rodů*. **2074**

Viz též č.:

361. F. Prantl, Pravidla a zásady zoologické a paleontologické nomenklatury.

362. F. Prantl, Systematika a nomenklatura.

890. Odborné názvosloví z geologie.

891. M. Krauter, Základní termíny. Geologický průzkum.

Herber O. Slovník anatomických jmen. 2. upr. vyd. Praha, Stát. zdravot., nakladatelství 1955, 208 s., 12°.

Pomůcka, určená posluchačům lékařských fakult, obsahuje abecední terminologický slovník anatomických jmen (názvy latinské a jejich české překlady); pokud se slovenské názvy liší od českých, jsou tu také uváděny. — V. též BČL 1945/50, č. 1367.

Rej.: J. Horecký, Slov. odb. názvoslovie 4, 1956, 127—128 (s doplňky a opravami, pokud jde o slovenská jména). — K. Sochor, NŘ 40, 1957, 48.

207

5

Monatová L.—Sedlák J. Pavlovský rejstřík. SbFilFakBU 3, 1954, č. 1 — ř. filosofické (B) č. 2 —, s. 149—166.

Soupis odborných termínů z fyziologie vyšší nervové činnosti, získaný excerpcí českých a slovenských překladů z ruské literatury, v pokusném utřídění. — V. zde též č. 871, 872.

Zpráva: Ž. Tyl, NŘ 38, 1955, 53.

2076

Pastorová J.—Chmel K.—Sochor K. Návrh jednotného názvosloví pro obor anesthesiologie. ČLék 91, 1952, 78—80.

Názvosloví bylo vypracováno za účasti ÚJČ ČSAV. — Příspěvky do diskuse o něm tamtéž v č. 7, 16, 18, 20.

Zpráva: K. Sochor, NŘ 36, 1953, 170—171.

2076a

Návrh názvosloví bronchů a plicních segmentů. ČLék 93, 1954, 1178 až 1179.

Otištěn také v Acta radiol. cancerol. bohemoslov. 8, 1954, 135—138.

2077

Hlaváčková Z. Novinky z lékařského názvosloví. NŘ 38, 1955, 123—124.

Upozorňuje na výrazy *roentgenové snímkování se štítu, prevence a profylaxe, působek aj.*

2078

Tatíčková D. Medicínská terminologie. Zdravotnická pracovnice 4, 1954, 709 až 711.

Soubor nejdůležitějších odb. výrazů s vysvětlivkami.

2079

Názvy zdravotnického nábytku a ošetřovatelských potřeb. ČSN 84 0001. I. díl (české názvy). Praha, Vydavatelství Úřadu pro normalisaci 1955, 5 s., 8°.

Názvoslovná norma.

2080

Názvy zařízení pro sterilisaci, destilaci a desinfekci. ČSN 84 0002. I. díl (české názvy). Praha, Vydavatelství Úřadu pro normalisaci 1955, 5 s., 8°.

Názvoslovná norma.

2081

Názvy lékařských nástrojů a přístrojů. ČSN 84 0005. I. díl (české názvy). Praha, Vydavatelství Úřadu pro normalisaci 1955, 39 s., 8°.

Názvoslovná norma.

2082

Názvy laboratorního nářadí, přístrojů a zařízení. ČSN 84 0007. I. díl (české názvy). Praha, Vydavatelství Úřadu pro normalisaci 1955, 12 s., 8°.

Názvoslovná norma.

2083

Názvy lékárnických potřeb. ČSN 84 0012. I. díl (české názvy). Praha, Vydavatelství Úřadu pro normalisaci 1955, 3 s., 8°.

Názvoslovná norma.

2084

Viz též č.:

363. J. Jíra, O základních zásadách systematické vědecké terminologie.

1586. Zjednodušujeme pravopis lékařského názvosloví.

Zemědělská výroba

Sochor K. Jazykové okénkor. Za socialistické zemědělství 3, 1953.

Pravidelná rubrika, všímající si zejména otázek terminologických ze zemědělství a z oborů příbuzných, na př.: *Záhumenek* nebo *záhumenka*; *koksagyž*, nikoli *kok-saghyž*; *bulva* a *bulvoviny* (461—462). — *Rekordní* dojnice, nikoli *rekordistka*; *krmný* a *krmivový*, *směska vojteškotravní*, nikoli *vojteškotráva* (719—720). — Co jsou to *arašídý* (907—908). — *Kombajn*, *žací mlátička* (1053—1054). — *Drůbežářství*, *drůbežnictví* a jiné odvozeniny od slova *drůbež*; *jarovisace*, *jarovisovat*; *nastýlání půdy*, *nastýlky* nebo *mulčování*, *mulč* (1183—1184). — *Družstevník* a *nedružstevník* (1345—1346). — *Příklest*, nikoli *průřez* (1469—1470). — *Elektrifikace*, *mechanisace*, *dispečerisace* a jiná nová cizí jména (4, 1954, 85—86). — Znáte správné zelinářské názvy? (197—198). — *Výroba*, *výrobek*, *vyřábět* ve funkci zemědělských termínů; *dělené* nebo *bourané maso*; názvy chlívků pro drůbež (310—312). — *Dlouhodobý úhor*, *úlehle* (527—528). — Péče o správné odborné výrazy v zemědělství; *sázeč*, *sázečka* (646—648). — *Vodoteč*, *vodotrysk*, *vodováha* (979—980). — *Veterinář*, nikoli již *zvěrolékař* (1203—1204). — *Krmná ulička*, nikoli *chodník*, *chodba* (1312—1313). — Správné názvy chlévů (5, 1955, 121—122). — *Fětrání* skleníků, nikoli *vzduchování*; *zapěstovat* korunu ovocného stromu. (445—446) — Normalisované názvy secích strojů (881—883). — V. zde též č. 1985.

2085

Prokop. České zemědělské názvosloví. Za socialistické zemědělství 2, 1952, 599—600.

Výzva ke spolupráci na jeho normalisaci a na přípravách k vydání slovníku české terminologie zemědělské.

2086

Sochor K. Z činnosti názvoslovné subkomise pro zahradnictví. Za socialistické zemědělství 2, 1952, 1471—1472.

Informuje o práci subkomise a uvádí nové normalisované názvy z tohoto oboru.

Sochor K. Zpráva o činnosti zahradnické názvoslovné komise. *Ovocnářství* a *zelinářství* 1, 1953, 192, 216, 240, 263.

Obsahuje abecední přehled normalisovaných názvů. — V. též: K. Sochor, *Normalisované zahradnické názvy*. Za socialistické zemědělství 3, 1953, 95—96, 335, 459—461 (tentýž soubor schválených termínů).

2088

- Roudný [M.]**. Tvoření zemědělských názvů. Čs. novinář 5, 1953, 126—127.
Vedle základních typů tvoření nových slov příponami upozorňuje ještě na některé jiné možnosti (tvoření sousloví, přejímání slov cizích a pod.). S konkrétními příklady. **2089**
- Prandstetter E.** *Pařeniště, nebo parník?* NŘ 35, 1951/2, 175—177. **2090**
Rozhoduje se pro termín *pařeniště*.
- Sr [= Sochor K.]**. *Kurník, perličník, krůtník, husník a kachník*. NŘ 37, 1954, 255—256. **2091**
Poznámky k nově zaváděným jednotným termínům v drůbežnictví.
- Prandstetter E.** Jaký název pro strojní stanice. *Mechanisace zemědělství* 1, 1951, 193. **2092**
Název *strojně traktorové* stanice a opravný je nevhodný a nesprávný; místo něho doporučuje *strojní a traktorové* stanice a opravný, po př. zkráceně *strojní stanice*.
- Sochor K.** *Uzlová* nebo *dílcová* metoda? *Mechanisace zemědělství* 2, 1952, 111. **2093**
Název „uzlová“ metoda pro pracovní postup při opravách traktorů vznikl mechanickým napodobením podle ruštiny a není vhodný, protože u traktorů ani u jiných strojů se v češtině nikdy nemluvilo o *uzlech* ve významu „větší součástí, díly stroje n. mechanismu“. — V. též zprávu K. Sochora, NŘ 36, 1953, 174.
- Názvy a značky zemědělských strojů a zemědělského nářadí. ČSN 47 0175. Praha, Vydavatelství Úřadu pro normalisaci 1953, 15 s., 8°. **2094**
- Názvoslovná norma pro tvoření a používání českých názvů a značek zemědělských strojů, které se vyrábějí v Československu. **2094**
- Ševčík A.** *Radlice*. *Normalisace* 1, 1952, 84. **2095**
Slovo není s hlediska terminologického jednoznačné (znamená jednak celé plužní těleso, jednak jen plužové ostří).
- Dlabola.** Terminologie osiva cukrovky. *Listy cukrovarnické* 70, 1954, 234. **2096**
Informuje o návrhu na normalisaci semenářského názvosloví.
- Leiský O.** Ochranařské názvosloví. *Ochrana přírody* 8, 1953, 58—60. **2097**
Návrh základních termínů souvisejících s organizovanou ochranou přírody.
- Šiman K.** Lesnické jazykové okénko. *Lesnická práce* 33, 1954. **20**
Pravidelná rubrika od č. 6, ve které jsou otiskovány souvislé články s věcnými výklady odb. termínů lesnických, na př. *lesiště, lesniště, lesoviště, lesina, hájina, hájetina, hájiště, hájenišť, polesí* a j. — Pokračuje i v roč. 34, 1955 téhož časopisu.
- Šiman K.** Z dějin české myslivecké mluvy. *Myslivost* 3, 1955, 6—7. **1955,**
- Upozorňuje na starší české odb. termíny a věcně je vykládá — Pokračování tamtéž na s. 22. **2099**
- Myslivecké jazykové okénko. *Myslivost* 3, 1955. **2100**
Pravidelná rubrika (rovněž s příspěvky K. Šimana).
- H. O správné včelařské názvosloví. *Včelař* 5 (86), 1952, č. 6, ob. s. 2. **2101**
Pokus o normalisaci několika důležitějších odborných výrazů včelařských.

Klas J. Za správnou rybářskou mluvu. Čs. rybářství 2, 1954, 123—124.

Odborně termíny rybářské jsou vloženy (i s výkladem) do souvislého popisu výlovu rybníka; mezi rybářskou terminologií jsou ovšem značné krajové rozdíly.

Sochor K. Rybářské názvosloví. Za socialistické zemědělství 5, 1955, 575—576.

Stručná charakteristika českého rybářského názvosloví.

2103

Viz lélt.:

897. N. Pufne—B. Paňkov, Rusko-český zemědělský slovník.

898. F. Korsuň, Rusko-český lesnický slovník.

Energetika, elektrotechnika, sdělovací technika,
rozhlas, televise

Provozní a plánovací názvosloví pro energetické výrobny. ČSN 38 0110 Praha, Úřad pro normalisaci — Prům. vydavatelství 1952, 5 s., 8°.

Názvoslovná norma.

2104

Třídění a názvosloví pro výrobny a elektrický proud. ČSN 38 0105. Praha, Úřad pro normalisaci 1955, 12 s., 8°.

K tomu: K. Čížek, *Nové státní normy pro transformovny a rozvodny*. Normalisace 4, 1955, 257—259 (terminologické poznámky).

2105

Názvosloví z oboru samočinné regulace. ČSN 01 0170. Praha, Vydavatelství Úřadu pro normalisaci 1953, 15 s., 8°.

Názvoslovná norma elektrotechnická (v. zde č. 2120).

2106

Světelně-technické názvosloví. Základní veličiny v oboru světla a záření. ČSN 01 1701. Praha, Vydavatelství Úřadu pro normalisaci 1954, 7 s., 8°.

Názvoslovná norma. Pro informaci jsou připojeny také názvy ruské, anglické, francouzské a německé.

2107

Baudyš M. Názvy základních veličin v oboru světla a záření. Elektrotechnický obzor 40, 1951, 55—59.

Názvoslovná komise Čs. sboru pro osvětlování předkládá návrh základního názvosloví, který přináší některé změny a zejména usiluje o odstranění terminologické rozkolísanosti.

2108

Pacák S. Názvosloví z oboru stability přenosu elektrické energie. Elektrotechnický obzor 40, 1951, 38.

Názvoslovnou neustálenost v tomto oboru se autor snaží odstranit přesnějším vymezením několika základních pojmů.

2109

- Karlovský J.** Návrh na normu názvosloví v oboru ferromagnetismu. Elektrotechnický obzor 41, 1952; příl. Zprávy, s. 9—10.
Slovníček českých, po př. v češtině používaných odb. termínů. 2110
- Cenek J.** Návrh názvosloví pro obvody střídavého proudu, vybavené předmagnetovanými tlumivkami (s použitím návrhu IEC). Elektrotechnický obzor 42, 1953; příl. Zprávy, s. 18.
Je předkládán k diskusi. 2111
- Šťastný J.** Norma pro názvosloví elektrických přístrojů silových. Normalisace 3, 1954, 159—160.
Zpráva o práci na této normě. 2112
- Schulz A.** Normalisace názvosloví elektrických přístrojů. Elektrotechnický obzor 41, 1952; příl. Zprávy, s. 20.
Zpráva o přípravě normy. 2113
- Schulz A.** Potíže s názvoslovím v elektrotechnice. Normalisace 2, 1953, 112—113.
Příspěvek k úpravě jednotného názvosloví pro zásuvky a vidlice; jako společný název pro ně doporučuje autor *přívodky*, místo „nástrčka“ navrhuje *násuvka*, místo „zásuvky rozbočovací a spojovací“ *rozbočky* a *spojovačky*. — Otištěno pod názvem *Potíže s názvoslovím* také v čas. Elektrotechnik 8, 1953, 177—178. 211
- 4**
- Schulz A.** Názvosloví v elektrotechnice. Normalisace 3, 1954, 111.
Poznámky k úpravě jednotného terminologické práce v oboru elektrotechnickém. — Na tento čl. navazuje B. Pokorný (tamtéž, s. 203—204) a podává několik konkrétních návrhů na úpravu termínů. 2115
- Schulz A.** Potřeba a význam jednotného názvosloví. Elektrotechnický obzor 43, 1954, 392.
Všimá si především situace v elektrotechnice. 2116
- Čížek K.** Označování svorek, vodičů a kabelů energetických zařízení. Energetika 3, 1953, 179—182.
Návrh jednotného názvosloví. 2117
- Novotný O.** Názvosloví zásuvek. Elektrotechnik 6, 1951, 160—161.
české názvosloví zásuvek nevyhovuje; autor předkládá k diskusi několik nových termínů. — V. též č. 2114. 2118
- Kulda V.** *Blooming* nebo *blokovna*? Elektrotechnik 9, 1954, 155.
Je třeba rozhodnout mezi termíny *blokovna*, *bloková válcovna* a *válcovna bloků*. 2119
- Streje V.** *Impuls* nebo *signál*? Elektrotechnický obzor 44, 1955; příl. Zprávy, s. 45—46.
Proč byl obecný termín *signál* pojat do normy ČSN 01 0170 (*Názvosloví z oboru samočinné regulace*, v. zde č. 2106) 2120
- Kulda V.** *Kartáč* nebo *uhlík*? Elektrotechnický obzor 43, 1954, 335—336.
Výraz *uhlík*, který zavedla komise ČSN—ESČ místo staršího a vžitého výrazu *kartáč*, neschvaluje. 2121
- Schulz A.** Kdy *kontakt* a kdy *dotyk*? Elektrotechnický obzor 44, 1955, 216.
Oba výrazy nelze v odborném názvosloví zaměňovat, lze jich výhodně užit k významovému rozlišení. 2122

Schulz A. *Odpor, odporník či resistor?* Elektrotechnický obzor 43, 1954, 504.

K tomu srv.: Hš[= Hruša J.], *Diskusní příspěvek k čl. A. Schulze...* (tamtéž, s. 660) a další čl. A. Schulze, *Ještě k otázce: Odpor, odporník či resistor* (tamtéž 44, 1955, 108). — J. Vavřín, *Příspěvek k rozpravě o článku Ing. A. Schulze...* (tamtéž s. 216). **2123**

List V. *Ohřev.* Elektrotechnický obzor 44, 1955, 504.

Nepokládá tento výraz (*ohřev elektrický, indukční, dielektrický*) za správný a doporučuje jej nahradit slovem *ohřívání*. **2124**

Schulz A. *Ochrana a jištění.* Elektrotechnický obzor 43, 1954, 615—616.

O významovém rozdílu mezi oběma termíny, který je třeba zachovávat. **2125**

Ft [= Forejt J.]. Názvy oscilografů. Elektrotechnický obzor 42, 1953; příl. Zprávy, s. 11.

Rozlišování na *oscilografy* a *osciloskopy* není věcně odůvodněno. **2126**

Vavřín J. *Průvodič a vektor.* Elektrotechnický obzor 44, 1955, 448.

Navrhuje, aby výrazy *průvodič* a *průvodičový vektor* byly zavedeny v komplexním počtu i v jeho aplikaci pro znázorňování střídavých veličin v elektrotechnice místo nepřesných termínů *vektor* a *vektorový diagram*. **212**

7

Hruša J. Rotační regulátory. Elektrotechnický obzor 41, 1952; příl. Zprávy, s. 32.

stabilita —stálost); J. Forejt, s. 74—75 (*dosvit m. světelná setrvačnost, ustalovač m. stabilisátor*); B. Pohnert, s. 181—182 (*vedení, napaječ m. a-linka; frekvenční — kni-točtový*); R. M. Larsen, s. 182 (doporučuje *mikrovlny* a j.); J. Budějický, s. 183 (*pojítka, impuls — puls*); K., *Definice pojmů týkajících se přenosu telegrafních značek* (s. 289—290; *telegrafní modulace a restituče, značkové stavy, značkové okamžiky*) a j. **2133**

Sochor K. *Slovník sdělovací techniky*. NR 35, 1951/2, 112—114.

Referát (v. BČL 1945/50, č. 1417). — Dodatečně byly v r. 1951/2 vydány

k návrhu ještě rejstříky, a to český, ruský a francouzský (s. 26 + 18 + 14). **2134**

Kratochvílová [H.]. Sdělovací technika v Jazykovém koutku Čs. rozhlasu. Sdělovací technika 1, 1953, 231—232.

O několika odb. výrazech z tohoto oboru.

2135

Chajkin S. E. *Slovník radioamatéra*. Z rus. orig. Словарь радиолюбителя přel. J. Pavel, překlad přehlédlí V. Hlavsa a Z. Tuček. Knižnice radiotechniky, sv. 3. Praha, Naše vojsko 1954, 279 s., 8°.

Odborné technické názvy a pojmy z oboru elektrotechniky a radiotechniky jsou tu vysvětlovány nejen definicemi, ale i věcnými výklady.

2136

Televizní názvosloví. ČSN 34 5115. Praha, Vydavatelství Úřadu pro normalisaci 1954, 134 s., 8°.

Norma určuje české a slovenské názvy z oboru televise.

Ref.: E. Smiešková, *Slov. odb. názvoslovie* 2, 1954, 383—384. — M. Baudyš, *Slaboproudý obzor* 15, 1954; příl. L, s. 39—40.

2137

Pohnert B. *Norma televizního názvosloví*. *Slaboproudý obzor* 14, 1953; příl. P, s. 71—86.

Ukázky z připravované normy s poznámkami.

2138

Pavel J. *Televizní přijímač nebo televizor?* *Sdělovací technika* 2, 1954, 28.

Doporučuje kratší název *televizor*.

2139

Viz též č.:

899. O. Pekárek—K. Cacek—M. Krátký—V. Kvičera, *Rusko-český technický slovník*.

901. J. Havelka, *Rusko-český a česko-ruský radiotechnický slovník*.

Hornictví — Hutnictví — Strojírenství

Kučař J. Příspěvek k normalisaci hornického názvosloví. NR 37, 1954, 198—202.

Na příkladu dvou synonymních řad (1. *šramací stroj, hamačka, řezací stroj, brázdíčka, vrubovka* a j.; 2. *lavice, lávka, plást a vrstva*) ukazuje, jak se hlediska jazykově terminologická uplatňují při práci na normalisaci názvosloví.

Ref.: V. Dujčíková, *Slov. odb. názvoslovie* 3, 1955, 63—64.

2140

Počta B. O potřebě a významu nových technických slovníků. Zprávy SSÚ, č. 50, 1952 (prosinec), s. 1.

Předneseno na pracovní poradě o přípravách k vydání terminologických slovníků hornického a hutnického v listopadu 1952 (v. zde č. 2985). 2141

Křístek V. K otázce spolupráce filologů a techniků na technických slovnících. Zprávy SSÚ, č. 50, 1952 (prosinec), s. 2—4.

Referát, přednesený na téže pracovní poradě jako č. 2141 (v. zde dále č. 2985), obsahuje metodické připomínky k organizaci práce na těchto slovnících. 2142

Sochor K. K otázce moderní technické terminologie. Zprávy SSÚ, č. 50, 1952 (prosinec), s. 4—6.

Informace o práci na terminologických slovnících (hornickém a hutnickém) v ÚJČ a charakteristika celkové situace v českém názvosloví hornickém a hutnickém. — Předneseno na pracovní poradě v Ostravě (v. zde č. 2985). 214

3

Sochor K. Vývoj hornického názvosloví ve spisovné češtině. Zprávy jazykovědné 1954, duben, s. 1—2.

Přehledný výklad od nejstarších dob až do současnosti (s několika bibliografickými údaji). — V. též populární výklad téhož a.: *Jak se vyvíjelo hornické názvosloví* (LD 1953, 13/9). 2144

Králík S. K otázce normalisace technického názvosloví. Zprávy jazykovědné 1955, únor, s. 3.

Poznámky k práci na terminologických slovnících hornickém a hutnickém.

Ref: v. zde u č. 2154. 2145

Sochor K. Několik poznámek k chystanému hornickému slovníku. Zprávy jazykovědné 1955, červen, s. 1—2.

Informuje o hlavních zásadách, podle kterých se postupuje při zpracovávání Hornického terminologického slovníku (v ÚJČ ČSAV); připojeno několik ukázek zpracovaných hesel. 2146

Seznam anglicko-českých hornických výrazů. Seštilil

J.Furch. Praha, Maticehornicko-hutnická 1952, 430s., 4° (rozmnož.).

Určen pouze pro vnitřní potřebu odborných pracovníků. K českým ekvivalentům jsou podle potřeby připojovány zcela stručné vysvětlivky věcné. 2147

Ptačovský K. Pojmenování potřeb střelné práce. Normalisace 1, 1952, 134 až 135.

Vykládá názvy *střelba, pálení, ostrý palník, odstřel, výbušina, trhavina, rozbuška, zápalnice, bleskovice a j.* 2148

Psota F. Pálení dřevěného uhlí a uhlířské názvosloví. Svět techniky 6, 1955, 246—248.

V čl. je zachycena jednak stará česká terminologie uhlířská, jednak krajové názvosloví tohoto oboru z Křivoklátska a Zbirožska. 2149

Suchánek E. Technický slovník pomocníkem v hutní výrobě. Hutník 3, 1953, 262—263.

Informuje o práci terminologické komise hutnického oddělení ČSI v Praze, která se spolu s odborníky z Vítkovických železáren KG a Nové Hutě KG podílela na rusko-českém hutnickém slovníku (v. zde č. 912). **2150**

Baborovský V. Za jednotné hutnické názvosloví. Hutnické listy 9, 1954, 545.

Několik poznámek.

2151

David V. Potřeba jednotného hutnického a slévárenského názvosloví. Zprávy jazykovědné 1954, červenec, s. 1.

Podle zkušeností, které autor získal při redigování dvou odborných časopisů (*Hutnických listů a Slévárenství*), navrhuje vydávat speciální časopis pro otázky hutnického a slévárenského názvosloví. **2152**

David V. Práce na jednotném slévárenském názvosloví. Zprávy jazykovědné 1954, říjen, s. 4.

Zpráva o přípravách k sestavení terminologického slovníku slévárenského.

2153

Burda J. Několik poznámek k hutnické terminologii. Zprávy jazykovědné 1955, únor, s. 2.

Psány s hlediska výrobní praxe; upozorňují, jaké požadavky klade na terminologii výroba. — Od téhož a. viz ještě: *K otázkám odborné terminologie v našich učebnicích* (tamtéž, s. 2—3; krit. poznámky k učeb. textu *Technologie* od V. Bělovského).

Ref.: E. Smiešková, *K problematice hutnické terminologie*. Slov. odb. názvoslovie 3, 1955, 316—317. **2154**

Kruliš I. K otázce hornického a hutnického slovníku. Zprávy jazykovědné 1955, listopad, s. 4.

Stručný výklad o vývoji české terminologie železářské a zpráva o práci na výkladovém slovníku pro hornictví a hutnictví (za účasti ÚJČ ČSAV).

215

5

Hutnické názvosloví. Hutnické listy 9, 1954.

V pravidelné rubrice jsou otiskovány souvislé texty s odb. termíny; k nim jsou připojovány příslušné odb. ekvivalenty rus., pol., něm., angl. a franc., na př.: Hutnické pece (100—101). — Druhy paliva (172). — Kokovací pochod, druhy kapalných paliv (234—235). — Výroba surového železa (356). — Rudy (356). — Struktura rudy (425—426). — Druhy železných rud (486—487) a j.

215

6

David V. *Zachycovač (odlučovač) strusky, odstruskovač*. Slévárenství 1, 1953, 221—222.

Výklady o termínech z tohoto oboru, doprovázené pětijazyčným slovníčkem (rus., něm., angl., franc., pol.). — Podobně i v dalších terminologických výkladech téhož autora: *Licí kanálek a vtokový kůl* (tamtéž, 270—271). — Druhy licích jamek (tamtéž 2, 1954, 60—61). — Jednotlivé části kuplovy (247—248). — Formířovy nástroje (tamtéž 3, 1955, 332).

215

7

David V. Slévárenské názvosloví. Slévárenství 2, 1954, 149—151.

Rozbor jednotlivých termínů (po stránce terminologické vhodnosti a jazykové správnosti): *urážecí nálitky, podnálitková vložka, vysoko tlakové nálitky, známka a lůžko* a j. — Pokračování: 3, 1955, 150—151 (*Ocelový odpad* nebo *šrot*. — *Čistírna*, nikoli *čidírna*. — *Průdyšnost* a *prodyšnost*. — *Kusovost* či *kusovitost* a j.); 186 (*Rohový zářez*. — *Tangenciální* či *tečnový zářez* a j.).

215

8

Co je *kov* a *slitina*. Hutník 1, 1951, 8—9.

O názvoslovném rozlišení obou pojmů. — V. též čl. *Trochu ze slévárenského názvo-*

- šlůvi* (tamtéž, s. 95) a další příspěvky do názvoslovné rubriky (na s. 117, 143, 205, 254). 2159
- Jareš V.** Normalisace názvů kovů. Normalisace 1, 1952, 76—77.
- Rozlišujeme *technické železo* a kovy *neželezné*; nejednotně se užívá názvů kovy *barevné* a kovy *těžké*. 2160
- Ševčík A.** Ocel *uhlíková* či *uhlíkatá*? Normalisace 2, 1953, 164.
- Doporučuje tvar *uhlíkatá* a odůvodňuje jeho správnost. 2161
- Černá metalurgie — barevná metalurgie*. Hutnické listy 10, 1955, 44.
- V nepodepsaném čl. jsou nové termíny odmítány, protože starší názvy *železářství* a *kovohutnictví* plně vyhovují. 2162
- AMP [= A. M. Plešinger]**, Hlavní standardisované druhy litiny. Slévárenství 3, 1955, 207—209.
- Na připojené tabulce jsou uvedeny vedle názvů českých také příslušné názvy v 10 jazycích. 2163
- Plešinger A.** Názvosloví a třídění vad odlitků. Práce Československého výzkumu slévárenského 2, 1955, č. 19 (přil. k čas. Slévárenství 3, 1955), s. 19—26.
- Přehled různých klasifikačních soustav. — Návrh názvoslovné normy a třídění vad odlitků. — Zhodnocení navržené normy. 2164
- Havelka M.** *Koks, koksárna* nebo *kok, kokárna*? Hutnické listy 9, 1954, 545—546.
- Podává stručnou historii obou forem, zkoumá jejich vzájemný poměr, ale jejich sjednocení nepokládá za nutné.
- Ref.*: K. Sochor, NŘ 38, 1955, 110—111 (s poznámkami). — K. Kabele, Hutnické listy 10, 1955, 44. 216
- 5**
- Havlíček M.—Jeníček L.—Řezáč A.** Věnovat více péče terminologickým otázkám! Hutnické listy 8, 1953, 482.
- Několik konkrétních připomínek k hutnickému názvosloví. 2166

Strojírenská terminologie. Strojírenství 5, 1955, 75—76.

Úvodní článek nově zaváděné rubriky; vedle programu obsahuje výklady těchto pojmů ze strojírenství: *část, prvek, součást, skupina, ústrojí, soustrojí, zařízení, agregát*. — Pokračování: *Výkon, výkonnost, příkon* (s. 155). — Psaní značek obvyklých jednotek některých veličin odvozených i základních (235). — *Ševing, ševingování* (= ostružování ozubených kol, s. 313). — *Pero* v strojírenské terminologii (392). — *Regulace, seřízení* a pod. (473). — Názvy a pojmy, které se vyskytují při řešení útlumu otřesů (555—556). — Termíny schválené terminologickou komisí při Vědecko-technické radě Technicko-organisačního výzkumného ústavu strojírenského, (s. 635, v. zde též č. 2168). — Názvy pro poddajné ovládací ústrojí (dosud *Bowdenovo lano, bowden*; s. 714). — Zpráva o ustavení technické názvoslovné komise při mezinárodní normalizační organizaci ISO (793—794). Autorem všech příspěvků v rubrice je J. Charuza. 2167

Jazykový a názvoslovný koutek. Strojírenská výroba 3, 1955, 176.

Úvod k nové rubrice. — Pokračování: Základní strojnické názvosloví (s. 227

až 228). — Názvosloví v lisovací technice (s. 271—272, 392 a 523). — Mimo to na s. 308 odpovědi na konkrétní dotazy, na s. 344 informace o strojnickém názvosloví ze střežirenské výroby, které sebválíia názvoslovná komise Technicko-organisačního výzkumného ústavu strojírenského, na s. 440 rozbor a výklad *násvů podnik* — (*závod*) — *cech* — (*provoz*) — *dílna*. Autorem všech příspěvků v rubrice je F. Glanc (ve spolupráci s J. Kavanem-Norem).

Charuza J. Mezinárodní normalisace názvosloví v lícování. Normalisace 3, 1954, 33.

Autor předkládá k posouzení (především technickým pracovníkům) návrh zamýšleného názvosloví, a to prvou jeho část (základní pojmy v tolerování a v lícování).

2169

Sochor K. Za novú zváračskú terminológiu. Zváranie (Bratislava) 3, 1954.

Příspěvky do pravidelné rubriky: Řezání *kyslíkem*, nikoli *autogenem*. — *Láhev* nebo *bomba*? (s. 191). — Hořák *nizkotlaký* — *nizkotlakový* — *injektorový*. — *Rychlo-uzávěr* nebo *rychlý uzávěr*? — *Standard, standardní* (285). — *Hubice* — *dýza* — *tryska* (319).

2170

Viz též l.:

902. V. Michálek, Seznam rusko-českých hornických výrazů.

903. V. Michálek, Seznam česko-ruských hornických výrazů.

905. J. Schenk, Uhelné úpravnictví.

908. K. Hypr, Termíny z oboru „Povrchové dobývání“.

909. J. Formánek, Termíny z oboru „Sušení a briketování uhlí“.

911. J. Brabec—B. Hellmann, Slévárenský slovník rusko-český a anglicko-český.

912. Malý rusko-český slovník z oborů: vysoké pece, ocelárny, válcovny.

914. B. Dej dar—A. Ševčík, Rusko-český strojírenský slovník.

915. S. Kohoušek, Ruské a české názvosloví ze strojírenské technologie.

2985. K. Sochor, Jazykověda pomáhá dolům a hutím.

Chemický průmysl — Farmakologie

Ševčík A. Plastické hmoty. Normalisace 1, 1952, 84.

Název *plastické hmoty*, který vystřídá starší *umělé hmoty*, nevyhovuje sice po všech stránkách (s hlediska terminologického není jednoznačný), ale možno jej podržet, protože se už vžil.

217

1

No. Připomínky k názvoslovné normě plastických hmot. Normalisace 2, 1953, 147—148.

Zabývá se výrazy *klih*, *lepidlo*, *tmel*, *slepovat*, *klížít* a pod. (po stránce věcné).

2172

Gřunděl F. Názvosloví v plastikářském a gumárenském průmyslu. Normalisace 3, 1954, 31—33.

Zpráva o práci na názvoslovné normě ČSN 64 0001 *Plastické hmoty* — *Názvosloví* a vysvětlivky k některým sporným otázkám. — Pokračování od téhož autora tamtéž na s. 78—79 a diskusní pozn. V. Lišta v roč. 4, 1955, 192 (místo názvu *plastické hmoty* navrhuje *plasty*). — V. zde též č. 2172, 2174, 2175.

217

3

Plastické hmoty. Názvosloví. ČSN 64 0001. Praha, Vydá-
vatelství Úřadu pro normalisaci 1954, 117 s., 8°.

Norma určuje české a slovenské názvy užívané v plastikářském průmyslu i v běž-
ném obchodním styku.

Ref: F. Grundel, *Nová norma*. Chemický průmysl 5 (30), 1955, 29—30. —
V. Škoda, *Poznámka k plastikářským normám* (tamtéž, s. 30). — K tomu odpověď
Úřadu pro normalisaci tamtéž na s. 184 (*K terminologickým otázkám v nové normě
plastických hmot*). — V. zde též č. 2173, 2175, 2176, 2177.

4

Moravcová E. Návrh nové terminologie. Chemický průmysl 5 (30), 1955, 346.

Doporučuje, aby byl pro české názvosloví plastických hmot vzat za základ
návrh Mezinárodní normalizační komise (*polyplastie, polyplasturgie* atd.). 2175

Kolínský O. Přehled o lepidlech čili o adhezivech. Chemie 7, 1951, 2—5.

Čl. obsahuje m. j. odborný věcný výklad termínů *lepení, lepivost, lepkavost, přilnavost,
soudržnost*. 2176

Metzl K. Třídění a názvosloví povrchově aktivních přípravků. Chemické listy 46,
1952, 57—58.

Účelem příspěvku je odstranit dosavadní nejednotnost v třídění saponátů
a v jejich názvosloví. 2177

Normalisace názvosloví chemické technologie. Paliva 33, 1953, 115.

Jde o názvosloví sloučenin, výrobních pochodů, strojního zařízení chem. prů-
myslu atd. Zpráva informuje o zřízení a práci odborných komisí. 2178

Řezáč M. Hledáme nový technický výraz. Chemický průmysl 5 (30), 1955,
215.

Jde o vhodný název pro jednu z dílčích reakcí při výrobě modifikovaných poly-
amidů (dosud *příčná vazba, síťování, mřížování, křížování, tvržení*). 2179

Weigner J.—Jelínek J. K pojmu „hydrogenace — redukce“. Chemický prů-
mysl 5 (30), 1955, 272.

Odborné výrazy *hydrogenace — redukce* nevystihují plně charakter některých
reakcí, a je proto třeba uvažovat o jejich zpřesnění. 2180

X. L. *Ropa* nebo *nafta*? Chemický průmysl 3 (28), 1953, 460.

K tomu J. Jelínek tamtéž 4, 1954, 40 podává zprávu, že se normalizační
komise rozhodla název *ropa* i nadále podržet. 2181

Chemik píše česky. Jazykové okénko. Chemický průmysl 3 (28), 1953,
299—300.

Úvodní čl. nové rubriky, určené především probírání terminologických otázek
z oboru chemického průmyslu. — Z dalších příspěvků: *Polymerisace — polymer ace,
hydrogenisace — hydrogenace* (s. 379—380; k tomu několik diskusních příspěvků tamtéž

4, 1954, 38—40 a závěr diskuse 4, 1954, 480; v. zde též č. 2183). — Názvosloví
a znaky v chemii (3, 1953, 459—460). — Chemické značky ve větné souvislosti

(460). — Několik zajímavých jazykových poznámek (4, 1954, 79—80). — O něko-
lika slovech, u techniků zvláště oblíbených (120). — Cizí slova v češtině (200). —

Několik termínů ekonomických (320; k tomu diskusní příspěvek A. P. Pilaře
tamtéž na s. 440). — Příspěvky v rubrice jsou vesměs signovány značkou N. 2182

Ševčík A. *Polymerisace, či polymerace?* Normalisace 3, 1954, 21—22.

Navazuje na čl. v čas. Chemický průmysl 1953, č. 10 a doporučuje tvar *polyme-
risace*, k tomu poznámka terminol. odd. ÚJČ tamtéž na s. 94.

21

Blažek Z.—Jirásek V. Vědecké označení a názvosloví drog. (Farmakognostická terminologie.) Úvaha před novým vydáním Čs. lékopisu. Čs. farmacie 2, 1953, 257—262.

Autoři ukazují především na formální i věcnou nedůslednost latinského a také českého označení a názvosloví drog a psaní termínů, která se projevuje nejen v 1. vyd. Čs. lékopisu z r. 1947, nýbrž i ve většině českých farmakognostických prací a učebnic. Na tomto základě podávají pak návrh nových zásad pro jednotné tvoření latinských a podle nich také českých názvů drog, jakož i olejů a silic, kterého by bylo možno užít v Čs. lékopisu. — V. též č. 2185. 2184

Blažek Z.—Jirásek V. Názvosloví drog v 2. vydání „Československého lékopisu“ a psaní latinských názvů. Čs. farmacie 3, 1954, 147—148.

Stručný přehled názvoslovných zásad přijatých pro 2. vyd. Čs. lékopisu upozorňuje zejm. na odchylky nového názvosloví od starého a také na jeho odchylky od terminologie vědecké. — V. zde též č. 2184. 2185

Jánský A. Jak pojmenovat v ČsL 2 kyselinu chlorovodíkovou a rozličné chloridy, jakož i jiné obdobné sloučeniny? Čs. farmacie 2, 1953, 271—275.

Terminologický příspěvek k chystalému 2. vyd. Čs. lékopisu. — K tomu diskusní příspěvek A. F. Richtra tamtéž, č. 9. 2186

Sklo a keramika — Textil a kůže — Dřevo Papír a celulóza — Polygrafie a fototechnika

Prokop M. Třídění a názvosloví skla. 2. doplněné a upravené vydání. Praha, Technicko-vědecké vydavatelství 1952, 140 s., 8°.

Soustavný přehled českého názvosloví skla a sklářských výrobků; mnoho názvoslovného materiálu obsahuje i vlastní text výkladových statí. První vyd. vyšlo 1939.

Ref: K. Sochor, NŘ 37, 1954, 47—48. — V. Dujčíková, Slov. odb. názvoslovie 1, 1953, 29—30. 218

7

Sklářské názvosloví I. Sklář a keramik 4, 1954, 322—325.

Odb. termíny jsou věcně uspořádány a podle potřeby vyloženy. — Pokračování: Sklářské názvosloví II (tamtéž 5, 1955, 35—38). — Sklářské názvosloví III (tamtéž 5, 1955, 152—153). 2187

a

Vytasil. Názvosloví z oboru zkoušení keramických a žárovzdorných výrobků. Stavivo 33, 1955, s. 183 a č. 4, ob. s. 3.

Předkládá k diskusi návrh normy, který vypracovala Silikátová názvoslovná komise za účasti ÚJČ ČSAV. — Pokračování: Názvosloví z oboru sypkých a zrněných staviv (tamtéž, s. 216) a Názvosloví pro keramické obkládačky (tamtéž, s. 396 a 432). 218

8

Polák A.—Farský R. Slovník tkanin. Knihnice textilního a oděvního průmyslu, sv. 10. Praha, Průmysl, vydavatelství 1951, 123 s., 8°.

Obsahuje stručné vysvětlení více než 1600 názvů tkanin nejrůznějších druhů (s výrobními údaji a j.).

Ref: K. Sochor, Větší péči odborným slovníkům! NŘ 36, 1953, 48—52 (s krit. připomínkami). 2189

- Názvy a charakteristika bavlněných tkanin. ČSN 80 3000.
Praha, Úřad pro normalisaci 1954, 31 s., 8°. 2190
Názvoslovná norma.
- Názvy a charakteristika pletených výrobků. ČSN 80 5002.
Praha, Úřad pro normalisaci 1953, 31 s., 8°. 2191
Názvoslovná norma.
- Kožařské názvosloví. Čs. kožařství 4, 1954, 85—86, 186—189; 5, 1955, 4—7, 92—94.
- Seznamy odborných termínů schválených názvoslovnou komisí pro průmysl obuvnický a kožedělný; připojeny jsou i příslušné termíny slovenské. 2192
- Vaněk J.** Upravme naši odbornou dřevařskou terminologii! Dřevo 7, 1952, č. 4, ob. s. 2.
Přimlouvá se za ustálení některých odborných termínů, užívaných zejména při výrobě ohýbaného nábytku. 2193
- Obst J.** Potřeba jednotného názvosloví pro konstrukční desky. Dřevo 9, 1954, 46—47.
Příspěvek do diskuse o názvoslovné normalisaci v nábytkářském průmyslu. 2194
- Jirout F.** Dřevo — dříví — dřevina. Dřevo 9, 1954, 118.
Pokus o terminologické rozlišení těchto výrazů. 2195
- Pléha B.** Jarní a letní dřevo. Dřevo 9, 1954, 118.
Tyto výrazy jsou věcně správnější než dříve užívaná dvojice dřevo *letní* a *zimní*. 2196
- Setnička F.** „Sololit“ nebo *dřevovláknitá* deska? Dřevo 8, 1954, 192.
„Sololit“ je značka výrobku, nikoli obecný název. 2197
- Johan B.** O názvosloví dřevoobráběcích strojů. Dřevo 9, 1954, 47—48.
Návrh na změnu některých odb. názvů: *kruhová* pila m. *okružní*, *ostříčky* m. *brusky* **aj.** 2198
- Johan B.** Jak nazývat nástroje pil. Dřevo 10, 1955, 94.
Hodnotí dosud užívané názvy pro „cirkulárku“ a její pilový list (pila *okružní*, *kružní*, *kruhová*, *kotoučová*). 2199
- Filip J.—Rubeš V.** Papírenský slovník. Doplnili a odb. korekturu provedli Z. Blažek, B. Caněk, L. Fric, J. Páč, G. Sommer.
Knižnice průmyslu papíru a celulosy, sv. 9. Praha, Průmysl, vydavatelství 1952, 367 s., 8°. 2200
Obsahuje a vykládá v abecedním uspořádání hesla z oboru průmyslu papíru a celulosy (o technologii dřeva, surovinách, strojích a zařízeních, o jednotlivých výrobních procesech a j.).
Ref.: v. zde č. 2258.
- Kuba O.** Z oboru papírenského průmyslu. Papír a celulosa 8, 1953, 20—21.
O výrazech *buničina* a *celulosa*; *papírenský stroj* — *stroj na papír* — *papírní stroj*;

gaučovací lis—ždímacílís. — Další příspěvky do terminologického koutku: V. Haasz (s. 68) a L. Hochfelder (s. 206). 2201

-sz [= **Haasz V.**]. Terminologický koutek. Papír a celuloza 8, 1953, 68.

Odmítá dosud užívané odb. výrazy j. *gaučování, registrační váleček, tukotěsný papír, mokrolis.*

220

2

Machon J. Některé připomínky k termínům v kartonážním průmyslu. Papír a celuloza 9, 1954, 179—180.

Doporučuje nahradit četné slangové výrazy, původu německého, novými termíny: *nařezávání* m. *ricování, žlábkování* m. *nutování, rýhování* m. *rilování, drážkování* m. *bigování,*

návlečka m. *mufna, prosekávání* m. *šlicování* a j. 220

3

české polygrafické názvosloví. Roztřídění. — Obecné a společné pojmy. ČSN 88 0100. Praha, Vydavatelství Úřadu pronormalisací 1954, 7 s., 8°.

Názvoslovná norma; slovenské názvy jsou uvedeny (kursivou) všude tam, kde se liší od českých.

K tomu srv.: J. Stamfest, *Z činnosti odborné komise pro normalisaci typografického názvosloví.* Zaměstnanec v tisku 1954, č. 20, s. 2 (zpráva o přípravě normy) a dále též a., *Budeme mít jednotné polygrafické názvosloví.* Normalisace 3, 1954, 110 (zpráva o návrhu normy). — V. též č. 2261.

220

4

české polygrafické názvosloví. Písmo, písmařství, písmolijectví. ČSN 88 0111. Praha, Vydavatelství Úřadu pro normalisaci 1955, 15 s., 8°.

Názvoslovná norma; podle potřeby uvedeny také názvy slovenské. 2205

Jiráček M.—Halová A.—Morávek J. Fotografický slovník. Praha, Orbis 1955, 144 s., 8°.

Ve slovníku jsou věcně vysvětleny jednotlivé pojmy vyskytující se ve fotografii, a to s hlediska moderní vědy o fotografii a věd přírodních.

220

6

Viz též č.:

919. Rusko-český technický slovník sklářský.

920. Z. Knězek, Rusko-český a česko-ruský sklářský slovník.

921. M. Konopásek, Rusko-český slovník z oboru pletařství, textilu a textilní chemie.

922. L. Masner—A. Byčichin, Rusko-český slovník kožedělný.

923. Rusko-český technický slovník kožedělný.

Stavební názvosloví — Komunální technika

Komunikace — Doprava

Bažant Z. Slovník stavebné mechaniky a příbuzných oborů v pěti řečích. Spisy České matice technické, č. 295. Praha, Nakladatelství ČSAV 1953, 252 s., 8°.

23 Bibliografie čes. liner.

353

Abecední seznam český s připojenými termíny rus., angl., franc. a něm. a abecední rejstříky těchto termínů (bez jinojazyčných paralel). Materiál slovníku byl získán soustavnou excerpcí.

Ref: J. Horecký, Slov. odb. názvoslovie 2, 1954, 95—96. — K. Sochor, NŘ 40, 1957, 44—45. 220

7

Syrový B. Studijní slovníček architektonický. Vyd. Vys. škola stav. v Brně pro posluchače fak. architektury a pozemního stavitelství. Praha, SPN 1954, 465 s., 4° (rozmmož.).

Věcně výklady odb. termínů z oboru architektury a stavitelství. 2208

Svatuška L. České názvosloví ve stavebnictví. Stavební průmysl 21, 1953, 492—495.

Obsah: Úvod. — Prameny stavebního názvosloví. — Stav stavebního názvosloví. — Závěr. — V. též čl. téhož autora *K stavebnímu názvosloví* tamtéž, s. 284—285 (zpráva o terminologické práci v Ústavu stavební ekonomiky v Praze). 220

9

Vencovský V. Technologická pravidla typu T 12 a otázky teorie a terminologie proudu. Pozemní stavby 2, 1954, 128.

Zpráva o návrhu jednotné terminologie proudového stavění, který vypracovala zvl. komise za účasti terminologického oddělení ÚJČ. — Návrh *Terminologie proudového stavění* otištěn v čas. Stavební průmysl 4, 1954, 149—152. — Srv. k tomu též: M. Roudný, *Názvoslovný systém proudového stavění*. NŘ 39, 1956, 96—99 (o práci na názvosloví a poznámky k některým termínům). 221

0

Koudela S. Za jednoznačnost odborných výrazů. Stavivo 32, 1954, 170—172.

Poukazuje na rozpory ve vyjadřování některých technických pojmů a na rozdíly ve významové náplni některých termínů pro keramické suroviny. 221

1

Souček J. Názvosloví strojů pro zemní a skalní práce. Stavební průmysl 20, 1952, 17—18.

Podává soupis názvů pro novodobé traktorové stroje, které umožňují mechanisaci zemních prací, a zároveň jejich rozřídění podle věcných hledisek. — Srv. k tomu připomínky dalších odborníků tamtéž, s. 163—165 (V. Hájek, F. Rem ta).

Zpráva: K. Sochor, NŘ 36, 1953, 171—172. 2212

Názvosloví a rozřídění rypadel. ČSN 27 7003. Praha, Vydavatelství Úřadu pro normalisaci 1953, 15 s., 8°.

Názvoslovná norma (s přehledem cizích názvů). 2213

Názvosloví pro tepelně isolační techniku. ČSN 01 1805. Praha, Vydavatelství Úřadu pro normalisaci 1954, 5 s., 8°.

Názvoslovná norma (pojmy tepelné, pojmy fyzikální, značky a indexy). 2214

Pospišil R. K analýze pojmů v mrazirenství. Normalisace 2, 1953, 127—128.

Výklad názvů *zmrazený, rozmrazený, mražený, zmrzlý*. 2215

Klicman [J.]. Kanalisace. Voda 34, 1954, 222, 256, 284—285, 319, 351.

Autor podává řadu návrhů na úpravu kanalisačního názvosloví (na př. *stokování m. kanalisace, odlehlovací komora m. vypínací, hlubinné nádrže m. vertikální a pod.*).

2216

Plašil J. Vodárenské názvosloví. Voda 34, 1954, 254.

K diskusi jsou předkládány některé nově zaváděné termíny z připravovaného návrhu čs. státní normy „Požární vodovod“.

221

7

Plašil J. Vodovody. Voda 34, 1954, 285—286, 319.

Navrhuje změny jednotlivých odborných termínů (*vodojem* m. *reservoir*, *kalosvod* m. *bahník*, *tvarovky* m. *fasonky* a pod.).

221

8

Vaněček B. Nomenklatura třídění zemin. Silnice 1, 1952, 104—105.

Seznam odborných výrazů, myšlený především jako pomůcka pro překladatele.

2219

Silniční názvosloví. Silnice 3, 1954, 236—237.

Několik nových termínů, předkládaných k diskusi.

2220

Lerch J. [Poznámky k silničnímu názvosloví.] Silnice 4, 1955, 22.

Za nevyhovující pokládá zejména názvy *podloží*, *podsypaní*, *lože*.

2221

Novák H. Příspěvek k diskusi o silničním názvosloví. Silnice 4, 1955, 23—24.

Upozorňuje na některé silniční termíny angl., franc. a rus. a s tohoto hlediska posuzuje některé navrhované názvy české; zvl. upozorňuje na terminologické nedostatky u názvů silničních zemin.

222

2

Trojan O. Silniční názvosloví. Silnice 4, 1955, 47—48.

Uvažuje o nových názvech pro sněhové ploty (*sněhové zábrany*, *zásněžky*, *násněžné plochy*), jejich druhy (sněhový plot *kolmý*, *střechovitý*, *přenosný*, *živý*) a těžný sněhový pluh.

222

3

Loskot F. Nové silniční názvy. Silnice 4, 1955, 69—71.

Podrobně se zabývá názvy *vozovka* a *podklad*.

2224

Souček J. Názvosloví silničních staveb. Silnice 4, 1955, 93—95.

Diskusní poznámky k základním pojmům a názvům z oboru stavby silnic.

2225

Kuchař J. Dopravní názvosloví. Doprava 2, 1954, 30.

S hlediska jazykového a terminologického by nebylo vhodné rozlišovat *centra - lisaci* a *soustředování* a dopravu *centralisovanou* a *soustředěnou*.

K tomu S. Černý, *Příspěvek k diskusi o významu slova centralisovaná přeprava* (tamtéž, s. 94; navrhuje název *vyhrazená doprava*) a M. Grundman *O „centralisované“ přepravě* a o „*maršrutisaci*“ (tamtéž, s. 94).

222

6

Münz Z. Terminologie z dopravního provozu. Doprava 2, 1954, 190.

Věcný výklad některých dopravních termínů (*oběh*, *celkový běh* dopravního prostředku, *prázdný běh* a j.). — Další příspěvky téhož autora k normalisaci dopravního názvosloví: O rychlosti dopravy (tamtéž, s. 254). — O některých ukazatelích výkonu vozidel (*vozový den* a pod.; s. 350). — O ukazatelích využití výkonu vozidel (součinitel technické pohotovosti, správkového stavu a pod.; s. 381). — *Sklady, skladiště, skládky, složiště* (s. 381).

222

7

Dopravní názvosloví. Doprava 1, 1953, 227.

Úvodní čl. nově zaváděné rubriky odůvodňuje její potřebu poukazem na některé nedůslednosti dosud užívaného dopravního názvosloví (na př. poměr termínů *doprava* — *přeprava*).

222

8

Mleziva E. Otázky dopravní terminologie. Dopravní technika 3, 1955, 309. O pracovním plánu v oblasti české dopravní terminologie a o chystaných publikacích z tohoto oboru. **2229**

Klimeš F.—Pažout F.—Svoboda S. K české terminologii o třídících nádražích. Železniční technika 1, 1953, 239—240.

Příspěvek k její normalisaci. **2230**

Pažout F. Příspěvek k diskusi o terminologii v třídící technice. Železniční technika 2, 1954, č. 9, ob. s. 2.

Místo *seřadovací* nádraží doporučuje *třídící* nádraží. **2231**

Panáček J. Železniční názvosloví. Železnice 4, 1954, 245—246.

Několik poznámek k *Pravidlům technického provozu železnic*, která přinesla základní soubor železničních termínů; podrobněji o slově *maršrutisace* (odmítavě). **223**

2

Maršrutisace proti Josefu Jungmannovi. Čs. novinář 5, 1953, 195.

Odmítá termín *maršrutisace* z železničního názvosloví.

K tomu: M. Hlavatý, *Odpověď na kritiku* (tamtéž, s. 263). **> 2233**

Viz též č.:

925. V. Hájek, Rusko-české názvoslovné tabulky z oboru zemních prací.

926. B. Hübsch—J. Strnad, Rusko-český a česko-ruský pomocný slovník stavitelský.

927. S. Svoboda, Základní ruské názvosloví o třídící technice a nádražích.

Vojenství — Tělesná výchova a sport

Švarc F. K vojenské terminologii. *Front — fronta; starší — mladší*. Obrana lidu 1954, 15/4.

1. Navazuje na pozn. F. Trávníčka (*Host do domu* 1, 1954, 135) a upozorňuje na významový rozdíl mezi slovem *front* (= skupina armád) a *fronta* (= přední strana, bojová čára, bojiště). — 2. *Starší* (= vyšší), *mladší* (= nižší). **223**

4

Sábl V. K našim novým řádům. Obrana lidu 1954, 29/5.

Upozorňuje na některé nově zaváděné odborné výrazy vojenské a stručně je vykládá. **223**

5

Richter K. Z vojenské terminologie: *režim*. Obrana lidu 1955, 9/3.

Proti nadměrnému a často věcně neodůvodněnému užívání slova *režim*. **2236**

Tělocvičné názvosloví. Názvosloví cvičení prostných a cvičení na nářadí. Sest. kolektiv pracovníků tělovýchovného oddělení ÚRO. Odborářská tělovýchova, sv. 1. Praha, Práce 1954, 85 s., 8°.

Za základ příručky bylo vzato názvosloví Tyršovo, v jednotlivostech zpřesněné, po př. doplněné. **223**

7

Potočková M.—Závodník J. Názvosloví tělesných cvičení. Vyd. Masarykova universita v Brně pro posluchače fakulty pedagogické. Praha, SPN 1953, 106 s., 4° (rozumnož.).

Vysokoškolský učební text. **2238**
Šterc T. O názvosloví sportovní gymnastiky. Sportovní gymnastika 4, 1954, 20—23.

A. se domnívá, že dnešní české názvosloví prostných a cvičení na nářadí nevyhovuje a doporučuje jeho revisi; konkrétně se zabývá výrazy j. *krieni*, *lrlení*, *mrštění* a j. — V. zde též č. 2240. **2239**

Špíchal J. Příspěvek k názvosloví sportovní gymnastiky. Sportovní gymnastika 4, 1954, 99.

Navazuje na čl. Štercův (v. zde č. 2239), uznává potřebu přizpůsobit názvosloví sportovní gymnastiky současné situaci a jejím potřebám, ale Tyršovu názvoslovnou soustavu pokládá vcelku za vyhovující. **2240**

Jandera O. Upravme sportovní názvosloví! SvSl (Brno) 1953, 27/6.

Je třeba sjednotit názvosloví, na př. pro lehkooathletický trening. **2241**

Kopřiva J. Poznámky k základnímu plaveckému názvosloví. Plavectví 7, 1955, 351—352.

Vedle obecných poznámek podává několik návrhů na ustálení odb. názvů jednotlivých pohybů, závodních tratí, obrátek a j. — Viz též dále č. 2243. **2242**

Koudelka J. O plavecké názvosloví. Plavectví 7, 1955, 373—374.

Čl. J. Kopřivy (v. zde č. 2242) doplňuje několika připomínkami k navrhovaným termínům. **2243**

John O. Veslování. Praha, Stát. tělovýchovné nakladatelství 1955, 137 s. + 2 příl., 8°.

Na s. 130—136 stručný slovníček, věcně vysvětlující odborné výrazy veslařské. **2244**

Böhm J. S větrem o závod. Závodní plachtění. Praha, Stát. tělovýchovné nakladatelství 1955, 228 s., 8°.

Na s. 206—222 je *Malý slovník jachtingu*, podávající speciální názvosloví a jeho výklad. **224**

5

Běh na lyžích. Zpracoval kolektiv trenérů... za hl. redakce V. Pácla. Praha, Stát. tělovýchovné nakladatelství 1955, 159 s.+16 s. příl., 8°.

Souhrn názvosloví nejdůležitějších částí běžeckého materiálu a prvků techniky (od V. Mečíře) na s. 11—15. **224**

6

Stibitz F. Sportovní hry II. Odbíjená. Vyd. Vys. škola pedag. v Praze pro posluchače společ. věd. Praha, SPN 1953, 221 s., 4° (rozumnož.); dotisk 1. vyd. Praha 1955.

Obsahuje mimo jiné názvoslovný rejstřík, abecední rejstřík čs. volejbalových výrazů a pomocný slovníček volejbalových výrazů s věcnými vysvětlivkami. **2247**

Stibitz F. O jednotné názvosloví v košíkové. Košíková-odbíjená 3, 1953, 103 až 105, 118—119, 148—151, 164—165.

Soubory doporučených termínů. **2248**

Mrázek S.—Dobry L. Košíková. Praha, Stát. tělovýchovné nakladatelství 1955, 256 s., 8°.

Jednotné názvosloví košíkové (uspořádané podle metodické řady) shrnuto na s. 29—36.

2249

Kobzina. O názvosloví v kuželkářském sportu. Kuželky 4, 1954, 115—117.

Předkládá několik návrhů k diskusi. — Pokračování diskuse tamtéž na s. 143 až 144. — *Dodatek k názvosloví tamtéž*, s. 190—192. — 2250

Filatelistické názvosloví. Filatelie 3, 1953, 290.

Výzva k zavedení jednotné terminologie, vyhovující odborně i jazykově. 2251

Bílek A. Filatelistické názvosloví. Filatelie 4, 1954, 106—107.

O původu slov *filatelie*, *frankovati* a j.; pro sjednocení názvosloví doporučuje užívat výrazu *průsvítka* m. *vodoznak*, *aršík* m. *bloček*, *čtveřice* m. *čtyřblok*, nově navrhuje zavést *chyběnk* m. *mankolisty*.

225

2

Viz též i.:

772. M. Wagner, K otázce vytváření terminologických systémů v příbuzných jazycích. Na okraj nového ruského gymnastického názvosloví.

929. Malý rusko-český vojenský slovník.

930. Malý česko-ruský vojenský slovník.

931. Vojenský rusko-český slovník protiletadlového vojska.

932. Vojenský rusko-český tankový slovník.

933. Vojenský rusko-český ženijní slovník.

934. Vojenský rusko-český letecký slovník.

Ostatní obory — Různé příspěvky terminologické

Sochor K. Úprava jídelních lístků a kuchařské názvosloví. NŘ 36, 1953, 247—251.

Zpráva o úpravě názvů některých jídel, kterou provedla hl. správa hotelů a restaurací ve spolupráci s terminol. odd. ÚJČ ČSAV. — Srv. další články téhož a.: *Nové názvy pokrmů na našich jídelních lístcích*. LitNl, 1952, č. 46/47, s. 12. — *V novém roce nové názvy na jídelních lístcích*. Výživa lidu 8, 1953, č. 1, s. 5—7. — *Jídelní lístky bez hlavolamů*. Svět práce 1953, č. 1.

2253

Sochor K. Máme vhodné české názvy pro lahůdky a pochoutky našich mléčných jídel? Výživa lidu 8, 1953, 121—122.

Několik návrhů na nová pojmenování.

2254

Hš [= Hruša J.]. *Havarijní režim*. Elektrotechnický obzor 44, 1955, 216.

Pokládá slovo *režim* v tomto spojení za zbytečné a celé spojení za chybné; navrhuje *nouzový* *chod*.

22

55

Hš [= Hruša J.]. „Dnes jedem švart!“ Elektrotechnický obzor 44, 1955, 448.

Švart je slovo pův. holandské a k nám se dostalo z ruštiny; znamená přistávání lodí spojené s jejím uvazováním a „jeti švart“ v slangu stavitelů lodí znamená zkoušku pohonu lodí upoutané lany ke břehu.

22

56

Sochor K. Přehled zpráv o terminologii. NŘ 36, 1953, 170—175.

Referuje o několika terminologických článcích (vesměs z r. 1952); v. zde č. 879, 2076a, 2087, 2212. **2257**

Sochor K. Přehled nových odborných slovníků. NŘ 37, 1954, 40—48.

Souborný referát o nových publikacích vesměs z let 1952 a 1953, s poznámkami k některým pracím; v. zde č. 874, 897—899, 911, 921, 924, 1106, 2024, 2043, 2187, 2200. **2258**

Sochor K. Odborné názvosloví. NĚ. 38, 1955, 109—117.

V přehledu upozorňuje a. na důležitější příspěvky terminologické uveřejněné vesměs v odborných časopisech v l. 1953 a 1954; v. zde zvl. č. 2005, 2020, 2098, 2115, 2156, 2157, 2165, 2173. **2259**

Horecký J. Terminologické příspěvky v Našej řeči. Slovenské odb. názvoslovie 3, 1955, 287—288.

Zpráva o příspěvcích v dvojčísle NĚ. věnovaném otázkám terminologickým (38, 1955, č. 3/4). **2260**

Horecký J. Názvoslovné normy Úřadu pre normalizáciu. Slovenské odb. názvoslovie 3, 1955, 319—320.

Zpráva o několika normách (v. zde č. 2080—2084, 2204, 2205). **2261**

Technická kniha. Časopis Čs. ústavu pro technickou a hospodářskou dokumentaci při Státním úřadu plánovacím. Praha, Technicko-vědecké vydavatelství. Roč. 1 (1952), 2 (1953), 3 (1954).

Referáty a recenze o nových českých publikacích z oboru technického si pravi-
delně všimají také stránky jazykové, zejména terminologické. **2262**

Viz téžě.:

924. L. Kracíková, Rusko-český slovník z oboru masného průmyslu.

936. J. Kohout, Odborné slovníky rusko-české a česko-ruské v uplynulém desetiletí.

6. Původ a význam jednotlivých slov

Práce souborné — Etymologické výklady jednotlivých slov

Holub J.—Kopečný F. Etymologický slovník jazyka českého. Třetí, přepracované vydání. Praha, Stát. nakl. učebnic 1952, 575 s., 8°.

V předmluvě informují autoři o poslání slovníku, pracovní metodě i změnách, které byly provedeny při značném přepracování slovníku pro 3. vydání. Etymologická část byla podle možnosti (hl. spoluprací F. Kopečného) uvedena v soulad s novými výtěžky vědeckého bádání, rozšířeny byly paralely slovanské a zejména indoevropské. Značně se také rozmnožil počet vykládaných t. zv. kulturních slov, hl. spoluprací V. Poláka, který se podstatně podílel i na redakci etymologického přehledu slovo-
tvorných (kmenotvorných) přípon a koncovek (v tomto vyd. v samostatném oddílu na s. 449—479). Přepracován a výrazně rozšířen byl i úvod (s. 9—52), obsahující ve zkratce především praehistorický hláskový vývoj češtiny,

jakož i některé zásadní poznámky k etymologii. Připojeno několik indexů (slov českých, která nejsou uvedena pod samostatnými hesly, původu domácího i cizího, jakož i vlastních jmen; ve výběru soupis dokladů slovanských, v textu citovaných, a to odděleně podle jednotlivých jazyků; v úplnosti dokladů neslovanských, rovněž podle jednotlivých jazyků). Na s. 571—575 obsáhlý seznam užitě a zpracované odb. literatury etymologické. — V textu slovníku zůstalo poměrně značné množství chyb, jen zčásti zachycených v několika obsáhlých seznamech oprav; na některé závažné nedostatky (konkrétní i obecnější rázu) upozornila také kritika.

Ref.: V. Šmilauer, SaS 14, 1953, 124—131 (s četnými opravami a doplňky). — V. Kripner, NR 36, 1953, 152—158 (rovněž s připomínkami). — S. E. Mann, SIRev 31, 1952, sv. 76, 285—288 (kriticky). — M. Vey, BSL 48, 1952, sv. 137, s. 105—107; další ref. téhož a. viz v RÉS 29, 1952, 222 a v Revue internationale d'onomastique 4, 1952, 238. — R. Jakobson, Word 8, 1952, č. 4 (Slavic Word, č. 1), s. 393. — O. Friš, ArchOr 20, 1952, 661—662 (s připomínkami). — jvb [= J. V. Bečka], ČJ 2, 1951/2, 320 a č. 10, ob. s. 3. — S. Králík, SlezSb 50, 1952, 612. — A. Cronia, Ricerche Slavistiche 2, 1953, 208—210. — J. Růžicka, SIReč 19, 1954, 111—112. — V. Polák, *Nad novými etymologickými slovníky slovanskými*. Rocznik Slawistyczny 18, 1956, 20—39. — A. Ringshem, Kratylos (Wiesbaden) 1, 1956, 85—86. 2263

Machek V. Česká a slovenská jména rostlin. Studie a prameny. Sekce jazyka a literatury, sv. 1. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, 366 s., 8°.

„Účelem této knihy je podati etymologický výklad našich jmen vyšších rostlin; těch rostlin, které jsou obsaženy v Polívkově *Klíči* a v Dostálově *Květeně*. Výklad etymologický chce ovšem podati nejen rozbor slova, objasnění jeho skladu, původního významu a úlohy jednotlivých částí, ale i objasnění o historii; je-li to slovo mladé, utvořené záměrně jen proto, aby bylo českým nebo slovenským protějškem vědeckého názvu, či je-li starší, z doby předpreslovské. Tu pak dále možno pátrati, je-li jen v češtině nebo slovenštině, či je-li i v jiných slovanských jazycích nebo dokonce má-li příbuzné i mimo slovanštinu“ (s. 5). V úvodu podán přehled průpravných prací, zejména materiálových, poznámky o metodě práce i spec. o některých druzích jmen (na př. o jménech rostlin, která jsou v přímém vztahu k zvířatům, o přivlastňování rostlin světcům a světicím, o názvech vyjadřujících léčivou nebo magickou moc rostliny a pod.) a nárys vývoje českého rostlinného názvosloví odborného od doby Pres lovy (*Flora Čechica* 1819). Výklady jmen rostlin jsou uváděny podle jednotlivých čeledí. Obsáhlé rejstříky názvů vědeckých, dále názvů čes., slov., luž., pol., rus., ukr., bělorus., slovin., sbch., bulh. a středolatinských.

Ref.: V. Vážný, *Na okraj Machkovy práce o českých a slovenských jménech rostlin*. NR 37, 1954, 262—275 (s cennými poznámkami a doplňky, zvl. pokud jde o lidové názvy z různých oblastí, které v Machkově práci zachyceny nejsou). — M. Vey, BSL 50, 1954, sv. 2, s. 157—158. — S. E. Mann, SIRev 34, 1955, sv. 82, s. 264—268. — K. Janáček, Slavia 25, 1956, 105—108. — R. Fischer, Zeitschrift f. Slawistik 1, 1956, č. 3, s. 118—120. — F. Buffa, Slov. odb. názvoslovie 2, 1954, 252—254. — A. Habovštiak, SIReč 19, 1954, 264—265. — F. Krkavec, Přír. sb. Ostravského kraje 15, 1954, 419. — J. Ort [= P. Eisner], *Babi brůch a cicmužiček*. SvSl 1955, 24/7. — K. Rosier, Wiener slav. Jahrbuch 4, 1955, 168—171. — V. Polák, Kratylos (Wiesbaden) 1, 1956, 87. — V. M. Illič — Svityč, VoprosyJazykoznanija 1957, č. 2, s. 130—134 (s poznámkami). 2264

Machek V. Výklady slov. Hradečtí „votroci“. NR 35, 1951/2, 134—138.

Výklad původu slova. A. se domnívá, že se v severovýchodních Čechách zachoval → ovšem ve formě poněkud zhrubělé — druhý starobylý význam slova *otrok* „nedospělý člověk, chlapec, mladík“. — Připojena krit. red. pozn. B. Havránka a. dodatek V. Machka na s. 138. **2265**

Machek V. Výklady slov. NŘ 37, 1954, 193—198.

Týkají se slov *peskovati* (z pův. *pyskovati*) a *zoun* (z pův. *žhoun* „řevavý uhel, žhavý oharek“). — K tomu viz dodatek V. Machka *Ještě jednou peskovat* v NŘ. 38, 1955, 255—256, příspěvek F. Ryšánka *K původu slova peskovati* tamtéž 39, 1956, 76—79 (hájí starší odvozování od slova *pes*) a odpověď Machkovu *Znova o slově peskovati* v NŘ 40, 1957, 32—36 (s red. poznámkami). **2266**

Machek V. Česká a slovenská slovesa s příponovým *s*. SbFilFakBU 1, 1952, č. 1 — řady jazykovědné (A) č. 1 —, s. 82—92.

Jako jsou v litevštině „intensivní“ slovesa na *-soli*, tak máme i v češtině a slovenštině početnou skupinu takových *s*-ových intensiv (na př. *kousati* z **kd-sati*); je to typ produktivní od nejstarších dob až do doby historické. Tak vysvětluje Machek i některá slovesa na *-chati*, nářeční valašská slovesa na *-úcat*, *-ýcat* a stejný způsob svoření shledává i v jiných jazycích (lat. *cursare*, něm. *rapsen*). — Rus. a franc. ré-tumé (s. 92—93).

Ref.: M. Vey, BSL 49, 1953, sv. 139, s. 128. — F. Kopečný, SaS 15, 1954, 133 až 134. **2267**

Machek V. Česká a slovenská slovesa typu *hanobiti* (odvozená ze jmen na *-oba*). NŘ 38, 1955, 204—209.

Vedle sloves *hanobiti*, moravskoslov. *chudobit' sa* „uskrovňovati se“, val. *l'útobit' sa* „lítostiti“, val. *úzkobit' sa* „uskrovňovati se“, slov. *hnusobit' sa* a slov. *ťažobit' sa* „býti těžko“ vykládá a. etymologicky méně jasná slovesa *velebiti*, *pochlebovati* a *oznobiti*. **2268**

Machek V. Staročeská jména hub. Mykologický sborník 31, 1954, 97—98.

Upozorňuje na skupinu 39 stě. názvů hub v Klaretově *Glossári* a ukazuje, že jde o názvy lidové, nikoli knižní. **2269**

Ryšánek F. O domněle staročeském *tahu* - *tieci*, *otahu* - *otieci*. NŘ 37, 1954, 67—71.

Ukazuje, že všechny známé doklady těchto sloves jsou buď falsa nebo chyby písařské, po př. čtenářské; podrobněji to dokazuje o tvaru slovesa *otieci* u Štítného (Mus. 64, ed. Vrtátka 132, 27), kde navrhuje čtení: „Pýcha, smilstvo pomine někdy starého, ale lakomstvo i s starým mládne, ktož všie věci *rieotme se* jemu.“ **2270**

Havránek B. Původ slova *tábor* „ležení“. NŘ 38, 1955, 2—12.

Vycházejí ze studie maďarského turkologa J. Németha *Neuere Untersuchungen über das Wort tábor „Lager“* (Acta linguistica Academiae scientiarum Hungaricae 3, 1953, 431—446), který vyvrátil starší názor o tureckém původu slova *tábor* v maďarštině, dokazuje autor přesvědčivě na bohatém dokladovém materiálu, že slovo *tábor* nabylo významu „ležení“ v Čechách a v přímém jejich sousedství, zejm. u odpůrců Tábora, a odtud bylo rozneseno slávou tábořských a husitských bojovníků i strachem před nimi po Evropě.

Ref: P. Király, Prof. B. Havránek *über die Herkunft des Wortes tábor*. Acta linguistica (Budapest) 5, 1955, 225—226. — J. Tywoniaková, JČSbH 24, 1955, 69—70. —

V. též zprávu J. Macka o shora citovaném čl. Némethově v Čs. čas. hist. 2, 1954, 733 a Z. Tyla, *Bohemistické příspěvky z Maďarska*, NR 40, 1957, 52—53.

2271

Ryšánek F. *Podfuk. Foch*. NR 35, 1951/2, 12—15.

Východiskem slova *podfuk* je předložkové spojení *pod fukem*, napodobené podle lat. *sub fuco* lat. *fucus* „lišejník, ličidlo, klam“ bylo kromě toho přejato do češtiny již ve starší době, a to v podobě *foch*.

227

2

kvh [= **Kv. Hodura**]. *Kvinde*. NR 36, 1953, 188—189.

Novými doklady podpirá starší výklad, který podal L. Zalaba v LN 1930, 4/6.

2273

Šimek F. Staročeské *roskop*, dialektické *rozškop*. LF 75, 1951, 265—268.

Ně. dial. *rozškop* (*jako rozškop* = statný, silný) patně se stč. *roskop* (= nějaká kukla na hlavu) nesouvisí.

2274

Šimek F. Vzácné staročeské slovo v překladu bible a v kázání Jakoubka ze Stříbra. *Náboženská revue* 26, 1955, 169—170.

Jde o slovo *spadlo* (ze základu *spáti*, přípona *-dlo*), doložené v postní postile Jakoubka ze Stříbra v citátu z bible (Joel 2, 16).

2275

[**Šmilauer V.**] Několik zajímavých jmen našich ptáků. *Oběžník KPČJ* 4, 1951, č. 17, s. 2—3.

Vykládá m. j. jména *tuhýk*, *pustovka*, *hohol*, *kajka*, *sukavec*, *zvonohlík*. — Připojena poznámka o pravopisu některých jmen (*strakapúd*, *ouhorlík*).

2276

Šmilauer V. Výklady slov. *Oběžník KPČJ* 4, 1951, č. 18, s. 2—3.

Stručně vykládá původ a význam slov *chary*, *Eliášovo světlo*, *kozelec*, *koztrmelec*, *dvojče*, *lyže*, *ližiny*, *milius*, *přespolní* a j.

2277

Šmilauer V. Drak a jeho příbuzenstvo. *Oběžník KPČJ* 4, 1951, č. 19, s. 3—4.

Výklady o původu a významu slov *drak*, *drakovec*, *dragoun* a j.

2278

Šmilauer V. Pojednání o bleše. *Oběžník KPČJ* 4, 1951, č. 20, s. 2—4.

Výklad o původu slova *blecha* a o jeho bohaté frazeologii.

2279

Viz též č.:

258. O. Ducháček, O vzájemném vlivu tvaru a významu slov.

259. O. Ducháček, Od pojmenování ke změně významu.

261. A. Schmidtová, Středověké latinské metonymie.

399. G. Sicher, O některých hebrejských výrazech bohoslužebných i lidových.

427. K. Janáček, Nové etymologie.

584. V. Machek, Quelques mots slavo-germaniques.

587. V. Machek, Trois noms slaves de couleurs.

588a. V. Machek, Les verbes slaves en -chati.

589. V. Machek, Slovanská intensiva slovesná s příponovým -stati.

590. V. Machek, Verbes slaves pour désigner les cinq sens.

Výklady významu slovního

Čabart J.—Vodička F. Studie o slovu *forst, hvozď, les, hora, dřevo*. Sb. Čs. akademie zeměděln. věd 38, 1955 — řada Lesnictví — , s. 417—432.

Podrobným rozbořením starých dokladů na tato slova (zejména výkladem o významovém vývoji výrazů *forst, forestarius, forst, forstmistr*, pokud jej můžeme pozorovat na našem území) usilují autoři přispět k jejich výkladu po stránce historické a právní. Na s. 430 podávají pokus o etymologii slova *hvozď* (spojují je se slovem *forst*). 2280

Fišer Z. Znalost jedovatých hub v Čechách v 18. století. Mykologický sborník 28, 1951, 129—132.

Z knihy neznámého autora *Obyčejné jedovaté byliny k naučení lidu venkovského, obzvláště školní mládeže* (Praha 1789) uvádí několik málo známých názvů hub a vykládá je. 228

1

Vaněček V. Počátky práva a státu v Československu. Praha, Spolek čs. právníků, Všehrd 1946, 180 s., 8°.

V textu jsou věcně vykládány četné stč. termíny z oboru práva a státu, na př. *božba, cena, cůda, čeled', děd, dědic, dědina, dluh, důtka, hlava, h'pán, chromota, jistec* atd. (jsou shrnuty v závěrečném rejstříku na s. 169—175; v. též BČL 1945/50, č. 1474). 2282

Graus F. Dějiny venkovského lidu v Čechách v době předhusitské. Díl I. Praha, SNPL 1953, 375 s. + 26 obr. + 4 mapky, 8°.

Autor pečlivě shromáždil terminologický materiál označující různé poddanské vztahy a podává jeho rozbor. 228

3

Kořán J. Dějiny dolování v rudním okrsku kutnohorském. Geotechnica. Sbirka prací z praktické geologie, sv. 2. Praha, Vědecko-technické nakladatelství 1950, 184 s. + 26 příl., 4°.

V textu (zvl. v odd. *Výrobní síly*) hojně stč. odborných výrazů, věcně vysvětlených. 2284

Kořán J. Přehledné dějiny československého hornictví I. Praha, Nakladatelství ČSAV 1955, 214 s. + 52 s. obr. příl., 8°.

V kap. VI *Báňská technika za feudalismu* (s. 123—150) jsou vykládány četné stč. odborné výrazy hornické a j. 2285

Husa V. Výrobní vztahy v českém mincovnictví v 15. a 16. století. Numismatický sborník 2, 1955, 57—98.

Věi jsou věcně vyloženy četné staré odborné výrazy hutnické a mincovní (na př. *pregad, gérovna, kernárna, kerněř, gosa, gysárna, kysa, kysěř, zágrovna, prengrec, fejn, cány,*

barchány, farfule, šrotlíky, kvečování, klopování, vardajn, frzuchar, lotýř, vajskomora, vinštyř

a j.j. — Mimo to v příl. otištěna smlouva tovaryšská o mincování v zemi uherské z r. 1524 a úryvky ze stížnosti pregěrských dělníků na vykořisťování z r. 1596 (s. 96—98, oba dokumenty z městského a horního archivu v Kutné Hoře). 2286

Petrtyl J. Jména mincí a jejich sociální funkce, hlavně v lidové tradici. Numismatické listy 8, 1953, 69—87.

Podrobný rozbor numismatického názvosloví se zvi. zřetelem k lidové mluvě a frazeologii; cenná snůška materiálu. — O názvech mincí v lidové etymologii a frazeologii, dále v terminologii nejrozmanitějších oborů také v dalších dvou příspěvcích téhož a., *Mince a její sociální funkce v lidové tradici* (Numismatický časopis 20, 1951, 27—50, zejm. na s. 48—50) a *Sociální poslání mince v lidovém podání* (ČL 40, 1953, 212—219, zejm. v odd. *Mince v lidových příslovích a přirovnáních* a *Mince v lidové etymologii*).

228

7

Tříška K. Výroba sukna v Jindřichově Hradci koncem 16. stol. ČSPStar 59, 1951, 94—101.

Stč. odborné výrazy soukenické jsou v čl. vysvětlovány.

2288

Hladík Č. Metrologický přehled. Archivní časopis 3, 1953, 87—114.

Výklad o vývoji různých měrných systémů a speciálních měř obsahuje věcné výklady příslušných odborných názvů.

228

9

Sr [= Sochor K.] Nové názvy pracovních oborů. NŘ 35, 1951/2, 78—80.

Jazykové poznámky k několika novým výrazům označujícím učební obory lehkého průmyslu (*obráběč dřeva, lisovač dřevitých hmot, pilař; niťář, srstař, plstař* a j.).

2290

Honl I. O původu názvu *atlas* v kartografické terminologii. Kartografický přehled 9, 1955, 85—91.

Název pro velkou sbírku map vytvořil v 16. stol. nizozemský kartograf Gerhard Mercator podle jména báječného krále mauretanského, nikoli podle Titána Atlanta.

229

1

bjb [= J. B. Jeschke]. *Biskup*. Kostnické jiskry 38, 1953, č. 19, s. 3.

Výklad slova a obsah pojmu. — Další podobné výklady od téhož autora: Co znamená *presbyterianismus*? (tamtéž, č. 15/16, s. 3). — *Klerikalismus* (č. 36, s. 2). — *Liturgie — hierarchie* (č. 40, s. 4). — *%alm* (č. 44, s. 3)aj.

229

2

zs [= Z. Sochová]. *Bul ač, meškač, absentér*. NŘ 36, 1953, 252—254.

O původu a významu těchto slov; za spisovný výraz se z nich hodí toliko *absentér*.

2293

Trávníček F. *Červenka*. LN 1951, 28/1 (Jazykové zákampí).

Populární výklad o mnohovýznamnosti slov.

2294

Há [= Havlová F.]. *Dějstvovati*. NŘ 36, 1953, 189—191.

Etymologický a lexikální výklad slovesa.

2295

vjh. *Evangelisace a exegeze*. Kostnické jiskry 38, 1953, č. 23, s. 3.

Výklad o významu obou theologických pojmů.

2296

Rý [= Roudný M.]. *Fizminuta*. NŘ 35, 1951/2, 177—178.

Tento příklad ukazuje, že mechanické přenášení slov z ruštiny do češtiny není vhodné.

2297

Rý [= Roudný M.]. *Fysický — fysikální*. NŘ 35, 1951/2, 180.

O významovém poměru obou slov, zejména pokud jde o překlad rus. adj. *физический*.

2298

Sochor K. Jak vznikly názvy *havíř* a *horník*. SvSl 1953, 11/9.

Populární výklad.

2299

- cl [= Helcl M.]. *jezedovic*. NŘ 35, 1951/2, 118.
 Výklad nového názvu pro kolektiv členů JZD. **2300**
- Pilát A.** *Kovář a koloděj*. Česká mykologie 6, 1952, 87—93.
 Vykládá mimo jiné o původu obou názvů. **2301**
- Svěrák F.** *Krpadlo*. NŘ 36, 1953, 317—318.
 Slova *krpadlo*, *krpati* a několik dalších výrazů příbuzných jsou svědectvím toho, jak vznik, významový vývoj a zánik slov těsně souvisí s výrobními poměry. **2302**
- Svěrák F.** *Ký, kéž, kýženy*. NŘ 38, 1955, 86—90.
 Tato slova jsou zajímavým dokladem toho, jak se v jazyce houževnatě udržují některé výrazy, kterých je potřeba k vyjádření pojmů a myšlenek; svědčí o tom bohaté doklady autorem snesené z jazyka staršího i nového a z místních nářečí. Není proto důvodu přid. jm. *kýženy* zamítnat.
 Srv.: F. Ryšánek, *O domnělém staročeském tvaru cíž*. NŘ 39, 1956, 24—26. **2303**
- Spirhančl J.** Odkud má své jméno *mamut*? Lidé a země 2, 1953, 233. **2304**
- Filipec J.** *Metodolog* a *metodik*. Účetní evidence 3, 1955, 284.
 Z obou výrazů se na označení pracovníka, který se zabývá zjišťováním a uplatňováním ekonomických metod v oboru účetní evidence, hodí spíše *metodolog*. **2305**
- Trávníček F.** *Mír, vesmír a svět*. LN 1951, 22/4 (Jazykové zákampí).
 O původu a významu těchto slov. **2306**
- J. P.** O různém významu slova *mzda*. Práce a mzda 1, 1953, 44—48. **2307**
- Trávníček F.** *Národ a národnost*. LN 1951, 26/8 (Jazykové zákampí).
 O významovém rozlišení obou slov s hlediska marxistického. **2308**
- Václ K.** Co praví slovníky o slově *oplen*. Železnice 5, 1955, 44. **2309**
- Ij** [= L. Janský]. *Orgán* a *aparát*. NŘ 36, 1953, 191—192.
 O významovém rozdílu mezi oběma výrazy, kterých je užito v nových stanovách KSC. **2310**
- Trávníček F.** *Pažravý* imperialismus. LN 1952, 27/1 (Jazykové zákampí).
 Vykládá původ a význam adj. *pažravý*; obecně o předponě *pa-*. **2311**
- Otter J.** *Pismáci a písmáři*. Kostnické jiskry 38, 1953, č. 43, s. 4.
 O významovém rozdílu mezi oběma slovy. **2312**
- Richter K.** *Plánkonspekt*. Obrana lidu 1954, 29/4.
 Odmitá toto slovo, protože neodpovídá po stránce slootovorné duchu češtiny, a doporučuje náhradu *pisemná příprava*. **2313**
- Malý J.** *Podčárník*? LD 1953, 22/10.
 Poznámka k hledání nového výrazu pro feuilleton; autor doporučuje setrvat při dosavadním. — K tomu několik diskusních příspěvků tamtéž 25/10. **2314**
- ac** [= A. Císařová], „Pohádka“ v biblickém jazyce. Kostnické jiskry 38, 1953, č. 44, s. 3.
 O významu slova se zřetelem k českým překladům bible. **2315**
- Dš** [= Daneš F.]. *Reálka*. NŘ 38, 1955, 63.
 Poznámka k historii tohoto slova: jeho původcem není J. Š. Kubín, jak tvrdil J. Jech v čl. *Tvůrčí příklad J. Š. Kubína* (ČL 41, 1954, 193n.). **2316**

- lj [L. Janský]. *Skonítiti — učinili konec — skoncovati*. NŘ 35, 1951/2, 39—40.
O významovém rozlišení těchto výrazů. 2317
- J. Z[ima]. *Sloužili*. NŘ 35, 1951/2, 119—120.
Srovnání sloves *sloužili* a *působiti* po stránce významové. 2318
- Kozlová K.** *Soutěžení a závazek*. NŘ 37, 1954, 22—25.
O nových významových odstínech a frazeologii obou slov. 2319
- Křístek V.** *Suchar, sucharský, sucharství...* NŘ 37, 1954, 202—207.
O vzniku a významovém vývoji těchto slov; úvodem několik poznámek k obecné problematice tvoření nových slov a obohacování české slovní zásoby. 2320
- Kchř [= Kuchař J.]. *ŠturmovStina*. NŘ 35, 1951/2, 37—39.
O původu a významu tohoto slova. 2321
- Há [= Havlová F.]. *Uspěti*. NŘ 37, 1954, 187—189.
Výklad o původu a sémantickém vývoji tohoto slovesa. 2322
- Svěrák F. *Není to valné*. NŘ 35, 1951/2, 159—160.
Výklad o původu a významu tohoto rčení. 2323
- Filípec J.** *Zaostati, zaostávati*. NŘ 37, 1954, 275—279.
Výklad etymologický a lexikální. 2324
- Viz též l.:*
1996. E. Prandstetter, Vlečný, přípojný, přivěsný.
2002. E. Prandstetter, Strojní a strojový.
3219a. G. Herne, Die slavischm Farbsbenennungen.
3220. M. Vey, Le nom de l' „autour" en slave.
3221. M. Grošelj, Etyma slavica.
3222. B. Čop, Etyma balto-slavica.

7. Jména osobní a místní

a) *Jména osobní*

Výklady jmen osobních

- Svoboda J.** K tvoření českých příjmení. NŘ 36, 1953, 201—207.
Jak se česká vlastní jména odchyľují od obecných po stránce slootovorné; základní typy jejich tvoření.
Zpráva: M. Vey, Revue internationale d'onomastique (Paris) 6, 1954, 319. 2325
- Spal J.** Původ jména *Čech*. NŘ 36, 1953, 263—267.
Přehled dosavadních výkladů a pokus o jejich kritické zhodnocení. Zvl. upozorňuje Spal na výklad Hoškův (*O význame jmen Čechové, Morava, Slované*. ČMM 15, 1891), obnovený v nedávné době J. Otrěbským (1947, v. BČL 1945/50, č. 324, 325), a pokládá jej za „mnohem pravděpodobnější než kterýkoli jiný". — Připojena red. poznámka V. Machka. 23

Bálent B. Názvy „Slovák — slovenský“ u Jána Blahoslava r. 1564. Jazykovedný sb. 6, 1952, 123—128.

Jako příspěvek k vyjasnění některých historických otázek ve vztahu česko-slovenském upozorňuje autor na dosud nepovšimnutý a neotištěný úryvek z Akt Jednoty bratrské, sv. IX, s. 368n., jehož autorem je Jan Blahoslav: *Psání nějakého Martina Zateckého v Domažlicích, Baccaláře...s odpovědí na ně od jednoho z týchž Bratří*. Na s. 126—127 je otištěna část Blahoslavovy „Odpovědi“, reagující na výraz *slovenský*, jehož užil *Zatecký*. Blahoslavova replika má značný význam pro zjištění tehdejšího významu tohoto slova. **2327**

Chaloupecký V. Byl Žižka slepý? VČA 60, 1951, 145—169.

Na s. 160—161 v poznámce přehled dosavadních pokusů o etymologii jména *Žižka*. **2328**

Kosina J. O původu jména *Žižka*. JčSbH 21, 1952, 95—99.

Autor usiluje o nový výklad vzniku tvarů *Žižek*, *Žižka*, *Žužek*, *Žužka* a domnívá se, že jím je vyvracena rovnice *Žižka* — *Zikmund*, (také z toho důvodu, že jméno *Žižka* je starší než známost jména *Zikmund* v Čechách). Dále — zcela nepravděpodobně — předpokládá, že některému z předků *Žižkových* se dostalo tohoto jména jako přezdívky od lidu mluvícího slovensky nebo aspoň nějakým nářečím, které bylo slovinštině blízké a později splynulo s obecnou češtinou(!). **2329**

Groblný A. Jméno *Bezruč* v historických pramenech. SlezSb 50, 1952, 372 až 375.

Cituje několik dokladů na jména *Bezruč* a *Magdon* (*Mahdon*). **2330**

Beneš J. Osobní jména v Jiráskově díle. Oběžník KPČJ 4, 1951, č. 20, s. 1—2.

Na jménech Jiráskových postav lze dobře pozorovat hlavní typy českých osobních jmen; při jejich volbě si Jirásek počínal uvědoměle a mistrovsky. (Výtah z přednášky v KPČJ 14/11 1951.) **2331**

Cikhart R. Ze starých matrik. JčSbH 21, 1952, 65—67.

V čl. je otištěno několik rázovitých matričních zápisů z různých dob; kromě toho vykládá autor také o poněmčování a jiných změnách osobních jmen. **2332**

Materiály pro studium osobních jmen

Graus F. Rejstřík rozděleného sukna kláštera treboňského (1406 — 1414). Prameny a studie k českým dějinám, sv. 1 (Praha 1951), s. 3—26.

Rukopis z Treboňského stát. archivu (sign. I A K B No 4) je otištěn diplomaticky; obsahuje bohatý, časově i místně přesně určený materiál onomastický (jména obdarováných). **2333**

Macek J. Tábor v husitském revolučním hnutí. Praha, Rovnost 1952, 453 s., 8°.

V příloze k závěrečné VI. kapitole (*Společenské rozvrstvení Tábora v letech 1420 — 1452*) otištěn jmenný seznam tábořských měšťanů se zjištěným zaměstnáním. **2334**

Macek J. Tábor v husitském revolučním hnutí. II. díl. Tábor chudiny venkovské a městské. Praha, Nakladatelství ČSAV 1955, 429 s., 8°.

V exkursu I (*Sedláci uteklí z Tábora v 1.1422—1424*) otištěn jejich seznam z třeboňského archivu (materiál onomastický). 2335

Macek J. K počátkům táborství v Písku. JčSbH 22, 1953, 113 až 128.

V přílohách č. 2 a 3 (*Přehled prodeje a darování domů odběhlých měšťanů v Písku v 1. 1421—1425 a Seznam konšelů v Písku z let 1420—1455*, obojí podle nejstarší městské knihy) materiál onomastický. 2336

Pěšák V. Berní rejstříky z roku 1544 a 1620. Prameny a studie k českým dějinám, sv. 3. Praha, Nakladatelství ČSAV 1953, 232 s., 8°.

Otištěné berní rejstříky z r. 1544 pro kraje Hradecký, Litoměřický a Žatecký a rejstříky berních přiznání z r. 1620 z 13 českých krajů obsahují cenný materiál onomastický (zejm. jména osobní); je shrnut do závěrečného rejstříku (s. 179—228). Mimo to obsahují rejstříky i jiný drobný materiál jazykový. 2337

Kryl R. Urbář fary v Pošné u Pacova. JčSbH 20, 1951, 113—117.

Zápisy z let 1633—1677 obsahují materiál onomastický. 2338

Kryl R. Nejstarší matrika fary v Božejově. JčSbH 21, 1952, 63—64.

Autor z ní otiskuje materiál onomastický z let 1670—1709. 2339

Berní rula. Sv. 2. Popis Čech r. 1654. Díl 1—2. Zprac. a úvodem opatř. **K. Doskočil.** Praha, Archiv země České — SPN 1953—1954, 872 s. + 3 mp. příl., 4°.

Druhý úvodní svazek k edici Berní ruly (v. BČL 1945/50, č. 1893) obsahuje ve dvou dílech především materiál onomastický, zejména souhrnný index obcí, osad a samot k berní rule, seznam majitelů deskových statků a j. — Další dosud vydané svazky obsahují rovněž bohatý materiál onomastický, zvl. jména osobní: Sv. 10—11. Kraj Čáslavský. Díl 1—2. Zprac. F. Beneš. Praha, SPN 1953—1955, 1066 s., 4°. — Sv. 12. Kraj Hradecký. Díl 1—2. Zprac. V. Pěšák. Praha, SPN 1951 a 1954, s. 365 + 521, 4°. — Sv. 18—19. Kraj Kouřimský. Díl 1—2. Zprac. M. Haasová-Jelínková. Praha, SPN 1952, 877 s., 4°. — Sv. 23. Kraj Plzeňský. Díl 1. Zprac. M. Doskočilová. Praha, SPN 1952, 444 s., 4°. — Sv. 26. Kraj Podbrdský. Zprac. E. Hradecký. Praha, SPN 1952, 381 s., 4°. — Sv. 27. Kraj Prácheňský. Díl 1—2. Zprac. A. Haas. Praha, SPN 1954, 939 s., 4°. — Sv. 31. Kraj Vltavský. Zprac. E. Lisá. Praha, SPN 1951, 360 s., 4°. — Sv. 32. Kraj Žatecký. Díl 1—2. Zprac. M. Lišková. Praha, SPN 1954, 771 s., 4°. 2340

Radimský J. Berňová registra moravská z první poloviny 16. století. I. část. ČMM 72, 1953, 269—359.

V práci jsou jako přílohy otištěna tato registra: berní výkaz olomoucký z r. 1555, *Registra berňová kraje znojemského, zasedená léta Páně 1529* a registra olomoucká z r. 1538. Obsahují materiál onomastický a kromě toho i jiný drobný materiál jazykový^

Urbář panství frýdecko-místeckého z r. 1580. Vydali B. **Sobotík** a **A. Grobelný.** SlezSb 51, 1953, příl. k č. 2 (samostat. stránkováno, 68 s.).

Materiál onomastický. Kromě toho též několik stručných textů souvislých s nářečními prvky. **2342**

Radimský J. Berní sumář Těšínská z r. 1619. SlezSb 51, 1953, 1—7.

Na zvl. přílohách k č. 1 (1b a 2) onomastický materiál.

2343

Grobelný A. Slezané na olomoucké universitě v letech 1637—1651. SlezSb 51, 1953, příloha k č. 1 (samost. stránkováno, 10 s.).

Materiál onomastický; jména jsou zapsána v latinisované podobě.

2344

Válka J. Sociální poměry na uherskobrodském panství v 17. století. (Svědectví urbářů a vrchnostenských účtů v širším rámci.) ČMM 71, 1952, 217—247.

V přílohách (s. 244—247) seznamy zběhlých poddaných z panství uherskobrodského (materiál onomastický).

2345

Privratský A. Urbář města Hlučína z r. 1728. SlezSb 52, 1954, 538—542.

Materiál onomastický (jména obyvatel).

2346

Macůrek J. Valaši na Těšínsku po 30leté válce (v 2. polovině 17. století). SlezSb 52, 1954, 34—102.

V přílohách otištěn jednak výťah ze sňatkových matrik jihotěšínských osad, pokud se v nich jeví svazky s Polskem a slovenským Čadeckem (onomastický materiál z l. 1675—1705, s. 84—87), jednak několik drobných archiválií (list Valachů od Jablunkova těšínské kněžně Alžbětě Lukrecii z r. 1035, zpráva valašského vojvody Jurka z Kluzu těšínskému hejtmanu Janu Lipovskému z Lipová z r. 1637 a kněžně Alžbětě Lukrecii z r. 1641, zpráva valašského vojvody těšínskému hejtmanu Jindřichu Zikmundu Rippetovi z r. 1650, list starších obce Návsi o pustkách a odvozu dřeva z r. 1673 a jiné; s. 88—91, 92—93).

2347

Macůrek J. Valašské osídlení na Kysucko-Čadecku a jeho souvislosti s Těšínském (v 16. a 17. století). SlezSb 52, 1954, 454—499.

V úvodu studie několik údajů o jazykové příslušnosti kraje čadeckého (s hl. bibliografií, s. 454—455). V poznámkách porůznu materiál onomastický (jména obyvatelů z urbářů a pod.) a drobné výňatky z archiválií. V příloze (s. I—XIV) urbář budatínského panství z r. 1690 a dále v ní a. srovnává jednak příjmení z tohoto urbáře s příjmeními v jihotěšínských urbářích z 16. a 17. století, jednak příjmení z výsledku svědků z čadeckých osad v r. 1641 s týmž materiálem.

2348

Macůrek J. Valaši na severovýchodní Moravě a jejich vztahy k Těšínsku, Polsku a hornímu Slovensku (do r. 1620). SlezSb 53, 1955, 145—195.

Příspěvek historika k řešení problému valašské kolonisace na východní Moravě obsahuje porůznu onomastický materiál (zejména v příl. č. 6 soupis jmen na severovýchodní Moravě, jižním Těšínsku a horním Trenčansku do r. 1620). Kromě toho jsou v studii otištěny četné úryvky z archivních dokumentů z 16. a poč. 17. stol., na př. opisy dopisů olomouckého biskupa Stanislava Thurza Kašparovi od Svatého Michala na Holiči z r. 1535, výňatky ze spisů pohraniční komise z r. 1590, zápis o správě horského území v pohraničí moravsko (hukvaldsko) - slovenském z r. 1581 (příl. 1, 2, 4, 5).

2349

Hlavsa V. Pražské matriky farní 1584—1870. Spolupracovali J. Janáček, V. Lim, M. Nováková. Katalogy fondů a sbírek Archivu hlavního města Prahy, sv. 1. Praha, Archiv hl. města Prahy 1954, 112 s., 8°.

Jádem katalogu je soupis matrik i příslušných indexů s udáním jejich časového rozsahu. **2350**

Turek A. Soupis urbářů Ostravského kraje. XV.—XVIII. století. Publikace Slezského studijního ústavu v Opavě, sv. 9. Opava, Slezský stud. ústav 1954, 102 s., 8°.

Soupis zachycuje na 150 urbářů, z největší části šlechtických. V úvodní studii výklad o historii urbářů a jejich stručný rozbor. 2351

Kopečný F. Nález sbírky českých vlastních jmen z pozůstalosti Aug. Schleichte [R. Fischer, *Aus dem Nachlaß August Schleichers. Tschechische Familiennamen.* Beiträge zur Namenforschung (Heidelberg) 1954, 51—60]. NR 38, 1955, 255.

Zpráva.

2352

V. Š[milauer]. E. Schwarz: *Deutsche Namenforschung I. Ruf- und Familiennamen* (Göttingen 1949). ČMF 34, 1951, 161—164.

Referát (kniha Schwarzova se opírá především o materiál z českých zemí; o významu osobních jmen pro dějiny kolonizace a studium poměrů národnostních vykládá Schwarz na s. 157—206). 2353

Viz též č.:

2465. J. Dobiáš, Dějiny královského města Pelhřimova a jeho okolí III, 2.

2468. J. Macůrek, K otázce valašského osídlení v jihozápadním Těšínsku, v Pováží a na Moravě v 16. a 17. století.

2542. L. Jadrníček, Městečko Fryšták, Horní Ves, Dolní Ves, Lukoveček a Vítova.

„ b) *Jména místní*

Práce souborné — Výklady místních jmen

Profous A. Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny. Díl I. A—H. 2. vydání. K vyd. připravil S. Petíra. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, s. VIII + 824, 8°.

Přetisk vydání z r. 1947 (v. BČL 1945/50, č. 1584); opraveny toliko chyby vydání předešlého a provedeny některé úpravy pravopisné. Na některých místech byly provedeny změny rázu věcného (opravy a doplňky), a to jednak podle rukopisného materiálu z pozůstalosti A. Profousa, jednak podle pramenů v knize citovaných.

2354

Profous A. Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny. Díl III. M—Ř. Praha, Česká akademie věd a umění — Stát. nakladatelství učebnic 1951, 630 s., 8°.

Práce na III. díle se zúčastnil také J. Svoboda (v. BČL 1945/55, č. 1584, 1585).

Ref. J. Spal, *K III. dílu Profousových „Místních jmen v Čechách“*. NR 36, 1953, 158—160 (s několika poznámkami). —jf [= J. Filip], *Archeol. rozhledy* 4, 1952, 4-54—455. — M. Vey, *Revue internationale d'onomastique* (Paris) 4, 1952, 237—238 (o díle I—III).

235

5

Spal J. K výkladu místních jmen na *-any*. NR 38, 1955, 274—279.

Pokus o výklad několika místních jmen na *-any*, která jsou svým původem jména

obyvatelská a jejichž základem jsou názvy drobného porostu: *Bylany, Kestrany, Kostrany, Klíany, Kozušany, Metličany, Opařany, Řepany, Solany, Trboušany*. Spalový výklad se někdy odchyľuje od mínění Profousova (*Místní jména v Čechách I—III*, Praha 1947—1951; v. BČL 1945/50, č. 1584, 1585, zde č. 2355). — Připojená red. poznámka V. Machka vyjadřuje pochybnosti o správnosti některých Spalových etymologií (s. 280). **2356**

Spal J. Stáří místních jmen v plzeňském okrese. *Život Plzeňska* 5, 1954, 102—105.

Populární výklad, třídící jména obcí podle stáří; některá z nich jsou také vykládána po stránce jazykové (podle Profousových *Místních jmen v Čechách* a jiných pramenů). **2357**

Richter V. Krajina Moravského Třebovska. *ČSPStar* 63, 1955, 40—49.

Zabývá se horopisným názvoslovím kraje, zvl. podrobně pak nomenklaturou vodní sítě na Třebovsku; podle historického i jazykového rozboru jde vesměs o názvosloví původem slovanské. **2358**

Hosák L. K metodologii lokalisace zaniklých osad. *ČSPStar* 61, 1953, 59—60.

Nejdůležitější pomůckou pro lokalisaci jsou pomístní jména (názvy dvorů, mlýnů, polních a lesních trať na místě býv. osad), ve kterých se dochovala, třeba často ve zkromolené podobě, jména zaniklých osad. — V. dále č. 2360. **2359**

Dostál J. Lokalisace zaniklých osad v kraji olomouckém. *ČSPStar* 61, 1953, 60—62.

Doplňuje Hosákův čl. (v. zde č. 2359) výčtem 52 zaniklých osad, které se mu podařilo lokalisovat; souvislost jejich pův. názvů s pomístními jmény je tu v mnohých případech velmi dobře patrná. — Pokračováním je příspěvek téhož autora: *Lokalisace zaniklých osad v kraji Gottwaldovském* (*ČSPStar* 61, 1953, 190—191). **2360**

Cihhart R. Zaniklé osady a jejich jména. *Naše vlast* 3, 1955, 140—141.

V pomístních jménech se často uchovaly názvy zaniklých osad; několik příkladů z okolí Pyšle. **2361**

Hofman J. Poznámky o dříně. *Živa* 2, 1954, 48—50.

Všimá si též místních jmen odvozených od slova *dřín* a jejich zeměpisného rozšíření. Na připojené mapce jsou zachyceny místní názvy tohoto původu v ČSR a v diagramu jejich rozšíření v různých výškových pásmech. **2362**

Honl I. K názvosloví Středočeské vrchoviny. *Naše vlast* 3, 1955, 181.

Ukazuje, co lze studiem místního názvosloví vytěžit pro poznání obrazu krajiny a jejího geologického vývoje. **2363**

Kopečný F. O záhadě jména *Beskydy*. Sb. Ad. Kellnerovi (1954, v. zde č. 2740), s. 158—173.

Kritickým zhodnocením dosud podaných výkladů etymologických (třídí je na výklady: 1. t. zv. bakalářské, 2. podle jména národního, 3. přejatím z germánštiny, 4. přejatím z thráctiny) dochází Kopečný k názoru, že nejpřijatelnější z nich jsou ty, které vycházejí z nějakého germánského nebo thráckého apelativa, s významem buď

„horský předěl" nebo „horské pásmo, zalesněné i pastvinaté"; sám dává přednost výkladu „thräckému". 2364

Hodura Kv. *Béloves*. NŘ 35, 1951/2, 109—112.

Výklad místního jména (z pův. *Bilejovec*).

Ref.: M. Vey, *Revue internationale d'onomastique* (Paris) 5, 1953, 240. 2365

Sáňka H. *Blansko, Blansek*. ČMM 70, 1951, 212—217.

Posuzuje dosud podané výklady místního jména Blansko a podává etymologii vlastní od *blan*, t. j. močálů nebo mokřých luk; tvar *Blansek* pro hrad označuje za německou zkomoleninu.

Ref: A. Gregor, *O jméně Blansko*. VVM 7, 1952, 44—45 (s poznámkou). 2366

Gregor A. K otázce původu jména *Brno*. ČMM 71, 1952, 154—164.

Po obecném úvodu o povaze českých místních jmen a o významu studia toponomastického podává autor přehled dosud podaných pokusů o výklad jména *Brno*; sám pokládá za pravděpodobný jeho původ slovanský. — K tomu dodatek téhož autora *Ještě o jméně Brno* (ČMM 72, 1953, 401—402). 236

7

Jejkal J. *Čermná*. NŘ 37, 1954, 251—252.

Poznámka k výkladu F. Ryšánka v NŘ 34, 1950, 177—178 (v. BČL 1945/50, č. 1631).

2368

Huráň A. O významu jmen *Děsná* a *Lubná*. VČA 60, 1951, 100 až 114.

Pokus o etymologický výklad obou jmen vodních toků na Litomyšlsku. Podle autora obě jména souvisí s lesními porosty na březích: *Děsná* (z pův. *děšená*) souvisí prý s *dška, deska* (stč. *deštný* les = bohatý na stavební dříví); *Lubná* spojuje s *lub* = = lýko, ohebná obruč ze dřeva. A. není filolog. 236

9

Mádl J. Jak vzniklo pojmenování *Hluboká*? JčSbH 20, 1951, 76.

Málo pravděpodobný pokus o nový výklad jména (vysvětluje jeho vznik pohledem na hradiště ze vzdálenějších výšin, nikoli z vltavského údolí). 2370

H [= Häufler V.] Původ jména *Krkonoš*. Lidé a země 3, 1954, 89.

Populární výklad.

2371

jSk [= J. Skutil], Macůška; Poniklý. Dvě neodůvodněná nekrasová topica. Čs. kras 4, 1951, 80—81.

Jde o propast u Hranic, která byla v novější době označena jako *Macocha, Macůška*, a jméno potoka *Poniklého*. 2372

F. K[oláček]. Odkud má své jméno krkonošská *Pec*? Lidé a země 3, 1954, 89.

Jméno souvisí se starou hornickou tradicí Krkonoš.

2373

Skutil J. *Ponikev, Ponikva, Punkva*. Čs. kras 6, 1953, 102—108.

Pokus o etymologický výklad jména ponorné řeky *Punkvy*. Rus. a něm. résumé.

2374

Král J. O původu jména *Praha*. LD (venkov) 1954, 26/9.

Přehled a kritika starších výkladů; autor sám spojuje jméno *Praha* (*Prag, Praga*) — nepravděpodobně — s předpokládaným sanskrtským tvarem *Pra-yoga* (*Prajága*). Výklad něfilologický. 237

5

Beneš P. O původu a významu místního jména *Visalaja*. K rumunským vlivům ve valašských krajích v Československu. SlezSb 42, 1954, 535—537.

Dokazuje, že místní jméno *Visalaja* (doložené v tomto tvaru v záp. Beskydách a jako jméno osady *Visolaje* na Slovensku v okrese Il'ava) je původu rumunského, a vykládá je spojením subst. *vis* „sen, zdání, klam“ a adj. *lăiu* „černý“.

237

6

Viz též c.:

430. B. Horák, Geografický a etnografický obraz českých zemí v době římského císařství.

2904a. V. Polák, Les études onomastiques en Tchécoslovaquie (1952—1953).

3231. R. Fischer, Namen aus Böhmen. Die Ortsnamen des Bezirkes Elbogen.

3232. R. Fischer, Probleme der Namenforschung an Orts- und Flurnamen im westlichen Böhmen und in seiner Nachbarschaft.

Materiálové a jiné příspěvky k studiu místních jmen a pomístních názvů

Hanuš O. Pomístní názvy v okrese Louny. ČSPStar 63, 1955, 229—239.

Podává zprávu o soustavném soupisu pomístních názvů; sebraný materiál byl srovnán se jmény z katastru tereziánského (1713), josefského (1785) a z t. zv. stábilního katastru (1840—1843). Autor na několika příkladech ukazuje, jak se pomístní názvy měnily, a v závěru podává ukázky ze sbírky, kterou připravuje k vydání.

237

7

Jílek F. Pomístně názvy v Libštátě. Naše vlast 2, 1954, 53—54

Snůška názvů s věcnými vysvětlivkami (podle materiálu F. H. Košťálovského).

2378

Chaloupecký V. O hranicích panství Slavníkovců. ČSPStar 59, 1951, 2b-29.

Na s. 28 (v pozn. 1) opravuje autor Profousův výklad jména *Český Brod*; tamtéž (v pozn. 2) upozorňuje na charakteristické pomístní názvosloví v okolí staré říčky Suriny (na Českobrodsku).

2379

Černý F. Topografie husitských bojišť u Nahorub a Ostromeče. JčSbH 23, 1954

Snůška topik z tereziánských a josefských katastrů; některá jména pomístní mají patrný vztah k místním dějinám, zvl. v době husitské.

2380

Orlík J. Nové pomístní názvy v Jeseníkách, Rychlebských horách a ve skupině Kralického Sněžníku. Přírodovědecký sb. Ostravského kraje 13, 1952, 261—269.

Seznam přejmenovaných názvů z uvedených oblastí.

2381

Vávra I. Pomístní jména v katastru města Ivančic. VVM 10, 1955, 105—110.

Sbírka pomístních názvů ivančických, rozdělených do pěti časových vrstev a věcně vyložených.

2382

Richter V. Glossy k velehradským otázkám. ČSPStar 59, 1951, 1—26.

Na s. 21—25 seznam pomístních názvů z okolí Starého Města (předměstí Uher-
ského Hradiště), sestavený z moravských katastrů, a to rektifikací katastru terezián-
ského a josefského. **2383**

H. [= Häufner V.]. O nová geografická jména na mapě ČSR.
Lidé a země 2, 1953, 281.

Přimlouvá se za to, aby odněmčování zeměpisných názvů u nás „bylo koordino-
váno se snahou uctít jména našich nejzasloužilejších lidí“.

K tomu: V. Letošník, *K našim mistopisným otázkám*, tamtéž 3, 1954, 433—434
(odmítavě). **2384**

Doberský J. Názvy scelených lánů JZD. SbČSZ 59, 1954, 140 až
145.

Při scelování pozemků je často třeba pro nové pozemkové celky hledat vhodná
jména. Jako pomůcku podává autor jednak snůšku názvů polních tratí asi ze 700
obcí ve východních Čechách, jednak konkrétní návrh pomístních názvů pro jedno
JZD pod Orlickými horami. — Rus. a angl. résumé.

Zpráva: Z. Tyl, NR 38, 1955, 248. **2385**

Honl I. Novější snahy o vymezení orografických celků v ČSR.
I. Práce názvoslovné komise při Národní radě badatelské na vymezení
orografických celků ČSR a úpatnicová mapa 1 : 200 000. Kartogra-
fický přehled 9, 1955, 23—33.

V části II (s. 29—32) otištěn *Abecední seznam horopisných celků úpatnicové mapy a jejich
plošně* **238**

6

Pospíšil B. Soupis místních názvů v obcích. Naše vlast 1, 1953, 140—142.

O významu soupisu pomístních jmen a užitečnosti jejich soustavného studia. **2387**

Roubík F. Soupis a výklad vlastních jmen v Čechách. Naše vlast 3, 1955,
110.

Přehled základních pramenů české toponomastiky. **2388**

Roubík F. Soupis map českých zemí. Svazek 1. Praha, Stát. nakl.
učebnic 1951, 308 s. + 5 s. obr. příl., 8°. — Svazek 2. Praha, Nakla-
datelství ČSAV 1955, 311 s. + 8 s. obr. příl., 8°.

První svazek obsahuje přehled vývoje kartografického zobrazení Čech a dále
soupis celkových map Čech (od nejstarších dob), map krajů v Čechách, map zemí
koruny České a historických map českých zemí. Materiál tu shromážděný je spo-
lehlivým ukazatelem pramenů pro práce toponomastické. — V 2. svazku soupis
map českých polit. a soud. okresů, map českých panství a statků, diecésí, jakož
i dodatky k sv. 1. Stejně je tu zachycen i kartografický materiál týkající se Moravy
a Slezska. **238**

9

8. Materiál

a) *Pro jazyk doby starší*

Edice památek literární povahy a j.

Středověké legendy prokopské. Jejich historický rozbor a texty. Napsal **V. Chaloupecký**. Vydání textů dokončil, z dalších rukopisů rozmnožil a krit. aparátem opatřil B. Ryba. Praha, Nakladatelství ČSAV 1953, 287 s., 8°.

V oddíle věnovaném historickému rozboru legend prokopských výklad o ztracené slovanské legendě (s. 34—43), o starší české prozaické legendě (80—82), o české veršované legendě (100—105) a o mladší české prozaické legendě (106—108). V odd. textovém je kriticky (transkribovaně) otištěna starší česká prokopská legenda prozaická z Passionálu (162—166; následuje na s. 169—174 nově objevený soudobý lat. překlad této české legendy z rkp. někdy Mikulovského Mi 32) a mladší česká prozaická legenda, dochovaná pouze jako zlomek v kázání o sv. Prokopovi v jediném rkp. knihovny hrabat Tarnowských v Dzikově (s. 271—273). Poznámky textově-kritické jsou připojeny za jednotlivými legendami.

Ref.: P. Aleš, Hlas pravoslavi 1954, 38—40.

2390

Kronika Zbraslavská. Chronicon Aulae regiae...Petra a Oty Žitavského. Z lat. přeložil...**F. Heřmanský**. Odkaz minulosti české, sv. 15. Praha, Melantrich 1952, 975 s. + 60 s. obr. příl., 8°.

Slovníček stč. výrazů z textu kroniky na s. 912—915.

2391

Pacnerová L. Židlochovický zlomek staročeského Komestora. LF 3 (78), 1955, 222—230.

Otištěný text zlomku obsahuje konec čtvrtého vidění Danielova, vidění páté i větší část šestého; zlomek je zbytkem dalšího, dosud neznámého rukopisu této památky. — K otisku (paleografickému, s novočeskou interpunkcí) jsou připojeny textové varianty z ostatních rukopisů a latinské znění úryvku (podle Migneovy Patrologie, s variantami z rkp. kláštera augustiniánského na Starém Brně, sign. A 41). Srovnáním všech dostupných rukopisů památky dochází a. κ pozoruhodným závěrům o vývoji stč. překladu Komestora a κ nové filiaci jeho rukopisného podání. — Připojeno lat. résumé na s. 230.

Předběžnou zprávu o nálezu podala a. v LF 2 (77), 1954, 294.

2392

Šmilauer V. Marko Polo: *Milion* (Památky staré literatury české, sv. 8. Praha 1950). ČMF 34, 1591, 35.

Zpráva o edici (v. BČL 1945/50, č. 1696) s několika důležitými poznámkami a opravami.

2393

Kronika Trojanská. K vyd. připravil, poznámkami a slovníčkem opatřil a doslov napsal **J. Daňhelka**. Národní klenotnice, sv. 51. Praha, Čs. spisovatel 1951, 317 s. +4 příl., 8°.

Vydání je pořízeno z rkp. NUK, sign. XVII B 6, který dosud nebyl otištěn; κ ostatním rukopisům přihlédl vydavatel jen potud, pokud bylo třeba opravit

zřejmé chyby nebo místa porušená. Vydání je čtenářské, bez textového aparátu. Nejnutnější vysvětlivky věcné jsou pojaty do slovníčku. **2394**

Šimek F. Staročeský překlad spisu Jana Guallensis o čtyřech stěžejních ctnostech. Věstník KČSN, tř. filos.-hist.-filol., roč. 1951 (1952), č. I, 105 s., 8°.

Úvodem podává Šimek výklad o původu spisku *Breviloquium de quattuor virginitibus cardinalibus*, za jehož autora se dnes všeobecně pokládá františkánský mnich anglického původu Joannes Guallensis (f 1285). Text českého překladu *Breviloquia* (s. 14—68) otištěn v transkripci podle rkp. NUK. XVII F 12, ztracený závěr doplněn podle rkp. Mus. IV 4; různocnění z ostatních rukopisů, pokud mají význam pro textovou kritiku, jsou v textovém aparátu. Index obsahuje všechna slova v památce přicházející (někdy s lat. ekvivalenty).

Ref.: F. M. Bartoš, JčSbH 21, 1952, 118—119. — M. Vey, BSL 50, 1954, sv. 2, s. 163. **2395**

Staročeské satiry Smilovy školy. K vyd. připravil **J. Hrabák**. Památky staré literatury české. Praha, Orbis 1951, 95 s. + 2 příl., 8°.

Edice obsahuje lit. historický úvod vydavatelův (s. 7—26; s poznámkami o jazyce a veršové formě památek), texty satirických skladeb *Podkoní a žák*, *Svár vody s vínem* a *O ženě zlobivé* (27—70), poznámky textověkritické a poznámky věcné (71—84) a stručný diferenční slovníček (85—92). Na zvl. přílohách dva snímky rukopisů. — V. zde též č. 1268.

Ref.: M. Křovák, ČL 6, 1951, 143. **2396**

Nejedlý Z. Dějiny husitského zpěvu. Kniha první: Zpěv předhusitský. Vyd. 2. Sebr. spisy Z. Nejedlého, sv. 40. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, 478 s., 8°.

1. vyd. v Praze 1904 pod názvem *Dějiny předhusitského zpěvu v Čechách*. V příl. na s. 389n. otištěny texty, m. j. skladby mistra Závise, plánek panny Marie a české zpěvy z velikonočních her 14. stol., jakož i lat. text důležitého traktátu Jana z Holešova o písni Hospodine, pomiluj ny. — *Kniha druhá: Předchůdci*. Praha, tamtéž 1954, 231 s., 8° (1. vyd. v Praze 1907: *Počátky husitského zpěvu I*); v příl. na s. 201n. texty českých písní duchovních z doby předhusitské. — *Kniha třetí: Jan Hus*. Praha, tamtéž 1955, 481 s., 8° (1. vyd. v Praze 1907: *Počátky husitského zpěvu II*); v příl. na s. 385n. otištěny české písně doby Husovy *a jiné texty. — *Kniha čtvrtá: Táboři*. Praha, tamtéž 1955, 404 s., 8° (1. vyd. 1913: *Dějiny husitského zpěvu za válek husitských I*); porůznu texty českých písní s výklady. — *Kniha pátá: Strany pražské*. Praha, tamtéž 1955, 573 s., 8° (1. vyd. 1913: *Dějiny husitského zpěvu za válek husitských II*); obsahuje m. j. oddíly *Česká liturgie husitská* (s výkladem o češtině jako liturgickém jazyce doby husitské, o českých hodinkách a nešporech) a *Lidové písně duchovní*.

Ref.: J. Daňhelka, *Nové vydání Nejedlého Dějin husitského zpěvu*. SaS 17, 1956, 235—236. **2397**

Jan Hus: Knížky o svatokupectví. K vyd. připravil **A. Gregor**. Památky staré literatury české, sv. 17. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, 152 s. + (1) příl., 8°.

Edice obsahuje literárněhistorický úvod J. Hrabáka (s. 5—11; tu také stručné srovnání Husa se Štítným po stránce jazykové), text rukopisu Budyšínského podle edice K. J. Erbeny z r. 1865 a netranskribovaného přepisu V. Flajšhansse, kolaponovaný s fotograf. snímky rkp. Budyšínského (s. 13—102), poznámky ke kri-

tice textu (103—122), věcné poznámky a vysvětlivky (122—137), seznam citátů z bible, z Otců církevních a ostatních spisovatelů (138—144) a slovníček méně známých výrazů staročeských (145—150).

Ref.: A. Schmidtová, LF 3 (78), 1955, 138—139 (s několika poznámkami). — F. M. Bartoš, Křesťanská revue 22, 1955, 160. 2398

Betlemské texty. Z rukopisů, starých tisků a nápisných nálezů k vyd. přípr. a úvodem i pozn. doprovodil **B. Ryba**. Předmluvu napsal F. Graus. Památky staré literatury české. Praha, Orbis 1951, 246 s. + 16 s. obr. příl., 8°.

Krit. edice textů, které Jan Hus a Jakoubek ze Stříbra dali napsat na stěny kaple Betlemské: vedle stč. znění *Věři v Buoh* a *Desatera* Husův traktát *De sex erroribus* (Ryba tu otiskuje také Husovo zpracování staročeské, s. 65—104, a textový aparát k němu 184—208) a dva traktáty Jakoubkovy, *Salvator noster* a *De communione parvulorum*.

Ref.: F. M. B[artoš], JčSbH 20, 1951, 119—120. — K. S., Křesťanská revue 18, 1951, 221—222. 2399

Jan Hus : Česká kázání sváteční. K vydání přípr. **F. Šimek**. Předmluvou opatřil M. Kaňák. Praha, nakl. Blahoslav 1952, 261 s., 8°.

Šimkův *Úvod literárně filologický* (s. XXXI—LVIII) obsahuje m. j. výklad o kázáních pojatých do tohoto souboru a jejich pořadí a řeší i otázku Husova autorství (pokládá je za plně prokazané) a doby vzniku. Vedle popisu dochovaných rukopisů a tisků, které také mají význam textověkritický, podána jejich přehledná charakteristika s hlediska jazykového a osvětlen vzájemný poměr. K textu (základem edice je rkp. Strahovské knihovny, sign. D E IV 23, Čes. I D 5) je připojen zevrubný aparát textový (s. 215—226), poznámky (227—246) a slovníček (251—257).

Ref.: J. Daňhelka, *Dvoji vydání Husových kázání*. SaS 14, 1953, 135—139 (s krit. poznámkami; též o edici Husovy *Postilly*, v. zde č. 2401). — F. M. Bartoš, JčSbH 22, 1953, 39—40. 2400

Jan Hus : Postilla. Vyloženie svatých čtení nedělních. Podle Erbenova vydání s úvodem F. M. Bartoše k tisku připravil **J. B. Jeschke**. Spisy Komenského evangelické fakulty bohoslovecké, řada A, sv. XX. Praha, Komenského evangelická fakulta bohoslovecká v Praze 1952, 517 s., 8°.

Toto v pořadí osmé knižní vydání Husovy *Postilly* přejímá text edice Erbenovy (*M. Jana Husi sebrané spisy české*. Díl II, Praha 1866); zachována je v podstatě i Erbenova úprava a interpunkce (odchylky jsou uvedeny v poznámkách na s. 477—479). Nově je k edici připojen diferenční slovník staročeských výrazů (s. 498 až 516).

Ref.: J. Daňhelka, *Dvoji vydání Husových kázání*. SaS 14, 1953, 135—139 (s krit. poznámkami; v. zde též č. 2400). — am [= A. Molnár], Křesťanská revue 19, 1952; Theol. příloha, s. 91—92. 2401

Husa Jeronym v Kostnici. Výbor uspořádala, texty k vydání připravila, poznámkami a slovníčkem opatřila **M. Nedvěďová**. Živá díla minulosti, sv. 2. Praha, SNKLHU 1953, 299 s. + (14) s. příl. a 1 tab., 8°.

Edice obsahuje tyto texty: české listy Husovy z Kostnice, stě. překlad *Akt koncilu kostnického*, Petra z Mladoňovic *Pašiji M. Jana Husa*, *List pánuov českých i moravských do Konstancie*, Petra z Mladoňovic *Pašiji M. Jeronyma*, epištolu Poggiovu, *Výpravování o smrti Husově* (z rkp. býv. Lobkovicke knihovny v Roudnici, sign. VI Fg 60) a Jiřího Heremity *Život M. Jana Husa*. — Poznámky obsahují jednak aparát textověkritický, jednak vysvětlivky věcné. Historický úvod napsal F. Graus.

Ref.: K. Pietzer, *JČSbH* 23, 1954, 138—139. **2402**

Jakoubek z Stříbra: Betlemská kázání z roku 1416. Přepis pořídil a k tisku připravil **K. Sita**. Úvodem doprovodil B. Spáčil. Přepis korigoval K. Horálek, systematickou revisi podle snímků provedla Z. Horálková. Praha, Blahoslav 1951, 148 s., 8°.

Postilu jako Jakoubkovo dílo určil v českém husitském rukopise Strahovské knihovny, sign. D E V 21, Čes. I E 5, F. M. Bartoš (v. *BČL* 1945/50, č. 823). Text je vydán v přepisu; připojen slovníček méně srozumitelných výrazů staročeských.

Ref.: A. Molnár, *Křesťanská revue* 18, 1951, 276—278. **2403**

Husitské skladby budyšínského rukopisu. Z opisu R. Urbánka a z musejního opisu **III D 5** vyd. **J. Daňhelka**. Památky staré literatury české. Praha, Orbis 1953, 231 s. +3 příl., 8°.

V edici otištěny tyto skladby: *Žaloba Koruny české k Bohu na krále uherského a sbor Kostnický*; *Porok české Koruny králi uherskému, že neřádně korunu přijal a v království České*

se násilím tiskne; Tuto sú popsány krajiny, vlasti a země, z nichž jest král uherský vyvedl lid k obležení Prahy; veršovaná *Zaloba Koruny české*; *Porok Koruny české ku pánóm českým o korunování krále uherského*; *Hádání Prahy s Kutnou Horou*. — V příloze na s. 167—181 jsou otištěny latinské paralely k oběma prozaickým satírám budyšínského rukopisu, *Satira regni Boemie in regem Hungarie Sigismundum (Audite celi...)* a *Corone regni Boemie satira in regem Hungarie Sigismundum (Nuper coram...)*. — Edice obsahuje dále poznámky k textu otištěných skladeb (182—190), vysvětlivky (jejich jádrem je soudobý komentář k jednotlivým skladbám a jeho propracování; s. 191—217) a diferenční slovníček (218—231). — Úvod *Husitská Praha 1420 a budyšínský rukopis* napsal J. Macek (s. 5—22).

Ref.: R. Řičan, *Křesťanská revue* 20, 1953, 151—153. — ac [= A. Cisařová], *Husitská alegorie a satira*. *Kostnické jiskry* 38, 1953, č. 34, s. 4. — J. Hrabák, *Objevujeme husitské poesie*. *Host do domu* I, 1954, 177. — F. M. Bartoš, *JČSbH* 22, 1953, 100—104 (s několika připomínkami). **2404**

Husitské písně. Výbor uspořádal, doslov a poznámky napsal **J. Daňhelka**. Národní klenotnice, sv. 60. Praha, Čs. spisovatel 1952, 215 s., 8°.

Výbor, opírající se po stránce textové o starší edice, ale podle možnosti srovnány s dostupnými rkp. záznamy písní, obsahuje tyto oddíly: Starší písně v husitské době zpívané a upravované. — Písně Husovy a písně Husovi přičítané. — Duchovní písně husitské doby. — Časové písně a popěvky husitské. — Písně husitské revoluce. — Připojeny poznámky (k textu i k výkladu věcnému, s. 187—203), abecední seznam začátků písní (204) a literárněhistorický úvod vydavatelův (205—214).

Ref.: J. Hrabák, *Literatura ve škole* 1, 1953, 61—63. — A. G[regor], *VVM* 8, 1953, 38. — R. Řičan, *Křesťanská revue* 20, 1953, 190—191. **2405**

Ktožjsú boží bojovníci. Čtení o Táboře v husitském revolučním hnutí. Sestavil, k tisku přípr., předmluvu a pozn. napsal **J. Macek**.

Odkaz minulosti české, sv. 14. Praha, Melantrich 1951, 342 s. + 11 obr. příl., 8°.

Výbor ukázek ze soudobých kronikářských zpráv, literárních památek a jiných pramenů, uspořádaný do těchto kapitol: Tábor chudiny venkovské a městské. — Jan Žižka z Trocnova. — Prokop Holý. — Lipany. — Jan Roháč z Dubé (v. podrobný seznam otištěných ukázek na s. 329n.). Na s. 335—337 stručný slovníček stč. výrazů.

Ref.: F. Graus, ČSPStar 59, 1951, 191. — F. M. Bartoš, *Marxistický obraz Tábora v dokumentech*. JčSBH 20, 1951, 64—67. — R. Říčan, *Křesťanská revue* 18, 1951, 275—277. **2406**

Staročeské vojenské řády. Hájek—Vlček. Žižka, listy a kronika. K vyd. připravil F. Svejkský. Úvod napsal J. Durdík. Památky staré literatury české. Praha, Orbis 1952, 72 s. + 24 s. příl., 8°.

Svazek obsahuje listy Jana Žižky z Trocnova, *Kroniku velmi pěknou o Janu Žižkovi*, Jana Hájka z Hodětína *Vojenské zřízení* a Václava Vlčka z Čenova *Naučení o šikování jízdních, pěších i vozů*. V poznámkách na s. 55—66 aparát textověkritický; na s. 67—70 diferenční slovníček.

Ref.: J. Hrabák, *Literatura ve škole* 1, 1953, 61—63. — ag [= A. Grobelný], *SlezSb* 51, 1953, 134—135. — F. M. Bartoš, *JčSBH* 22, 1953, 40. **2407**

Martin Lupáč: Hádání o kompaktech. K vyd. přípr., úvodem a pozn. opatřila A. Císařová-Kolářová. Doslov napsal F. M. Bartoš. Praha, Blahoslav — Ústřední církevní nakladatelství 1953, 47 s., 8°.

Traktát, nadepsaný v orig. *Super responsis Pii pape*, má dvě části: prvá je věnována jihlavské smlouvě z r. 1436, druhá obsahuje projev papeže Pia II. o zrušení kompaktát k posílům Jiřika z Poděbrad. Za základ edice byl vzat rkp. NUK XVII D 5, doplněný na několika místech variantami z opisu v archivu ochranovském.

Ref.: J. B. Čapek, *Jednota bratrská* 31, 1954, č. 1, s. 15. — Srv. též studii R. Urbánka *Novoutrakvistický humanista Matouš Kollin z Chotěřiny a starší tradice husitská* (ČSPStar 64, 1956, 1—16, 70—89); edice A. Císařové-Kolářové neobsahuje český text spisu Lupáčova, nýbrž české zpracování lat. traktátu Lupáčova z r. 1462, které vzniklo asi o 100 let později. **2408**

Čtyři vyznání. Vyznání Augsburské, Bratrské, Helvetické a České. Se 4 vyznáními staré církve a se čtyřmi články pražskými. Úvod. úvaha od R. Říčan a. K vyd. přípr. za spolupráce s F. M. Dobiášem, A. Molnárem, R. Nechutou, R. M. Simšou a L. Varclem R. Říčan. Spisy Komenského evang. fak. bohoslovecké, ř. A, sv. 15. Praha, Komenského evang. fak. bohoslovecká 1951, 412 s. + 1 příl., 8°.

V knize otištěny kriticky *Čtyři pražské články husitské revoluce*, překlad *Augsburského vyznání luterských církví*, vyznání Jednoty bratrské ve zpracování J. A. Komenského, překlad *Druhého vyznání helvetského* a vydání *České konfese* z r. 1575; po prvé je tu přetištěna i bratrská předmluva k této edici. **240**

9

Kratochvilné rozprávky renesanční. Výbor facetií 16. století. Uspořádal, úvodem, poznámkami a slovníčkem opatřil A. Grund.

Národní klenotnice, sv. 55. Praha, Čs. spisovatel 1952, 210 s. + 13 s. příl., 8°.

Do výboru byly pojaty ukázky z rozprávek Poggiových (z Jana Albína *Ezopových fabulí a Brantových rozprávek*, které podle tisku z r. 1557 vydal A. Truhlář 1901), z rozprávek Ctibora Tovačovského z Cimburka (ze spisu *Hádání Pravda a Lži o kněžské zboží a panování jich* z r. 1539), z *Frantových práv* (vyd. Č. Zíbrt 1904) z *Pravidel lidského života* (podle vzácného tisku Mikuláše Konáče z Hodištkova z r. 1528), celé *Rozprávky Březinovy* (otištěny tu po prvé podle opisu v rukopisném sborníku Jabloneckého, t. č. v knihovně Nár. musea), dále ukázky z *Ezopa, mudrce života* (podle Truhlářova vydání *Ezopových fabulí*, viz napřed), z *Historie o Eilenšpi-glovi* (podle lidového tisku z pol. 18. stol.) a celá *Historie o bratru Janu Palečkovi*. Připojen diferenční slovníček (s. 200—205). **2410**

Čuprová L. Neznámé druhé vydání „Písní nových“ Jana Sylvána. ČMM 74, 1955, 306—317.

Popis nově nalezeného exempláře vydání z r. 1578; po stránce obsahové doplňuje jediný známý exemplář I. vyd. z r. 1571 (defektní) a nadto má o 8 písní více (kromě jiných menších změn v rozsahu jednotlivých písní). Tyto nové písně jsou tu otištěny.

Bible Kralická. Starý Zákon — Apokryfy — Nový Zákon. Podle pův. vyd. kralického z let 1579—1593. K novému vyd. připravili **P. J. Chráska** s **M. Kaňákem** a spolupracovníky. Praha, Ústf. církevní nakl. 1954, s. 10 + 819 + 206 + 279 + 4 obr. příl., 8°.

2412

Historie utěšené a kratochvilné, člověku všelikého věku i stavu k čtení velmi užitečné. Výbor z české krásné prózy XVI. a XVII. století. Uspoř. a úvod napsal **B. Václavek**. Předmluvu k 2. vyd. naps. J. Václavková. 2. vydání. Sebrané spisy B. Václavka, sv. 10. Praha, Svoboda 1950, 376 s., 8°.

Nezměněný otisk vydání prvního, které vyšlo za okupace r. 1941; místo autora, který žil tehdy v ilegalitě, propůjčil knize své jméno L. Čivrný. Texty jsou po stránce jazykové upravovány; podrobnosti v ediční pozn. na s. 355—356. **2413**

Mikuláš Dačický z Heslová: Prostopravda — Paměti. Texty k vydání připr., doslovem a poznámkami opatřili **E. Petruš** (Prostopravdu) a **E. Pražák** (Paměti). Živá díla" minulosti, sv. 9. Praha, SNKLHU 1955, 807 s. + 20 s. obr. příl., 8°.⁴

Edice obsahuje přepsaný text *Prostopravdy* podle rkp. Nár. musea III G 28; textové, lexikální, morfologické i hláskoslovné varianty z druhého rukopisu (Mus. XVIII C 90) uvedeny v poznámkách. Text *Paměti* je otištěn podle třetí recenze (rkp. Mus. V C 11, v úplnosti po prvé); vzhledem k čtenářskému charakteru edice bylo upuštěno od výčtu textových variant v prvních dvou recenzích. Připojeny jsou stručně vysvětlivky k oběma dílům Dačického, slovníček, literárněhistorický doslov a rejstřík jmenný. **2414**

Pavel Stránský ze Zápské Stránky: Český stát. — Okřik. Český stát z lat. orig. Republica Bojema... přeložil, Okřik z rukopisu žitavského vydal, k oběma vysvětlivky a doslov napsal **B. Ryba**. Živá díla minulosti, sv. 1. Praha, SNKLHU 1953, 443 s. + 1 mp., 8°.

Otištěn text česky psaného *Okřiku (Proti hostinským, v Čechách se do kostelův tlačícím jazykům na nedbalého Cecha učiněný okřik...)*, dochovaný jenom rukopisně v soudobém prepisu žitavského sborníku (s. 361—380); je to druhé Rybovo vydání památky, první vyšlo 1945 ve Frenštátě p. R. v bibliofilské edici. — Textový aparát k *Okřiku* (odchyly od čtení rukopisného) na s. 419, vysvětlivky 420—425. **2415**

Jan Amos Komenský: Moudrost starých Čechů za zrcadlo vystavená potomkům. Text k vyd. připravil, předmluvou, poznámkami a rejstříkem opatřil F. Svejkovský. Živá díla minulosti, sv. 4. Praha, SNKLHU 1954, 206 s. + (12) s. příl. + 1 mp., 8°.

Toto v pořadí celkem čtvrté vydání Komenského sbírky českých přísloví a průpovědek obsahuje vydavatelovu předmluvu *Zrod díla J. A. Komenského z potřeb a tradic vlasti*, text *Moudrosti* podle rkp. Nár. musea v Praze, sign. XVIII A 33, poznámky ke kritice textu, vysvětlivky věcné, seznam míst, která jsou doložena v starší literární tradici, seznam přísloví a pořekadel, která se ve sbírce opakují v doslovném znění nebo s malými obměnami a rejstřík.

Ref: J. Spilka, ČL 41, 1954, 235—236. — B. Uher, Komenský 78, 1954, 473—474. — ac [= A. Císařová], Kostnické jiskry 39, 1954, č. 13, s. 4. — M. Klučka, LF 3 (78), 1955, 141—143 (s několika poznámkami). **2416**

Jan Amos Komenskýj Duchovní písně. K tisku připravil a poznámkami opatřil A. Škarka. Živý odkaz domova. Knihovna národních klasiků, sv. 17. Praha, Nakladatelství Vyšehrad 1952, 524 s. + (11) s. příl., 8°.

Edice je uvedena lit. historickou studií vydavatelovou *Komenský jako hymnograf a jeho místo v dějinách české duchovní písně*. Textová část obsahuje především písně otištěné v amsterodamském kancionále z roku 1659 (č. 1—135) a dodatkem několik rozptýlených prací, pokud lze zjistit nebo předpokládat, že Komenskému náleží nebo nějak blíže souvisí s jeho činností, zejména písně otištěné v *Nových písních některých* r. 1631 (č. 136—148). Zevrubně poznámky obsahují bohaté údaje bibliografické a vysvětlivky věcné; nakonec je připojen seznam duchovních písní Komenského podle nynějšího stavu vědeckého bádání, chronologický přehled písní, které Komenský složil nebo přeložil, seznam použitých strofických útvarů v písních původních a překladech a rejstřík.

Ref: J. Hrabák, *Ze starší české literatury*. Literatura ve škole 1, 1953, 61—63. — M. Kopecký, SlezSb 51, 1953, 303—304. **2417**

Jan Amos Komenský: Obnova církve. Haggaeus redi-vivus. Registřík k této knize náležející... vypsál Šimon Dolanský v Žitavě. K vyd. přípr. a pozn. doprovodil B. Souček. Praha, Kalich 1952, 134 s., 8°.

Toto v pořadí celkem čtvrté vydání (originál vyšel 1632) se opírá o edici B. Součka z r. 1921. Předmluvu napsal J. L. Hromádka. V ed. pozn. výčet odchylek textu od znění rukopisného. **2418**

Jan Amos Komenský: Historie o těžkých protivenstvích církve české. Úvodem doprovodil M. Kaňák. Praha, Blahoslav 1952, 253 s., 8°.

Korekturu provedl F. Šimek, který srovnal text, převzatý z edice F. M. Bar-toše, s tisky z let 1655 a 1756. Na s. 241—242 stručný slovníček. **2419**

Jan Amos Komenský: Informatorium školy mateřské. Pro potř. pedagog, gymn. a škol pro vzdělání učitelek mateřských Škol upravil, úvodem a pozn. opatřil **F. R. Tichý**. Praha SPN 1952, 58 s. + 2 obr. příl., 8°. 2420

Jan Amos Komenský: Labyrint světaaraj srdce. K vyd. přípr. **M. Rosenzweig**. Edice Mimočí tan ková četba. Praha, SPN 1955, 151 s., 8°.

Bez ediční poznámky i vysvětlivek; ty — spolu s výkladem o životě Komenského a poznámkami o slohu a jazyce památky obsahuje *Komentář k Labyrintu světa a ráji srdce* od M. Rosenzweiga a B. Balajky (Praha, SPN 1956, 52 s., 8°). 2421

Didaktika Jana Amose Komenského. Vybrané kapitoly z české a latinské Didaktiky. K vyd. přípr., studii „Život a dílo J. A. Komenského“ napsal, pozn. a slovníček sestavil **F. R. Tichý**. Úvod napsal J. Brambora. Praha, SPN 1953, 125 s. + 3 obr. příl. + 1 mp., 8°. 2422

Jan Amos Komenský: Didaktické spisy. Výbor upr. a úvod napsal **F. R. Tichý**. Knihovna pedagogických klasiků. Nová řada, sv. 1. Praha, Dědictví Komenského — Stát. nakl. učebnic 1951, 402 s., 8°. — Druhé vydání: Praha, SPN 1954, 389 s., 8°.

Výbor obsahuje mimo jiné českou *Didaktiku* (s připojenými částmi pozdějšího zpracování latinského), *Informatorium školy mateřské*, *Ráj český* a *Navržení krátké o obnově škol v království českém*. — Text výboru je upraven podle směrnic, které vypracovala zvl. komise při pedagogické fakultě Karlovy university. 2423

Václav František Kocmánek: Sedm interludií. K vyd. přípr. **J. Hrabák**. Památky staré literatury české, sv. 15. Praha, Nakladatelství ČSAV 1953, 140 s. + 5 obr. příl., 8°.

Z rkp. Strahovské knihovny, sign. D A IV 27, otištěn (v transkripci) text sedmi interludií V. F. Kocmánka (1607—1679): I. *O selském hñupu chtějícím žákem býti*; II. *O sedláku u lékaře*; III. *O nemravných chrapouních*; IV. *O ženě selské hladem stonající*; V. *O grobiáních o urozenost se nesnadících*; VI. *O jednom sedláku hloupým*; VII. *O planém nedorozumění mezi sedláky*. — Edici doplňuje literárněhistorický úvod vydavatelův (s. 7—26; na s. 21—23 několik poznámek o jazyce a stylu Kocmánkově), poznámky ke kritice textu (122—125), věcné poznámky a vysvětlivky (126—132) a diferenční slovníček.

Ref: A. Gregor, *Literatura ve škole* 2, 1954, 79—80. — M. Křovák, *ČL* 41, 1954, 95—96. — dš [= D. Šajtar], *Radostná země* 4, 1954, 36—37. — Z. Jeřábková, *Host do domu* 1, 1954, 124—125. 2424

Lidové drama pobělohorské. K vyd. přípr., úvod, poznámky a slovníček napsal **J. Hrabák**. Národní klenotnice, sv. 53. Praha, Čs. spisovatel 1951, 242 s., 8°.

V edici otištěny v přepisu tyto hry: V. F. Kocmánek, *Intermedium kratochvilné o krobíáních* (v. zde též č. 2424); *Rakovnická vánoční hra*; *Komedie o svatě panně Dorotě*; dvě interludia ze sborníku E. J. Košetického; *Komedie o turecký vojně*; *Lastibořská hra*; *Semilská hra*; *Komedie o Františce a Honzíčkovi*; *Salička*; *Selská rebelie* (bližší údaje

o rukopisech a edicích viz v pozn. na s. 233—237). — Po stránce jazykové přehlédl texty F. Svěrák. **2425**

Němeček J. Lidové zpěvohry a písně z doby roboty. Sociální lidová poesie, písně a dramata v době baroka. Antošova „Selská rebelie“. Praha, SNKLHU 1954, 260 s., 8°.

Na s. 101—114 otištěn v novočeském přepise text zpěvohry *O sedlskej svobodě aneb rebelirování* podle brněnského rkp., sign. A 354, z r. 1779; textové varianty z ostatních rkp. jsou uvedeny v poznámkách. Na s. 114—120 vykládá vydavatel o provenienci a stáří rkp., jakož i o jejich pravopise; kromě toho podán tu i stručný rozbor libreta po stránce jazykové a metrické. Na s. 145—157 otištěn text druhé verse zpěvohry o selské rebelii s prozaickými vložkami podle vydání K. V. Adámka v čas. Český lid 10, 1900. Porůznu v knize i jiné drobnější ukázky české sociální poesie a lidových písní z 18. století, na př. *Selský Otčenáš* z r. 1775 a j.

Ref: Z. Tichá, ČLit 3, 1955, 82—83.

2426

Loutkářské hry českého obrození. K vyd. přípr., doslov „O počátcích loutkového divadla a jeho repertoáru“ a poznámky napsal J. Bartoš. Úvodem opatřil V. Stejskal. Národní klenotnice, sv. 56. Praha, Čs. spisovatel 1952, 322 s. + 1 příl. + 12 s. obr. příl., 8°.

V knize jsou v přepisu otištěny tyto hry (podle rukopisů českých loutkářů většinou z 2. pol. 19. století; podrobnější údaje viz v bibliograf. poznámkách na s. 299n.): *Jan doktor Faust*; *Don Šajn*; *Mar celino a Boroneli*; *Jenovefa*; *Kníže Alexandr*; *Turecké pomezí*; *Mluvárna*; *Strejček Skrhola*; *Tři přátelé po deseti letech*; *Anton Belengardo*; *Horia a Gloska*; *Blaník* (úprava hry V. Kl. Klicpery). **2427**

Viz též č.:

- 1267. V. Černý, Staročeský mastičkář.
- 1274. B. Ryba, K rukopisným latinsko-českým slovníkům ostřihomským.
- 1302. F. Ryšánek, Slovník k Žilinské knize.
- 1325. F. R. Tichý, J. A. Komenského spisek o andělech.
- 1327. A. Škarka, Komenského rozprava „O poezii české“ z leningradského sborníku.
- 3183. O. Grüenthal, Die Hausordnung des Heiligen Bernhard und ihre slavischen Fassungen.
- 3233. H. Kunstmann, Denkmäler der altschechischen Literatur von ihren Anfängen bis zur Hussitenbewegung.

Archivní památky — Drobné texty a j.

Naše národní minulost v dokumentech. Chrestomátie k dějinám Československa. I. díl. (Do zrušení nevolnictví.) K vyd. přípr. a předmluvu napsal V. Husa za spoluúčasti V. Vojtíška, J. Václavkové, P. Ratkoše a J. Polišíenského. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, 563 s. -f 15 s. obr. příl., 8°.

Chrestomatie přináší ve výběru významné a charakteristické dokumenty hospo-

dářského, společenského, politického a kulturního vývoje; přihlédnuto bylo i k památkám charakteristickým pro vývoj jazykový. Po stránce textové a jazykové není však edice ukázk stč. zcela spolehlivá.

Ref: Č. Amort, SovHist 4, 1954, 840—843. — F. M. Bartoš, Křesť. revue 21, 1954, 311. — A. Gregor, LD (Brno) 1955, 20/2. **2428**

Privilegia nekrálovských měst českých z let 1232—1452. Zpracoval A. Haas. Sbírká pramenů práva městského království českého, díl IV, sv. 1. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, 438 s., 8°.

Další svazek edice, kterou založil J. Čelakovský a ve které byla už vydána *Privilegia měst pražských* (1886) a *Privilegia měst venkovských královských* (1895 a 1948, v. BČL 1945/50, č. 1747). — První ze tří připravovaných svazků IV. dílu obsahuje privilegia horních a poddanských měst a městeček do r. 1452; vedle pův. listin, zpravidla latinských, jsou otiskovány i soudobé překlady české a německé.

Ref: K. Pletzer, JčSbH 23, 1954, 139—140. **2429**

Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka. 1418—1462. Svazek 4. 1449—1462. Vyd. B. Rynešová a J. Pelikán, předml. napsal J. Macek. Vyd. Historický ústav ČSAV. Praha, SPN 1954, s. 27 + 501 + 1 mp. příl., 4°.

Závěrečný svazek edice cenné také jako materiál jazykový.

Ref.: V. Černý, ČSPStar 63, 1955, 62—63. **2430**

Pelikán J. Rožmberské dluhopisy z let 1457—1481. Studie a prameny k českým dějinám, sv. 4. Praha, Nakladatelství ČSAV 1953, s. 15 + 289, 8°.

V edici je otištěno 679 rožmberských dlužních úpisů, jak se dochovaly ve dvou svazcích opisů dlužních listů, t. zv. *Libri obligationum* a uložených v býv. rožmberském archivu v Třeboni (odd. rodu pánů z Rožmberka, 24a). — V. dále č. 2444.

Ref.: J. Daňhelka, SaS 15, 1954, 185—186 (upozorňuje na ediční nedostatky). — A. Mika, Čs. čas. historický 1, 1953, 491—494. — V. Černý, ČSPStar 61, 1953, 192. — K. Pletzer, JčSbH 22, 1953, 104—106. **2431**

Moravské zemské desky. 1567—1642. Díl III. Kraj olomoucký. Zpracoval, úvodem, pozn. a rejstříky opatřil F. Matějek. Vyd. Moravský zemský archiv v Brně. Praha, SPN 1953, s. CXXXII a 858, 4°.

Ve svazku je otištěn text XXVIII.—XXXVIII. knihy desk olomouckého kraje. V úvodu jsou desky popsány, podán zevrubný výklad o písařích, kteří desky psali, o úřadování u desk a jednotlivých druhích zápisů. Bohatý materiál anthroponomastický toponomastický obsahuje rejstřík jmen osobních i místních (s. 665—769), ostatní jazykový materiál shrnut do rejstříku věcného (s. 771—858). V úvodních kapitolách edice podány věcné výklady četných odb. termínů právních a pod. — Na jazykové stránce tohoto svazku spolupracoval A. Kellner.

Ref: M. Rohlík, SlezSb 51, 1953, 430—431. — F. Čáda, VVM 9, 1954, 93—94. **- 2432**

Gregor A. *Moravské zemské desky. 1480—1566. II. Kraj olomoucký*. Vyd. F. Matějek (Brno 1948). LF 75, 1951, 314—315.

Referát s poznámkami k filologické stránce edice (v. BČL 1945/50, č. 1748). **2433**

Sněmy české od roku 1526 až po naši dobu. Díl XI, část 2. Sněmy r. 1605—1607. Provádění sněmovních usnesení. Sešit 2. Zprac. **M. Volf**. Vyd. Stát. ústřed. archiv. Praha, SPN 1954, s. III + 180—495, 4°.

Navazuje na edici, jejíž prvních 10 svazků vyšlo v letech 1877—1900 a první sešit sv. XI v r. 1941. Archivní materiál je publikován ve formě kombinovaného registru, stručně zachycujícího obsah aktů a v doslovném znění uvádějícího podstatnou část originálu. Důležitý jazykový materiál z oblasti života hospodářského, veřejné správy, z vojenství a pod. **2434**

Protokoly České státní rady z let 1602—1610. Zpracoval **V. Pěšák**. Prameny a studie k českým dějinám, sv. 2. Praha, SPN 1952, 224 s., 8°.

Edice podává cenný a časově přesně určený materiál k poznání tehdejší úřední češtiny. **2435**

Macek J. Hospodářský účet z 15. století. Prameny a studie k českým dějinám, sv. 1 (Praha 1951), s. 49—60.

Otisk textu z rkp. Nár. musea (odd. listiny F, Kutná Hora); písmem se hlásí do konce 15. století. Nč. přepis. **2436**

Macek J. Nejstarší husitský bojový řád. Historie a vojenství. Sborník Vojenského historického ústavu 2, 1953, 61—81.

Dokument známý dosud pod jménem *Usnesení university o podmínkách boje* označuje a. za nejstarší husitský vojenský řád, sestavený táborskými hejtmany a kazateli; v příloze je památka otištěna. **2436a**

Kristen Z. Písařské přípisky v explicitech rukopisů z českých zemí jako pramen historický. SbVŠPOL 1954 (Historie), s. 54—66.

Obsahují často drobný materiál jazykový; s ukázkami. **2437**

Boháček M. O nezvěstné právní knize města Rožmitála pod Třemšínem. ČSPStar 62, 1954, 1—14.

V čl. je otištěno 38 fragmentů právní knihy rožmitálské (asi z 15. století), zjištěných z různých pramenů. **2438**

Rohlík M. Zemské desky opavské — 1951, 299—333.

Knihy radní 1431—1802. SlezSb 49,

Porůznu, zvl. v kap. 5 *Koncepty zápisů* a vkladové cedule (s. 313—317), drobné výpisky z desk a regista. **2439**

Boháček M. Vyhláška o kompaktátech a přijímání pod obojí z 12. dubna 1437. ČSPStar 63, 1955, 36—40.

Z olomouckého utrakvistického sborníku M I 178 (dříve I g 32), fol. 132 a, b, otiskuje text českého znění slavnostní vícejazyčné vyhlášky vydané císařem Zikmundem. **2440**

Salač A. Odpověď pražských utrakvistů na list cařihradské církve, datovaný 18. I. 1452. LF 2 (77), 1954, 219—236.

Na s. 229 je otištěn stč. překlad této odpovědi *List knielij k Rzekuom žalobny na*

papeže Antykrystowym gmenem wierzcizij na tagemstwie przewraczene (?) prosiedlmy;
jeho

faksimile tamtéž na samostatné příloze. **2441**

Pelikán J. Úřad helfenburského písaře v půli 15. stol. ČSPStar 62, 1954, 243 až 244.

Text zápisu o převzetí hradního inventáře z r. 1452. Tamtéž i další inventář hradu Helfenburka z let 1452—1454. **2442**

jp [= J. Pelikán]. Klenoty kostela v Českém Krumlově r. 1462. ČSPStar 59, 1951, 124—125.

Zpráva o vyplacení klenotů, které byly Oldřichem z Rožmberka zastaveny v Rakousích, otištěná z archivu krumlovské prelatury. **2443**

Pelikán J. Doplněk „Rožmberských dluhopisů z let 1457—1481" (Praha 1953). ČSPStar 61, 1953, 188—190.

Otiskuje list Voka z Rožmberka z r. 1475 o prodeji hradu Helfenburka a městečka Bavorova. — V. zde č. 2430. **2444**

jp [= J. Pelikán]. Poděhusy a Podeřístě r. 1481. ČSPStar 59, 1951, 61.

Výňatek z Cod. rožmberského (archiv Nár. musea v Praze, fol. 16b). **2445**

jp [= J. Pelikán]. Ostatky svatých na Bezdězi v roce 1488. ČSPStar 59, 1951, 59—61.

Text zápisu o ohledání ostatků v r. 1488 (orig. v kapitul, archivu u sv. Víta v Praze, sign. XXXVII, 11). **2446**

jp [= J. Pelikán]. Cech tkalcovský v Rožmberce založen r. 1506. ČSPStar 59, 1951, 125—127.

Text cechovních artikulí z r. 1506 (Cod. rožmberský, Nár. museum v Praze, fol. 55). **2447**

jp [= J. Pelikán]. Přijetí „pacholka" do panských služeb. ČSPStar 59, 1951, 189.

Text smlouvy z r. 1506 (Cod. rožmberský v Nár. museu v Praze). **2448**

Macek J. Cestovní účet z cesty kutnohorského mincmistra do Budína v r. 1512. Prameny a studie k českým dějinám, sv. 1 (Praha 1951), s. 27—47.

Rukopis z archivu Nár. musea (odd. listiny F, Kutná Hora) otištěn v nč. přepise (názyv potravín a pod., spojovací text). **2449**

Dobiáš J. Z dějin sociálních bojů v Čechách v 16. a 17. století. (Sto let zápasu Hořepnických s jejich vrchností.) Rozpravy ČSAV, roč. 63, 1953; řada společ. věd, seš. 1, 124 s., 8°.

V příloze otištěno *Veliké privilegium pana Hynka Žampacha z Potnštejna a na Loutkově měšťanům hofepnickým a lidem ze vsi Oulehle* z 25. února 1540 (s. 111—113). **2450**

Cikhart R. Panství borotínské. JčSbH 21, 1952, 26—31, 54—60, 106—111, 139—143.

Kromě četných drobnějších výňatků z archiválií otištěn zápis z Desk zemských větších 84 C 2 (z r. 1538), dílčí cedule zapsaná tamtéž pod zn. 59 K 19—22 (z r. 1557), zápis o odhadu zboží borotínského, provedeném po roce 1620, výpis z urbáře panství jistebnického (z let 1637—1638). **2**

451

Janoušek B. K otázce postoje Č. Budějovic v protihabsburském odboji roku 1547. JčSbH 23, 1954, 83—93.

V přílohách I—IV otištěny čtyři listy Mikuláše Humpolce z Tuchoraze různým adresátům z r. 1547.

2452

Kolár J. K počátkům tištěných novin v Čechách v XVI. století. ČLit 2, 1954, 285—289.

Otištěn úplný text soudobé zprávy o zavedení inkvisice v Antverpách (z r. 1547): *0 té nekřesťanské, tyranské a arciantikřesťanské inkvisici (to jest výtazu) hispánské...* 2453

Bělohávek M. Boj Plzeňských o celní výhody a instrukce ke sněmu 1549. ČSPStar 59, 1951, 161—178.

Otištěny četné archiválie, na př. stč. volný překlad zlaté buly krále Zikmunda z *Paměti plzeňských* M. Šimona Plachého z Třebnice, výňatky z listin městského archivu plzeňského a j. (vesměs ze 16. stol.).

245

4

Turek A. K stavebnímu vývoji zámku Hradce. SlezSb 50, 1952, 141—144, Na s. 142—143 otištěno svědectví paní Barbory Gočové, vdovy po Jiříku Cetryši, o průběhu stavebních prací na Hradci (u Opavy) z r. 1549.

2455

Dostál J. Z dějin obce Čelčic u Prostějova. VVM 7, 1952, 21—24.

Otištěny texty dvou ortelů týkajících se Čelčic (z r. 1559 a 1679). - 2456

Cerný F. Vzpoura horníků v Krásné Hoře r. 1563. JčSBH 21, 1952, 18—20, 48—51, 99—102, 136—138.

V čl. jsou otištěny zápisy svědeckých výpovědí na komorním soudě při sporu mezi Janem Vorlem z Plavče a na Krásné Hoře s jedné, purkmistrem a konšely

l všemi sousedy a vši obcí městečka Krásné Hory hor zlatých a vsi Bražné, lidmi poddanými téhož Jana Vorla, se strany druhé (s. 48—51).

2457

Pelikán J. Pozůstalost paní Johanky z Lomnice a na Helfenštejně. ČSPStar 59, 1951, 189—190.

Závěť z roku 1568 obsahuje četné názvy součástí oděvu, domácího zařízení a pod.

2458

Halaga O. R. Česká literatura v Košicích v XVI. století. ČLit 2, 1954, 282—285.

V druhé části čl. otištěn český protokol sepsaný úředníkem města Košic r. 1568 (s východoslovenskými nářečními prvky).

2459

Janál R. Povinnosti poddaných na panství hranickém a drahotušském. VVM 8, 1953, 34—36.

V čl. otištěny výňatky z urbáře panství hranického a drahotušského z r. 1569.

2460

Fialová V.—Sirovátka O. Píseň o Kavkově vojně. Valaško 4, 1955, 24—29.

V čl. je otištěna *Píseň o téžz panu Kavkovi a jeho boji* (z rukopisné uherskobrodské kroniky Jiřího Bartoška), týkající se události z r. 1575. /

2461

Macůrek J. K dějinám valašské kolonizace v trenčanské stolici (na pohraničí moravsko-slovenském a těšínsko-slovenském) od konce 15. století do roku 1618. Valaško 3, 1954, 6—27.

V přílohách otiskuje Macůrek několik archiválií: dopis Beneše Doubravského, úředníka na Brumově, z r. 1578 (1), list olomouckého biskupa Stanislava Pavlovského z r. 1582 (2), výňatky ze spisů pohraniční komise z r. 1590 (3), dopis Zikmunda Nekeše z Landeku z r. 1590 (4), seznam platů, které platili moravští lidé za pole a pastviny patřící k panství lednickému z r. 1589 (5), *Rejstřík udělaný na dávání platu z moravské země... v zámku Lednici* z l. 1601—1603 (6), dopis Jiřího Thurza z r. 1615 (7) a list Jana st. Bruntálského z Vrbna z r. 1617 (8).

2462

Hrabák J. Protipanská cantilena inhonesta z šestnáctého století. SbFilFakBU 3, 1955, č. 4 — ř. literárněvědné (D) č. 1 —, s. 87—99.

V studii je otištěna dosud neznámá *Píseň složená ku poctivosti a jménu panu Čávišovi Javorskému na Javornici i s kurvami jeho*, dochovaná v kopířáři olomouckého biskupa Stanislava Pavlovského, i průvodní dopis z r. 1587. **2463**

Rejmánek L. Jak r. 1589 přepadl strach hradecké městské pány. Naše vlast 3, 1955, 141.

Z rukopisného II. dílu *Geschichte der Stadt Königgrätz* od prvního hradeckého kronikáře C. J. Bielenberga (na sklonku 18. stol.) otištěn anonymní dopis z r. 1589. **2464**

Dobiáš J. Dějiny královského města Pelhřimova a jeho okolí. Díl III, 2. Doba protireformační. Část II, 2. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, 930 s., 8°.

V další vydané části rozsáhlé monografie (v. BČL 1945/50, č. 1533) v textu porůznu mnoho drobnějších výpisků z pelhřimovských i jiných archiválií, jakož i materiál lexikální odtud čerpaný. V úplnosti jsou tu otištěny tyto listiny a jiné písemné dokumenty: text řeznických artykulí z r. 1568 (s. 552—554) a z r. 1588 (555—557), řád tovaryšů řeznických z r. 1613 (558—563), pekařské a perníkárské artykule z r. 1655 (568—576), majestát na koželužské artykule z r. 1597 (585—589), ševcovské artykule z r. 1597 (592—593), soukenické artykule z r. 1526 (611—614), 1584 (619—622) a 1588 (622—623), instrukce pro soukenický cech z r. 1588 (625—628), řád tovaryšů soukenických z r. 1593 (636—639), tkalcovská artykule z r. 1567 (658—660) a řád tovaryšů hrnčířských z r. 1607 (682—684). V příl. otištěn text smlouvy, kterou se Adam a Karel z Řičan a na Zásmutcích vzdali práva na vaření piva a šenk vína (1551 a 1571) a text dohody mezi městem a předměstím o vaření piva a šenku vína z r. 1582. Na s. 463—465 jména polních tratí ze století XV.—XVI. Na několika místech také soubory osobních jmen: jména členů soukenického cechu z Register soukenických od r. 1508 (596—640), jména soukenických cechmistrů z let 1507—1619 (628—636), jména konšelů, obecních starších a městských rychtářů z let 1418—1617 (s. 771—800). Materiál onomastický i některé speciální výrazy odborné jsou pojaty do závěrečného rejstříku. **2465**

Tywniak J. Bratr Matěj Cyrus a Hodějovští. JěSbH 21, 1952, 21—22.

Čl. obsahuje dopis Doroty Hodějovské z Hodějova dceři Johance z Roupova (z r. 1611). **2466**

Husa V. „Pláč robotných lidí“ z roku 1620. ČL 40, 1953, 199—204.

Pláč robotných lidí..., dosud neznámý, je tu otištěn v prepise ze soudobého letáku (7 potištěných listů, 16°). **2467**

Macůrek J. K otázce valašského osídlení v jihozápadním Těšínsku, v Pováží a na Moravě v 16.—17. století. Valaško 1, 1952, 93—105.

V čl. porůznu otištěny drobné dobové archiválie, po př. úryvky z nich. — Podobně i v dalších statích téhož autora: *Valaši na Těšínsku za třicetileté války* (Valaško 2, 1953, 9—20). — *Valašské listy z poloviny 17. století* (Valaško 4, 1955, 30—34; tu otištěno pět valašských poddanských listů z let 1636—1652). — Mimo to přihlíží a. v těchto statích také k materiálu onomastickému a v poznámkách jej otiskuje (jména osobní). **2468**

Řičan R. Komenský píše lešenskému sboru. Křesťanská revue 21, 1954; Theologická příloha, č. 4, s. 109—111.

Přetištěn text a výklad předmluvy ke *Kázání postnímu, v neděli Oculi...* (Lešno 1649).

- Krejčír M.** Povinnosti myslivců na Kroměřížsku v 17. století. VVM 7, 1952, 27—30.
Otištěna myslivecká „špancedule“ z r. 1651, vypočítávající povinnosti nově přijímaného myslivce. 247
- 0**
- Grobelný A.** Slezský písař v Polsku. SlezSb 49, 1951, 412—413.
Text smlouvy slezského písaře Pavla Macurida s paní Annou Gočalkovskou z r. 1681. 247
- 1**
- Tichá Z.** Z pololidové tvorby 17. století. ČMM 72, 1953, 365—372.
Z rkp. sb. Strahovské knihovny v Praze, sign. D A IV 27, otiskuje *Píseň o Tomášovi Dvořákovi, na hradě Buchlově u vězení sedícím, v margrabství moravském ležícím* od Václava Františka Kocmánka. 247
- 2**
- Vacek J.** Spor poddanského města České Kamenice s vrchností koncem 17. století. ČSPStar 63, 1955, 203—221.
Otištěno několik archivních dokumentů. 2473
- Machatka O.** České země a povstání Františka II. Rákócziho v Uhrách. ČMM 74, 1955, 245—277.
V přílohách k čl. otištěn koncept Rákócziho provolání k českým stavům z r. 1703 a několik archivních památek vztahujících se rovněž ke kuruckým vpádům na Moravu (v letech 1705—1710). 2474
- Obřšík J. K** husitské tradici v písněové tvorbě českého lidu na počátku 18. století. (O nové verzi písně „Vzhůru, Čechové!“) ČMM 71, 1952, 148—154.
čl. otištěn text písně podle rkp. v archivu Brněnského kraje, sign. R 11/1, fol. 870 (z r. 1710). 2475
- Brožek L.** Zbojnické dokumenty. Radostná země 5, 1955, č. 1 (příloha, s. 1—6).
Otištěny protokoly o výslechu čtyř těšínských svědků („svědomí“) ve věci zbojníka Juráše a jeho druhů a zápisy o výslechu („examin“) samého Juráše a jeho kamaráda Polendy (vesměs z r. 1716, v t. zv. moravském jazyku). 247
- 6**
- Tichá Z. K** dějinám kramářské písně v 18. století. ČLit 1, 1953, 137—145.
Otištěn text kramářského tisku *Píseň historická o jedné bohobojné dceři v Uhřích...* (asi z r. 1765). 247
- 7**
- F. Č[erný].** Odbojný ovčák na Smilkovském panství. JčSbH 20, 1951, 118.
Otiskuje text z pozemkové knihy votické 61, s. 93 (Archiv země České) z r. 1770. 2478
- černý V.** Povstání poddaných r. 1775 na novoměstském panství. ČSPStar 59, 1951, 65—82.
V studii otištěny porůznu drobné výňatky z dobových pramenů (zčásti zabarvené dialekticky). 2479
- Husa V. K** dějinám nevolnického povstání roku 1775. ČL 39, 1952, 243—255.
Otištěna (z doksanského klášterního archivu) *Píseň evangelická velmi pěkná*, která je variantou staré zlidovělé bojové písně *Zhůru, Čechové, zhůru se strojte*, z téhož archivu pochází i text tajného proroctví týkajícího se tohoto povstání. 24
- 80**
- Pokorný J.** Písně lidu selského a rebelie na Hradecku. Lidová tvořivost 3, 1952, 255—257.
Několik písněových textů z Královéhradecká (z 2. pol. 18. stol.) 2481

- Hrabal F.** Lidová zpěvohra „Píseň o císaři Josefovi II.“. Radostná země 4, 1954, 12—21.
Na s. 14—17 otištěno libreto v hanáckém nářečí; zpěvohra pochází z konce 18. století a její rukopis je uložen v Slez. hudebním archivu SSÚ v Opavě. **2482**
- Přívratký A.** O jedné stížnosti poddaných z r. 1789. VVM 9, 1954, 127—129.
V čl. otištěn text stížnosti, kterou adresovali poddaní z Kyjovic u Opavy přímo císaři Josefovi II. **2483**
- Grobelný A.** Kniha svatebních smluv obce Závady z let 1821—44. Radostná země 3, 1953, 117—118.
Otištěna svatební smlouva sedláka Matyáše Gřonky a selské dcery Barbory Šotkové z r. 1834 (s nářečními prvky). **2484**
- Bouza E.** Učitelování za starých „zlatých“, časů. Naše vlast 3, 1955, 131.
Otištěna veršovaná učitelská suplika asi z r. 1822 (z náhodského zemědělsko-lesnického archivu). **2485**
- Matoušek V.** Dokument doby a bída. Život Plzeňska 2, 1951, 158—160.
V čl. otištěna suplika trokaveckého učitele z r. 1828. **2486**
- Jílek F.** Ze starých svatebních smluv. Naše vlast 1, 1953, 286.
Lexikální materiál s vysvětlivkami (na př. *vejchysta*, *vejprava* = výbava a j.). **2487**
- Petice venkovského lidu z Čech k Národnímu výboru z roku 1848. Vyd. **F. Roubík**. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, 544 s. + 8 příl. + 1 mp., 4°.
Petice vesnic, městeček i měst, v knize otištěné (úhrnem 552, větším dílem české), obsahují mnohdy zajímavý materiál pro lidový jazyk té doby z různých českých krajů. **2488**
- Petice moravského lidu k sněmu z roku 1848. Sestř. J. **Radimský a M. Wurmová**. Praha, archivní správa min. vnitra 1955, 321 s. + 8 s. obr. příl., 4°.
Ve svazku otištěno celkem 306 petic, českých i německých. **2489**
- Viz též i.:*
1304. T. Štolc, Jazyk levočských slovenských přísah zo XVI.—XIX. storočia.
2286. V. Husa, Výrobní vztahy v českém mincovnictví.
2327. B. Bálent, Názvy „Slovák — slovenský“ u Jána Blahoslava r. 1564.
2341. J. Radimský, Berňová registra moravská z první poloviny 16. století.
2342. Urbář panství frýdecko-míšeckého z r. 1580.
2347. J. Macůrek, Valaši na Těšínsku po 30leté válce (v 2. polovině 17. století).
2348. J. Macůrek, Valašské osídlení na Kysucku-Čadecku a jeho souvislosti s Těšínském (v 16. a 17. století).
2349. J. Macůrek, Valaši na severovýchodní Moravě a jejich vztahy k Těšínsku, Polsku a hornímu Slovensku (do r. 1620).

3234. Středověké české listiny. Slovanské jazykové pamiatky z Maďarska I.
 3235. O. Wallmén, Alte tschechische Pflanzennamen und Rezepte im
 Botanicon Dorstens.

Rukopisy literárních památek — Soupisy rukopisů
 Archivy — Český diplomatář a knihopis

- Bartoš F. M.** Přehled předhusitských postil. JčSbH 17, 1950, 1—6.
 Upozorňuje m. j. na postilu francouzského dominikána Viléma Peralda,
 zpracovanou neznámým husitským kazatelem (Mus. XVI E 10, UK VI E 12,
 VII F 1), která obsahuje cenný stč. materiál lexikální.
 Zpráva: V. Šmilauer, CMF 34, 1951, 35. **2490**
- F. M. Bartoš.** Nový rukopis Husovy postily sváteční. JčSbH 20, 1951, 29—30.
 Zpráva o rukopisu ze zrušené knihovny býv. biskupského semináře v Hradci
 Králové (nyní v městském museu tamtéž). **2491**
- F. M. Bartoš.** Husitský Sborník novorišský. JčSbH 21, 1952, 67—68.
 Zpráva o rukopisu kláštera v Nové Říši, obsahujícím lat. výklad žalmu 118
 s českými glosami. **2492**
- F. M. Bartoš.** Nový sborník spisů Chelčického a jiná husitika v Pešti. JčSbH
 20, 1951, 75—76.
 Zpráva o některých výtěžcích výzkumu bohemik, který prováděl J. Macůrek
 v budapeštských archívech a knihovnách (v. BČL 1945/50, č. 1904 a zde č. 2928). —
 K tomu srv. autorův dodatek tamtéž 21, 1952, 35. **2493**
- 3**
- F. M. Bartoš.** Nová postila M. Jana Rokycany. JčSbH 21, 1952, 36—37.
 Zpráva o postilovém sborníku č. 42 z Dietrichsteinské knihovny v Mikulově
 (dnes v univ. knihovně brněnské). **2494**
- 4**
- Indra B.** Rukopisný zlomek spisu br. Tůmy Přeloučského. VVM 10, 1955, 26.
 Stručná zpráva o nálezů 12 listů z Tůmova spisu *O původu Jednoty bratrské*
 (v městském archívu v Lipníku n. Bečvou; obsahují téměř první třetinu díla a jsou
 mnohem starší než oba dosud známé opisy). **2495**
- 5**
- Janów J.** Nowy unikat Mikuláša Bakalára oraz kilka uwag o czeskim
 wpływie na paleotypy polskie. Slavia 20, 1950/1, 311—322.
 Upozorňuje na dosud neznámý český tisk Mikuláše Bakaláře, prvního nám
 známého tiskaře slovenského. Pochází z r. 1506, obsahuje dva svazčky (*Epištoly*
a čtenie postní: První středa v postě; Epištoly a čtenie nedělnie i tudiež o svatých) a chová se
 v krakovské knihovně Jagellonské. K popisu tisku připojuje a. také poznámky
 jazykové. **2496**
- 6**
- Bohatcova M.** Zásady popisu rukopisů. Kabinet filologické doku-
 mentace Ústavu pro českou literaturu ČSAV 1955, 53 s., 4° (rozmnož.).
 S úvodem A. Škarky. **2497**

Soupis rajhradských rukopisů uložených v Zemské a uni-
versitní knihovně v Brně. Zprac. a předmluvu napsal **V. Dokoupil**.
Brno, Zem. a univ. knihovna 1951, 106 s., 4° (rozmnož.). **2498**

Soupis rukopisů knihovny starobrněnských augustini-
ánů. Zpracoval a předml. napsal **V. Dokoupil**. Brno, Zem. a univ.
knihovna 1952, 65 s., 4° (rozmnož.). **2499**

Soupis rukopisů knihovny brněnských minoritů. Zpra-
coval a úvod napsal **V. Dokoupil**. Brno, Univ. knihovna 1953,
34 s., 4° (rozmnož.). **2500**

Soupis rukopisů knihovny novoříšských premonstrátů.
Zprac. a úvod napsal **V. Dokoupil**. Brno, Univ. knihovna 1954, 47 s.,
4° (rozmnož.). **2501**

Soupis rukopisů býv. zámecké knihovny hrabat Chorin-
ských ve Veselí n. Mor., uložených v Universitní knihovně v Brně.
Zprac. a úvod napsal **V. Dokoupil**. Brno, Univ. knihovna 1954,
68 s., 4° (rozmnož.). **2502**

Boháček M.—Čáda F. Rukopisy v Slezské studijní knihovně v Opavě. SlezSb
51, 1953, 572—574.

Stručný popis a charakteristika. **2503**

Boháček M.—Čáda F. Soupis rukopisů Slezské studijní knihovny
v Opavě. Publikace SSÚ, sv. 13. Opava, Krajské nakladatelství 1955,
128 s., 8°.

Ref.: J. Daňhelka, SaS 18, 1957, 60—61. — J. Ludvíkovský, LF 5(80),
1957, 121—122. **2503a**

Macůrek J. Nový výzkum bohemik v budapeštských archivech.
ČMM 70, 1951, 26—48.

Stručný popis českých listin a listů tam uložených (do r. 1526) na s. 37—38;
o korespondenci českých učenců z doby obrozenecké na s. 46. Na s. 46—47 dodatky
ke zprávě o rukopisných bohemikách budapeštských, kterou týž autor podal ve
VČA 59, 1950 (v. BCL 1945/50, č. 1904). **250**

4

Kudělka M. *Inwentarz rękopisow Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we
Wrocławiu I—II* (Wrocław 1948, 1949). Slavia 21, 1953, 472—474.

Ref. uvádí m. j. též seznam bohemik. **2505**

Průvodce po Ústředním archivu ministerstva vnitra.
Zpracoval kolektiv pracovníků ÚAMV. Sb. archiv, prací 2, 1952,
č. 2 (samostatně stránk., s. 1—228 + 24 s. obr. příl.).

Je součástí celostátního soupisu archivů v ČSR a podává podrobný přehled
o povaze a obsahu fondů ÚAMLJ **250**

6

Průvodce po archivních fondech. Státní ústřední archiv
v Praze. Část II. Zprac. kolektiv pracovníků pod ved. **J. Nuhlička**.
Praha, archivní správa min. vnitra 1955, 121 s. + 12 s. obr. příl., 8°.

První část zaznamenána zde pod č. 2506; druhá část je věnována fondům býv. zemského archivu, který od r. 1954 splynul s býv. ústř. archivem min. vnitra ve Stát., ústřed. archiv v Praze. **2507**

Průvodce po fondech a sbírkách. Archiv hl. m. Prahy. Zpracoval kolektiv pracovníků... za ved. **V. Hlavsy.** Praha, archivní správa min. vnitra 1955, 171 s. -f 12 s. obr. příl., 8°.

Systematický soupis fondů archivu, dějiny institucí, z jejichž materiálů archiv vznikl, vývoj archivních fondů, jejich popis a zhodnocení. **2508**

Průvodce po Státním archivu v Brně. Brno, Krajské nakladatelství 1954, 590 s., 8°.

Podává přehled dějin archivu a stručný popis jeho fondů (úhrnem 361 archivních celků). **2509**

Průvodce po archivních fondech. Státní archiv v Opavě. Zpracoval kolektiv pracovníků. Praha, archivní správa min. vnitra 1955, 149 s. + 18 s. obr. příl., 8°.

Informace o povaze, obsahu a rozsahu fondů opavského archivu. **2510**

Bělohlávek M. Městský archiv v Plzni. Průvodce po archivu. Spolupracovali V. Mentbergera A. Zeman. Prameny a příspěvky k dějinám Plzně a Plzeňska, sv. 9. Plzeň, MNV 1954, 229 s. + 8 s. obr. příl., 8°.

Historie a zevrubný popis archivu a jeho fondů. — V. též stručnou stat' téhož a. *Městský archiv v Plzni* (Archivní časopis 1, 1951, 53—55). **251**

1

Šimeček Z. Městský archiv v Táboře. Archivní časopis 2, 1952, 80—85.

Výčet jeho fondů; obsahuje mimo jiné městské knihy z let 1510—1848. **2512**

Lintner J. Městský archiv v Soběslavi v r. 1951. Archivní časopis 2, 1952, 61—63.

Stručný popis jeho fondů. Archiv obsahuje mimo jiné 14 městských knih z 16. až 18. století, spisy purkmistrovského úřadu z let 1447—1650, jakož i další materiál až do r. 1849. **2513**

Kristen Z.—Volf M.—Hadač V. Klášterní archiv vyšebrodský v krajském archivu v Třeboni. Archivní časopis 1, 1951, 30—32.

Výklad o jeho fondech (s odkazy na starší literaturu). **2514**

Navrátil F. Městský archiv v Počátkách. Archivní časopis 2, 1952, 63—64.

Stručný popis archivu a jeho fondů. **2515**

Prášek V. Soupis archivních fondů města Kolína. Archivní časopis 2, 1952, 88—92.

Kolínský archiv obsahuje rozličné archiválie z let 1285—1798 (privilegia, mandáty, rozhodnutí a pod.) a městské knihy od r. 1494. **2516**

Volf M. Městský archiv v Kutné Hoře. Archivní časopis 1, 1951, 117—121.

Chová m. j. různá privilegia od r. 1437, městské listiny a akta z let 1314—1830 a městské knihy z let 1426—1787. **2517**

- Růžička J.** O archivech v Litomyšli. Archivní časopis 2, 1952, 124—127.
Popis archivů a jejich fondů. 2518
- Kryl R.** Archiv MNV v Mohelnici na Moravě. Archivní časopis 2, 1952, 64.
Zpráva. V archivu jsou uložena městská privilegia (nejstarší z r. 1448), městské knihy kupní (z let 1544—1689), gruntovní knihy (nejstarší z let 1567—1593), sirotčí smlouvy z l. 1556—1637 a j. 2519
- Zbavitel A.** Městský a okresní archiv ve Frenštátě p. R. Archivní časopis 2, 1952, 127—128.
Zpráva o jeho fondech a nejstarších archiváliích (z let 1445, 1467, 1584 a j.). 2520
- Vojtišek V.** Výbor rozprav a studií. Praha, Nakladatelství ČSAV 1953, 580 s., 8°.
Obsahuje m. j. tyto studie z diplomatiky městských knih, vesměs už dříve otištěné: *Manuály radní Nového města pražského z let 1548—1553 a jejich pisari.* — *O studiu městských knih českých.* — *O nejstarších knihách města Kolína nad Labem.* — *O právních rukopisech města Německého Brodu.* — *K počátkům městských knih pražských a desk zemských.* — *O nejstarších městských knihách českých, pražské a novobydžovské.* — V stati *O prvopočátcích Prahy* se také dotýká etymologie jména *Praha*. 2521
- Šimeček Z.** Českomoravský diplomatář v programu České společnosti nauk. Věstník KČSN, tř. filos.-hist.-filol., roč. 1952 (1953), č. II, 26 s., 8°.
Zabývá se návrhem, který předložil r. 1786 F. M. Pelcl ve formě přednášky *Über die Nothwendigkeit und Mittel ein Diplomatarium Bohemiae zu veranstalten*, a jeho další osudy. — V příloze je text Pelclova návrhu otištěn. 2522
- Šebánek J.—Dušková S.** Kritický komentář k moravskému diplomatáři. Zpracování látky z 3. svazku Bočkova Moravského kodexu. Praha, SPN 1952, s. 25 + 410, 4° (rozmnož.). 2523
- Šebánek J.** Český diplomatář. SbFilFakBU 4, 1955, ř. historické (C) č. 2, s. 42—53.
Autor podává zprávu o postupu a současném stavu prací na pokračování edice *Codex diplomaticus Bohemiae*, které byly pod jeho vedením zahájeny po r. 1945. — Rus. a franc. résumé na s. 53—54. 2524
- Knihopis českých a slovenských tisků od doby nejstarší až do konce XVIII. století. Vydává Československá akademie věd. Rediguje **F. Horák** za odb. spolupráce poradního sboru. Díl II. Tisky z let 1501—1800. Část VI. Ročník IX, seš. 142—161 (s. 145 až 464; *Píseň, Adam* — *Píseň, Kateřina*-, č. 7183—9649). Praha, Nakladatelství ČSAV 1953, 4°.
Pokračování: Ročník X, seš. 162—171 (s. 465—624; *Píseň, Kateřina* — *Píseň, Maria Svatohorská*-, č. 9650—10915). Praha, Nakladatelství ČSAV [1954], 4°. — Ročník XI, seš. 172—181 (s. 625—784; *Píseň, Maria Svatoborská* — *Píseň, Příběh*; č. 10916—12143). Praha, Nakladatelství ČSAV [1955], 4°. 2525

b) *Materiál pro jazyk doby nové, zvl. lidový*

Obecný nářeční materiál: Sbirky — Drobné texty

Český rok v pohádkách, písních, hrách a tancích, říkadlech a hádankách. Svazek **III**. Podzim. Uspoř. **K. Plicka** a **F. Wolf**. Po jaz. stránce prohlédl R. Schams. Praha, SNKLHU 1953 (1954), 428 s., 8°.

Výběr ze slovesné tvorby českého a moravského lidu. Bohatý materiál jazykový.

2526

Bartoš F. Naše děti. Jejich život v rodině, mezi sebou a v obci, jejich poesie, zábavy, hry i společná práce. K tisku přípr. E. Frynta a F. Zvěřina. 4. vyd. Živý odkaz domova. Knihovna národních klasiků, sv. 8. Praha, nakl. Vyšehrad 1951, 346 s., 8°.

Nářeční texty a jiný materiál pro jazyk lidový (v. BČL 1945/50, č. 1907). **2527**

Branald A. Hrdinové všedních dnů. Jejich příběhy, vzpomínky a vyprávění. **I.** díl. Život. **II.** díl. Dílo. Odb. spolupráce: J. Klepl. Praha, Čs. spisovatel 1953, 1954; s. 485 + 432, 8°.

Autentická vyprávění zejména o životě českého průmyslového dělnictva z konce 19. a poč. 20. sjeletí (místy ovšem podle potřeby literárně upravená) obsahují jak bohatý materiál k poznání lidového umění vyprávěčského, tak i cenný materiál lexikální. **2528**

Jílek F. Lidová tvořivost v řeči. LitN 18, 1951, 22—23.

Uvádí její doklady z českých a moravských nářečí a z Jiráskovy kroniky „U nás“. **2529**

Horálková Z. Lidová tvořivost v nových publikacích. SaS 13, 1951/2, 44—49.

Souborný referát, přihlížející příležitostně také k jazykové stránce recenzovaných prací (v. BČL 1945/50, č. 1906, 1907, 1982, 1989, 1990 a j.). **2530**

Krškova M. Až nám bude vosům, vosumdesát vosům! LitN 18, 1951, 52.

Ukázka jihočeského nářečí z Blat.

2531

Cvačka J. Vo Kozinovi ha vo Lomikarovi. Pověsti a příběhy lidu chodského. **I.** řada. Čes. Budějovice, Českomoravské akc. tiskařské a vydav. podniky 1946, 76 s., 4°.

Psáno chodským nářečím.

2532

Tři chocký poudačky. Život Plzeňska 2, 1951, 34—35.

V chodském nářečí. Zapsal J. Jindřich.

2533

Kajer J. Jirka dudák. Chodská pohádka. Plzeň, Krajské nakladatelství 1955, 65 s. + 9 s. obr. příl., 4°.

Psáno chodským nářečím; připojen slovníček méně srozumitelných nářečních výrazů. **2534**

- Kajer J.** Jak Josef Boudouc lavici spravoval. *Pravda* (Plzeň) 1955, č. 104, s. 4.
Chodská „poudačka“ z připravované knihy *Horské kvítí*. 2535
- Gerstner M.** Vono je dobře, když si čloujek všechno запиše... *Naše vlast* 3, 1955, 108—109.
Nářeční text ze sbírek Krkonošského musea ve Vrchlabí. 2536
- Pernica B.** Lidová vyprávění. *Moravské Slovácko a Podhorácko III*. Havlíčkův Brod, Krajské nakladatelství 1953, s. 246, 8°.
Vydavatel se snaží svým souborem zachytit v typických ukázkách lidovou prózu vypravěčskou od prvních záznamů až po současnost; do své sbírky pojal proto i zlomky z pamětí, ukázky z knih lidové prózy a pod., po stránce jazykové jen s nečetnými stopami nářečí, jakož vůbec nářečních textů je tu poměrně málo. O sběratelích horácké a podhorácké lidové prózy a jejich sbírkách vykládá Pernica v úvodu knihy. — 2. pozmeněné vyd. téže knihy (pod stejným názvem) vyšlo tamtéž 1954, s. 254, 8°. — V. zde dále č. 2585, 2586, 2645. 253
- 7
- Šacha V.** U vyhaslých milířů. Báje a pověsti ze Žďárská. Havlíčkův Brod, Krajské nakladatelství 1955, 111 s., 8°.
V odd. *Lidová vyprávění* (s. 77—97) přetištěno několik zápisů polničského nářečí (podle monografie I. Hoška *Nářečí českomoravské*, Praha 1900). 2538
- Procházková L.** Když se trnky vařivaly. *Naše vlast* 3, 1955, 4.
Psáno nářečím hanáckým; několik výrazů je vysvětleno. 2539
- Bureš J.** Vlčnovjané. Vyprávění o životě lidu na slovácké dědině. Praha, Vys. škola uměleckoprůmyslová 1953, 45 s., 4°.
Psáno nářečím z Vlčnova (okr. Uherský Brod, 1. čtvrtina 20. stol.). 2540
- Tvrdoň F.** O hlúpém Janovi. *VVM* 10, 1955, 162—164.
Lidové vyprávování z Kunovic u Uherského Hradiště (v místním nářečí). 2541
- Jadrníček L.** Městečko Fryšták, Horní Ves, Dolní Ves, Lukoveček a Vítova. Druhé vydání, přepracované a rozšířené. Fryšták, míst. rada osv. 1948, 390 s., 8°.
Na s. 23n. přehled nejstarších rodových jmen podle matrik (od r. 1655); tamtéž názvy polních tratí v okolí Fryštáku. Na s. 24—28 popis selského statku, zařízení jizby a polního nářadí s četnými výrazy nářečnickými; na s. 28—34 popis kroje (rovněž s nářečnickým materiálem). Výklad o fryštácké lidové mluvě (hl. podle F. Bartoše) se slovníčkem dialektických výrazů (s. 34—44). Porůznu i jinde lidové výrazy (na př. tkalcovské) a drobné nářeční texty souvislé. 254
- 2
- Vávra I.** Pobyt B. M. Kuldy v Rožnově ve světle jeho zápisníku. *Valašsko* 3, 1954, 47—50.
Z Kuldova zápisníku, uloženého dnes v museu ivančickém, otiskuje autor mimo jiné jeho lexikální a frazeologické zápisy lidové mluvy valašské. 254
- 3
- Fojtík F.** Balony. *Naše Valašsko* 14, 1951, 190—191.
Psáno valašským nářečím z Brumova. 2544
- Sušilová L.** Obživa na Klobucku. *Valašsko* 1, 1952, 122—123.
Psáno ve valašském nářečí. — Další nářeční texty v též sborníku: J. Měrka, *Vafací kameně* (tamtéž, s. 123—124). — C. Hykel, *Sedme nepokradeš a pate nezabiješ*

(2, 1953, 40). — F. Fojtík, *Od vesna do vesna* (70—79; v nářečí brumovském). — J. Chmelař, *Stínání mája* (80—83; z Lipové). — J. Měrka, *Zvázání dřeva* (84—86; z Halenkova). — F. Fojtík, *Byly časy, byly* (86—89; z Brumova, připojen slovníček nářečních výrazů). — J. Ország-Vranecký, *Bohatý ženich* (89; z Nového Hrozenkova, připojeny vysvětlivky nářeč. výrazů).
254

5

Kašík M. Z. historie gobelínové školy ve Valašském Meziříčí. Valaško 3, 1954, 28—35.

V čl. otištěno nářeční vypravování staré pamětnice o počátcích gobelínové dílny. 2546

Měrka J. Aj na gazdu došlo. Naše pravda (Gottwaldov) 1954, č. 101.

Lidové vyprávění (ve valašském nářečí). — Další podobné čl.: *0 tetce Šulákové* (tamtéž, č. 102). — *Chléb. Jak staříček ponáprav zherešili* (tamtéž 1955, č. 81) aj.
2547

Skulina J.—Skulinová Z. O zvycích a obyčejích našeho lidu. Jazykově-národopisný obrázek z Hranicka. Radostná země 5, 1955, 15—18.

Úvodem stručná charakteristika nářečí hranického; v čl. otištěno několik kratších nářečních textů a drobný materiál lexikální. 2548

Váhala F. Tři lidové povídky z Ostravice. Radostná země 1, 1951, 164—166.

Zapsány v lašském nářečí podle vypravování lidových vypravěčů. 2549

Hykel C. Lidové povídky ze Štramberka. Radostná země 4, 1954, 27—28.

Texty čtyř povídek v nářečí podle vyprávění lidových vypravěčů. 2550

Stolařík I. Staříček Bůžek vzpomíná na Leoše Janáčka. Radostná země 4, 1954. Zví. příl. k č. 1, s. 7—8.

Zápis lidového vypravování z Hukvald (v nářečí). 2551

Konůpková B. O zbjunikach. Radostná země 1, 1951, 169.

Drobný nářeční text ze Sedlišť. 2552

Marek B. Drobnosti z Hor. Bludovic a z Žermanic. Radostná země 2, 1952, 21.

Materiál pro jazyk lidový. 2553

Fišer B. Lepší deset pekařů eš lekařů. Z vyprávění autorova dědečka. Radostná země 2, 1952, 15—16.

Psáno lašským nářečím. 2554

Salichová H. O podělání, poslouzení nebo čarování. Radostná země 1, 1951, 71—75.

Drobné nářeční texty zapsané podle vyprávění starých lidí (většinou z Polanky nad Odrou). 2555

Salichová H. Pověsti o Ondrášovi a Jurášovi. Radostná země 1, 1951, 167—169.

V čl. otištěny tři nářeční texty pověstí, zapsané podle lidových vypravěčů z Kyjovic a z Vřesiny. 2556

Sátke A. Lidové povídky ze Štěpánkovic. Radostná země 1, 1951, 60—62.

Zápis lidového vyprávění v přechodném nářečí středoopavském. — Další texty, zapsané týměž a. v Štěpánkovicích a okolí:— tamtéž 1, 1951, 135—137, 166—167; 2, 1952, 36—37; 3, 1953, 73—74; 4, 1954, 28—29, 72—74.
25

57

Valík M. Člověk, osel, pes, opice. Radostná země 1, 1951, 138.

Drobný nářeční text z Kateřinek. 2558

- Vavrečka V.** Ze slezské lidové slovesnosti. Radostná země 3, 1953, 72—73.
Nářeční texty podle vypravěčů z Velkých Hoštic na Hlučínsku. 2559
- Vavrečka V.** Dvě lidové povídky a pověst z Opavska. Radostná země 4, 1954, 121. , ,
Zapsány v Jakubčovicích u Opavy. 2560
- Satke A.** Z ústní slovesnosti našeho kraje. O vodním kralu. Radostná země 5, 1955, 44—46.
Zápis lidového vyprávění ze Štěplovce u Opavy. 2561
- Fr an Sm ě ja:** P l e t k y. Slezské verše. Ostrava, KNV 1954, 129 s., 8°.
Výbor veršů psaných opavským nářečím; méně srozumitelné nářeční výrazy jsou v dodatku vysvětleny. 2562
- Wodarz J.** Lidová povídka o Landeku. Radostná země 4, 1954, 120.
Zapsána v Petřkovicích v nářečí. 2563
- Černý J.** Z ústní slovesnosti Ostravska. Radostná země 1, 1951, 63—65.
Dvě nářeční ukázky z Michálkovic. 2564
- Pokluda J.** Lidové povídky o skřítkovi. Radostná země 1, 1951, 67—68.
Nářeční texty z Vratimova. 2565
- Rohel J.** O životě a práci našich havířů. *Národ, věstník československý* 32, 1951 (1952), 392—394.
Několik zápisů lidového vyprávění v nářečí z Ostravska. 2566
- Rohel J.** Černá země — radostná země. Radostná země 1, 1951, 1—13.
Otištěno několik zápisů podle vyprávění starých ostravských havířů (vesměs, v lašském nářečí). — Další nářeční zápisy téhož a.: *Z pamětí starého havíře* (tamtéž 1, 1951, 116—121). — *Z hornického humoru* (1, 1951, 125—127). — *Havířovo vyprávění* (2, 1952, 67—71). — *Znají havíři Petra Bezruce?* (3, 1953, 74—75). — *Jživot hornické rodiny v kolonii na Ostravsku* (4, 1954, 7—8). — *Hornické kapely* (4, 1954, 77—79). 2567
- Rohel J.** Hornický humor aneb žertem do pravdy. Ostrava, KNV 1954, 95 s., 8°.
Zápisy lidového vyprávění zachovávají původní dialekt, jsou však místy jazykově i stylisticky upravovány. Připojen slovníček nářečních a hornických odborných výrazů.
Ref.: A. Sivek, Radostná země 4, 1954, 92 (všimá si také jazyka). 2568
- Dřevjaná A.** Z nové tvorby v našem kraji. Radostná země 4, 1954, 41.
Ukázky z připravované knihy A. Dřevjané *To janovské hradisko*; jsou psány obecnou laštinou. 2569
- Rohel J.— Satke A.** Z hornického a dělnického folkloru našeho kraje. Radostná země 5, 1955, 76—78.
Zápisy několika ukázek lidového vyprávění z Ostravska a Frýdlantska (v pův. lašském nářečí; s drobnými poznámkami jazykovými, na př. o výslovnosti vypravěčů). 2570
- Handzel K.** Havířské bojky. Radostná země 1, 1951, 24—25.
Drobná vyprávění ze života ostravských havířů, psaná obecnou laštinou;

z autorovy pozůstalosti otiskl A. Závodský. — V. dále: K. Handzel, *Bojka o Ondrášovi* (tamtéž, s. 175) a A. Závodský, *Haviřské „bojky“ Karla Handzla* (Nová svoboda 1953, 13/9; otiskuje několik dalších ukázek). — Srv. též č. 2572. 2571

Závodský A. „Bezdynka“ Karla Handzla. Radostná země 4, 1954, č. 2/3 (příloha, s. 1—6).

Z pozůstalosti slezského spisovatele, rodáka z hornické kolonie na Šalomouně v Ostravě (1885—1948) otiskuje Závodský sbírku pořekadel, úsloví a říkanek, které autor chtěl dát název *Bezdynka* a podtitul *Moudrost Slezanů v příslovích, úslovích a pořekadlech*. 2572

Sivek A. Hornické tradice a vypravování ze Suché. Radostná země 1, 1951, 26—29.

Drobná vypravování, zapsaná v l. 1936 a 1947—1949, vesměs v lašském nářečí (tradice o důlním duchu, ukázky hornického humoru, vypravování o životě v dole a j.). V závěru připojena stručná charakteristika vypravěčů. 2573

Sivek A. Z hornického vyprávění. Radostná země 2, 1952, 71—72.

Několik drobných nářečních textů (z Ostravska). 2574

Skulina J. Jak žili a radovali se havíři. Nářeční dokumentace. Radostná země 4, 1954, 74—76.

Několik nářečních ukázek česko-polských podle vyprávění obyvatel hornické osady Zvěřiny (Slezská Ostrava). Zápisy jsou fonetické s připojenými údaji o vypravěčích. 2575

Nehýbl J. První národopisná práce Jana Winklera. Radostná země 3, 1953, 10—12.

V čl. je otištěn (po prvé) *Jarmak*, národopisný obrázek z Jablunkova, který náveský kazatel a slezský buditel Jan Winkler poslal r. 1842 A. V. Šemberovi k uveřejnění. Příspěvek je psán svéráznou mluvou (lidový základ, některé polské výrazy, stopy nářečí). 2576

Viz též č.:

1125. A. Satke, Lidové povídky z Jablunkovska a Hlučínska.

1524. J. Jech—D. Rychnova, O proměnlivosti lidového podání prozaického.

Lidové písně, říkadla a pod.

Bartoš F.—L. Janáček. Kytice národních písní moravských, slovenských i českých. 4. revidované vydání. Zpěvem k srdci, sv. 11. Praha, Stát. hudební nakladatelství 1953, 149 s., 8°.

Text po stránce jazykové revidoval A. Gregor. 2577

Václavek B.—Smetana R. České světské písně zlidovělé. Část 1. Písně epické. Svazek 1. Slovesný, hudební a obrazový materiál písní. Praha, Nakladatelství ČSAV 1955, 368 s. + 48 s. obr. příl., 8°.

Otištěny texty lidových variant četných umělých skladeb (na př. Š. Hněvkovského *Vnislav a Běla*, F. L. Čelakovského *Sňatek*, K. S. Šnajdra *Jan za chrta dán*, Erbenových balad *Svatební košile*, *Vodník*, *Holoubek*, *Polednice* a j.).

Ref. J. Janáčková, ČL 43, 1956, 276—277. 2578

Suchý F. Lidové písně a tance z Polabí na Královéměstecku. Praha, SNKLHU 1955, 231 s., 8°.

Na s. 29—31 několik poznámek o nářečí (lidové názvy léčivých bylin, ukázky frazeologie a pod.). Drobný lexikální materiál porůznu i jinde (na př. v odd. *Jidla a nápoje; Besedy, zábavy a zvyky, Stavění, světnice, nábytek; Kroj*). Na s. 33—34 několik ukázek lidového vypravování. Také texty lidových písní jsou zapsány v nářečí.

Ref.: Z. Jelínková, ČL 43, 1956, 134—135.

2579

Bonuš F. Tance, písně a hudba plzeňského kraje. Tance z „dolského“ Chodska zprac. M. Pučelíková. Úvod. studie o plzeňském kraji a kroji naps. M. Ulčová a M. Bělohávek. Sb. Národní tance, malá ř., sv. 6. Praha, SNKLHU 1955, s. 213 + 31 + 32 s. not. příl., 8°.

Sbírka obsahuje vedle staršího materiálu také nově zaznamenané písně ze Sulislavska, Klatovska a Plzeňska (v nářečí).

2580

Pomahač J. Lidové písně ze Žinkovska. Sb. Krajové zpěvníčky, č. 2. Praha, SNKLHU 1953, 31 s., 8°.

Úvod napsal F. Kozlík. Sbírka obsahuje 15 lidových písní z kraje mezi Klatovy, Přesticemi a Nepomukem; připojen slovníček nářečních výrazů.

2581

Blecha O. Sulislav a její lidová píseň. Život Plzeňska 2, 1951, 38—40.

V čl. otištěna lidová píseň *Mně můj chlapec zkázal* jako ukázka sulislavského nářečí.

2582

Jindřich J. Jindřichův chodský zpěvník. Díl III. 2. oprav. vyd. Sb. Zpěvem k srdci, sv. 21. Praha, Orbis 1951, 177 s., 8°.

Texty písní v chodském nářečí. — Další sv.: Díl IV, 2. oprav. vyd. Sb. Zpěvem k srdci, sv. 22. Praha, Orbis 1951, 118 s., 8°. — Díl V, 2. oprav. vyd. Sb. Zpěvem k srdci, sv. 27. Praha, Orbis 1952, 142 s., 8°. — Díl VI, 2. doplň. vyd. Sb. Zpěvem k srdci, sv. 29. Praha, SNKLHU 1953, 161 s., 8°.

2583

Rychnova D. Svatební zpěvačka Anna Bišofová. (Materiály k studiu lidové písně na Pelhřimovsku.) ČL 42, 1955, 64—72.

Čl. obsahuje dva nářeční výňatky ze zapsaných vzpomínek jmenované lidové zpěvačky a ukázky z jejího repertoáru.

258

4

Pernica B. Rok na moravském Horácku a Podhorácku. Moravské Horácko a Podhorácko II. Havlíčkův Brod, Krajské nakladatelství 1951, 301 s., 8°.

Druhé, podstatně přepracované a rozšířené vydání starší autorovy stejně nazvané práce (Brno 1938) shrnuje národopisný materiál zvyků, obřadů a zvykoslovné poesie v pořadí roku. V knize porůznu materiál nářeční (písně a jiné texty i jednotlivé nářeční výrazy). — V. též č. 2537, 2586, 2645.

Ref.: A. Gregor, VVM 7, 1952, 95—96. — F. Vančík, ČL 39, 1952, 44—46.

2585

Pernica B. Říkadla, škádlivky, lidové hry a písně. Moravské Horácko a Podhorácko I. Havlíčkův Brod, Krajské nakladatelství 1952, 326 s., 8°.

Sbírka usiluje podat pokud lze ucelený obraz o hudebním a básnickém bohatství lidové tvorby na západní Moravě. Vydavatel v ní shrnul a zpřístupnil nejdůle-

žitější materiál, pokud není v rukopisných fondech Státního ústavu pro lidovou píseň, t. j. především ze starších, často málo dostupných sbírek tištěných i několika sbírek rukopisných, jakož i z časopisů, zejména regionálních, za posledních 60 let. V úvodních kapitolách objasňuje Pernica národopisné pojmy moravské Horácko a Podhorácko (všimá si přitom i poměrů nářečních) a podává vyčerpávající přehled sběratelské činnosti v této oblasti. Po stránce dialektologické materiál není zcela spolehlivý. — V. též č. 2537, 2585, 2645. **2586**

Bělík V. Horácký zpěvník. Sbirka horáckých lidových písní z Třebíčska, Moravskokrumlovská a Znojemska. Havlíčkův Brod, Krajské nakladatelství 1954, 118 s., 8°.

Sbirka obsahuje 95 lidových písní z moravského Horácka (vesměs původní zápisy).

Ref.: A. Gregor, VVM 10, 1955, 89.

2587

František Sušil: Moravské národní písně s nápěvy do textu vřaděnými. 4. vydání. Doslov k 3. vyd. napsali R. Smetana a B. Václavek. K vyd. přípr., poznámku vydav. k 4. vyd. napsali R. Smetana a J. Václavková. Živý odkaz domova, sv. 11. Praha, nakl. Vyšehrad 1951, 797 s. + 16 s. obr. příl., 4°.

Ref.: A. Gregor, *Klasická kniha Sušilova v novém vydání*. VVM 7, 1952, 96. **2588**

Brtnář R. Zo zápisov I. I. Sreznevského o Moravě. Radostná země 4, 1954, 29—30.

Z t. zv. fondu I. I. Sreznevského (Glavnoje archivnoje upravlenije, Moskva) otiškuje čtyři nářeční písňové texty (koledy), které si zapsal Sreznevskij r. 1840 na své cestě Moravou. **2589**

Svoboda F. Lidové tance z Líšně. Národní tance. Velká řada, sv. 2. Praha, SNKLHU 1954, 177 s. + 7 s. obr. příl., 8°.

V knize je otištěno také několik rázovitých lidových písní; porůznu (v ethnografickém úvodu, popisu tanců a jinde) i drobný nářeční materiál lexikální. **2590**

Černík J. Vonička lidových písní z Brněnska. Zpěvem k srdci, sv. 15. Praha, Stát. ústav pro lidovou píseň — Orbis 1951, 65 s., 8°.

Vedle písní z klasické sbírky Sušilovy obsahuje zpěvníček také písně z rukopisných sbírek F. Kyselkové z Brna a F. Svobody z Líšně. Připojen slovníček nářečních výrazů.

Ref.: A. G[regor], VVM 6, 1951, 32.

2591

Boskovický zpěvníček. Uspořádal, předml. a pozn. napsal O. Sirovátka. Praha, SNKLHU 1953, 68 s., 8°.

Písně zapsány v nářečí.

Ref.: V. Scheufler, ČL 40, 1953, 190—191.

2592

Mátlová-Uhrová L. Hanácké tance z Tovačovska. K tisku připravil... K. Vetter 1. Národní tance. Velká řada, sv. 1. Praha, SNKLHU 1954, 177 s. + 12 s. příl., 8°.

V úvodní části výklad o způsobu života na Tovačovsku, o tamním kroji a také o nářečí. **2593**

Poláček J. Slovácké písničky. Sbíрка jednohlasých lidových písní. Díl VI. Praha, Orbis 1951, 144 s., 8°. Předcházející svazky: Díl I, 4. vyd., Praha, Orbis 1951, 154 s., 8°. — Díl II, 3. vyd., Praha, Orbis 1951, 137 s., 8°. — Díl III, 2. vyd., Praha, Melantrich 1949, 137 s., 8°. — Díl IV, 2. vyd., Praha, Orbis 1950, 135 s., 8°. — Díl V, 1. vyd., Praha, Orbis 1950, 135 s., 8°. **2594**

Beneš J. Tři písničky o malětech a malování. Školní tisk Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze 1951, 15 s., 12°. Zápisy lidových písní z Uherskobrodská. **2595**

Jelínková Z. Lidové tance na Slovácku. Národní tance. Malá řada, č. 5. Praha, SNKLHU 1954, 90 s. + 12 s. obr. příl., 8°. V úvodním všeobecném výkladu o slováckém kraji, lidu, jeho písních a tancích drobný nářeční materiál lexikální; písně zapsány v nářečí. **2596**

Lidové písně a tance z Valašskokloboucka. Část první. Písně pastevecké a žatevní. — Písně k výročním obřadům. — Písně svatební. Uspořádal a zpracoval **K. Vetterl**. Ed. Lidová píseň v Československé republice. Krajské sbírky z Moravy a Slezska, sv. 2. Praha, Nakladatelství ČSAV 1955, 307 s. + 4 s. obr. příl., 8°.

Edice kriticky zpracovává základní písně a taneční materiál z kraje valašskoklobouckého, pocházející jednak ze sběru moravského hudebního folkloristy a sběratele Hynka Bíma, jednak ze sběratelské činnosti brněnské pobočky někdejšího Stát. ústavu pro lidovou píseň. V odd. *Vánoční koledy a hry* (s. 127n.) otištěny hry *Betlemari*, *Fedoň* a *Tříkrálová hra* (s poznámkami o jazyce těchto her od A. Gregora na s. 155—156; od téhož autora pochází i závěrečný slovníček nářečních a méně známých slov na s. 299—302).

Ref.: A. Gregor, Valaško 4, 1955, 69—71. — I. Stolarík, Radostná země 6, 1956, 98. **2597**

Bím H. Valašské a slovenské lidové písně. Sb. Život lidu v písni, sv. 7. Praha, SNKLHU 1954, 22 s., 4°.

Výbor 30 lidových písní a hudebních melodií z rukopisné sbírky H. Bíma (Hra hudečů z Popova. — Žnecké písně ze Zašové. — Hra na fujaru a na pišťalku z Podkriváně. — Lidové písně z Terchové). K tisku připravil J. Vysloužil, revisi textu provedl A. Gregor.

Zpráva- A. Gregor, VVM 10, 1955, 89. **2598**

Kunz L. Deset lidových písní z Rusavy a Rajnochovic. Valaško 1, 1952, 54—56. Otištěny ukázky valašských písní svatebních a pytláckých. — Písně a říkadla ve valašském nářečí obsahuje také čl. J. Ročáka, *Vánoční hra „Fedoňi“* (tamtéž, s. 125—127). **2599**

Jelínková Z. Valaská z Rusavy. Valaško 4, 1955, 57—62. V popisu tance „Valaské“ několik písnových textů v nářečí. **2600**

Šajtar D. Lidové písně zbojnické. Radostná země 1, 1951, 175—187.

V čl. je otištěn soubor valašských zbojnických písní podle pův. zápisů (celkem 17 písní, některé s textovými variantami.) **2601**

Stolařík I. Návštěva u stařenky Strnadlové v Trojanovicích. Radostná země 5, 1955, 122—124.

V čl. otištěno osm nářečních písňových textů z Trojanovic u Frenštátu. **2602**

Malý J. Hamernické písně. Radostná země 2, 1952, 56—57.

Texty tří lidových písní v nářečí.

2603

Palkovský F. Lašské koledy. Praha, Orbis 1951, 14 s., 8°.

Sbírka osmi koled, zapsaných v okolí Hukvald, ve Sklenově a v Brušperku.

Ref.: D. Šajtar, Radostná země 2, 1952, 49.

2604

Zbavitelová Z. K lidové tvořivosti na Hukvaldsku. Radostná země 3, 1953, 105—108.

Zápisy lidových písní a vyprávění z Hukvald, Horního a Dolního Sklenova a Mniší.

2605

Hykel C. Koledy ve Štramberku. Radostná země 1, 1951, 200—202.

Nářeční texty písní s nápěvy podle původních zápisů.

2606

Hykel C. Tříkrálová lidová hra ze Štramberka. Radostná země 2, 1952, 38—46.

Obsahuje texty dvou lidových koled (*Pastýře* a *Tři králi*) v nářečí.

2607

Hanzelka E. Starý kopřivnický krmaš. Radostná země 1, 1951, 68—70.

V popisu krmáše (slavival se první neděli po Všech svatých) několik nářečních písňových textů.

2608

Hanzelka E. Rekrutské a vojenské lidové písně z Kopřivnická. Radostná země 3, 1953, 102—105.

V čl. otištěno 15 nářečních písňových textů podle původních zápisů. **2609**

D. Šajtar]. Slezské národní písně. Radostná země 1, 1951, 33—34, 66, 134—135.

Z pozůstalosti slezského buditele Cypriána Lelka (1812—1883) otiskuje celkem 34 písní; jsou uloženy ve Slezském museu v Opavě.

261

0

Hl učínský zpěvníček. Sest. **J. Nečas** a **J. Vysloužil**. Sb. Zpěvem k srdci, sv. 14. Praha, Orbis 1951, 68 s., 8°.

Obsahuje 50 lidových písní jednak ze sbírek Stát. ústavu pro lidovou píseň v Brně, jednak z *Moravských národních písní* F. Sušila. Úvodní pojednání o lidové písní na Hlučínsku napsali sestavovatelé sbírky, stať *Několik slov o nářečí na Hlučínsku* (s. 8—11) připojil A. Lamprecht; jazykový materiál shrnut do závěrečného nářečního slovníčku a vysvětlívek (s. 65—67).

Ref.: B. Indra a D. Šajtar], Radostná země 2, 1952, 48—49 (odmítavě); odpovědi J. Vysloužila a A. Lamprechta pod názvem *O Hlučínský zpěvníček* tamtéž 3, 1953, 31—33 (připojen závěr D. Šajtara).

2611

Vavrečka V. Nová varianta balady „Pani pana zabila“. Radostná země 1, 1951, 62.

Nářeční text zapsaný ve Velkých Hořticích na Hlučínsku.

2612

Satke A. Lidové koledy ze Slezska. Radostná země 4, 1954, 118—120.

Zapsány v Štěpánkovcích a v Komárově.

2613

Hořká L. Jak se slavila na Hlučínsku „glajchova“. Radostná země 4, 1954, 79—81.

- Obřad popsán podle vyprávění starých pamětníků z Koutů a Kravař v Hlučín-
ském okrese; texty a písně zapsány v nářečí. 2614
- Vavrečka V.** Hlučínští „mulaři“. Radostná země 2, 1952, 108.
- Otištěny m. j. tři písně hlučínských „mulařů“ (zedníků), kteří odcházeli za práci
daleko do ciziny. 2615
- Podešvová H.** Hlučínské tance. Radostná země 3, 1953, 75—79.
- Těž několik nářečních písňových textů. 2616
- Scheufler V.** Lidové písně z Petřvaldu. Radostná země 1, 1951, 130—131.
- Šest nářečních textů s nápěvy. 2617
- Podešvová H.** Lidové tance na Třinecku. Radostná země 3, 1953, 108—116.
- Zápisy písňových textů s podrobnými údaji o původu. 2618
- Karbusický V.** K otázce dělnického folkloru. ČL 39, 1952, 110—116.
- V čl. je otištěno několik méně známých dělnických písní (od poslední čtvrtiny
19. století). V poznámkách odkazy na další literaturu. 2619
- Tichý F. R.** Příspěvek k dělnickému folkloru. ČL 40, 1953, 35—36.
- Z rukopisného sborníčku dělnických písní (v majetku Ústavu dějin KSČ) otiskuje
dvě ukázky *Z poezie dělnictva českého* a *Z boží milosti*; pocházejí z poslední čtvrtiny
19. století a jsou dílem neznámého dělníka na Ostravsku. 26
- 20 .
- Bartoň V.** Zachráněná lidová písnička. Naše vlast 3, 1955, 37.
- Otištěn *Nárek tkalce* z Polička (z r. 1888). 2621
- Václavková J.** Hornická píseň žalovala. ČNM (odd. věd společenských) 121,
1952 (1953), 141—145.
- Otištěna lidová píseň o důlní katastrofě na Březových Horách r. 1892. 2622
- Karbusický V.** Chmelařská píseň z dvacátých let. ČL 39, 1952, 88—89.
- Text lidové písně (z let 1923—1927). 2623
- Indra B.—Scheufler V.—Stolařík I.** Lidové písně havířské. Radostná země 1,
1951, 121—123.
- Otištěny texty několika písní z Ostravska (s nářečními prvky). 2624
- D. Š[ajtar].** Kramářská píseň hornická. Radostná země 1, 1951, 30—32.
- Ze sbírek Slezského studijního ústavu jsou tu otištěny dvě ukázky: *Nová krato-*
chvilná píseň (Těšín 1865) a *Nová píseň o vraždě a rozsudku jeho, který se stal na Přehyni*
blíže
města Benešova (Opava, rok vyd. neudán). 26
- 25
- Schejbal J.** Josef Těr, jarmareční písničkář. Čs. ethnografie 3, 1955, 72—95.
- Jako ukázka Těrových „zpravodajských“ písní je tu otištěna *Nová píseň o krvavé*
události, která se stala v městě Rovensku... r. 1866; v dodatku podrobná bibliografie
jarmarečních tisků J. Těr a (1807—1897) a J. Ježka, obsahující celkem 203 zá-
znamy. 2
- 626
- Nová píseň o raubířství a mordučních Schimakových. Tiskem Fran-
tiska Orla ve Frýdku. Radostná země 2, 1952, 21.
- Přetisk jarmareční písně (rok vydání neudán). 2627

Jelínková Z. Dětské hry a říkadla z Hornácka. Praha, SNKLHU 1954, 184 s., 8°.

Souborně vydání všech dosažitelných dětských her a říkadel z části Slovácka rozkládající se východně od Strážnice na úpatí Bílých Karpat při hranici moravsko-slovenské. Obsahuje mnoho nářečního materiálu, na př. v odd. III: *Hry pohybové se slovním doprovodem* (s. 66—100), VI: *Hry obřadní* (145—150) a zvl. v závěrečném odd. VII: *Rozpočítadla a říkadla* (151—176).

Ref: A. Gregor, VVM 10, 1955, 90. — O. Hrabalova, ČL 42, 1955, 37—39.

2628

Pavelčík J. Říkání z vlčnovské svatby. Upravil J. Beneš. Praha, soukr. tisk, 1951, 8 s., 8°.

Zapsáno v nářečí moravskoslovenském.

2629

Fišer B. Pořekadla a rčení. Radostná země 1, 1951, 25.

Nářeční lašské texty (Baška, o. Místek).

2630

Malý J. Několik přísloví z Frýdlantska. Radostná země 3, 1953, 117.

Zapsána v nářečí.

2631

Hanzelka E. Říkaneky z Koprivnická. Radostná země 4, 1954, 81.

Několik drobných nářečních textů.

2632

Hanzelka E. Narození a život dítěte za starších dob v Koprivnici. Radostná země 4, 1954, 115—117.

V čl. několik dětských říkanek a drobný nářeční materiál věcný.

2633

Tokarský O. Dětská říkadla, rozpočítadla a škádlivky. Radostná země 5, 1955, 72—76.

Uhrnem 66 drobných nářečních textů, které autor zapsal v nedávné době na několika místech Ostravského kraje (Orlová-Kopaniny; Šalma, Zvěřina, Hranečník; Ostrava-Radvanice; Místek).

2634

Fiz též č.:

2482. F. Hrabal, Lidová zpěvohra „Píseň o císaři Josefovi II.“

Lexikální materiál nářeční

(podle jednotlivých oborů věcných) — Různé

Šotkova Bc. Naše lidové kroje, jejich vzory, stříhy a zpracování. I. Kroj plzeňský. — II. Kroj kozácký (táborský). — III. Kroj mlado-boleslavský. — IV. Kroj chodský. — V. Kroj našich dětí. — VI. Chodský kroj postřekovský. — VII. Kroj litomyšlský. — VIII. Kroj turnovský. 2. vydání. Praha, nakl. Vyšehrad 1952, s. 35 + 31 + 31 + + 29 + 76 + 28 + 30 + 35 (+ čteně barevné příl.), 4°.

Jednotlivé svazky obsahují v textové části porůznu nářeční materiál lexikální, zejména lidové názvy krojových částí (z Plzeňska, Táborská, Mladoboleslavská atd.).

263

- Kunz L.** Lidový kroj v Šlapanicích u Brna. Čas. Mor. musea 35, 1950, 367—412.
V popisu šlapanického kroje mnoho lexikálního materiálu. **2636**
- Babáková E.** Zaniklý lidový kroj v Brně-Židenicích a Juliánově. Čas. Mor. musea 36, 1951, 210—226.
V čl. portáznu lidové názvy krojových součástí a jiný lexikální materiál. **2637**
- Urbachová E.** Lidový kroj v Brně-Králově Poli a Řečkovicích. Čas. Mor. musea (Vědy společenské) 38, 1953, 83—88.
Jako č. 2637. **2638**
- Jurek J.** Lidový kroj na Boskovicku. Vlastivědné listy z Boskovická (1951?), s. 1—6.
Popis mužského a ženského kroje obsahuje drobný materiál lexikální. **2639**
- Ludvíkova M.** Lidový kroj na Brněnsku. Střelice u Brna. Čas. Mor. musea (Vědy společenské) 40, 1955, 164—175.
Jako č. 2637, 2638; nářeční slovníček na s. 174. **2640**
- Hustopeče nad Bečvou 1349—1952. Sborník městečka.. .sest.
- O. Pivoda.** Hustopeče n. Bečvou 1952, 93 s., 8°.
V páté kapitole je stručně popsán způsob života lidu na Hustopečsku, jeho kroj i mluva; materiál lexikální.
- K tomu srv. opravy a dodatky J. Skuliny ve SlezSb 62, 1954, 413—414. **2641**
- Večerková V.** Čep ce ženského kroje na širším Opavsku. Radostná země 3, 1953, 93—96.
Dodatek k čl. Čepce slezského kroje... (v. BČL 1945/50, č. 2061); obsahuje další lidové názvy pro různé druhy čepců, jejich části, ozdoby a pod. **2642**
- Němec E.** Kožich goralského kroje. Radostná země 4, 1954, 23.
Několik lidových názvů. **2643**
- Baran L.** Nejstarší formy lidové obuvi v karpatské oblasti Československa, čs. ethnografie 3, 1955, 129—155.
Mnoho českých a slovenských lidových názvů obuvi a pod. **2644**

Pernica B. Lidové umění výtvarné. Moravské Horácko a Podhorácko IV. Havlíčkův Brod, Krajské nakladatelství 1954, 142 s., 8°.
V úvodních výkladech o jednotlivých stránkách hmotné kultury a lidového umění výtvarného na moravském Horácku a Podhorácku porůznu drobný nářeční materiál lexikální. V závěru knihy cenný soupis pramenů k národopisnému studiu kraje. — V. též č. 2537, 2585, 2586. **2645**

- Rychnova D.** Ustýlání na Hornácku. Věci a lidé 6, 1954, 307—323.
Drobný nářeční materiál lexikální. **2646**
- Brožová J.** Vybavení lůžka v minulosti. Věci a lidé 6, 1954, 324—341.
Porůznu lidové výrazy. **2647**
- Fojtík K.—Sirovátka O.** Vývoj hornictví a život horníků na Rosičku a Oslavansku v první polovině 19. století. Čs. ethnografie 3, 1955, 3—32.
Mnoho lidových názvů domácího zařízení, pokrmů, částí oděvu a pod. **2648**

- Zahradník J.** Jak bydlel a jak se oblékal lid na Fryštátsku před 80 lety. Radostná země 1, 1951, 132—133.
Lidové názvy bytového zařízení a části oděvu. 2649
- Malý J.** Stará „dřevjanica“ ve frýdlantských Pasekách. Radostná země 1, 1951, 20—23.
V popisu dřevěného domu četné lidové názvy pro jeho části a vnitřní zařízení, vesměs s věcnými výklady. 2650
- Sirovátka O.** Lidové stavitelství na Opavsku. Radostná země 3, 1953, 49—61.
Četné lidové názvy shrnuty na s. 58—59 ve zvl. oddílu *Terminologie lidového domu na Opavsku*. 2651
- Vařeka J.** O lidovém nářadí v okolí Místku koncem 19. a začátkem 20. století. Radostná země 5, 1955, 4—8.
Nářeční materiál lexikální. 2652
- Broukal V.** Jak se za stara mlátivalo. Naše vlast 3, 1955, 125.
Několik lidových výrazů (ze Žarošic, o. Kyjov). 2653
- Kunz L.** Staré zemědělství na Valašsku. Materiálové příspěvky z Nového Hrozenkova. Valaško 4, 1955, 14—23.
Porůznu drobný nářeční materiál lexikální; nářeční výrazy agrotechnické vysvětleny ve slovníčku. 2654
- Sirovátka O.** Zemědělské hospodářství horníků v Soběšovicích. K poznání způsobu života horníků na Ostravsku v 1. pol. 20. stol. Radostná země 4, 1954, 1—6.
Lexikální materiál nářeční (názvy zemědělských plodin, jídel, hospodářského nářadí a pod.). 2655
- Skalníková O.** Příspěvek k poznání některých technik dřevařské práce na Žďársku. ČL 41, 1954, 79.
Lidové výrazy z oboru dřevařského s věcnými výklady. 2656
- Četyna B.** Názvosloví drvařů v Trojanovicích pod Radhoštěm. Valaško 2, 1953, 67—68.
Na příkladu dřevorubického názvosloví ukazuje autor lexikální bohatství lidové mluvy. 2657
- Zpráva: Z. Tyl, NŘ 38, 1955, 56.*
- Staňková J.** Příspěvek k studiu předtkalcovských technik — výroba traků. ČL 40, 1953, 31—35.
Několik lidových výrazů týkajících se této výroby. 2658
- Staňková J.** Ruční tkalcovství na Hornácku. Čs. ethnografie 1, 1953, 4—12.
Lidové výrazy z tkalcovského oboru. 2659
- Staňková J.** Provaznictví na Žďársku. ČL 39, 1952, 176—181.
Lidové termíny provaznické. 2660
- Hlubuček K.** Poslední pilníkáři a pilaři v Trhových Svinech. Zvl. otisk z Doudlebského archivu národopisného. Praha, Nár. techn. museum 1953, 8 s., 4°.
Porůznu materiál lexikální (lidová terminologie obou řemesel). 2661
- Mikolášek V.** Dráči. Naše vlast 3, 1955, 98—100.
Několik lidových výrazů souvisejících s lámáním břidlice (z Radčic u Železného Brodu). 2662

- Klíma V.** Dřevěné větrné mlýny v oblasti ostravského kraje. ČL 39, 1952, 122—128.
V textu lidové názvy pro části zařízení větrných mlýnů. **2663**
- Baran L.** Žrna, mlýnce a šupiňáky na Valašsku. Valašsko 2, 1953, 90—101.
V čl. četné odb. lidové výrazy, věcně vysvětlené. **2664**
- Cedidla J.** Vodní mlýny na Vsacku. Valašsko 3, 1954, 36—45.
Lidové mlynářské výrazy s věcnými výklady; na s. 44 vloženo nářeční vyprávění o krajácích. **2665**
- Šolc V.** O voroplavbě a vorařích. ČL 41, 1954, 111—116.
V odd. *Vorařská technologie a terminologie v posledních sto letech* sebrány lidové výrazy vorařské a věcně vyloženy. **2666**
- Baran L.** Krkonošské „krůsně“. (Příspěvek ke studiu dopravních prostředků.) ČL 41, 1954, 84—87.
Několik lidových výrazů. **2667**
- Baran L.** Ke studiu smyků a saní na Valašsku. Přežitky staré lidové kultury v Karpatech. Valašsko 1, 1952, 57—66.
Drobný nářeční materiál lexikální (lidové výrazy s vysvětlivkami). **2667a**
- Hlubuček K.** Chození s cigrem. ČL 40, 1953, 89—91.
Obsahuje drobný nářeční materiál (z jižních Čech). **2668**
- Kunz L.** Poznámky k výzkumu lidové hudby a nástrojů hudebních a zvukových. ČL 39, 1952, 216—222, 267—270.
Výčet lidových názvů různých nástrojů (s věcnými vysvětlivkami). **2669**
- Kunz L.** Kobza. Příspěvek k výzkumu lidových hudebních nástrojů. Cs. ethnografie 1, 1953, 13—26, 163—172.
Autor se zabývá také původem názvu *kobza* a jeho zeměpisným rozšířením; porůznu v článku i jiný materiál pro jazyk lidový. **2670**
- Zbavitelová Z.** Sklenovské pečivo. Radostná země 2, 1952, 104—107.
Vedle drobného nářečního materiálu lexikálního také souvislejší nářeční texty o pečení preclíků a „matiček“. **2671**
- Fučíková A.** Lidová strava v obcích Komorní Lhotce a Řece před první světovou válkou. Radostná země 3, 1953, 66—68.
Nářeční názvy pokrmů a pod. **2672**
- Večerek O.** Domácké pečení chleba ve Slezsku. Radostná země 4, 1954, 52—58.
Lexikální materiál, souvisící s pečením chleba (v nářečí opavském); seznam s věcnými vysvětlivkami připojen na konci. **2673**
- Večerek O.** Opavské jarmaky. Radostná země 5, 1955, 65—71.
V popisu porůznu dosti nářečních výrazů (rázu většinou odborného); jsou shrnuty vzadu v abecedním seznamu s věcnými vysvětlivkami. **2674**
- Juránek J.** Několik pojmenování sluky svraskaté. Mykologický sborník 28, 1951, 37.
V okolí Německého na Moravě se užívá názvů *masovka* a *halenka*. **2675**

- Fišer Z.** Názvy hub a rčení o houbách na kladském pomezí. Mykologický sborník 28, 1951, 44.
Přetiskuje upravený, opravený a doplněný čl. J. Sulce *Z lidového rostlinopisu na kladském pomezí* (Od kladského pomezí 1924, s. 132—133). **2676**
- Velecký A.** Hřib cikán (*B. porphyrosporus* Fr.) a jeho jména. Mykologický sborník 28, 1951, 125.
Soubor lidových názvů z různých krajů. **2677**
- Richterová M.** Názvy hub na Přešticku. Mykologický sborník 29, 1952, 42—43.
Místní lidové názvy pro různé druhy hřibů, ryzců, klouzků a kuřátek. **2678**
- Šibl F.** Místní lidové názvy hub. Mykologický sborník 30, 1953, 48.
Pocházejí z kraje mezi Nýřany a Štříbrem. — Tamtéž několik dalších drobných příspěvků k lidovému názvosloví hub od různých autorů (E. Záhnová, Manětínsko; J. Kozlík, okolí Královic a Kožlan; F. Kolařík, Česká Skalice; K. Sládek, Kamenná u Zábřehu; J. Demel, Haná; F. Veselský a S. Krejčí, okolí Hodonína). **2679**
- Žofka J.** Lidové názvy hub. Mykologický sborník 30, 1953, 83.
Několik názvů z Velvarska a z Mladobolesavska. — Další názvy z různých krajů Čech a Moravy tamtéž na s. 85—87 (F. Hejlek, F. Šibl, L. Ambrozek a j.) a na s. 138 (J. Kozlík, J. Pavloušek). **268**
- 0**
- Baudyš E.** Příspěvek k lidovým názvům hub. Mykologický sborník 32, 1955, 15—16.
Lidové názvy některých hřibovitých hub z různých krajů; s dodatkem F. Smotlarchy. **268**
- 1**
- Bobek F.** Valašské zahrádky a květiny. Naše vlast 2, 1954, 167.
Sbírka místních názvů zahradních i lučních květin, zeleniny, různých druhů ovoce, stromů a j. — Lidové názvy ovocných odrůd z Valaška otiskuje také J. Cediďa v čl. *Ovocnářství v Senince u Vsetína* (Valaško 1, 1952, 15—17). **2682**
- Hanzelka E.** Lašská lidová jména zvířat a rostlin z Kopřivnická. Radostná země 4, 1954, 30—31.
Snůška nářečního materiálu lexikálního. **2683**
- Špilka J.** Příslownictví české a slovenské. ČL 40, 1953, 177—183.
Přehledný výklad o přísloví a jeho hl. problematice (definice; nejdůležitější vydavatelské úkoly v oboru českých a slovenských přísloví a pořekadel; třídění přísloví ve sbírce, kterou autor chystá). Připojena bibliografie našich základních příslowných sbírek. **268**
- 4**
- Rychnova D.** Prameny pro studium lidové písně na Pelhřimovsku. CL 42, 1955, 16—18.
Soupis tištěných i jiných pramenů, sestavený u příležitosti průzkumu, který prováděl Státní ústav pro lidovou píseň od r. 1951. **268**
- 5**
- Sirovátka O.** Zlidovělé písně z XIX. století na Boskovicku. ČL 40, 1953, 128—137.
Na s. 132 vykládá a. stručně o textových změnách zlidovělých písní. S ukázkami. **2686**

Šajtar D. Stav a úkoly české folkloristiky ve Slezsku. Radostná země 1, 1951, 49—59.

Všimá si také dosavadní práce (především sběratelské) v oblasti slezské lidové slovesnosti. V závěru podrobná bibliografie. **2687**

D. Šajtar, Archiv ústní slovesnosti. Radostná země 2, 1952, 55—56.

Zpráva o archivu ústní slovesnosti slezské oblasti ve Slezském studijním ústavu v Opavě. **2688**

Viz též č.:

2149. F. Psota, Pálení dřevěného uhlí a uhlířské názvosloví.

2542. L. Jadrníček, Městečko Fryšták, Horní Ves, Dolní Ves, Lukoveček a Vítova.

2579. F. Suchý, Lidové písně a tance z Polabí na Královéměstecku.

IV. ORGANISACE A DĚJINY LINGUISTICKÉ PRÁCE

1. Práce bibliografické

Bibliografie celkové

Tyl Z. Bibliografie české linguistiky za léta 1945—1950. Jazykověda obecná, indoevropská, slovanská a česká. Praha, Nakladatelství ČSAV 1955, 360 s., 8°.

Navazuje obsahem i uspořádáním na *Bibliografii československých prací linguisticých a filologických*, jejíž poslední ročník (za rok 1935) vyšel 1937 nákladem České akademie věd a umění; odchylky jsou uvedeny v předmluvě. Je to bibliografie relativně úplná (při uplatnění jistého výběrového hlediska), věcně řazená, adnotovaná a podle potřeby i hodnotící. Založena je na excerpci celé jazykovědné produkce knižní i časopisecké a vybraných prací z některých oborů příbuzných, pokud mají význam pro jazykovědu. Připojen rejstřík osob a vykládaných slov.

Ref: L. Dvonč, SaS 17, 1956, 50—53 (s několika doplňky). — J. Novotný, ČJ 6, 1956, 198—199. — J. Brambora, Pedagogika 6, 1956, 124. — S. E. Mann, SIRev 34, 1956, č. 83, s. 553. — M. Vey, BSL 51, 1955, sv. 2, s. 132—133. — J. Skutil, VVM 11, 1956, 196. — L. Dvonč, Knižnica (Bratislava) 8, 1956, 274 až 275. **2689**

Przegląd bibliograficzny za lata 1946—1948. VI. Grupa czesko-słowacka. Rocznik Slawistyczny 17, 1955, 171—206.

Oddíl obsahuje celkem 308 záznamů; kromě toho jsou práce českých a slovenských jazykovědců zaznamenány podle věcné příslušnosti i v ostatních oddílech bibliografie. Záznamy jsou podle potřeby doprovázeny stručnými adnotacemi. Český a slovenský materiál sebral a zpracoval V. Polák.

Zpráva: Z. Tyl, SaS 17, 1956, 56—57.

2690

Tyl Z. Česká jazykověda v letech 1953—1954. SaS 16, 1955, 113—128, 204—208, 227—249.

Výběrový bibliografický přehled, shrnující v souvislém výkladu a stručně charakterisující důležitéjší jazykovědné práce. [Část první: I. Organizace lingvistické práce; II. Linguistika obecná; III. Srovnávací linguistika indoevropská; IV. Slovanská jazykověda (mimo bohemistiku). — Část druhá: Česká dialektologie. — Část třetí: V. Bohemistika (ostatek); VI. Jubilea a nekrology; VII. Cizí práce o jazyce českém]. **2691**

Bibliographie linguistique de l'année 1948 et complement des années 1939—1947. Publiée par le Comité International Permanent de Linguistes. Utrecht—Bruxelles, Spectrum 1951, s. XXIV + 261, 8°.

Světová jazykovědná bibliografie, sestavovaná za mezinárodní účasti; z českých jazykovědců se práce na ní účastní V. Polák. Materiál je zhruba věcně utříděn, záznamy nejsou zpravidla adnotovány. Práce o jazyce českém jsou shrnuty v odd. XII. *Baltique et Slave, C. Langues slaves, 12. Tchèque* (s. 169—174); práce českých autorů z ostatních oborů jsou zaznamenány i v jiných oddílech. — V. též BČL 1945/50, č. 2102.

Pokračování: *Bibliographie linguistique de l'année 1949 et complement des années précédentes.* Tamtéž 1951, s. XXIV + 283, 8° (čeština na s. 190—195). — *Bibliographie linguistique de l'année 1950 et complement des années précédentes.* Tamtéž 1952, s. XXVIII + 275, 8° (čeština na s. 187—189). — *Bibliographie linguistique de l'année 1951 et complement des années précédentes.* Tamtéž 1953, s. XXXII + 298, 8° (čeština na s. 194—197). — *Bibliographie linguistique de l'année 1952 et complement des années précédentes.* Tamtéž 1954, s. XXXII + 297, 8° (čeština na s. 200—202). — *Bibliographie linguistique de l'année 1953 et complement des années précédentes.* Tamtéž 1955, s. XXXII + 353, 8° (čeština na s. 241—245).

Zpráva: Z. Tyl, SaS 17, 1956, 54.

2692

Zpravodajství ze slovanské filologie za rok 1950. *Slavia* 20, 1951, 541—635.

Toto zpravodajství přináší přehledný výběr informací o nových pracích knižních i časopiseckých, jakož i o činnosti přednáškové a organizační v oboru slovanské jazykovědy a literární vědy v mezinárodním měřítku; přihlíží také k důležitějším pracím z oborů příbuzných. Jeho cílem není bibliografická úplnost, ale výběrové a především pohotové informace. K záznamům jsou připojovány adnotace — podle potřeby i podrobnější — a zčásti i základní hodnocení. Jazykovědnou část zpravodajství uspořádal F. V. Mareš, část literárněvědnou S. Wollman.

Pokračování: *Zpravodajství ze slavistiky za rok 1951.* *Slavia* 21, 1952/5, 517—668 (vyšlo v č. 4 teprve na počátku r. 1956 a obsahuje část jazykovědnou, literárněvědnou a archeologickou, kterou připravila A. Pitterová). — *Zpravodajství ze slavistiky za rok 1952.* *Slavia* 23, 1954, 349—505 (obsahuje část jazykovědnou, literárněvědnou a archeologickou). — *Zpravodajství ze slavistiky za rok 1953.* *Slavia* 24, 1955, 529—610 (obsahuje jen část archeologickou a část historickou, kterou red. J. Mík ulk a).

Zpráva: Z. Tyl, SaS 17, 1956, 57—58.

2693

Bibliografie české historie za léta 1937—1941. Sestavila **S. Jonášová-Hájková.** Praha, Historický klub 1951, s. XXX + 390, 8°.

Jazykovědný materiál, pokud je do této bibliografie pojat, je obsažen v oddíle „Dějiny jazyka, knižtisku a literatury“. Část věnovaná tu jazyku je členěna takto: a) filologie všeobecně; b) staroslovenština, hlaholice, cyrilice; c) slavistika; d) čs. jazyk všeobecně, filol. drobnosti, prosodie; e) slovníky, nářečí; f) filologové (č. záz. 4333—4681, s. 255—271). Příspěvky materiálové (edice textů z doby starší, materiál pro jazyk lidový) jsou porůznu i v jiných oddílech. — Recensi jazykovědného materiálu provedli J. Kurz (stsl., hlaholice, cyrilice) a V. Šmilauer (ostatní). Bibliografie není adnotována.

Ref.: J. Spět, *Slovesná věda* 5, 1952, 207—210.

2694

Kunz L. Česká ethnografie a folkloristika v letech 1945—1952. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, 381 s., 8°.

Odborná bibliografie knižních i časopiseckých prací zaznamenává mimo jiné také materiálové příspěvky pro studium lidového jazyka a nářečí, některé práce dialektologické a pod.

Ref.: J. Spilka, *Čs. ethnografie* 3, 1955, 209—211. — V. Scheufler, *ČL* 42, 1955, 134, — V. Vrzalova, *ČLit* 3, 1955, 202—203. — V. F[icek], *Radostná země* 5, 1955, 90—91. — Z. Tyl, *SaS* 17, 1956, 62 (s připomínkami, pokud jde o jazykový materiál). — M. Stará, *Slavia* 25, 1956, 117—121. — E. Schneeweis, *Zeitschrift f. Slawistik* 2, 1957, č. 1, s. 136.

2695

Šmilauer V. Sedmdesátka zpráv. *ČMF* 34, 1951, 27—37.

Pokračuje v souborech informací z oboru lingvistiky obecné, indoevropské, zvl. slovanské a české (v. *BČL* 1945/50, č. 2117). — Další zprávy: *Trřícítka zpráv* (tamtéž, s. 82—86). — *Stovka zpráv* (tamtéž, s. 136—144, 173—178). — *Čtyřicítka zpráv* (tamtéž, s. 178—187). — Zevrubnější zprávy, zejména pokud přinášejí autorovy kritické poznámky, jsou uvedeny na příslušných místech této bibliografie jako referáty, po př. jako samostatné záznamy.

2696

Gregor A. Zprávy o pracích filologických, především slavistických. *SbFilFakBU* 3, 1954, č. 3 — ř. jazykovědné (A) č. 2 — s. 122—143.

Obsahem i uspořádáním navazují na Šmilauerovy soubory zpráv o jazykovědě (v. *BČL* 1945/50, č. 2117 a zde č. 2696), aniž dosahují jejich úrovně a také ve výběru jsou dosti nahodilé. Časově se omezují na zprávy z 2. poloviny r. 1952 a z r. 1953 (do 1/12).

Zpráva: Z. Tyl, *NŘ* 38, 1955, 249—250.

2697

Tyl Z. Z knih, časopisů a novin. *NŘ* 36, 1953, 311—317.

Pravidelná rubrika zpráv o člancích v novinách a časopisech, jakož i o pracích knižních, které se zabývají především otázkami spisovné češtiny a jazykové kultury, ale také ostatní aktuální tematikou jazykovědnou. — Pokračování: *NŘ* 37, 1954, 56—63 (Z. Tyl). — *NŘ* 37, 1954, 239—249 (Z. Tyl). — *NŘ* 37, 1954, 304—310 (A. Jedlička). — *NŘ* 38, 1955, 52—57 (Z. Tyl). — *NŘ* 38, 1955, 109—119 (K. Sochor a Z. Tyl). — *NŘ* 38, 1955, 247—255 (Z. Tyl a F. Kopečný). — Některé zprávy z této rubriky jsou zapsány u příslušných záznamů, po př. uvedeny samostatně.

2698

Skoupil Z. Práce v oboru slovanské jazykovědy na filosofické fakultě brněnské university v období 1945—1954. *SbFilFakBU* 3, 1954, č. 3 — ř. jazykovědné (A) č. 2 — s. 98—104.

Přehled důležitějších prací se stručnými adnotacemi, sestavený podle jednotlivých pracovníků (F. Trávníček, J. Bauer, A. Gregor, M. Jelínek, A. Kellner,

M. Kolaja, J. Kurz, V. Kyas, A. Lamprecht, V. Machek, A. Mátl, R. Mrázek, B. Novák, J. Skulina, J. Chloupek, R. Večerka). — Srv. k tomu pozn. v NR 38, 1955, 249. **2699**

Balcárková H. Publikační činnost učitelů filologických oborů VŠP za rok 1953. SbVŠPOI 1954 (Jazyk a literatura), s. 185—189.

Bibliografické údaje o pracích J. Běliče, J. Daňhelky, B. Ilka, M. Komárka, F. Kopečného, M. Krbce, V. Kristka, I. Poldaufa, P. Trosta a j., bez adnotací. — Pokračování za rok 1954: V. Podhorná, tamtéž 1955, s. 273 až 275. **2700**

Viz též č.:

3239a. M. Vey, Chronique. Tchèque.

3240. R. Auty, Czech and Slovak Studies.

3241. E. Dickenmann, Bibliografie der Jahre 1944—1946. Slavisch.

Bibliografie individuální

Romportí M. Soupis prací prof. Bohuslava Hály. SaS 15, 1954, 6—9.

Bibliografie je sestavena chronologicky a není adnotována.

2701

Knížková H. Bibliography of Oldřich Friš. ArchOr 23, 1955, 505—509.

Bibliografický soupis, chronologicky uspořádaný a neadnotovaný.

2702

Horálek K.—Tyl Z. Soupis prací akad. Bohuslava Havránka. Studie a práce linguistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 529—552.

Bibliografii prací do roku 1942 sestavil v roce 1943 (u příležitosti Havránkových padesátin) K. Horálek; tuto část, v době okupace nevydanou, upravil a doplnil a další pokračování až do konce roku 1952 připojil Z. Tyl. Bibliografie je sestavena chronologicky a není adnotována.

270

3

Skulina J.—Zdráhalová M. Soupis prací Adolfa Kellnera. SbFilFakBU 3, 1954, č. 3 — ř. jazykovědné (A) č. 2 —, s. 95—97.

Bibliografie je seřaděna chronologicky, není adnotována. — V. zde č. 2705.

2704

Vážný V. Soupis prací univ. prof. Dr Adolfa Kellnera. Sb. Ad. Kellnerovi (1954, v. zde č. 2740), s. 25—28.

Bibliografie je seřaděna chronologicky, bez adnotací. — V. zde č. 2704. **2705**

Man O. Soupis prací prof. dr. L. V. Kopeckého. SovJaz 4, 1954, 406—410.

Bibliografie je sestavena chronologicky a není adnotována.

2706

Bibliographie des travaux scientifiques de J. M. Kořínek. Recueil linguistique de Bratislava 1, 1948, 13—19.

Bibliografie je sestavena chronologicky, autor není uveden.

2707

Svoboda K. Soupis tištěných prací Králových. LF 2 (77), 1954, 113—120.

Bibliografie prací klasického filologa J. Krále (řazena chronologicky, bez adnotací) zaznamenává také jeho práce o české prosodii. **270**

8

Karasová A. Třetí příspěvek k bibliografickému přehledu publikační činnosti Alberta Pražáka za léta 1940—1950. Slovesná věda 4, 1951 (zvl. příl., 24 s.).

Navazuje na Pražákovu bibliografii do r. 1930, kterou sest. V. Pražák (Sb. Slovenská miscellanea, Bratislava 1931), a její pokračování za léta 1931—1940 od A. Karasové (Sb. Albert Pražák 1880—1940, Praha 1940). **270**

9

Nosek J. Soupis prací univ. profesora PhDr. Bohumila Trnky. ČMF 37, 1955, 105—113.

Bibliografie je řazena chronologicky, bez adnotací; upozorňuje m. j. na Trnkovy příspěvky k fonologii češtiny a českému pravopisu. **271**

0

Jančák P.—Sochová Z.—Voráč Ji Soupis prací univ. prof. Dr.

Václava Vážného k jeho šedesátinám v červenci 1952. NĚ. 36, 1953, 110—124.

Bibliografie je sestavena chronologicky, některé záznamy jsou opatřeny stručnými adnotacemi. **271**

1

Viz též č.-

2741. Janu Mukařovskému k šedesátce. Soupis prací Jana Mukařovského v letech 1948—1951.

Různé příspěvky bibliografické

Библиография — Bibliography — Bibliographie. ByzSlav 12, 1951, 288—337.

Mezinárodní byzantologická bibliografie (red. M. Paulová, od roč. 15, 1954 A. Dostál) zaznamenává v oddíle věnovaném otázkám cyrilometodějským také práce týkající se jazyka a památek staroslověnských a církevněslovanských (někdy s podrobnými adnotacemi). Na jazykovědné části bibliografie spolupracují m. j. J. Vašica a F. V. Mareš.

Pokračování: ByzSlav 13, 1952, 145—188, 354—382. — ByzSlav 15, 1954, 67—172, 268—300. — ByzSlav 16, 1955, 150—199, 377—408. **27**

12

Bauer J.—Večerka R. Původní práce a zprávy o sovětské jazykovědě a ohlasy Stalinových prací v Československu. SovJaz 1, 1951, č. 6, s. 70—76.

Bibliografický přehled z vybraných časopisů (viz seznam v úvodu) zabírá dobu od 20/6 1950 — 31/8 1951; záznamy jsou zhruba věcně utříděny, bez adnotací.

Pokračování: R. Večerka, SovJaz 2, 1952, 237—239 (za dobu od 1/9—31/12 1951). — J. B[auer], SovJaz 2, 1952, 463—465 (za první pololetí 1952). — R. V[ečerka], *Původní práce a zprávy o sovětské jazykovědě a práce rusistické v Československu*

(2. pololetí z. 1952). Sovjaz 3, 1953, 386—388. — J. Porák—L. Dvonč, *České a slovenské práce rusistické a ohlasy sovětské jazykovědy. Bibliografický přehled za rok 1953*. Sovjaz 4, 1954, 533—544. — *České a slovenské práce rusistické a ohlasy sovětské jazykovědy. Bibliografický přehled za rok 1954*. Sovjaz 5, 1955, 476—483 (autor neuveden).

2713

Bibliografie jazykovědných prací za leden—září 1950. Sovjaz 1, 1951, č. 1, s. 85—90.

Zaznamenává významnější sovětské práce z obecné jazykovědy, rusistiky i z oblasti západoevropských jazyků. Bibliografie je výběrová, bez adnotací; autor není uveden.

Pokračování: *Bibliografie jazykovědných prací za říjen—listopad 1950*. Sovjaz 1, 1951, č. 2, s. 73—79. — M. Wagner—J. Porák—Z. Rejehonová, *Bibliografie sovětských jazykovědných prací za leden—srpen 1951*. Sovjaz 1, 1951, č. 6, s. 56—69. — J. Porák, *Bibliografie sovětských jazykovědných prací za září—prosinec 1951*. Sovjaz 2, 1952, 231 až 236. — J. Porák, *Bibliografie sovětských jazykovědných prací za leden—červen 1952*. Sovjaz 2, 1952, 454—463. — S. Jarošová, *Bibliografie sovětských jazykovědných prací za druhé pololetí 1952*. Sovjaz 3, 1953, 282—292.

2714

Ohlasy Stalinových prací o jazykovědě v SSSR a v evropských zemích lidové demokracie (kromě ČSR) 1950—1952. Bibliografii sestavil na základě materiálu Universitní a Slovenské knihovny v Praze **O. Berkopec** a kolektiv pracovníků UK. Bibliografické příručky UK v Praze, č. 1. Praha, Ústřední knihovna 1953, 112 s., 4° (rozmnož.).

Výběrová bibliografie; obsahuje přes 850 záznamů prací vyšlých samostatně, v sbornících, časopisech a novinách, podle potřeby se zcela stručnými adnotacemi. Připojen podrobný rejstřík věcný.

Zpráva: Z. Tyl, SaS 15, 1954, 144.

2715

Bibliografie stalinské diskuse o marxismu v jazykovědě v ČSR. SovHist 1, 1951, č. 8, s. 157—160.

Soupis článků (neurčený ani časově ani výčtem excerpovaných časopisů), rozdělený do dvou skupin: I. Význam Stalinových prací o marxismu v jazykovědě pro společenskou vědu. — II. Význam Stalinových prací o marxismu v jazykovědě pro historii, archeologii a ethnografii. — Autor není jmenován. — Doplněk k soupisu v. tamtéž 2, 1952, 89.

2716

Hrabě V. Přehled nejdůležitějších článků, které vyšly v SSSR i v ČSR jako ohlas prací J. V. Stalina o jazykovědě. RJ 1, 1950/1, 173—175.

Informativní zpráva se stručnými charakteristikami.

2717

Zprávy o sovětských knihách a člancích. Školská metodika. Sovjaz 1, 1951, č. 1, s. 83—84.

Několik adnotovaných bibliografických záznamů z označeného oboru. 2718

Polák V. Bibliographia onomastica 1950. Tchecoslovaquie. Onoma (Louvain) 3, 1952, 109—112.

Obsahuje oddíly: Generalia — Toponymie — Anthroponymie; není adnotována, u některých prací však zaznamenává referáty. — Pokračování za rok 1951: tamtéž, s. 187; za rok 1952: tamtéž 4, 1953, 217—218; za rok 1953: tamtéž 5, 1954, 241—242.

2719

Polák V. Bibliographia onomastica 1952. Bulgarie. Onoma (Louvain) 4, 1953, 153.

Celkem 10 záznamů z toponymie i anthroponymie (bez adnotací).

2720

Porák J. Bibliografie ke studiu ruštiny [B. O. Unbegaun: *A Bibliographical Guide to the Russian Language*. Oxford 1953]. SovJaz 4, 1954, 519—520.

Zpráva; jde o bibliografii značně výběrovou.

2721

Porák J. Bibliografie ke studiu ruské jazykovědy 1825—1880 [*Библиографический указатель литературы по русскому языкознанию 1825—1880*. Vvypusk I—II, Moskva 1954]. SovJaz 5, 1955 144—146.

Ref. o prvních dvou svazcích velké retrospektivní bibliografie ruské jazykovědy, kterou zpracovaly N. S. Avilovová, J. T. Čerkasovová a N. J. Švédovová za red. V. V. Vinogradova. První svazek obsahuje záznamy prací o spisovné ruštině, mluvnické stavbě, tvoření slov, fonetice, orthoepii, pravopisu a interpunkci; část druhá je vyplněna záznamy lexikologickými a lexikografickými (s. 201 -j- 536). — V. též zprávu Z. Týla, SaS 17, 1956, 58—59 (o sv. 1—3).

272

2

Frinta A. Chronique. Sorabe. RÉS 31, 1955, 273—274.

Bibliografický přehled jazykovědných prací o lužické srbštině za rok 1953. 2723

Polák V. V. Blanár: *Bibliografija jazykovědy na Slovensku v rokoch 1939—1947* (Bratislava 1950). Philologica 6, 1951, 18.

Referát s několika doplňky. — Další ref. o Blanárově bibliografii: A. Gregor, SbFilFakBU 1, 1952, č. 1 — ř. jazykovědné (A) č. 1 —, s. 184—185.

272

4

Bibliografický katalog ČSR. Česká kniha. Ved. red. J. Petrmičl. Vyd. Národní knihovna v Praze. Roč. 19, 1951, 1152 s., 8°.

Přináší úplný soupis české knižní produkce; adnotované záznamy jsou řádky podle desetinného třídění (odd. IV = Jazykověda).

Další ročníky : Česká kniha 20, 1952, 1292 s. (desetinné třídění bylo nahrazeno novým systematickým řazením podle sovětského vzoru; odd. XX = Jazykověda). — Česká kniha 21, 1953, 1524 s. — Česká kniha 22, 1954, 1510 s. — Česká kniha 23, 1955, 1512 s.; ved. red. M. Jungmann, odd. XXIII = Jazykověda).

272

5

Bibliografický katalog ČSR. České časopisy. Ved. red. J. Petrmičl. Vyd. Národní knihovna v Praze. Roč. 1, 1953, 2926s., 8°.

Výběrový soupis novinových a časopiseckých článků, statí a studií, založený na excerpci asi 400 důležitějších novin a časopisů. Záznamy jsou utříděny do věcných skupin (odd. XXIV = Jazykověda), bez adnotací.

Další ročníky: *České časopisy* 2, 1954, 2588 s. 8°. — *Články v českých časopisech* 1955, 958 s. (bez rejstříku), 4° (odd. XXIII = Jazykověda).

272

6

Wollman S. K otázce bibliografie. SovLit 4, 1955, 65—75.

Zabývá se zásadním hodnocením bibliografie jako vědecké práce a kromě toho i některými otázkami metodickými. Konkrétně si všímá situace v oblasti bibliografie literárněvědné (zčásti také jazykovědné) a některé důležitější pomůcky toho druhu také hodnotí.

272

7

- Viz též č.:
308. O jazyce literárních děl. Bibliografie sovětských prací o jazyce literárních děl.

2. Jazykovědné časopisy a sborníky

České časopisy a sborníky

Archiv orientální. Journal of the Czechoslovak Oriental Institute, Prague. Edited by B. Hrozný in cooperation with J. Bakoš, V. Lesný, F. Lexa, O. Pertold, J. Průšek, J. Rypka, F. Tauer. Vol. 19, 1951, 644 p.

V Č. 1/2 tohoto ročníku jsou otištěny *Les actes des journées scientifiques d'orientalisme 1949* (s. 1—320, v. zde č. 2955).

Vol. 20, 1952, (Diatribae Lexa, red. Z. Žába), p. 4 + 665.

Vol. 21, 1953, p. 4 + 640.

Edited by O. Friš in cooperation with O. Klíma, F. Lexa, L. Matotxš, J. Průšek, J. Rypka, F. Tauer, D. Zbavitel. Vol. 22, 1954, p. 4 + 644.

Edited by L. Matouš in cooperation with J. Bakoš, O. Klíma, B. Krebsová, F. Lexa, K. Petráček, J. Průšek, J. Rypka, S. Segert, F. Tauer, D. Zbavitel, L. Zgusta. Vol. 23, 1955, p. 4 4- 662 + 12 (zvl. příloha *Orientalistická zasedání o linguistice*, v. zde č. 2972).
2728

Byzantinoslavica. Международный журнал по византиноведению (souběž. titul, angl. a franc.). Avec la collaboration des principaux centres byzantinologiques rédigée-par les professeurs de l'Université Charles B. Havránek (philologie) et M. Paulová (sciences historiques). Réd. gérant B. Havránek, secrétaire de la rédaction B. Zástěrová. Publiée par la Commission des études byzantines de l' Institut Slave de Prague. Vol. 12, 1951, 338 p.

Vol. 13, 1952/3, 382 p.

Redigée par B. Havránek et A. Dostál. Membres du conseil de rédaction: J. Dolanský, J. Eisner, J. Kurz, M. Paulová, A. Salač, F. Tauer, B. Zástěrová. Réd. gérant: B. Havránek, secrétaire de la rédaction B. Zástěrová. Vol. 14, 1953, 284 p.

Vol. 15, 1954, 300 p.

Vol. 16, 1955, 408 p.

Ref.: Slovo (Zagreb) 1, 1952, 69—78. — V. Molé, Pamiętnik Słowiański (Warszawa) 4, 1954, 392—400 (o roč. 14).
2729

Časopis pro moderní filologii. S přílohou „Philologica”. Vyd. Klub moderních filologů v Praze. Hl. red. J. Kopal, odb. red.: V. Šmilauer (pro slavistiku), H. Siebenschein (pro germanistiku), B. Trnka (pro anglistiku). Roč. 34, 1951, s. [4] + 192. — Philologica. Recensní a cizojazyčná příloha ČMF. Roč. 6, 1951, 64 s. (samost. stránkováno).

Vyd. Kabinet pro moderní filologii ČSAV. HI. red. Z. Vančura. Red. rada: V. Buben, I. Poldauf, H. Siebenschein, J. Vachek, L. Zatočil, J. Š. Kvapil, O. Novák, V. Schwanzer, V. Brett, Z. Stříbrný (red. taj.). Roč. 35, 1953, s. [4] + 256.

Roč. 36, 1954, s. [4] + 252.

Roč. 37, 1955, s. [4] + 320. — Philologica. Red. taj. Z. Hampejs. Roč. 7, 1955, 80 s. (samostatně stránkováno).

Ref: M. Vey, BSL 47, 1951, sv. 2, s. 208—209 (o roč. 34, 1951); týž a., BSL 50, 1954, sv. 2, s. 166—167 (o roč. 35, 1953).

2730

Český jazyk. Časopis pro metodiku českého jazyka. Vyd. ministerstvo školství, věd a umění v Stát. nakl. učebnic v Praze. Řídí

J. Jelínek a J. V. Bečka s red. kruhem. Roč. 1, 1950/1, s. 4 + 316.

Vyd. ministerstvo školství, věd a umění v SPN v Praze. ~Roč. 2, 1951/2,

s. 408.

Vyd. SPN v Praze z pověření ministerstva školství. ~. Roč. 3, 1953, s. 4 + 284.

Roč. 4, 1954, s. 4 + 364.

Red. J. Jelínek. Roč. 5, 1955, s. 4 + 364.

2731

Listy filologické. Vyd. Jednota českých filologů v Praze. Řídí A. Grund, V. Machek, B. Ryba (hl. red.). Roč. 75, 1951, s. XI + 320.

Vyd. Kabinet pro studia řecká, římská a latinská ČSAV. Ved. red. A. Salač, red. rada: J. Dobiáš, V. Machek, B. Ryba, F. Ryšánek, L. Varcl; red. taj. R. Jenišťová. Praha, Nakladatelství ČSAV. Roč. 1 (76), 1953, s. [4] + 320 + VIII + 3 příl.

Ved. red. A. Salač, red. rada: J. Dobiáš, V. Machek, F. Ryšánek, L. Varcl; red. taj. R. Dostálová-Jenišťová. ~ Roč. 2 (77), 1954, s. [4] + 294 + VI + 4 příl.

Roč. 3 (78), 1955, s. [4] + 304 + VIII + 4 příl.

K tomu srv. A. Fialová, *Ke vzniku Listů filologických před osmdesáti lety*. LF 3 (78), 1955, 107—116 (podle materiálu z archivu býv. Jednoty českých filologů).

2732

Naše řeč. Časopis Ústavu pro jazyk český. Vyd. III. třída České akademie věd a umění. Red. rada: B. Havránek (hl. red.), K. J. Beneš, V. Machek, F. Ryšánek, V. Šmilauer, F. Trávníček, V. Vážný, A. Získal. Praha, Stát. pedagog. nakladatelství. Roč. 35, 1951/2, s. [4] + 196.

Časopis Ústavu pro jazyk český ČSAV. Ved. red. A. Jedlička, výk. red. F. Daneš. Red. rada: J. Bělič, B. Havránek, V. Machek, V. Šmilauer, F. Trávníček, F. Váhala. Praha, Nakladatelství ČSAV. Roč. 36, 1953, s. [4] + 320 + XX (rejstřík).

Roč. 37, 1954, s. (4) + 314 + XII (rejstřík).

Roč. 38, 1955, s. (4) + 320 + XVIII (rejstřík).

2733

Ruský jazyk. Časopis pro vyučování ruštině na čs. školách. Vyd. ministerstvo školství, věd a umění v Stát. nakl. učebnic. Řídí Z. Mathauser s red. kruhem. Roč. 1, 1950/1, 224 s.

Řídí Z. Mathauser a Z. Bartušková s red. kruhem. Praha, SPN. Roč. 2, 1951/2,

416

s.

Řídí Z. Mathauser a J. Vlček. Roč. 3, 1953, 292 s. + 9 s. příl.

Řídí J. Vlček s red. kruhem. Roč. 4, 1954, 464 s.

Řídí J. Vlček s red. kruhem. Roč. 5, 1955, 460 s.

Ref: M. Jehlička, *SovJaz* 3, 1953, 86—88 (o roč. 1, 1950/1 a 2, 1951/2).

2734

Slavia. Časopis pro slovanskou filologii. Vyd. Slovanský ústav v Praze. Red. B. Havránek, K. Krejčí, F. Wollman. Roč. 20, 1950/1, s. [6] + 644.

Vyd. Slovanský ústav ČSAV. Red. rada: J. Dolanský, B. Havránek, K. Krejčí, F. Wollman, S. Wollman. Praha, Nakladatelství ČSAV. Roč. 21, 1952/5 (č. 4 vyšlo na počátku r. 1956), s. X + 668.

Roč. 22, 1953, s. [6] + 598.

Roč. 23, 1954, s. VIII + 600.

Red. rada: J. Dolanský, B. Havránek, K. Krejčí, F. Wollman, F. V. Mareš, S. Wollman. Roč. 24, 1955, s. [8] + 610.

Ref: J. Hamm, *Slovo* (Zagreb) 3, 1953, 90—106 (o roč. 18—21, 1947—1953).

2735

Slovo a slovesnost. List Ústavu pro jazyk český a Pražského lingvistického kroužku. Red. B. Havránek, J. Mukařovský, K. Horálek, F. Vodička. Praha, Melantrich. Roč. 13, 1951/2, s. [VI] + 192.

Časopis pro otázky teorie a kultury jazyka. Vyd. Československá akademie věd péčí Ústavu pro jazyk český. Ved. red. B. Havránek, výk. red. M. Dokulil. Red. rada: K. Horálek, A. Kellner, F. Vodička. Praha, Nakladatelství ČSAV. Roč. 14, 1953, s. [IV] + 192.

Ved. red. B. Havránek, výk. red. M. Dokulil. Red. rada: K. Horálek a F. Vodička. Roč. 15, 1954, s. [IV] + 188.

Ved. red. B. Havránek, výk. red. M. Dokulil. Red. rada: K. Horálek, A. Lamprecht, F. Vodička. Roč. 16, 1955, s. [IV] + 260.

Ref: M. Vey, *BSL* 49, 1953, sv. 2, s. 127 (o roč. 13, 1951/2, č. 3—4) a *BSL* 50, 1954, sv. 2, s. 167—168 (o roč. 14, 1953, č. 1—4). — J. Horecký, *Jazykovedný časopis* 8, 1954, 129—131 (o roč. 13, 1951/2).

2736

Sovětská věda — Jazykověda. Vyd. Československo-sovětský institut. Red. rada: M. Wagner, J. Bauer, O. Bělič, C. Bosák, K. Horálek, V. Hrabě, Š. Peciar, P. Sgall. Praha, Nakladatelství ČSI. Roč. 1, 1951, s. [4] + 480.

— Red. rada: K. Horálek (ved. red.), J. Bauer, P. Trost, Š. Peciar, P. Sgall, M. Wagner. Roč. 2, 1952, s. [4] + 484.

Red. rada: K. Horálek (ved. red.), J. Bauer, A. V. Isačenko, R. Kliský, J. Moravec, J. Porák, P. Sgall, P. Trost, R. Večerka, M. Wagner.

Roč. 3, 1953, s. VI + 570.

Советская языковедá. Vyd. Československo-sovětský institut za odb. řízení Ústavu ruského jazyka, literatury a dějin SSSR. Red. rada: K. Horálek (ved. red.), V. Barnettová, J. Bauer, A. V. Isačenko, V. Lapárová, J. Popela, J. Porák (red. taj.), R. Večerka. Roč. 4, 1954, s. IV + 544.

Vyd. Nakladatelství ČSAV za odb. péče jazykovědného oddělení Ústavu ruského jazyka, literatury a dějin SSSR. Roč. 5, 1955, s. IV + 484.

Ref: B. Ilek, *RJ* 2, 1951/2, 31—32 (o roč. 1, 1951, č. 1—2). — V. Machek, *LF* 75, 1951, 317 (o roč. 1, 1951, č. 1—4). — J. Horecký, *SlReč* 17, 1952, 94—96

(o roč. 1, 1951, č. 1—4). — J. Horecký, Jazykovědný sb. 5, 1951, 283—285 (o roč. 1, 1951, č. 1—6). — F. Trávníček, LN 1951, 2/9 (o roč. 1, 1951, č. 3/4). — J. Oravec, Jazykovědný sb. 6, 1952, 142—150 (o roč. 2, 1952, č. 1—3). — R. Schnek, SIREč 17, 1951/2, 307—312 (o roč. 2, 1952, č. 1—3). — B. Beneš, Slavia 22, 1953, 151—155 (m. j. o Sovjaz 2, 1952 a 3, 1953, č. 1). — Kromě toho přinášely zprávy o Sovětské jazykovědě časopisy ČJ a RJ (E. Blumauer, J. Jelínek, L. Klimeš, M. Komárek, M. Těšitelova, O. Tichý). **2737**

Universitas Carolina. Red. A. Sal ač. Red. rada: D. Benešová, R. Beneš, B. Fott, J. Janko, J. Konta, E. Polák, F. Štajgr, B. Trnka, J. Venta. Vol. 1, 1955, No. 5. Philologica No. 1, p. 1—105. Vol. 1, 1955, No. 13. Philologica No. 2, p. 106—206. **2738**

Acta universitatis Carolinae. Věd. red. A. Salač, red. rada: R. Kettner, F. Štajgr. Vyd. Karlova universita v Praze od r. 1954 (1955).

Sborník vychází ve třech sekcích, duchovědné, lékařské a přírodovědecké; sekce duchovědná obsahuje tři serie: Juridica, Philologica, Philosophica et Historica. V roč. 1, 1954 (1955) vyšel sv. 5 (Philologica) a 7 (Philologica et historica); v. zde č. 421, 1141. **2739**

Adolfu Kellnerovi. Sborník jazykovědných studií. Redigoval S. Králík. Publikace Slezského studijního ústavu v Opavě, sv. 8. Opava, Slezský studijní ústav 1954, 192 s. + 3 obr. příl., 8°.

„Sborník je míněn jako pocta vědci, který se zvláště zasloužil o poznání jazykových poměrů v Ostravském kraji a svými pracemi razil cestu moderní české dialektologii“ (s. 5). Jednotlivé příspěvky v. zde pod č. 1072, 1148, 1149, 1198, 1452, 1456, 1458, 1485, 1494, 1497, 1498, 1505, 1506, 1509, 1834, 2364, 2705, 3127, 3131.

Ref.: J. Voráč, SaS 16, 1955, 178—182. — R. Večerka, ČMM 74, 1955, 354—355. — J. Skutil, VVM 10, 1955, 127—128 a Radostná země 5, 1955, 126. — Z. Tyl, NŘ 39, 1956, 51—53. — E. Lotko, ČJ 6, 1956, 155—156. — A. Satke, SlezSb 54, 1956, 290—295. — M. Vey, RĚS 32, 1955, 235—237 a týž a., BSL 51, 1955, sv. 2, s. 140—142. — N. A. Kondrašov, Voprosy jazykoznanija 1956, č. 2, s. 121—124.—P. L. Garwin, Word 11, 1955, č. 4. **2740**

Česko-polský sborník vědeckých prací I—II. Uspořádal M. Kudělka. Publikace Slezského studijního ústavu v Opavě, sv. 11 a 12. Praha, SPN 1955 (II. díl vyšel v pol. r. 1956), s. 805 + 520, 8°.

Jazykovědné příspěvky v. zde pod č. 600a, 602a, 1064a, 1066a, 1078a, 1079a, 1096a, 2877a.

Ref.: S. Králík, SaS 18, 1957, 59—60. — A. Si vek, Radostná země 6, 1956, 96—98. — B. Balajka, Literatura ve škole 4, 1956, 120 a č. 3, ob. s. 3. — Z. Konečný, Slavia 26, 1957, 283—289. **2740a**

Janu Mukařovskému k šedesátce. Red. B. Havránek a F. Černý. Praha, Čs. spisovatel 1952, 96 s. + 7 obr. příl., 8°.

Vedle jiných příspěvků (stať B. Havránka v. zde pod č. 3144) obsahuje sborník *Soupis prací Jana Mukařovského v letech 1948—1951* (s doplňky za rok 1947), který sestavili pracovníci Ústavu pro českou literaturu a který navazuje na starší bibliografii Mukařovského (srv. BCL 1945/50, č. 2112). **2741**

Josef Dobrovský. 1 753—1953. Sborník studií k dvoustému výročí narození. Věd. red. B. Havránek a J. Dolanský. Praha, Nakladatelství ČSAV 1953, 592 s. + 12 obr. příl., 8°.

Úvodní stať *Veliký Josef Dobrovský* je vyňata z *Dějín národa českého* Z. Nejedlého (I, s. 68n.). Studie jsou rozděleny do čtyř oddílů podle hlavních pracovních oborů Dobrovského (život a filosofický názor; jazykověda; literární historie; historie a některé obory příbuzné); v. zde č. 667, 1281, 2785, 2789, 2794, 2802, 2805, 2810, 2812, 2817, 2819—2821, 2827, 2828, -2832, 12836, 2840, 2841, 2845. — Na s. 507—547 rus. résumé, na s. 549—592 francouzská.

Ref: A. Jedlička, *Sborník studií o osobnosti a díle Josefa Dobrovského*. NR 37, 1954, 304—310. — J. Černý, *Za marxistické zhodnocení vědeckého a ideového odkazu Josefa Dobrovského*. Nová mysl 8, 1954, 541—552. — V. Bechyňová, *Literatura k 200. výročí narozenin Josefa Dobrovského*. Slavia 23, 1954, 596—600. — M. Vey, *Revue Internat. d'Onomastique* (Paris) 6, 1954, 319. — H. Peukert, *Deutsche Literaturzeitung f. Kritik der internat. Wissenschaft* (Berlin) 76, 1955, 190—199. — A. Siudut, *Język Polski* 34, 1954, 236—237. — S. E. Mann, *SIRev* 33, 1955, sv. 81, s. 569—573. 2742

K jazyku a slohu našich klasiků. Věnováno Kv. Hodurovi k pětasedmdesátinám. Nakladatelství ČSAV 1954, 80 s., 8°.

Zvl. otisk z čas. Naše řeč 37, 1954, č. 3/6 vydán jako jubilejní sborníček; studie do něho ppjaté a zabývající se vesměs otázkami uměleckého jazyka a stylu v. zde pod č. 1794, 1797, 1798, 1799, 1802, 1823, 1825, 1826.

Ref: mt [= M. Těšitelova], *CJ* 4, 1954, 361—362. 2743

Kniha o překládání. Příspěvky k otázkám překladu z ruštiny. Napsal kolektiv autorů za red. J. Moravce. Knížnice ČSI, sv. 11. Praha, ČSI 1953, 358 s., 8°.

„Kniha o překládání obsahuje soubor článků kolektivu autorů, kteří se tu snažili zachytit alespoň v některých bodech dnešní stav teorie a praxe překladu a ukázat na problematiku překladatelské práce... Jednotlivé články staví před překladatele na jedné straně poznatky o problémech, které se během překladatelské praxe z ruštiny vyjasnily nebo ustálily natolik, že je možné považovati je za vyřešené. Na druhé straně se však dotýkají i problémů, jejichž řešení je dosud sporné“ (z předmluvy na s. 7). — Na s. 348—350 otištěny tabulky běžného a odborného přepisu azbuky do latinky, na s. 352—354 stručná bibliografie prací o problematice překladatelské. — Jednotlivé příspěvky v. zde pod č. 335—339, 348, 349, 803, 815, 818, 819, 824, 837, 838, 851, 863, 1353, 1412, 1598, 1894, 1906.

Ref: F. Daneš, *NŘ* 36, 1953, 289—297 (s krit. poznámkami, také k jazykové stránce některých příspěvků). — J. Kuchař, *Cenný příspěvek k teorii i praxi překladu*. SaS 14, 1953, 131—135. — R. Kliský, *SovJaz* 3, 1953, 463—466. — S. Králík, *SlezSb* 51, 1953, 580. — Z. V., *SovPolEkon* 3, 1953, 419. — K., *O překládání, zejména z ruštiny*. LitN 2, 1953, č. 30, s. 10. — gf, *LD* 1953, 17/6. — O. Malíková, *SIReč* 19, 1954, 194—199. — J. Vlček—M. Zátovkaňuk, *SovLit* 3, 1954, 249—251. — K. Polák, *Ke „Knize o překládání“*. ČLit 2, 1954, 94—95 (několik poznámek). — J. Wagsteinová, *Nový život* 6, 1954, 107. 2744

Pražská universita moskevské universitě. Sborník k výročí 1755—1955. Uspořádali J. Dolanský (předseda redakční rady), R. N. Foustka, V. Jedlička, J. Konta, A. Salač, F. Štajgr. Praha, SPN 1954, 444 s., 8°.

Príspevky týkajúce sa jazykovedy v. zde pod č. 190, 682, 2915, 3024, 3028.
Ref: J. Pelikán, R. Večerka, Z. Zlatuška, SbFilFakBU 5, 1956, ř. jazyko-
vědné (A) č. 4, s. 143—146. — O. Feyl, Zeitschrift f. Slawistik 1, 1956, č. 3, s. 145
až 146. — J. Vávra—J. Mandát, Časopis ČSI 1, 1956, 138—153. — J. Novot-
ný, Čs. čas. historický 4, 1956, 154.

2745

Sborník prací filosofické fakulty brněnské university. Vyd.
filos. fak. brněnské university. Ved. red. V. Chmelař, red. taj. R.
Hošek. Red. kruh: K. Fojtík, R. Holinka, J. Hrabák, A. Kell-
ner, J. Kurz, A. Lamprecht, J. Macůrek, V. Machek, M.
Novák, J. Racek, G. Riedel, B. Šindelář, K. Štěpaník, F.
Trávníček, F. Wollman, L. Zatočil. Roč. 1. Řady jazykovědné
(A) č. 1. Brno 1952, 196 s.

Ved. red. V. Chmelař, red. taj. R. Hošek. Red. kruh: K. Fojtík, A.
Gregor, J. Hrabák, J. Kurz, A. Lamprecht, J. Ludvíkovský, J. Macůrek,
J. Macháček, V. Machek, J. Racek, G. Riedel, F. Stiebitz, J. Šebánek,
B. Šindelář, K. Štěpaník, F. Trávníček, F. Wollman, L. Zatočil. Roč. 3.
Řady jazykovědné (A) č. 2. Uspořádali A. Lamprecht, V. Machek, J. Vachek.
Brno 1954, 144 s.

Ved. red. V. Chmelař, red. taj. R. Hošek. Roč. 4. Řady jazykovědné (A)
č. 3. Red. kruh jazykovědné řady: J. Kurz, A. Lamprecht, V. Machek, F.
Trávníček, J. Vachek, L. Zatočil. Uspořádal red. kruh za ved. A. Lfmprechta,
V. Machka a J. Vachka. Brno 1955, 124 s.

Ref. (o č. 1): A. Jedlička, *Práce brněnského jazykovědného střediska*. NŘ 36, 1953,
298—301. — M. Vey, BSL 49, 1953, sv. 139, s. 128—130. — *Jazykověda v brněnském
sborníku*. SaS 15, 1954, 128—136 (kolektivní recenze věd. pracovníků filos. fak.
olomoucké, red. I. Poldauf). — O č. 2: R. Krajčovič, SIREč 20, 1955, 332—333.
— M. Vey, BSL 51, 1955, sv. 2, s. 136—137. — Z. Tyl, NŘ 38, 1955, 248—250.
— Oč. 3: Z. Tyl, NŘ 39, 1956, 108—111.

2746

Sborník Vysoké školy pedagogické v Olomouci. Řídí V.
Křístek s red. radou. Jazyk a literatura. Praha, SPN. Roč. 1954,
192 s.

Roč. 1955, 280 s.

O poslání Sborníku VŠPOL informuje J. Bělič, *Slovo úvodem* (1954, s. 5—6).

Ref: M. Vey, BSL 50, 1954, sv. 2, s. 158—159. — J. Bauer, NŘ 38, 1955,
227—231. — P. Hauser, ČJ 5, 1955, 125—128 (vesměs o roč. 1954).

274

7

Studie a práce linguistické I. K šedesátým narozeninám aka-
demika Bohuslava Havránka. Věd. redaktoři: J. Bělič, M. Dokulil,
K. Horálek, A. Jedlička. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, s.
552 + [4] + 1 příl., 8°.

Na s. 7—10 pozdravné projevy Kl. Gottwalda, Z. Nejedlého (otištěn též
v RP 1953, 31/1), V. Kopeckého a L. Štolla. Sborník obsahuje převážně stati
jazykovědné s náměty hlavně z těch oborů, které pěstoval iB. Havránek; výjimku
tvorí několik příspěvků z literární historie a literární vědy, které byly sem zařazeny
proto, že i na tomto poli jubilant pracoval. — Jednotlivé čl. v. zde pod č. 208, 226,
230, 249, 263,,297, 303, 571, 574, 581, 582, 589, 591, 602, 606, 651, 671, 833, 988,
1154, 1279, 1332, 1334, 1335, 1349, 1351, 1366, 1376, 1383, 1385, 1394, 1428,
1447, 1481, 1783, 1837, 1843, 2703, 3100, 3103, 3104.

Ref.: L. Doleže 1, *Nástup československé marxistické jazykovědy*. NŘ. 38, 1955, 165 až 181 (s poznámkami k některým příspěvkům, v. na přísl. místech). — J. Bauer, SaS 16, 1955, 249—258 (s pozn. k některým příspěvkům, v. na přísl. místech). — J. Bauer—M. Bauerová — J. Chloupek—A. Lamprecht — R. Večerka, SovJaz 5, 1955, 146—154. — J. Syrovátková, ČJ 5, 1955, 159—163. — J. Jech, ČL 42, 1955, 94—95. — M. Vey, BSL 50, 1954, sv. 2, s. 148—154. — S. E. Manh, SIRev 34, 1956, sv. 83, s. 521—524. **2748**

Věstník Královské české společnosti nauk. Třída filosoficko-historicko-filologická. Roč. 1959 (1951), č. I—VIII.

Jazykovědné práce v. zde pod č. 513 <I>, 1265 (VIII), 1275 (IV), 1346 (III)

Roč. 1952 (1953), č. I—IX.

- Studie týkající se jazykovědy v. zde pod č. 1269 (VII), 1310 (IV), 1354 (V), 1857 (VIII), 2522 (II).

Ref.: oroč. 1946 v. A. Dostál, Philologica 6, 1951, 54—56 (o studii Branbergrově, v. BČL 1945/50, č. 190 a Horákové, v. BČL 1945/50, č. 411). — O roč. 1952 ref. M. Vey, BSL 50, 1954, sv. 2, s. 163—164. **2749**

Zdeňku Nejedlému Československá akademie věd. Sborník prací k sedmdesátým pátým narozeninám. Věd. red.: V. Husa, B. Havránek, J. Kořán, K. Rosenbaum, O. Zich. Praha, Nakladatelství ČSAV 1953, 770 s., 8°.

Jazykovědné, po př. jazykovědné tematiky se dotýkající příspěvky v. zde pod č. 1261, 1815, 2797, 2883, 2890, 2916. **2750**

Viz též č:

21. Sovětská diskuse o základních otázkách jazykovědných.

28. Otázky jazykovědy s hlediska prací J. V. Stalina.

54. Ohlas článku J. V. Stalina „O marxismu v jazykovědě“ na našich vysokých školách.

308. O jazyce literárních děl.

1023. Za lepší vyučování jazyku Lenina a Stalina.

1341. O mluveném slově.

1754. Zlepšujeme vyučování mateřštině.

Ostatní časopisy a sborníky

Doležel L.—Utěšený S. Ze slovenské jazykovědy. SaS 16, 1955, 222—226.

Souborný referát o *Jazykovědném časopise*, roč. 7 a 8 (roč. 1—6 vycházel pod názvem *Jazykovědný sborník*); podrobněji si autoři všimají ročníku posledního (8, 1954; s poznámkami k některým příspěvkům). **275**

1

Jka [-Jedlička A.]. Ze slovenských jazyko vědných časopisů. ČJ 1, 1950/1, 312—313.

Zpráva o čas. *Slovenská reč* 16, 1950/1, č. 1—8. — Další zprávy o témž časopise: L. Klimeš, *Metodika mateřského jazyka v minulém ročníku Slovenské reči* [18, 1952/3]. ČJ 5, 1955, s. 88 a č. 3, ob. s. 3—4. — L. Klimeš, ČJ 5, 1955, č. 4, ob. s. 3—4 (o roč. 19, 1954). — L. Klimeš, ČJ 5, 1955, 284—285 (o roč. 20, 1955, č. 1—2).

2752

Plevačová H. *Lexikografický sborník* (Bratislava 1953). Sovjaz 4, 1954, 503—509.
Referát o sborníku materiálů z bratislavské lexikografické konference r. 1952
(v. zde č. 2959).

2753

Frinta A. *Български език*. Organ na Institutu za bálgarski ezik pri Bálgarskata Akademija na naukite. God I (Sofija 1951). Slavia 22, 1953, 146.

Stručná zpráva o I. ročníku nového časopisu.

2754

Hauptová Z. Dva bulharské sborníky věnované důsledkům Stalinových thesí pro bulharskou marxistickou jazykovědu. Slavia 23, 1954, 337—348.

Podrobný popisný ref. o sbornících *Проблемите на българското езикознание в светлинатана сталинското учение за езика* (Sofija 1951) a *Въпроси на езикознанието в сталинско осветление* (Sofija 1951).

2755

Sourková A. *Иностранни язици в школе* 1954, č. 1, 2. RJ 5, 1955, 85—87.

Zpráva o sovětském časopise, věnovaném otázkám vyučování cizím jazykům na sovětských školách (s výtahy z některých článků). — Další zprávy: o č. 3, 4 tamtéž, s. 182—183; o č. 5, 6 tamtéž, s. 280 a č. 6, ob. s. 3; o roč. 1955, č. 1, 2 tamtéž, s. 373—374; o č. 3, 4 tamtéž, s. 418—420.

2756

Damborský J. „jazyk Polski“ k osmdesátinám prof. K. Nitsehe. SaS 15, 1954, 141—143.

Ref. o zvl. čísle JP (34, 1954, č. 1).

2757

Bartoš O. Nový polský vědecký časopis: *Kwartalnik Instytutu polsko-radzieckiego*. Slavia 21, 1953, 466—467.

Zpráva; čas. počal vycházet na podzim 1952 a č. 1 přineslo bibliografii ohlasů Stalinových prací o jazykovědě v Polsku.

2758

Frinta A. *Letopis Instituta za serbski ludospyt* (Red. Pawol Nowotny. Rjad A, č. 1. Domowina—Budyšin 1952). Slavia 22, 1953, 597—598.

Zpráva o novém vědeckém orgánu, který počal vydávat Institut za serbski ludospyt (Institut für sorbische Volksforschung; založen 1951 v Budyšině a 1952 připojen k berlínské Akademii věd). Letopis přináší i příspěvky filologické.

2759

Grobelný A. *Przegłąd Zachodni* (roč. 7, 1951). SlezSb 50, 1952, 619—626.

Referát (čas. obsahuje několik statí jazykovědných a obecně slovanských, na př. studii T. Lehra—Splawińskiego *Powstanie, rozrost a rozpad wspólnoty prasowiańskieje*).

2760

A. Š[ourková]. *Русский язык в школе* 1952, č. 5/6. RJ 3, 1953, č. 3, ob. s. 3—4.

Zpráva se stručnými výtahy z jednotlivých článků. — Tamtéž i další zprávy o čas. RJŠ, vesměs od téže autorky: RJ 4, 1954, 42—44 (o RJŠ 1953, č. 1—3); RJ 4, 1954, 275—276 a č. 6, ob. s. 3 (o RJŠ 1953, č. 4—6); RJ 5, 1955, 38—40 (o RJŠ 1954, č. 3—4); RJ 5, 1955, 278—279 (o RJŠ 1954, č. 5—6); RJ 5, 1955, 374—376 (o RJŠ 1955, č. 1—2).

Srv. též: M. Dokulil, *Jazyková výchova v Sovětském svazu*. ČJ 1, 1950/1, 126—128, 191—192 (o RJŠ 1950, č. 2—4). — ČJ 2, 1951/2, č. 10, ob. s. 3—4 (o RJŠ 1951, č. 6). — V. S[taněk], ČJ 2, 1951/2, 286—288 (o RJŠ 1952, č. 1). — jvb [= J. V. Bečka], ČJ 3, 1953, č. 5, ob. s. 4 (o RJŠ 1953, č. 1). — mt [= M. Těšitelova], ČJ 3, 1953, 191—192 a č. 6, ob. s. 3 (o RJŠ 1953, č. 2). — ČJ 3, 1953, 224 (o RJŠ 1953, č. 3). — mt [= M. Těšitelova], ČJ 4, 1954, 158—160 (o RJŠ 1954, č. 1). —

V. Nový, ČJ 5, 1955, 286—287 (o RJŠ 1955, č. 1). — V. Nový, ČJ 5, 1955, 363—364 (o RJŠ 1955, č. 2). **2761**

J. B[auer]. *Вопросы языкознания, čís. 1*. SovJaz 2, 1952, 230.

Zpráva o novém sovětském jazykovědném časopise. **2762**

Polák V. *Ricerche Slavistiche I* (Roma 1952). Archeologické rozhledy 5, 1953, 268—269.

Zpráva o novém slavistickém časopise. **2763**

Krbec M. Německý časopis pro metodiku ruštiny. SovJaz 4, 1954, 513—515.

Ref. o čas. *Russischunterricht* — Zeitschrift für den Russischunterricht in der Grund- und Oberschule (herausgegeben vom Ministerium für Volksbildung der DDR. Jahrgang 6, 1953). **2764**

Machek V. *Die Sprache I* (Festschrift für Prof. W. Havers. Wien 1949). LF 75, 1951, 227—232.

Referát. **2765**

Šmilauer V. *wiener slavistisches Jahrbuch I* (1950). ČMF 34, 1951, 29.

Zpráva. **2766**

LKš [= L. Klimeš]. *Zeitschrift f. Phonetik und allgemeine Sprachwissenschaft* 8, 1954, č. 1—4. ČJ 5, 1955, Č. 5, ob. s. 3.

Zpráva. **2767**

Viz též č.:

30. Proti vulgarisaci a komolení marxismu v jazykovědě I.

31. Proti vulgarisaci a komolení marxismu v jazykovědě II.

45. Otázky dialektického a historického materialismu v díle J. V. Stalina „Marxismus a otázky jazykovědy“.

3. Dějiny české jazykovědy

Období před Dobrovským

Nejedlý Z. К истории славяноведения до XVIII века. *Slavia* 22, 1953, 1—28.

Přetisk studie otištěné pův. v čas. *Istorik marksist* 1941, kn. 2 (90), s. 81—94; autor v ní podává v hlavních rysech přehodnocující obraz staršího období dějin slavistiky. Studie je „jedním z dokladů velkého úsilí o nový kritický rozvoj slavistiky, které akad. Nejedlý vyvíjel za svého válečného pobytu v Moskvě“ (z red. předmluvy). Uvod. část této studie vyšla v překladu J. Holečka pod názvem *Z dějin vědy o Slovanstvu do XVIII. století* v SIPřehl 39, 1953, 46—49.

27

68

Wollman F. Předchůdci Dobrovského. *Slavia* 22, 1953, 413—426.

Počátky českého slovanovědění byly ve spojitosti se starším antikvářským písemnictvím, zejména řádovým, a jeho prostřednictvím souvisely také s evropskou

vznikající vědou slavistickou, zejména německou. Studie Wollmanova podává shrnující výklad o těchto slovanských studiích před Dobrovským u nás i v cizině a jasně rozlišuje reakční i pokrokové tendence, které se v nich projevovaly.

2769

Václav Fortunat Durych. Uspořádal a předml. napsal **J. Dlouhý**. Praha, Spolek rodáků a přátel města Turnova a okolí 1952, 56 s., 8°.

Sborníček byl vydán k 150. výročí úmrtí V. F. Durycha. Obsahuje životopisný nástin od J. Vanička (s. 7—16), stať M. Durychové *Vědecká činnost Václava Fortunata Durycha* (s. 17—45; do ní pojat překlad plánu nedokončeného díla *Bibliotheca slavica* a dále překlad předmluvy k I. svazku téhož díla), výňatky z Durychovy korespondence (s. 46—48, podává J. Vaniček), čl. K. Eysselta-Klímpélyho *Nikoli nejmenší* (s. 49—52; o Durychově pobytu ve Slaném) a K. Kinského *Kult památky P. Fortunata Durycha* (s. 53—54). Na závěr otištěna řeč Antonína Marka, děkana libušského, při posvěcení Durychova pomníku na hřbitově turnovském dne 29. září 1867.

Zpráva: J. Kurz, *Slavia* 22, 1953, 519.

2770

Bechyňová V. Ruská literatura v díle V. F. Durycha a její význam pro Durychovo slovanství. *Slavia* 24, 1955, 248—268.

Durychův zájem o ruskou literaturu se týkal také otázek filologických (zejména jazyka církevněslovanského a ruského).

2771

Bechyňová V. V. F. Durych a počátky naší slavistiky. *SIPřehl* 41, 1955, 297—298.

Vzpomíná na 220. výročí jeho narození a oceňuje jeho význam.

2772

Josef Dobrovský 1753—1953

Josef Dobrovský: *Fragmentum Pragense Euangelii S. Marci vulgo autographi*. K vyd. připravil, předmluvou, poznámkami a faksimilem pův. rukopisu opatřil **B. Ryba**. Josef Dobrovský, *Spisy a projevy*, sv. 5. Praha, Nakladatelství ČSAV 1953, 149 s. 4-33 obr. příl., 8°.

Kritická edice obsahuje úvod vydavatelův (s. 5—22), text (po prvé vydán 1778) a bohatý poznámkový aparát (105—116); doplněna je šesti dochovanými listy neúspěšného protivníka Dobrovského v této diskusi, A. Comoretiho. — Rus., franc. a angl. résumé.

Ref.: F. Svejkovský, *ČLit* 1, 1953, 191—193. — J. Vávra, *SovHist* 3, 1953, 853—859.

2773

Josef Dobrovský: *Rossica*. Vyd. **K. Horálek** a **M. Heřman**. *Spisy a projevy J. Dobrovského*, sv. XIII. Praha, Nakladatelství ČSAV 1953, 160 s. + 8 příl., 8°.

Ve svazku jsou v pův. znění (německém) otištěny čtyři práce Dobrovského týkající se ruštiny: *Srovnání ruské a české řeči* (1796), *Nová pomůcka, jak snáze porozuměli ruské řeči* (1799), předmluva k Puchmajerově *Mluvnici ruštiny* (1820) a recenze

Slovníku ruské Akademie (1825). Předmluvu *Dobrovského práce o ruštině* napsal K. Horálek (s. 5—22), který je také autorem poznámek (s. 139—145).

Ref: J. Vávra, *SovHist* 3, 1953, 853—859. — B. Beneš, *SovJaz* 4, 1954, 81—82. 2774

Josef Dobrovský : O zavedení a rozšíření knihtisku v Cechách. K vyd. přípr., předmlouvou, poznámkami a dokumentárními snímky opatřila **M. Daňková**. Spisv a projevy Josefa Dobrovského, sv. XIX. Praha, Nakladatelství ČSAV 1954, 125 s. + 15 příl., 8°.

Edice je uvedena důkladným úvodem vydavatelky *Dobrovského práce k dějinám českého knihtisku* (s. 5—24) a stručným výtahem z tohoto úvodu v jaz. rus., franc, a angl. (s. 25—33); následuje přetisk rozpravy *Ueber die Einführung und Verbreitung der Buchdruckerkunst in Böhmen* (s. 35—76) a zevrubné poznámky; tu je po prvé otištěn rukopisný zápisník s materiály k dějinám českého knihtisku, chovaný v Dobrovského pozůstalosti v Nár. museu, který se vydavatelce podařilo identifikovat jako práci Dobrovského teprve při přípravě této edice.

Ref: E. Urbánková, *Knihovna* 7, 1954, 315—316 (s poznámkami); k tomu M. Daňková a F. Horák tamtéž 8, 1955, 192. 2775

Josef Dobrovský : *Geschichte der böhmischen Sprache und Literatur*. Herausgegeben und mit einem Vorwort versehen von **H. Hösel**. Halle (Saale), VEB Max Niemeyer Verlag 1955, 144 s., 8°.

Přetisk pův. vydání z r. 1792; pro poznámkový aparát použil vydavatel také vydání B. Jedličky (*Spisy a projevy Josefa Dobrovského*, sv. VII. Praha 1936). Připojen rejstřík vlastních jmen a seznam slov, -která přicházejí v textu Dobrovského.

Zpráva: Z. Tyl, *NŘ* 39, 1956, 114.

2775a

Josef Dobrovský: *Dějiny české řeči a literatury*. Z něm. orig. „*Geschichte der böhmischen Sprache und Literatur*“ (1792) přel., k vyd. přípr. a úvodní studii „Josef Dobrovský, zakladatel českého literárního dějepisu“ napsal **B. Jedlička**. Kritická knihovna, sv. 4. Praha, Čs. spisovatel 1951, s. [59] + 187 + 6 obr. příl., 8°.

První český překlad základního díla dějin českého jazyka a literatury.

2776

Josef Dobrovský : *Výbor z díla*. Uspořádal, německé originály přeložil, české texty k vyd. připravil, úvod, vysvětlivky a doslov napsal **B. Jedlička**. Praha, SNKLHU 1953, 558 s. + 24 příl., 8°.

Kniha obsahuje: 1. vybrané kapitoly ze základních bohemistických děl Dobrovského (*Dějiny české řeči a literatury*; *Mluvnice jazyka českého*; *Německo-český slovník*; *Kritické pokusy, jak očistiti české dějiny od pozdějších výmyslů*); 2. obšírné výňatky z památné knihy *Literární zprávy z... cesty do Švédska a Ruska*; 3. ukázky z bohemistických časopisů Dobrovského (*Česká a moravská literatura*, *Literární magazin*); 4. celou průkopnickou studii *Česká prosodie*; 5. drobné ukázky ze slovanských sborníků Dobrovského; 6. z časopiseckých statí příspěvky do sporu o *RZ* a důležitou kritiku Jungmannovy *Historie literatury české*; 7. všechna pojednání, která Dobrovský napsal a uveřejnil česky. Ukázky jsou uspořádány chronologicky. Jsou uvedeny vydavatelovou statí *Josef Dobrovský, příklad pokrokového vědce* (s. 5—15), na závěr je připojen *Komentář životopisný a knihopisný* k jednotlivým oddílům Výboru (s. 508—522),

přehled dosavadních edicí spisů Dobrovského, jeho korespondence a důležitější literatury (s. 523—529) a *Doslov vydavatelův* (s. 530—535).

Ref.: J. Černý, *Za marxistické zhodnocení vědeckého a ideového odkazu Josefa Dobrovského*. Nová mysl 8, 1954, 541—552. — J. V. Bečka, ČJ 4, 1954, 31—32. — Z. Tyl, NR 37, 1954, 241—242. — V. Bechyňová, Slavia 23, 1954, 596—597. 2777

Z náboženského odkazu Josefa Dobrovského. S kolektivem spolupracovníků připravil **M. Kaňák**. Edice Blahoslav. Praha, Ústřed. církevní nakl. 1954, 329 s. -f[3], 8°.

Kniha obsahuje vedle obecného úvodu F. Šimka *K dílu, Josefa Dobrovského* (s. 5—15) a speciálnější zaměřené stati M. Kaňáka *Životní osudy a náboženské názory Josefa Dobrovského* (16—58) české překlady několika menších theologických a církevněhistorických prací J. Dobrovského. Tak byly sem — ve výběru dosti různorodém — pojaty tyto spisy a studie: *Pražský zlomek evangelia sv. Marka, Disertace o starých hebrejských znacích, Historická rozprava o kněžském bezženství v Čechách, Přednášky o praktické stránce v křesťanském náboženství a Cyril a Metoděj, slovanští apoštolové*. Nábožensko-vzdělávatelné a spíše populární než odborně vědecké zaměření publikace je patrné z obšírných poznámek k jednotlivým překladům.

Ref.: O. R.— J. B. Č[apek], Náboženská revue 26, 1955, 183—188. — K. Svoboda, Křesťanská revue 22, 1955, 272. 2

778

Kunstmann H. Tři dopisy Josefa Dobrovského Joh. Dav. Michaelisovi. Slavia 22, 1953, 427—442.

Otištěné dopisy jsou jediné, které se dochovaly z nepochybně obsáhlejší korespondence Dobrovského s proslulým orientalistou göttinským. V prvních dvou (pravděpodobně z r. 1776) převládají zájmy orientalistické, ve třetím (z r. 1788) je už patrný obrat Dobrovského od orientalistiky k slavistice. 2

779

Králík O. Dopisy Jana Zabranského Josefu Dobrovskému. SlezSb 51, 1953, 547—558.

Otiskuje sedm dopisů moravského vlasteneckého kněze, který byl žákem Dobrovského v generálním semináři na Hradisku u Olomouce. Pocházejí z let 1791—1812 a jsou psány německy. 2780

Hammerbauer J. Neznámý dopis Josefa Dobrovského. Numismatické listy 9, 1954, č. 1/2, s. 28.

Text latinského dopisu adresovaného Fr. A. Vackovi, děkanu v Kopidlně, o míšeňském groši (s čes. překladem). 2781

Krbec M. Tři listy Jiřího Palkoviče Josefu Dobrovskému. SbVŠPOI 2, 1955 (Jazyk a literatura), s. 252—259.

Pocházejí z let 1800—1801 a jsou uloženy v Lit. archivu Národního musea v Praze; vydavatel je otiskuje v pův. německém znění (v úplnosti po prvé) a s podrobnými věcnými poznámkami. 2782

Šváb M. Opisy Fabiána Stehlíka, zvláště opis kroniky Vincentiovy a Jarlochovy. SbFilFakBU 4, 1955, ř. literárněvědné (D) č. 2, s. 143—150.

V příloze otištěn dopis plzeňského radního Fabiána Stehlíka

(1727—1791)

Josefu Dobrovskému z r. 1780.

783

2

Kurz J. Dopis Vatroslava Jagiće Vincenci Brandlovi, týkající se edice korespondence Josefa Dobrovského. *Slavia* 23, 1954, 559—561. Otiskuje text dopisu z 8/2 1885 s úvodem a poznámkami.

2784

Dolanský J. Zrození buditele. Sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (1953, v. zde č. 2742), s. 11—45.

Úvodní kapitoly z monografie, kterou autor připravuje o Dobrovském—buditeli: Úvodem. — I. U kořenů života. — II. Za vědecké poznání Slovanstva. — III. V boji za novou, pokrokovou kulturu. — Přináší nové osvětlení, po př. zhodnocení některých faktů a souvislostí, zejména z mládí Dobrovského, kdy se utvářel jeho lidský i vědecký charakter. — Rus. rés. na s. 509—510, franc. na s. 551—552.

Ref.: v. zde č. 2742.

2785

Kočí J. Josef Dobrovský — velký vědec a buditel českého národa. Knihovna Čs. společnosti pro šíření polit. a věd. znalostí, sv. 87. Praha, Orbis 1954, 33 s., 8°.

Pokus vyložit a zhodnotit dílo Dobrovského v rámci českého obrozenského hnutí a se zřetelem k tehdejší hospodářské a společenské situaci. Zvl. vyzdvihuje autor pokrokové a demokratické rysy jeho slovanství.

2786

Vávra J. Dobrovský v politických zápasech své doby. *Slavia* 23, 1954, 191—197.

Zabývá se postojem Dobrovského k politickému a obrozenskému dění jeho doby a otázkou jeho aktivní účasti v tomto dění. — Předneseno jako koreferát na vědecké konferenci ČSAV (v. zde č. 2965); pro otištění byl text na některých místech zkrácen, jinde doplněn a formulace zpřesněny.

2787

Vávra J. Josef Dobrovský a Rusko. *SovHist* 3, 1953, 684—694.

První část šíře založené studie o místě Josefa Dobrovského v obrozenském hnutí upozorňuje především na pokrokové rysy rusofilství Dobrovského. Vychází z rozboru tehdejších poměrů u nás, neboť autor je přesvědčen, „že dosavadní práce nezapojovaly Josefa Dobrovského do ekonomicko-politické situace doma a upíraly Dobrovskému, i když v něm viděly vůdčí postavu prvé etapy národního obrození, politický rozhled a působení“ (s. 694), ovšem neprávem.

2788

Machovec M. Filosofický význam díla Josefa Dobrovského. Sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (1953, v. zde č. 2742), s. 46—86.

Z autorova závěru: „Soudím, že bylo dostatečně prokázáno, že buržoasní ideologové, hlásící se k Dobrovskému, nebyli schopni pochopit správně filosofický smysl jeho díla. Ukázali jsme, že Dobrovského filosofické stanovisko nebylo odleskem názorů západoevropských filosofů, ale vyrostlo z jeho vlastních vědeckých bojů, které byly vyvolány materiálními rozpory přímo ve vlasti“ (s. 85). — Rus. rés. na s. 511—512, franc. 553—554. — V. též dále č. 2790.

Ref.: v. zde č. 2742.

2789

Machovec M. Filosofický význam díla Josefa Dobrovského. *Filosofický časopis* 2, 1954, 48—73, 142—158.

Studie byla po prvé otištěna ve sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (v. zde č.

2789); pro otisk v časopise provedl autor v jejím textu některé změny, které vyžadovalo odlišné zaměření jako příspěvku k dějinám české filosofie.

K tomu srv. K. Kosík, *O sociálních kořenech a filosofické podstatě masarykismu* (tamtéž 2, 1954, 196—215; zvl. na s. 212—214): vytýká Machovcovi psychologismus a antihistorismus, kterými nahradil rozbor ekonomicko-sociální situace a vlastního obsahu díla Dobrovského. 2790

Černý J. Za marxistické zhodnocení vědeckého a ideového odkazu Josefa Dobrovského. Na okraj „Výboru z díla Josefa Dobrovského“ a sborníku „Josef Dobrovský 1753—1953“. *Nová mysl* 8, 1954, 541—552.

Ukazuje, že „je třeba ještě hlubší vědecké práce na rozboru epochy, ve které Dobrovský působil, že je potřeba především důkladného historického prozkoumání ekonomické a třídní situace, aby byly ve shodě s vysokými požadavky marxistické vědy osvětleny a vysvětleny všechny rysy našich význačných vědeckých a kulturních pracovníků z tohoto bouřlivého, nesmírně složitého údobí“ (s. 541). — *V. zde č. 2742, 2777.* 2791

Lochman J. M. Křesťanský humanismus Josefa Dobrovského. *Křesťanská revue* 20, 1953, 225—234.

Dobrovský má význam i jako náboženský myslitel. Po celý život se hlásil k josefinismu, i když to nebylo oportunní. Ve věcech víry kladl důraz na vnitřní svobodu a osobní odpovědnost. 2792

Trávníček F. Dnešní význam Josefa Dobrovského. *Slavia* 22, 1953, 169—176.

Přednáška na olomoucké konferenci o srovnávací slovanské jazykovědě v březnu 1953 (v. zde č. 2962). — U příležitosti dvoustého výročí narození Josefa Dobrovského vytyčuje a. jeho místo v našem národním vývoji a podává celkové zhodnocení jeho díla se stanoviska marxistické jazykovědy. Zvl. vysokou hodnotí význam jeho mluvnic spisovné češtiny: „... dát rodičimu se národu spisovnou mluvnici je myšlenka, která sama sebou znamená velký čin.“ 2793

Havránek B. Význam Josefa Dobrovského pro slovanskou jazykovědu. *Sb. Josef Dobrovský 1753—1953* (1953, v. zde č. 2742), s. 97 až 116.

Úvodem stručný výklad o stavu slavistických studií před Dobrovským a rekapitulace faktů o rozsáhlých materiálových znalostech slovanských jazyků u Dobrovského. Jádro studie tvoří rozbor metodických zásad, které Dobrovský uplatňoval při historickém a srovnávacím studiu slovanských jazyků. Zvl. upozorňuje a. na to, jak Dobrovský dovedl své jasné zásady uplatnit v praxi — mimo češtinu zejména na církevní slovanštině a z ostatních jazyků slovanských zvláště na ruštině. V závěru zhodnoceno působení díla Dobrovského na soudobou vědu, především slovanskou. — *Rus. rés. na s. 516—518, franc. 558—560.* 2794

Havránek B. Slovanský význam Dobrovského. *Věstník ČSAV* 62, 1953, 245—253.

Slavnostní řeč na zasedání ČSAV v pražském Karolinu 30/11 1953. — Osnova: Rozbor společenské a vědní situace, v níž dílo Dobrovského vznikalo. — Jak Dobrovského pojetí slavistiky bojovalo proti pojetí staršímu, které bylo často ve službách reakce. — Jak zapůsobil Dobrovský na další vývoj slovanské jazykovědy a v čem nám může být jeho dílo vzorem i dnes. — V zkráceném znění otištěna přednáška pod stejným názvem také v čas. *RJ* 4, 1954, 45—52. 2795

Havránek B. Значение Иосифа Добровского для славян. *Slavia* 23, 1954, 81—100.

Ruské znění slavnostní přednášky (v. zde č. 2795), rozšířené a doplněné o dokladový materiál. **2795a**

Havránek B. J. Dobrovský a haladó tudomány jelentősége szem-pontjából. A magyar tudományos akadémia nyelv-és irodalomtudományi oszdtályának közleményei 6, 1954, 327—340.

Maďarské znění přednášky o slovanském významu Dobrovského (v. zde č. 2795), zhuštěné, ale na druhé straně doplněné výkladem o významu ugrofinských zájmů Dobrovského. — Srv. zde též č. 2840, 3237a. **2796**

Havránek B. Josef Dobrovský a pokrokovost jeho slovanství. Sb. Zdeňku Nejedlému Československá akademie věd (1953, v. zde č. 2750), s. 401—414.

Vyzdvihuje a nově osvětluje pokrokové rysy v osobnosti a díle Dobrovského; v závěru na několika příkladech ukazuje, „jak stanovisko osvícenského racionalisty je blízké našemu novému marxistickému pojetí jazyka“ (s. 414). **2797**

Havránek B. Pokrokovost slovanství Josefa Dobrovského. *Nový život* 5, 1953, 1088—1098.

Tento čl. shrnuje a obecně zpřístupňuje výsledky Havránkových studií o slovanství Dobrovského a o jeho slavistické práci, z nichž první vyšla ve sb. Zdeňku Nejedlému Československá akademie věd (v. zde č. 2797) a druhá v jubilejním sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (v. zde č. 2794). **2798**

Havránek B. Dobrovský — zakladatel slovanské jazykovědy. K vědecké konferenci ČSAV na paměť 200. výročí narození J. Dobrovského. *SIPřehl* 39, 1953, 301—302.

V podstatě shrnuje a popularisuje výtěžky několika autorových větších studií, především stati otištěné v sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (v. zde č. 2742). **2799**

Bělič J. Základy historického a srovnávacího chápání jazyka u Dobrovského. *Slavia* 23, 1954, 144—151.

Obě hl. díla Dobrovského, *Ausführliches Lehrgebäude der böhmischen Sprache* i *Institutiones linguae slavicae dialecti veteris*, jsou svou povahou v podstatě mluvnice statické, zaměřené k popisu daného jazykového stavu; nicméně popisovaný stav jazyka chápe Dobrovský jako výsledek historického vývoje, a proto se v mezích poznatků svých vlastních i soudobé vědy neomezuje na pouhý popis, ale hledí také daný stav vysvětlit na základě historickém a srovnávacím. O tom přináší Běličova stať některé nové nebo nově interpretované doklady; byla přednesena na věd. konferenci ČSAV o Dobrovském (v. zde č. 2965). **2800**

Vážný V. K otázce historického a srovnávacího chápání jazyka u Dobrovského. *Slavia* 23, 1954, 159—163.

Doplňuje ref. J. Běliche (v. zde č. 2800) několika poznámkami: o pozornosti, kterou Dobrovský věnoval zejména jevům hláskoslovným, o historickém a srovnávacím základu jeho prací o tvořivosti češtiny, jak si povšiml vztahů slovanštiny k jiným jazykům (na př. ugrofinským a uraloaltajským) a j. Předneseno na věd. konferenci ČSAV (v. zde č. 2965). **2801**

Horálek K. K otázce Dobrovského třídění slovanských jazyků. Sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (1953, v. zde č. 2742), s. 117—120.

Rozborem a zhodnocením Dobrovského přínosu k otázce klasifikace slovanských jazyků dochází Horálek k závěru, že Dobrovský „měl celkem jasnou představu o tom, že slovanské jazyky pocházejí ze společného základu, že se jednotlivé slovanské jazyky tvořily postupně vydělováním z větších celků a že tento vývoj probíhal ve formě složitého procesu, který někdy vedl k sblížení a k stírání starších rozdílů“ (s. 120). — Rus. rús. na s. 519, franc. 561. 2802

Kurz J. Josefa Dobrovského Základy vědeckého studia církevněslovanského jazyka. Slavia 23, 1954, 111—134.

Úvodem stručná charakteristika hl. prací Dobrovského, pokud se zabývají církevní slovanštinou, a přehled jeho názorů na jednotlivé otázky církevněslovanské a cyrilometodějské; jádrem studie je zevrubný a bohatě dokumentovaný rozbor *Institutiones*; ty hodnotí Kurz „jako velké synthetické dílo základní, jako dílo tvořící novou epochu ve zkoumání církevní slovanštiny a slovanské jazykovědy“ (s. 132). Předneseno na věd. konferenci ČSAV (v. zde č. 2965), pro otištění rozšířeno o poznámkový aparát. 2803

Dostál A. Vztah Dobrovského k Vostokovovi a Kopitarovi a jeho podněty pro další studium staroslověnštiny. Slavia 23, 1954, 139—143.

Diskusní příspěvek přednesený na vědecké konferenci ČSAV o díle Dobrovského (v. zde č. 2965). — Osnova: Nové pojetí stsl. jazyka, zahájené Dobrovským v *Institutiones*. — Kopitarova kritika díla Dobrovského. — Proč neuznal Dobrovský Vostokovův objev nosovek ve stsl. — Jakou staroslověnštinu kodifikuje Dobrovský ve svých *Institutiones*? — V. též č. 2803. 2804

Dostál A. Práce Josefa Dobrovského o tvoření slov. Sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (1953, v. zde č. 2742), s. 130—155.

Zevrubný rozbor slovtvorných výkladů Dobrovského a jejich kritické ocenění s dnešního hlediska. — Osnova studie: V kterých pracích se Dobrovský zabývá tvořením slov v jazycích slovanských. — Dosavadní hodnocení těchto příspěvků. — Otázka cizích vlivů, zvl. Adelungova. — Rozbor první redakce Dobrovského rozpravy o tvořivosti v slovanském a zvl. v českém jazyce. — Rozbor druhé redakce rozpravy *Die Bildsamkeit der slavischen Sprache* (1799). — Slovtvorné výklady po Dobrovském. — Dobrovského *Entwurf zu einem allgemeinen Etymologikon der slavischen Sprachen* a drobnější práce z tohoto oboru. — Rus. rús. na s. 521, franc. 563. 2805

Trávníček F. Dobrovský a ruština. Sovjaz 3, 1953, 350—353.

O rusofilství Josefa Dobrovského a zejména jeho živém zájmu o ruštinu, jak se konkrétně projevil v jeho díle. 2806

Wollman S. Dobrovský a Slovo o pluku Igorově. Slavia 24, 1955, 269—282.

Dobrovský patří mezi první vědecké zájemce o *Slovo* jak v Rusku, tak v ostatní Evropě. Autor podrobně sleduje a hodnotí, jak se tento zájem o staroruskou památku projevil jednak ve vlastním díle Dobrovského, jednak u jeho žáků a spolupracovníků (na př. J. Jungmanna, Samuela Rožnaye, J. Müllera, V. Hanky a j.). 2807

Blanár V. Slovenčina v Dobrovského klasifikaci slovanských jazykov. Slavia 23, 1954, 152—158.

Dobrovský se v různých dobách svého života několikrát zabýval otázkou klasifikace slovanských jazyků a při tom usiloval o přesnější vymezení poměru slovenštiny k jiným slovanským jazykům, zvl. k češtině. Blanár zdůrazňuje, že Dobrovský ve svých posledních dílech uznal individualitu slovenštiny, i když nikoli zcela jednoznačně. — Předneseno na věd. konferenci ČSAV o díle Dobrovského (v. zde č. 2965). **2808**

Stanislav J. Jozef Dobrovský a stará slovienčina na Slovensku. *Slavia* 23, 1954, 135—138.

Diskusní příspěvek přednesený na vědecké konferenci ČSAV o díle **J. Dobrovského** (v. zde č. 2965). Autor se v něm znovu vrací k sporné otázce působení Konstantina a Metoděje na Slovensku a shledává důkazy pro svůj názor, že na Nitransku existovala slovanská bohoslužba, jednak v náboženské terminologii (*mučeník, učeník, sotona* a j.), jednak zejména ve jménech místních, což ovšem s dílem Dobrovského přímo nesouvisí. **2809**

Stanislav J. Zo sloveník Jozefa Dobrovského. Sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (1953, v. zde č. 2742), s. 121—129.

Svou starší studii *Slovenčina v diele Dobrovského* (Bratislava 3, 1929, 792—824) doplňuje Stanislav dalšími poznámkami k projevům zájmu **J. Dobrovského** o Slovensko a slovenské jazykové otázky (vybraným zejména z Dobrovského korespondence). — Rus. rés. na s. 520, franc. 562. **2810**

Peciar Š. Dobrovského zásluha o utváranie národného jazyka. *Slavia* 23, 1954, 107—110.

Několik diskusních poznámek o vztahu Dobrovského k Slovensku, jeho poměru k spisovné slovenštině a významu pro slovenskou jazykovědu. — Předneseno na konferenci ČSAV o díle **J. Dobrovského** (v. zde č. 2965). **2811**

Trávníček F. Význam Josefa Dobrovského pro český národní jazyk. Sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (1953, v. zde č. 2742), s. 89—96.

Upozorňuje zvl. na Dobrovského mluvnice spisovné češtiny (*Ausführliches Lehrgebäude der böhmischen Sprache* 1809, *Lehrgebäude der böhmischen Sprache* 1819) a vy-
zdvihuje odtud některé jeho názory dodnes platné nebo podnětné a plodné; mimo to se přimlouvá za důsledné očistění obrazu Dobrovského „od nánosu, kterým jej zasypala naše věda za buržoasního řádu“ (s. 95). — Rus. résumé na s. 513—515, franc. 555—557. — V. též č. 2813. **2812**

Trávníček F. Význam Dobrovského pro vytváření národního jazyka. *Slavia* 23, 1954, 101—106.

Na konkrétních příkladech ukazuje autor, jak hluboko vnikl Dobrovský do samé podstaty českého jazyka a jak dovedl z tohoto poznání vyvodit i náplň své mluvnice (*Ausführliches Lehrgebäude der böhmischen Sprache* z r. 1809, 2. vyd. 1819). „Toto dílo Dobrovského bylo pro rodící se národ bohatým pramenem teoretického i praktického poznání spisovného jazyka a zároveň pevným základem pro jeho další rozvoj jak do šířky, tak do hloubky, a to jako odraz stále a rychle rostoucích výrazových potřeb našeho národa v oblasti hospodářské i kulturní“ (s. 101). Předneseno na věd. konferenci ČSAV o díle **J. Dobrovského**; v. zde č. 2965. **2813**

Bělič J. Zákonodárce nové spisovné češtiny. K dvoustému výročí narození Josefa Dobrovského. NR 36, 1953, 193—201.

„V rámci slovanské jazykovědy je... především třeba ocenit činnost Dobrovského v oboru českého jazyka, jak vyplynula ze souvislostí dobových a co znamená pro období následující i pro náš dnešek" (s. 193). — V. zde též č. 1212. **2814**

Bečka J. V. Dobrovský a český jazyk. ČJ 3, 1953, 161—171.

O významu bohemistických prací Dobrovského v rámci vývoje českého mluvnictví: „Chceme-li plně poznati zásluhy Dobrovského, musíme si říci, čím tuto tradici zdokonalil, čím překonal všechny své předchůdce a v čem položil základy moderního vědeckého mluvnictví u nás" (s. 161). **2815**

Krbec M. Dobrovský o českém přízvuku. SaS 14, 1953, 179—189.

Pokus o soustavný rozbor a zhodnocení Dobrovského názorů na český přízvuk a otázky české prosodie. Zejména vyzdvihuje a metodickou samostatnost Dobrovského, jeho stálý zřetel k praktické aplikaci prosodické teorie na aktuální potřeby české poesie a srovnávací hledisko. **2816**

Víšková J.—Sirotek J. Zpracování českého tvarosloví u Dobrovského. Sb. Josef Dobrovský 1753 —1953 (1953, v. zde č. 2742), s. 182 až 196.

Po stručném přehledu českého tvarosloví v českém mluvnictví od samých počátků je v čl. popsán způsob, jakým zpracoval tvarosloví Dobrovský a jakých kritérií použil při svém třídění. Kromě toho jsou srovnány tvaroslovné výklady Dobrovského s příslušnými partiiemi v mluvnících starších i novějších a v závěru shrnut význam práce Dobrovského pro dějiny českého mluvnictví. **2817**

Jedlička A. Jazyková kritika u Josefa Dobrovského. SaS 14, 1953, 167—179.

Soustavný rozbor a zhodnocení Dobrovského názorů na český jazyk jako nástroj soudobé literární tvorby, vycházející z hlediska linguistického a uplatňující nové názory na jazyk a jeho kulturu. Kromě toho se autor zabývá příbuznými otázkami normy spisovného jazyka českého, jejího vytváření, ustalování, po př. kodifikace, jakož i některými zásadními otázkami jazykové kultury, pokud se projeví přímo nebo nepřímo v Dobrovského velkých pracích i v drobných kritických příspěvech. **2818**

8

Svoboda J. Dobrovského studium vlastních jmen. Sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (1953, v. zde č. 2742), s. 156—181.

Shrnutím a rozбором Dobrovského prací dotýkajících se onomastiky ukazuje na tento dosud blíže neprozkoumaný a nezhodnocený úsek jeho díla; vyzdvihuje přitom — objektivně — zejména metodickou vyspělost těchto studií (faktický materiál slibuje publikovat v chystané edici Dobrovského rozprav a projevů o vlastních jménech). — Osnova: I. Jména ethnická. — II. Jména místní a pomístní. — III. Jména osobní. — IV. K skloňování a časování. — Rus. rés. na s. 522—523, franc. 564 až 565. **2819**

9

Bulín H. Josef Dobrovský a česká terminologie právní. Sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (1953, v. zde č. 2742), s. 441—445.

Hodnotí podíl, kterým Dobrovský přispěl k objasnění některých staročeských výrazů právních, k očistě současné právníké češtiny a k vytvoření moderní české terminologie právní. Mimo jiné jsou tu shrnuty a odborně posouzeny Dobrovského

Ryba B. Josef Dobrovský jako textový kritik. Sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (1953, v. zde č. 2742), s. 197—226.

Rozborem rozptýlených poznámek a drobných pozorování Dobrovského v 2. vyd. Griesbachovy edice (*Novum Testamentum Graece* I 1796, II 1806), jakož i dodatečně připsaných marginálií Dobrovského tamtéž, ukazuje autor, jaká byla geneze novozákonní textové kritiky Dobrovského a jaký byl její přínos, který hodnotí velmi vysoko: „...ještě dodnes z ní zbývají přímé výsledky překvapujícím způsobem platné a neprávem dosud nedocenené“ (199). 2821

Kaňák M. Dobrovského příspěvek ke studiu novozákonního textu. Náboženská revue 24, 1953, č. 5, s. 19—22.

Do Griesbachovy edice řeckého textu Nového Zákona přispěl Dobrovský stručným výkladem o stsl. evangelních textech a nejdůležitějších slovanských tiscích NZ; výklad je v článku otištěn v čes. překladu. 2822

Bartoš F. M. Dobrovského vydání listů Jeronýmových. Křesťanská revue 32, 1955, 28—29.

Výbor *Sancti Hieronymi Presbyteri epistolae selectiores de ratione interpretandi Scripturam,*

moribus et disciplina ecclesiastica vyd. J. Dobrovský anonymně v Praze 1785; jeho autorství je však bezpečně zajištěno jeho listem Aug. Helfertovi z téhož roku.

2823

Svobodová Z. Dobrovský a německá filologie. Rozpravy ČSAV, roč. 65, 1955. Řada společenských věd, seš. 2, 98 s., 8°.

Cílem studie je poznání filologické práce Dobrovského se soudobou filologií německou a vyšetření jejich vzájemných vztahů; materiálově je práce založena na spisech a korespondenci Dobrovského (také z dosud nevydané pozůstalosti), metodicky vychází z hlediska germanistického. Hlubší zhodnocení pečlivě sebraného a utříděného materiálu chybí. — Obsah: I. Úvod. — II. Dobrovského cesty do Německa. — III. Dobrovský a německé časopisy vědecké. — IV. Biblická hermeneutika německá a Dobrovského studium pramenné: Michaelis, Griesbach, Eichhorn, Hirsching. — V. Německá filologie před Dobrovským: Frisch, Kohl, Meusel, Fulda. — VI. Adelung. — VII. Schlözer. — VIII. Dobrovský a severní Německo: Lessing, Herder, Jenisch, Vater. — IX. Dobrovský a jižní Německo: Doceň, Schnurrer, rytíř von Lang. — X. Dobrovský a Vídeň: Schlegelové, Engel, Hormayr, Blumberger. — XI. Dobrovského žák Müller. — XII. Dobrovského kritické studium Jordana; Pertz, Niebuhr. — XIII. Wilhelm von Humboldt. — XIV. Grimm a Bopp. — XV. Závěr. — Na s. 94—97 rus. a něm. resumé.

Ref.: F. M. Bartoš, Křesťanská revue 22, 1955, 128.

2824

Wollman F. Josef Dobrovský a jazykově literární obrození u Slovanů. (K dvoustému výročí narození slovanského patriarchy.) SbFilFakBU 3, 1955, č. 4 — ř. literárněvědné (D) č. 1 —, s. 5—36.

„Sledovali jsme životní dílo Dobrovského v tom, co ho dělalo, jak Goethe řekl, „populárním“, v tom, co znamenal pro jazykově literární obrození Slovanů, v čem skutečně, jak jsme viděli, je hlavní význam jeho činnosti... Našli jsme zde mnoho protikladného a rozporného v jednotlivostech, ale nakonec vždy podle slov Goethových „bylo vidět mistra, který všude svůj předmět uchopil a kterému se zlomky radí rychle v celek“. Je to celek jím založený a také pro budoucnost programově vytvářený slovanské filologie, opřený o ideu slovanskou, o víru v slovanský „um“ (s. 32). — Na s. 36—40 rus. a něm. resumé. 2825

Dolanský J. Význam Ruska pro práci Jos. Dobrovského o slovanských literaturách. SovLit 3, 1954, 71—86.

Dobrovský, zakladatel a tvůrce novodobé slovanské literární vzájemnosti, opřené o konkrétní znalosti a o bezprostřední osobní styky, mohl práci, kterou u nás vykonal pro poznání slovanských literatur, uskutečnit jenom proto, že dovedl využít nových politických podmínek, jaké v Evropě vytvořila aktivita Ruska v 2. pol. 18. a na začátku 19. století. — V. zde též č. 2965. 2826

Vodička F. Úloha Josefa Dobrovského při vzniku obrozené literatury. Sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (1953, v. zde č. 2742), s. 303—343.

Studie si klade za úkol objasnit, „jakou úlohu plnil Dobrovský vzhledem k objektivním požadavkům, jaké se kladly na českou literaturu v poslední třetině 18. století v souvislosti s likvidací feudalismu a s potřebami obnovy české literatury na základě českého národního hnutí“ (303), a tak stanovit i objektivní základ pro hodnocení vztahu Dobrovského k českému obrození a k jeho literatuře. — Rozvrh studie: I. Počátky českého národního hnutí v obrození. — II. Cesta Dobrovského k studiu vlastivědnému. — III. Česká literatura v pojetí Dobrovského. — IV. Pomoc Dobrovského obrozeným spisovatelům. — V. zde též č. 2965. 2827

Hrabák J. Josef Dobrovský a kulturní dědictví. Sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (Praha 1953, v. zde č. 2742), s. 344—360.

Příspěvek k poznání Dobrovského jako literárního historika, vědomě omezený na vyšetření jeho poměru k literárnímu dědictví: jak byl názor Dobrovského na kulturní dědictví determinován jeho dobou, v čem přispěl k dalšímu vývoji a v čem je blízký postoj našemu. Materiálově se Hrabákův výklad opírá především o Dobrovského *Geschichte* (v obou redakcích, z r. 1792 a 1818), ale přihlíží také k Dobrovského časopisům a jiným pramenům. — V. zde též č. 2965. 2828

Mukařovský J. Dobrovského „Česká prosodie“ a prosodické boje jí podněcené. ČLit 2, 1954, 1—29.

Po přehledném výkladu o vzniku a vývoji prosodické teorie Dobrovského odhaluje autor rozbořením českého společenského vývoje v prvních desetiletích 19. století objektivní příčiny prosodických sporů a nově — s hlediska marxistického — hodnotí význam jak Dobrovského *Prosodie*, tak i *Počátků českého básnictví* a *Hněvkovského Zlomků o českém básnictví*. — V. zde též č. 2965.

K tomu srv.: K. Horálek, *Nové prameny k dějinám novočeského verše*. SaS 17, 1956, 231—233. 2829

Vodička F. Stanovisko J. Dobrovského k překladu Numy Pompilia od Jana Nejedlého. ČLit 2, 1954, 82—89.

Upozorňuje na Dobrovského nepodepsanou recenzi překladu J. Nejedlého, otištěnou ve vídeňských *Annalen der Literatur und Kunst* 1811, č. 9, s. 320—322,

dále na nepodepsaný *Zuschrift an den Herrn Rezensenten des vom Prof. Hr. Johann Nejedly übersetzten Numa Pompilius* (tamtéž 1812, č. 6, s. 424—427) a Dobrovského rovněž anonymní *Antwort des Rezensenten* (tamtéž 1812, č. 6, s. 428—429); všechny příspěvky do diskuse jsou tu otištěny v českém překladu. **2830**

Svobodová Z. Dobrovský a němečtí básníci. (K 200. výročí narození Josefa Dobrovského.) ČMF 36, 1954, 1—8.

Zájem Dobrovského o soudobé německé básníky, po př. jeho styky s nimi (Ch. F. Geliert, G. E. Lessing, J. G. Herder, Ch. A. Tiedge, Cl. Brentano, A. W. Schlegel a zvl. J. W. Goethe), jsou osvětlovány výňatky z jeho spisů a korespondence. — Rus. a něm. souhrn na s. 61. **2831**

Vojtíšek V. Historická práce J. Dobrovského. Sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (1953, v. zde č. 2742), s. 419—429.

Přehledná charakteristika Josefa Dobrovského jako historika. **2832**

Vojtíšek V. Josef Dobrovský a kritika historických pramenů*
Slavia 23, 1954, 205—212.

Třebas dílo Dobrovského na historickém poli představuje celkem nevelká řada rozprav a studií, nelze mu upřít průbojnost při ražení nových cest a nelze neuznat dalekosáhlý význam těchto jeho prací: „Pokrok v jeho vědecké metodě historické tkví v tom, že uvedl český dějepis v souvislost s obecným dějepisem, především s dějepisem slovanským, a že národní dějiny české postihoval v celosti pod zorným úhlem pokrokových názorů práva a spravedlnosti“ (s. 212). — Předneseno na věd. konferenci ČSAV (v. zde č. 2965). **2833**

Macůrek J. Josef Dobrovský a kritika historických pramenů.
Slavia 23, 1954, 213—216.

Zabývá se účastí Dobrovského na diskusi, která byla vyvolána edicí A. Schlözera *Russische Annalen*, a závěry, k nimž D. dospěl při kritice staroruského letopisu (t. zv. *Nestora*). — Předneseno jako diskusní příspěvek na vědecké konferenci ČSAV (v. zde č. 2965). **2834**

Fiala Z. Josef Dobrovský a počátky historické kritiky u nás. Čs. čas. historický 1, 1953, 257—271.

Autor ve své studii řeší otázku, zda užití vědecké historické kritiky u prvních zástupců rodící se české buržoasní historiografie znamenalo pokrok a jaký má význam její užití v díle Dobrovského; vedle toho se zabývá i jinými otázkami (česká katolická historiografie pobělohorská a metody její práce; zhodnocení G. Dobnera; boj Dobrovského proti legendě nepomucké; rozbor *Kritische Versuche* a j.). **2835**

Králík O. Josef Dobrovský a Gelasius Dobner. Příspěvek k dějinám osvěcenské kritiky. Sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (1953, v. zde č. 2742), s. 361—412.

Svým příspěvkem dokazuje autor správnost své these, že Dobrovského je třeba studovat ve vývojové dynamice a konfrontovat jej se všemi jeho současníky, nikoli jen s těmi, kteří bývají v této souvislosti uváděni tradičně. Za reprezentanta všeho, co se Dobrovskému nabízelo jako dědictví a zároveň co ho ohrožovalo jako nebezpečí právě dožívající epochy, pokládá Králík Gelasia Dobnera, s nímž se Dobrovský utkal v několika zásadních polemikách. Kritický rozbor těchto polemik,

nijak nesnižující skutečný význam Dobnerův, ukazuje Dobrovského jako důsledného zastánce úcty k faktům a vědeckého realismu. 2836

Macůrek J. Dobrovského pojetí českých dějin a stanovisko k našemu historickému vývoji. *Slavia* 23, 1954, 164—190.

Jaké byly teoretické předpoklady a základy vědecké práce Dobrovského. — Stanovisko Dobrovského k našemu historickému vývoji v jednotlivých etapách a v jednotlivých otázkách. — Kritické zhodnocení nedostatků i předností jak jeho celkového pohledu na českou minulost, tak pokud jde o chápání některých dějinných jevů a událostí. — V čem nám zůstává Dobrovského koncepce dějin vzorem i dnes. — Ref. přednesený na vědecké konferenci ČSAV (v. zde č. 2965). 2837

Holinka R. K Dobrovského koncepci českých dějin. *Slavia* 23, 1954, 201—204.

Diskusní příspěvek k ref. J. Macůrka (přednesen na vědecké konferenci ČSAV, v. zde č. 2965); zdůrazňuje pokrokový charakter historických názorů J. Dobrovského, jak se projevil zejména v jeho koncepci českých dějin. 2838

Bartoš F. M. Dobrovského pojetí husitství a reformace. *Slavia* 23? 1954, 198—200.

Zdůrazňuje význam, jaký Dobrovský přisoudil v našich dějinách hnutí husitskému a reformačnímu. — Předneseno jako diskusní příspěvek na vědecké konferenci ČSAV o Dobrovském (v. zde č. 2965). 2839

Macůrek J. České a uherské dějepiscectví v počátcích českého a maďarského národního obrození. K otázce prvních zájmů J. Dobrovského o Uhry a Maďary. Sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (1953, v. zde č. 2742), s. 473—506.

Studie zkoumá, do jaké míry byl zájem Dobrovského o uherské věci (a konkrétně o maďarské) podnětem prací jeho nejbližších předchůdců a jak na tomto základě vyrůstaly jeho historicko-slavistické prvotiny; zpracována je na podkladě zcela nového materiálu z maďarských archivů. — V přílohách otisknuto několik dopisů, mimo jiné též dva listy J. Chr. Engela Dobrovskému z l. 1795 a 1798 a M. Lanossoviche Dobrovskému z r. 1797. — Rus. rés. na s. 546—547, franc. 591 až 592. — V. zde též č. 3237a. 2840

Eisner J. Josefem Dobrovským se počíná studium slovanské archeologie. Sb. Josef Dobrovský 1753—1953 (1953, v. zde č. 2742), s. 415—418.

Stručné ocenění archeologického úseku životního díla J. Dobrovského: „... byl naším prvním vědcem, který v archeologickém odkaze našich předků hledal věci všem Slovanům společné“ (s. 418). 2841

Eisner J. Dobrovský a slovanský dávnověk. *Slavia* 23, 1954, 217 až 223.

V diskusním příspěvku předneseném na věd. konferenci ČSAV (v. zde č. 2965) ukazuje Eisner interpretací a zhodnocením výkladů Dobrovského o slovanské pravlasti a o slovanských zvycích pohřebních na jeho význam také v oboru archeologie. 2842

Skutil J. Další příspěvek k poznání archeologické činnosti J. Dobrovského. *Slavia* 22, 1953, 463—472.

Upozorňuje na nepovšimnutý dosud čl. Dobrovského v pražském časopise *Der Kranz* z r. 1824, č. 24, obsahující zprávu o nálezu a výkopu mohyl u dvora Košenic na Klatovsku. Skutil čl. znovu otiskuje a podrobně komentuje. 2843

Horák J. Dobrovský a slovanský dávnověk. *Slavia* 23, 1954, 224 až 228.

Výňatek z úvodní studie k připravovanému vydání Dobrovského *Slavina*; autor v něm hodnotí zájem Dobrovského o „kulturní starožitnosti slovanské“ (t. j. národopis, folkloristiku a mythologii) a srovnává názory Dobrovského se stanoviskem jeho současníků a žáků. — Předneseno na věd. konferenci ČSAV (v. zde č. 2965). 2844

Pošvář J. Josef Dobrovský a numismatika. Příspěvek k počátkům české numismatiky. Sb. *Josef Dobrovský 1753—1953* (1953, v. zde č. 2742), s. 456—472.

„Numismatická činnost Dobrovského nebyla dosud souborně zpracována... I zde se ukazuje kritický a realistický postoj Dobrovského k danému problému, kdy jde až na kořen věci a zakládá své vývody na důkladném studiu. Tak dochází k závěrům, které mají namnoze dodnes platnost“ (s. 456). — Rus. rés. na s. 544—545, franc. 590.

Stručnější výklad o numismatických zájmech a pracích Dobrovského podal týž a. v čl. *Josef Dobrovský — numismatik* (*Numismatické listy* 8, 1953, 97—103). 2845

Pošvář J. O t. zv. velehradských mincích. *VVM* 8, 1953, 59—63.

Stručný výklad o účasti Josefa Dobrovského ve sporu o t. zv. velehradské mince. 284

6

Tichý J. Dobrovský a Národní museum. *ČNM* (oddíl věd společenských) 122, 1953, 213—215.

Přehledně o vztazích J. Dobrovského k Národnímu museu v jeho začátcích. 2847

Králík O. Josef Dobrovský v Olomouci. *Sborník Stud. a lidových. ústavu kraje Olomouckého* (odd. B) 1, 1951/3, 95—105.

O působení Dobrovského v Hradisku u Olomouce (na podkladě nového materiálu). — Rus. a něm. resumé. 2848

Gregor A. Na paměť Josefa Dobrovského. *VVM* 8, 1953, č. 2 (zvl. nestránkovaná příloha).

K jubileu 1753—1953. 2849

Kaňák M. O studiích a učitelích Josefa Dobrovského. *Náboženská revue* 25, 1954, č. 2, s. 63—70.

Nové podrobnosti k životopisu Dobrovského podle katalogů augustiniánského gymnasia německobrodského z let 1763—1767. 2850

Zapletal V. Brněnské příspěvky k životopisu Josefa Dobrovského. *VVM* 8, 1953, 41—53.

Soubor několika drobných materiálových příspěvků, na př. o Dobrovského testamentu (text otištěn v příloze), Dobrovského pečeti (s vyobrazením), Dobrovského exhumaci a j. 2851

Skutil J. Drobnosti o Jos. Dobrovském na Moravě. *VVM* 8, 1953, 53—59.

I. Jos. Dobrovský a moravské starožitnictví. — 2. Ještě dodatek k historii brněnského pomníku Dobrovského. — 3. O brněnských pozůstatcích Dobrovského.

2852

Cheborád M. B. Jak mohlo dojít k příbuzenskému poměru mezi J. Dobrovským a K. Havlíčkem. VVM 8, 1953, 68—70.

Kdyby bylo došlo ke sňatku K. Havlíčka s Fany Weidenhofferovou, byl by tak navázán — třebaš vzdálený — příbuzenský vztah s Dobrovským: Fany Weidenhofferová byla sestrou Jana Weidenhoffera, manžela Dobrovského neteře Matyldy.

2853

Zapletal V. Po stopách Dobrovského na Moravě. VVM 9, 1954, 408—110.

Životopisné zprávy o Aloisů Kalousovi, synu Dobrovského nevlastní sestry Anny, který jako důstojník a později invalida žil na Moravě (f 1847). V jeho rodě se uchovaly některé památky na Dobrovského, mimo jiné také podobizna představující Dobrovského ve stáří asi 30 let, dílo neznámého autora; je otištěna v příloze.

2854

Fukal R. K podobizně Dobrovského. VVM 8, 1953, 67—68.

Poznámky k některým podobiznám Dobrovského (od F. X. Tkadlika a k rytině vídeňského měřírýtece M. Aigner). 285

5

Domnělý portrét Josefa Dobrovského. ČLit 2, 1954, 96.

V příloze k č. 1 je reprodukován (bez podrobnějšího výkladu) portrét neznámého kněze z majetku městského musea v Poličce, o němž místní tradice — málo pravděpodobně — věří, že představuje Josefa Dobrovského.

285

6

Hájek Z. Oslava Josefa Dobrovského před devadesáti lety (1. listopadu 1864).

SbVŠPOL 1954 (Historie), s. 67—74.

Rozbor a zhodnocení několika dobových zpráv.

2857

Dolanský J. Dvě stě let od narození Josefa Dobrovského. SIPřehl 39, 1953, 205—208.

Celkové ocenění životního díla a jeho významu.

2858

Dolanský J. Veliký buditel našeho národa. Dvě stě let od narození Josefa Dobrovského. RP 1953, 16/8.

Jubilejní článek. — Totéž výročí připomněl týž a. také v LD 1953, 16/8. 2859

Pišút M. Jozef Dobrovský, obnovitel' českej reči a zakladateľ slovenskej jazykovedy. Kultúrny život (Bratislava) 1953, 15/8, s. 3.

Oceňuje zejména zakladatelský význam díla Dobrovského na všech úsecích jazykovědné práce, kterými se zabýval. — V. též: A. Mráz, *Patriarcha slavistiky Jozef Dobrovský*, Pravda (Bratislava) 1953, 17/8.

286

0

Červinka F. Josef Dobrovský, národní buditel a vědec. Osvětová práce 8, 1953, 225—226.

Další drobné příspěvky jubilejní: E. Golk a, *Josef Dobrovský — velká postava našeho obrození*. Cesta míru 2, 1953, č. 33, s. 8. — K., *Josef Dobrovský na Chudenicku*.

Český zápas 36, 1953, č. 29/30, s. 6. — M. Kaňák, *Dvě stě let od narození velkého českého člověka a buditele národa, osvíceného kněze a učence Josefa Dobrovského*. Český zápas 36, 1953, č. 33/34, s. 1. — J. Kicková, *S vědomím povinnosti k národu. 200 let od narození Josefa Dobrovského*. Mladá fronta 1953, 16/8. — J. Polák, *Zakladatel české slavistiky Josef Dobrovský*. Práce 1953, 16/8. — J. Polák, *Velký syn národa. K 200. výročí narození J. Dobrovského*. Obrana lidu 1953, 16/8. — F. Tvrdoň,

Josef Dobrovský a jeho působení v Olomouci. Stráž lidu (Olomouc) 1953, č. 68, s. 3. — V. Vrabc, *Patriarcha české vědy.* SvSl 1953, 16/8. — J. Wenig, *Otec slavistiky.* Svět práce 3, 1953, č. 34, s. 8. 2861

Tyl Z. Žeň jubilea Josefa Dobrovského 1753—1953. NŘ 37, 1954, 239—249.

Souborný referát o knihách, časopiseckých studiích i důležitějších novinových člancích, které vyšly k jubileu. — K tomu několik dodatků (o později vyšlých pracích) od téhož a. v NŘ 38, 1955, 251—252. 2862

Bechyňová V. Literatura k 200. výročí narozenin Josefa Dobrovského. Slavia 23, 1954, 596—600.

Přehled důležitějších jubilejních publikací, studií a článků.

2863

Viz též č.:

667. F. M. Bartoš, *Kníže Bořivoj na Moravě a založení Prahy.*

668. F. M. Bartoš, *O Dobrovského pojetí osudů slovanské bohoslužby v Čechách.*

1281. V. Kyas, *Dobrovského třídění českých biblických rukopisů ve světle pramenů.*

2965. *Konference na paměť Josefa Dobrovského.*

3237a. A. Angyal, *Dobrowsky und Ungarn.*

3238. E. Georgiev, *Йосиф Добровски — велик чешки възрожденец и основател на славянската филология.*

3238a. H. Rösel, *Die Schweden- und Rußlandreise Dobrovskýs — ein Meilenstein in der Geschichte der böhm.-russischen Kulturbeziehungen.*

" Další vývoj a současný stav české jazykovědy

Huňáček V. *Pravopis rusko-český.* K 150. výročí první česky psané příručky ruštiny. Naše vlast 3, 1955, 161—162.

O knize A. J. Puchmajera z r. 1805.

2864

Poch J. *Z korespondence Josefa Antonína Seydla.* LF 75, 1951, 131—134, 212—216, 282—285.

Otisk 8 dopisů z let 1812—1837 (poslední od J. Jungmanna).

2865

Strohová E. *Josef Jungmann — bojovník za obrození národa.* Obrana lidu 1952, 14/11.

Připomíná 105. výročí Jungmannovy smrti. — V. též: G. Procházka, *Jungmannův sen o slovanském Rusku.* ŽN 1952, 14/11 (m. j. o Jungmannově úsilí doplnit slovní zásobu češtiny slovy přejatými z ruštiny a o jeho plánech na vytvoření společného slovanského jazyka). 286

6

Čermák J. *Velký buditel národa.* K 180. výročí narozenin Josefa Jungmanna. Obrana lidu 1953, 16/7.

Další drobné jubilejní články: bs [= B. Slavík], *Vlastenectví Josefa Jungmanna.* LD 1953, 16/7. — J. Kicková, *Vzpomínáme Josefa Jungmanna.* Mladá fronta 1953, 17/7. — M. Rusinský, *Na paměť Josefa Jungmanna.* Nová svoboda (Ostrava)

1953, 21/7. ner, *Muž, který vykoval český jazyk*. Katolické noviny 5, 1953, č. 29, s. 3. 2867

Pavel Josef Šafařík: *Slovanský národopis*. K vyd. připr. **H. Hynková** za spolupráce J. Hůrského a L. Řeháčka. Knižnice Klasikové vědy, sv. 2. Praha, Nakladatelství ČSAV 1955, 291 s. + 1 příl. -fr 6 map, 8°.

Toto nové vydání Šafaříkova *Slovanského národopisu* (v pořadí celkem čtvrté) je textově shodné s posledním vydáním autorovým (třetím) z r. 1849; o úpravách edice informují poznámky na s. 177—179. K edici je připojena studie *O významu Šafaříkova „Slovanského národopisu“ pro slovanskou ethnografii* (s. 183—197) od H. Hynkové, která vypracovala také topografické Poznámky k textu, a *Slovanský národopis s hlediska filologického* (s. 198—217) od L. Řeháčka, od něhož jsou i poznámky literárněhistorické a filologické; závěrečný výklad *Vznik a poslání Šafaříkova Slovanského zeměvidu* (s. 218—288) napsal J. Hůrský; 286

8

Horák B. Šafaříkův *Slovanský zeměvid*. Kartografický přehled 7, 1953, 49—53.

Šafaříkův *Slovanský zeměvid* z r. 1842 byl jednou z prvních ethnografických map a první práci vůbec, která zachytila území obydlené Slovany a jeho domácí názvosloví; textový doprovod k mapě obsahoval Šafaříkův *Slovanský národopis*. Mapa je v reprodukována.

286

9

Hůrský J. Šafaříkova Historická mapa Slovanstva. Kartografický přehled 7, 1953, 165—183 a 8, 1954, 27—36.

Příspěvek k poznání Šafaříkovy práce v oboru slovanské kartografie rozbírá jeho koncepty *Historické mapy Slovanstva*. 2870

Paul K. P. J. Šafařík, Skandinavci a Holanďané. *Slavia* 21, 1953, 352—355.

O Šafaříkových stycích se skandinávskými a holandskými učenici. — V. zde dále č. 2872, 2873. 2871

Paul K. P. J. Šafařík a Maďaři. *Slavia* 24, 1955, 77—86.

Drobný materiál osvětlující Šafaříkův vztah k soudobé maďarské vědě a kultuře a jeho styky s Maďary. — V. zde č. 2871, 2873. 2872

Paul K. Šafaříkovy styky s Angličany, Italy a Francouzi. *Slavia* 24, 1955, 461—471.

Další materiál k poznání Šafaříkova života a díla především podle obsáhlé korespondence. — V. zde č. 2871, 2872. 2873

Králík O. K počátkům slavistické katedry v Praze. *Slavia* 22, 1953, 443—462.

Podle nově nalezených dokumentů osvětluje Králík dalšími podrobnostmi úsilí o založení stolice slavistiky na pražské universitě v čtyřicátých letech 19. století, spojené se jménem **P. J. Šafaříka**. 2874

Gregor A. Mladý Palacký o některých slovanských otázkách. *Slavia* 20, 1950/1, 404—408.

Rozbor stati F. Palackého *An- und Aussichten der böhmischen Sprache und Literatur* z roku 1822 (tiskem vyšla teprve 1874 v *Gedenklblätter*); v této stati se Palacký mimo

jiné dotýká také některých soudobých otázek jazykových. — V. též BČL 1945/50, č. 2211. **2875**

Kudělka M. Z obrozenské korespondence těšinské. SlezSb 50, 1952, 566—588.

Z doisů tu otištěných obsahují tři listy A. Plucara, profesora na evangelickém gymnasiu v Těšíně, A. V. Šemberovi (z r. 1852) několik údajů o jazykové hranici česko-polské. **2876**

Literární pozůstalost Antonína Bočka 1802—1847. Korespondence z let 1814—1847. Inventář. Přípravily **L. Urbánková** a **M. Wurmová**. Inventáře a katalogy Stát. archivu v Brně, sv. 5. Brno, Stát. archiv 1954, 108 s., 8°.

Inventář k Bočkově korespondenci obsahuje v regestech m. j. také zprávy o jeho činnosti jako profesora českého jazyka a literatury na stavovské akademii v Olomouci, dále o jeho stycích s J. Jungmannem, V. Hankou, A. V. Šemberou a dalšími představiteli kulturního života té doby.

Ref: M. Flodr, SlezSb 53, 1955, 431—433. — A. Gregor, VVM 11, 1956, 85—86.

2877

Grabowski T. S. Działalność Franciszka Bolemira Kwietka w Warszawie (1862—1864). Z historii działalności Czechów w Polsce w XIX wieku. Česko-polský sborník vědeckých prací II (1955, v. zde č. 2740a), s. 189—215.

Český filolog F. B. Květ (1825—1864) působil na učilišti Szkoła Główna Warszawska jako lektor a později mimořádný profesor slovanského jazykozpytu. — Čes., rus. a franc, rés. na s. 216—218.

2877

a

Žáček V. Listář Cypriána Lelka. SlezSb 49, 1951, 364—409.

Obsahuje m. j. dopisy adresované A. V. Šemberovi a Vincenci Praskovi; v dopise V. Praskovi ze dne 22/11 1866 poznámky o nářečí opavském (s. 403—405).

2878

NeKýbl J. Styky Jana Winklera s Františkem Palackým po roce 1826. SlezSb 51, 1953, 558—563.

V čl. je otištěn Winklerův dopis Palackému z r. 1838; v závěru dopisu kritizuje Winkler tehdejší český jazykový usus. — V. též č. 2880.

2879

Nehýbl J. Listy Jana Winklera Aloisů Vojtěchu Šemberovi. SlezSb 52, 1954, 217—231.

Evang. farář J. Winkler byl jedním z informátorů, které A. V. Šembera získal pro sběr látky rázu místopisného, národopisného a nářečního z Čech, Moravy a Slezska. Jeho dopisy (z let 1843—1868, celkem 11) jsou cenným pramenem k počátkům národního obrození na Těšínsku; obsahují též drobný materiál nářeční.

2880

Blažek J. P. Vojtěch Šafařík, tvůrce české chemické nomenklatury. (K padesátému výročí jeho smrti.) Přírodní vědy ve škole 2, 1951/2, 804—806.

Popisuje Šafaříkovu práci na vytvoření českého chemického názvosloví a kladně ji hodnotí.

Kellner A. O Antonínu Vaškovi. Listy Památníku Petra Bezruce (Opava) 1954, 11/11, s. 1.

Projev při vzpomínkové slavnosti na ústředním hřbitově v Brně 26/10 1947. 2882

Ficek V. Antonín Vašek na opavském gymnasiu. Sb. Boh. Sobotíkovi k padesátinám (Opava 1955, zvl. příl. k SlezSb), s. 30—36. Působil tam ve šk. r. 1854/5, 1857/8 a 1860/72. 2882a

Trávníček F. Historik českého jazyka Jan Gebauer. Sb. Zdeňku Nejedlému Československá akademie věd (1953, v. zde č. 2750), s. 610—620.

Zhuštěná charakteristika „neohroženého bojovníka za vědeckou pravdu a objektivitelského tvůrce monumentálních děl o dějinách českého jazyka“ s přehledným zhodnocením jeho díla. 288

3

vi. Bohatství českého jazyka. LD 1953, 8/10.

Vzpomínka na J. Gebauera (u příležitosti 115. výročí jeho narození). 2884

Schieszl J. Co je s vědeckou pozůstalostí Gebauerovou? NŘ 38, 1955, 104—109.

Zpráva o osudech literární pozůstalosti J. Gebauera a o jejím dnešním stavu. S poznámkou F. Trávníčka na s. 109. 2885

Váša P. František Vymazal. Z dílny slavisty proletáře. Sovjaz 4, 1954, 438—447.

Životopisný výklad a zhuštěná charakteristika (především podle bohaté Vyrazilo vy korespondence). 2886

Čáda F. Vincenc Prásek a právní historie. SlezSb 50, 1952, 54—66.

Pokus o zhodnocení prací filologa a místopisce V. Prask a, pokud spadají do oboru právní historie moravské; porůznu v čl. také poznámky k filologické stránce Práškových prací edičních. 2887

Stiebitz F. Josef Král jako překladatel a badatel o české prosodii. LF 2 (77), 1954, 1—7.

Královy zásluhy v oboru české prosodie hodnotí takto: „Stalo se samozřejmým, že je pro češtinu připraveným veršovým principem prosodie při zvučná. Bylo uznáno, že se mají antické rozměry napodobit jen přízvučně. A překlady z antických literatur se staly organickou součástí literatury české“ (s. 5). V závěru stručný přehled českých prosodických prací po Královi. — Připojeno lat. resumé na s. 7—8. 288

8

Varel L. Dopisy Josefa Krále Otmaru Vaňornému. LF 1 (76), 1953, 189—193 a 2 (77), 1954, 17—48.

Některé z otištěných Králových dopisů jsou cenné potud, že nám podávají jeho názory na českou prosodii takřka ve stavu zrodu (zejména dopisy č. 4, 5 z dubna 1895; v prvním Král rozbírá některé metrické názory Gebauerovy, na př. o přízvuku českých slov pětislabičných a čtyřslabičných). — Rus. a něm. rés. s. 48.

288

9

Lesný V. Dva indologové. Příspěvek k dějinám české indologie. Sb. Zdeňku Nejedlému Československá akademie věd (1953, v. zde č. 2750), s. 621—627.

O Alfredu Ludwigovi, profesoru srovnávacího jazykozpytu na pražské universitě (1832—1912), a jeho žáku J. Zubatém. 289

0

Trávníček F. Josef Zubatý jako bohemista (20. 4. 1855 — 21. 3. 1931). NR 38, 1955, 158—164.

Rozbor a kritické zhodnocení bohemistických prací Zubatého; zvl. vyzdvihuje a. činnost Zubatého v oblasti jazykové kultury a dále jeho práce syntaktické, vycházející z českého materiálu, ale znamenající podstatný přínos do srovnávacího studia indoevropské věty vůbec. 289

1

Trávníček F. Josef Zubatý. Věstník ČSAV 64, 1955, 362—368.

Odborné a všestranné zhodnocení jazykovědného díla J. Zubatého u příležitosti 100. výročí jeho narození (podle jednotlivých pracovních oborů: filologie staroindická a srovnávací jazykozpyt ide.; studie syntaktické; práce bohemistické a j.). — Předneseno na vzpomínkové slavnosti ČSAV v Praze 20/5 1955; o ní srv. Z. Tyl, *Sto let od narození Josefa Zubatého*. Věstník ČSAV 64, 1955, 293. 289

2

Eisner J. Za profesorem Luborem Niederlem. Čs. ethnografie 2, 1954, 317—318.

Vzpomínka u příležitosti 10. výročí Niederlovy smrti († 14/6 1944). 2893

Pitterová A. Lubor Niederle ve slovanské archeologii. SIPřehl41, 1955, 250—251.

Připomíná 90. výročí narození L. Niederla a stručně oceňuje jeho význam pro slovanskou archeologii. — K téže příležitosti: E. Baláš, *Život a dílo profesora Lubora Niederla*. Naše vlast 3, 1955, 134—135. 289

4

Zdeněk Nejedlý a česká jazykověda. SaS 14, 1953, 8—13.

Red. čl. (u příležitosti 75. narozenin Z. Nejedlého) upozorňuje zejména na jeho pronikavé ocenění osobnosti a činnosti Jana Gebauera, na jeho vysoké hodnocení úkolů nové české jazykovědy a na jeho účast v diskusi o jazykových oprávcích (v. BČL 1945/50, č. 1120; stať Z. Nejedlého *Škádci českého jazyka* je tu — vedle několika jiných úryvků z jeho děl, pokud mají vztah k jazykovědě — přetištěna). V závěru je celkově zhodnocen výrazný podíl Z. Nejedlého na výstavbě českého jazyka spisovného (v jeho podobě psané i mluvené). 28

95

Kurz J. Památce Dr. Jana Frčka. LitN 1, 1952, č. 19, s. 9.

Vzpomínka u příležitosti 10. výročí Frčkovy smrti. 2896

Havránek B. Zpráva o práci vykonané na jednotlivých úsecích srovnávací slovanské jazykovědy u nás od brněnské konference. Slavia 22, 1953, 177—184.

Referát přednesený na konferenci o srovnávací slovanské jazykovědě v březnu 1953 (v. zde č. 2962); týká se tedy doby od listopadu 1951 do března 1953. 2897

Skalička V. Po sjezdu KSČ. SovJaz 4, 1954, 389—390.

O některých podnětech, které můž z výsledků X. sjezdu KSČ (v červnu 1954) pro svou práci vytežit česká jazykověda. 28

98

Utěšený S. Česká bohemistika tři léta po Stalinových pracích. SovJaz 3, 1953, 215—219.

Pokus o shrnutí a zhodnocení jazykovědné práce, která byla u nás vykonána v letech 1950—1953 v oboru bohemistickém; kromě toho a. naznačuje i nejnaléhavější úkoly pro nejbližší budoucnost. **2899**

Havráněk B. 1945—1955 v české bohemistice. SaS 16, 1955, 209 až 213.

Synthetický a kriticky hodnotící obraz českých bohemistických prací v prvním desetiletí po našem osvobození: „Závěrem lze právem říci, že pro další rozvoj české bohemistiky máme dnes příznivé "předpoklady metodické, osobní i hospodářské, příznivější než kdykoli v minulosti. Promýšlení marxistickoleninského metodického postoje k problémům jazyka poskytuje nám bezpečné východisko práce; vzor sovětské linguistiky nám zde úspěšně pomáhá. Máme již i nastupující generaci bohemistickou, i když stále ne ještě tak početnou, jak by bylo třeba..." (s. 212). **2900**

Trávníček F. Naše mateřština v osvobozené vlasti. ČJ 5, 1955, 129—134.

Úvaha o aktuálních úkolech, které všem pracovníkům v oblasti jazyka, školským i jazykovědným, ukládá významné poslání jazyka v naší nové společnosti. **2901**

Jedlička A. Deset let péče o český jazyk. NŘ 38, 1955, 146—158.

Přehledný výklad o úkolech, metodách a prostředcích uvědomělé a soustavné péče o český jazyk v desetiletí 1945—1955, podložený rozborem teoretických názorů na jazyk, o které se toto praktické působení opíralo. **290**

2

DMZ [= Damborský J.—Macháček J.—Zimek R.]. Cesty vývoje československé jazykovědy za deset let svobodného Československa. SbVŠPOI 2, 1955 (Jazyk a literatura), s. 5—10.

Pokus o souhrn a charakteristiku jazykovědné práce v Československu v letech 1945—1955. **2903**

Horálek K. Сегашното състояние на чешкото и словашкото езикознание. (Осведомителни бележки.) Bългарски език 5, 1955, 70—76.

Referát přednesený v Ústavu pro bulharský jazyk v Sofii v červenci 1954; podává přehled české jazykovědné práce v současné době v jednotlivých oborech (obecná jazykověda, slavistika, práce o jazyce českém a slovenském, rusistika, ostatní obory). V závěru několik poznámek o některých aktuálních problémech čs. linguistiky (kritika strukturalismu, otázky fonologické a j.). **290**

4

Polák V. Les études onomastiques en Tchécoslovaquie (1952 — 1953). Onoma 5, 1954, 81—83.

Přehled s charakteristikou důležitějších českých prací onomastických. **2904a**

Romportl M. Tschechische Phonetik in den Jahren 1945—1955. Philologica 7, 1955, 65—70.

Přehledná zpráva se stručnými charakteristikami jednotlivých pracovišť, oborů a důležitějších prací. **290**

5

Krejčí K. Deset let české slavistiky od okupace. Slavia 24, 1955, 373—379.

Shrnutí práce vykonané v oboru jazykovědném i literárněvědném a zbežná

charakteristika dnešní situace slavistických studií u nás; autor si všímá institucí, osob i důležitějších děl. **2906**

Deset let naší jazykovědné rusistiky. *Sovjaz* 5, 1955, 176 až 199.

Cykly zpráv podávajících přehled české jazykovědné rusistiky od r. 1945. Jednotlivé úseky, shrnující důležitější práce a příspěvky (se stručnými charakteristikami, po př. i zhodnocením), zpracovali: M. Krbec (*Fonetika a hláskosloví. Pravopis. Transliterace*), V. Hrabě (*Morfologie*), P. Adamec (*Skladba*), J. Vlček (*Slovní zásoba*), A. Sourková (*Učebnice*), J. Porák (*Učebnice LKR*), A. Strážová (*Metodické práce*), O. Man (*Lexikografie*) a I. Camutaliová (*Kritika překladů a teorie překládání*). —V. též č. 3018. "

290

7

Poldauf I. Stav a úkoly naší jazykovědy v oblasti západoevropských jazyků. *ČMF* 35, 1953, 13—24.

Na s. 21—23 několik poznámek k současné obecné problematice české jazykovědy. **2908**

Rypka J. L'orientalisme en Tchécoslovaquie (1949). *ArchOr* 19, 1951, 15—26.

Přehledný výklad o vývoji čs. orientalistiky, její současně situaci a aktuálních úkolech. Předneseno na mezinárodní orientalistické konferenci v Praze (v červnu 1949). **2909**

Poucha P. L'indianisme et les études tchécoslovaques concernant la Haute Asie et l'Asie Centrale. *ArchOr* 19, 1951, 182—206.

Přehled české indologie (m. j. o pracích J. Gebauera, J. Zubatého, O. Hura, V. Lesného, O. Friše, P. Pouchy). **2910**

Klíma J. Die tschechoslovakischen Forschungen auf dem Gebiete der keilschriftlichen Studien. *Bibliotheca Orientalis* (Leiden) 9, 1952, 85—88.

Zpráva (záznam podle BL 1952, s. 2).

2911

Friš O. Orientalism in Czechoslovakia. *ArchOr* 23, 1955, 2—5.

Nástin současné situace české orientalistiky, který autor přednesl na XXIII. mezinárodním orientalistickém kongresu v Cambridgi (v srpnu 1954). **2912**

Průšek J. Deset let naší orientalistiky. *ArchOr* 23, 1955, 321—330.

Přehledný výklad, zejména o práci Orientálního ústavu ČSAV. — V. též: *Deset let naší orientalistiky*. *Nový Orient* 10, 1955, 65—67 (autor neuveden). **2913**

Viz též č.:

55. B. Havránek, Stalinova práce a česká jazykověda.

57. V. Skalička, Stalinův článek a naše jazykovědná tradice.

62. V. Skalička, Stalinovy jazykovědné stati a česká jazykověda.

72. B. Havránek, Dva roky po Stalinově geniálním zásahu do vývoje jazykovědy.

76. V. Skalička, Les travaux de J. V. Staline sur la linguistique et la linguistique **Orientale**.

88. F. Trávníček, Český jazykozpytný Strukturalismus ve světle Stalinova učení o jazyce.
 108. F. Trávníček, Stalinská epocha jazykovědy.
 109. B. Havránek, Základní úkoly jazykovědy.
 110. F. Trávníček, Zásadní referát na zasedání sekce jazyka a literatury ČSAV v dubnu 1954.
 111. B. Havránek, Diskusní příspěvek na zasedání sekce jazyka a literatury ČSAV v dubnu 1954.
 148. O. Ferdinand, Purkyňův odkaz foniatřii. (Podle Purkyňových rukopisů.)
 200. O. Ferdinand, Osudy Purkyňova pojednání o fyziologii lidské řeči.
 201. B. Hála, O významu J. E. Purkyně pro fonetiku.
 1444. J. Bělič, La dialectologie tchèque et slovaque depuis 1934.

České jazykovědné instituce

- Nejedlý Z.** Jubilejní vzpomínka na založení Královské české společnosti nauk v r. 1784. Věstník ČSAV 64, 1955, 4—5.
 Přednesena na IV. valném shromáždění ČSAV v listopadu 1954. **2914**
- Vojtíšek V.** Staré styky Královské české společnosti nauk s ruskou vědou. Pražská universita moskevské universitě. Sborník k výročí 1755—1955 (1955, v. zde č. 2745), s. 98—115.
 Vykládá mimo jiné také o Dobrovském a o jeho památné cestě do Ruska,, o členství ruských učenců (také jazykovědců) v KČSN. — Na s. 116—119 rus. résumé. **2915**
- Málek I.** Návrh J. E. Purkyně na Akademii. Sb. Zdeňku Nejedlému Československá akademie věd (1953, v. zde č. 2750), s. 373—390.
 O Purkyňově návrhu na zřízení jazykovědného ústavu v rámci Akademie a o jeho pracovních úkolech na s. 382—383.
 Zpráva: Z. Tyl, NŘ 37, 1954, 56—57. **2916**
- Kurz J.** Zpráva o činnosti komise pro staroslověnský slovník a pro studium církevněslovanského jazyka a jeho památek za rok 1950. VČA 60, 1951, 39.
 Další zprávy: za rok 1951 tamtéž na s. 183, za rok 1952 ve VČA 61, 1952, 119. **2917**
- Hála B.** Zpráva o činnosti orthoepické komise [ČAVU] v r. 1950. VČA 60, 1951, 38.
 Zpráva za rok 1951 tamtéž na s. 187. — V. zde též č. 1648. **2918**
- Hála B.** Zpráva o činnosti fonografické komise [ČAVU] za rok 1950. VČA 60, 1951, 38.
 Další zpráva (za rok 1951) tamtéž na s. 188; za rok 1952 ve VČA 61, 1952, 118. **2919**
- Hála B.** Zpráva z fonografického archivu [ČAVU] za rok 1950. VČA 60, 1951, 38—39.
 Další zpráva (za rok 1951) tamtéž na s. 187—188. **2920**

- Zpráva o činnosti Ústavu pro jazyk český za rok 1952. VČA 61, 1952, 120—123.
- Zevrubná zpráva podle jednotlivých oddělení (nepodepsaná). **2921**
- Šmilauer V.** Pravopisná komise [ČAVU]. VČA 60, 1951, 188.
- Zpráva za léta 1950 a 1951. **2922**
- Šmilauer V.** Zpráva o bibliografii českých prací jazykovědných. VČA 61, 1952, 19—20.
- Týká se bibliografického oddělení **ÚJČ**. **2923**
- Ryba B.** Komise pro studium staročeské bible. VČA 61, 1952, 116—117.
- Zpráva o činnosti za rok 1952. **2924**
- Bartoš F. M.** Zpráva o činnosti komise pro vydávání pramenů náboženského hnutí 14. a 15. století v roce 1952. VČA 61, 1952, 115. **2925**
- Čáda F.** Komise pro kritické ediční zásady pro vydávání historických textů. VČA 60, 1951, 183—184.
- Zpráva o činnosti za rok 1951; další zpráva (za rok 1952) tamtéž 61, 1952, 114—115. **2926**
- Sebánek J.** Zpráva o činnosti komise pro vydávání českého diplomatáře za 1. pol. r. 1952. VČA 61, 1952, 113.
- Zpráva o činnosti téže komise za 2. pol. 1952 tamtéž na s. 114. **2927**
- Macůrek J.** Uherská komise [ČAVU]. VČA 60, 1951, 184.
- Zpráva o činnosti komise za rok 1951 (jejím úkolem je provádět výzkum bohemik v archivech budapeštských a na Slovensku); další zpráva (za rok 1952) tamtéž 61, 1952, 113. **2928**
- Bartoš F. M.** Komise pro soupis rukopisů. VČA 60, 1951, 186.
- Zpráva o činnosti za léta 1950/1; za rok 1952 tamtéž 61, 1952, 115. **2929**
- Profous A.** Zpráva o činnosti místopisné komise [ČAVU] v roce 1950. VČA 60, 1951, 40.
- Zpráva za rok 1951 tamtéž na s. 186—187; za rok 1952 ve VČA 61, 1952, 118. **2930**
- Ryba B.** Zpráva o činnosti epigrafické komise [ČAVU] za rok 1950. VČA 60, 1951, 40.
- Zpráva za rok 1951 tamtéž na s. 187. **2931**
- Ryba B.** XXI. zpráva správce archivu fotografií rukopisů a starých tisků. VČA 61, 1952, 70—73.
- Za rok 1951. — XXII. zpráva (za 1. pololetí 1952) tamtéž, s. 73—74. — XXIII. zpráva (za 2. pololetí 1952) tamtéž, s. 117. **29**
- 32**
- Nejedlý Z.** Vybudujeme Československou akademii věd. Var 4, 1951/3, 97—119.
- Po zhodnocení činnosti Královské české společnosti nauk a České akademie věd a umění načrtává Z. Nejedlý organizační strukturu nové Československé akademie věd a její základní pracovní úkoly. — Otištěno též samostatně pod tímž názvem jako 31. sv. Knihovničky Varu (Praha 1952, s. 32). **29**
- 33**
- Havránek B.** Vybudování nové Československé akademie věd a Ústav pro jazyk český. NŘ 36, 1953, 19—27.

Výklad o organizaci ČSAV, o Ústavu pro jazyk český jakožto nejstarším akademickém pracovišti, o jeho dosavadním vývoji a hl. aktuálních úkolech. — Stručný náčrt o práci ÚJČ napsal B. Havránek též pod názvem *Ústav pro jazyk český — nejstarší pracoviště nové Československé akademie věd* do LitN 1, 1952, č. 41, s. 2. **2934**

Polák V.—Vážný V. L'Institut de la langue tchèque. Orbis (Louvain) 3, 1954, 509—512.

Informují — jednostranně — o práci dialektologického oddělení Ústavu pro jazyk český ČSAV. **293**

5

Hála B. Fonetický kabinet. NŘ 36, 1953, 175—177.

Stručný výklad o historii a činnosti institucí, jejichž práci převzal Fonetický kabinet při ÚJČ ČSAV (fonografická komise býv. České akademie věd a umění, fonografický archiv, orthoepická komise), a o dnešních pracovních úkolech Fonetického kabinetu. **2936**

Malý J. Pokladnice jazyka. Svět práce 4, 1954, č. 3, s. 9.

Populární výklad o úkolech a práci Ústavu pro jazyk český ČSAV. **2937**

Sochor K. Z Ústavu pro jazyk český. NŘ 35, 1951/2, 35—37.

Zpráva o zřízení terminologického oddělení ÚJČ a nástin jeho pracovního programu. — V. též: K. Sochor, *Z činnosti terminologického oddělení Ústavu pro jazyk český*. Sovjaz 4, 1954, 192—193. **2938**

Kučera [= Kuchař] J. Ta kovářka, to je metr. Svět práce 1954, č. 21 (20/5).

Zpráva o besedě s posluchači Jazykového koutku Čs. rozhlasu, kterou uspořádal Ústav pro jazyk český ČSAV v Ústřední lidové knihovně v Praze. — V úvodu podán výklad rčení. **2939**

Z činnosti Slovanského ústavu. Slavia 20, 1950/51, 492—493.

Zpráva za druhé pololetí 1950 a první polovinu r. 1951 (v. BČL 1945/50, č. 2266). — Další zprávy: Slavia 20, 1950/51, 636—638 (za 3. a 4. čtvrtletí 1951). — Slavia 21, 1952, 166—167 (za 1. polovinu 1952; připojena zpráva o smutečním shromáždění na paměť M. Můrka v Praze 13/3 1952). **294**

0

Procházková H. O Slovanském ústavu Československé akademie věd. SIPřehl 39, 1953, 247—249.

Zpráva o jeho práci. — Jinou zprávu o SÚ napsala táž a. pod názvem *Výzkum slovanské minulosti* do LD 1954, 28/11. **29**

41

Havránek B. Úvodem do práce jazykovědného oddělení. Sovjaz 1, 1951, č. 1, s. 4—8.

Vytyčuje hlavní pracovní úkoly jazykovědného oddělení nově založeného Československo-sovětského institutu. **29**

42

Hrabě V. O úkolech jazykovědného oddělení Československo-sovětského institutu. RJ 1, 1950/51, 45—47.

Zmiňuje se také o poslání nového čas. *Sovětská věda — Jazykověda*. — Další zprávy: *Z jazykovědného oddělení ČSI*. Sovjaz 1, 1951, č. 2, s. 80 a tamtéž, č. 3/4, s. 147—148 (za první rok činnosti). — M. W[agner], *Činnost jazykovědného oddělení ČSI v roce 1952*. Sovjaz 3, 1953, 95—96. — M. W[agner], *Úkoly oddělení ruského jazyka ČSI v r. 1953*. Sovjaz 3, 1953, 192. **29**

43

Wagner M. Založení Ústavu ruského jazyka, literatury a dějin SSSR. Sovjaz 4, 1954, 95—96.

Byl založen na poč. r. 1954 v rámci ČSAV. —Srv. další zprávy: M. Wagner, *Nový ústav ČSAV pro studium ruského jazyka, literatury a dějin SSSR*. SIPřehl 40, 1954, 153—154. — K. Herman, *Nový ústav Československé akademie věd*. RP 1954, 11/3. — K. Herman, *SovHist* 4, 1954, 305—307. **2944**

Rypka J. L'Academie tchécoslovaque des Sciences et son Institut Oriental. *ArchOr* 21, 1953, 27—34.

U příležitosti založení Československé akademie věd autor uvažuje o úkolech naší orientalistiky, jejímž střediskem se stává reorganiso vaný Orientální ústav ČSAV. **2945**

Hrbek I. Z naší orientalistiky. *Nový Orient* 10, 1955, 14—15.

O práci Orientálního ústavu ČSAV. **2946**

Řeháček L. Studium Slovanstva na filologické fakultě Karlovy university. *SIPřehl* 40, 1954, 333—335.

O současném stavu slavistické katedry a její práci. **2947**

Joura L. Činnost albánského semináře na filologické fakultě Karlovy university. *ČMF* 35, 1953, 122—123.

Zpráva za léta 1951—1952. **2948**

Vysoká škola ruského jazyka a literatury v Praze. Praha, Vys. škola rus. jaz. a lit. 1955, 31 s., 8°.

Informační brožura o poslání a organizaci školy. Úvodem otištěna stať B. Havráňka *Význam ruského jazyka*. **2949**

Havránek B. Vysoká škola ruského jazyka. RP 1953, 5/10.

U příležitosti jejího otevření informuje stručně o jejím poslání a organizaci. — V. dále: M. Wagner, *Otevření Vysoké školy ruského jazyka v Praze*. *SovJaz* 3, 1953, 484. — Z. Mathauser, *K otevření Vysoké školy ruského jazyka v Praze*. *RJ* 3, 1953, 261—263. — Z. Mathauser, *Vysoká škola ruského jazyka vstoupila do života*. *SIPřehl* 39, 1953, 271—272. — Z. Mathauser, *K otevření Vysoké školy ruského jazyka v Praze*. *Nová cesta* 2, 1953, č. 1, s. 5. — J. Weissová, *V Praze bude Vysoká škola ruského jazyka*. *Svět sovětů* 16, 1953, č. 24, s. 4. — J. Weissová, *Otevření Vysoké školy ruského jazyka v Praze*. *Učitel'ské noviny* 3, 1953, č. 41, s. 6. — J. Kovařík, *Nová vysoká škola*. *Svět práce* 3, 1953, č. 42, s. 3. — K téže příležitosti jsou psány i čl.: V. Vrabec, *Světový jazyk míru*. *SvSl* 1953, 6/10 a Z. Blajer, *Veliký ruský jazyk*. *Práce* 1953, 18/10. **2950**

0

Kellner A. Dialektologická bádání na brněnské filosofické fakultě. *SbFilFakBU* 1, 1952, č. 1 — řady jazykovědné (A) č. 1 —, s. 169—176.

Přehledná zpráva, zachycující vývoj a současný stav prací, soustředěných na brněnské universitě a zabývajících se nářečním výzkumem Moravy a Slezska (od konce první světové války). **2951**

Krystýnek J. Studium slavistiky na filosofické fakultě v Brně. *SIPřehl* 41, 1955, 109—110.

Retrospektivní pohled a zpráva o dnešním stavu. **2952**

Vachek J. Jazykověda na brněnské katedře západoevropské filologie a fonetiky v prvním poválečném desetiletí. *SbFilFakBU* 4, 1955, ř. jazykovědné (A) č. 3, s. 102—103.

Zpráva. — Připojen bibliografický přehled *Činnost jazykovědných členů katedry v desetiletí 1945—1955* od L. Pantůčkové (tamtéž, s. 103—108). **2953**

Trnka B. Seznam přednášek a schůzí vědeckého odboru filologického na fil. fak. PU v Olomouci ve studijním roce 1949/50. ČMF 34, 1951, 92.

Uvádí témata přednášek a jména přednášejících.—V. dále: K. Janáček, *Seznam přednášek ve „filologickém odboru“ od počátku stud. roku 1952/53 do prosince 1953.*

SbVŠPOL 1954 (Jazyk a literatura), s. 184. — Týž. a., *Seznam přednášek... (od počátku 1954 do června 1955).* Tamtéž 1955, s. 277. **2954**

Viz též č.:

96. O. Leška, К вопросу о структурализме. Две концепции грамматики в Пражском лингвистическом кружке.

97. F. Trávníček, Ke kritice strukturalismu.

109. B. Havránek, Základní úkoly jazykovědy.

1138. K. Krejčí, Tricetiletí polonistických studií na Karlově universitě.

Konference — Diskuse a pracovní porad

Compte-rendu des journées scientifiques d'orientalisme — Prague-Dobříš, 20—25 juin 1949. ArchOr 19, 1951, 3—8.

Zpráva o mezinárodní orientalistické konferenci, kterou uspořádal Orientální ústav u příležitosti 70. narozenin B. Hrozného a 20. výročí svého založení. Referáty a projevy na této konferenci přednesené jsou otištěny v ArchOr 19, 1951, č. 1/2 (*Les actes des journées scientifiques d'orientalisme 1949*). **2955**

J. B[auer]—A. L[amprecht]. Konference o srovnávacím studiu slovanských jazyků v Brně. Sovjaz 2, 1952, 74—79.

Zpráva o konferenci, která se z podnětu jazykovědného oddělení ČSI konala na filosofické fakultě brněnské university ve dnech 23.—24. listopadu 1951; na s. 80 otištěno usnesení této konference. Jednotlivé ref. jsou zde zaznamenány pod č. 403, 546, 547, 601, 635.

Další zprávy o konferenci: A. Lamprecht, Slavia 21, 1952, 105—108. — M. Dokulil—K. Hausenblas, SaS 13, 1951/2, 101—104. — R. Večerka, ČMM 71, 1952, 174—176. — J. Skulina, RJ 2, 1951/2, č. 7, ob. s. 4 a LN 1951, 6/12.— V. též red. zprávu v NR 35, 1951/2, 156—159 a stručnou zprávu v LN 1951, 27/11. **2956**

Ideologická konference vysokoškolských vědeckých pracovníků v Brně. Sovjaz 2, 1952, 312—318.

Konala se ve dnech 27/2—1/3 1952 na podnět Vojenské technické akademie v Brně pod heslem „Marxisticko-leninskou ideovostí a stranickostí proti kosmopolitismu a objektivismu ve vědě“. Zprávu napsali F. Svěrák, J. B. a J. K. — Diskusní příspěvky dotýkající se jazykovědy v. zde pod. č. 106, 107, 585, 665 (ve výtazích). — V. též č. 2958. **2957**

Havránek B. Význam I. ideologické konference v Brně pro českou rusistiku. RJ 2, 1951/2, 289—291.

O hl. nedostacích, které jsou dědictvím buržoasní ideologie a dosud brzdí naši rusistickou práci, a jak je odstraňovat. — V. zde č. 106, 107, 2957. **2958**

Helcl M. Za novými cestami československé lexikografie. SaS 13, 1951/2, 179—191.

Podrobná zpráva o celostátní lexikografické konferenci, kterou uspořádalo ve dnech 5.—7. června 1952 v Bratislavě jazykovědné oddělení ČSI spolu s Ústavem pro jazyk český a Ústavem slovenského jazyka. Materiály z konference přinesl *Lexikografický sborník* (Bratislava 1953, v. zde č. 2753); jednotlivé ref. a diskusní příspěvky českých účastníků konference v. zde pod č. 248, 839—842, 845, 1414 až 1421, 1979; usnesení konference pod č. 2960.

Další zprávy o konferenci: E. Jóna, *SovJaz* 2, 1952, 448—453; v. též předběž. zprávu v *SovJaz* 2, 1952, 319. — *SlReč* 17, 1951/2, 258—260 (a. nejmenován). — *Jazykovědnýsb.* 6, 1952, 173 (a. nejmenován). — *Významná konference naší jazykovědy*, *LitN* 1, 1952, č. 20, s. 9. — F. Daneš, *Porady slovníkářů v Bratislavě*. NR 36, 1953, 52—56.

295

9

Usnesení z celostátní lexikografické konference, konané ve dnech 5.-7. června 1952 v Bratislavě. NR 36, 1953, 56—57.

Resoluce otištěna též v *RJ* 2, 1951/2, 351—352 a v *LitN* 1, 1952, č. 20, s. 9. — V. zde 2959.

296

0

Celostátní konference o významu ruského jazyka. *SovJaz* 3, 1953,

Podrobná zpráva o konferenci, kterou uspořádalo ministerstvo školství, ČSI a, SČSP v Praze ve dnech 22.—23. listopadu 1952. Obsahuje m. j. projev F. Trávníčka (s. 13—17; stručná historie jazykových styků rusko-českých), V. V. Vinogradova (17—24; „právě ruskému jazyku připadla vysoce čestná úloha být organisátorem slovního a literárního fondu socialistické kultury“), závěrečnou zprávu B. Havránka ze zasedání sekce školské a sekce pro práci LKR (30—32) a projev Z. Nejedlého (32—37). — *Sborník dokumentů z této konference* v. zde pod č. 1023; podrobná zpráva též v *RJ* 3, 1953, č. 1, stručné zprávy F. Malíře v *LitN* 1, 1952, č. 42, s. 10 a v čas. Praha-Moskva 3, 1953, č. 1, s. 103 až 105. — V. zde též č. 1040—1042.

29

61

Konference o srovnávací slovanské jazykovědě. *Slavia* 22, 1953, 161—163.

Souborná zpráva o konferenci, kterou uspořádalo jazykovědné oddělení Slovenského ústavu ČSAV ve dnech 5.—7. března 1953 na filosofické fakultě Palackého university v Olomouci. Úkolem této konference bylo jednak zhodnotit práci, kterou vykonala naše srovnávací slovanská jazykověda od brněnské konference (v. zde č. 2956), jednak dát československé slavistice program další práce. Zabývala se pěti thematickými okruhy: 1. Studium národních jazyků. — 2. Otázky slohu. — 3. Srovnávací studium slovanské gramatické stavby. — 4. Otázky lexikografické a lexikologické. — 5. Srovnávací hledisko při vyučování mateřskému jazyku a jazykům slovanským. Zahajovací projev J. Běliče a pozdravné projevy J. Otáhalové-Popelové a A. G. Rudneva tamtéž na s. 164—168. Materiály konference (referáty i diskusní příspěvky) vyplňují téměř celé dvojčíslo *Slavie* (22, 1953, č. 2/3, s. 169—346). V závěru zhodnocení práce konference od B. Havránka (s. 347—349), závěrečný projev J. Dolanského (349) a usnesení o kontrole prací v jednotlivých thematických okruzích (350). — *Jednotlivé ref. a důležitější diskusní příspěvky* v. zde pod č. 562—568, 575, 583, 604, 605, 643, 727, 1031—1034, 1069, 1147, 1241—1245, 1368, 1431, 1455, 1496, 2793, 2897.

Další zprávy o olomoucké konferenci: A. Dostál, *Slavia* 22, 1953, 155—160 a stručně též v *LitN* 1953, 28/3. — J. Bauer, *SaS* 14, 1953, 91—96. — M/Komárek, NR 36, 1953, 177—186. — H. Křížková, *SovJaz* 3, 1953, 256—265. — J. Popela, *RJ* 3, 1953, 186—194. — J. Oravec, *SlReč* 18, 1952/3, 312—315 a *Jazykovědný časopis* 7, 1953, 211—217. — *Věstník ČSAV* 62, 1953, 144—145 (nepodepsáno). — jvb [= J. V. Bečkal], *ČJ* 3, 1953, 126—127.

29

62

Československá diskuse o fonologii. SaS 15, 1954, 29—48.

Diskusi o otázkách fonetiky a fonologie uspořádaly ČSI a ÚJČ ČSAV v Praze 17. června 1953. Zpráva obsahuje úplný text referátů K. Horálka (v. zde č. 202) a Š. Peciara (ý. zde č. 203), jakož i these diskusních příspěvků F. Daneše, I. Poldaufa, J. Růžičky, A. V. Isačenka, B. Hály, B. Havránka, V. Blánára, L. Nováka a j. (zapsala E. Tlustá).

Další zprávy: *K pražské fonologické konferenci*. Sovjaz 3, 1953, 479—480. — J. Hořečky, *Jazykovědný časopis* 7, 1953, 231—233. — V. též č. 2964. **2963**

Bosák C. Poznámka ke dvěma konferencím o fonologii a fonetice. SaS 16, 1955, 111—112.

Týká se pražské konference v červnu 1953 (v. zde č. 2963) a konference liblické v červnu 1954 (v. zde č. 2968). **2964**

Konference na paměť Josefa Dobrovského. *Slavia* 23, 1954, 229—266.

Zevrubná zpráva o vědecké konferenci slavistů, kterou uspořádala ČSAV a její ústavy (Slovanský ústav, Ústav pro jazyk český, Ústav pro českou literaturu a Historický ústav) ve dnech 30. října—2. listopadu 1953 v Praze na paměť 200. výročí narození Josefa Dobrovského; Konference pracovala ve třech sekcích, jazykovědné, literárněvědné a historické. Referáty a koreferáty jazykovědné jsou otištěny v *Slavii* 23, 1954, č. 2/3 (zde zaznamenány pod č. 2795, 2800, 2801, 2803, 2804, 2808—2810, 2813); diskusní příspěvky jsou ve zprávě resumovány, někdy dost podrobně (K. Horálek, A. Jedlička, Z. Hauptová, K. Oliva, J. Bělič, V. Skalička, M. Krbec, K. Horálek, F. V. Mareš, B. Havránek, I. Paňkevč, F. Jílek, V. Kyas, S. Utěšený, J. Stanislav). Zprávu o práci jazykovědné sekce napsali M. Helcl, J. Svoboda a Z. Hauptová (s. 229—244). Zprávu o sekci literárněvědné podává J. Kolár a jsou do ní pojata jak podrobná resumé referátů (J. Hrabák, J. Mukařovský, F. Vodička; v. zde též č. 2827—2829), tak i diskusních příspěvků (s. 244—252). Referáty a koreferáty přednesené v sekci historické jsou rovněž otištěny v *Slavii* 23, 1954, č. 2/3 (v. zde č. 2787, 2833, 2834, 2837—2839, 2842, 2844); diskusní příspěvky jsou zachyceny ve zprávě B. Zástěrové (s. 252—254). Na konci zprávy jsou resumé referátů, popř. koreferátů, přednesených na závěrečném společném zasedání všech tří sekcí konference (J. Dolanského, v. zde č. 2826; M. Machovce o filosofickém významu díla Dobrovského, v. zde též č. 2789; R. Parolka o Dobrovském a ruském klasicismu; J. Vávry o vztahu Dobrovského k Rusku a o jeho poměru k soudobé společnosti, v. zde též č. 2787), zpráva o diskusi k těmto referátům a na s. 264—266 závěrečné usnesení.

Další zprávy: *Věstník ČSAV* 62, 1953, 245—256 (s textem slavnostní přednášky B. Havránka, v. zde č. 2795). — M. Helcl, *Naši jazykovědci o Dobrovském*. SaS 15, 1954, 88—95. — M. Helcl—F. Daneš, *NR* 37, 1954, 49—56. — J. Porák, *Sovjaz* 4, 1954, 86—91. — O. Man, *RJ* 4, 1954, 92—95. — J. Kolár, *ČLit* 2, 1954, 89—91. — J. Novotný, *Čs. čas. historický* 2, 1954, 180—181. — M. Bidlas, *SovHist* 4, 1954, 149—153. **2965**

Wittoch Z. Linguistická konference moderních filologů v Liblicích u Mělníka ve dnech 11—13. února 1954. *ČMF* 36, 1954, 122—123.

Konferenci uspořádal Kabinet pro moderní filologii ČSAV; na jejím programu byly také některé otázky obecné lingvistiky. — Další zprávu o této konferenci (nepodepsanou) viz ve *Věstníku ČSAV* 63, 1954, 250—255. — Z ref. tam přednesených v. zde č. 222. **2966**

Kurz J.—Večerka R.—Havlová E. Konference o slovníku jazyka staroslověnského a o etymologickém slovníku jazyků slovanských. *Slavia* 24, 1955, 123 až 145.

Konferenci uspořádal Slovanský ústav ČSAV v Liblicích ve dnech 26.—28. dubna 1954; na jejím programu bylo jednak stanovení zásad pro redakční práce na středním slovníku staroslověnském (v. zde č. 643—645), jednak stanovení směrnic pro přípravu slovanského slovníku etymologického. Zpráva obsahuje podrobné these referátů a zachycuje kromě toho i průběh diskuse. — Jiná zpráva o téže konferenci od F. V. Mareše ve Věstníku ČSAV 63, 1954, 258—263. **2967**

Zima M.—Oktábová O. Diskuse o fonologii a o problémech při zpracování ruské mluvnice. Věstník ČSAV 63, 1954, 407—409.

Zpráva o poradě, kterou uspořádal Ústav ruského jazyka, literatury a dějin SSSR při ČSAV ve dnech 1.—2. června 1954 v Liblicích. Jejím účelem bylo jednak přispět řešením konkrétních fonologických problémů češtiny a slovenštiny k ujasnění některých základních otázek, jednak pomoci diskusí o problémech srovnávání dvou příbuzných jazyků autorskému kolektivu Ústavu, který připravuje mluvnici ruštiny s hlediska srovnávacího. — Další zprávu o téže konferenci napsali J. Horacký a D. Brčáková do SovJaz 4, 1954, 384—388. — V. zde č. 2964. **2968**

Doležel L. Pracovní porada o otázkách stylistiky. SaS 16, 1955, 56—64.

Podrobná zpráva o celostátní konferenci stylistické, kterou uspořádal ÚJČ ČSAV ve dnech 4.—5. listopadu 1954 v Liblicích; referáty tam přednesené byly otištěny v SaS 16, 1955, č. 1 a 2 (v. zde č. 278—282, 1435, 1436).

Další zprávy o této konferenci: K. Haus en blas, Věstník ČSAV 64, 1955, 72—77. — V. Formánková—J. Syrovátková, NŘ 38, 1955, 38—44. — M. Wagner, SovLit 4, 1955, 114—119. — G. Horák, SIREč 20, 1955, 115—117. — LitN 4, 1955, č. 1, s. 13 (nepodepsáno). **2969**

Králík S.—Voráč J. Dialektologická konference 1954 v Brně. SaS 16, 1955, 193—202.

Podrobná zpráva o konferenci, kterou uspořádal ve dnech 25.—27. listopadu 1954 ÚJČ ČSAV v Brně; byla věnována památce A. Kellnera. Většina referátů byla otištěna v SaS 16, 1955, č. 3 (v. zde č. 1151, 1448—1451, 1453, 1454).

Další zprávy o konferenci: S. Králík—J. Voráč, Věstník ČSAV 64, 1955, 183—186. — J. Chloupek, NŘ 38, 1955, 44—49. — A. Habovštiak, SIREč 20, 1955, 119—121. **2970**

Wollman S.—Haderka K.—Váňa Z. Konference o mezislovanských vztazích. Slavia 24, 1955, 323—351.

Konferenci o mezislovanských vztazích v jazyce, literatuře a historii uspořádal Slovanský ústav ČSAV v součinnosti s několika jinými akademickými ústavy v Praze ve dnech 6.—8. prosince 1954 na paměť 300. výročí sjednocení Ukrajiny s Ruskem. Podrobná zpráva obsahuje these jak referátů (z oboru jazykovědného jsou zde zaznamenány pod č. 609, 611, 612), tak i důležitějších diskusních příspěvků. V přednáškách literárněvědných se J. Jiša dotkl problematiky překladatelské, do diskuse o ref. A. Pitterové (v. zde č. 626) zasáhli mimo jiné také V. Machek, B. Havránek a I. Lekov (s. 347—348).

Další zprávy o konferenci: J. Dolanský, Věstník ČSAV 64, 1955, 186—191 (tamtéž na s. 77 předběžná zpráva, nepodepsaná). — J. Svoboda, SLPřehl 41, 1955, 22.—A. Závodský, SovLit 4, 1955, 127—131 (především o části literárněvědné).—jš [= J. Jiša], SovHist 5, 1955, 291. — V. zde též č. 3246. **2971**

Orientalistická zasedání o linguistice. ArchOr 23, 1955, zvl. příl. (s. 1—12).

Zasedání, pojednávající o některých otázkách linguistického bádání v oblasti orientálních jazyků, konala se v dubnu a v květnu 1955 v Praze; zpráva podává

these hi. referátů i diskusních příspěvků. Podrobně jsou tu resumovány zejména tyto referáty: K. Petráček, *Pojetí systému v jazykovědě a vnitřní flexe v jazycích semitských*; L. Zgusta, *O historicko-srovnávací metodě*; V. Čihař, *Problémy substrátu*; O. Klíma, *O etymologii a sémantice*. 2972

Wollman S. Konference o problematice vlivů v české literatuře. *Slavia* 24, 1955, 351—367.

Zpráva o konferenci, kterou uspořádal Ústav pro českou literaturu ČSAV ve dnech 14.—15. prosince 1955 v Liblicích a na jejímž programu byl m. j. ref. J. Daňhelky *Otázka vlivu německých rýmovaných kronik na kroniku Dalimilovu*, dotýkající se také problematiky jazykové a stylistické (v. zejména řa s. 352—355). 2973

Diskuse o důsledcích Stalinových statí o jazyce ve vyučování českému jazyku. *ČJ* 1, 1950/1, 129—152.

Zpráva o diskusi, kterou uspořádal Výzk. ústav pedag. J. A. Komenského v Praze 20/12 1950, a texty důležitějších příspěvků: F. Trávníčka, B. Havránka, J. Jelínka a J. V. Bečky (v. zde č. 1746). 2974

Úkoly bohemistiky ve světle Stalinových prací. *NŘ* 35, 1951/2, 74—75.
Red. zpráva o diskusi, kterou uspořádala katedra českého jazyka a obecného jazykozpytu na filosofické fakultě Karlovy university v Praze dne 7/3 1951. — V. zde č. 2976. 2975

Krejčí J. Řada diskusí o Stalinových člancích na filosofické fakultě v Praze. *Sovjaz* 1, 1951, č. 3/4, s. 141—143.

Zpráva; podrobněji si všímá diskuse, kterou uspořádala katedra českého jazyka a obecného jazykozpytu. — V. též č. 2975. 2976

jk [= J. Jelínek]. Diskuse o vyučování českému jazyku na školách národních a středních. *ČJ* 1, 1950/1, 206—210.

Zpráva. Diskusi uspořádal Výzkum, ústav pedagogický v Praze 9/3 1951. 2977

E. T[lustá]. Diskuse na katedrách slavistiky a rusistiky Karlovy university. *Sovjaz* 1, 1951, č. 6, s. 54.

Stručná zpráva. Diskuse se zabývala Stalinovými články a konala se 19/5 1951. 2978

Svoboda L. Stalinovy statí nás povedou v naši práci. *Předvoj* 4, 1950/1, č. 10, s. 4.

K fakultním diskusím o Stalinově zásahu do jazykovědné diskuse (uspořádáním na Karlově Karlově universitě). 297

9

J. B[auer]—A. L[amprecht]. Ohlas Stalinových statí v diskusích filologických kateder na Masarykově universitě v Brně. *Sovjaz* 1, 1951, č. 6, s. 46—49.

Zpráva. 2980

Bělič O. Jazykovědné diskuse na filosofické fakultě Palackého university. *Sovjaz* 1, 1951, č. 6, s. 50—54.

Zpráva o diskusích, k nimž daly podnět Stalinovy jazykovědné články. 2981

V. H[rabě]. Diskuse o poměru morfologie a syntaxe ve světle Stalinových thesí. *Sovjaz* 1, 1951, č. 5, s. 80.

Zpráva o diskusi, kterou uspořádalo jazykovědné oddělení CSI 7/6 1951 v Praze. 2982

Hrabě V. Konference o vyučování ruštině na našich školách; SovJaz 2, 1952, 221—227.

Konala se v Praze ve dnech 9.—10. II. 1952. Zpráva si podrobněji všimá ref. K. Hausenblase *Obecné otázky jazykovědné při vyučování ruštině* (v. zde č. 1014). **2983**

Porák J. Diskuse o kosmopolitismu v jazykovědě a literatuře. SovJaz 3, 1953, 94—95.

Zpráva. Diskusi uspořádalo jazykovědné oddělení Čs.-sovětského institutu v Praze 24/10 1952. **298**

4

Sochor K. Jazykověda pomáhá dolům a hutím. NŘ 36, 1953, 59—61.

Zpráva o poradě, která se z iniciativy SSÚ konala v Ostravě dne 12/11 1952 a zabývala se organizační práce na terminologickém slovníku hornickém a terminologickém slovníku hutnickém. — O téže poradě v. ještě zprávu K. Sochora, LitN 1, 1952, č. 44, s. 2 (*Za lepší hornické a hutnické názvosloví*) a SaS 14, 1953, 47—48 (*První krok k terminologickému slovníku hornickému a hutnickému*). — Referáty přednesené na této poradě otištěny ve Zprávách SSÚ č. 50, 1952 (v. zde č. 2141—2143). **2985**

Fundová D. Ze školení překladatelů na Dobříši. SovJaz 3, 1953, 63—65.

Zpráva; školení uspořádalo ministerstvo osvěty spolu s Kruhem překladatelů při Svazu čs. spisovatelů v prosinci 1952. **298**

6

Daneš F. Porady o nových Pravidlech českého pravopisu. NŘ 36, 1953, 124—127.

Zpráva o pravopisných poradách, které uspořádal ve dnech 15.—16. I. 1953 Ústav pro jazyk český. Na s. 128 tamtéž otištěn diskusní příspěvek M. Pujmanové o otázkách pravopisných, přednesený na této konferenci. — V. též č. 1640. **2987**

Rektorisová K. Rokování o pravidlech českého pravopisu. LitN 2, 1953, č. 16, s. 4.

Zpráva o plenární schůzi Svazu čs. spisovatelů v Praze 26/3 1953, kde se diskutovalo o chystané úpravě Pravidel. **2988**

Pracovní zasedání Kabinetu filologické dokumentace. Věstník ČSAV 62, 1953, 147—148.

Zpráva o poradě, která se konala ve dnech 1.—2. VI. 1953 v Liblicích. **2988a**

Sedláček J.—Man O. Diskuse o I. dílu Velkého rusko-českého slovníku. SovJaz 3, 1953, 481—482.

Zpráva o diskusi, kterou uspořádal Kruh překladatelů a oddělení ruských slovníků ČSI v Praze 5/6 1953. — V. též č. 2992, 3197a. **2989**

Mráčková A. Aktiv pracovníků terminologických komisí ČSI. SovJaz 3, 1953, 482—483.

Konal se 16/6 1953 v Praze; zpráva stručně resumuje úvodní projev B. Havránka a ref. M. Mučaly a V. Barneta. **2990**

Hynková M. Brněnská celostátní konference LKR. SovJaz 3, 1953, 480—481.

Zpráva o konferenci, která se konala v červenci 1953 v Brně. **2991**

Lípa J. Diskuse o vnitřních zákonech jazykového vývoje. SovJaz 3, 1953, 570.

Zpráva; diskuse se konala 20/10 1953 v Praze. **2991a**

Sedláček J. Diskuse o Velkém rusko-českém slovníku. SovJaz 4, 1954, 91—93.

Diskusi uspořádalo lexikografické oddělení ČSI ve spolupráci s katedrami ruštiny na vysokých školách a jinými institucemi v Praze 11/12 1953; zabývala se I. dílem jmenovaného slovníku. — O téže diskusi podal zprávu také J. Kohout, RJ 4, 1954, 95—96 a č. 2, ob. s. 3—4. — V. též č. 2989, 3197a. **299**

J. Sjedláček, Diskuse na aktivu o slovníkových pracích. Sovjaz 4, 1954, 129—131.

Aktiv uspořádalo ministerstvo kultury (hl. správa vydavatelství) v Praze 7/1 1954. Referáty i diskusní příspěvky přinesla Sovjaz 4, 1954, č. 2 (v. zde č. 860 až 862). — V. též red. zprávu *Konference o odborných slovnících* v NR 37, 1954, 182—184.

2993

Činnost jazykovědné komise. Zprávy jazykovědné 1954, duben, s. 2—4.

Zpráva o I. poradě jazykovědné komise při Stát. stud. knihovně v Ostravě, která se konala 23/2 1954 a zabývala se otázkami odborné terminologie hornické a hutnické (zvl. přípravami pro sestavení terminologických slovníků hornického a hutnického) a studiem hornického slangu. — V. dále: Zpráva o II. poradě téže komise (14/6 1954): Zprávy 1954, červenec, s. 4. — Zpráva o III. poradě (6/9 1954): Zprávy 1954, říjen, s. 4. — Zpráva o IV. poradě (29/11 1954): Zprávy 1955, únor, s. 4. — Zpráva o V. poradě (21/3 1955): Zprávy 1955, červen, s. 4. **2994**

-rk-. Za zlepšení odborných překladů. Sovjaz 4, 1954, 195—196.

Zpráva o pracovní poradě, kterou svolal ČSI do Bratislavy 30/3 1954. **2995**

Sochová Z.—Žofková D. Pracovní porady českých a slovenských lexikografů a terminologů. NR 37, 1954, 235—238.

Zpráva o pracovní konferenci lexikografických kolektivů Ústavu pro jazyk český ČSAV a Ústavu slovenského jazyka SAV, která se konala v Praze ve dnech 3.—5. VI. 1954 (Z. Sochová) a o pracovní poradě terminologických oddělení obou ústavů v Praze 16.—17. VI. 1954 (D. Žofková). — O terminologické poradě ref. též: Z. Hlaváčková, Sovjaz 4, 1954, 531—532 a SIREč 19, 1954, 268; M. Mašková, Slov. odb. názvoslovie 2, 1954, 318—320; nepodepsaná zpráva také ve Věstníku ČSAV 63, 1954, 343.

299

6

Zásady popisu rukopisů. Věstník ČSAV 64, 1955, 71—72.

Zpráva o pracovní konferenci, kterou uspořádal ve dnech 2.—3. XI. 1954 v Liblicích Kabinet pro filologickou dokumentaci Ústavu pro českou literaturu ČSAV; autor zprávy není jmenován. — V. též č. 2497.

299

7

O vyučování mateřskému jazyku. NR 38, 1955, 49—50.

Zpráva o práci sekce českého a slovenského jazyka na celostátní konferenci vysokých a vyšších škol pedagogických, konané ve dnech 19.—21. X. 1954 ve Smolenicích na Slovensku (v. též ČJ 5, 1955, 4—5). — Usnesení sekce mateřského jazyka a literatury z této konference je otištěno v ČJ 5, 1955, 5—8, ve výtahu také v NR 38, 1955, 1—2.

299

8

Straka V. Konference o jazyku novin v Bratislavě. Čs. novinář 7, 1955, 55.

Štručná zpráva o konferenci, která se konala v Bratislavě 27/1 1955.

2999

Ženatý V. Otázky jazykového vyučování a učebnice na zasedání učitelů českého jazyka na pedagogických školách. ČJ 5, 1955, 281—283.

Zpráva o kursu, který uspořádalo ministerstvo školství v dubnu 1955 v Podhradí (se stručnými výtahy z přednášek M. Romportla, K. Hausenblase, J. V. Bečky, L. Doležela, A. Jedličky, F. Daneše a B. Havránka).

300

0

Kohout J. Diskuse o osvojování lexika a práci se slovníkem na školách, pořádaná lexikografickým úsekem ČSI. RJ 5, 1955, č. 7, ob. s. 3—4.

Zpráva o diskusí, která se konala v Praze 25/5 1955.

3001

Sochor K. Pracovní porada českých a slovenských terminologů v Bratislavě, Zprávy jazykovědné 1955, listopad, s. 4.

Zpráva o poradě, která se konala ve dnech 5.—6. X. 1955; o ní ref. též J. Hořečky, *Celoštatná porada o terminologii*. Slov. odb. názvoslovie 3, 1955, 317—319.

3002

Zahraniční styky

Návštěvy cizích jazykovědců v ČSR

Havráněk B. Zpráva o zájezdu delegace ČSAV na výroční zasedání Maďarské akademie věd [ve dnech 14.—19. VI. 1954 v Budapešti]. Věstník ČSAV 63, 1954, 356—357.

300

3

Havráněk B. Slavistická konference v Římě. Věstník ČSAV 64, 1955, 450.

Zpráva o konferenci, kterou svolala Mezinárodní komise pro studia slovanská v Paříži na dny 1.—3. IX. 1955 do Říma.

300

4

Dolanský J. Mezinárodní konference slavistů v Bělehradě. Věstník ČSAV 64, 1955, 460—463.

Podrobná zpráva o konferenci, která se konala v Bělehradě ve dnech 15.—21. IX. 1955, a o její práci v sekcích jazyka a literatury. — Další zprávy napsal týž a. do SLPřehl 41, 1955, 311 (*Jugoslávie uvítala slavisty celého světa*) a do LitN 4, 1955, č. 48, s. 8 (*Bylijsme na konferenci slavistů v Bělehradě*). — V. zde též č. 3006, 3007.

300

5

Havráněk B. Přátelská setkání. Z mezinárodní konference slavistů v Bělehradě. RP 1955, 4/10.

Zpráva o konferenci (v. zde č. 3005, 3007).

3006

Vinogradov V. Setkání slavistů v Bělehradě. Nová doba 1955, č. 43, s. 25—27.

Poznámky sovětského delegáta z mezinárodní konference slavistů (přel. z ruš.; v. zde též č. 3005, 3006).

3007

Havráněk B.—Cícha V. Mezi sovětskými vědci a učiteli. Lidové kursy ruštiny 1955/6, č. 5, s. 1—3.

O návštěvě v Sovětském svazu na podzim 1955. — Otištěno též v Učitelských novinách 1955, 10/11, s. 4.

3008

Rný [= Roudný M.] O mezinárodnost v terminologii. SaS 16, 1955, 258.

Stručná zpráva o konferenci, kterou uspořádal v září 1955 v Bruselu zvláštní výbor Mezinárodní standartizační komise ISO (Technical Committee 37), aby jednala o předpokladech k normalisaci technického názvosloví na základě mezinárodním.

300

9

Přednáška o významu prací T. V. Stalina o jazykovědě. RP 1951, 12/1.

Ref. o přednášce V. A. Fominové. — Další zprávy: *Význam prací J. V. Stalina o jazykovědě*. LN 1951, 12/1. — *Sovětsští vědci přednášeli na pražské universitě*. RP 1951, 14/1. — *Sovětsští vědci našimi učiteli*. LN 1951, 16/1. — V. zde č. 43.

301

0

Vlček J. A. G. Rudněv na filologické fakultě Karlovy university. Praha—Moskva 3, 1953, č. 7, s. 92—96.

Zpráva o jeho přednáškách na katedře rusistiky.

3011

Hausenblas K. Akademik V. V. Vinogradov, nejlepší znalec ruského jazyka, v Praze. LitN 1, 1952, č. 42, s. 7.

U příležitosti návštěvy V. V. Vinogradova charakterisuje stručně jeho jazykovědné dílo. — V. též č. 3013, 3034.
301

2

Otevření ČSAV a návštěva akad. V. V. Vinogradova. SaS 13, 1951/2, 191—192.

Red. zpráva. — Srč. dále: S. Jarošová, *Dvě pražské přednášky akademika V. V. Vinogradova*. SovJaz 3, 1953, 91—94 („Význam Stalinovy práce *Ekonomické problémy socialismu v SSSR pro jazykovědu*“; „Třicet let sovětské jazykovědy“). — *Návštěva akademika V. V. Vinogradova*. NŘ 36, 1953, 57—59. — V. též č. 3012, 3034.

3013

Wagner M. Doc. A. G. Široková mezi československými linguisty. SovJaz 3, 1953, 567—569.

Zpráva o návštěvě sovětské bohemistky v Československu v listopadu 1953. **3014**

Heřman S. Návštěva prof. Lekova v Československu. SovJaz 5, 1955, 159—160.

Zpráva. Bulharský jazykovědec byl v ČSR v listopadu a v prosinci 1954. — V. též: ZU[= Z. Urban], *Akademik Ivan Lekov v ČSR*. SIPřehl 41, 1955, 39.

301

5

4. Ostatní jazykověda

Jazykověda na Slovensku

Peciar Š. Diskusia o význame Stalinových jazykovědných prác v Bratislavě. SovJaz 1, 1951, č. 5, s. 76—78.

Zpráva o třech diskusních večerech, které uspořádal Jazykovědný ústav SAVU (7/7, 6/10 a 20/10 1950) a o veřejných diskusích, které se konaly v prosinci 1950 a v lednu 1951 na fakultách bratislavské university.

301

6

Peciar Š. Stav a úlohy slovenskej jazykovědy. SovJaz 3, 1953, 219—224.

„Pod zorným uhľom Stalinových prác, pod zorným uhľom vývoja sovietskej jazykovědy za posledné tri roky (od pamätného 20. júna 1950) možno dnes kriticky zhodnotiť aj prácu slovenských jazykovědcov, ukázať na jej klady i nedostatky a naznačiť hlavné úlohy pre najbližšiu budúcnosť“ (219).

30

17

Đurovič L' Desat' rokov rusistiky na Slovensku. SovJaz 5, 1955, 256—261.

Přehledný výklad o jejím vývoji od roku 1945 a současném stavu.

3018

Stanislav J. Vývoj slavistických štúdií na univerzite v Bratislavě. SIPřehl 41, 1955, 215—216.

Zpráva.

3019

Horecký J., Organizácia terminologickej práce na Slovensku. SovJaz 4, 1954, 193—195.

Zpráva o práci terminologického oddělení Ústavu slovenského jazyka. **3020**

Viz též č.:

1170. J. Syrovátková, Závěrečná diskuse o nové úpravě slovenského prapísmu.
1180. J. Horecký, Slovenská diskusia o prekládání.
1444. J. Bělič, La dialectologie tchèque et slovaque depuis 1934.

Jazykověda v ostatních zemích slovanských

Wenigová L Vuk Stefanovič Karadžič (1787—1864). SIPřehl 40, 1954, 59—60.

Populární výklad o životě a díle.

3021

Kabrda J. Из архива на Константин Иречек. Документи за обществено-политическата и културната история на България от 1871 до 1914 година (Sofija 1953). Slavia 24, 1955 107—113.

Referát o výboru z korespondence prvního českého balkanologa s četnými osobnostmi bulharského vědeckého a politického života z let 1871—1914 (vyd. P. Mitajev). — V. též zprávu Z. Urbana, SIPřehl 40, 1954, 186.

302

2

Kurz J. O korespondenci Vatroslava Jagiče profesoru Františku Pastrnkovi. VČA 60, 1951, 114—120

Přednáška na schůzi III. třídy České akademie věd a umění 28/3 1951; autor podává popis korespondence a přehled jejího obsahu.

302

3

Kurz J. Vatroslav Jagić jako zprostředkovatel slavistických styků českoruských v první čtvrti 20. století. Pražská universita moskevské universitě. Sb. k výročí 1755—1955 (1955, v. zde č. 2745), s. 120—131.

Důležitý příspěvek k dějinám slavistiky, sestavený na podkladě dokumentů vydaných v roce 1948 Akademií věd SSSR (v. BČL 1945/50, č. 2488) a podle nevydané dosud korespondence V. Jagiče profesoru Františku Pastrnkovi. Vedle obecné charakteristiky zkoumaného materiálu shrnuje Kurz zejména zprávy o spolupráci na *Encyklopedii slovanské filologie* a o plánu na ustavení Svazu slovanských akademií a učených společností. V příloze otištěna podstatná část z Jagičova dopisu Pastrnkovi (z 27/6 1922): — Rus. rés. na s. 132—133.

302

4

Kurz J. *Korespondencija Vatroslava Jagiča, knjiga I* (Zagreb 1953). Slavia 24, 1955,

Ref. o edici, kterou začala vydávat Jugoslavenska akademija znanosti in umjetnosti. První svazek, zahájený úvodem P. Skoka, obsahuje jednak Jagičovy listy různým adresátům, jednak korespondenci posílanou Jagičovi od různých pisatelů (T. Matić, Fr. Bulić, F. Šišić, F. Fančev, P. Diels a j.).

302

5

Korošec V. Les études orientales en Yougoslavie. ArchOr 19, 1951, 60—62.

Zpráva o současné situaci jugoslávské orientalistiky; přednesena na mezinárodní orientalistické konferenci v Praze 1949 (v. zde č. 2955).

302

6

Mára K. Slavistika na sofijské universitě. SIPřehl 41, 1955, 251.

Zpráva o současném stavu.

3027

Stanislav J. Zo stykov moskovskej univerzity so Slovákmi: M. P. Pogodin a O. M. Bodanskij a Slováci. Pražská universita moskevské universitě. Sborník k výročí 1755—1955 (1955, v. zde č. 2745), s. 52—62.

Mladí ruští slavisté se na svých cestách do zahraničí setkali s P. J. Šafaříkem, L'. Štúrem a j. a udržovali s nimi i později písemný styk. Tradice zájmu o slovenštinu na moskevské universitě je více než stoletá. — Rus. rés. na s. 63—64. **3028**

Bulachovskij L. A. A. A. Potebňa, veliký ruský a ukrajinský jazykovědec. SovJaz 4, 1954, 57—65.

Z čas. Ukrajins'ka mova v školi 1951, č. 6 přel. kolektiv ukrajinistů za red. J. Moravce. **3029**

Krbec M. Akademik L. V. Ščerba. 1880—1944. SovJaz 4, 1954, 233—239.

Přehledný výklad o životě a díle. **3030**

Isačenko A. V. Významný sborník jazykovedných prác. SovJaz 5, 1955, 109 až 115.

Ref. o sb. leningradské university *Памяти Льва Владимировича Щербы* (Leningrad 1951, s. 320). L. V. Ščerby se tu týká studie V. V. Vinogradova o jeho všeobecných názorech linguistických, L. R. Zindera o jeho pracích fonologických, M. I. Matusevičové o jeho studiích fonetických; J. S. Istrinová úhrmně charakterizuje Ščerbu jako lexikologa a lexikografa. Z příspěvků rusistických se V. K. Orfinskaja zabývá systémem ruských samohlásek podle materiálu dětské řeči, lexikologická stať B. A. Larina se týká slov *лютой зверь, семья* a *кавардак*, N. P. Grinkovová podává bohatý materiál ze severoruských nářečí o použití postpositivního členu v ruštině a j. **3031**

V. I. Borkovskij: *J. F. Karskij*. SovJaz 1, 1951, č. 3/4, s. 123.

Stručný výtah z čl. otištěného v čas. Rus. jaz. v škole 1951, č. 1, s. 69—78.

3032

V. V. Senkevičová-Gudkovová: *D. V. Bubrich — znalec ugrofinských jazyků*. SovJaz 1, 1951, č. 5, s. 41—42.

Stručný výtah ze stati *Д. В. Бубрих как исследователь финно-угорских языков* (Izv. AN SSSR, otd. lit i jaz. 1950, č. 3, s. 186—195); autor výtahu není jmenován.

3033

Galkinová-Fedoruková J. M. Práce akademika V. V. Vinogradova. SovJaz 1, 1951, č. 6, s. 17—23.

Stať *О работах В. В. Виноградова* (Inostr. jaz. v šk. 1951, č. 1, s. 113—119) přel. a výňatky z čl. téže autorky *Академик В. В. Виноградов* (Rus. jaz. v šk. 1951, č. 3, s. 60—66) doplnila J. Zimová za red. spolupráce M. Wagnera. — V. zde též č. 3012, 3013. **3034**

Obnorskij S. P. Výsledky vědeckého studia ruského jazyka. SovJaz 1, 1951, č. 1, s. 65—81.

Přehled a zhodnocení prací o ruském jazyce za poslední dvě století (Učenyje zapiski Moskovskogo gos. universiteta 106, 1946, sv. III); přel. V. Hrabě a F. V. Mareš. **3035**

Vinogradov V. V. Ruská věda o ruském spisovném jazyce. Kap. 21—27. *SovJaz* 2, 1952, 185—207.

Část studie *Русская наука о русском литературном языке* (Učenyje zapiski 1946, kn. 1, sv. 3) přel. A. Dekanová za odb. spolupráce B. Ilka. Obsahuje přehledný výklad o sovětské rusistice v období od Velké říjnové revoluce do Velké vlastenecké války a její kritické zhodnocení. **3036**

Polák V. Present-day Trends in Soviet Linguistics. *SIREv* 26, 1948, 438—451.

Kritický přehled Marrova „nového učení“ o jazyce, zaměřený zejména proti these o t. zv. čtyřech elementech a proti Marrovu irracionalismu. **3037**

Šmilauer V. Ohlas Stalinových článků v sovětské vědě. *ČMF* 34, 1951, 58—60.

Podle sovětských pramenů přehledně informuje a) o vědeckých a osobních poměrech v sovětské linguistice, b) o organizačních opatřeních na úseku jazykovědy, c) o důsledcích vyozených ze Stalinových statí pro didaktiku mateřského jazyka, d) o překonání marristických názorů v ethnogenesi. **3038**

Mareš F. V. Sovětská jazykovědná diskuse a její důsledky v slovanské jazykovědě. *Slavia* 21, 1952, 95—103.

Výběrový přehled toho, jak se ve svých důsledcích jeví these S ta li nových článku v slavistice; materiál přehledu je vybrán ze sb. *Вопросы языкознания в свете трудов И. В. Сталина. Лекции прочитанные для преподавателей высших учебных заведений в августе 1950 года в Московском университете* (Moskva 1950) a jiných pramenů. V pozn. cenné bibliografické údaje. **303**

9

Moravec J. Organisační a plánování jazykovědné práce v SSSR. *SovJaz* 1, 1951, č. 1, s. 56—64.

Zpráva o všesvazových jazykovědných poradách v Moskvě (v srpnu 1950) a o organizačních opatřeních, která byla provedena v sovětské jazykovědě po Stalinově zásahu do sovětské jazykovědné diskuse (podle různých pramenů). **304**

0

Moravec J. Zprávy ze života sovětské jazykovědy. *SovJaz* 1, 1951, č. 2, s.

Informuje o třech konferencích, které uspořádaly sovětské instituce a které byly vesměs věnovány zhodnocení významu prací J. V. Stalina o jazyce a jazykovědě. **3041**

Moravec J. Jazykovědná zasedání k výročí uveřejnění prací J. V. Stalina o marxismu v jazykovědě. *SovJaz* 1, 1951, č. 6, s. 42—46.

Zpráva o situaci v sovětské jazykovědě v prvním roce po vydání Stalinových statí. **3042**

Skulina J. Sovětská obecná, srovnávací a slovanská jazykověda od Stalinových statí. *SovJaz* 3, 1953, 267—279.

Přehledný výklad s bohatými bibliografickými údaji a charakteristikami důležitějších prací. **3043**

Vinogradov V. V. Nové období sovětské jazykovědy. *SovJaz* 1, 1951, č. 1, s.

Kritikuje hl. omyly jazykové teorie N. J. Marra a vykládá základní these Stalinových jazykovědných statí. — *Z čas. Komsomol'skaja pravda* 1950, 22/7 přel. M. Botura. **3044**

V. V. Vinogradov: *Práce J. V. Stalina o otázkách jazykovědy a nové vývojové česly sovětské vědy o jazyce ve spojení s výsledky linguistické diskuse*. Sovjaz 1, 1951, č. 3/4, s. 116.

Stručný dokumentační výtahze stati otištěné v Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 1950, č. 1, s. 33—60; a. není uveden. **3045**

V. V. Vinogradov: *Nová etapa ve vývoji sovětské jazykovědy*. Sovjaz 1, 1951, č. 6, s. 24—25.

Stručný výtah z čl. *Новый этап в развитии советского языкознания* (Literaturnaja gazeta 1951, 19/6); a. není uveden. **3046**

Čikobava A. S. Súčasný stav a úlohy sovietskej jazykovědy vo svetle poučiek J. V. Stalina. Šovjaz 1, 1951, č. 3/4, s. 2—11.

Překlad Čikobavova referátu na všesvazové poradě sovětských vysokoškolských jazykovědných pracovníků v Moskvě v srpnu 1950 (*Состояние и задачи советской науки о языке в свете указаний И. В. Сталина*. Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 1950, č. 2, s. 89—98). — Přel. J. Komorovský za red. spolupráce V. Blanára. **3047**

Sovětská jazykověda na vzestupu. Sovjaz 1, 1951, č. 5, s. 1—9.

Stať *Советское языкознание на подъёме* (Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 1950, č. 3, s. 209—217), hodnotící význam Stalinových příspěvků jazykovědných, přel. J. Zimová za red. spolupráce M. Wagnera. **3048**

Vědecké zasedání o otázkách jazykovědy a jazykového vyučování. Sovjaz 1, 1951, č. 2, s. 5—6.

Zpráva o zasedání oddělení literatury a jazyka Akademie věd SSSR a Akademie pedagogických věd RSFSR ve dnech 27/11—1/12 1950. — Ref. S. G. Barchudarova *Žáklady vyučování ruštiny* otištěn tamtéž na s. 16—20 (*Основы преподавания русского языка*. Učitel'skaja gazeta 1950, 2/12; přel. O. Malíková), výtahy z ostatních referátů tam přednesených (I. V. Rachmanov, A. N. Gvozdev, V. A. Dobromyslov, V. M. Cistjakov, N. K. Dmitrijev), dále z diskuse a závěrečné usnesení tamtéž na s. 21—30 (přel. H. Křížková). — Toto usnesení otištěno v překladu též v Cj 1, 1950/1, 193—197 a v SovPedPsych 1, 1951, č. 2, s. 20—25.

3049

Vinogradov V. V. Sovětská jazykověda na nové cestě. Sovjaz 1, 1951, č. 6, s. 3—11.

K prvnímu výročí Stalinových statí o jazyce a. znovu hodnotí jejich význam a ukazuje na nové úkoly sovětské jazykovědy. — Z rus. orig. *Советское языкознание на новом пути* (Pravda 1951, 20/6) přel. J. Porák za red. spolupráce P. Sgalla.

3050

Lamprecht A. Z Jazykovědného institutu Akademie věd SSSR. Sovjaz 2, 1952, 213—216.

Zpráva o konferenci, kterou k prvnímu výročí vydání Stalinových statí o jazykovědě uspořádal Institut jazykoznanija AN SSSR (podle zprávy ve Věstníku AN SSSR 1951, č. 8, s. 75—84). **3051**

Vinogradov V. V. Současný stav sovětské jazykovědy. Sovjaz 2, 1952, 321—325.

Čl. *Языкознание и литературоведение на современном этапе* (Izvestija 1952, 14/6) přel. A. Děkanova; autor vněm podává m.j. také bilanci práce Institutu jazykoznanija AN SSSR za první dvě léta, která uplynula od sovětské jazykovědné diskuse, a nastiňuje další pracovní úkoly Institutu. **3052**

Vinogradov V. V. Rozvoj sovětské jazykovědy ve smyslu prací J. V. Stalina. LitN 1, 1952, č. 25, s. 9.

O současné situaci sovětské jazykovědy; pův. název článku ani překladatel není uveden. **3053**

Wagner M. Ohlas 2. výročí vydání Stalinových statí o jazykovědě v SSSR. *SovJaz* 2, 1952, 318.

Zpráva o vědeckých konferencích, které byly k této příležitosti uspořádány.

3054

Sgall P. *Úkoly sovětské jazykovědy ve světle prací J. V. Stalina a časopis „Voprosy jazykoznanija“*. *SovJaz* 2, 1952, 373—375.

Dokumentační výtah z programové statí *Задачи советского языкознания в свете трудов И. В. Сталина и журнал „Вопросы языкознания“* (*Voprosy jazykoznanija* 1952, č. 1, s. 3—40). **3055**

Večerka R. *Za další tvůrčí rozvoj marxistické jazykovědy*. *SovJaz* 3, 1953, 520—522.

Dokumentační výtah z red. čl. v čas. *Voprosy jazykoznanija* 1953, č. 3, s. 3—24.

3056

Adamec P. V. V. Vinogradov — B. A. Serebrennikov: *O stavu a úkolech sovětské jazykovědy*. *SovJaz* 4, 1954, 529—531.

Dokumentační výtah ze statí *O состоянии и задачах советского языкознания* (*Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz.* 1954, 317—329). **3057**

Žaža S. O výchově jazykovědných kádrů v SSSR. *SovJaz* 2, 1952, 386—390.

Informativní zpráva na základě materiálů ze statí A. S. Čikobavy, N. S. Pospelova a N. I. Konrada (*Voprosy jazykoznanija* 1952, č. 1). **3058**

Trefjakov P. N. O práci Ústavu slavistiky Akademie věd SSSR. *SIPehl* 41, 1955, 17—18.

Informuje mimo jiné také o práci oddělení pro slovanskou jazykovědu při jmenovaném ústavě. **3059**

Čičerov V. I. O nesprávných názorech N. J. Marra a jeho stoupenců ve folkloristice. *SovLit* 3, 1954, 160—169.

čl. *O порочных взглядах Н. Я. Марра и его последователей* (*Sovetskaja etnografija* 1953, č. 3, s. 3—15) přel. Z. Vělová za red. spolupráce E. Vrabcové. **3060**

Wollman F. Sovětská věda o lidové tvorbě slovesné na nových cestách. *Slavia* 24, 1955, 402—443.

Přehledný výklad o sovětské revisi metod a samého předmětu vědy o lidové slovesnosti za posledních osm let; o diskusích, které uspořádali sovětsí folkloristé po vydání St alinových statí *Marxismus a otázky jazykovědy*, na s. 415n. **3061**

Z hesla „Orientalistika“ ve Velké sovětské encyklopedii. *Nový Orient* 8, 1953, 51—52.

Výňatek ukazuje marxistické pojetí orientalistických studií v SSSR. — V. dále: *Theoretické základy sovětské orientalistiky*. Tamtéž, s. 63—64 (překlad další části). **3062**

Merhaut B. *Indologie včera a dnes*. *Nový Orient* 6, 1950/1, 153—154.

Zpráva o příspěvcích k přehodnocení dosavadní evropské indologie od A. P. Barrannikova (Sovetskoe vostokovedenje **II**).

306

3

Herold E. O současném stavu sovětské orientalistiky. *Nový Orient* 6, 1950/1, 24—26.

Zpráva; informuje mimo jiné také o kritice S. Tolstova, vyvolané Stalinovým zásahem do jazykovědné diskuse.

3064

Zvelebil K. Sovětská orientalistika po Stalinových pracích o jazykovědě. Sovjaz 3, 1953, 279—281.

Zpráva.

3065

Klíma J. Zur Entwicklung der sowjetischen keilschriftlichen Studien. ArchOr 21, 1953, 448—463.

Podrobný výklad o vývoji klínopisného bádání v SSSR a charakteristika důležitějších prací. — V. zde též č. 3067.

3066

Klíma J. Zum heutigen Stand der sowjetischen keilschriftlichen Forschungen. Bibliotheca Orientalis (Leiden) 10, 1953, 82—85.

Souborný ref. o novějších sovětských pracích z oboru klínopisného bádání. — V. zde též č. 3066.

3067

O. Bjerkopec. Z polské slavistiky. SIPřehl 40, 1954, 182.

Zpráva o nových pracích T. S. Grabowského.

3068

Goliński L. Polská slavistika včera, dnes a zítra. SIPřehl 41, 1955, 201—202.

Přehledná zpráva (přel. O. Pavlíková).

3069

Petr J. XV Zjazd Polskiego Towarzystwa Językoznawczego. Slavia 24, 1955, 367—370.

Zpráva o sjezdu, který se konal ve dnech 10.—12. IV. 1954 v Krakově.

3070

Klíma J. L'orientalisme polonais après la guerre. ArchOr 19, 1951, 293—296.

M. j. také o novém polském časopise orientalistickém (Przegląd Orientalisty-czny 1, 1949/50, č. 1, 2).

307

1

Klíma J. Mezi polskými orientalisty. Nový Orient 9, 1954, 142—143.

Zpráva o organizaci badatelské práce v oblasti orientalistiky.

3072

Deset let polské orientalistiky. Nový Orient 10, 1955, 108—109.

Zpráva.

3073

0

Frinta A. Výročí největšího učenice lužickosrbského. LitN 3, 1954, č. 11, s. 10. K 100. výročí narození A. Muky.

3074

Krječmař M. Jurij Kral, lužickosrbský jazykozpytec (1864—1945). Slavia 20, 1950/1, 364—367.

Přehledný výklad o jeho životě a díle.

3075

Viz též č.:

27. K. Svoboda, Una discussione linguistica nell'URSS.

36. B. A. Serebrennikov, Diskuse o jazykovědě v Sovětském svazu a její význam.

58. A. Isačenko, O zhodnotenie mimomarrovskej sovietskej jazykovědy.

61. K. Hausenblas, Sovětská jazykovědná diskuse a příspěvky J. V.

Stalina k ní.

76. V. Skalička, Les travaux de J. V. Staline sur la linguistique Orientale.

83. Z. Hauptová, Vývoj bulharské jazykovědy po uveřejnění Stalinových prací o jazyce..
84. L. Řeháček, Ohlas Stalinových prací o jazyce a jazykovědě v polské linguistice.
130. E. Tlustá, Diskuse o vnitřních zákonech v SSSR.
242. S. B. Bernštejn, Gramatický systém A. A. Šachmatova.
308. M. Jelínek, Sovětská diskuse o literatuře a umělecké mluvě.
309. M. Jelínek, Otázky jazyka uměleckých děl ve světle prací J. V. Stalina o jazykovědě.
310. F. Wo 11 man, Literárněvědná problematika v SSSR po Stalinových statích.
311. V. V. Vinogradov, Naléhavé úkoly sovětské literární vědy.
704. V. B a r n e t , Sovětská dialektologie v novém období svého vývoje.

Jazykověda v zemích neslovanských

- Povejšil J.** Slavistika v Lipsku. SIPřehl 40, 1954, 265.
Stručná zpráva. 3076
- Kunstmann H.** Nové slavistické práce v NDR. LitN 4, 1955, č. 13, s. 8.
Zpráva. 3077
- Frinta A.** Reorganisace slavistiky ve východním Německu. Slavia 20, 1950/1, 638—639.
Informuje zejména o studiích lužickosrbských. — K tomu red. dodatek tamtéž 21, 1953, 470, 3078
- Frinta A.** Sorabistika na lipské universitě. Slavia 21, 1953, 470—471.
Zpráva. 3079
- Viz též č.:*
- 84a. V. Chrastil, Ohlas prací J. V. Stalina o jazykovědě v Německé demokratické republice.
85. J. Bredár—L. Kindl, Stalinovy stati o jazykovědě a maďarská linguistika.
86. A. A. Frejman, Stalinovo učení o jazyce a íránská jazykověda.
87. O. Švarný, Čínská jazykověda po Stalinových pracích o jazyce.

5. Jubilea a nekrology

- V. F[iček].** 80 let Fr. V. Autraty. SlezSb 50, 1952, 631—632.
K jubileu českého filologa. 3080
- Dr Josef Bečka zemřel. LD 1955, 21/4.
Nekrolog českého polonisty a knihovníka. 3081

- Hampejs Z.** Sedmdesátiny Marcela Cohena. ČMF 36, 1954, 228.
Stručná jubilejní stať. **3082**
- Janoušek E.** Na paměť zakladatele Slovanského přehledu. SIPřehl 39, 1953, 27—29.
Nekrolog Adolfa Černého (†27/12 1952). **3083**
- Havránek B.** Akademik N. S. Deržavin. 1877—1953. SIPřehl 39, 1953, 160.
Nekrolog. **3084**
- Krejčí K.** Padesátiny Julia Dolanského. SIPřehl 39, 1953, 94—95. **3085**
- Pražák A.** Prof. Dr Václav Flajšhans zemřel. Národopisný věstník československý 32, 1951, 437—438.
Nekrolog (v. též BČL 1945/50, č. 2357 a zde č. 3248). **3086**
- Petr J.** Antonín Frinta. W siedemdziesiąt rocznicę urodzin. Po-
řadník Językowy 1954, č. 7, s. 1—3.
Ocenění díla českého slavisty u příležitosti jeho sedmdesátých narozenin. — V.
též: L. Řeháček, *Oslava sedmdesátin Antonína Frinty*. SIPřehl 40, 1954, 226. —
Kh[ás L.], LitN 3, 1954, č. 24, s. 4. **3087**
- Gampert V.—Herold E.** In memoriam Oldřich Friš (7. V. 1903—
14. I. 1955). ArchOr 23, 1955, 497—505.
Nekrolog s rozborem a oceněním Frišových prací. **3088**
- Rypka J.** Nad rakví prof. dra Oldřicha Friše. Nový Orient 10,
1955, 33—35.
Nekrolog. — V. též další nekrology: J. Průšek, Nový Orient 10, 1955, 17. — dz,
LitN 4, 1955, č. 4, s. 6. **3089**
- Blanár V.** Za prof. Oldřichom Frišom. SIReč 20, 1955, 121—122.
Nekrolog. **3090**
- K pětadesátým narozeninám doc. dr. Al. Gregora. VVM 9, 1954,
č. 1 (příl.). **3091**
- Pražák A.** Univ. prof. Dr Antonín Grund. Slovesná věda 5, 1952,
212—215.
Nekrolog. **3092**
- Havránek B.** Český fonetik Bohuslav Hála šedesátníkem. NŘ 37,
1954, 30—33.
Shrnuje a hodnotí jubilentovo dosavadní dílo. **3093**
- Romportl M.** K šedesátinám českého fonetika prof. Bohuslava
Hály. SaS 15, 1954, 1—4.
Jubilejní přehled a zhodnocení Hálova díla. — K téže příležitosti napsal M.
Romportl ještě stručný čl. *Sedesátiny prof. dr. B. Hály* do LitN 3, 1954, č. 2, s. 9. **3094**

Romporti M. Zum 60. Geburtstag von Prof. Hála. Zeitschrift f. Phonetik und allg. Sprachwissenschaft 8, 1954, 161—163.

Jako c. 3094.

3095

Ohnesorg K. Profesor Hála šedesátníkem. ČMF 36, 1954, 46—48.

Přehled a ocenění Hálovy práce ve fonetice. — Jiný jubilejní čl. k Halovým šedesátnám napsal též autor pod názvem *Jubileum české fonetiky* do ČJ 4, 1954, 84—87. — V. též č. 3097.

309

6

Ohnesorg K. Un jubile de la phonétique tchécoslovaque. Lingua 4, 1954, 223—229.

Přehledný výklad o vývoji české fonetiky od nejstarších dob (Jan Hus) do současnosti u příležitosti 40. výročí zahájení práce ve fonetické laboratoři Karlovy university. Zví. pozornost věnuje autor dílu B. Hály, jehož důležitější práce jsou v závěru článku shrnuty v bibliografickém přehledu.

309

7

Sovák M. Fonetika v logopedické praxi. (K šedesátnám prof. dr. B. Hály.) SaS 15, 1954, 4—6.

Po stručném nástinu vývoje české logopedie ukazuje, jak se práce B. Hály uplatňuje v logopedické teorii a zejména praxi.

309

8

Straka G. L'oeuvre de Bohuslav Hála. Orbis (Louvain) 4, 1955, 267—276.

Zhodnocení prací Halových se základními daty biografickými a s bibliografií hlavních prací.

309

9

Horálek K. Přehled Havránkovy vědecké činnosti. Studie a práce linguistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 11—35.

Podrobný přehled a zhodnocení Havránkových jazykovědných prací. 3100

Horálek K. K šedesátnám akademika B. Havránka. SaS 14, 1953, 23—29.

Přehledná charakteristika vědecké osobnosti Havránkovy. — Stručný jubilejní čl. napsal K. Horálek také do RP 1953, 30/1; tamtéž otištěna i zpráva o oslavě Havránkových šedesátn na filos. fakultě Karlovy university v Praze.

310

1

Horálek K. Akademik Bohuslav Havránek šedesátníkem. RJ 3, 1953, 69—72.

Jako č. 3101.

3102

Mukařovský J. Bohuslav Havránek a Karlova universita. (Projev při slavnostním večeru na počest šedesátn akademika Havránka dne 29. ledna 1953.) Studie a práce linguistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 36—39.

Zhodnocení Havránkovy učitelské činnosti na Karlově universitě a další jeho práce, pokud je ve vztahu k ní.

310

3

Hodura Kv. Bohuslav Havránek a Příruční slovník jazyka českého. Studie a práce linguistické I (1954, v. zde č. 2748), s. 40—42.

Zhodnocení Havránkova působení v kanceláři Slovníku jazyka českého (1915 až 1928) a později jako redaktora PS (od r. 1942).

310

4

Jedlička A. Akademik Bohuslav Havránek šedesátiletý (* 30. ledna 1893). NŘ 36, 1953, 15—19.

Přehled dosavadní životní i vědecké dráhy Havránkovy. — Stručný jubilejní čl. napsal též autor také do Učitel'ských novin 3, 1953, č. 4, s. 4. **3105**

Hausenblas K. Akademik Bohuslav Havránek. ČJ 3, 1953, 10—14.

Jubilejní čl. k jeho šedesátinám. — V. dále: M. W[agner], *Šedesátitiny akademika Bohuslava Havránka*. SovJaz 3, 1953, 89—91. — L. Reháček, *K šedesátinám akademika Bohuslava Havránka*. SIPřehl 39, 1953, 29—31. **310**

6

Bělič J. Akademik Bohuslav Havránek šedesátníkem. LitN 2, 1953, č. 5, s. 6.

Další drobné příspěvky k témuž jubileu: F. Svěrák, *Akademik Havránek šedesátníkem*. Rovnost 1953, 31/1. — bs [= B. Slavík], *Tvůrčí slavista*. LD 1953, 30/1. **3107**

Peciar Š. Šesťdesiat rokov akademika Bohuslava Havránka. Jazykovedný časopis 7, 1953, 130—134.

Stručný jubilejní čl. napsal též a. také do Pravdy (Bratislava) 1953, 30/1.

3108

Havránek B. Kvido Hodura pětasedmdesátníkem. LitN 3, 1954, č. 6, s. 6.

Jubilejní přehled Hodurovy práce.

3109

Jedlička A. K pětasedmdesátým narozeninám pírof. Dr Kvida Hodury. ČJ 4, 1954, 81—84.

Hodnotí zejména Hodurovu činnost pedagogickou. — Srv. též stručnější jubilejní čl. *Kvido Hodura vyznamenán Řádem práce* (Učitel'ské noviny 4, 1954, č. 5, s. 6) od téhož autora. **3110**

Bělič J. Před 75 lety se narodil profesor Quido Hodura. RP 1954, 2/2. **3111**

Spěváček K. Jubileum pedagogické práce universitního profesora Dr Quido Hodury. Pedagogika 4, 1954, 783—784. **3112**

K pětasedmdesátým narozeninám prof. Dr Kvida Hodury. NŘ 37 1954, 66.

Stručná jubilejní vzpomínka, uvádějící čtyřčíslo Naší řeči (3/6), které bylo věnováno Hodurovi k jeho pětasedmdesátinám. — Tamtéž na s. 65 příležitostná báseň A. Křemenákové *Našemu učiteli*. **3113**

Racek J. K sedmdesátinám profesora PhDr Jiřího Horáka. Čs. ethnografie 2, 1954, 392—395.

Další čl. k témuž jubileu: J. Dolanský, SIPřehl 40, 1954, 343. — J. Mjartan, Slovenský národopis (Bratislava) 2, 1955, 145—149. **3114**

Rypka J. Sur le cercueil de l'académicien Bedřich Hrozný (lle 12 décembre 1952). ArchOr 21, 1953, 8—19.

Nekrolog.

3115

Rypka J. Akademik Bedřich Hrozný (6. V. 1879—12. XII. 1952). Věstník ČSAV 62, 1953, 87—92.

Nekrolog.

3116

Matouš L. Bedřich Hrozný und sein Werk. ArchOr 21, 1953, 20—24.

Ucelená charakteristika vědeckého díla B. Hrozného. 3117

Čihář V. Bedřich Hrozný und die Hethitologie. ArchOr 21, 1953, 167—174.

Obdobné zhodnocení objevů B. Hrozného v oblasti hethitologické. 3118

Klíma J. Bedřich Hrozný und die Rechtshistoriker. ArchOr-21, 1953, 161—166.

Hodnotí přínos B. Hrozného k poznání právních poměrů u starověkých národů Blízkého Východu. 3119

Bič M. Památce velikého orientalisty — akademika Hrozného. Křesťanská revue 20, 1953, 18—23.

Další nekrolog B. Hrozného napsal týž a. do čas. Kostnické jiskry 38, 1953, č. 1, s. 2. — V. též: J. Filip, *Zemřel Bedřich Hrozný*. Archeol. rozhledy 5, 1953, 243. — J. Polišenský, Společ. vědy ve škole 8, 1953, 143—144. — Nový Orient 8, 1953, 3250. — V. zde též č. 312

0

Hodura Kv. Otakar Chlup o otázkách vyučování mateřskému jazyku. Otakar Chlup. Sborník prací k jeho osmdesátým narozeninám (Praha 1955), s. 101—106.

Rozborem tří kapitol z Chlupova základního díla *Středoškolská didaktika* (Jazyk vyučovací osou celé středoškolské výuky — Boj o mluvnici na škole obecné — Kritika novějšího směru) vyzvedá jeho významný přínos do didaktiky češtiny. 3121

Ryšánek F. Trocha vzpomínek při osmdesátce Otakara Chlupa. Otakar Chlup. Sborník prací k jeho osmdesátým narozeninám (Praha 1955), s. 39—40.

Jsou rázu osobního a biografického. 3122

Brambora J. Pozdrav Otakarovi Chlupovi k osmdesátinám. ČJ 5, 1955, 289—291.

Upozorňuje zejména na Chlupovy pokrokové názory na didaktiku jazyka mateřského. 3123

Trost P. Nad dílem Romana Jakobsona. List (Brno) 2, 1947/8, 28—32.

Přehled a zhodnocení jazykovědných prací Jakobsonových. 3124

Vážený V. Za profesorem Dr Adolfem Kellnerem. NŘ. 36, 1953, 220—228.

Nekrolog s odborným zhodnocením Kellnerova díla, zejména v oblasti dialektologie. 3125

Lamprecht A. Za profesorem Kellnerem. SaS 14, 1953, 97—102.

Nekrolog. 3126

Králík S. Vědecké dílo Adolfa Kellnera. Sb. Ad. Kellnerovi (1954, v. zde č. 2740), s. 9—21.

Podrobný přehled a ocenění prací Kellnerových. — Jiný, stručnější nekrolog napsal S. Králík do SlezSb 51, 1953, 417—418. **312**

7

Bělič J. Adolf Kellner est mort. RÉS 31, 1954, 354—355.

Nekrolog.

3128

Svěrák F. Památce Adolfa Kellnera. ČJ 3, 1953, 189—190.

Jiný nekrolog A. Kellnera napsal F. Svěrák do brněnské Rovnosti 1953, 6/6.

3129

Vašek A. Za prof. Dr Adolfem Kellnerem. Valašsko 2, 1953, 41—48.

Nekrolog. — Další nekrology od Kellnerových žáků: M. Jelínek, *Zemřel profesor Dr Adolf Kellner*. ČMM 72, 1953, 184—190. — J. Skulina, *Profesor Adolf Kellner*. SbFilFakBU 3, 1954, č. 3 — ř. jazykovědne (A) č. 2—, s. 91—95. **3130**

Kellnerová A. Lidský profil Adolfa Kellnera. Sb. Ad. Kellnerovi (1954, v. zde č. 2740), s. 22—24

Odborné zhodnocení vědeckého díla Kellnerova (v. zde č. 3127) doplňuje několik rysů k jeho charakteristice. **3131**

Kopecký M. Za prof. Adolfem Kellnerem. LitN 2, 1953, č. 24, s. 9.

V. dále: mk, *Odešel znalec našich nářečí*. LD 1953, 4/6. — h-, *Odkaz prof Kellnera*. LD (Brno) 1953, 25/6 (zpráva o smuteční slavnosti na filos. fakultě brněnské university 23/6 1953). **3132**

Togner V. Za Otakarem Kolmanem. SIPřehl 41, 1955, 252.

Nekrolog českého znalce srbštiny.

3133

Šedesátiny universitního profesora Dr L. V. Kopeckého. SovJaz 4, 1954, 402—405.

Přehledný výklad o díle jubilentově, který zpracovali členové kolektivu Velkého rusko-českého slovníku. — Téhož jubilea vzpomněli také členové katedry rus. jaz. a lit. na Vys. škole pedagog. v Praze čl. *K šedesátinám universitního profesora Dr Leontije Vasiljeviče Kopeckého* (RJ 4, 1954, 213—217). **313**

4

Dolanský J. Učitel československo-polské družby. SIPřehl 40, 1954, 227.

K 50. narozeninám K. Krejčího.

3135

Frinta A. Šedesátiny lužického vědce. LD 1951, 1/9.

Připomínka 60. narozenin M. Krječmařa a stručné ocenění jeho díla.

3136

Jech J. Význam Josefa Štefana Kubína pro folkloristiku. Čs. ethnografie 2, 1954, 395—405.

U příležitosti Kubínových 90. narozenin; všímá si také jeho prací dialektologických. — Stručně připomněl totéž jubileum také Ske [= Šatke A.] v Radostné zemi 4, 1954, 86. **3137**

Lamprecht A. Padesátiny významného českého slavisty. Rovnost 1951, 3/2.

Přehled a ocenění dosavadní práce J. Kurze. — Další články k témuž jubileu podobného obsahu: J. Bauer, LN (Brno) 1951, 3/2. — R. Večerka, *Nová politika* (Brno) 1951, 3/2. — Z. Smejkal, *Práce* (Brno) 1951, 3/2. — O. Filip, *Lidová obroda* (Brno) 1951, 3/2. **313**

7a

Smejkal Z. Sedmdesátka Karla Kyase. ČMM 71, 1952, 170—171.
 Stručné zhodnocení Kyasových prací (týkajících se zejména Lužice). 3138
Kolaja M. Šedesát let Tadeusze Lehra-Splawińskiego. ČMM 71,
 1952, 171—173.
 Stručný jubilejní čl. napsal také jf [= J. Filip], *Životní jubileum T. Lehra-Splawiń-*
ského. Archeol. rozhledy 3, 1951, 230.
 313

9

Poucha P. Výročí českého indologa. LitN 1, 1952, č. 9, s. 9.

K 70. narozeninám V. Lesného. 3140

Friš O. Akademik Vincenc Lesný. Věstník ČSAV 62, 1953,
 103—108.

Nekrolog. — Další nekrology V. Lesného napsal týž a. do čas. ArchOr 21,
 1953, 25—26, Nový Orient 8, 1953, 73 a Nová cesta 1, 1953, č. 15/16, s. 4. 3141

Janáček K. Václav Machek šedesátníkem. NŘ 37, 1954, 257—262.

Přehled a zhodnocení dosavadní práce. — Stručný jubilejní čl. napsal též F.
 Svěrák, Rovnost 1954, 8/11. 3142

Drozda M. Profesor Bohumil Mathesius zemřel. SIPřehl 38, 1952,
 216—217.

Jiný nekrolog (nepodepsaný) vyšel v čas. Praha—Moskva 2 (7), 1952, č. 6, s. 117
 až 118. — V. též: J. Pokorný, *Příklad živého překladatelského umění Bohumila Mathesia.*
 Divadlo 3, 1952, 833—841. 3143

Havránek B. Osobnost Jana Mukařovského. Sb. Janu Mukařov-
 skému k šedesátce (1952, v. zde č. 2741), s. 7—15.

Marxistické zhodnocení díla J. Mukařovského v oblasti literární vědy i ve-
 řejného života. (Rozšířený a upravený přetisk stejně nadepsaného jubilejního čl.
 z LN 1951, 11/11.) 3144

Vodička F. Mukařovský a česká literatura. Sb. Janu Mukařov-
 skému k šedesátce (1952, v. zde č. 2741), s. 55—65.

Hodnotí mimo jiné také Mukařovského práce o jazyce a stylu literárních děl.

3145

kj [= **Krejčí K.**]. Matyáš Múrko. LitN 1, 1952, č. 3, s. 9.

Nekrolog. — Srv. dále: *Úmrtí univ. prof. dr. Matyáše Múrka.* SIPřehl 38, 1952,
 124 (autor nejmenován). — *Na paměť prof. Dr. M. Múrka,* Slavia 21, 1952, č. 1
 (příloha). — V. též č. 3251—3253.

314

6

P-r [= **Petr J.**]. Michal Nawka sedmdesátníkem. SIPřehl 41, 1955, 352.

Připomínka jubilea lužického filologa. 3147

Folfasiński S. Kazimierz Nitsch. Nowé Polsko 6, 1954, č. 4, s. 19.

Jubilejní stať k osmdesátinám. 3148

Klíma O. Padesát let Pavla Pouchy. Nový Orient 10, 4955, 147—148.

K jubileu českého orientalisty. 3149

Hodura Kv. Dr Antonín Profous zemřel. NŘ 36, 1953, 150—151.

Nekrolog. — Jiný nekrolog A. Profouse napsal týž a. do RÉS 31, 1955, 353
 až 354.

31

50

V. Šmilauerj. Antonín Profous (*2. I. 1878, † 27. III. 1953).
ČJ 3, 1953, 159—160.

Nekrolog.

3151

Polák V. Antonín Profous (1878—1953). Onoma (Louvain) 4,
1953, 111—114.

Nekrolog.

3152

Horák B. Prof. Dr Antonín Profous mrtev. SbČSZ 58, 1953,
238—239.

Nekrolog. — Další drobné nekrology A. Profouse : ČSPStar 61, 1953, 118. —
JčSbH 22, 1953, 37. — Pravda (Bratislava) 1953, 31/3.

3153

Krejčí K. Nad uzavřeným vědeckým dílem Mariana Szyjkow-
ského. Slovesná věda 5, 1952, 210—212.

Nekrolog. — Viz též: K. Krejčí, *Úmrtí významného slavisty*. LitN 1, 1952, č. 34,
s. 2. — A. Heczko-Balajková, *Marian Szyjkowski nie tyje...* Zwrot (Č. Těšín) 4,
1952, č. 10, s. 11—13.

3154

Klimeš L. 60 let prof. Dr Vladimíra Šmilauera. ČJ 5, 1955,
329—333.

Nástin osobnosti a díla jubilatova. — Viz též: *Šedesátiny prof. Dr. Vladimíra Šmi-
lauera*. NŘ 38, 1955, 320 (red.). — fdb, *Češtinářovo výročí*. ZN 1955, 4/12. — Š. Pe-
ciar, *Univ. prof. Vladimír Šmilauer šestdesátročný*. SlReč 21, 1956, 121—122

3155

Chloupek J. Profesor Emanuel Šrámek. SbFilFakBU 3, 1954,
č. 3. — ř. jazykovědné (A) č. 2—, s. 90—91.

Nekrolog prvního profesora fonetiky na brněnské universitě. — V. též J. Pače-
sová, *Za profesorem Emanuele Šrámkem*. ČMF 36, 1954, 168—169. — Srv. dále zde
č.

3254

315

6

M. K. Nejstarší bulharský vědec. SIPřehl 40, 1954, 318.

Zpráva o oslavách 95. narozenin bulharského jazykovědce a lit. historika A.
Teodorova-Balana. — V. též: *České pozdravy akademiku Teodorovu-Balanovi*.
SIPřehl 41, 1956, 36.

315

7

Jelínek J. Akademik František Trávníček. ČJ 3, 1953, 5—9.

Stručný výklad o Trávníčkově díle u příležitosti jeho jmenování akademikem.

3158

Svěrák F. Pětašedesátiny akademika Františka Trávníčka. Nový
život 5, 1953, 1114—1121.

Celkové zhodnocení vědecké práce Trávníčkovy. — Stručný jubilejní čl.
otiskl též autor také v Rovnosti (Brno) 1953, 15/8.

315

9

Svěrák F. Trvalý přínos do metodiky mateřského jazyka. (K pěta-
šedesátým narozeninám akademika Františka Trávníčka.) ČJ 3, 1953,
129—137.

Hodnotí Trávníčkovy práce zejména z tohoto oboru.

3160

- Bauer J.** Šedesát pět let akademika Trávníčka. ČMM 72, 1953, 201—209.
Jubilejní přehled díla. 3161
- Peciar S.** Životné jubileum akademika Františka Trávníčka. Jazykovedný časopis 7, 1953, 125—129.
Přehled díla u příležitosti Trávníčkových 65. narozenin. — V. též čl. téhož autora v čas. Kulturný život (Bratislava) 1953, 29/8. 3162
- Kubka F.** Podívejme se do Trávníčka! LitN 2, 1953, č. 33, s. 1.
Psáno k 65. narozeninám Trávníčkovým. — Další drobné příspěvky k témuž jubileu: B. Uher, Komenský 77, 1953, 467—468. — M. Kopecký, LD 1953, 16/8. RP 1953, 17/8. — Práce 1953, 16/8. 3163
- Kurz J.** Devadesátiny prof. dr. J. Vajse. LD 1955, 16/10.
Připomínka životního jubilea českého slavisty. 3164
- Balcar J.** K osmdesátce Pavla Váši. Český bratr 30, 1954, 29—30.
Další jubilejní články: fmd [= F. M. Dobiáš], Kostnické jiskry 39, 1954, č. 4, s. 4. — K., LitN 3, 1954, č. 5, s. 2. — 80 let Pavla Váši, SvSl 1954, 24/1. 3165
- Ninger F.** In memoriam Pavla Váši. Kostnické jiskry 39, 1954, č. 12, s. 4.
Nekrolog. 3166
- Prof. Dr Josef Vašica sedmdesátníkem. ČSPStar 62, 1954, 187—188.
Jubilejní čl. (nepodepsaný). 3167
- Kellner A.** Vážný jako dialektolog. NŘ 36, 1953, 75—80.
Shrnutí a odborné zhodnocení dialektologické práce V. Vážného (u příležitosti jeho šedesátin). 3168
- Jóna E.** Václav Vážný a jeho práce o slovenčine. NŘ 36, 1953, 80—87.
Přehled a zhodnocení prací V. Vážného, pokud se týkají slovenštiny (slovenských nářečí a spisovné slovenštiny současné i jejího vývoje). — Stručněji ocenil dílo Vážného též a. v čl. *Prof. Václav Vážný šestidesiatročný* (Jazykovedný sb. 6, 1952, 174—175). 3169
- 9**
- Polák V.** Václav Vážný. Orbis (Louvain) 3, 1954, 592—593.
Biografická a bibliografická data českého dialektologa. 3170
- D. S.** Zemřel PhDr Bohumil Vydra. LitN 1, 1952, č. 22, s. 2.
Stručný nekrolog. — V. též: *Zgon wybitnego polonofila*. Zwrot (č. Těšín) 4, 1952, č. 7, s. 15. 3171
- 1**
- Viz též c.:*
3249. S. Ivančev, Академик Б. Хавранек на 60 години.
3250. M. David, La vie et l'oeuvre de Bedřich Hrozný (1879—1952).
3255. M. Vey, E. Votoček.

V. DODATEK

1. Cizí práce bohemistické, vydané mimo ČSR

Trautmann R. Die slavischen Völker und Sprachen. Eine Einführung in die Slavistik. Leipzig, O. Harrassowitz 1948, 169 s., 8°.

V Trautmannově úvodu jsou češtině věnovány § 23—25 (*Das Sprachgebiet — Die tschechischen Dialekte — Volk, Sprache, Schrifttum*) na s. 72—84.

Ref.: v. zde Č. 539a.

3172

Entwistle W. J.—Morison W. A. Russian and the Slavonic Languages. London, Faber & Faber 1949, 407 s. + 3 mapy, 8°.

O češtině v odd. VI *West Slavonic (Polish, Wendish, Czechoslovak)* na s. 291—355.

Ref.: v. zde č. 540.

3173

de Bray R. G. A. Guide to the Slavonic Languages. London (J. M. Dent & Sons Ltd.) — New York (E. P. Dutton & Co. Inc.) 1951, s. XVI + 797, 8°.

Češtině je věnována část 9: *Czech* (s. 435—511). Obsahuje stručný náčrt vývoje češtiny, výklad o české abecedě a hl. pravidla výslovnosti, přehled českých nářečí, uvedení do hláskosloví (zvl. shody a rozdíly s ostatními jazyky slovanskými) a tvarosloví a základní poučení o českém slovosledu. Výklady jsou doplněny ukázkami českých textů (od sté. překladu bible do S. K. Neumanna).

Ref.: V. Š[milauer], ČMF 34, 1951, 157—158 (s několika poznámkami). — V. Polák, Rocznik Slawistyczny 18, 1956, 99—107. — V. zde též č. 540.

3174

Lehr-Splawiński T.—Kuraszkiewicz W.—Slawski F. Przegląd i charakterystyka języków słowiańskich. Warszawa, Państwowe wydawnictwo naukowe 1954, 166 s. + 5 map. příl., 8°.

Oddíl západoslovanský (v něm m. j. o charakteristických znacích češtiny, o českých nářečích, o spisovné češtině) zpracoval T. Lehr-Splawiński.

Ref.: R. Večerka, *Polská příručka ke studiu slovanských jazyků*. SbFilFakBU 4, 1955, ř. jazykovědné (A) č. 3, s. 119—121 (s několika poznámkami).

317

5

Lehr-Splawiński T. Zarys gramatyki historycznej języka czeskiego. Głosownia i fleksja historyczna. Kraków, Państwowe wydawnictwo naukowe 1953, 125 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text pro posluchače Jagellonské university v Krakově.

Lehr-Splawiński T. Tło historyczne ugrupowania gwar czeskich. Rocznik Slawistyczny 17, 1952 (1953), 19—27.

Snaží se dokázat, že dnešní česká nářečí jsou v svém dnešním zeměpisném rozložení původu v podstatě kmenového: „... na terenie właściwych Czech jak i Moraw zachowały się w ugrupowaniu gwar ślady rozgraniczenia dawnych zespolów plemiennych, które weszły w skład narodu czeskiego” (s. 27). Podle isoglos *skála, bríza* —

skala, břiza; iskra, idlo — jiskra, jídlo; šč — št; už [v] orat — uš[v]orot; tvoje — tfoje; tě, dě — te, de; ś, ź — s, z; prauđa — pravđa; voko — oko stanoví sedm nářečních oblastí, a to nářeční skupinu středočeskou, východočeskou, jihočeskou, západočeskou, hanáckou, lašskou a slováckou. Tyto oblasti jsou zakresleny i na zvl. mapce, která je k studii připojena.

Zpráva: V. Polák, *Archeol. rozhledy* 6, 1954, 118—119.

3177

Preidel H. Die Anfänge der slawischen Besiedlung Böhmens und Mährens I. Gräfelging bei München, Edmund Gans Verlag 1954, 122 s. + 2 příl., 8°.

Obsahuje m. j. kapitoly: 2. Die Herkunft der Slawen. — 3. Die Heimat der Urslawen. — 4. Die Ausbreitung der Slawen in Südosteuropa. — 5. Die Ausbreitung der Slawen in Mitteleuropa. — 6. Die Frage der Einwanderung der Slawen in Böhmen und Mähren.

Ref.: R. Fischer, *Zeitschrift f. Slawistik* 1, 1956, č. 2, s. 146—149. — R. Turek, *Slavia* 26, 1957, 148—150.

3177a

Fischer R. Zur Geschichte der tschechischen Sprache. Wissenschaftliche Zeitschrift der Friedrich-Schiller-Universität Jena. Geðellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe 1, 1952, 107—109.

Stručné uvedení do dějin češtiny. Otištěno též v čas. *Russischunterricht* 6, 1953, 52—56.

3178

Šesan M. Ortodoxia in trecutul Europei centrale. Studii Teologice (Bucuresti) 2, 1950, 80—97.

Přehledný výklad o historii východního obřadu v českých zemích a na Slovensku od doby cyrilometodějské až do válek husitských (srv. *ByzSlav* 13, 1952, 360). 3179

Děcsy Gy. Čeština v středověkých Uhrách. (Úryvky z připravované práce.) *Studia Slavica* (Budapest) 1, 1955, 278—287.

Úvodem obecně poznámky k vývoji spisovné češtiny ve starší době (m. j. o dvojí stylové variantě spisovné češtiny od 2. pol. 14. stol., literární a „praktické“, která se vytváří pod vlivem latinských a německých písemností a zaostává za jazykem krásné literatury). Přehledně vykládá a. o rozšíření spisovné češtiny na Slovensku v středověku a jeho příčinách (přirozená příbuznost češtiny a slovenštiny; neobyčejně časná kulturní vyspělost češtiny vzhledem k ostatním jazykům střední Evropy; přímé politické, hospodářské a kulturní styky; fluktuace obyvatelstva a j.), podrobně o českých jazykových a literárních památkách slovenské proveniencie (výčet, hl. bibliografické údaje, poznámky o jazyce atd.).

Zpráva: Z. Tyl, *NR* 40, 1957, 53.

3179a

Bielfeldt H. H. Die Quellen der altschechischen Alexandreis. Deutsche Akad. der Wissenschaften zu Berlin, Veröffentlichungen des Forschungsinstituts für Slawistik I. Berlin, Akad. Verlag 1951, s. VIII + 204, 8°.

Celá práce je věnována důkazu, že německá báseň o Alexandrovi od Ulricha von Eschenbach byla skladateli stč. Alexandreidy vedlejším pramenem (Nebenquelle), takže doplňuje české práce V. Janoucha (*LF* 1936, *Věstník KČSN* 1943 a 1950, *ČMF* 1946, v. *BČL* 1945/50, č. 798 a zde č. 1265). V prvních třech kap. shrnuje a. bádání o pramenech stč. Alexandreidy, zabývá se postavením stč. památky v tradici alexandrovské a sumárně i jejími prameny. Jádrem monografie

je nejrozsáhlejší kapitola IV (s. 39—147), kde je provedeno podrobné srovnání textu české a německé básně; závěrečné dvě kapitoly pak obsahují jednak přehled míst, která stč. autor (podle Bielfeldta) převzal z básně Ulrichovy, jednak rozbor onomastického materiálu stč. Alexandreidy a jeho poměru zejména k Ulrichovi.

Ref.: J. Hrabák, ČLit 1, 1953, 37—45 (s krit. poznámkami). — S. E. Mann, SIRev 30, 1952, sv. 75, s. 623—627. — R. Fischer, Deutsche Literaturzeitung f. Kritik der internat. Wissenschaft (Berlin) 73, 1952, 150—152. — M. Vey, Erasmus — Speculum scientiarum (Bále) 5, 1952, 354—357. — U. Johanssen, Zeitschrift f. slav. Philologie 22, 1953/4, 169—174. — K. Rosier, Wiener slav. Jahrbuch 3, 1953, 133—135. 3180

Davidsson C. Der alttschechische Wittenberger Psalter und sein Verhältnis zu den mittelalterlichen deutschen Psalterübersetzungen. Publications de l'Institut Slave d'Upsal, Nro. 5. Uppsala, Almqvist & Wiksell 1952, III s., 8°.

Švédská slavistka srovnává různé rukopisné redakce stč. žaltáře a zvl. pozornost věnuje zejména lexikálním zvláštnostem, jimiž se český překlad liší od latinského originálu. Podrobným rozбором tohoto materiálu dochází k závěru, že na staro-český překlad žaltáře neměl vliv překlad staroslověnský, ale Notkerův překlad žalmů do němčiny (prostřednictvím německých žaltářů ze skupiny windbersko-trevírsko-dunajské).

Ref.: M. Vey, BSL 48, 1952, sv. 137, s. 98—100. — M. Vey, ŘES 29, 1952, 224. — S. E. Mann, SIRev 32, 1953, sv. 78, s. 286—287. — M. Winder, Modern Language Review (Cambridge) 48, 1953, 224. — J. Ellis, Erasmus — Speculum scientiarum (Bále) 7, 1954, 391—394. — F. Bezlaj, Slavistična revija 5/7, 1954, 221. 3181

Repp F. Die alttschechische Alexiuslegende. ZslPh 23, 1954/5, 284—315.

Studie navazující na obě starší edice památky (V. B. Nebeský, ČČM 1851; J. Feifalik, *Studien zur altböhm. Literatur* VII. Sitzungsberichte Wien, phil.-hist. Klasse 1861) obsahuje podrobný popis rukopisu (Brno, Boček 12 307), paleograf. rozbor s poznámkami k textu, pozorování týkající se pravopisu, pokus stanovit přesněji dobu vzniku skladby (podle jazykových známek, rýmové techniky a metrické stavby), příspěvky ke kritice textu a několik emendací. Zvl. pozornost věnuje a. srovnání legendy s prameny (Acta sanctorum, Legenda aurea; nějaký bezprostřední pramen německý, jehož existenci a. pokládá za bezpečně prokázanou) a dotýká se i otázky druhého stč. zpracování skladby. 3181a

Rosier K. Beitrag zum Studium des Olmützer Herbars. ZslPh 21, 1951/2, 106—112.

Příspěvek k výkladu několika názvů rostlin: *hranice* (— *hubice*), *jmelo*, *motovidlce*, *pověsnicě*, *psie víno* a j. 3182

Kunstmann H. Ein alttschechisches Osterlied aus Bordsesholm. ZslPh 23, 1954/5, 315—321.

Jde o první strofu písně *Buoh všemohúci*, zapsanou v rkp. býv. kláštera v Bordsesholmu (Šlesvig-Holštýn, dnes univ. knihovna v Kielu, sign. Bord. 16, 4°); připojeny poznámky k paleografické stránce zlomku a k dějinám písně. Za autora zápisu pokládá Kunstmann Marquarda Branda, mřicha kláštera bordsesholmského, jehož přítomnost v Praze na poč. 15. stol. je dobře prokázána. 3182a

Grünenthal O. Die Hausordnung des Heiligen Bernhard und ihre slavischen Fassungen. ZslPh 21, 1951/2, 64—89.

České zpracování traktátu „De eura rei familiaris“, připisovaného dříve Bernardovi z Clairvaux, je v čl. otištěno — v část. transkripci — podle rkp. Mus. IV E 7, fol. 164—169 (*List sv. Bernarda o věcech hospodářských*, s. 84—89); se stručnými poznámkami. 3183

Krogmann W. „Ackermann“ und „Tkadlec“. ZslPh 22, 1953/4, 272—304.

A. pokračuje ve zkoumání vzájemného vztahu obou skladeb (také po stránce jazykové) s úmyslem využít jeho výsledků pro osvětlení rukopisného podání Ackermanna, po př. ke kritice jeho textu. 3183a

Schmaus A. Zur Entstehungsgeschichte des alttschechischen „Štilfrid“. Wiener slav. Jahrbuch 3, 1953, 28—36.

Rozborem stč. epické skladby o Štilfridovi (zejm. po stránce formální a kompoziční, na př. pokud jde o poměr části veršované k částem prozaickým) ukazuje, že vznikla spojením dvou pův. samostatných a obsahově různorodých částí, a snaží se vzájemný poměr obou složek blíže osvětlit. 3184

Folejewski Z. N. A. Nilsson : *Die Apollonius-Er Zählung in den slavischen Literaturen* (Études de philologie slave, publiées par l'Institut russe de l'Université de Stockholm, No. 3. Uppsala 1949). SIREv 31, 1952, 291—293.

Referát (v. BČL 1945/50, č. 2449); s několika poznámkami k otištěnému textu z rkp. Třeboňského. — V. zde též č. 1271. 3184a

Urhegyi E. Budapešťský rukopis „Knih o zarmutcenijch velikých Czýrkwe Swate“. Studia Slavica (Budapest) 1, 1955, 261—277.

Rkp. budapešťské Széchényiho knihovny Quart. Slav. 38, který byl dosud považován za rukopis nějaké práce Chelčického (Chelčický je tam na s. 101 v poznámce označen jako autor), obsahuje podle zjištění maďarské slavistky druhou část díla Jana z Příbramě *Knihy o zamúceních velikých cierkve svatě...*, jehož první část je zapsána v rkp. téže knihovny Quart. Slav. 40. V čl. je podán podrobný popis rkp. a provedeno srovnání jak s knižním vydáním spisu Příbramova z r. 1542, tak s oběma dosud známými rukopisy, mikulovským a pražským; v této části navrhuje autorka na *Studii o Milčevovi* od L. Klicmana v LF 17, 1890, 29n. - *Žpráva: Z. Tyl, NŘ 40, 1957, 52—53.* 3185

Bulygina-Šejnkerman A. M. Язык „Сети веры“ Петра Хельчицкого. (Из истории чешского языка XV века.) Kratkije soobščennija Instituta slavjanovedenija AN SSSR (Moskva), sv. 15, 1955, s. 79—86.

Podrobný autoreferát o kandidátské disertaci; jejím obsahem je všestranný jazykový rozbor Chelčického „Sítě víry“ se zvl. zřetelem k syntaxi, slovní zásobě a stylu. 3185a

Winter E. Die Pflege der west- und südslavischen Sprachen in Halle im 18. Jahrhundert. Beiträge zur Geschichte des bürgerlichen Nationalwerdens der west- und südslavischen Völker. Veröffentlichungen des Instituts für Slavistik, Bd. 5. Berlin 1954, 292 s., 8°.

Kniha navazuje na starší autorovu práci *Halle als Ausgangspunkt der deutschen Rußlandkunde* (Berlin 1953) a je významným přínosem k dějinám literatury a jazyka západních a jižních Slovanů.

Ref.: M. Šmerda, SlezSb 53, 1955, 447—448. — J. Mikulka, Slavia 24, 1955, 527—528. — N. Pribič, Slavistična revija 8, 1955, 138—141. **3186**

Rösel H. Der Slowake Matthias Bel — ein bedeutender Mitarbeiter an den tschechischen Halleschen Drucken. Wissenschaftliche Zeitschrift der Martin-Luther-Universität, Halle—Wittenberg. Gesellschafts- u. sprachwissenschaftliche Reihe 4, 1954, 91—98.

V spisech, psaných bibličtinou, uplatňoval M. Běl v hojně míře jazykové prvky slovenské, v- V. též od téhož a.: *Die tschechischen Drucke der Hallenser Pietisten*. Wissenschaftliche Zeitschrift der Karl-Marx-Universität Leipzig. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe 4, 1954/5, 375—377. **3186a**

Winter E. Die tschechische und slowakische Emigration in Deutschland im 17. und 18. Jahrhundert. Beiträge zur Geschichte der hussitischen Tradition. Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin, Veröffentlichungen des Instituts für Slawistik, Nr. 7. Berlin, Akademie-Verlag 1955, 568 s., 8°.

Obsahuje m. j. kap. VI, odd. 2: *Die Pflege der tschechischen Sprache und Förderung des tschechischen Buchdruckes durch die tschechische und slowakische Emigration in Deutschland*

(s. 234—246). — Mimo to v přílohách otištěny některé dokumenty a archivní památky, na př. dopis J. Macka A. H. Franckovi z r. 1727 (356—358), žádost Moravských bratří o vlastní modlitebnu v Berlíně z r. 1747 (451—452), povolání kazatele Z. Jelínka do Rixdorfu z r. 1753 (457—459), vesměs diplomaticky. V některých listinách také materiál onomastický, který je shrnut v závěrečném rejstříku.

Ref.: H. Rösel, Zeitschrift f. Slawistik 1, 1956, č. 3, s. 135—136. — R. Řičan, Křesťanská revue 23, 1956; Theolog, příl., s. 59—63. **3187**

Feyl O. Exkurse zur Geschichte der südeuropäischen Beziehungen der Universität Jena. Wissenschaftliche Zeitschrift der Friedrich-Schiller-Univ. Jena. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe 4, 1954/5, 399—442.

M. j. upozorňuje na výtisky stč. památek literárních v jenské univ. knihovně, podává seznam kazatelů ze zemí českých a z Uher ordinovaných v Jeně v letech 1591—1750 (materiál onomastický), popisuje jenská studia J. Ribaye, P. J. Šafaříka a j. **3187a**

Čyževskýj D. Neue Arbeiten über die altschechische Literatur I. ZsIph 22, 1953/4, 160—169.

Souborný referát o několika knižních publikacích literárněhistorických a edicích stč. památek literárních (vydaných většinou po r. 1945)⁹. **3188**

Širokova A. G. Очерк грамматики чешского языка. Moskva, Izdatel'stvo literatury na inostrannyh jazykach 1952, 190 s., 8°.

Vysokoškolská učebnice, obsahující hláskosloví (se stručným uvedením do české fonetiky) a tvarosloví; zcela byla vypuštěna část o tvoření slov a na některá základní fakta syntaktická upozorňuje autorka jen v poznámkách k výkladům tvaroslovným. Výklad je založen na srovnávacím hledisku rusko-českém.

Ref.: N. A. Kondrašov, Voprosy jazykoznanija 1954, č. 6, s. 146—149 (s krit.

poznámkami a doplňky). — H. Křížková, SaS 16, 1955, 100—104 (rovněž s připomínkami). 3189

Mazon A. Grammaire de la langue tchèque. 3e édition revue et complétée par Jacqueline Mazon. Paris, Institut d'Études slaves 1952, 292 s., 8°.

Viz BČL 1945/50, č. 1142.

3190

Harkins W. E.—Hnyková M. A Modern Czech Grammar. New York, King's Cross Press — Columbia University 1953, 338 s., 8°.

Spíše než o mluvnici jde o cvičebnici určenou praktické výuce začátečníků; uvedena je stručným historickým úvodem.

Ref.: M. Vey, BSL 49, 1953, sv. 139, s. 130. — H. Kučera, Word 9, 1953, 396—398 a B. Pospíšilová tamtéž, s. 398—399. — S. E. Mann, SIRev 32, 1953/4, 268—270. — C. L. Wrenn, The Modern Language Review 49, 1954, 266—267. — C. T. Hodge, Studies in Linguistics (Norman, Oklahoma, USA) 12, 1954, 43. 3191

Fischer R. Tschechische Grammatik. Leitfaden zur Einführung in die tschechische Sprache. Slawistische Bibliothek, Nr. 1. Halle/Saale, VEB Max Niemeyer Verlag 1954, s. VI + 86, 8°.

Mluvnice je uvedena stručným nárysem *Zur Geschichte der tschechischen Sprache* (s. 1—7). Následují výklady hláskoslovné, pravopis a výslovnost, základy českého tvoření slov, tvarosloví, nejpodstatnější věci ze skladby a ukázky frazeologie. Celkem spolehlivá pomůcka, založená na nových mluvnických pracích českých.

Ref.: I. Lütterer, SaS 16, 1955, 106—108 (s poznámkami; k tomu srv. red. dodatek tamtéž 17, 1956, 125—126). — Z. Tyl, NR 38, 1955, 254. — E. Müller, Zeitschrift f. Slawistik 1, 1956, č. 2, s. 139. 3192

Ševčenko A. I.—Ševčenko V. S. Учебник чешского языка. Pod red. A. G. Širokovej. Moskva, Izd. lit. na inostr. jazykach 1955, 355 s., 8°.

Učebnice je založena na základě srovnávacím. Úvodní výklady o výslovnosti, přízvuku, melodii a o českém hláskosloví napsala A. G. Širokovová.

Zpráva: Z. Tyl, NR 39, 1956, 112—113.

3193

Fritsch H.—Bauernöppel J.—John A. Čeština. Lehrbuch der tschechischen Sprache. Berlin, Volk und Wissen Verlag 1951, s. 199 + 243, 8°.

Učebnice má dva díly; na textové ukázky navazují mluvnické výklady a cvičení, připojen je slovníček a mluvnické přehledy. „Kniha je dobrým příkladem učebnice nového typu jak svým ideovým zaměřením, tak i metodickým zpracováním. Dodatkem k ní sestavili H. Fritsch a J. Bauernöppel literární příručku *Lesebuch der tschechischen Literatur* (Berlin 1954).

Ref.: I. Lutterer, SaS 16, 1955, 105—106.

3194

Tschechisches Lesebuch. Auswahl aus einem Jahrtausend tschechischen Schrifttums von **R. Fischer**. Slawistische Bibliothek, Nr. 2. Halle/Saale, VEB Max Niemeyer Verlag 1954, 158 s., 8°.

„Diese Auswahl aus einem Jahrtausend tschechischen Schrifttums kann auf knappem Raum nicht alle bedeutenden Erscheinungen erfassen. Aber sie kann den

Lernenden ein Wegweiser zu dem literarischen Erbe eines Volkes sein, das in der Zeit schwerster Bedrängnis der Menschheit einen Comenius schenkte" (s. 3). — V prvních čtyřech kapitolách jsou otištěny ukázky ze stč. literatury (bez poznámek, s. 7—28: Älteste Lieder, Alttschechische Versdichtung, Alttschechische Prosa, Hussitentum und Brüdergemeinde).

Zpráva: Z. Tyl, NR 39, 1956, 113—114. — H. Siebenschnein, Zeitschrift f. Slawistik 1, 1956, č. 3, s. 128—130. **3195**

Kunz A. Tschechisches Taschenwörterbuch. Neu bearbeitet von P. Váša. Mit e. Anhang d. wichtigeren Neubildungen d. Tschechischen u. Deutschen. Teil I: Tschechisch — Deutsch, Teil II: Deutsch — Tschechisch. Berlin, Juncker Verlag 1952, s. VIII + 289 + 380, 8°. **3196**

Ševčenko V. S.—Ševčenko A. I. Краткий чешско-русский и русско-чешский внешнеторговый словарь. Moskva, Vneštorgizdat 1955, 190 s., 8°.

Slovník obsahuje v každé z obou částí na 5000 výrazů, sousloví i slovních spojení, kterých se užívá při korespondenci v zahraničním obchodu, ve smlouvách a pod. Red. N. N. Pusenkov.

Zpráva: Z. Tyl, NR 39, 1956, 113.

3197

Babkin A. M. Лексикографические заметки. Voprosy jazykoznanija 1955, č. 2, s. 90—97.

Na s. 91—92 několik poznámek o *Velkém rusko-českém slovníku I* (v. zde č. 847, 2989, 2992). **3197a**

Bulachovskij L. A. Акцентологический комментарий к чешскому языку. Выпуск 1. Общие явления. Kijev, Izd. Kijevskogo gosud. universiteta im. T. G. Ševčenko 1953, 80 s., 8°.

Úvodem nastíněna charakteristika české kvantity s hlediska historicko-srovnávacího; zevrubný a materiálově dobře podložený rozbor různých typů české kvantity vyplňuje většinu práce. V závěru si autor všímá kvantity v českých slovech cizího původu (slovanského, germánského, latinského atd.). **3198**

Lee W. R. Notes on Czech Intonation. Maitre Phonétique(London) 1951, sv. 95, s. 6—8; sý. 96, s. 39—41.

Záznam podle BL 1951, s. 195.

3199

Appel W. Gestaltstudien. B. Analyse der Gestalt eines Sprachphänomens. Wiener slavistisches Jahrbuch 2, 1952, 95—102.

„Um die Beteiligung der prosodischen Elemente an der Gestalt eines Satzes in der Darstellungsfunktion bei verschiedener Satzbetonung und wechselndem Ausdruck an einem praktischen Beispiel zu untersuchen, bringe ich die Registrierung des českischen Satzes ‚otec je doma‘ (der Vater ist zu Hause) aus meiner noch unveröffentlichten Dissertation (Graphische Untersuchungen der českischen Sprache. Wien 1929) in zweckentsprechender Neubearbeitung" (s. 95). **3200**

Kučera H. Phonemic Alternations in Spoken Czech. Word 11, 1955, 575—602.

Podrobná fonologicko-stylistická analýza hovorové češtiny.

3201

Mann S. E. Old Czech *ny, vy* and a Theory of Slavonic Umlaut. *SIRev* 31, 1953, 529—532.

„The Slavonic nominatives *my, vy* are normally unemphatic, the stress being borne by the verb. Hence, whatever their origin, they contain a fronted *o* (cf. Lat. *nōs, vōs*). The accusative forms, on the other hand, may be emphatic or unemphatic. The former are represented by Old Czech *nās, vās*, the latter by Old Czech *ny, vy*, both pairs deriving from **nōs, *uōs*” (532). **3202**

Bernštejn S. B. Об одном чехо-моравизме в памятниках старославянского языка. *Učenyje zapiski Instituta slavjanovedenija AN SSSR* (Moskva) 3, 1951, 320—327.

Zabývá se vzájemným poměrem zájmených forem gen. sg. *česo/čьso* a rozbořem materiálu ze stsl. památek dochází k závěru, "že forma" *čьso* je moravismus. **3203**

Debeljak A. O mrtvih velarnih predponah. *Slavistična revija* 5/7, 1954, 169—176.

Zabývá se velárními předponami *ka-, ga-, ko-, go-* v jazycích slovanských a také v češtině (srv. na př. *nakomítati, nahomítati, nachomítati se; s-komírati, kodrcati* a j.). **3204**

Vey M. Les substantifs masculins en *-l* en tchèque moderne. *RÉS* 27, 1951 (Melanges André Mazon), 293—303.

Rozbořem všeho dostupného lexikálního materiálu se autor snaží stanovit pravidla, podle nichž se substantiva rodu mužského zakončená na *-l* přikláníjí buď k vzoru měkkému nebo tvrdému. **3205**

Rubenstein H. The Czech Conjugation. *Word* 7, 1951, 144—154.

Synchronická analýsa české konjugace. — K tomu srv. H. Kučera, *Notes on the Czech Conjugation*. *Word* 8, 1952, 378—386 (podává opravy a doplňky k čl. Rubensteinovu a srovnává morfologii slovesa v češtině spisovné a hovorové). **3206**

Nemčenko J. V. Из истории кратких причастий действительного залога в чешском языке. *Kratkije soobščeniija Instituta slavjanovedenija AN SSSR* (Moskva), 7, 1952, 59—66.

„На материале письменных памятников чешского языка XIII—XVI вв. делается попытка определить синтаксическую роль кратких причастий действительного залога и установить причины вызвавшие их изменение в деепричастия. Вместе с тем проделанная работа позволяет глубже, в исторической перспективе, уяснить некоторые особенности грамматического строя современного чешского языка” (s. 59). — Stať podává these kandidátské disertace; v. zde dále č. 3207a. **3207**

Nemčenko J. V. Именные формы действительных Причастий в древнейших памятниках чешского языка. *Učenyje zapiski Instituta slavjanovedenija* (Moskva) sv. 9, 1954, s. 225—251.

Kapitola z kandidátské disertace (v. zde č. 3207); a. se v ní zabývá jmennými tvary přičestí činných v českých památkách 14. stol. po stránce svntaktické (seznam v. na s. 251). **3207a**

Bech G. Zur Syntax des tschechischen Konjunktivs mit einem Anhang über den russischen Konjunktiv. *Travaux du Cercle linguistique*

de Copenhague, vol. VII. Nordisk sprog- og kulturforlag 1951, 132 s., 8°.

Funkční rozbor konjunktivních vět v češtině a jejich utřídění je metodicky odvážným příspěvkem k české modální syntaxi. V pojetí modalit (a také v terminologii) vychází a. z logiky Carnapovy. V závěru zběžný rozbor syntaxe ruského konjunktivu podle stejných zásad.

Ref.: D. Gerhardt, *Mit oder ohne Inhalt. Betrachtungen zur sprachwissenschaftlichen Verfahrensfrage*. Zeitschrift f. Phonetik u. allgem. Sprachwissenschaft 8, 1954, 1—32 (zásadně odmítavý, především s hlediska metodického). — C. Ebeling, *Lingua* 4, 1954/5, 232—235. — F. Bezljaj, *Slavistična revija* 5/7, 1954, 422. — H. Rubenstein, *Word* 9, 1953, 399. **3208**

Vey M. Les préverbes „vides“ en tcheque moderne. *RÉS* 29, 1952, 82—107.

Slovesné předpony mají v češtině zpravidla funkci perfektivisující, ale kromě toho také modifikují význam základního slovesa; M. Vey se ve své materiálově bohaté studii zabývá takovými předponami, které na významovou stránku sloves vliv nemají a působí toliko formálně.

Ref.: viz zde č. 1386; dále F. Kopečný, *Dvě nové práce o prostě vidových předponách v češtině*, *SaS* 17, 1956, 28—35 a též a., *Les fonctions de la préfixation verbale en tchque*, *RÉS* 33, 1956, 82—107. **3209**

Rosier K. Beobachtungen und Gedanken über das analytische Futurum im Slavischen. *Wiener slavistisches Jahrbuch* 2, 1952, 103—149.

Analytického futura v češtině a slovenštině si autor všímá na s. 121—124; drobnější zmínky porůznu i jinde.

Ref.: J. Kurz, *Slavia* 25, 1956, 153—154. **3210**

Maslov J. S. Имперфект глаголов совершенного вида в славянских языках. *Voprosy slavjanskogo jazykoznanija (L'viv)* 1, 1954, 68—138.

Staročeským materiálem se autor zabývá na s. 92—99.

Ref.: H. Kölln, *SovJaz* 5, 1955, 456—459. **3211**

Kolomijec V. T. Нові явища в лексикі чеської мови періоду народної демократії. *Leksykohrafičnyj bjuleten' (Instytut Movo-znavstva im. O. O. Potebni, AN URSSR Kyjiv)*. Vypusk 4, 1954, 39—56.

Bohatý lexikální materiál je utříděn do několika věcných skupin a doplněn pokusem o historicko-vývojovou klasifikaci probíraných neologismů, jakož i o vysledování hl. tendencí tohoto obohacování slovní zásoby současné češtiny. **3212**

Ellis E. Russian Words in Contemporary Czech. *Slavistična revija* 5/7, 1954, 350—352.

Přehledný výklad opírající se o lexikální archiv ÚJČ ČSAV (podle stavu z r.

Hofmann E. Deutsches im Tschechischen. *Indogermanische Forschungen* 60, 1952, 267—272.

Záznam podle BL 1952, s. 201. **3214**

Reiter N. Die deutschen Lehnübersetzungen im Tschechischen. Veröffentlichungen der Abteilung für slavische Sprachen und Literaturen des Osteuropa-Institutes an der Freien Universität Berlin, Nr. 3, Wiesbaden, Harrasowitz 1953, 244 s., 8°.

Úvodem o cíli a metodě práce, přehled kulturních vztahů česko-německých náčrt historického vývoje češtiny a věcné utřídění německo-českých kalků. Materiál je zpracován způsobem slovníkovým v několika oddílech podle kategorií mluvnických (substantiva, adjektiva, adverbia, slovesa atd.). V závěru obsáhlý seznam probíraných slov. — Práce není bez nedostatků, zejm. v sémantickém zhodnocení materiálu (v. dále ref.).

Ref.: H. Kunstmann, Deutsche Literaturzeitung für Kritik der internationalen Wissenschaft (Berlin) 75, 1954, 334—344 (upozorňuje na vážné nedostatky práce).

— M. Vey, RÉS 31, 1954, 241 (zpráva). — V. Kiparsky, ZsLPh 23, 1954/5, 436—438 (s několika opravami).

3215

Vey M. La langue littéraire tchèque. RÉS 28, 1951, 93—110.

Přednáška, proslovená v Institutu d'Études slaves v Paříži 27/4 1951, je pokusem o syntetický obraz vývoje spisovně češtiny.

321

6

Širokova A. G. К вопросу о различии между чешским литературным языком и народно-разговорной речью. Sb. Slavjanskaja filologija (Moskva), sv. 2, 1954, 3—37.

Pojednává o rozdílech mezi t. zv. obecnou češtinou a spisovným jazykem i jeho formou hovorovou a tyto rozdíly — podle autorčina názoru větší než v jiných jazycích slovanských — snaží se vysvětlit historickými okolnostmi.

Ref.: J. Bělič, SovJaz 5, 1955, 115—116 (s několika připomínkami). — M. Grepl, SbFilFakBU 4, 1955, ř. jazykovědné (A) č. 3, s. 113—116 (s poznámkami).

— E. Tlustá, SaS 16, 1955, 104—105. — J. Švehlová-Dvončová, Dvě stati A. G. Širokovové o češtině. SaS 17, 1956, 226—230.

3217

Širokova A. G. Из истории развития литературного чешского языка. Voprosy jazykoznanija 1955, č. 4, s. 35—54.

Pokus o marxistický výklad hl. tendencí ve vývoji spisovně češtiny za posledních 150 let; úvodem o rozvrstvení českého národního jazyka na jazyk spisovný se všemi jeho funkčními větvemi na straně jedné a na nářečí s obecnou češtinou na straně druhé.

Ref.: J. Švehlová-Dvončová, SaS 17, 1956, 230,

3218

Puškar M. Лексика чеської літературної мови. Voprosy slavjanskogo jazykoznanija (L'viv), sv. 4, 1955, s. 157—175.

Po obecném výkladu o hl. složkách spisovně českého výraziva všímá si a. podrobně zv. přejímání slov z cizích jazyků a různých otázek s tím spojených (kalky, hláskoslovné a slovotvorné zvláštnosti přejatých slov a pod.).

321

9

Herne G. Die slavischen Farbenbenennungen. Publications de l'Institut Slave d'Upsal, t. IX. Uppsala 1954, 147 s., 8°.

Zabývá se mimo jiné také etymologií a sémantickým vývojem českých názvů pro barvy.

Ref.: G. Nandriš, SlRev 33, 1954/5, 280—281.

3219a

Vey M. Le nom de l'„autour" en slave. BSL 49, 1953, sv. 138, s. 24—40.

Etymologický výklad slovanských názvů pro *jestřába* (stč. a mor. dial. *jastráb*); mimo to si autor všimá také slova *ještěrka* a jeho různých podob. 3220

Grošelj M. Etyma slavica. Slavistična revija 5/7, 1954, 121—124.

Vykládá m. j. slov. *pražen* (tes. *prázdný*) a slov. *votel* (čes. *útlý*). — Pokračování: *Etyma slavica II* (tamtéž, s. 423—424) obsahuje výklad čes. a rus. *chvost*; slov. *rep*, čes. *řap*; slov. *snaga*, čes. *snaha*. 322

1

Čop B. Etyma balto-slavica I. Slavistična revija 5/7, 1954, 227 až 236.

Vykládá m. j. slov. *smeti* „audere", čes. *směti* a slov. a čes. *sotiti*. — Na s. 237 résumé. 322

2

Liewehr F. Zur Ausdruckverstärkung im Slawischen. ZslPh 23, 1954/5, 89—115.

Studie, založená zejména na jazykovém materiálu českém, podává četné etymologické výklady výrazů expresivních a j. 3222

a

Kolomijec V. T. Порядок слов в чешской прозе первой половины XIX в. Краткие сообщения Института славяноведения АН СССР (Москва) 7, 1952, 67—74.

„Предлагаемая работа представляет попытку анализировать явления порядка слов на материале чешской прозы первой половины XIX в. с целью установить связь порядка слов и простых предложений — частей сложного предложения — с заданиями смыслового выражения. Выбор периода определялся стремлением проследить возможные исторические изменения исследуемых явлений в литературном языке, который находился в процессе интенсивной демократизации, обусловленной превращением старокнижного чешского языка в литературный язык сложившейся к тому времени чешской нации (s. 67).
Ref.: J. Moravec, NR 35, 1951, 32—34 (o rkp. disertaci). 3223

Kunstmann H. Zur volksprachlichen Stilisierung bei Havlíček Borovský. ZslPh 22, 1953, 46—54.

Lexikálním rozbořem zaměřeným především k lidovým prvkům v jazyce *Tyrolských elegií, Krále Lávy a Křtu svatého Vladimíra* ukazuje a. na významný Havlíčkův přínos k úsilí o demokratisaci spisovné češtiny v polovině 19. století. 322

4

Marchiori J. „L'audition colorée" nell' aggettivazione poetica di P. Bezruč. Convivium. Raccolta nuova (Torino) 1952, 861—872.

V. zde č. 1810. 3225

Matějka L. R. M. Rilke and the Czech Language. The American Slavic and East European Review 13, 1954, 588—596.

O Rilkově vztahu k češtině, o funkci českého lexikálního materiálu (zejm. vlastních jmen) v jeho díle a pod. 322

6

Wierczyński S. Nowe przekłady dzieł Mickiewicza. Przegląd Zachodni 4, 1948, 392—397.

O překladech *Grażyny* a *Konrada Wallenroda* od Františka Halas a (také o jejich

jazykové stránce). — Pokračování: *Nowy czeski przeklad Dziadów Mickiewicza Franciszka Halasa* (tamtéž, s. 698—703). **3227**

Magnuszewski J. Słowacki w przekładzie F. Halasa. Przegląd Zachodni 7, 1951, 647—656.

O překladech *Balladyňy a Lilly Venedy* (Praha 1950); také po stránce jazykové.

3228

Jakobson R. Studies in Comparative Slavic Metrics. Oxford Slavonic Papers 3, 1954, 21—66.

Zabývá se také některými otázkami metrické struktury českých a slovenských lidových písní. **3229**

Fischer R. Zur Frühgeschichte Böhmens. Wo lag die Canburg des Jahres 805? Wissenschaftliche Zeitschrift der Friedrich-Schiller-Universität Jena. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe 1, 1951/2, 67—68.

Název *Canburg*, dochovaný v *Chronicon Moissacense* κ r. 805, vykládá ze základu *kámen* a spojuje jej s názvem dosud nelokalisovaného hradu *Kamenec*, o němž je zmínka v listině Soběslavově z r. 1130. Nelze ovšem vyloučit obměnu nějakého před-slovanského, t. j. keltského nebo germánského základu, jak ukazuje obdoba *Canburg—Kamburg* nad Sálou v Durynsku: pak by mohl být hrad *Kamenec* „eine Fortsetzung der alten *Canburg—Kamburg*“. (Podle zprávy L. Zatočila, v. zde č. 597.)

Zpráva: V. Šmilauer, ČMF 36, 1954, 105. — J. Špal, NŘ 38, 1955, 238.

3230

Fischer R. Namen aus Böhmen. Die Ortsnamen des Bezirkes Elbogen. Beiträge zur Namenforschung (Heidelberg) 3, 1951/2, 310 až 321.

Ukazuje, že z 41 názvů má 10 český základ (na př. *Roßmeisl* < *Rozmyšl*; *Sponsl* < *Zpomysl* a j.). — V druhé části studie (tamtéž 4, 1953, 69—78) probírá názvy menších osad, kolonií a samot z těžé oblasti; stč. základ mají jména *Littmitz* (= osada L'utmova), *Robitsch* < *Rabeč* (z **Rabek*) a *Stemmeisl* < *Sdemyšl*.

Ref.: V. Šmilauer, ČMF 36, 1954, 105—106. — J. Špal, NŘ 38, 1955, 239.

3231

Fischer R. Probleme der Namenforschung an Orts- und Flurnamen im westlichen Böhmen und in seiner Nachbarschaft. Leipzig VEB Bibliographisches Institut 1952, 59 s., 8°.

Práce rozdělená do devíti kapitol a historicky bohatě podložená uvádí u každého názvu všechny doklady od prvního písemného záznamu až do r. 1918. Rozborem těchto dokladů ukazuje Fischer názorně, jak se slovanský a německý materiál vzájemně prolínají a mísí, takže nakonec nelze s jistotou rozhodnout, zdali jde o jméno pův. německé či české. Nicméně se Fischerovi podařilo v několika případech rekonstruovat prvotní tvar, na př. *Chranišov—Granesau*, *Rabeč—Robitsch*, *Rolava* („Wasser, das zwischen den Äckern, Feldern hinfließt“, po r. 1918 nespr. *Nová Role*)—*Neu Rohlau*; *Rabensgrün* (z pův. *Radvansgrüene*) souvisí s vl. jménem *Radvan*. Nově vykládá autor jméno *Loket* a jeho poměr κ něm. *Elbogen*. (Podle zprávy L. Zatočila, v. zde č. 597.)

Ref.: V. Šmilauer, ČMF 36, 1954, 104—106 (také o jiných pracích Fischerových, týkajících se česko-německé toponomastiky). — J. Špal, NŘ 38, 1955, 239—240 (v. zde č., 596). — F. Bezlaj, Slavistična revija 5/7, 1954, 412—413. —

E. Müller, Zeitschrift f. Slawistik 1, 1956, č. 2, 145—146. — E. Schwarz, Zeitschrift f. Ortsforschung (Marburg) 3, 1953, 454. — H. Wissemann, Beiträge zur Namenforschung (Heidelberg) 5, 1954, 94. — J. Knobloch, Wiener slav. Jahrbuch 4, 1955, 154—156. **3232**

Kunstmann H. Denkmäler der altschechischen Literatur von ihren Anfängen bis zur Hussitenbewegung. Lehrgang des Altschechischen, Teil I. Berlin, VEB Deutscher Verlag der Wissenschaften 1955, s. XVI + 445, 8°.

Chrestomatie sleduje především praktický cíl, být spolehlivou textovou pomůckou při studiu staré češtiny i staročeské literatury. Proto bylo upuštěno od běžného typu chrestomatie, která by usilovala obsáhnout všechny důležitější památky jen krátkými výňatky, a výběr byl omezen na menší počet památek, které zato bylo možno otisknout celé. Všude, kde to bylo možné, byla dána přednost textům paleografickým (někde s paralelní transkripcí). Poznámky se omezují na nejdůležitější údaje bibliografické, textověkritické a na vysvětlivky jazykové; celkový lit. historický úvod, jakož i úvod k jednotlivým památkám chybějí. Obsah: I. *Altschechische Lyrik* (Religiöse Lyrik, Profane Lyrik). — II. *Zyklus der ältesten Legenden* (Die Apostel-Legende, Marien-Legende, Legende von der Sendung des Hl. Geistes, Die Legenden von Pilatus und Judas, Das Martyrium des Herrn, Legende von der Kindheit Christi). — III. *Das altschechische Drama* (Der Quacksalber, Das Spiel von der lustigen Magdalena). — IV. *Satirisch-didaktische Tendenzdichtungen* (Der Streit der Seele mit dem Körper, Von der Sterblichkeit, Die zehn Gebote Gottes — Satire, Kleine Satiren). — V. *Legenden der späteren Zeit* (Die Legende von der Hl. Katharina, Die Legende vom Hl. Prokop). — VI. *Die Schule des Smil Flaška von Pardubitz* (Der Neue Rat, Der Vater rät dem Sohne, Der Streit des Wassers mit dem Weine, Vom bösen Weibe, Stallmeister und der Schüler). — Při sbírání materiálu a při korekturách pomáhali vydavateli V. Machek a F. M. Bartoš.

Ref.: M. Š váb, *Knihá básnických textů ze staročeské literatury*. ČLit 4, 1956, 91—93. — M. Nedvěďová, SsS 17, 1956, 117—119. — Z. Tyl, NR 39, 1956, 114—116. — D. Gerhardt, Die Welt der Slaven (Wiesbaden) 2, 1957, č. 1, s. 76—77. — M. Kopecký, SbFilFakBU 5, 1956, ř. literárněvědné (D) č. 3, s. 149—150 a týž a. v LF 5 (80), 1957, 122—123. **3233**

Středověké české listiny. Slovanské jazykové pamiatky z Maďarska I. Listiny publikovali a historickými poznámkami opatřili **B. Bottló** a **E. Fügedi**. Redigovali a jazykovědnými poznámkami opatřili Š. Kniezsa a P. Király. Budapest, Akadémiai Kiadó 1952, s. 207 + 12 příl., 8°.

První svazek nově založené edice obsahuje české listiny a listy uložené v Maďarském zemském archivu (Magyar Országos Levéltár) a pocházející z let 1432—1526. Část z nich (17 ze 78) byla už otištěna v kn. V. Chaloupeckého *Středověké listy ze Slovenska* (Bratislava—Praha 1937), ale v nevyhovující transkripci. Nové vydání je paleografické, věcné vysvětlivky jsou uváděny pod čarou. Za texty (na s. 137—159) následují zevrubné poznámky, usilující mnohdy o nový výklad, na př. otázky zdomácnění češtiny na Slovensku, maďarské resumé a regesta otištěných listin (160 až 180), franc. resumé (181—186) a jmenný a věcný rejstřík (187—204).

Ref.: Úrhegyi E., Magyar Nyelv 48, 1952, 243—254. — Vrch, L'ud (Bratislava) 1952, 16/12. — E. Pauliny, Jazykovědný časopis 7, 1953, 194—198. — B. Varsik, Čs. čas. historický 1, 1953, 83—88. — P. Ratkoš, Hist, časopis 11, 1953, 163—171. — A. G[regor], VVM 8, 1953, 110; jiný ref. téhož a. v čas. Valaško 2, 1953, 22

až 23 (otisk dvou listin z r. 1479, týkajících se Valašska, s poznámkami). — J. Macůrek, SlezSb 51, 1953, 140—143 (ke Kniezsovu výkladu o příčinách rozšíření češtiny na Slovensku se staví skepticky). — L. Hadrovics, Studia Slavica (Budapest) 1, 1955, 301—303. 3234

Wallmén O. Alte tschechische Pflanzennamen und Rezepte im Botanicon Dorstens. Trudy po slavjanskoj filologii, izd. Russkim institutom pri Stokgolmskom universitete, t. 5. Uppsala, Almqvist & Wikseil 1954, s. 176 4- 4 obr. příl., 8°.

Otisk a rozbor českého jazykového materiálu, který je obsažen v přípiscích k exempláři knihy Theodora Dorstena *Botanicon continens herb arum aliorumque simplicium, quorum usus in medicinis est, descriptiones et iconas, ad vivum effigiatas* (Frankfurt am Main 1540), chovanému t. č. v Královské knihovně ve Stockholmu. Jsou to jednak marginální přípisky v textu herbáře a v rejstřících, jednak české lékařské recepty, doplněné na několik prázdných listů v knize. Základ práce Wallménovy tvoří abecední seznam českých názvů rostlin s jazykovými poznámkami (s. 32—132). Poznámky a souhrnné výklady nejdou zpravidla nad fakta známá z běžných pomůcek a také paleografický přepis stč. slov není bez chyb.

Zpráva: Z. Tyl, NR 38, 1955, 248.

3235

Loretova J. Czechizmy w Zywotach filozofów i w pierwszym wydaniu Kroniki świata Marcina Bielskiego. Łódzkie Towarzystwo naukowe, Rozprawy komisji językowej, sw. 2 (Łódź 1955), s. 201—214.

Rozbor českého jazykového vlivu ve dvou významných překladových dílech polského středověkého učenice-samouka Martina Bielského: jde o polský převod českého zpracování díla Waltera Bur ley e, které pořídil a vydal Mikuláš Konáč z Hodištkova r. 1514 pod názvem *ivotové i mravná naučení mudrcuo přirozených a mužov ctností osvícených krátce vybrání*, a o kompilaci sestavenou z různých středověkých pramenů latinských, českých a německých a nazvanou *Kronika wszyskiego świata* (z r. 1551), jejíž českou předlohou byla Hájkova *Kronika česká* (1541).

Ref.: M. Dokulil, *Nový polský příspěvek k otázce českého vlivu na spisovnou polštinu v době humanistické*. SaS 17, 1956, 126—127.

3236

Kovács E. Magyar-Csech történelmi kapcsolatok. Budapest 1952, 374 s., 8°.

V monografii, věnované podrobnému vyličení maďarsko-českých vztahů historických, přihlíží a. také k vzájemným vztahům jazykovým (první překlad Písma do maďarštiny se nazývá „husitská“ bible; překladatelé mnichovského, vídeňského a Aporova kodexu aplikovali na maďarštinu zásady husitského pravopisu; studenti maďarské národnosti z pražské university se stali šířiteli českého jazyka v Maďarsku; šířili však také naopak znalost maďarštiny mezi učiteli a posluchači pražské university a podle autorova mínění se tak seznámil s maďarštinou i Jan Hus; rozvoj českého jazyka na Slovensku v 2. pol. 15. století; čeština v královské uherské kanceláři za Matyáše Korvína; česko-maďarské styky v době národního obrození, na př. styky J. Dobrovského s maďarskými učenici a j.).

Ref: A. Gácsová, *Historický sb. SAVU* 10, 1952, 428—448.

3237

Angyal A. Dobrowsky und Ungarn. ZslPh 23, 1954, 1—24.

Dobrovský patří svým původem, pracemi i smýšlením především české vědě; nicméně se po celý život cítil spjat i s Uhry, kde se narodil, zajímal se živě o uherské problémy a byl v živých stycích s maďarskými učenici. — Studie založená především

na korespondenci Dobrovského (zčásti dosud nevydané) chce odčinit dosavadní nezáměr maďarské vědy o dílo Dobrovského a podává ucelený obraz jeho vztahů k Uhrám. — V. zde též č. 2840.

Zpráva: E. W[inter], Zeitschrift f. Slawistik 1, 1956, č. 2, s. 166.

3237a

Georgiev E. Иосиф Добровски — велик чешки възрожденец и основател на славянската филология. Septemvri (Sofija) 1953, č. 9, s. 149—152.

Celkové ocenění k jubileu 1753—1953.

3238

Rösel H. Die Schweden- und Rußlandreise Dobrovskýs — ein Meilenstein in der Geschichte der böhm.-russischen Kulturbeziehungen. Wissenschaftliche Zeitschrift der Martin-Luther-Universität, Halle — Wittenberg. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe 4, 1954, 603—610.

Nově osvětluje některé podrobnosti z památné „herodotovské“ cesty J. Dobrovského do Švédska a Ruska r. 1792.

3238a

Az 1950. évi nyelvészeti munkák bibliográfiáj a. — Библиография трудов по языковедению опубликованных в 1950 году. A nyelvtudományi intézet közleményei — Vestník Institutu jazykoznanija Akad. nauk Vengrii 2, 1951, č. 4 (193 s., 4°; rozmnož.).

Výběrová bibliografie světové jazykovědné produkce za rok 1950; práce o češtině zaznamenány pod č. 940—956 (kromě toho jsou práce českých jazykovědců zaznamenány i v jiných oddílech).

Pokračování: Bibliografie za rok 1951 a doplňky za rok předcházející tamtéž 4, 1953, č. 1 (222 s.; práce o češtině pod č. 2734—2756). — Bibliografie za rok 1952 a doplňky za léta 1950/1 tamtéž 5, 1954, zvl. bibliografický sešit/(s. XI + 396; práce o češtině pod č. 5329—5355).

Zpráva: Z. Tyl, SaS 17, 1956, 55.

3239

Vey M. Chronique. Tchèque. RÉS 28, 1951, 234—237.

Bibliografický přehled nových bohemistických prací, knižních i časopiseckých, se stručnými adnotacemi, po př. krit. poznámkami. — Pokračování: RÉS 29, 1952, 222—227 (M. Vey). — RÉS 30, 1953, 213—228 (M. Vey). — RÉS 31, 1955, 240—261, 268—269 (M. Vey). — České práce z oboru jazykovědy obecné, srovnávací a slovanské vůbec jsou podle obsahu zaznamenávány také v ostatních oddílech Kroniky (autoři: A. Vaillant, A. Mazon, B. O. Unbegaun, H. Grappin a j.); práce o jazyce literárních děl jsou pojaty do oddílu literárního (A. Mazon).

Zpráva: Z. Tyl, SaS 17, 1956, 57.

3239a

Auty R. Czech and Slovak Studies. The Year's Work in Modern Language Studies (Cambridge) 11, 1951, 432—450.

Bibliografický přehled důležitějších prací za léta 1940/9. — Pokračování: za rok 1950 tamtéž 12, 1951, 309—320; za rok 1951 tamtéž 13, 1952, 344—351; za rok 1952 tamtéž 14, 1953, 316—327; za rok 1953 tamtéž 15, 1954, 367—379; za rok 1954 tamtéž 16, 1955, 390—403.

3240

Dickenmann E. Bibliographie der Jahre 1944—1946. Slavisch. Idg. Jahrbuch 29, 1951, 260—294.

Pokračování: *Bibliographie der Jahre 1947—1948. Slavisch.* Idg. Jahrbuch 30, 1955. — Výběrová adnotovaná bibliografie prací z oboru slovanské jazykovědy zaznamenává i práce české a o češtině. **324**

1

Lastovec'ka H. K. Нарис чесько! лексикографи. Voprosy slavjanskogo jazykoznanija (L'viv), sv. 4, 1955, s. 187—202.

Historický přehled české lexikografie od nejstaršího období až po současnost s charakteristikou důležitějších prací. **324**

2

Matl J. Einige Bemerkungen zur slavischen Sprach- und Literaturwissenschaft. (Paul Diels zum 70. Geburtstag.) Wiener slavistisches Jahrbuch 2, 1952, 50—72.

VI. části (*Sprachwissenschaft*, s. 50—66) přehledný výklad o metodách, pracovních oborech a výsledcích soudobé slovanské jazykovědy, např. o práci Pražského lingvistického kroužku; porůznu i jinde drobné zmínky a odkazy k české práci lingvistické, zvl. z oboru sémantiky. **324**

3

Šilina G. Работы И. В. Сталина о языке и чехословацкое языкознание. Kratkije soobščeniija Instituta slavjanovedeniija AN SSSR (Moskva), sv. 7, 1952, s. 22—27.

Přehledná zpráva o prvních ohlasech Stalinových jazykovědných statí v Československu (do konce r. 1951); podrobněji autorka zaznamenává a komentuje diskusi o strukturalismu. **324**

4

Kondrašov N. A. Языкознание за рубежом. Чехословакия. Voprosy jazykoznanija 1952, č. 4, s. 99—105.

O situaci v československé jazykovědě po vydání Stalinových statí. **3245**

Nikolskij S. На конференции славистов в Праге. Slavjane 1955, č. 2, s. 47—49.

Zpráva o konferenci o mezislovanských stycích. — Srvc. též: I. Lekov, *Славистични научни конгреси през 1954 г.* Ezik i literatura 10, 1955, 135—139 (v. zde č. 2971). **3246**

Изучение русского языка в Чехословакии. Slavjane 1955, c. 10, s. 20.

Zpráva (nepodepsaná). **3247**

Guérin P. Jaromír Bělič. Orbis (Louvain) 1, 1952, 283—284.

Hl. biografická a bibliografická data. **3247a**

Vey M. Václav Flajšhans. RÉS 28, 1951, 302.

Stručný nekrolog. — V. zde též č. 3086. **3248**

Ivančev S. Академик Б. Хавранек на 60 години. Bălgarski ezik 3, 1953, 82—83.

Stručné zhodnocení dosavadního díla. — V. zde též č. 3100—3108. **3249**

David M. La vie et l'oeuvre de Bedřich Hrozný (1879—1952). Revue d'Assyriologie et d'Archeologie Orientale (Paris) 47, 1953, 96—100.

Nekrolog. — Další nekrology: É. Dhorme, Revue de l'Histoire des Religions (Paris) 142, 1952, 253—254. — R. Dussaud, Revue d'Art Orientale et d'Archéolo-

gie (Paris) 30, 1953, 185—186. — E. Weidner, Archiv für Orientforschung (Graz) 16, 1952/3, 395—396. — I. M. Dunajevskaja—G. B. Reder, Vestnik drevnej istorii 1953, č. 3, s. 224—226. — F. M. Böhl — Th. de Liagre, Jaarboek der Koninklijke Vlaamse Akademie van Wetenschappen (Amsterdam) 1953/54, 285—294. — E. Cavaignac, Revue Hittite et Asiatique (Paris) 12 (55), 1953, 1—4. — R. Lantier, Comptes-Rendus de l'Académie des Inscriptions et Belles Lettres (Paris) 1953, 4—8. — J. L. Myres, Man. A Record of Anthropological Science (London) 53, 1953, 128. — R. Ransozek, Przegląd Orientalistyczny (Kraków) 7, 1953, 150—152. — V. zde též č. 3115—3120. **3250**

Belíć A. Matija Murko (12. II. 1861—11. II. 1952). Južnoslovenski filolog 19, 1951/2, 237—244.

Nekrolog s bibliografií Murkových prací. — V. zde též č. 3146.

3251

Slodnjak A. Matija Murko 1861—1952. Slavistična revija 5/7, 1954, 41—72.

Nekrolog se zevrubným oceněním díla; franc. résumé připojeno tamtéž na s. 73—75. — Stručnější nekrolog M. Múrka od téhož autora vyšel také v SIREv 30, 1952, 245—247.

3252

Mazon A.—Vaillant A. Matyáš Murko †. RÉS 30, 1953, 316 až 318.

Nekrolog.

3253

Pop R. D. Václav Polák. Orbis (Louvain) 3, 1954, 364—366.

Jako č. 3247a.

3253a

Vey M. Emanuel Šrámek. RÉS 31, 1955, 347—348.

Nekrolog. — V. zde též č. 3156.

3254

Vey M. Emil Votoček. RÉS 28, 1951, 302.

Stručný nekrolog, oceňující zejména Votočkovy práce slovníkářské.

3255

2. Cizí referáty o starších pracích, otištěné mimo ČSR

Fraenkel E. J. M. Kořinek: *Od indoeurospkého prajazyka k praslovančine* (Bratislava 1948). Zeitschrift f. Phon. und allg. Sprachwissenschaft (Berlin) 6, 1952, 253—257.

Referát (v. BČL 1945/50, č. 219). — Další ref.: Z. Salzmán, Word 8, 1952, 167—169.

3256

Konecny W. V. Machek: *Untersuchungen zum Problem des anlautenden ch im Slavischen* (Slavia 16, 1938/9, 161—219). Rocznik Slawistyczny 17, 1952 (1953), 122—132.

Krit. ref. s důležitými připomínkami a dodatky.

3257

Bezlaj F. V. Machek: *Quelques noms slaves de plantes* (Lingua Posnaniensis 2, 1950, 145—161). Slavistična revija 4, 1951, 291—293.

Referát (v. BČL 1945/50, č. 319); a upozorňuje též na Machkovu studii *Quelques mots slavo-germaniques* (v. zde č. 584).

3258

Vaillant A. V. Machek: *Origine des themes nominaux en -et du slave*. (Lingua Posnaniensis 1, 1949, 87—98). BSL 46, 1950, sv. 133, s. 178—179.

Ref. s několika poznámkami (v. BČL 1945/50, č. 321).

3259

Gălăbov I. Към въпроса за члена в славянските езици с особен оглед към старобългарски език. Izvestija na Institutata za bălgarski ezik 3, 1954, 356—371.

Ref. o studii J. Kurze *K otázce členu v jazycích slovanských, se zvláštním zřetelem k staroslověňštině* (v. BČL 1945/50, č. 391) a proti Kurzovu negativnímu závěru zastává názor, že staroslověňština člen měla. Doklady, o které se přitom opírá, jsou však nespolehlivé nebo nepřesné a vůbec výtky, které činí práci Kurzově, jsou z valné části zcela neopodstatněné.

3260

Grivec F. K. Horálek: *Význam Savviny knihy pro rekonstrukci stsl. překladu evangelia* (Praha 1948). Slovo. Časopis Staroslavenskog Instituta (Zagreb) 2, 1953, 47—49.

Referát (v. BČL 1945/50, č. 411).

3261

Bezlaj F. M. Weingart: *Československý typ cirkevnej slovančiny. Jeho pamiatky a význam* (Bratislava 1949). Slavistična revija 4, 1951, 155—156.

Referát (v. BČL 1945/50, č. 444). — Další ref.: C. L. Ebeling, Lingua 3, 1953, 474—476.

3262

Grivec F. *Josef Dobrovský: Cyril a Metod, apoštolově slovanští*. Vyd. J. Vajs (Spisy a projevy J. Dobrovského, sv. 12. Praha 1948). Slovo. Časopis Staroslavenskog Instituta (Zagreb) 2, 1953, 45—47.

Ref. o edici (v. BČL 1945/50, č. 452).

3263

Štefanić Vj. J. Vajs: *Najstariji hrvatskoglagolski misál* (Zagreb 1948). Slovo 1, 1952, 47—55.

Referát (v. BČL 1945/50, č. 507).

3264

Angyal A. M. Mürko: *Paměti* (Praha 1949). Deutsche Literaturzeitung f. Kritik der internat. Wissenschaft (Berlin) 74, 1953, 193—196.

Referát (v. BČL 1945/50, č. 2232; záznam podle BL 1953, s. 20). — V. též: K. Georgijević, Južnoslovenski filolog 19, 1951/2, 287—304 (o překladu Mürkových *Paměti* do slovinštiny: *Spomini*, Ljubljana 1951).

326

5

Matthews W. K. H. Ru benstein: *A Comparative Study of Morphophonemic Alterations in Standard Serbo-Croatian, Czech and Russian* (Ann Arbor, USA 1950). SIREV 30, 1951/2, 323.

Zpráva (v. BČL 1945/50, č. 2442).

3266

Ivančev S. C. Vranska: *Чегико-български речник*. 2. prerab. i dop. izd. (Sofija 1949). Godišnik na Bălgarskija bibliografski institut Elin Pelin 2, 1947/51 (1953),

Referát (v. BČL 1945/50, č. 2473).

3267

Kunstmann H. *Nejstarší česká duchovní lyrika* (vyd. A. Škarka. Památky staré literatury české, sv. 6. Praha 1949). Deutsche Literaturzeitung für Kritik der internationalen Wissenschaft (Berlin) 74, 1953, 440—443.

Referát (v. BČL 1945/50, č. 1687).

3268

REJSTŘÍK OSOB

Do tohoto rejstříku jsou pojata jména autorů knih, článků atd., dále jména autorů recenzovaných publikací, statí a pod., jakož i jména ostatních osob v bibliografii uvedených (pokud je to s věcného hlediska důležité). Čísla se vztahují k záznamům, nikoli ke stránkám.

<p>Abajev V. I. 32, 276, 486
Abramovič G. L. 322
Ačarjan R. A. 276
Adam K. 1221, 1578
Adamec P. 308, 2907, 3057
Adámek J. 885
Adámek K. V. 2426
Adelung J. Chr. 2805, 2824
Admoni V. G. 288
Adrianova-Peretc V. P. 780, 781, 788
Aelius Donatus 1275
Achmanova O. S. 13, 30, 207, 235
Achvlediani G. 21
Aigner M. 2855
Aksarina N. M. 371
Albin Jan 2410
Alekberli G. G. 206
Aleš P. 2390
Alexandrov G. F. 21, 32, 46, 48, 49
Alstern G. J. 1937
Alvarez Puebla de Chaves M. 197
Ambrozek L. 2680
Ambuš J. 1185
Amort Č. 2428
Andělova N. 329
Andrejčin A. 675, 676
Angelis K. 1021
Angyal A. 3238, 3265
Antonov N. P. 119, 121, 370
Appel W. 3200
Arakin V. D. 31, 275
Arbes J. 1975
Arcichovskij A. V. 626, 787
Aspelund D. L. 217
Astachova A. 789
Auředníček J. T. 184
Autrata F. V. 3080
Auty R. 3240
Avanesov R. I. 28, 30, 206, 291, 301, 691, 699, 723, 1241
Avdusin D. A. 620
Avilova N. S. 2722
Avrorin V. A. 31, 32, 243, 425
Ažajev V. N. 1915</p>	<p>Ba borovský V. 2151
Bahmut J. 1054
Bachulski A. 1109
Bağ S. 1117
Bakalář Mikuláš 2496
Bakoš J. 2728
Bal J. 1105
Balajka B. 1964, 2421, 2740a
Baláš E. 2894
Baláz G. 810
Balcar J. 3165
Balcárková H. 2700
Bálent B. 2327
Balhar J. 1922
Bánsky J. 1174
Baran L. 1206, 2644, 2664, 2667, 2667a
Barannikov A. P. 468, 3063
Bárczi G. 1445
Bardún J. 732
BÉRCs G. 54
Barchudarov S. G. 39, 692, 784, 938, 3049</p>
<p>Baar J. Š. 1213
Babáková E. 2637
Babčínicer M. I. 773
Babkin A. M. 3197a
Babler O. F. 1940</p>	

Barnet V. 32, 34, 93, 308, 339, 354, 704,
723, 950—952, 1034, 2990 .
Barnetová-Vavrečková V. 685, 805,
944—946, 2737
Bárta B. 371
Bartholomae Chr. 473
Bartoloměj z Chlumce (Klaret) 1274
až 1277, 2269
Bartoň V. 2621
Bartoněk A. 495, 497
Bartoňová V. 953, 954
Bartoš E. 2073
Bartoš F. 1484, 2527, 2542, 2577
Bartoš F. M. 667, 668, 1284, 1289, 1291,
1292, 1296—1299, 1322, 1324, 2395,
2398—2401, 2403, 2404, 2406—2408,
2419, 2428, 2490—2494, 2823, 2824,
2839, 2925, 2929, 3233
Bartoš J. 2427
Bartoš O. 2758
Bartošek J. 2461
Bártová D. 371
Bartůšek J. 1593, 1595, 1596
Bartušková Z. 1023, 1035, 2734
Baudiš J. 103
Baudyš E. 2681
Baudyš M. 2108, 2137
Bauer J. 21, 125, 127, 222, 228, 233,
293, 308, 537, 542, 543, 566, 578a,
579, 611, 673, 695, 711, 729, 736, 737,
750, 799, 826, 827, 1242, 1391, 1396,
1458, 2699, 2713, 2737, 2747, 2748,
2762, 2956, 2962, 2980, 3137a, 3161
Bauernöppel J. 3194
Bauerová-Tobková M. 21, 543, 642, 2748
Bažant Z. 2207
Bažány M. 121
Becker H. 11, 12
Bečka Jiří 1923
Bečka Josef 1890, 1891, 3081
Bečka Josef Václav 285, 289, 757, 1403,
1430, 1431, 1655—1658, 1662—1667,
1672, 1693, 1711, 1712, 1715, 1718,
1730, 1731, 1746, 1762, 1785, 1797a,
1807, 2263, 2731, 2761, 2777, 2815,
2962, 2974, 3000
Bech G. 3208
Bechert H. 434
Bechyňová V. 2742, 2771, 2772, 2777,
2863
Běl M. 3186a
Beleckij A. I. 308, 309
Bělič A. 3251
Bělič J. 23, 28, 91, 128, 544, 864, 1069,
1079, 1147, 1167, 1188, 1212, 1220,
1240—1245, 1254, 1337, 1443, 1444,
1453, 1455, 1484, 1485, 1529, 1530,
1534, 1535, 1619, 1647, 1650, 1753,
1759, 1763, 1776, 1783, 1798, 1969,
1975, 2700, 2733, 2747, 2748, 2800,
2814, 2962, 2965, 3107, 3111, 3128,
3217, 3247a
Bělič O. 2737, 2981
Bělik V. 2587
Bělinskij V. G. 755
Bělkin D. 21
Bělohlávek M. 2454, 2511, 2580
Bělovský V. 2154
Bělvj A. 759
Beneš B. 2737, 2774
Beneš F. 2340
Beneš Josef (filologie) 1737, 1796, 2331
Beneš Josef (fysika) 2040
Beneš Josef (národopis) 2595, 2629
Beneš K. 2053
Beneš K. J. 2733
Beneš P. 614, 2376
Beneš R. 2738
Beneševič V. N. 661
Benešová D. 2738
Benešová S. 820, 834, 854
Benešová Z. 265
Benešovský Philonomus M. 1308
Benna J. 359
Benveniste E. 420
de Béranger P. J. 1938
Berger H. 434
Bergmannová M. 1717
Berka K. 1332a
Berkopec O. 2715, 3068
Bernard z Clairvaux 3183
Bernásek A. 2026
Bernášková A. 1720
Bernolák A. 1254
Bernštejn S. B. 31, 206, 242, 540, 541,
544, 674, 3203
Bertagajev T. A. 206
Bešta Th. 1085
Bezljaf F. 1348, 3181, 3208, 3232, 3258,
3262
Bezruč P. 1767, 1809—1814, 1957, 1958,
1977, 3225
Bič M. 1318, 1320, 3120
Bidlas M. 1897, 2965
Bielenberg C. J. 2464
Bielfeldt H. H. 3180
Bielski Marcin 3236
Bilek A. 2252

Bílek V. 136a
Bilodid I. K. 295, 1053, 1054, 1061
Bílý V. 43
Bím H. 2597, 2598
Birjukov D. A. 134
Birula J. 959
Blagoj D. D. 309
Blaho J. 1203
Blahoslav Jan 1307, 1309, 2327
Blahynka M. 1277
Blajer Z. 2950
Blanár V. 545, 556, 603—606, 607, 1197, 1368, 2724, 2808, 2963, 3047, 3090
Blatt F. 498a
Blažek J. P. 2881
Blažek Z. 2184, 2185, 2200
Blecha O. 2582
Bloomfield L. 13
Blumauer E. 100, 749, 2737
Blumberger F. 2824
Bobek F. 2682
Boček A. 2877
Bodjanskij O. M. 3028
Bodnarskij M. S. 774
Bogorodickij V. A. 245
Boháček M. 2438, 2440, 2503, 2503a
Bohatcová-Daňková M. 1311, 1317, 2497, 2775
Böhl F. M. 3250
Böhm Jaroslav 82
Böhm Jiří 2245
Bohuslav z Čechtíc 1296
Bojar P. 1766—1769, 1899
Bojarova O. 759, 1899
Bondy M. 369
Bonfante G. 495
Bonus F. 2580
Bopp F. 2824
Borkovskij V. I. 32, 542, 543, 545, 684, 3032
Borodičová V. V. 544, 578
Borovičková B. 1345
Borowska N. 234
Bosák C. 17, 34, 37, 54, 56, 70, 273, 560, 838, 841, 1419, 2737, 2964
Bottló B. 3234
Botura M. 17, 29, 313, 316, 951, 952, 3044
Bouček J. 1969
Boučková M. 945
Boudyš J. 50—52
Boudyšová V. 613, 1899, 1900
Bourciez E. 436
Bouza E. 2485
Božovič L. I. 389
Brabec J. 911
Braginskij I. 770
Brambora J. 1330, 2422, 2689, 3123
Branald A. 2528
Branberger J. 2749
Brand Marquard 3182a
Brandl V. 2784
Branko P. 1180
Bräuer H. 642
Braun M. 539
de Bray R. G. A. 540, 3174
Brčáková D. 224, 343, 706, 2968
Bredár J. 85
Brentano Cl. 2831
Brett V. 326, 2730
Brodsckaja V. B. 543
Brohm F. 151, 162, 163, 183
Broukal V. 2653 -
Brož F. 885
Brožek L. 2476
Brožová J. 2647
Brožová M. 692
Brožová-Malá J. 1920
Brťán R. 1204, 2589
Brückner A. 1092
Brümerová M. 1719
Brusáková L. 1705
Březina F. 293, 308
Buben V. 231, 500, 501, 617, 1668, 2730
Bubrich D. V. 3033
Buck C. D. 433
Buckler W. H. 525
Budagov R. A. 5, 243, 268, 288, 289, 510
Budějický J. 2133
Budínová H. 319
Budovec z Budova V. 1322
Buffa F. 361, 915, 1106, 1191, 1196a, 2036, 2073, 2264
Bukáček J. 1940
Bulachovskij L. A. 4, 21, 28, 32, 542, 560, 613, 691, 781, 1052, 3029, 3198
Bulić F. 3025
Bulín H. 609, 2820
Bulygina-Sejnkerman A. M. 3185a
Burda J. 2154
Bureš j. 2540
Burian J. 21
Buriánek F. 1975
Burley W. 3236
Buysens E. 213
Byčichin A. 922
Bylinskij K. I. 331
Byron G. G. 771

- Cacek K. 899
Caha J. 1933
Cacher O. Ch. 196
Camerian I. 294
Camutaliová I. 755, 824, 1889, 2907
Carnap R. 3208
Cavaignac E. 3250
Cedidla J. 2665, 2682
Cejp L. 1861
Cejpek J. 2034
Cenek J. 2111
Cereteli G. 21
Cigna K. 119
Cicha V. 944, 1017, 1022, 3008
Cikhart R. 2332, 2361, 2451
Cinciala A. 1118
Cipro M. 944, 947, 949, 1021, 1022, 1035
Cirklová M. 1218
Cisař 885
Cisařová-Kolářová A. 1285, 1312, 2315 2404, 2408, 2416
Cohen M. 9, 117, 367, 3082
Comoretti A. 2773
Conev B. 606a
de Coster Ch. 1939
Cronia A. 539, 2263
Cuřin F. 1472, 1473, 1662—1664, 1719, 1791
Cvačka J. 2532
Cvejn K. 1975
Cyril v. Konstantin-Cyril
Cziviš O. 1106

čabart J. 2280
Čáda F. 2432, 2503, 2503a, 2887, 2926
Čaněk B. 2200
Čáp J. 150
Čapek J. B. 2408, 2778
Čapek K. 1213, 1772, 1829, 1879, 1885
Čapek V. 1283
Částka z Šterštejna F. J. 1332
Čavdarov S. Ch. 391
Čech E. 1655, 1657, 1665—1667, 1672, 1674
Čech Sv. 1213, 1975
Čechov A. P. 1903
z Čechtic Bohuslav 1296
Čejka M. 134, 308
Čekan Z. 2043
Čelakovský F. L. 1793, 1966, 1975, 2578
Čelakovský J. 2429
čeleda J. 2039, 2050
Čemodanov N. S. 21
Čerednyčenko I. H. 542, 543
Čerkasova J. T. 30, 2722
Čermák J. 2867
Čermák V. 378
Čermáková H. 812, 820
Černík J. 1490, 2591
Černohorský B. 1313
Černý A. 3083
Černý František (historie) 2380, 2457, 2478
Černý František (lit. věda) 1973, 2741
Černý J. (filosofie) 2742, 2777, 2791
Černý Jan (národopis) 2564
Černý S. 2226
Černý Václav (archivářství) 2033, 2430, 2431, 2479
Černý Václav (lit. věda) 325, 1267, 1272
Černých P. J. 21, 28, 265, 293, 685 až 687, 694, 699
Černyševskij N. G. 103
Červenka J. 1653, 1654, 1660
Červinka F. 2861
Česal B. 987, 991, 992
Čěšková J. V. 578
Četyna B. 2657
Čičerov V. I. 3060
Čihař V. 440, 442, 511, 512, 2972, 3118
Čikobava A. S. 3, 21, 28, 29, 31, 32, 37, 1241, 3047, 3058
Čistjakov V. M. 791, 792, 1017, 3049
Čistjakovová A. 738
Čivrný L. 2413
Čížek K. 2105, 2117
Čížková M. 1659
Čop B. 3222
Čukičová M. 957
Čulenová E. 266, 275, 842, 846a
Čupr K. 1328
Čuprová L. 2411
Čyževskij D. 3188

Dačický z Heslová M. 2414
Dalimil 2973
Damborský J. 572, 691, 852, 1069, 2757, 2903
Daneš F. 257, 839, 845, 1341, 1350, 1351, 1391, 1398, 1433, 1572, 1613, 1634,

1654, 1655, 1657, 1661—1664, 1673,
1674, 1676, 1706, 1826, 1932, 1970,
2316, 2733, 2744, 2959, 2963, 2965,
2987, 3000
Daňhelka J. 1302, 1310a, 1316, 1318,
1428, 1429, 1532, 1669, 2394, 2397,
2400, 2401, 2404, 2405, 2431, 2503a,
2700, 2973
Daňková M. v. Bohatcová-Daňková M.
Dante Alighieri 1940
Daum E. 736
David V. 1978, 2152, 2153, 2157, 2158
Davidová M. 445, 3250
Davidssonová C. 3181
Debeljak A. 3204
Décsy Gy. 1371, 3179a
Dečev D. 518, 520
Dedeková N. 305
Dejdar B. 914
Dejna K. 1073, 1078—1079, 1453,
1454
Dekan J. 1238
Dekanova A. 34, 224, 531, 769, 770,
3036, 3052
Demel J. 2679
Denisenková T. 979
Denk P. 1914
Deržavin N. S. 3084
Desnickaja A. V. 30
Dešerijev J. D. 31, 32, 243
Dhorme É. 3250
Dickenmann E. 3241
Dickens Ch. 1932
Diels P. 3025
Dieth E. 199
Dilinger M. 1192
Dittert J. 879, 2017
Dittrichová J. 384
Dlabola J. 2096
Dlouhý J. 2770
Dlouhý M. 855, 942
Dluska M. 1089, 1097
Dmitrijev N. K. 3049
Doberský J. 2385
Dobiáš F. M. 2409, 3165
Dobiáš J. 2450, 2465, 2732
Dobner G. 2835, 2836
Dobosiewicz S. 1096
Dobová H. 1341
Dobromyslov V. A. 794—796, 3049
Dobrovolný B. 1161, 1579
Dobrovský J. 667, 668, 1281, 1310, 1322,
1387a, 1696, 2742, 2769, 2773 až
2863, 2915, 2965, 3237—3238a, 3263
Dobry L. 2249
Dobrynin M. K. 309
Docen B. J. 2824
Dohnal B. 44
Dokoupil V. 2498—2502
Dokulil M. 3, 248, 563, 611, 612, 802,
815, 839, 840, 1378, 1394, 1410,
1562, 1572, 1582, 1597, 1600, 1655,
1656, 1662—1664, 1674, 1706, 1978,
2736, 2748, 2761, 2956, 3236
Dolanská R. 1035
Dolanský J. 1044, 1779, 1780, 1897,
2729, 2735, 2742, 2745, 2785, 2826,
2858, 2859, 2962, 2965, 2971, 3005,
3085, 3114, 3135
Dolanský Š. 2418
Doležel L. 271, 277, 282, 1221, 1422,
1433, 1567, 1608—1612, 1849, 1871,
1876, 2748, 2751, 2969, 3000
Domin K. 2065
Donatus v. Aelius Donatus
Doroszewski W. 1101, 1103, 1163
Dorsten Th. 3235
Doskočil K. 2340
Doskočilová M. 2340
Doskočilová V. 888
Dostál A. 30, 31, 539a, 545, 554, 559,
564, 572, 574, 578, 578a, 594, 602a,
623, 636, 638, 641, 643, 644, 647, 680,
690, 703, 780, 1080—1082, 1094,
1114, 1217, 1241, 2712, 2729, 2749,
2804, 2805, 2962
Dostál Josef (botanika) 1191, 2065,
2066, 2264
Dostál Josef (historie) 2360, 2456
Dostál K. 1365
Dostálová-Jeništová R. 634, 2732
Dovinová-Petrová V. 983, 1180, 1181
Drabík Mikuláš 1324
Drda J. 767, 1721, 1852
Driver G. R. 418
Drozda M. 759, 868, 3143
Drozdov A. 308
Dřevjaná A. 2569
Duben J. 2001
Dubler D. E. 599
Dubský J. 117, 2029
Dubský O. 2027
Duřková Z. 953, 954
Ducháček O. 258, 259
Dujčev I. 519, 687, 785
Dujčiková V. 897, 899, 924, 2042, 2140,
2187
Dunajevskaja I. M. 3250

Durdík J. 2407
Đurovič E. 248, 253, 710, 973, 974, 976,
986, 1156, 1416, 3018
Durych V. F. 2770—2772
Durychová M. 2770
Dussaud R. 3250
Dušková S. 2523
Dvoňč L. 537, 569, 1433, 2689, 2713
Dvoňčová-Švehlová J. 307, 1568, 1640,
3217, 3218
Dvorník F. 664
Dvořáček A. I. 2128
Dvořák F. 1295
Dvořák K. (lit. věda) 1965, 1966, 1971,
1975
Dvořák K. (pedagogika) 1678
Dvořák P. F. 184
Dvořáková N. 215

Ebeling C. L. 445, 1346, 3208, 3262
Edelsberger L. 176, 185
Effenbergrová A. M. 947, 1035
Eichhorn J. G. 2824
Eisner J. 625, 628, 633, 2729, 2841,
2842, 2893
Eisner P. 2264
Ekblom R. 187, 570, 1348
Elkonin D. B. 389
Ellis E. 3213
Ellis J. 3181
Engel J. Chr. 2824, 2840
Engels B. 15, 16
Entwistle W. J. 540, 3173
Erban K. 1389, 1407, 1786
Erben K. J. 1286, 1897, 1975, 2398,
2401, 2578
Erhart A. 420, 422, 441, 477, 494
Ertl V. 1404, 1777
von Eschenbach Ulrich 1265
v. Essen O. 199
Eysselt-Klímpély K. 2770

Fabian I. 385
Fadžev A. 308
Falk K. O. 778
Faludi A. 234
Fančev F. 3025
Farský R. 2189
Fedin K. 746
Fedorov A. 963
Fedotov A. V. 288
Feifalik J. 3181a
Feldman N. I. 274, 345
Felix J. 506, 1185
Ferdinand O. 148, 200
Fessalonicikij S. A. 122
Fetisov M. I. 313
Feyl O. 2745, 3187a
Fiala J. 882, 2020
Fiala Z. 2032, 2835
Fialová A. 2732
Fialová D. 28
Fialová V. 2461
Fícek V. 1958, 2695, 2882a, 3080
Fikar L. 1911, 1912
Fikrová L. 1705

Filečková-Herfortová M. 170
Filin F. P. 21, 30, 542, 702, 704
Filip E. M. 47, 745, 759
Filip Jan 477, 632, 2355, 3120, 3139
Filip Jiří 2200
Filip O. 308, 543, 3137a
Filipec Jindřich 69
Filipec Josef 714, 839, 1399, 1414, 1417
až 1421, 1436, 1437, 1439, 1457, 1572,
1982, 2020, 2305, 2324
Filliozat J. 457
Filomates Václav 1307
Finck F. N. 103
Firbas J. 239, 240
Fischer O. 1885, 1887, 1938
Fischer R. 595—598, 1223, 1235, 1484,
2264, 2352, 3177a, 3178, 3180, 3192,
3195, 3230—3232
Fišer B. 2554, 2630
Fišer Z. 2281, 2676
Fjodorov A. V. 342, 344, 345, 767
Flajšhans V. 1264, 1276, 2398, 3086, 3248
Flaška z Pardubic Smil 1277, 3233
Flégl E. 1546
Flodr M. 401a, 659, 2877
Florian M. 1787
Florovskij A. V. 609, 742, 778, 786
Fojtík F. 2544, 2545
Fojtík K. 82, 2648, 2746
Folejewski Z. 3184a
Folfasiński S. 3148
Foltýn B. 1753
Fomina V. A. 43, 3010
Forejt J. 2126, 2133
Forchhammer J. 186
Formánek J. 909
Formánková V. 797, 1653, 1654, 1661,
1825, 1964, 2969
Formanova E. 1937
Forst V. 1828
Fořt J. 1975
Fott B. 2738

- Foustka R. N. 2745
Fraenkel E. 3256
Franck A. H. 3187
Franci G. 1938
Frančić V. 1093
Franková M. 142
Frauenlob 1272
Frček J. 2896
Frejman A. A. 86
Frič J. V. 1975
Frič L. 2200
Fried V. 238
Friedlová B. 384
Friedrich G. 401
Friedrich J. 417, 439, 442
Frinta A. 606a, 662, 673a, 677, 965,
1141—1143, 1309, 1643, 2723, 2754,
2759, 3074, 3078, 3079, 3087, 3136
Frisch J. L. 2824
Friš O. 86, 422, 428, 462, 464—466,
469, 473—476, 490, 491, 2263, 2702,
2728, 2910, 2912, 3088—3090, 3141
Fritsch H. 3194
Frühauf F. 1660, 1661
Frynta E. 2527
Fučík J. 1721, 1777, 1842—1846
Fučíková A. 2672
Fučíková G. 1777
Fügedi E. 3234
Fukal R. 2855
Fukátko J. 874
Fulda F. K. 2824
Fundová D. 86, 270, 316, 771, 869, 1917,
2986
Furer S. 21
Furch J. 2147
Fusák L. 358

v. der Gabelentz G. 103
Gáčsová A. 3237
Gaja V. 1915
Gajdar A. 1913
Gakkeľová L. B. 138
Gäläbov I. 3260
Galkinová-Fedoruková J. M. 17, 21, 31,
254, 256, 739, 3034
Gallis A. 578a
Galperin I. R. 288
Galsworthy J. 1881
Gampert V. 3088
Garibjan A. 21
Garwin P. L. 2740
Gašinec E. 1538
Gašparíková V. 1204
Gebauer J. 1366, 1387a, 2883—2885,
2889, 2895, 2910
Gelenius Sušický Šimon 1276
Geliert Chr. F. 2831
Georgiev E. 3238
Georgiev V. 511, 515
Georgijević K. 3265
Gerhardt D. 3208, 3233
Gerstner M. 2536
Gilels G. 1951
Ginzburg R. 257
Girtelschmidová V. 568, 734, 929
Gisman S. 1108
Gladkov F. 307, 759, 1181
Glane F. 2168
Glazarová J. 1830, 1840
Glinz H. 246
Goethe J. W. 1934, 2825, 2831
Goetz P. O. 1793
Gogol N. V. 753, 754, 1899—1901
Goliński L. 3069
Golka E. 2861
Gončarov I. A. 543
Gorkij M. 308, 759, 760
Gornung B. V. 30, 31, 406, 407
Górski K 1115
Gottwald Kl. 75, 1835, 1836, 1871,
2748
Grabowski T. S. 2877a, 3068
Granstrem J. E. 622
Grappin H. 1094, 3239a
Graur A. 507
Graud F. 1251, 2283, 2333, 2399, 2402,
2406
Grecová S. 161
Green H. C. 198
Gregor A. 1157, 1158, 1164, 1199, 1268,
1336, 1397, 1477—1480, 1490, 1503,
1509, 1518, 1529, 1538, 1548, 1927,
1964, 2073, 2366, 2367, 2398, 2405,
2424, 2428, 2433, 2577, 2585, 2587,
2588, 2591, 2597, 2598, 2628, 2697,
2699, 2724, 2746, 2849 2875, 2877,
3091, 3234
Grekov B. D. 788
Grepł M. 1490, 3217
Griesbach J. J. 2821, 2822, 2824
Grigor'jeva A. D. 266, 752
Grimm J. 2824
Grinkova N. P. 30, 542, 3031
Grivec F. 660, 3261, 3263
Grobelný A. 1110a, 2330, 2342, 2344,
2407, 2471, 2484, 2760
Grošelj M. 3221

Grulich B. 1752
Grund A. 1975, 2410, 2732, 3092
Grundman M. 2226
Grünenthal O. 3183
Grygar M. 312
Grzegorz Pawel z Brzezina 1115
Gřunděl F. 2173, 2174
Guallensis Jan 2395
Gucko R. 2014
Gudzij N. K. 690, 1051
Guérin P. 3247a
Guchmanová M. M. 13, 31, 409
Gvozdev A. N. 286, 721, 726, 744, 3049
Gzel Petr 1307

Haas A. 2032, 2340, 2429
Haasová-Jelinková M. 2340
Haasz V. 2201, 2202
Habovštiak A. 1148, 2264, 2970
Habovštiaková K. 572, 1302, 1303
Hadač V. 2514
Haderka K. 2971
Hadrbolec J. 1970
Hadrovics L. 3234
Hájek J. 1781, 1824, 1971
Hájek V. 925, 2212
Hájek Z. 2857
Hájek z Hodětina Jan 2407
Hájek z Libočan Václav 3236
Hála B. 144, 185, 186, 201, 1088, 1090,
1339, 1341, 1343, 1344, 1346, 1349,
1354, 1526, 1641, 2701, 2918—2920,
2936, 2963, 3093—3099
Halaga O. R. 2459
Halámásek V. 45
Halas F. 1921, 3227, 3228
Hálek V. 1975
Haller J. 1228, 1577, 1606
Hallig R. 272
Halová A. 2206
Hamm J. 2735
Hammerbauer J. 2781
Hampejs Z. 247, 2730, 3082
Handl J. M. 2024
Handzel K. 2571, 2572
Hanka V. 659, 1310, 2807, 2877
Hanušova Z. 953
Hanuš K. 759
Hanuš L. 1705
Hanuš O. 2377
Hanušova V. 1035
Hanzelka E. 2608, 2609, 2632, 2633,
2683
Hanzlíček A. 463
Harkins W. E. 3191
Harvalík G. 1589
Hašek J. 1777, 1826
Häufner V. 2371, 2384
Haupt L. 1144
Hauptová Z. 83, 787, 1100, 2755, 2965
Hausenblas K. 28, 33, 61, 122, 252, 278,
332, 537, 710, 744, 839, 1014, 1391,
1415, 1431, 1433, 1563, 1572, 1598,
1655, 1658, 1662—1664, 1672, 1674,
1707, 1748, 1837, 2956, 2969, 2983,
3000, 3012, 3106
Hauser P. 1572, 1660, 2747
Hauschild R. 464
Havel R. 1185, 1579, 1776, 1822, 1823,
1879, 1918, 1960, 1962, 1963, 1968,
1972, 1975
Havelka J. 901
Havelka M. 2165
Havers W. 262, 2765
Havlíček M. 935, 1950, 2166
Havlíček Borovský K. 1798, 1899, 1900,
1921, 1969, 1975, 2853, 3224
Havlová E. 234, 750, 2967
Havlová F. 716, 1101, 1228, 1420, 1426,
1572, 1788, 2295, 2322
Havránek B. 54, 55, 72, 74, 106, 109,
111, 248, 277, 419, 545, 546, 558,
562, 571, 583, 611, 841, 845, 847 až
849, 853, 860, 864, 942, 944, 1021,
1037, 1041, 1168, 1176, 1215, 1220,
1224—1226, 1236, 1241, 1406, 1413
až 1415, 1419, 1421, 1426, 1445, 1450,-
1453, 1491, 1562, 1565, 1571, 1572,
1635, 1649—1664, 1745, 1746, 1749,
1750, 1754, 1763, 1765, 1766, 1797,
1804, 1960, 1972, 1975, 2265, 2271,
2703, 2729, 2733, 2735, 2736, 2741,
2742, 2748, 2750, 2794—2799, 2897,
2900, 2934, 2942, 2949, 2950, 2958,
2961—2963, 2965, 2971, 2974, 2990,
3000, 3003, 3004, 3006, 3008, 3084,
3093, 3100—3109, 3144, 3249
Havránková Z. 1972, 1975
Heck R. 1116
Heczko-Balajková A. 3154
Hegel G. W. F. 98
Heger L. 272
Heine H. 1935
Heintsch K. 656
Hejduk V. 1558
Hejk O. 895
Hejlek F. 2680
Hejnic J. 418, 493

Helcl M. 839, 840, 1375, 1376, 1416, 1419, 1421, 1424—1426, 1572, 1581, 1614, 1615, 1653, 1655, 1656, 1662 až 1664, 1674, 1675, 1725, 2300, 2959, 2965
 Helfert A. 2823
 Hellmann B. 911
 Hendrich J. 1324
 Hendriksen H. 444
 Hensel W. 626
 Herben J. 1975, 1977
 Herber O. 2075
 Herder J. G. 2824, 2831
 Heremita Jiří 2402
 Herman K. 2944
 Hermanová E. 311, 312
 Herne G. 3219a
 Herold E. 3064, 3088
 Herrmann I. 1975
 Hertel J. 459
 Herzfeld E. 475
 Heřman K. 874
 Heřman M. 1333, 1905, 2774
 Heřman S. 678, 679, 3015
 Heřman Z. 1911
 Heřmanský F. 2391
 Hesiodos 1941
 Hesychios 513
 Hirsching F. K. G. 2824
 Hirschová R. 1227, 1763
 Hladík Č. 2289
 Hlaváčková Z. 2078, 2996
 Hlavatý M. 2233
 Hlavsa Václav 2350, 2508
 Hlavsa Vladimír 2136
 Hlinka B. 1545
 Hlubuček K. 2661, 2668
 Hněvkovský Š. 2578, 2829
 Hněvkovský V. 899
 Hnyková M. 3191
 Hodge C. T. 3191
 Hodura Kv. 592, 1269, 1430, 1432, 1572, 1815, 1975, 2273, 2365, 2743, 3104, 3109—3113, 3121, 3150
 Hoffmann F. 2031
 Hoffmann K. 434
 Hofman A. 31, 944, 994, 1031
 Hofman E. 3214
 Hofman J. 2362
 Hochfelder L. 1193, 2201
 Holas E. 141
 Holécyová O. 169
 Holeček J. 2768
 Holečková-Dolanská J. 1361
 z Holešova Jan 2397
 Holinka R. 1290, 2746, 2838, 3233
 Holub J. 1221, 1578, 2263
 Holub M. 139, 158
 Honl I. 2291, 2363, 2386
 Honzík J. 751
 Hora F. A. 1136
 Hora J. 1771, 1975
 Horák B. 430, 2869, 3153
 Horák F. 2525, 2775
 Horák G. 255, 256, 395, 1149, 1569, 2969
 Horák J. 1201, 1256, 1975, 2844, 3114
 Horák O. 1695, 1753, 1758
 Horáková A. 1730
 Horálek K. 82, 97—99, 103, 202, 205, 224, 248, 281, 303, 334, 340, 404, 537, 540, 541, 545, 546, 563, 567—569, 572, 607a, 609—610a, 637, 648, 674—676, 682, 788, 798, 803, 818, 837, 841, 847—849, 1031—1034, 1088, 1155, 1158, 1227, 1354, 1387, 1415, 1420, 1430, 1578, 1776, 1784, 1803, 1882, 1885, 1888, 1892—1895, 1898, 1914, 1915, 1966, 2403, 2703, 2736, 2737, 2748, 2749, 2774, 2802, 2829, 2904, 2963, 2965, 3100—3102, 3261
 Horálková Z. 82, 809, 2403, 2530
 Horecký J. 4, 206, 243, 498, 726, 899, 1159—1161, 1166, 1178—1180, 1190, 1196a, 1572, 1655, 1978, 1983, 1984, 2075, 2207, 2260, 2261, 2736, 2737, 2963, 2968, 3002, 3020
 Horečka F. 1499, 1500, 1559
 Hormayr J. 2824
 Hořejší Růžena 1918
 Hořejší Vladimír 209
 Hořínek J. 117, 400
 Hořká L. 1834, 2614
 Hosák L. 1248, 2359, 2360
 Hošek I. 1899, 1901, 2326, 2538
 Hošek R. 481, 1913, 2746
 Hrab S. 1491
 Hrabák J. 765, 766, 1097, 1260 až 1261, 1268, 1279, 1789, 1850—1852, 1972, 1975, 2396, 2398, 2404, 2405, 2407, 2417, 2424, 2425, 2463, 2746, 2828, 2965, 3180, 3233
 Hrabal F. 2482
 Hrabalova O. 2628
 Hrabě V. 23, 232, 251, 813, 855, 2717, 2737, 2907, 2943, 2982, 2983, 3035
 Hrabec S. 1057, 1084, 1112
 Hrabyna A. L. 885

- Hradec Z. 862
Hradecký E. 2340
Hraše J. 142
Hrbek I. 599, 600, 2946
Hrdlička F. 1728
Hromádka J. L. 2418
Hronková D. 678
Hrozienčík J. 627
Hrozný B. 437, 445, 456—458, 2728, 2955, 3115—3120, 3250
Hruboňová S. 856
Hruša J. 1978, 2123, 2128, 2129, 2255, 2256
Hruškovic M. 121
Hrzalová H. 378
Hřebejková J. 385
Hübsch B. 926, 960
Hudec K. 1201
Hujer O. 1216, 1369, 1370, 2910
Hulák-J. 759
Humbach H. 434
v. Humboldt F. W. 103, 2824
Huňáček V. 2864
Huráň A. 2369
Hürský J. 681, 2868, 2870
Hus Jan 671, 1263, 1286—1289, 1300, 1301, 2397—2402, 2405, 2491, 3097, 3237
Husa V. 79, 80, 2286, 2428, 2467, 2480, 2750
Hůščava A 401
Huttar J. 1901
Hviezdoslav 1185
Hýbl J. 1333
Hyčka P. 1060
Hykel C. 2545, 2550, 2606, 2607
Hynková H. 2868
Hynková M. 947, 2991
Hypr K. 908
Hyršlová K. 1934
- Chadwick J. 515
Chajkin S. E. 2136
Chaloupecký V. 1302, 1303, 2328, 2379, 2390, 3234
Chantraine P. 514
Charuza J. 2167, 2169
Charvát J. 145
Chaucer G. 1928
de Chaves v. Alvarez Puebla de Chaves M.
Chavkina L. B. 775
Chelčický Petr 1263, 1300, 1959, 2493, 3185, 3185a
Chleborád M. B. 2853
Chloupek J. 207, 212, 301, 543, 1455, 1456, 1486—1489, 1503, 1515, 1533, 1-540, 2699, 2748, 2970, 3156
Chludzińska J. 584
Chlumský J. 187, 1346, 1349
Chlup O. 384, 3121—3123
Chlynov N. M. 332/
Chmel. K. 2076a
Chmelař J. 2545
Chmelař V. 134, 2746
Chmelenský J. K. 1857
Choděra R. 950—952
- Cholopov A. 21
Chráška P. J. 2412
Chrastil V. 84a
Chrtek F. 1706
Chvatcev M. J. 171
- Ilek B. 28, 30, 31, 105, 128, 338, 697, 832, 833, 836, 847, 1032, 1597, 1905, 2700, 2737, 3036
IPjinská I. S. 288
Illič-Svityč V. M. 2264
Indra B. 1096a, 1520, 2495, 2611, 2624
Ionenko M. I. 691
Iordan I. 617
Isačenko A. V. 23, 54, 58, 426, 544, 545, 555, 562, 563, 568, 573, 581, 652, 693, 707, 709, 724, 732, 817, 966, 981, 982, - 990, 1011, 1016, 1018, 1024, 1028, 1071, 1188, 1241, 1414, 2737, 2963, 3031
Istrina J. S. 938, 3031
Ivančev S. 3249, 3267
Ivanov M. 675, 676
Ivanov V. V. 410, 700
Ivanovová D. 34
Ivaščenko A. F. 309
Ivšič S. 671
- Jadrníček L. 2542
Jagić V. 2784, 3023—3025
Jahn J. 537, 1726
Jakobson R. 2263, 3124, 3229
Jakoubek ze Stříbra 1290—1292, 2275, 2399, 2403
Jakovlev N. 21
Jakubinskij L. P. 689
Jan Gualleensis 2395
Janáček G. 368, 1637, 1651—1654, 1739, 1740, 1753
Janáček J. 2350
Janáček K. 260, 427, 517, 583, 2264, 2954, 3142

Janáček L. 2577
Janáčková E. 855, 969, 969a
Janáčková J. 1806, 1844, 2578
Janál R. 2460
Jančák P. 1071, 1072, 1459, 1460, 1528,
1544, 2711
Janda F. 1988
Jandera O. 2241
Janko J. 2738
Janota P. 176, 177
Janotová N. 176
Janouch J. 1923
Janouch V. 1265, 3180
Janoušek B. 2452
Janoušek E. 3083
Janów J. 2496
Janský K. 1955, 1957, 1975
Janský L. 714, 743, 1419, 1572, 1622,
1624, 1631, 1975, 2310, 2317
Jánský A. 2186
Jánský M. 1877
Jarceva V. N. 31, 32, 127
Jareš V. 1998, 2160
Jaroš V. 1221, 1578
Jaroševskij M. 39
Jarošová S. 561, 2714, 3013
Jebavý L. 953, 954, 1003
Jedlička A. 286, 797, 1021, 1210, 1215,
1219, 1220, 1335, 1341, 1431, 1561,
1571, 1572, 1645, 1646, 1649—1655,
1657—1664, 1674, 1724, 1794, 1971,
1975, 1976, 2698, 2733, 2742, 2746,
2748, 2752, 2818, 2902, 2965, 3000,
3105, 3110
Jedlička B. 2775a—2777
Jedlička V. 2745
Jefimov A. I. 286, 315—317, 329, 330,
696, 754—756
Jefremov A. F. 288
Jegolin A. M. 39, 308, 310, 312
Jehlička M. 754, 841, 842, 849, 851,
2734
Jech J. 790, 1524, 1773, 2316, 2748,
3137
Jejkal J. 596, 2368
Jelínek A. 1838
Jelínek Jaroslav (Český jazyk) 89—91,
1578, 1651—1654, 1659, 1661, 1691,
1701, 1702, 1746, 2731, 2737, 2974,
2977, 3158
Jelínek Jaroslav (Chemický průmysl)
899, 921, 1106, 2045, 2046, 2180,
2181
Jelínek M. 20, 21, 54, 287, 288, 308,
309, 318, 345, 744, 750, 1053, 1430,
1435, 1438, 1503, 1564, 1818, 1834,
1842, 1867, 2699, 3130
Jelínek S. 855
Jelínková Z. 2579, 2596, 2600, 2628
Jeniček L. 2166
Jenisch D. 2824
Jeništová R. v. Dostálová-Jeništová R.
Jerhotová M. 1720
Jermář J. 1257
Jermilov V. V. 309, 314
Jeroným 2823
Jeroným Pražský 2402
Jeřábková Z. 2424
Jesenská Z. 1180, 1181
Jeschke J. B. 2292, 2401
Jespersen J. O. 223
Jestřáb V. 1913
Jestřábský V. B. 1332
Ježek J. 2626
Ježek S. 1919
Jílek F. (Oberpfalcer) 68, 1213, 1275,
1276, 1404, 1442, 2378, 2487, 2529,
2965
Jílek R. 1831
Jindřich J. 2533, 2583
Jíra J. 363
Jiráček J. 975
Jiráček M. 2206
Jirák A. 1579
Jiránek F. 380, 383, 384, 791
Jirásek A. 1803—1805, 1970, 1975,
2331, 2529
Jirásek V. (farmakologie) 2184, 2185
Jirásek Václav (botanika) 2066, 2069
Jireček K. 3022
Jirout F. 2195
Jisl L. 1237
Jisl V. 1872
Jiša J. 762, 763,
1912, 2971
Jíšová J. 762
Johan B. 2198,
2199
Johanssen U. 3180
John A. 3194
John O.2244
Jóna E. 1146, 1163, 1649, 2959, 3169
Jonášová-Hájková S. 2694
Jones M. 916
Jordan 2824
Joura L. 2948
Jozífek V. 884
Judin P. 47, 114
Jugov A. 308
Juhasevyč I. 1060

- Jungmann J. 1422, 1857, 2777, 2807.
 2865—2867, 2877
 Jungmann M. 2725
 Juránek J. 2675
 Jurčo M. 368
 Jurek J. 2639
 Jurovský A. 1679
 Justl V. 1137

 Kabanov A. N. 894, 895
 Kabeláč V. 215
 Kabele K. 2165
 Kabrda J. 3022
 Kaczmarek L. 366
 Kačer M. 328, 865, 1795, 1971
 Kadlec J. 308, 759
 Kadlec S. 1883
 Kádner O. E. 1629
 Kainar J. 1853
 Kairov I. A. 793, 1945
 Kaj er J. 2534, 2535
 Kalinčiak J. 1185
 Kal'janov V. I. 463
 Kalous A. 2854
 Kalouskova J. 1945
 Kalvodová D. 1942
 Kamiš A. 1964
 Kammhuber A. 434
 Káňa V. 1765
 Kaňák M. 2400, 2412, 2419, 2778,
 2822, 2850, 2861
 Kaňka J. 1655, 1656, 1665—1667,
 1734
 Kapancjan G. 21, 452, 482, 483, 527
 Karadžić Vuk Stefanović 3021
 Karajev G. 1946
 Karamzin N. M. 742
 Karas M. 1079
 Karasová A. 1973, 2709
 Karbusický V. 2619, 2623
 Karger M. K. 687
 Karlovský J. 2110
 Karnauchová I. 1920
 Karpinský J. 901
 Karpov I. V. 386
 Karskij J. F. 3032
 Kastnerová V. 378
 Kaškin I. 341, 347, 771
 Kašlik M. 2546
 Kaufuss J. S. 1095a
 Kautská-Benešová V. 136, 138
 Kavan J. (Nor) 2168
 Kaverinová J. K. 368
 Kazarian S. 484
 Kelčevská O. 892
 Kellner A. 21, 545, 601, 602, 1072 až
 1078, 1117, 1443, 1446, 1500, 1504,
 1506, 1529, 1536, 1538, 2432, 2699,
 2704, 2705, 2736, 2740, 2746, 2882,
 2951, 2970, 3125—3132, 3168
 Kellnerová A. 3131
 Kettner R. 2739
 Khás L. 3087
 Kicková J. 2861, 2867
 Kiml J. 152, 156, 182
 Kindl L. 85

 Kinský K. 2770
 Kiparský V. 722, 3215
 Király P. 1215, 1266, 2271, 3234
 Kircher G. 206
 Klaret v. Bartoloměj z Chlumce
 Klas J. 2102
 Klášterský I. 2071
 Klatovský Ondřej 1306
 Klemensiewicz Z. 1102
 Klement B. 1753
 Klen M. 1954
 Klepl J. 2528
 Klicman J. 2216
 Klicman L. 3185
 Klicpera V. Kl. 1791, 1792, 2427
 Klich E. 1141
 Klíma J. 445, 2911, 3066, 3067, 3071,
 3072, 3119
 Klíma O. 2728, 2972, 3149
 Klíma V. 2663
 Klimeš F. 2230
 Klimeš L. 143, 826, 1222, 1228, 1355,
 1379, 1390, 1443, 1578, 1666, 1667,
 1698, 1704, 1705, 1707, 1709, 1717,
 1742—1744, 1959, 2066, 2737, 2752,
 2767, 3155
 Klímová J. 308
 Klímová M. 1751
 Kliský R. 308, 317, 330, 696, 1064,
 2737, 2744
 Klučka M. 512, 2416
 Klusák K. 1805
 Knězek Z. 920
 Kniezsa Š. 3234
 Knížková H. 2702
 Knobloch J. 472, 3232
 Knoll H. 1665
 Knop A. 1171, 1430, 1443, 1978
 Kobzina 2250
 Koçi R. 502
 Kocín z Kocinětu Jan 1315
 Kocmánek V. F. 2424, 2425, 2472

Kocmanová J. 357
Kočí J. 1250, 2786
Kočí P. 1362
Koenig V. 1901
Kohl J. P. 2824
Kohoušek S. 915
Kohout J. 274, 822, 885, 899, 936, 2992,
3001
KocholV. 1182
Koláček F. 2373
Kolaja M. 1484, 2699, 3139
Kolár J/2453, 2965
Kolář J. 1931
Kolařík F. 2679
Kolářová J. 1922
Kolářová O. 28, 37
Kolečányiová M. 1202
Kolessa A. 657
Kolinský O. 2176
Kollár D. 831
Kollár Jan 1858, 1965
Kollman J. 2032
Kölln H. 3211
Kolman O. 3133
Kolomazník L. 178
Kolomijcová V. T. 3212, 3223
Koloss L. L. 284, 286
Komárek M. 28, 30, 31, 233, 284, 308,
411, 412, 689, 1244, 1366, 1367, 1400,
1433, 1532, 1534, 1641, 1769, 1998,
2068, 2700, 2737, 2962
Komenský J. A. 387, 388, 1019, 1324
až 1330, 2409, 2416—2423, 2469
Komorovský J. 294, 756, 784, 1188,
3047
Konáč z Hodištkova M. 2410, 3236
Konarski K. 1109
Kondrašov N. A. 28, 115, 517, 544,
2740, 3189, 3245
Koneczna H. 1090
Koneczny W. 3257
Konečný Z. 2740a
Konopásek M. 921
Konrad N. I. 3058
Konrád K. 1777, 1781
Konstantin-Cyril 609,
631, 660, 663,
2778, 2809, 3263
Konta J. 2738, 2745
Konůpek J. 1736
Konůpková B. 2552
Kopáč J. 1430
Kopal J. 2730
Kopeckij L. V. 739, 839—842, 847 až
849, 853—855, 937, 964, 965, 977,
988, 989, 993, 998, 999, 1001, 1015,
1021, 1414, 1419, 2706, 3134
Kopeckij P. 855
Kopecký J. 1971
Kopecký M. 1323, 2417, 3132, 3163,
3233
Kopecký V. 2748
Kopeček J. 2130
Kopečný F. 105, 230, 544, 563, 583, 595,
600a, 652, 1079, 1381, 1382, 1385,
1386, 1387a, 1388, 1391, 1392, 1409,
1423, 1431, 1476, 1484, 1493, 1529,
1578, 2263, 2267, 2352, 2364, 2698,
2700, 3209
Kopenec J. 1764
Kopitar B. 2804
Kopp G. A. 198
Kopřiva J. 2242, 2243
Kopřiva M. 308
Korda B. 2011, 2014
Korecký J. 1439
Korejs J. 1752
Kornejevová-Petruľanová M. I. 682
Korniová B. 1132
Koronovský J. 767
Korošec V. 3026
Korsuň F. 898
Korsak V. V. 20 H
Kofán J. 2284, 2285, 2750
Kofínek J. M. 304, 488, 2707, 3256
Kofínek K. 876
Kosík K. 2790
Kosina J. 2329
Koster W. J. W. 513
Kostka F. 1635
KostovA. 1926
Košetický E. J. 2425
Košťál A. 1945
Košťálovský F. H. 2378
Kotal J. 1466
Kotoulová Y. 847
Kott F. Š. 1422
Kotyška V. 2007
Koudela B. 1706
Koudela S. 2211
Koudelka J. 2243
Kout J. 855
Kovács E. 3237
Kovalyk I. I. 542, 543
Kovanicová V. 332
Kovář E. 103
Kovařík J. 2950
Kozlík F. 2581
Kozlík J. 2679, 2680

Kozlová K. 1426, 1572, 1621, 1625,
1632, 1659, 1660, 2319
Koževniková-Bartůňková K. 758, 1898,
1902, 1903, 1919, 1944
Kožmin Z. 320
Kožmínová D. 320
Kracíková L. 924
Kráhe H. 431, 493, 494
KrachmaPnikovová Z. 347
Krajčovič R. 777, 2746
Krajevskij P. D. 762
Kral J. 3075
Král Jiří 2375
Král Josef 2708, 2888, 2889
Král O. 1942
Králik O. 591, 1792, 1820, 1955—1957,
1977, 2780, 2836, 2848, 2874
Králik S. 308, 1064a, 1078a, 1079a,
1093, 1486, 1492, 1506a, 1513, 1535,
1539, 1555, 2145, 2263, 2740, 2740a,
2744, 2970, 3127
Králiková M. 1705
Kramařík J. 81, 82, 1468
Krámský J. 104, 229, 264, 533
Krandžalov D. 622
Krasnogorskij N. I. 136a
Krásnohorská E. 1213
Krasnovskij A. A. 388
Krašeninniková J. 21
Krátký M. 899
Krátký R. 1937
Kratochvíl Jaroslav 1777
Kratochvíl Josef 2073
Kratochvíl M. V. 1765
Kratochvilová H. 1617, 1999, 2023,
2135
Kratochvilová V. 1662
Krauter M. 891
Krbec M. 28, 30, 31, 720, 1022, 2700,
2764, 2782, 2816, 2907, 2965, 3030
Krček E. 678
Krebsová B. 2728
Kredba V. 1923
Krehanová A. 172
Krejč R. 1937
Krejčí J. 1401, 2976
Krejčí K. 1070, 1138, 1972, 2735, 2906,
3085, 3135, 3146, 3154
Krejčí S. 2679
Krejčíř M. 2470
Krejza S. 950
Krhoun M. 308
Kripner V. 2263
Kristen Z. 2437, 2514
Krječmar M. 3075, 3136
Krjučkov S. J. 726, 739, 939—941
Krkavec F. 2065, 2264
Krogmann W. 3183a
Królikowski J. S. 1095a
Krotevič J. V. 542, 543
Kršková M. 2531
Kruliš I. 2155
Kryl R. 2338, 2339, 2519
Krstýánek J. 1266, 2952
Křemenák B. 1100
Křemenáková A. 3113
Křepinský M. 258, 615
Křístek V. 1107, 1108, 1175> 1411,
1535, 1549—1555, 1572, 1731, 1843,
2142, 2320, 2700, 2747
Křížková H. 3, 28, 30, 31, 410, 688, 697,
712, 798, 816, 837, 1223, 1412, 1916,
2962, 3049, 3189
Křovák M. 2396, 2424
Kuba O. 2201
Kubálek J. 1067
Kubík M. 707, 938
Kubík O. 2043
Kubín J. Š. 1523, 1808, 2316, 3137
Kubka F. 1816, 1896, 3163
Kučera A. 874, 876
Kučera H. 3191, 3201, 3206
Kučera K. 885
Kučerová E. 407, 885, 914, 1004
Kudělka M. 1098, 1101, 1135, 1516,
2505, 2740a, 2876
Kudláček J. 627, 628
Kudrjašev N. L. 749
Kudrjavcev V. 21
Kudrna J. (lit. historie) 1295, 1975
Kudrna Jaroslav 98, 99
Kuchařský P. 1668
Kuchař J. 33, 537, 861, 930, 1338,
1572, 1616, 1873, 1983, 2140, 2226,
2321, 2744, 2939
Kuchyňka K. 1937
Kujal B. 377
Kulda B. M. 2543
Kulda V. 2119, 2121
Kulisiewicz A. 1100
Kundera M. 1787
Kunstmann H. 2779, 3077, 3182a,
3215, 3224, 3233, 3268
Kunz A. 3196
Kunz L. 2599, 2636, 2654, 2669, 2670,
2695
Kuraszkiewicz W. 540, 1115, 3175
Kurfürst J. 2037

Kurkowska H. 1094
 Kurylowicz J. 228, 416
 Kurz J. 538, 545, 563, 635, 639, 643,
 645, 646, 650, 656, 665, 666, 669, 670,
 1141, 1369, 1370, 2694, 2699, 2729,
 2746, 2770, 2784, 2803, 2896, 2917,
 2967, 3023—3025, 3137a, 3164, 3210,
 3260
 Kusikjan I. K. 31
 Küst V. 967
 Kuzminskij N. V. 853, 950—952
 Kuznecov P. S. 31, 103, 545, 553, 561,
 578, 607a, 688, 700, 719, 1216
 Kvapil F. 1213
 Kvapil J. Š. 308, 2730
 Kvarčelija A. A. 31
 Květ F. B. 2877a
 Kvičera V. 899
 Kyas K. 3138
 Kyas V. 611, 643, 655, 1066, 1066a,
 1245, 1280, 1281, 1307, 2699, 2965
 Kymličková V. 376
 Kynský D. 1264
 Kyselková F. 2591

 Labuda G. 1113
 Labygin N. F. 371
 Lacina V. 1440, 1850, 1851, 1856
 Lada J. 1788
 Laiske M. 1971
 Laisková Z. 953, 954
 Lammeraner J. 2128
 Lamoš T. 1209
 Lamprecht A. 21, 262, 405, 431, 542,
 543, 1079, 1243, 1368, 1409, 1454,
 1484, 1486, 1502, 1503, 1506, 1507,
 1508, 1537, 2611, 2699, 2736, 2746,
 2748, 2956, 2980, 3051, 3126, 3137a
 Lancová K. 1100
 Landischová Z. 1994, 2000
 Lang J. 1771
 v. Lang K. H. 2824
 Langer H. 2021
 Langner J. J. 1923
 Langrová J. 391
 Lanossovich M. 2840
 Lantier R. 3250
 Lapárová V. 271, 315, 2737
 Larin B. A. 3031
 Laroche E. 443, 493
 Larsen R. M. 2133
 Lastovec'ka H. K. 3242
 Lebedová A. 382, 384
 Leblová O. 2043
 Lee W. R. 3199
 Lehmann W. P. 415
 Lehr-Splawiński T. 540, 545, 557, 631,
 632, 2760, 3139, 3175—3177
 Leiský O. 2097
 Lejeune M. 513
 Lekov I. 537, 545, 548, 604, 2971, ^3015,
 3246
 Lelek C. 2610, 2878
 Lenin V. I. 17—20, 329, 758, 770, 1054,
 1944

 Leont'jev A. N. 389
 Lerch J. 2221
 Lesák J. 179
 Lesháková S. 760
 Lesný V. 419, 467, 788, 2728, 2890,
 2910, 3140, 3141
 Lessing G. E. 2824, 2831
 Leška O. 54, 96, 942, 944—946, 1021
 Letošník V. 2834
 Lettenbauer W. 653
 Letz B. 1158
 Levin V. D. 30, 288, 308, 407
 Levkovskaja K. A. 30, 32
 Levý J. 324, 341, 345, 1878—1881,
 1931
 Lewis H. 436
 Lexa F. 2728
 de Liagre Th. 3250
 Liewehr F. 3222a
 Lichačev D. S. 780, 781
 Lim V. 2350
 Linde S. 1092
 Linhart F. 1937
 Linhart J. 77, 136, 386
 Link F. 360, 2038
 Lintner J. 2513
 LIPA J. 2991a
 LIPA K. 184
 Lisá E. 2340
 List V. 1587, 2004, 2005, 2124, 2173
 Liška J. 1952
 Lišková L. 1106
 Lišková M. 2340
 Litvínov V. V. 757
 Litzmann O. 2039
 Lívanská 753
 Lochman J. M. 2792
 Lomtatidze K. V. 32
 Lomtev T. P. 21, 695
 Loretova J. 3236
 Loš J. 1065
 Loskot F. 2224
 Loskotová H. 856

Lotko E. 2740
 Loukotka Č. 536
 Ludvík F. 184
 Ludvíkova M. 2640
 Ludvíkovský J. 1328, 2503a, 2746
 Ludwig A. 2840
 Lukáš V. 2031
 Lukešová-Kudělásková T. 855
 Luknickij I. A. 206
 Lupáč Martin 2408
 Lütterer I. 223, 1223, 1738, 3192, 3194
 Lytkin V. I. 31

 Macek E. 1971
 Macek J. 1230, 1247, 1295, 1305, 2271, 2334—2336, 2404, 2406, 2436, 2436a, 2449
 Mackay 458
 Macková M. 1916
 Macrea D. 506
 Macůrek J. 609, 631, 2347—2349, 2462, 2468, 2493, 2504, 2746, 2834, 2837, 2838, 2840, 2928, 3234
 Mádl J. 2370
 Magnuszewski J. 611, 1137, 3228
 Mágr A. S. 1115
 Mácha K. H. 1791, 1955—1957, 1975
 Machač J. 1572, 1605, 1869, 1870, 1874
 Macháček J. 2746, 2903
 Machatka O. 2474
 Machek V. 7, 276, 414, 419, 429, 461, 505, 570, 583—585a, 586a—590, 715, 776, 1104, 1105, 1150, 2264—2269, 2326, 2356, 2699, 2732, 2733, 2737, 2746, 2765, 2971, 3142, 3233, 3257 až 3259
 Machoň J. 2203
 Machonin S. 1915
 Machovec M. 2789, 2790, 2965
 Machytka J. 1662
 Majakovskij V. 308, 761—763, 1183, 1895, 1907—1910
 Majerová M. 1721, 1781, 1824, 1825, 1975
 Majchrák A. 1161
 Majorov F. P. 150
 Makajev J. A. 206
 Makarenko A. S. 1914
 Maksimovová V. A. 760
 MaPcev M. D. 543, 702, 704
 Matecki M. 1050
 Maleczyńska E. 609, 1116
 Málek I. 2916
 Malíková O. 730, 841, 844, 847, 848, 1188, 2744, 3049
 Malíř F. 855, 857, 858, 944, 1012, 1021, 1023, 1035, 1045, 2961
 Mališ O. 897
 Malý Jan 2937
 Malý Jaromír 2314
 Malý Josef 1500, 2603, 2631, 2650
 Man O. 270, 811, 812, 814, 834, 840, 843, 845, 846, 848, 849, 853, 856, 858, 859, 1000, 1039, 1188, 2706, 2907, 2965, 2989
 Mandát J. 2745
 Mann S. E. 502, 2263, 2264, 2689, 2742, 2748, 3180, 3181, 3191, 3202
 Manová M. 811, 814, 823, 1007
 Mansfieldová K. 1933
 Mára K. 3027
 Marečková D. 1300
 Marek A. 1276, 1332a, 1857, 2770
 Marek B. 2553
 Marek J. 1766, 1768, 1769
 Mareš F. V. 492, 609, 618, 620, 621, 640, 643, 654, 658, 660, 712, 1084, 1095, 1102, 1112, 2693, 2712, 2735, 2965, 2967, 3035, 3039
 Mareš J. 1565, 1788, 1913
 Marešová H. 1426, 1572, 1618, 1632, 1984
 Marchioriová J. 1810, 3225
 Marko Polo 2393
 Marquard Brand v. Brand Marquard
 Marr N. J. 21, 28, 30, 31, 35, 55, 58, 407, 793, 1763, 3037, 3044, 3060
 Marsinová M. 393, 1157, 1426
 Martinet A. 212, 495
 Martinková M. 856
 Martinková-Pěnková D. 498a
 Martynowski J. 1079a
 Mařík Rvačka 1293
 Maslov J. S. 641, 3211
 Masner L. 922
 Mašková M. 2996
 Matějek F. 2432, 2433
 Matějka L. 3226
 Matějka F. 611
 Mathauser Z. 1013, 2734, 2950
 Mathesius B. 1888, 1889, 1900, 1901, 1906, 1907, 1910, 3143
 Mathesius V. 96, 103, 236, 248, 1612, 1900
 Matic T. 3025
 Matl J. 3243

Mátl A. 582, 1656, 1662, 1674, 1677, 2699
Mátlová-Uhrová L. 2593
Matouš L. 1580
Matouš Lubor 2728, 3117
Matoušek V. 2486
Matthews W. K. 529, 3266
Matusevičová M. I. 3031
Mayrhofer M. 460, 462
Mazákova J. 1925
Mazon A. 734, 3190, 3239a, 3253
Mazonová J. 3190
Mečřif V. 2246
Medonos V. 1756
Meillet A. 436
Mejlach B. 1946
Melicherčík A. 1200
Mel'nikov J. I. 683, 731, 953, 970
Mel'nikovova I. N. 1063
Melzer V. 2063
Menšík J. 1278
Mentberger V. 2511
Mercator G. 2291
Merell J. 1282
Merhaut B. 3063
Měrka J. 2545, 2547
Mervart M. 961
Mervartová M. 751
Meščaninov I. I. 21, 31
Mešťan A. 1924
Metoděj 609, 631, 660, 661, 663, 667, 2778, 2809, 3263
Metzl K. 2177
Meusel J. P. 2824
Mickiewicz A. 1921, 1922, 3227
Michaelis J. D. 2779, 2824
Michajlov M. A. 572
Michal Polák 1298
Michálek V. 902, 903, 910, 913
Michalíčka M. 137
Michalíčková A. 137
Michalidesová I. 407
Michálková V. 1503, 1531, 1534, 1669
Mijatev K. 626
Míka A. 2431
Mikailov Š. I. 31
Miklucho-Maklaj N. N. 536
Mikolášek V. 2662
Mikucki S. 786
Mikuláš v. Bakalář Mikuláš
Mikuláš z Pelhřimova (Biskupec) 1299
Mikulka J. 1116, 2693, 3186
Milde L. 1937
Milewski T. 10, 104, 545, 549
Minařík S. 1899, 1905
Mirčev K. 675, 676
Mirowicz A. 712
Mirtov A. V. 748
Misteli F. 103
Miškovský J. 2063
Mitajev P. 3022
Mitin M. B. 44
z Mitrovic Václav Vratislav 1316
Mjartan J. 3114
z Mladoňovic Petr 2402
Mlej I. 855
Mleziva E. 2229
Mleziva M. 45, 120
Molé V. 2729
Molnár A. 1311, 2401, 2403, 2409
Molnár M. 295, 1062
Monatová L. 134, 2076
Monigetti A. V. 275
Moravcová E. 2044, 2175
Moravec Jaroslav (lit. historie) 1973, 1975
Moravec Jaroslav (rusistika) 48, 295, 335, 336, 342, 343, 768, 953, 954, 1038, 1054—1056, 1061, 1979, 2737, 2744, 3029, 3040—3042, 3223
Morávek Jan 1788
Morávek Josef 2206
Morávek M. 140
Morávková M. 855
Morcinek G. 1107
Mordinov A. J. 530
Morison W. A. 540, 624, 3173
Morozovová N. G. 389
Moszyński L. 1094
Moucha J. 2073
Mouřenin z Litomyšle T. 1323
Mráčková A. 28, 291, 354, 356, 741, 754, 2990
Mráčková E. 53
Mráz A. 2860
Mrázek J. 35, 749, 794, 795, 1035, 1655, 1657
Mrázek R. 217, 711, 738, 828—830, 897, 2699
Mrázek S. 2249
Mrázková L. 2032
Mucala M. 242, 356, 845, 855, 863, 2990
Mucha L. 885
Muka A. 658, 3074
Mukařovskv J. 100, 1772, 1800, 1839, 1973, 1975, 2736, 2741, 2829, 2965, 3103, 3144, 3145
Müller E. 3192, 3232

Müller J. 2807
Müller J. Z. 2824
Müller V. 1658, 1705, 1707, 1787
Münz Z. 2227
Mürko M. 2940, 3146, 3251—3253,
3265
Musil F. 1752
Myres J. L. 3250
Mýška J. 184

Nádvořnicková A. 1659, 1660
Nahodil O. 53, 81, 82, 1469
Nahtigal R. 783
Nandris G. 3219a
Nasková R. 1359
Navrátil F. 2515
Nawka M. 3147
Nebeský V. B. 3181a
Nečas J. 2611
Nečásek F. 1973, 1975
Nedvědová M. 2402, 3233
NeifV. 1613
Neffe S. 1705, 1706
Nehýbl J. 2576, 2879, 2880
Nechuta R. 2409
Nejedlý J. 2830
Nejedlý Z. 219, 220, 1023, 1042, 1043,
1229, 1246, 1261, 1778—1780, 1815,
1816, 1836, 2397, 2742, 2748, 2750,
2768, 2895, 2914, 2933, 2961
Němcová B. 1137, 1176, 1177, 1467,
1468, 1765, 1797, -1797a, 1960, 1963,
1968, 1972, 1975
Nemčenko J. V. 1503, 3207, 3207a
Němčenko N. V. 885
Němec B. 2064
Němec E. 2643
Němec I. 565, 576
Němeček J. 2426
Németh J. 533, 2271
Neruda J. 767, 1213, 1772, 1799, 1800,
1973, 1975
Nestor 1897, 2834
Netolická V. 835
Neumann S. K. 94, 326, 327, 1213,
1771, 1775, 1817, 1855, 1975
Newerly I. 1925
Nezdařil L. 1887
Nezval V. 1809, 1838
Nida E. A. 229
Niebuhr B. G. 2824
Niederte L. 625, 626, 2893, 2894
Nikiforov S. D. 21, 39, 542, 639, 693
Niki tin Afanasij 782, 788
Nikolskij S. 3246
Nilsson N. A. 1271, 3184a
Ninger F. 3166
Nitsch K. 1050, 1065, 1079a, 1095, 1102,
1452, 2757, 3148
Noha M. 646
Nop L. 184
Nosek J. 213, 214, 2710
NosovN. 1919
Nováček J. 2131
Novák Bohumil 1808
Novák Bořivoj 21, 722, 2699

Novák H. 2222
Novák J. 899
Novák K. 1263
Novák L. 562, 564, 568, 575, 1241, 1303,
2963
Novák M. 219, 2746
Novák O. 1936, 2730
Novák P. 296
Novák R. 885
Nováková A. 349
Nováková E. 45
Nováková J. 323, 1857, 1941
Nováková M. 2350
Nováková T. 1806, 1975
Novikov V. V. 308—310
Novotný F. 260, 496
Novotný J. (foniatrie) 153
Novotný J. (historie) 2745, 2965
Novotný Jiří 1212, 1391, 2689
Novotný M. (geologie) 2054
Novotný Miloslav 1968, 1969, 1972
až 1975
Novotný O. 2118
Nový K. 1777
Nový V. 2761
Nowotný P. 2759
Nuhlíček J. 2507

Obnorskij S. P. 21, 692, 723, 784,
3035
Oborský S. 1846
Obršlík J. 2475
Obrtelová L.
1030
Obst J. 2194
Obst M. 1355
Ohnesorg K. 144, 165, 171, 194, 245,
364—367, 1683, 3096, 3097
Oktábcová O. 396, 947, 2968
Oktábec V. 819, 842, 855, 968, 969a
Olbracht I. 767, 1776, 1819—1823,
1975
Olesch R. 1084a

Oliva K. 31, 563, 568, 1100, 1103,
1921, 2965
Olivová J. 854, 997, 1659, 1661
Ondráčková J. 1352
Ondroušková-Koutná M. 708
Ondrus P. 308
Ondrusz J. 1118
Ondruš Š. 131, 699
Optát Václav Beneš 1307
Orálková L. 127
Oravec J. 800, 1652, 1653, 2737, 2962
Orfinskaja V. K. 3031
Orlík J. 2381
Orlov M. M. 288
Orlova V. G. 30
Ország-Vranecký J. 2545
Oršula S. 1038
Osvačilová V. 2066
Osvald I. 1790
Otáhalová-Popelová J. 2962
Otava Z. 1360
Otčenášek JT 1768—1770
Otrębski J. 545, 550, 1092, 1104, 2326
Otruba M. 1801, 1961, 1971, 1975
Otrubová J. 1971
Otten H. 448, 449, 451
Otter J. 2312
Outratová V. 127, 308
Ovčinnikov N. F. 2039
Ožegov S. I. 305, 306, 697, 716, 741,
743, 773, 968, 1000, 1227, 1422
Pacák S. 2109
Paciorek M. 1128
Pácl V. 2246
Paclt J. 1205, 2058
Pacnerová L. 2392
Páč J. 2200
Pačesová J. 302, 3156
Palacký F. 2875, 2879
Palát A. 1592, 1942 -
Palkovič J. 2782
Palkovský F. 2604
Pallas L. 1669
Panáček J. 2232
Pánek J. 1010
Panferov F. I. 759
Paňkevč I. 657, 1048—1050, 1052,
1057—1060, 1063, 2965
Paňkov B. 897
Pankrác Václav 1302
Panov M. V. 206
Pantůčková L. 2953
Papas D. 1668
Papernyj Z. 763
Papírníková B. 1426
Parolek R. 319, 865, 866, 951, 2965
Pařez B. 1986
Pařízková A. 308
Pastorová J. 2076a
Pastrnek F. 3023, 3024
Pátková V. 1832
Pátková B. 959
Paul K. 2871—2873
Paul P. 873
Pauliny E. 280, 563, 575, 1154, 1200,
3234
Paulová M. 2712, 2729
Pavel B. 1752
Pavel J. 2136, 2139
Pavelčík J. 1487, 2629
Pavlát V. 1913
Pavličuk M. 889
Pavlíková O. 3069
Pavlousek J. 2680
Pavlov I. P. 133—136, 146, 151, 156,
175, 179, 185, 369, 373, 871, 894
Pažout F. 2230, 2231
Peciar Š. 54, 116, 203, 266, 294, 305, 315,
394, 407, 569, 575, 730, 1155, 1172,
1180, 1210, 1241, 1302, 2737, 2811,
2963, 3016, 3017, 3108, 3155, 3162
Pedersen H. 436, 444, 588a
Pekárek O. 899, 1585
Pekař J. 668
Pelikán J. 2745
Pelikán Josef 2430, 2431, 2442—2448,
2458
Pelnář A. 906, 910
Pěnková D. v. Martínková-Pěnková D.
Perald Vilém 2490
Percov V. 308
Perglová-Káhalová N. 948, 1008
Pernica B. 2537, 2585, 2586, 2645
Pertold O. 2728
Pertz G. H. 2824
Pěšák V. 2337, 2340, 2435
Pešat Z. 41
Peškovskij A. M. 739
Pešl P. 1173
Peterson M. N. 31, 276
Petíra S. 853, 2354
Petiška E. 1935
Petr Hispánský 1276
Petr J. 646, 1095a, 1100, 1105a, 1116a,
1141, 3070, 3087, 3147
Petráček K. 191, 211, 534, 2728, 2972
Petrmichl J. 2725, 2726

Petrov-Vodkin 759
Petřyl J. 1735, 2287
Petrů E. 2414
Petrus V. B. 608
Petřík S. 1346, 1351
Petříková-Ryndová L. 1686—1690
Peukert H. 2742
Pike K. L. 214a
Pilař A. P. 2182
Pilař J. 1924
Pilát A. 2067, 2301
Piotrovskij B. B. 484
Piotrovskij R. G. 288, 289, 356
Pisani V. 435, 492, 514
Piskáček J. 342
Pistorius J. 1948
Píša A. M. 1974, 1975
Pisa J. 962
Pišut M. 2860
Pitra J. 962
Pitterová A. 609, 625, 626, 628, 630,
2693, 2894, 2971
Pivoda O. 2641
Pivoňka J. 184
Plachý z Třebnice Š. 2454
Plašil J. 2217, 2218
Platon 6
Plavec J. 1361
Pléha B. 2196
Plešinger A. M. 2163, 2164
Pietzer K. 1804, 2402, 2429, 2431
Pleva J. V. 1788
Plevačová H. 2753
Plezia M. 634
Plicka K. 2526
Plucar A. 2876
Plutarchos 1315
Počta B. 2141
Podešvová H. 2616, 2618
Podgorná L. 950, 951
Podgorný J. 950
Podhorná V. 2700
Podpěra J. 2065
Poe E. A. 1811
Poggio 2402, 2410
Pogodin M. P. 3028
Pogoževová L. 333
Pohlei P. 999
Pohnert B. 1993, 2133, 2138
Poch J. 2865
Pochovi J. & R. 1939
Pokluda J. 2565
Pokorný J. 429, 435, 523
Pokorný A. G. 2049
Pokorný B. 2115
Pokorný J. (Český jazyk) 1707
Pokorný Jaroslav 1884, 1930, 2481,
3143
Poláček A. 1899
Poláček J. 2594
Poláček K. 1832
Polák A. 2189
Polák E. 2738
Polák J. 1973, 2861
Polák K. 1854, 1973, 2744
Polák V. 9, 298, 425, 432, 435, 438, 499,
502, 504, 512, 516, 521, 522, 527, 539,
580, 586, 629, 698, 774, 1112a, 1150,
1186, 1189, 2263, 2264, 2690, 2692,
2719, 2720, 2724, 2763, 2904a, 2935,
3037, 3152, 3170, 3174, 3177, 3253a
Poldauf I. 105, 222, 223, 230, 232, 235,
237, 562, 1386, 1392, 2028, 2700,
2730, 2746, 2908, 2963
Polevoj B. 1916
Polišenský J. 2428, 3120
Polívka F. 2065, 2264
Polio S. 503
Pomahač J. 2581
Pop R. D. 3253a
Popela J. 5, 28, 30, 31, 128, 707, 728,
806, 848, 1655, 2737, 2962
Popelář B. 1321
Popov A. 21
Popov K. 675, 676
Popov P. S. 122, 253, 739
Popova I. A. 739
Porák J. 28, 114, 392, 408, 721, 947,
1038, 2713, 2714, 2721, 2722, 2737,
2907, 2965, 2984, 3050
Poráková S. 1898
Pořízek E. 949
Pořízka V. 470—471a
Pospelov N. S. 28, 30, 32, 244, 729, 739,
3058
Pospíšil B. 2387
Pospíšil R. 2215
Pospíšil V. 1365
Pospíšilová B. 3191
Postránecký J. 2129
Pošvař J. 621, 2845, 2846
Potebňa A. A. 3029
Potočková M. 2238
Potter R. K. 198
Poucha P. 424, 453—455, 472, 619,
2910, 3140, 3149
Poulik J. 1236
Povejšil J. 3076

Povolný D. 2059
 Prager 899
 Prachař I. 1783
 Prandstetter E. 1227, 1572, 1978, 1989
 až 1992, 1996, 1997, 2001, 2002, 2090,
 2092
 Prantl F. 361, 362
 Prásek V. 2878, 2887
 Prášek V. 2516
 Pratusievič J. M. 142
 Pražák A. 1973, 1975, 2709, 3086, 3092
 Pražák E. 2414
 Pražák J. 1109
 Pražák V. (chemie) 2043
 Pražák Vilém 2709
 Pražáková A. M. 2043
 Preidel H. 630, 3177a
 Presl J. S. 2264
 Pribić N. 646, 3186
 Priscianus 1275
 Profous A. 1449, 1471, 2354—2357,
 2379, 2930, 3150—3153
 Procházka A. (terminologie) 899
 Procházka Antonín 1975
 Procházka G. 2866
 Procházka J. 308
 Procházka Jaroslav 1967
 Procházka Jindřich 437
 Procházka V. 962
 Procházková H. 2941
 Procházková L. 2539
 Prokop 2086
 Prokop D. 120
 Prokop M. 2187
 Prokopec V. 2018
 Prokopová J. 348
 Prokosch E. 436
 Prusík B. 1901
 Průša J. 874, 2019
 Průšek J. 2728, 2913, 3089
 z Příbramě Jan 3185
 Přibyl A. 2074
 Přívratský A. 2346, 2483
 Pseudoalbertus 1278
 Psota F. 2149
 Psůtková Z. 346
 Ptáček J. 1036
 Ptáčník K. 1781
 Ptačovský K. 2148
 Pučelíková M. 2580
 Puchmajer A. J. 2774, 2864
 Pujmanová M. 767, 1213, 1214, 1778,
 1781, 1833, 2987
 Pul chart M. 2060
 Pultr A. 1594
 Pume N. 897
 Purkyně J. E. 148, 200, 201, 2916
 Purm R. 1901
 Pusenkov N. N. 3197
 Puškar M. 3219
 Puškin A. S. 308, 752, 1898
 Quis L. 1934
 Raban F. 899, 1227, 1990
 Rabelais F. 1936
 Racek J. 218, 2746, 3114
 Radimský J. 2341, 2343, 2489
 Radvanovský A. 874, 876
 Rachlík F. 1847
 Rachmanov I. V. 275, 3049
 Rais K. V. 1807, 1975
 Rakušanová J. 2073
 Rambousek J. 2036
 Ranoszek R. 3250
 Rastorgujevová V. S. 32
 Rašínová K. 1937
 Ratkoš P. 1302, 2428, 3234
 Reder G. B. 3250
 Referovskaja J. A. 425
 Reformatskij A. A. 206
 Regula M. 629
 Rehberger J. 2025
 Reiter N. 3215
 Rej honová Z. 2714
 Rejmánek L. 2464
 Rejmanová A. 943
 Rektorisová K. 54, 59, 1355—1358,
 2988
 Remta F. 2212
 Renou L. 457
 Repp F. 3181a
 Resler K. 1811
 Revjakin A. I. 308
 Reznikov J. O. 255
 Ribay J. 3187a
 Riedel G. 2746
 Richter A. F. 2186
 Richter K. 2236, 2313
 Richter M. 1113
 Richter S. 661
 Richter V. 2358, 2383
 Richterová M. 2678
 Rilke R. M. 3226
 Ringshem A. 2263
 RizeI'ová J. G. 283, 286
 Rjurikov B. 309
 Ročák J. 2599

Rogava V. D. 30
Roger J. 1096
Rohel J. 1129, 2566—2568, 2570
Rohlík M. 2432, 2439
Rocher K. 103
Rokycana Jan 1297, 2494
Romporti M. 187, 192, 197, 199, 571,
718, 806—808, 1071, 1072, 1089,
1162, 1341, 1342, 1345—1348, 1355,
1364, 1372, 1642—1644, 1646, 1648,
2701, 2905, 3000, 3094, 3095
Rösel H. 1340, 2775a, 3186a, 3187,
3238a
Rosenbaum K. 1185, 2750
Rosenkranz B. 450
Rosenzweig M. 2421
Rosier K. 2264, 3180, 3182, 3210
Rospond S. 1079a—1082, 1114
Rossels V. 346
Rostaing Ch. 400
Roubík F. 2032, 2388, 2389, 2488
Roudný 263, 290, 355, 1572, 1979,
2089, 2210, 2297, 2298, 3009
Rousselot J. P. 148
Rozenal M. 114
Rozkovicová L. 948, 1005, 1006
Rozsival M. 2039, 2040
Rozwadowski J. 7, 426
Rožanskij A. J. 288
Roždestvenskij V. 347
Rožnay S. 2807
Rubán V. A. 332a
Rubenstein H. 3206, 3208, 3266
Rubeš V. 2200
Rudnev A. G. 224, 706, 727, 2962,
3011
Rudnicki M. 1091
Rumerskirch M. 944—946, 1914
Rusinský M. 2867
Ružić R. H. 680
Růžicka J. 23, 575, 1241, 2263, 2963
Růžicka Jindřich 2518
Růžicka Jiří 2043
Růžicka K. F. 535
Růžicka L. M. 2062
Růžicka V. 874
Ryba B. 1274, 1280, 2390, 2399, 2415,
2732, 2773, 2821, 2924, 2931, 2932
Rybincev L. 949
Rybnikov N. A. 376
Rychnova D. 1519, 1524, 2584, 2646,
2685
Ryl'Vikij M. 341, 347, 1052
Rynešová B. 2430
Rypka J. 1316, 2728, 2909, 2945, 3089,
3115, 3116
Rysová J. 797, 1825, 1945
Ryšánek F. 651, 659, 1065, 1262, 1278,
1286, 1287, 1299, 1302, 1303, 2266,
2270, 2272, 2303, 2368, 2732, 2733,
3122
Rzounek V. 1975
Řeháček L. 42, 84, 537, 1139, 2868,
2947, 3087, 3106
Řezáč A. 2166
Řezáč M. 2179
Řezáč V. 767, 1765, 1767—1769, 1783,
1839
Řičan R. 1324a, 1326, 1583, 2404 až
2406, 2409, 2469, 3187
Řiha B. 1765, 1783
Řiha O. 1252
SáblV. 2235
Sadniková L. 1079
Safarewicz J. 514, 1102
Sajanov V. 747
Sakač S. 646
Salač A. 2441, 2729, 2732, 2738, 2739,
2745
Salajka A. 663
Salichová H. 2555, 2556
Salištra I. D. 394
Saltykov-Ščedrin M. J. 756
Salzmann Z. 3256
Sáňka H. 2055, 2056, 2366
Sanžejev G. D. 21, 28, 132, 292, 413
Sapir E. 103
Satke A. 1120, 1122,
1123, 1125, 1510,
1521, 1522, 1976,
2557, 2561, 2570,
2613, 2740, 3137
Saudek E. A. 1930
Sauranbajev N. 21
de Saussure F. 414
Savostjuk S. 960
Sedláček J. 32, 577, 733, 821, 858,
2989, 2992, 2993
Sedláček K. 145, 163, 173, 174
Sedláček K. F. 385, 1766, 1768, 1769,
1849
Sedláček M. 1692
Sedláček Z. 733, 856
Sedláčková Z. 733, 856
Sedlák J. 2076
Sedloň M. 1912
Sedych K. 1917

Seeman M. 143, 145—147, 157, 158, 163
 Segert S. 526, 2728
 Seifert J. 1777, 1841
 Seiler H. 490
 Sekaninová E. 855
 Seliščev A. M. 640, 777
 Semkowicz W. 401a, 1065
 Senkevičová-Gudkovová V. V. 3033
 Serebrennikov B. A. 21, 28, 30—32, 36, 243, 296, 411, 412, 3057
 Sergijevskij M. V. 247
 šesan M. 3179
 Setnička F. 2197
 Severjanov S. 651
 Seydl J. A. 2865
 Sgall P. 89, 94, 95, 103, 118, 132, 226, 408, 421, 530, 561, 613, 1355, 1401, 1948, 2737, 3050, 3055
 Sgallová E. 607a
 Shakespeare W. 1929, 1930
 Schams R. 1700, 1706, 1707, 1710, 1723, 2526
 Schauta Z. 1701
 Schejbal J. 2626
 Schenk J. 899, 905
 Schenk W. 736
 Schenk Z. 2022
 Scheufler V. 1134, 1469, 2592, 2617, 2624, 2695
 Schierová A. 859
 Schieszl J. 2885
 Schlegel A. W. 2824, 2831
 Schlegel F. 2824
 Schleichen A. 407, 2352
 Schlözer A. L. 2824, 2834
 Schmalzer J. E. 1144
 Schmaus A. 3184
 Schmidt J. 407
 Schmidtová A. 261, 1288, 1298, 2398
 Schneeweis E. 2695
 Schneider J. 1470
 Schnek R. 1421, 2737
 Schnurrer Ch. F. 2824
 Schön V. 858
 Schulz A. 2113—2116, 2122, 2123, 2125
 Schulz M. 1838
 Schuster M. 159
 Schützner J. 2061
 Schwanzer V. 11, 246, 2730
 Schwarz E. 1235, 2353, 3232
 Schwyzer E. 489
 Sidelnikov V. M. 790
 Sidikman L. 858
 Sidorov? V. N. 407 *
 Sidorovová Z. J. 395
 Siebenschein H. 1934, 2730, 3195
 Sieczkowski A. 258, 618, 1095a, 1100
 Sieg E. 453, 454
 Siegling W. 453
 Sienkiewicz H. 1923
 Sicher G. 399
 Siľman T. I. 288
 Sirotek J. 2817
 Sirovátka O. 1482, 2461, 2592, 2648, 2651, 2655, 2686
 Sita K. 2403
 Siudut A. 2742
 Sivek A. 1086, 1124, 1517, 1813, 2568, 2573, 2574, 2740a
 Sjoestedt-Jonvalová M. L. 505
 Skála J. 1047
 Skalička J. 1855, 1975
 Skalička V. I. 26, 54, 57, 62, 76, 92, 96, 101—103, 105, 123, 123a, 190, 225, 297, 397, 403, 528, 529, 532, 545, 1211, 2898, 2965
 Skaličková A. 188, 189, 195
 Skalníková O. 2656
 Skálová H. 1896
 Skendri D. 502
 Skok P. 3025
 Skorik P. J. 31
 Skoumal A. 1933
 Skoupil Z. 2699
 Skřeček R. 1960, 1971—1973, 1975
 Skřenková E. 530
 Skukálek R. 1183
 Skulina J. 583, 705, 1084a, 1087, 1241, 1443, 1486, 1493—1495, 1503, 1537, 1554, 1556, 1868, 2548, 2575, 2641, 2699, 2704, 2956, 3043, 3130
 Skulinová Z. 2548
 Skutil J. 1628, 2372, 2374, 2689, 2740, 2843, 2852
 Slabihoudová N. 347, 759
 Sládečková H. 775
 Sládek J. V. 1213, 1885
 Sládek K. 2679
 Slavík B. 2867, 3107
 Slavík J. 1987
 Slavík J. B. 1345
 Slavíková-Birulová X. 745
 Slawski F. 540, 675, 3175
 Sljusev N. A. 206
 Slodnjak A. 3252
 Sloňski S. 1068
 Slovinec J. 1064

Słowacki J. 3228
Slunéčko M. 1953
Smal-Stocki R. 586
Směj a F. 1783, 2562
Smejkal Z. 308, 543, 3137a, 3138
Smetana B. 220
Smetana R. 221, 2578, 2588
Smetánka E. 1224, 1263
Smiešková E. 772, 2137, 2154
Smirnckij A. I. 32, 116
Smirnov D. A. 141
Smotlacha F. 2062, 2681
Sobolev L. N. 343
Sobotík B. 2342
Sobotka J. 2062
Sochin F. A. 373
Sochor K. 874, 879, 885, 889, 897—899, 901, 911, 914, 915, 920—922, 924, 925, 929, 930, 1106, 1377, 1572, 1578, 1636, 1978—1981, 1985, 1995, 2027, 2028, 2043, 2075, 2076a, 2085, 2087, 2088, 2091, 2093, 2103, 2134, 2143, 2144, 2146, 2165, 2170, 2187, 2189, 2207, 2212, 2253, 2254, 2257—2259, 2290, 2299, 2698, 2938, 2985, 3002
Sochor L. 71
Sochová Z. 1423, 1426, 1501, 1503, 1514, 2013, 2293, 2711, 2996
Sojka E. 1924
Soldán J. 154
Solov'jevova O. J. 372
Sommer F. 434, 441
Sommer G. 2200
Sommrová O. 376
Sorokin J. S. 288, 289
Sotorník V. 887
Souček B. 2418
Souček Jan 376, 383, 384, 791
Souček Jaromír 2212, 2225
Souček Josef B. 1314, 1318, 1319
Souček R. 1937
Souček S. 1327, 1328
Souček V. 443, 445
Soukup F. 1949
Sovák M. 155, 164—167, 175, 176, 185, 3098
Sowa A. 1075, 1076, 1085a, 1110a, 1111
Spáčil A. 1923
Spáčil B. 2403
Spal J. 146, 592, 596, 1408, 1662, 1685, 1695, 1696, 1703, 1706, 1707, 2326, 2355—2357, 3230—3232
Spěváček K. 3112
Spilka J. 1118, 1200, 2416, 2684, 2695
Spirhanzl J. 897, 1978, 2304
Spirkin A. G. 118, 131, 135, 136, 206
Spunar P. 401, 402, 1957
Sreznevskij I. I. 2589
Stalin J. V. 2, 21, 24—26, 28, 29, 31—35, 37—57, 60—89, 107, 108, 112, 118, 122, 124—128, 134, 196, 219, 224, 249, 263, 265, 266, 283, 286, 290 až 293, 295, 308—311, 313, 314, 329, 335, 337, 390—393, 395, 397, 408, 421, 508, 540, 548, 552, 601, 635, 725, 730, 791—796, 839, 881, 1011, až 1013, 1015, 1054, 1074, 1230, 1239, 1240, 1253, 1404, 1415, 1446, 1453, 1485, 1680, 1746, 1762—1764, 1782, 1860, 2012, 2713, 2715—2717, 2758, 2974—2976, 2978—2982, 3010, 3013, 3016, 3017, 3038—3045, 3047, 3048, 3050, 3051, 3053—3055, 3061, 3064, 3065, 3244, 3245
Stalmach P. 1135
Staněk J. (chemie) 2047
Staněk Josef 876, 878, 1951, 2014
Staněk O. 886
Staněk V. 1441, 1641, 1657, 1680 až 1682, 1684, 1705, 1706, 1716, 1722, 1739, 1978, 2761
Stanislav J. 609, 686, 1145, 1162, 1198, 1199, 1302, 1341, 2809, 2810, 2965, 3019, 3028
Stanislavskij K. S. 216, 870
Staňková A. 1119
Staňková J. 2658—2660
Stanovský V. 352
Stará M. 2695
Staszewski J. 432, 1112a
Stašek A. 1776, 1975
Stehlik F. 2783
Steinitz W. 720
Steinthal H. 103
Stejskal V. 1258, 1764, 2427
Steklíková A. 168, 181
Štěpánov G. V. 288
Stetson R. H. 214
Stibitz F. 2247, 2248
Stieber Z. 545, 551, 1058, 1064a, 1153
Stiebitz F. 2746, 2888
Stoj kov S. 675—677
Stolařík I. 1126, 1127, 1144, 2551, 2597, 2602, 2624
Straka G. 3099
Straka V. 1433, 1638, 1862, 1866, 1875, 2999
Strakhovský L. J. 539

Stránská D. 1133, 1207
Stránský ze Zápské Stránky P. 2415
Strejc V. 2120
Strejček F. 1971
Strnad E. 375, 385
Strnad J. 926
Strohová E. 2866
Stroupežnický L. 1802
Stříbrný Z. 2730
Střížová A. 1019, 1020, 1022, 1025,
1035, 2009, 2907
Studnička A. 1489
Stuchlý V. 1121, 1131
Suchá M. 1136
Suchánek E. 2150
Suchotin V. P. 30, 739
Suchovskaja N. A. 137
Suchý F. 2579
Sundwall J. 447
Sunik O. P. 31
Surkov A. 769
Surkov J. 750
Sušil F. 2588, 2591, 2611
Sušilová L. 2545
Suttá N. 955, 956
Suttý M. 945, 946
Svatoňová I. 888
Svatošová M. 1943
Svatuška L. 2209
Svejkovský F. 1258, 1270, 1271, 1329,
2407, 2416, 2773
Svěrák F. 568, 1219, 1332, 1373, 1374,
1391, 1431, 1483, 1484, 1498, 1529,
1659—1661, 1694, 1697, 1714, 1729,
1757—1761, 2302, 2303, 2323, 2425,
2957, 3107, 3129, 3142, 3159, 3160
Svetlajev M. V. 939—941
Světlík J. 701
Svjencickij I. S. 542, 543
Svoboda F. 2590, 2591
Svoboda J. V. 2053
Svoboda J. Z. 1100
Svoboda Jan 777, 1057, 2325, 2355,
2819, 2965, 2971
Svoboda K. 3, 6, 27, 2708, 2778
Svoboda K. F. 1029, 1391, 1392, 1395,
1663, 1664, 1701, 1703, 1706—1708
Svoboda L. 2979
Svoboda S. 927, 2230
Svobodová E. 1315
Svobodová K. 242
Svobodová V. 1184
Svobodová Z. 2824, 2831
Sychra A. 220
Sýkorová A. 21
Sylván Jan 2411
Symon V. V. 353
Syrovátková J. 1170, 1341, 1641, 1661,
1825, 1964, 2748, 2969
Syrový B. 2208
Szemerényi O. 580
Szykowski M. 3154

Šabršula J. 196, 409, 740
Šafařík P. J. 2868—2874, 3028, 3187a
Šafařík V. 2881
Šacha V. 2538
Šachmatov A. A. 242, 739, 789
Šachmatova-Koplan S. 789
Šajtar D. 1202, 1203, 1774, 1812, 1814,
1840, 1841, 1848, 2424, 2601, 2604,
2610, 2611, 2625, 2687, 2688
Šalda F. X. 1777, 1784
Šanskij N. M. 757
Šapilovskij V. 858
Šapiro A. B. 31, 701, 723, 725, 726
Šaradzenidze T. S. 31, 408
Šaumjan S. K. 202, 206
Ščepichin V. 947
Ščerba D. L. 275
Ščerba L. V. 103, 270, 273, 721, 3030,
3031
Ščerbina V. 308
Ščipačev S. 1911, 1912
Šebánek J. 2523, 2524, 2746, 2927
Šebesta J. 1258
Šebor J. 1901
Šedivý J. 12, 15
Šechter M. 347
Šembera A. V. 2576, 2876, 2877, 2878,
2880
Šengeli G. 771
Šesták A. 959
Ševčenko A. I. 3193, 3197
Ševčenko T. 1052
Ševčenko V. S. 3193, 3197
Ševčík A. 914, 916, 918, 1585, 2003,
2015, 2095, 2161, 2171, 2183
Šibl F. 2679, 2680
Šikl H. 1586
Šilhánková L. 2043
Šilhánová J. 1379
Šilina G. 3244
Šiman K. 2098—2100

Šimanová A. 385
Šimeček Z. 2512, 2522
Šimečka M. 308
Šimek E. 1235
Šimek F. 1263, 1301, 1959, 2274, 2275,
2395, 2400, 2419, 2778, 3233
Šimsová M. 372
Šimša R. M. 2409
Šindelář B. 2746
Šípková V. 242
Šír F. 1857
Širokova A. G. 544, 1216, 3014, 3189,
3193, 3217, 3218
Šišić F. 3025
Šiškinová A. 308
Šišmarev V. F. 21, 30, 38, 509
Škarka A. 1259, 1327, 2417, 2497, 3268
Škickij V. Z. 799
Škoda V. 2174
Škultéty J. 247,
507, 508, 510
Šlosar D. 1486,
1500, 1503, 1505
Šmatlák S. 1185
Šmeralová S. 943
Šmerda M. 3186
Šmidt J. V. 137
Šmilauer V. 4, 10, 14, 101, 105, 420, 613,
702, 713, 735, 1057, 1153, 1156, 1165,
1197, 1224—1226, 1265, 1346, 1373,
1388, 1402, 1403, 1406, 1588, 1601,
1701, 1704—1707, 1716, 1832, 1966,
2073, 2263, 2276—2279, 2353, 2393,
2490, 2694, 2696, 2697, 2730, 2733,
2766, 2922, 2923, 3038, 3151, 3155,
3174, 3230—3232
Šnajdr K. S. 2578
Šohaj F. 1857
Šolc V. (ethnografie) 2666
Šolc Václav 1801, 1975
Šolochov M. 1180, 1906
Šoršová A. 216, 870
Šotkova B. 2635
Šourková A. 944—946, 1023, 1035, 2756,
2761, 2907
Špaček M. 2041
Špačková L. 1775, 1975
špét J. 2694
Šplíchal J. 2240
Šrámek E. 3156, 3254
Šrámek Fráňa 1213
Šrámek J. 2043
Šrot J. 2057
Šroufková M. 856, 898, 1009
Štajgr F. 2738, 2739, 2745
Štamfest J. 2204
Šťastný J. 113
Šťastný Jiří (elektrotechnika) 2112
Šťastný V. 1195
Štefánek J. 1975
Štefanić Vj. 3264
Štejerle L. 133, 184
Štelcl J. 2054
Štelclain O. 2009
Štěpánek M. 1341
Štěpánek V. 1971, 1975
Štěpaník K. 2746
Štěpánková V. 308
Štěpánková-Weingartová J. 789, 1974
Štěrbová M. 671
Šterc J. 2239, 2240
Štern A. 978
Šternberk B. 2038
Števíček J. 322
Štindl L. 343
Štindlová J. 717, 1426, 2013, 2014
ze Štítného Tomáš 1264, 2270, 2398
Štokmar M. P. 765
Štolba Z. 351
Štolc J. 605, 1083, 1147, 1151, 1152
1176, 1177, 1304, 1972
Štoll L. 54, 60, 1777, 2748
Štraus J. 1306, 1308
Štulc V. 1921
Štúr E. 1254, 1255, 3028
Štusáková H. 1589
Šubrt M. 45, 132
Šula J. 2072
Šulc J. (Český jazyk) 19
Šulc J. (mykologie) 2676
Šváb M. 2783, 3233
Švarc F. 1565, 2234
Švarný O. 87, 193, 194
Švec O. 1752
Švedova N. J. 30, 243, 286, 2722
Švehlová J. v. Dvončová-Švehlová J.
Švestková L. 1355
Švorčíková 753
Šylo H. F. 542, 543

Taranovski K. 766
 Tarasenkov A. 39, 308, 745, 751
 Tardy V. 138, 369
 Tarneaud J. 163
 Taťičková D. 2079
 Tauer F. 2728, 2729
 Tauffer J. 761, 1775, 1908—1910
 Tavadia J. C. 476
 Teigová H. 1925
 Tekučev A. V. 800, 801
 Téma B. 1068, 1557
 Teodorov-Balan A. 675, 3157
 Tér J. 2626
 Terpigorev A. M. 39, 354, 355
 Těsnohlídek R. 1818
 Těšitelová M. 1659, 1699, 1732, 1741, 1762, 1829, 2737, 2743, 2761
 Teyssler V. 2007
 Thieme P. 491
 Thomas W. 455
 Thomson G. 487
 Thumb A. 464
 Tiedge Ch. A. 2831
 Tichá Z. 2426, 2472, 2477
 Tichomirov M. N. 620, 778, 779, 787
 Tichý F. R. 1325, 1326, 1965, 2420, 2422, 2423, 2620
 Tichý J. 2847
 Tichý O. 30, 2737
 Tichý V. 1733
 Timofejev K. A. 739
 Timofejev L. I. 319—321
 Ting Ling 1942
 Tkadlečková A. 21
 Tkadlík F. X. 2855
 Tlustá E. 13, 23, 129, 130, 436, 719, 1223, 2963, 2978, 3217
 Tlustý V. 73
 Tobková M. v. Bauerová-Tobková M.
 Tobolka Z. 1310, 2035
 Tognier V. 3133
 Tokarski J. 1096
 Tokarský O. 2634
 Tolstoj A. N. 308, 1904, 1905, 1918
 Tolstoj I. I. 481
 Tolstoj L. N. 757
 Tolstov S. 21, 3064
 Toman J. 899
 Tomaševskij B. V. 284, 286, 308—310
 Tomaševskij K. 347
 Tomášková L. 1647
 Tomiček J. S. 1857
 Tomiček O. 2048
 Tomšič F. 646
 Topčijev A. V. 39
 Topper P. 341, 347
 Tovačovský z Cimburka Ctibor 2410
 Träger J. 1560
 Trautmann R. 539, 539a, 594, 3172
 Trávníček D. 593
 Trávníček F. 2, 21, 54, 88, 90, 92, 95, 97, 101, 102, 105, 107, 108, 110, 112, 124, 232, 249, 278, 279, 282, 308, 337, 398, 545, 552, 773, 804, 1000, 1023, 1040, 1100, 1169, 1210, 1219, 1227, 1236, 1239—1241, 1253, 1255, 1340, 1341, 1353, 1366, 1373, 1388, 1390, 1393, 1396, 1400, 1404, 1405, 1415, 1418, 1422, 1430, 1431, 1451, 1452, 1566, 1573—1575, 1609, 1623, 1691, 1746, 1747, 1754, 1767—1770, 1782, 1817, 1819, 1827, 1835, 1847, 1854, 1855, 1860, 1861, 1946, 2012, 2020, 2073, 2234, 2294, 2306, 2308, 2311, 2699, 2733, 2737, 2746, 2793, 2806, 2812, 2813, 2883, 2885, 2891, 2892, 2901, 2961, 2974, 3158—3163
 Treimer K. 629
 Tretjakov P. N. 52, 53, 609, 627, 628, 3059
 Tritsch F. J. 446
 Trnka B. 8, 204, 624, 1591, 2710, 2730, 2738, 2954
 Trochová Z. 1974
 Trojan O. 2223
 Tronskij L. M. 498
 Trost P. 4, 16, 28, 30, 31, 126, 208, 250, 251, 279, 484, 509, 583, 1197, 1273, 1601, 1935, 1941, 2700, 2737, 3124
 Trtílek J. 2051
 Trubeckoj N. S. 204, 404, 1367
 Truhlář A. 1315, 2410
 Trypučko J. 579, 735
 Trška K. 2288
 Tuček Z. 2133, 2136
 Tůma Přeloučský 2495
 Turčaninov G. F. 425
 Turek A. 1249, 2351, 2455
 Turek R. 592, 625, 1231, 1233, 1234
 Turgeněv I. S. 1902
 Tvardovskij A. 764
 Tvrdoň F. 2541, 2861
 Tvrdoň J. 1171, 1530
 Tyl J. K. 1335, 1794—1796, 1929, 1967, 1971, 1975
 Tyl Z. 133, 236, 590, 752, 1302, 1489, 1572, 1627, 1803, 1821, 1845, 1975, 2076, 2271, 2385, 2657, 2689—2693,

2695, 2697, 2698, 2703, 2715, 2722,
2740, 2746, 2775a, 2777, 2862, 2892,
2916, 3179a, 3185, 3192, 3193, 3195,
3197, 3233, 3235, 3239, 3239a
Tyrš M. 2237, 2240
Tywoniak J. 2466
Tywoniaková-Boušková J. 716, 2271
Ubriatova J. I. 243
Uher B. 119, 374, 2416, 3163
Uher J. 1854
Uhrová F. 1130
Ułaszyn H. 724, 1087
Uličová M. 2580
Úlehla I. 2039
Ulrich von Eschenbach 1265, 3180
Unbegaun B. O. 2721, 3239a
Ungar K. R. 1310
Urbachová E. 2638
Urban Z. 313, 3015, 3022
Urbancovi M. & F. 1727
Urbańczyk S. 633, 1077, 1102
Urbánek R. 1293, 1294, 2404, 2408
Urbánek Z. 1932
Urbánková E. 1264, 1310, 2775
Urbánková L. 2877
Urhegyiová E. 3185, 3234
Uspenskij J. N. 757
Ušakov D. N. 731, 968, 969, 1000, 1422
Utěšený S. 299, 300, 568, 598, 700, 1449,
1471, 1474—1476, 1481, 1484, 1530,
1543, 1802, 2751, 2899, 2965
Vacata L. 388
Vacek F. A. 2781
Vacek J. 2473
Vacek K. 2006
Václ K. 2309
Václavek B. 2413, 2578, 2588
Václavík A. 28, 115
Václavková J. 2413, 2428, 2588, 2622
Vágnerová B. 854
Vágnerová V. 627
Váhala F. 1167, 1171, 1177, 1221, 1433,
1569, 1571, 1572, 1578, 1584, 1602
až 1604, 1630, 1633, 1639, 1754, 1863
až 1865, 1947, 1971, 1972, 2549,
2733
Vachek J. 198, 210, 227, 236, 241, 1345,
1383, 2028, 2730, 2746, 2953
Vachmistrov V. V. 267
Vaillant A. 538, 540, 572, 638, 641,
660, 672, 3239a, 3253, 3259
Vajs J. 3164, 3263, 3264
Vala A. 1755
Vale R. N. 471a
Valečka E. 1823
Valík M. 2558
Válka J. 217
Válka J. (historie) 2345
Váňa J. 78, 379, 1021
Váňa O. 333
Váňa Z. 1232, 2971
Vančík F. 2585
Vančura V. 1772, 1830, 1831
Vančura Z. 1886, 1928, 2730
Vaněček B. 2219
Vaněček V. 2282
Vaněk J. (dřevařská terminologie) 2193
Vaněk J. (politická ekonomie) 876,
2010, 2012
Vaniček J. 2770
Vaňorný O. 2889
Varel L. 498, 2409, 2732, 2889
Varsík B. 1303, 3234
Vařeka J. 2652
Vasilenok S. I. 790
Vasmer M. 480, 715
Váša P. 773, 1000, 1100, 1227, 1331,
1415, 1418, 1422, 2886, 3165, 3166,
3196
Vašek A. 583, 1443, 1486, 1496, 1497,
1503, 3130
Vašek A. (otec P. Bezruce) 2882, 2883
Vašek O. 664a
Vašek R. 1362, 1363
Vašica J. 646, 648, 653, 660, 661, 664,
2712, 3167
Vašková A. 28
Vater J. S. 2824
Vávra E. 1899
Vávra I. 2382, 2543
Vávra J. 50—52, 2745, 2773, 2774,
2787, 2788, 2965
Vavrečka V. 2559, 2560, 2612, 2615
Vávrová J. 1951
Vávrovský E. 1119
Vavřín J. 1587, 2123, 2127
Vážný V. 1050, 1083, 1150, 1152, 1448,
1470, 1526, 2264, 2705, 2711, 2733,
2801, 2935, 3125, 3168—3170
Večerek O. 2673, 2674
Večerka R. 21, 125, 308, 543, 649, 694,
723, 750, 782, 783, 1384, 1861, 2699,
-2713, 2737, 2740, 2745, 2748, 2956,
2967, 3056, 3137a, 3175
Večerková V. 2642
Velecký A. 2677

z Veleoslavína Daniel Adam 1315
Velišková O. 954
Vélová Z. 874, 3060
Vencovská M. 855, 969a, 980
Vencovský V. 2210
Venta J. 2738
Ventris M. 515
Verhaeren E. 325, 326
Verchovskij N. J. 215
Veselovskij S. B. 777
Veselský F. 2679
Veselý Jaroslav 2070
Veselý Josef 308, 948, 972, 1002, 1027
Vesel v Z. 1846
Vetterl K. 2593, 2597
Vey M. 14, 258, 537, 1219, 1225, 1269,
1339, 1341, 1354, 1388, 1426, 1460,
1484, 1530, 1571, 1704, 1857, 2263,
2264, 2267, 2325, 2355, 2365, 2395,
2689, 2730, 2736, 2740, 2742, 2746 až
2749, 3180, 3181, 3191, 3205, 3209,
3215, 3216, 3220, 3239a, 3248, 3254,
3255
Vidman L. 4, 49, 477
Vichr V. 2014
Vilímkova V. 792
Vinař J. 151
Vinogradov V. V. 21, 28, 30—35, 39,
42, 125, 271, 288, 308—311, 607a,
692, 708, 709, 730, 737, 739, 753, 938,
1023, 1154, 2722, 2961, 3007, 3012,
3013, 3031, 3034, 3036, 3044—3046,
3050, 3052, 3053, 3057
Višková J. 560, 950, 2817
Višňák J. 1651, 1652
Vítek F. 321, 1721
Vladislav J. 350, 352, 1859, 1904, 1905,
1920
Vladyka J. 773
Vlašínová V. 1900
Vlček Jaroslav 1258
Vlček Josef 269, 568, 756, 764, 995, 996,
2734, 2744, 2907, 3011
Vlček z Cénova V. 2407
Vlk A. 914
Vočadlo O. 1929
Vodička A. 135
Vodička F. 2280
Vodička Felix 1334, 1771, 1799, 1957,
1973, 1975, 1976, 2736, 2827, 2830,
2965, 3145
Vodrážka Z. 2043
Vodrážková E. 1426, 1572
Vojtíšek V. 2428, 2521, 2832, 2833, 2915
Voldřich M. 149
Volf M. 2434, 2514, 2517
Vološinov V. N. 99
Voltaire 1937
Voplakal A. 2009
Voráč J. 1150, 1447, 1460—1465, 1467,
2711, 2740, 2970
Voronin N. N. 687
Vostokov A. Ch. 2804
Vostrikov A. V. 120
Votava 2018
Votavová B. 1945
Votavová Z. 947
Votoček E. 2042, 2043, 3255
Votrubová D. 387
Vrabcova E. 867, 3060
Vrabec V. 2861, 2950
Vranska C. 3267
Vrátný K. 1940
Vrbová A. 951, 952
Vrchlický J. 1213, 1777, 1885, 1886,
1921, 1934, 1940, 1975
Vrla L. 1810
Vrťátko A. J. 2270
Vrzalova V. 1973, 2695
Vydra B. 1099, 1100, 3171
Vydra V. 1560
Výhnálek S. 950, 951
Vymazal F. 2886
Vymetal V. 388
Výrostek J. 160
Vysloužil J. 2598, 2611
Vysotskij S. S. 300
Vytasil 2188
Wagner M. 63, 64, 115, 283, 291, 386,
534, 613, 756, 769, 770, 772, 850,
1038, 1046, 2714, 2737, 2943, 2944,
2950, 2969, 3014, 3034, 3048, 3054,
3106
Wagnerová J. 386
Wagsteinová J. 2744
Wallmén O. 3235
Walter Castellionský 1265
v. Wartburg W. 272
Wąsowicz J. 1086
Ważyk A. 1098
Weidenhofferová F. 2853
Weidner E. 3250
Weigner J. 2180
Weingart M. 654, 1303, 3262
Weingartová J. v. Štěpánková-Wein-
gartová J.
Weissová J. 1754, 2950

Weller F. 466
Wenig J. 2861
Wenigová I. 3021
Whitman W. 324, 325, 1931
Wieczorkiewicz B. 1096
Wierczyński S. 3227
Wildová A. 1937
Windekens A. J. 516
Winder M. 3181
Winkler J. 2576, 2879, 2880
Winter E. 3186, 3187, 3237a
Wissemann H. 3232
Wittoch Z. 616, 643, 2966
Wodarz J. 199, 1511, 1512, 2563
Wolf A. 1109
Wolf F. 2526
Wolker J. 1721, 1771, 1837, 1974, 1975
Wolkerová Z. 1974
Wollman F. 310, 1051, 1890, 2735, 2746, 2769, 2825, 3061
Wollman S. 609, 781, 2693, 2727, 2735, 2807, 2971, 2973
Wooth J. 1363
Wrenn C. L. 3191
Wünschova F. 1972, 1975
Wurm A. 945, 946, 983a—985
Wurmová M. 2489, 2877

Xylander G. 1315
Zabranský J. 2780
Zadrožny J. 1110
Záhnová E. 2679
Zahradníčkova A. 1903
Zahradník J. 1119, 1122, 2649
Zachar 1937
Zachystal J. 1655
Zajączkowski A. 619
Zajíček-Horský J. 1937
Zalaba L. 2273
Zapletal V. 1626, 2851, 2854
Zápotocký A. 1765, 1783, 1827, 1828
Zástěrová B. 779, 1236, 2729, 2965
Zatloukal F. 180
Zatloukal V. 325
Zatočil L. 597, 1272, 1273, 2730, 2746, 3230, 3232
Zatovkaňuk M. 942, 944, 948, 971, 1026, 1033, 2744
Závada D. 2028
Závada J. 1858, 1902, 1910, 1922, 1924
Závada V. 1848
Závodník J. 2238
Závodský A. 308, 1793, 1833, 1853, 2571, 2572, 2971
Zawadowski W. 1090
Zbavítel A. 2520
Zbavítel D. 2728
Zbavítelová Z. 2605, 2671
Zdráhalová M. 1626, 2704
Zeman A. 2511
Zeman J. 184
Zemanová J. 892
Zemskij A. M. 939—941
Zgusta L. 214a, 414—416, 433, 434, 441, 444, 446—451, 477—480, 485, 486, 489, 491, 513, 515, 518, 524 až 526, 2728, 2972
Ziebarth E. 359
Zich O. (estetika) 1354
Zich O. (filosofie) 2750
Zima J. 1187, 1341, 1418, 1426, 1434, 1572, 1620, 1651—1654, 1661, 1671, 1939, 1964, 1973, 1975, 2318
Zima M. 2968
Zimek R. 1022, 2903
Zimin A. A. 785
Zimová B. 1541, 1547
Zimová J. 34, 3034, 3048
Zinder L. R. 3031
Ziskal A. 1224—1226, 1572, 1651, 1652, 2733
Ziskalová J. 1572
Zlatuška Z. 514, 2745
Zlobický J. V. 2820
Zorin V. 136a
Zoubek V. 2054 V.
Zrotal J. 1783
Zubatý J. 419, 829, 2890—2892, 2910
Zukal O. 1805
Zuman P. 2052
Zvegencev V. A. 30, 128, 129, 396
Zvelebil K. 3065
Zvěřina F. 2527

Žába Z. 2728
Žáček V. 2878
Žaža S. 48, 308, 825, 3058
Ženatý V. 1096, 1140, 1163, 1380, 1571, 1662—1664, 1670, 1701, 1713, 3000
Žilinková J. 1171
Žinkin N. I. 369
Žirmunskij V. M. 31, 299
Žižka z Trocnova J. 2407
Žofka J. 2680
Žofková D. 2996

a-linka term. 2133
abrs got. 584
absentér 2293
acerrimus lat. 497
aĕvō avest. 474
agn ugarit. 526
agregát term. 1572, 2167

bahnik term. (vodárenství) 2218
bakteriologická (bakteriová) válka 1572,
1574, 1577
baraigne franc. 522
barevná metalurgie term. 2162
barevné kovy term. 2160
barchány stč. 2286
bátard franc. 522

REJSTŘÍK SLOV

Zachycuje slova, která jsou vykládána zejména po stránce etymologické a lexicální, někdy také po stránce slovtovorné, po př. pravopisné nebo s hlediska jazykové správnosti. Slova bez zvl. označení = česká, po př. slova mezinárodní nebo nejistého původu; angl. = anglická; avest. — avestská; bask. = baskická; bulh. = bulharská; csl. = církevněslovanská; franc. = francouzská; germ. = germánská; got. = gótská; heth. = hethitská; churrit. = churritská; ide. = indoevropská; ital. = italská; kelt. = keltská; lat. = latinská; lit. = litevská; luž. = lužickosrbská; mad. — maďarská; nář. = nářeční; něm. = německá; pol. — polská; protobulh. — protobulharská; provenc. = provensálská; rum. = rumunská; rus. = ruská; řec. = řecká; sl. = obecně slovanská, praslovanská; slang. = slangová; sic. = slovenská; skyth. = skythská; stč. = staročeská; sthněm. — starohornoněmecká; stind. = staroindická; stpol. = staropolská; strus. = staroruská; stsl. = staroslověnská; term. = odb. termíny; toch. — tocharská; ugarit. = ugaritská; ukr. = ukrajinská; věd. = vědecká. Číslo označuje záznamy, nikoli stránky.

akōyā avest. 428
aktuální 1572
akutní 1572
altissimus lat. 497
ambrosia řec. 491
amen 399
amhati-/amhiti- stind. 460
amplidyn term. 2128
an 419
analýtika term. 2020
anāxroīda avest. 474
anestese 1572
anglo-francouzské kolonie 1614
ansamblí narodnoj samodejatel'nosti rus.
term. 867
Antové 1229
aparát 1572, 2310
apastananho avest. 474
Api skyth. 479
arašidy 2085
archiv term. 2031
aršan- avest. 526
aršík term. (filatelie) 2252
Askiburgion oros řec. 430
Asparuch protobulh. 519
ašcer sl. 585a
ašt- churrit. 483
atlas 2291
autodoprava 1375
autogen term. 2170
automotivní term. 1995
avtotunoden' rus. term. 2013

baženka (houba) 2675
be provenc. 521

ba bask. 521
babi bruch nář. 2264

bedra 1576
běh prázdný (v dopravě) term. 2227
Běloves 2365
Beskydy 2364
bezhotovostní placení term. 2020
Bezruč 2330
běžná zásoba term. 2006
bigování term. (papírenství) 2203
bílý zedník term. 1572
biotop term. 2063
biskup 2292
birdo sl. 584
Blansko (Blansek) 2366
blecha 2279
bleskovice term. 2148
blízna term. 2068
bloček term. (filatelie) 2252
bloková, bloková válcovna term. 2119
blooming term. 2119
bpdp sl. 588
bomba (při sváření) term. 2170
bourané maso term. 2085
Bowdenovo lano, bowden 2167
box 1627
božba stč. 2282
brázdička term. 2140
brěmę sl. 581
brevissimus lat. 497
brigáda 1572
brnice stč. 1286
Brno 2367
brusky term. 2198
brychaomai řec. 586a
brykatí sl. 586a
brzda tlakovzdušná, vzduchotlaková term. 1988
brdu, brdu stč. 1370
bříza, nář. bříza 3177
bulač 2293
buldozer term. 1572
bulva, bulvoviny term. 2085
bundú lit. 588
buničina term. 2201
Bylany 2356

Canburg něm. 3230
cány stč. 2286
cech term. 2168
celkový běh dopravních prostředků term. 2227
celulosa term. 2201
cena stč. 2282
centralisace (v dopravě) term. 2226
ceřiti řáf. 614
cicmužiček nář. 2264
cidírna term. 2158
čicho nář., *ticho* 1510
cítiti řáf., *cejřit* 1460
cíž stč. 2303
cúda stč. 2282
cursare lat. 2267
čap řáf., *čep* 1460
čas polostrojní, strojně ruční term. 2002
časová norma term. 2006
časový 1572

část (ve strojírenství) term. 2167
Čech 1229, 2326
Čechynce slc. 1198
čeleď stč. 2282
čelovekočas rus. term. 2013, 2014
čepel term. 2068
čerez rus. 984
Čermná 2368
černá metalurgie term. 2162
černý nář., černý 1510
čerpovna term. 1577
červenka 2294
číselné označení účtu, číslicový znak účtu, číslo účtu term. 2020
čistírna term. 2158
čňso stsl. 3203
článek obvodový term. 2133
článekový vodič term. 2133
člověk-den, člověk-hodina, člověk-minuta term. 2014, 2015
člověkohodina term. 2013, 2014
čnělka term. 2068
čtveřice, čtyřblok term. (filatelie) 2252
čuchatí sl. 590
čuti sl. 590

da stsl. 635
Dálný Východ 1577
darben něm. 585a
debata 1572
děd stč. 2282
dědic stč. 2282
dědina 1474, 2282
dějstvovati 2295
dělené maso term. 2085
děloha term. 2068
deputát 1572
derek nář., *dědek* 1460
deska dřevovláknitá term. 2197
Děsná 2369
diesl, dieslovka term. 2005

diferenciace (jazyková) term. 559
dílčová metoda term. 2093
dílec term. 1572
dílna term. 2168
diskuse 1572
dispečer, dispečing term. 2018
dispečerisace term. 2085
disputace 1572
divergence (jazyková) term. 559
dl/a rus. 984
dlouhodobý úhor term. 2085
dlouhohrající desky 1615
dluh stč. 2282
dobový 1572
dobropsátí term. 1572
dotatel, dodavatel 1577
dojnice rekordní term. 2085
dokumentace 1572
doprava term. 2228
doprava centralisovaná, soustředěná, vyhrazená term. 2226
dopravní přestupek, přestupník 1616
doska slc. term. 1190
dosvit term. 2133
dotížití term. 1572
dotyk (v elektrotechnice) term. 2122
dověděti se, dozvědět se 1576
dragoun 2278
drak 2278
drakovec 2278
drážkování term. (papírenství) 2203
dristatí sl. 589
дропъѣва sl. 584
drůbežářství, drůbežnictví term. 2085
družstevník nedružstevník term. 2085
dřevěný, dřevitý, dřevný 1572
dřevo 2280
dřevo, dřevina, dříví term. 2195
dřevo jarní, letní, zimní term. 2196
dřevovláknitá deska term. 2197
dřevozpracující průmysl 1577
dřín 2362
dřístatí, dřízdatí nář. 589
dubbovatí 1572
Dumitriu (skloňování) 1602
dus- ide. 428
ďůtka stč. 2282
dvojče 2277
dýza term. 2170
dževuča nář. 1510
Džou An-lai (přepis) 1592

-echse něm. 585a
ekonomie, ekonomika 1572
Elbogen něm. 3232
elektrifikace term. 2085
elektromotor 1375
elektrosváreč 1577
Eliášovo světlo 2277
energie term. 2039
erlenka slang. 1577
ervo franc. nář. 522
estráda, estrádní 1573

evangelisace 2296
ewri churrit. 483
exegeze 2296

facillimus lat. 497
farfule stč. 2286
fasonky term. (vodárenství) 2218
fejn stč. 2286
filatelie 2252
fizminuta rus. term. 2297
foch 2272
forestarius lat. 2280
forma term. 1572
forma účetní sborníkově deníková term. 2020
formař, formír term. 1572
forst, foršt, forštmistr 2280
fotoobchod 1375
frankovati 2252
frekvenční term. (elektrotechnika) 2133
front, fronta term. (vojenství) 2234
frzuchar stč. 2286
fysický, fyzikální 1574, 2298

gaučovací lis term. (papírenství) 2201
gaučování term. (papírenství) 2202
generálkovatí, generálkovaný term. 2020
gérovna stč. 2286
Gesenke něm. 430
glaz rus., glaz pol. 584
glěнь sl. 586a
gnechai rus. 587a
golub', goluboj, rus. 587
gorkijovský, gorkiovský, gorkovský 1574
gosa stč. 2286
gothajský 1604
Granesau něm. 3232
grędelъ sl. 584
grindila germ. 584
gruntovný slc. 607
guoglys lit. 427
гърбъ sl. 427
gybatí sl. 427
gynekoložka 1577
gysárna stč. 2286

ňader nář., *hadr* 1462
Hades řec. 491
hájenišťe, *hájetina*, *hájina*, *hájišťe* term. 2098
halmara nář., *almara* 1460
hanobiti 2268
harcovník 1572
Hašuntarhi churrit. 483
havarijni režim term. 2255
havír 1572, 2299
hdo nář., *kdo* 1461
hekatombe řec. 491
her(d)lička nář., *hrdlička* 1462
hestia řec. 586a
hierarchie 2292
hindu churrit. 483
hinzur churrit. 483
hlava stč. 2282
hlavní věta term. 1702
hlubinné nádrže term. (kanalisace) 2216
Hluboká 2370
hmota term. 2039
hňískej nář., *nizký* 1460
hnusobit sa slc. 2268
hodina normová, *normovaná* 1572
hohol 2276
holubyj ukr. 587
hora 2280
Horazďoujce nář., *Horazďovice* 1464
horník 1572, 2299
hořák nízkotlaký, *nízkotlakový*, *injektorový* term. 2170
houba, *houbař*, *houbišťe*, *houbovec*, *houbovina*, *houbovišťe*, *houbovka* term. 2062
h'pán stč. 2282
hrálovitý list term. 2068
hranicě (= hubicě) stč. 3182
hřada 584
hřbieti stč. 1370
hřmieti stč. 1370
hubice term. (svažování) 2170
hubice stč. 3182
huďit nář., *uditi* 1460
huora sthněm. 584
hurr- churrit. 483
husník term. 2091
hvozď 2280
hydrogenace, *hydrogenisace* term. 2180, 2182
hydrouzel term. 1572

charý 2277
chčestí nář., *šťestí* 1460
Chemodroga 1576
chistač, *chystač* pol. nář. 589
chladnička 1572
chlapati sl. 589
chlapř sl. 427
chlastat' nář. 589
chlastati sl. 589
chlastati se 589
chġastit sa nář. 589
chldos řec. 586a
chlěvň sl. 584
chlistati 589

chlupř sl. 427
chozrasčot rus. term. 2015
chránič term. 1986
Chranišov 3232
chromota stč. 2282
chroustati, *chrustati* 589
chřastati 589
chřbet stč. 1370
chtřílet nář., *stříleli* 1460
chudobit' sa nář. 2268
chvľstati sl. 589
chvastati 589
chvistati 589
chvost 3221
chyběnka term. (filatelie) 2252
chystati 589

Ignotas (skloňování) 1601
impuls term. 2120, 2133
injektorový hořák term. 2170
instrukce, *instruktáž* 1572
integrace (jazyková) term. 559
inventář (archivu) term. 2031
Iskār protobulh. 520
iskra nář., *jiskra* 1460. 3177
istřba sl. 584
íva nář., *jíva* 1460
jahla nář., *jehla* 1460
jako stsl. 635, 643
jakostář 1572
jalojce, *jalouce* nář., *jalovice* 1460, 1464
jarabatý slc. 587
jarovisace, *jarovisovati* term. 2085
jarní dřevo term. 2196
jarzebal(s)ty pol. 587
jařmo term. 2068
jastřáb stč., nář. 3220
jazyk nacional'nyj rus. term. 1241
jazyk národní term. 1241
jazyková rodina term. 559
jazyková skupina term. 559
jazyky rodové term. 290

jednotka zpravodajská term. 2011
jehněda term. 2068
jemnodrážkové desky 1615
jeselní, jeselský, jeslový (lékař) 1573
Jeseníky 430
jestěja sl. 586a
ještěrka 3220
Jezeďovic (členové JZD) 2300
jidlo, nář. idlo 3177
jiskra, nář. iskra 3177
jistec stč. 2282
jistič term. 1986
jištění term. 2125
jmę sl. 581
jmelo stč. 3182
Jonescu (skloňování) 1602
jutřně, jutřní stč. 1370

kadlub term. 1572
kafilerie 1577
kachník term. 2091
kajka 2276
kăklas lit. 427
Kalb něm. 427
kalkulace term. 2018
kalosvod term. (vodárenství) 2218
kāma- stind. 526
Kamburg něm. 3230
Kamenec 3230
kampaň 1572
kanálek lící term. 2157
kanalisace term. 2216
kanzu/kanza churrit. 483
Kapua (skloňování) 1600
kartáč term. 2121
katrista term. 1572
Kaunas (skloňování) 1601
kernárna stč. 2286
kerněf stč. 2286
Kestrany 2356
kěž 2303
kirai churrit. 483
klerikalismus 2292
Klíčany 2356
klíh term. 2172
klížiti term. 2172
klopování stč. 2286
kmen (slova) term. 575
kmitočtový term. 2133
kmrtn ugarit. 526
knih skladová term. 2020
knihovati term. 2020
kobza 2670
kodrcati 3204
kochák slang. 1577
kok, kokárna, koks, koksárna term. 2165
koksagy z term. 2085
koktavost akutní, fyziologická, chronická, pathologická 151
koldędzь sl. 584
kolektiv 1572
kolobos řec. 586a
koloděj (houba) 2301
kolodez' rus. 584
komarь sl. 427

kombajn, kombajnéř, kombajnist 1572, 2085
komolь sl. 586a
komora odlehčovací, vypínací term. (kanalísace) 2216
kominální nástroje 1617
koncovka (slova) term. 575
koneden' rus. term. 2013
konstrukční, konstruktivní 1577
kontakt term. (elektrotechnika) 2122
kontraktace term. 1572
kontrola 1572
konvergence (jazyková) term. 599
kopinatý list term. 2068
korčul'a, korčule slc. 1189
Korea (skloňování) 1600
korosivní, korosní 1999
kořen (slova) term. 575
kositi 1572
Kostrčany 2356
kostrьbь 585a
kotouč (hokejový) 1572
kotoučová pila term. 2199
kotrmelec 2211
kousati 2267
kov term. 2159
kovák 1577
kovář (houba) 2301
kovodělný (kroužek) 1572
kovohutnictví term. 2162
kovolijec, kovolitec term. 1572
Kovomat 1577
kovoryjec, kovorytec 1572
kovy barevné, neželezné, těžké term. 2160
kozelec 2277
Kožušany 2356
kracovitý list 2068
kranát nář., granát 1460, 1461
krčení term. (těl. výchova) 2239
Kremľ rus. 776
Krkonose 2371
krmivový, krmný term. 2085
krmná ulička, krmný chodník, krmná chodba term. 2085

kroš nář., *groš* 1461
krpadlo, *krpati* nář. 2302
kruhová pila term. 2198, 2199
krůtník term. 2091
družní pila term. 2199
kytsa 427
křížení jazyků term. 559
křížování term. (chemie) 2179
kůl vtokový term. (slévárenství) 2157
kulatý 1572
kůlše lit. 427
kuriti sl. 586a
kurník term. 2091
kūrti lit. 586a
kurьva sl. 584
kusovitost, *kusovost* term. (slévárenství) 2158
кърма sl. 586a
kvalitář 1572
kvečování stě. 2286
květen 1572
kvinde 2273
ky, **kyženy** 2303
kybernaď řec. 586a
kyčle 427
kyreď řec. 586a
kysa stě. 2286
kysér stě. 2286

Lacis (skloňování) 1601
láhev term. (svařování) 2170
lajce nář., *lavice* 1460, 1464
lata term. 2068
látka term. 2039
lavice, *lávka* term. (hornictví) 2140
lednička 1572
leid něm. 585a
Lęki pol. 1111
lepení term. 2176
lepidlo term. 2172
lepivost, *lepkavost* term. 2176
les 2280
lesina, *lesišť*, *lesnišť*, *lesovišť* term. 2098
letní dřevo term. 2196
licí kanálek term. (slévárenství) 2157
lidošlužba 1572
lidospráva 1572
lidová slovesnost term. 867
lidová tvořivost term. 867
lis gaučovací, *ždímací* term. (papírenství) 2202
lišař term. 1190
lisovač slc. term. 1190
lisovač dřevitých hmot 2290
listina term. (archivnictví) 2031
lito sl. 585a
Littmitz něm. 3231
liturgie 2292
ližiny 2277
lodyha term. 2068
Loket 3232
lotýř stě. 2286
loutkař, *loutkoherec* 1577
loyalita 1573
tože (u silnice) term. 2221
Lubná 2369

lútobit'sa nář. 2268
Ўуць sl. 585a
lůžko term. (slévárenství) 2158
lyžářit, *lyžovat* 1572
lyže 2277

macati sl. 590
Macůška 2372
Magdon (Mahdon) 2330
mahābhmau stind. 466
máj 1572
malvice term. 2068
mamut 2304
manifestovatí 1572
mankolista term. (filatelie) 2252
manna pol. 1105
Mao Dzä-tung (přepis) 1592
maršrutisace term. (doprava) 2226, 2232, 2233
masa term. 2039
maso bourané, *dělené* term. 2085
masová kulturní práce 1618
masovka (houba) 2675
massa rus. term. 2039
mašalai lit. 427
mašinomesjac rus. term. 2013
materěti sl. 585a
materiály 1866
materie term. 2039
materija rus. term. 2039
matyť řec. 586a
mechanisace term. 2085
měrná pracovní hodina term. 2015
měrný tlak term. 2041
měrykaomai řec. 586a
měščíšce stě. 1369
měškač 2293
metalurgie barevná, *černá* term. 2162
Metličany 2356
metoda dílcová, *uzlová* term. 2093
metodik, *metodolog* term. 2305
metr (= zdatný člověk) 2939

meťja sl. 586a
mezisklad term. 1995
mičurinec 1597
mičurinský kroužek 1619
mikrodesky 1615
mikrovlna term. 2133
milius 2277
minulý (rok) 1573
mír 2306
míšení jazyků term. 559
mjesto, mĕsto nář., město 1460
mladší (= nižší) term. (vojenství) 2234
mlátička žací term. 2085
m/nář/minář řář., mlynář 1460, 1462
mocenství term. 2050
modem něm. 585a
moderní term. (literatura) 866
modulace telegrafní term. 2133
mokrolis term. (papírenství) 2202
Morava 430
mostek 1577
motovidlce 3182
mražený term. (mrazírenství) 2215
mrštění term. (těl. výchova) 2239
mřížování term. (chemie) 2179
muřina term. (papírenství) 2203
mule, mulčování term. (zemědělství) 2085
mzda 2307

nacija rus. term. 864
nacionalnost rus. term. 864
nacionalnyj jazyk rus. term. 1241
nadněst slang. 1572
nadplánovaný, nadplánový zisk term. 1573
nádraží seřadovací, třídící term. (doprava) 2231
nádrže hlubinné, vertikální term. (vodárenství) 2216
nadsázka term. (literatura) 865
nafta term. 2181
nahlásit 1573
nahomítati, nachomítati, nakomítati 3204
najet na katalog slang. 1577
najjždět slang. 1572
nálitky urážecí, vysokotlakové term. (slévárenství) 2158
naněst slang. 1572
napajec term. 2133
národ rus. term. 864
národ term. 864, 1240, 2308
narodnaja samodejatel'nost' rus. term. 867
národní jazyk term. 1240, 1241
narodnoje poetičeskoje tvorčestvo rus. term. 867
narodnoje tvorčestvo rus. term. 867
narodnost' rus. term. 864, 865
narodnost term. 864, 2308
narodnyj jazyk rus. term. 1241
nárut řář., nárt 1462
nařezávání term. (papírenství) 2203
násněžný plot term. 2223
nastaviti term. (strojírenství) 1572, 2001
nástěnka 1572
nástrčka term. (elektrotechnika) 2114
nastýlání půdy, nastýlka term. (zemědělství) 2085
násuvka term. (elektrotechnika) 2114

našustit nář. 589
nauka 1572
nava- stind. 526
návlečka term. (papírenství) 2203
návštěvnost 1572
nedružstevník 2085
ne-e-ra churrit. 483
něhdo nář., někdo 1460, 1461
Nehru (skloňování) 1602
nektar řec. 491
nenáviděti 590
nezez 1577
Neu Rohlau něm. 3232
nevodič term. (elektrotechnika) 1984
neželezný term. 1984, 2160
ňihdo nář., nikdo 1460
nitař 2290
nížkotlakový, nízkotlaký hořák term. 2170
norma plánová, základní 2018
norma předmětová, předpisová, zvláštní 1986
norma zásob, n. časová 2006
normalisace 1986
normalisovati 1572
normativ term. 2006
normohodina 1572
normová, normovaná hodina 1572
normovati 1572
nouzový chod term. 2255
Nová Role 3232
novátor, novatěr 1572, 1573
novotář 1573
nutování term. (papírenství) 2203
nwrž ugarit. 526
ny stč. 3202

obecná čeština term. 1450
oběh (v dopravě) term. 2227
obezlička 1572
obilí porostlé, zrostlé 1572
oblý 1572
obor 1572

obr, sl. *obrъ* 584
obráběč dřeva term. 2290
obratně, obratní, obratný 1572
obstojatelstvo rus. 742
obvodový článek term. (elektrotechnika) 2133
ocel uhlikatá, uhliková term. 2161
ocelový odpad term. 2158
ocírat sa nář. 614
odbor 1572
odbřemeňování 1577
oddací, oddávací 1572
oddenek term. 2068
odchovna 1572
odlěčiti 1620
odlehčovací komora term. (kanalisace) 2216
odlučovač strusky term. 2157
odpad ocelový term. 2158
odpor, odporník term. (elektrotechnika) 2123
odpovídati za něco 1621
odrazivost 1577
odsouhlasit slang. 1575, 2020
odstruskovač term. 2157
odstřel term. 2148
odtřížit term. 1572
odvolávka 1572
ohřev dielektrický, elektrický, indukční term. 2124
ohřívání term. 2124
ochelstač spol. 589
ochrana term. 2125
ochranný vypínač term. 1986
oko, nář. *voko* 3177
okrouhlý 1572
okruhová organizace 1622
okružní pila term. 2198, 2199
on 419
Opařany 2356
Opava 430
operační 1999
operativní 1572, 1866, 1999, 2018
oplen 2309
orgán 1572, 2310
organizace okruhová, republiková 1622
ortodont, ortodontista 1623
osa term. (botanika) 2072
oscilograf term. 2126
osciloskop term. 2126
ostrý palník term. 2148
ostričky term. 2198
otahu, oťjeci stč. 2270
a se otār 614
otrok 2265
otvácí hodiny 1624
ouhorlík 2276
oválný 1572
oznobiti 2268

pachat' rus. 588a
Pai churrit. 483
pal- churrit. 483
Palaios skyth. 479
pāli / pāla churrit. 483
páliti term. 2148
polník ostrý term. 2148

pancéřovka term. 1572
pap- / pab- churrit. 483
papír tukotěsný term. 2202
papírenský, papírní stroj term. 2201
partie term. 2003
partijnost' rus. term. 865
partiové zboží 1572
partyzán 1572
pařeniště, parník term. 2090
pásové vozidlo term. 1572
pasteurizovatí, pasteurovati 1572
paš(š) - churrit. 483
pažravý 2311
Pec (v Krkonoších) 2373
pečivárna 1572
Pei-ting (přepis) 1592
perličník term. 2091
perná nář. 1572
pero term. (strojírenství) 2167
pérovky term. 1572
peskovali 2266
pes tik term. 2068
petla sl. 584
pigerrimus lat. 497
pila kotoučová, kruhová, kružní, okružní term. 2198, 2199
pilař 2290
pilíř 1572
pína nář., pěna 1460
pionýr 1572
písemná příprava 2313
písmák, písmař 2312
pismę sl. 581
pejan sl. 419
placení bezhotovostní term. 2020
plamenomet term. 1572
plánkonspekt slang. 2313
plánová norma term. 2018
plánovací, plánovaná cena 1582
plast, plastika term. 2005, 2173
plást term. 2140
plastické hmoty 2171, 2173

pláukas lit. 427
Plažnik pol. 1111
pleme sl. 581
plesati sl. 584
plinsjan got. 584
pliva nář., *pleva* 1460
plnič, *plnitel* 1866
plnohodnotnost, *plnohodnotný* term. 869
plôga germ. 584
plot sněhový kolmý, *přenosný*, *střechovitý*,
živý
term. 2223
plstař 2290
plug sl., *pluh* 584
podčárnik 2314
podfuk 2272
podhoubí term. 2062
podklad (silniční) term. 2224
podloží (na silnici) term. 2221
podnátlíková vložka term. (slévárenství)
2158
podnik term. 2011, 2168
podniky pohostinské 1573
podsypaný (na silnici) term. 2221
podzemka 1573
pohádka stč. 2315
pohostinské podniky 1573
pohostinství 1577
pochlebovati 2268
pochod technologický term. 2017
pochva term. (botanika) 2068
pojistná zásoba term. 2066
pojítka term. 2133
pokrvadlo nář. 1462
polesi term. 2098
polnocenost' perevoda, *polnocennyj perevod*
rus. term. 869
polos trojní čas term. 2002
polymerace, *polymerisace* term. 2182, 2183
polyplast tie term. 2175
polyplasturgie term. 2175
Ponikev, *Ponikva*, *Punkva* 2374
Poniklý 2372
porostlé obilí 1572
pořádek právní 1577
poučet nář., *pučet* 1460
pověřenkyňe 1572
pověšnicě stč. 3182
povest' rus. term. 866
povětrní stč. 1370
povšechná prohlídka term. 1572
požární 1625
Praha 2375, 2521
prajazyk, *prajazykový* term. 559
praslovanština term. 559
pravda, nář. *prauda* 3177
právní pořádek term. 1577
prázdný běh (v dopravě) term. 2227
prazen sl., *prázdný* 3221
prengad stč. 2286
prengrec stč. 2286
presbyterianismus 2292
preuveličenije rus. term. 865
prevence term. 2078
prijem rus. term. 868
produkce term. 2011
prodyšnost, *průdyšnost* term. 2158
profylaxe term. 2078
prohlídka povšechná, *zevrubná* term. 1572
propláti 1573
prosekávání term. (papírenství) 2203
protazení term. 1988
pro tidopravní přestupek **1616**
protipožární 1625
prověrka, *prověřiti* 1573
provoz term. 2011, 2168
průklest term. 2085
průřez term. 2085
průsvitka term. (filatelie) 2252
průtažnost term. 1988
průvodič, *průvodičový vektor* term. (elek-
trotechnika) 2127
průzkum, *průzkumce*, *průzkumář* 1572
prvek term. (strojírenství) 2167
předešlý, *předcházející* rok 1573
předhláška 1572
předkalkulace term. 2020
předlaždovati 1572
předmětová norma 1986
předpisová norma 1986
předvahová tabulka term. 2020
překladači, *překladní*, *překladový* 1577
přeprava term. (doprava) 2228
přeprava centralisovaná term. 2226
přeslen term. 2068
přespolní 2211
přestupek, *přestupník dopravní* 1616
převodka 1995
příčná vazba (v chemii) term. 2179
příjemka term. 1995
příkaz výrobní term. 2022
příkon term. 2167
přílnavost term. 2176
přípojný term. 1996
přípona (slova) term. 575
příprava písemná 2313
přirozené společenstvo rostlinné term. 2071
přítrž; *o přítrž* 1574
přívěsný term. 1996

přívodka term. 2114
přizpůsobití něčemu 1572
pseudō řec. 586a
psie víno stč. 3182
puh- churrit. 483
puk (hokejový) term. 1572
puls (v elektrotechnice) term. 2133
Purkyně 1626
působek term. 2078
působiti 2318
pustovka 2276
Půšan věd. 461
původní společenstvo rostlinné term. 2071

Rabeč 3231, 3232
Rabensgrün něm. 3232
radlice term. 2095
Radvan 3232
rāja- stind. 526
rámovkář term. 1572
rapsen něm. 2267
rayon 1572
reálka 2316
reǫbъ sl. 587
redukce (v chemii) term. 2180
registrační váleček term. (papírenství)
2202
regleta term. 2030
regulace (v strojírenství) term. 2167
regulátor rotační term. (elektrotechnika)
2128
rekordistka term. 2085
rekordní dojnice term. 2085
rekreace 1572
rep sl. 3221
reportáž, reportér, reportovatí 1572
republiková organizace 1622
reservoir term. (vodárenství) 2218
resistor term. (elektrotechnika) 2123
restituce telegrafní term. 2133
revise 1572
režim term. 2236
ricování term. (papírenství) 2203
rilování term. (papírenství) 2203
ristati sl. 589
rjaboj rus. 587
robit slc. 607
Robitsch něm. 3231, 3232
robot term. (elektrotechnika) 2129
robota, robotník 607
rodina jazyková term. 559
rodové jazyky term. 290
rohování 1627
rohový zářez term. (slévárenství) 2158

Rolava 3232
ropa term. 2181
rosa pol. 1105
roskop stč. 2274
Roßmeisl něm. 3231
Rossija rus. 779
rostlinná výroba term. 1572
rotační regulátor term. (elektrotechnika)
2128
rotační zesilovač term. 2128
rototrol term. (elektrotechnika) 2128

roužnout nář., rozžhnout 1460
rozbočka term. (elektrotechnika) 2114
rozbuška term. 2148
rozmrazený term. (mrazírenství) 2215
Rozmysl. 3231
rozpiška term. 1995
rozpočetní, rozpočetnický 1572
rozpočtování, rozpočtováný, rozpočtovali
1572
rozpočtový 1572
rozříditi term. 1572
rozškop nář. 2274
rozvahový účet 2020
Ruǫm věd. 461
rukopis 1572
Rumanová slc. 1198
rumigati sl. 586a
Rus' rus. 778
růstišťe, růstovišťe term. 2062, 2063
rýhování term. (papírenství) 2203
rychlouzávěr, rychlý uzávěr 2170
rypadlo term. 1572

řap 3221
řapík term. 2068
Řepany 2356
řezací stroj term. 2140

Saldus (skloňování) 1601
Samoa (skloňování) 1600
samočinný vypínač term. (elektrotechnika)
1986
samodejatel'nosť narodnaja rus. term. 867
samopal 1572
samovaz, samovazač 1572
sanitár, sanitář 1572
šar'ratva stind. 466
Sarva indoírán. 461
sasiti stč. 1286
sazba, sázka 1572
sázeč, sázečka term. 2085
sborníkově deníková účetní forma term. 2020
Sǫemyšl 3231
sebenejistý 1577

sekati 1572
sěmě sl. 581
seno nář., *seno* 1510
servomechanismus term. 2129
servomotor term. 2129
seřadovací nádraží term. 2231
seřídili, seřízení term. (strojírenství) 1572, 2001, 2167
sesouhlasit slang. 1575, 2020
sesterský závod 1572
setrvačnost světelná term. 2133
schmachten něm. 585a
síci 1572
signál term. 2120
silnej / selnej nář. 1462
silnice / selnice nář. 1462
silný 1572
silový transformátor term. 2130
sírp nář., *sírp* 1460
sítování term. (chemie) 2179
sjužet rus. term. 865
skala nář., *skála* 3177
skladiště, sklady, skládky term. 2227
skladová kniha term. 2020
skladový účetní term. 2020
skomíratí 3204
skoncovati, skončiti 2317
skoptó řec. 586a
skupina (ve strojírenství) term. 1572, 2
skupina jazyková term. 559
slabý 1572
Sfažany slc. 1198
slepovali term. 2172
slěpъ sl. 427
slevač 1572
Slezsko 430
slitina term. (hutnictví) 2159
slňice nář., *silňice* 1460, 1462
sloup 1572
sloupec účtový, úhrnový term. 2020
sloužití 2318
Slovák 2327
Slovenka 1254
slovenský 1254, 2327
slovesnost lidová term. 867
slovní spojení term. 233
slovotvorná přípona term. 575
složiště term. 2227
sluchati, slychati sl. 590
sluza, slouza nář., *slza* 1460, 1462
služební 1572
smaga sl. 585a
smakka got. 584
směska vojtěškotravní term. 2085
směti 3222
smoky sl. 584
smyslití stč. 1286
snaga sl., *snaha* 3221
sněhová zábrana term. 2223
sněhový plot kolmý, přenosný, střechovitý, živý term. 2223
snímkování se štítu term. 1572, 2078
socialistické podnikové hospodaření term. 2015
socialistický, sociální 1572
soderžanije rus. term. 865

Sofia (skloňování) 1600
Solany 2356
sololit term. 2197
sotiti stč. 3222
soubory lidové tvořivosti term. 867
součást (ve strojírenství) term. 2167
soudržnost term. 2176
soustrojí (ve strojírenství) term. 2167
soustředování (v dopravě) term. 2226
soutěžení 2319
spadlo stč. 2275
spartakiáda (pravopis), *spartakiádní* 1581
specifikace term. 1986
speleologie, speologie 1628
spika germ. 584
spojení slovní term. 233
spojovací morfém term. 575
spojovačka term. 2114
společenstvo rostlinné původní, přirozené term. 2071
Sporul něm. 3231
srstář 2290
stabilisátor term. 2133
stabilita term. 2133
stachanovka 1572
stalinský 1597
stálost term. 2133
standard, standardní term. 2170
standardní 1576
standarta 1576
stanice strojní a traktorové term. 1572
stanovisko, stanoviště 1573
starší (= vyšší) term. 2234
star šina 1572
stavař slang. 1572
stavbař, stavbař 1572
stavění krvácení term. 1572
Stemmeisl něm. 3231
stenos řec. 586a
stokování term. (kanalisace) 2216
stonek term. 2068, 2072
storola nář., *stodola* 1460

strack něm. 585 a
strakapúd 2276
stranickost term. 865
stránka; na stránkách 1575
strboul term. (botanika) 2068
strogo sl. 585a
stroj na papír, papírenský, papírní term. 2201
strojírenství 1572
strojně ruční čas term. 2002
strojní a traktorové stanice, strojní stanice term. 1572, 1577, 2092
strojní, strojový 1997
strojnictví 1572
strojopis 1572, 1577
strojová výkazka zásob term. (účetnictví) 2030
struppig něm. 585a
střelba term. 2148
střihárna 1577
střmen stč. 1370
Stube něm. 584
střpika sl. 584
suchar, sucharský, sucharství 2320
suchý žleb term. 2055
sukavec 2276
sústruh, sústružník slc. term. 1190
сьмѣти sl. 3222
svět 2306
světelná setryčačnost term. 2133
svistati stsl. 589
svoboda; trest na svobodě 1572
syntagma term. 233
szczupak pol. 1105a
šachta 1572
šalardi churrit. 483
šamalélis lit. 427
šamotár 1572
Šang-chai (přepis) 1592
Šanta(l)u(q)qan churrit. 483
šarr/zarr churrit. 482, 483
šastat slc., náf. 589
Šauška / Šawuška churrit. 483
ščepati sl. 586a
šelestiti 589
ševing, ševingování term. (strojírenství) 2167
Šigemicu (skloňování) 1602
šir- churrit. 483
šlicování term. (papírenství) 2203
šóku lit. 427
šoustati 589
špice 584
šponovky 1572
šramací stroj, šramačka term. 2140
šrot term. 2158
šrotlíky stč. 2286
štěpení jazyků term. 559
štíť; snímkování se štítu 1572, 2078
šturmovština 2321
šuditi sl. 586a
šústai slc. 589
šustati sl. 589
švácát slc., náf. 589
švart; jeti švart term. 2256

ta; v ta doba, v ta doby 419
tábor 2271
tabulková předvaha term. 2020
tahu, tieci stč. 2270
tacheometrie, tachymetrie 1629
tangenciální (tečnový) zářez term. 2158
tankoborník 1572
tažobit sa slc. 2268
tě, ti lit. 419
technické železo term. 2160
technicko-hospodářský term. 1577
technologický pochod term. 2017
telegrafní modulace term. 2133
telegrafní restituce term. 2133
televizní přijímač term. 2139
televizor term. 2139
tema rus. term. 865
těmě sl. 581
tenký 1572
tesi, tedúdi lit. 419
těsn sl. 586a
těsto, testovi lit. 419
těžař ský, těžební 1577
těžké kovy term. 2160
Tiranna churrit. 483
tíwe churrit. 483
tížepis term. 1572
търпѣти sl. 585a
tkadlena 1572, 1577
tlak měrný term. 2041
tlakovzdušná brzda term. 1988
tlustý 1572
tmel term. 2172
točovka slc. term. 1190
tokár slc. term. 1190
touš (v hokeji) term. 1572
Trappe něm. 584
Trboušany 2356
trčení term. (těl. výchova) 2239
třeba ukr. 452
treskati, třeskatí 589

trest, trestati 589
trest na svobodě term. 1572
trhavina term. 2148
trhvosvinenský, trhovosvinenský 1630
Trója (skloňování) 1600
trust 1572
tryska (při svařování) term. 2170
tržidici nádraží term. 2231
tříst nář., třásti 1460
třpaslek stč. 1370
úhýk 2276
tukotěsný papír 2202
tuldi churrit. 483
tvární ti, tvářeti, tvářiti term. (slévárenství) 1998
tvarovky term. (vodárenství) 2218
tvorčestvo narodnoje poetičeskoje rus. term.
tvorivost lidová term. 867
tvrzení term. (chemie) 2179
typisace term. 1986
úbor term. (botanika) 2068
ubytovna 1577
učednice 1377, 1573
učenka 1377
účet rozvahový, výsledkový term. 2020
účetní evidence term. 2021
účetní skladový term. 2020
učiniti konec 2317
učnice 1377, 1573
účtový, účtovací předpis term. 2020
účtový sloupec term. 2020
ugr- ugarit. 526
ugra- stind. 526
uhlík term. (elektrotechnika) 2121
uhlíkatá, uhlíková ocel term. 2161
úhor dlouhodobý term. 2085
úhrnový sloupec term. 2020
ukazatel 1577
úlehle term. 2085
ulička krmná term. 2085
umělé hmoty term. 2171
umi(r)lec nář., umrlec 1462
unifikace term. 1986
upnutie slc. term. 1195
upoutávka 1572
urážecí nálitky term. (hutnictví) 2158
úřední 1572
usněsti se na něčem, usněsti něco 1631
uspěti 2322
ustalovač term. 2133
ustanovili 1572
ustaviti 1572
ústrojí term. (strojírenství) 2167
útlý 3221
uvažovati něco 1572
uzel term. 1572
úzkobit sa nář. 2268
uzlová metoda term. 2093
uzpůsobiti k něčemu 1572
vaesaepa avest. 474
vajskomora stč. 2286
valcíř term. 1190
valcovač slc. term. 1190
válcovitý 1572
válcovna bloků term. 2119
váleček registrační term. (papírenství) 2202
valný; není to valné 2323
vardajn stč. 2286
vaznost term. 2050
vcelku 1576
věda 1572
vědecko-populární 1947
vedení term. (elektrotechnika) 2133
vedlejší věta term. 1702
vektor, vektorový diagram term. 2127
velebiti 2268
veles stč. 461
Venedové 1229
vertěžъ sl. 584
vertikální nádrže term. (kanalizace) 2216
ves 1474
vesmír 2306
veščestvo rus. term. 2039
věta hlavní, vedlejší term. 1702
veterinář term. 2085
větiti nář. 590
větná dvojice term. 233
větrání skleniků term. 2085
viděti sl. 590
vino 607
vinštýř stč. 2286
Visalaja, Visolaje 2376
vítat námitkami 1574
вітаць sl. 584
vľasъka sl. 585a
vlečný term. 1996
vlny centimetrové decimetrové, term. (sdělovací technika) 2133
vložka podnálitková term. (slévárenství) 2158
vnitřní 1370
vodič článkový term. (elektrotechnika) 2133
vodojem term. 2218

vodoteč, vodotrysk, vodováha term. 2085
vodoznak term. (filatelie) 2252
vojtěškotráva term. 2085
vojtěškotravní směska term. 2085
Volga rus. 776
vorona, voronoi rus. 587
votel sl. 3221
votrok nř.; *hradečtí votroci* 2265
vozidlo pásové term. 1572
vozovka term. 2224
vozový den term. (doprava) 2227
vrany 587
vrstva term. 2140
vrubopis term. 1572
vrubovka term. 2140
vsádka, vsázka term. (hutnictví) 1572
vtokový kůl term. (hutnictví) 2157
vůda nř., *voda* 1471
vy stč. 3202
výběhové zboží 1995
výbušina term. 2148
výdejka term. 1995
výdojna term. (zemědělství) 1572
vydutý 1572
vyhodnotili 1572
vyhrazená doprava term. (doprava) 2226
výkazka zásob strojová term. 2030
výkon, výkonnost term. (strojírenství) 2167
výkrmna term. (zemědělství) 1572
vylučovací soutěti term. 1396
vymě sl. 581
vypínací komora term. (kanalisace) 2216
vypínač ochranný, samočinný term. (elektrotechnika) 1986
vypouklý 1572
výprodejní zboží 1572
výprojektovati 1572
výpůjčka 1572
vyráběti, vyrába, výrobek (v zemědělství) 1572, 2085
výroba term. 2011
výroba čistá, hrubá; výroba zboží term. 2012, 2016
výroba hlavní, pomocná, přidružená term. 2017
výroba rostlinná, živočišná 1572, '2085
výrobní pochod, proces term. 2017
výrobní příkaz term. 2022
výsledkový účet term. 2020
vysoko tlakový, vysokotlaký term. 2004
výzkum 1572
vzduchotlaková brzda term. 1988
vzduchování skleníků term. 2085
vzdutý 1572
vzítí; vezmu, vemu 419
vzorkovna, vzorkovnice 1572
wacerná, wacorná luž. 1141
wehrmacht (rod) 1603
Wiesel něm. 585a
wild něm. 585a
wodač, wodawač hrěchi luž. 1141
wrony pol. 587
yantúr stind. 428
zabpdo sl. 588
zábrana sněhová term. 2223
zágrovna stč. 2286
záhumenek, záhumenka 1572, 2085
zachycovač strusky term. 2157
zakázka term. 2022
základní norma term. 2018
zaměřiti 1572
zaostati, zaostávati 2324
zápalnice term. 2148
zapěstovati (korunu stromu) term. 2085
zápis, zápisek 1573
zápůjčka 1572
zářez rohový, tangenciální, tečnový term. 2158
zařízení term. (strojírenství) 2167
zásněžka term. 2223
zásoba běžná, pojistná term. 2006
zastavení krváčení term. 1572
zásuvky rozbočovací, spojovací term. 2114
Zatížiti term. (účetnictví) 1572
závazek 2319
závěs slc. term. 1195
záviděti 590
závod term. 2167
zboží výběhové term. 1995
zbožní, zbožový term. 1572
zbožní výroba term. 2012
zdlužiti term. (účetnictví) 1572
zdobřiti term. (účetnictví) 1572
zedník bílý term. 1572
zevrubná prohlídka 1572
Zikmund 2329
Žima nř., *zima* 1510
žimní dřevo term. 2196
Zlaté Moravce 1198
zmrazený, zmrzlý term. (mrazírenství) 2215
značkový stav, značkový okamžik term. 2133
zname sl. 581
známka term. (slévárenství) 2158
zoun 2266

Zpomýšl 3231
Zpravodajská jednotka term. 2011
zrostlé obilí 1572
zvěrolékař term. 2085
zvláštní norma term. 1986
zvonohlík 2276

žaba nřř., **žába** 1510
žací mlátíčka term. 2085
žalm 2292
ždimací tis term. (papírenství) 2201
Železářství term. 2162
železo technické term. 2160
Želsti sl. 584
Žena-poslankyně 1947
Žijíště, žiliště term. (houbařství) 2063
Žiógas lit. 427
Žiti (= kositi) 1572
Živočišná výroba 1572
Žiürké lit. 427
Žizka 2328, 2329
Žlábkování term. (papírenství) 2203
Žleb, žleb suchý term. 2055
Žlibas, žäbalas lit. 427

ČESKOSLOVENSKÁ AKADEMIE VĚD

Sekce jazyka a literatury

Dr Zdeněk Tyl

BIBLIOGRAFIE ČESKÉ LINGUISTIKY
1 9 5 1 — 1 9 5 5

— Jazykověda obecná, indoevropská,
slovanská a česká

Vědecký redaktor akademik Bohuslav Havránek

Recensent prof. Dr Josef Kurz

Vydalo Nakladatelství Československé akademie věd

jako svou 633. publikaci

v knižnici Studie a prameny, sv. 8

Odpovědná redaktorka Hana Nahodilová

Technický redaktor Jan Rejda

Z nové sazby písmem Baskerville vytiskla Práce, n. p., Praha

Formát papíru 61x68 — autorských archů 39,10 — vydavatelských archů 39,71
41830/56-C-HS-1/2/7810 — D-571693

Náklad 1300 výtisků — 12/5 — I. vydání

Cena váz- výtisku 34,— Kčs
56/III-8